

ЗБІРНИК

ІНГУАЛЬСЬКИЙ СТЕП

історія – краєзнавство – родовід – джерела – спадщина

III ВИПУСК

2018

УДК 94+908] (477)(082.2)
I 598

I 598 Інгульський степ. Збірник / Упорядник В.А. Сердюк. – К.: Ярославів Вал,
2018. – 456 с.
ISBN 978-617-605-047-6

ЗБІРНИК

ІНГУЛЬСЬКИЙ СТЕП

Історія – Краєзнавство – Родовід – Джерела – Спадщина

III ВИПУСК

Видавництво «Ярославів Вал»

Київ, 2018

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО	6
Розділ I. ІСТОРІЯ	7
<i>Українська степова колонізація за османським переписом фортець правобережних козацьких полків 1678 р. О. Галенко</i>	8
<i>Деякі документи з історії Чорного лісу 50-60 років XVIII століття. А. Бутко</i>	24
<i>До історії роздачі земель у Єлисаветградській провінції. А.В. Пивовар</i>	33
Розділ II. КРАЄЗНАВСТВО	102
<i>До питання про церковне будівництво на території краю в другій половині XVIII – першій третині XIX століть (Херсонщина і правобережна Катеринославщина). А.В. Пивовар</i>	103
<i>Олександрівська церква – втрачена святиня села Баштинового. В. Сердюк</i>	169
<i>Духовні острови села Бокове. В.П. Гриценко</i>	179
<i>До питання заснування села Гурівки Долинського району в 2-й пол. XVIII ст. В. Сердюк</i>	200
<i>Земля Долинських. В.Г. Маруценко</i>	203
<i>Устинівський «заколот». В.С. Тиліщак</i>	208
Розділ III. РОДОВІД	210
<i>До питання переселення чернігівських і полтавських козаків у Новоросійський край (Херсонська губернія і правобережна Катеринославщина: 1806-1810 роки). А.В. Пивовар</i>	211
<i>Рід Семена Долинського на Боковій. В. Сердюк</i>	228
<i>Єлисаветградський Бакунін. К.В. Шляховий</i>	237
<i>Чотири прізвища жителів с. Бокового Долинського р-ну. Записи у метричних книгах 18-20 ст. Частина 3. А. Чарута</i>	240
<i>Про рід Шарат. Л. М. Блідар</i>	249

Розділ IV. ДЖЕРЕЛА	256
<i>Початки присутності кримських татар на Правобережжі Дніпра (у світлі листа османського Султана Сюлеймана Пишого до польського короля Сигізмунда I 1542 р.). О. Галенко</i>	257
<i>Відомості 1784 року про заселення правобережних повітів Катеринославського намісництва за матеріалами IV ревізії населення. А.В. Пивовар</i>	263
<i>Неопубліковані листи І. М. Синельникова до В. С. Попова 1784 – 1787 років. О.В. Чорний</i>	329
<i>Відомості про деякі купчі на землю в межах території Херсонщини та Правобережної Катеринославщини у 1800 – 1806 роках. К.В Шляховий</i>	340
<i>Про відкриття шинків при хуторах казенних поселян Катеринославської губернії за матеріалами справи 1808-1809 років. В. Дідик</i>	354
<i>Відомості про поміщицькі поселення Єлисаветградського повіту за підсумками 6-ї ревізії населення: 1811-1812 роки. Н.В. Жахалова, А.В. Пивовар</i>	364
Розділ V. СПАДЩИНА	383
<i>Стаття Аполлона Скальковського «Єврейський полон в Запорозжжі 1770-1772 рр.» Упорядник В. Сердюк</i>	384
<i>Літопис Вознесенської церкви села Петрове священника Антонія Манжелея. Упорядник О. Пасічняк</i>	387
УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ	395
ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК	396
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК	422
НАШІ АВТОРИ	453

ВСТУПНЕ СЛОВО

До Вашої уваги III випуск збірника «Інгульський Степ». Від слова «альманах» у назві вирішили відмовитися, замінивши її влучнішим – «збірник».

На наш погляд, III збірник найцікавіший з усіх виданих на сьогодні. Перш за все, в цьому випуску розширюються часові і географічні рамки, крім того, досить солідно виглядає коло авторів розміщених статей. Про авторів Ви маєте змогу коротко прочитати в кінці випуску.

На шпальтах даного випуску пропонується використання нових скорочень, наприклад, ДАКрО – Державний архів Кіровоградської області і ДАЧрО – Державний архів Черкаської області. Скорочення, які використовувалися до цього – ДАКО, ДАЧО тощо, призводили до незручностей, так як такі ж скорочення використовуються для обласних архівів Київської та Чернігівської областей відповідно.

Хотілось би нагадати і авторам і читачам, що завдяки спонсорській підтримці, збірник безкоштовно розповсюджується по районних та обласних краєзнавчих музеях та бібліотеках міжріччя Буга та Дніпра, а також по всіх вищих навчальних та наукових закладах України та світу, які займаються схожою проблематикою. На наше переконання, це дозволяє привернути увагу місцевих дослідників до архівних та інших джерел, а також дає їм змогу вийти на вищий рівень.

До Вашої уваги науковий апарат збірника – географічний та іменний покажчики, список скорочень.

Висловлюємо подяку за розміщення статей, популяризацію та поширення збірника «Інгульський Степ» п. Пивовару А.В. і п. Маруценку В.Г. Також дякуємо іншим авторам за надання цікавих статей в даний збірник. Привертаю увагу читача-історика до статей п. Галенка О., який вперше друкується в збірнику. Його статті є досить унікальними для нас, так як раніше ми були практично відірвані від багатих архівів колишньої Османської імперії. Тепер, дякуючи п. Галенку, маємо змогу трішки привідкрити для себе незнані для нас джерела.

Статті цього збірника видані і публікуються в редакції авторів.

Редакцією вже планується видання IV випуску збірника, де зокрема буде розміщена стаття про маловідомого художника Степана Андрійовича Проценка (1880-1954). Запрошуємо істориків, краєзнавців, етнографів та архівознавців до розміщення статей в подальших випусках. Статті слід надсилати на ел. пошту - uas.vlad@gmail.com

**Сердюк Владислав,
історик, видавець**

історія

Українська степова колонізація за османським переписом фортець правобережних козацьких полків 1678 р.

У даному документі з османського архіву наведено список 329 укріплених міст та містечок з десяти козацьких полків Правобережної України, включно з тими лівобережними сотнями, що належали до Чигиринського, Київського, Канівського та Черкаського полків. На першій сторінці документу написано розпорядження відправити його до архіву, датовану 18 сафара 1089 р. мусульманського літочислення, що відповідає 10 квітня 1678 р. Як видно, цей реєстр містить великий обсяг даних про територію, населення, воєнно-адміністративний устрій, урбаністику, фортифікацію і топонімію, що відносяться до козацької України. Оскільки реєстр написано арабським письмом, яким послуговувалася османсько-турецька мова, дана публікація пропонує його українську транскрипцію в розрахунку на зацікавлення ним української публіки та істориків.

Для історії України цей реєстр надає цінне свідчення про українську колонізацію. По-перше, у ньому детально зафіксовано заселену українцями територію степу, в основному територію між Дніпром та Дністром. По-друге, він виокремлює саме урбаністичну складову української колонізації, перерахувавши лише міські поселення без сіл.

Колонізація Півдня є центральним явищем в історії України. Вона розсунула національну територію українців на степ до Чорного та Азовського моря, включно з Кримським півостровом. Це явище помітне й у світовій історії, адже Україна стала першим ареалом Євразійського степу, де землеробська цивілізація потіснила цивілізацію кочових скотарів. Тим самим кордон Європи теж посунувся на схід, адже рушієм колонізації та споживачем її продуктів була саме Європа. Не випадково Україна зажила собі слави саме “європейської житниці,” про що українцям не зайве пам’ятати тепер, коли вони відстоюють свій європейський вибір перед лицем російської агресії та ще й на колісах освоєному Півдні.

Дослідження української колонізації заледве розпочалося у 1920-х рр, як радянська влада його припинила. Колонізація і досі маловідома і малодоцінена як в українській історіографії, так і у національній пам’яті. Її здобутки були штучно знецінені і затінені завоюваннями Російської імперії у Надчорномор’ї кінця XVIII – початку XIX ст. А сучасна українська історіографія ще й досі не подолала інерції радянських схем і лише доходить до розуміння ролі цього явища в історії країни.¹

Крім інерції українських істориків, дослідження колонізації стримується браком джерел, який у свою чергу завдячує тому, що головним рушієм української колонізації виступала приватна ініціатива, а не держава. Отож, пропонуваній документ надає напевно цінний масив інформації про зону української колонізації. Він ще й відноситься до періоду саме козацької адміністрації, адже дата створення документу збіглася із завершенням приблизно двадцятилітнього періоду козацького урядування на Правобережжі: воно скоро занепало по зреченні Петра Дорошенка (1665-1676) гетьманства і відновилося допіру 1685-1714 рр.² Масове ж переселення мешканців Правобережжя на Лівобережжя 1678-1679 рр., відоме як “великий згін”, взагалі знищило певні наслідки колонізації.

Це свідчення тим вагомніше, що його залишив уряд Османської держави, яка поступалася своїми землями українцям, та ще й задовго до російських завоювань. Османський список доводить при цьому, що українська колонізація спиралася на значне оборонне будівництво та заснування міст. Хоча спорожнілі після “великого згону” поселення на Правобережжі з часом відновилися, навіть під старими назвами, більшість з них були далі відомі як села. Існування ж густої мережі укріплень та

¹ М. Грушевський 1925 р. ініціював цілу програму дослідження регіонів України, в рамках якої окремим напрямком було виділено саме Південь. Центральною темою дослідження Півдня було визначено колонізацію. Однак програму було згорнуто, а підготовлений на початок 1930 р. збірник статей “Полуднева Україна,” ніколи не був надрукований. М. Грушевський описав свій проект та обставини його закриття у передмові до цього збірника. Окремі його статті побачили світ лише у 1990-х рр., а передмова М. С. Грушевського ще пізніше. – Див.: Степ і море в історії України. Кілька слів щодо пляну і перспектив цього дослідження / М. С. Грушевський ; авт. вступної статті О. В. Ясь // Український історичний журнал. – Київ, 2016. – № 1. – С. 176 – 194.

² Gajetsky G. The Cossack administration of the Hetmanate. Cambridge, MA: Harvard Ukrainian Research Institute, 1978, p. 567-568.

міст, засвідчене у цьому документі, демонструє високий ступінь самоорганізації українців.

Особливої уваги заслуговує і ще один відомий, але мало доцінений факт. Назви деяких населених пунктів з цього документу мають назви тюркського походження, приміром, Кременчук, Іркліїв, Кочубіївка, Болобанівка та інші. А є ще й такі, в яких можна розпізнати перекручення або переклади українською. Приміром, у назві Кальні Болота сполучено і узгоджено слів'янізоване тюркське слово (“кал”) та близьке за значенням українське слово “болото.” Отакі назви доводять не що інше, як факт заснування принаймні деяких українських міст та містечок на місці поселень попередніх господарів степу. Деякі з них могли бути й міськими поселеннями, укріпленнями або торжищами. Справді, згаданий Кременчук навіть означає турецькою і татарською “маленьку фортецю”. Ці факти, з одного боку, відкривають для дослідження сліди епохи, яка зникла внаслідок української колонізації. З іншого боку, вони демонструють успадкування українцями знань та вмінь тюркських народів, що було суттєвою рисою української колонізації. Засвоєння степової культури пояснює успіх стихійної колонізації, що спиралася не на мобілізацію державних ресурсів, а на приватний інтерес та здатність людей навчатися. Не випадково українська національна культура українців має чимало запозичень від степових сусідів. При тому культурний обмін не суперечив воєнному характеру та територіальним здобуткам української колонізації – науку воювати українці муслили переймати теж.

Свідчення про здобутки українців та культурний діалог зі степовиками у минулому надає українцям підстави для виправлення негативної історичної пам'яті про взаємини з кримськими татарами, без вигадок про братство, ігнорування воєнних конфліктів та українського фольклору. Таке переосмислення українсько-кримськотатарських нині як раз на часі через російську окупацію Криму. Та не менш важливо, що ускладнення картини українсько-тюркських стосунків спонукає до вже давно назрілого переосмислення української історії, щоби Південь знайшов в ній своє місце.

Пропонований документ зберігається в османській секції Архіву Прем'єр-Міністра Республіки Туреччини (Başbakanlık Osmanlı Arşivi) у Стамбулі, фонд реєстрів податкових переписів та пожалувань (Tapu ve Tahrir Defterleri), шифр ТТ 808.

Походження цього документу викликає питання. Здається, що список українських міст та містечок не зовсім доречно потрапив до документів фіскального призначення, які складають фонд реєстрів. Проте він мав інший стосунок до цього фонду, який пояснює резолюція, написана на першій сторінці. У ній якийсь високий урядовець, скоріше за все верховний везір, розпорядився (*buyuruldu* “було ізволено”) “узяти й тримати в імперському сховищі реєстрів поряд з реєстрами еялету Каманіче”. Еялет Каманіче – це була провінція, утворена османцями із завойованих в ході кампанії 1672 р. територій Поділля і названа за адміністративним центром – Каманіче себто Кам'янцем в османській вимові.³ Османці, дійсно, запровадили там власну фіскальну організацію і з цією метою проводили там переписи, причому перший з них правдоподібно було здійснено негайно по завоювання 1672-1673 рр.⁴ Тож відправляючи переписи України на одну полицю з переписами власної провінції Подолья, османський урядовець якнайпереконливіше продемонстрував, що уявляв дві території одним цілим, а саме Україною.

Заголовок цього документа і містить назву “Україна”, а власне *Ukrayna memleketi* “країна Україна” (*memleket* - букв. “володіння”). При тому османці теж розрізняли в ній Право- та Лівобережжя, згідно з традицією та політичними реаліями поділу країни по Дніпру. Тільки вони називали дві половини, виходячи з власної орієнтації, себто дивлячись зі столиці імперії, тож вийшло “по цей бік” та “по той бік” Дніпра (тур. Озі).

Словом, не улягає сумніву, що османський уряд цілеспрямовано зібрав оці дані про Україну, якщо вони мали в його очах таку саму вартість, як і діючі податкові переписи еялету Подолья.

Однак документ нічим не видає, у чому саме полягав урядовий запит. Навряд чи йшлося про фіскальні справи, тому що погоджуючись надати Україні протекцію, османський уряд звільняв її навіть від виплати хараджу, себто данини, не кажучи про регулярне оподаткування.⁵ Єдиний натяк

³ Спеціальне дослідження див.: Kołodziejczyk D. *Podole pod panowaniem tureckim: Ejalet Kamieniecki, 1672-1699*. Warszawa: Polczek, 1994. 256 s.

⁴ Перший перепис не зберігся, але факт його проведення засвідчений, зокрема і згадками про нього у другому переписі 1681 р. Видання другого перепису див.: Kołodziejczyk D. *The Ottoman Survey Register of Podolia (cf. 1681) Defter-i mufassal-i Eyalet-i Kamaniçe*. KyivCambridge, MA, 2004. Part I 672 p., Part 2 (facsimile), 362 p. Згадки про раніший перепис див. у цьому ж виданні, частина I, с. 13-14.

⁵ Докладна дискусія про статус козацької України під османським суверенітетом, в тому числі й фіскальний імунітет див. Ostapchuk V. “Cossack Ukraine in and out of Ottoman Orbit” in *The European tributary States of the*

– це дата згаданої резолюції, що припадає на саму середину підготовки походу на Чигирин 1678 р. Урочисте оголошення походу відбулося 14 березня (21 мугаррама 1089 р.), а поміж 21 березня та 30 квітня султанський табір стояв на полі Давуда Паши за стінами Стамбула⁶ там збиралося військо і проходила підготовка до походу. Очевидець і літописець, на жаль, надто пише загально і красивим слогом, що “було вжито усіх заходів щодо наведення порядку на кордонах ісламу та інших потреб воєнної кампанії” (*ahvâl-i nizâm-ı serhadd-i İslâmiyye ve levâzımât-ı sâ'ire-i seferiyye bi't-tamâm görilüp*).⁷ Але з інших джерел відомо, що османці проводили розвідку та підготовку майбутнього театру бойових дій. У березні якийсь Алі Ага з Буджаку (Ак-Кермана?) із загоном у 150 буджацьких татар та 50 українських козаків їздив від Дністра до р. Синюхи, щоби визначити маршрут та місця зупинок для османського війська у поході на Чигирин.⁸ У квітні, ще до виступу османського війська у похід, на Дністрі вже зводився міст для переправи.⁹ У зв'язку з воєнними приготуваннями зацікавлення османських військових укріпленнями на майбутньому театрі бойових дій не викликає запитань, а лише свідчить про ґрунтовність підготовки та планування походу.¹⁰

Промовистим натяком на те, що цей реєстр було створено для Чигиринського походу, служать примітки про відстань у годинах їзди між Чигирином та містечками Чигиринського полку. Така інформація є ще тільки для Черкаського полку, натякаючи, що Черкаси також були ціллю походу. Напевно, ще одна копія цього реєстру була виготовлена для походної канцелярії головнокомандувача.

Підготовку до походу очолив сам верховний везір Мерзіфонлу Кара-Мустафа Паша. Він же його і очолив. Тому не доводиться сумніватися, що і резолюція на документі належала саме йому (хоча й написана рукою канцеляриста).

Закономірно запитати про походження в османців таких докладних про велику територію. Поза сумнівом, їх узято з якогось документу, точніше перепису. Навряд чи його могли виконати османці, які не запроваджували своєї адміністрації на Правобережжі навіть за умов протекторату у часи гетьманування Петра Дорошенка. Скоріше за все такий документ був підготовлений канцелярією самого гетьмана. Справді, аналогічний список був виконаний дещо раніше, поміж 1654 та 1656 рр., для московського царя Олексія Михайловича. До нього внесено 324 укріплених (“городов” та “городков”) та неукріплених (“мест” та “местечек”) поселень з тодішніх сімнадцяти полків по обидва береги Дніпра.¹¹ Існування двох списків та наявність в них українських термінів переконує, що такі реєстри були продуктом саме гетьманської канцелярії та податківців.

Можливим джерелом такої документації для османців були козаки, які перебували на території Османської імперії. У цьому зв'язку можна згадати про оточення Юрія Хмельницького. У його почті під час Чигиринських кампаній був і “резидент,” як називався постійний представник гетьмана Петра Дорошенка у Стамбулі.¹² Усі підлегли Османам держави були зобов'язані тримати у Стамбулі свого представника (по-османськи він звався “капи-кетгюдаси”).

Так чи інакше реєстр було виконано з допомогою та навіть у присутності якогось українського канцеляриста. У цьому переконує старанність та ретельність записів, адже османський писар міг записати назви лише на слух і зробив це доволі точно і послідовно. У деяких назвах помітно, що він не розпізнав за українською вимовою тюркських назв. Приміром, згадуваний Кременчук у реєстрі записано з іншою літерою, ніж писалася у вихідному тюркському слові *kermen* “фортеця” і яке додано у цьому документі до назви Черкас – Черкес Керман. Правдоподібно, в цього реєстру були

Ottoman Empire in the sixteenth and Seventeenth Centuries/ ed. Gábor Kármán and Lovro Kunčević. Leiden-Boston: Brill, 2013, p. 123-152.

⁶ Повний текст джерела (транслітерованій-транскрибованій латиницею) доступний у докторській дисертації Назіре Карачай Тюркал, див.: Türkal, N. K. Silahdar Fındıklılı Mehmed Ağa. Zeyl-i Fezleke (1065-22 Ca.1106/ 1654-Şubat 1695) (Tahlil ve metin): Doktora Tezi. İstanbul, Marmara Üniversitesi, 2012, s. 697, 699. За надання тексту я вдячний колезі, османісту О. Б. Кульчинському.

⁷ Там само, с. 699.

⁸ Матеріали допитів полонених учасників цієї розвідки див.: Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России. Том 13 (1677-1678) СПб, 1885. Док. 127 (стб. 554 – 555), 128 (стб. 558-559)б 130 (стб. 568-572)

⁹ Там само, док.№ 132 (стб. 581)

¹⁰ Докладно про османські заходи приготування до воєнних кампаній див.: Murphey R. Ottoman Warfare, 1500-1700. Rutgers University Press, 1999. 278 p.

¹¹ Белокуров С. А. “1654-1656 гг. Перечень городов, городков, мест и местечек в Черкасских полках” ЧОИДР, 1905, Т. 2, с. 28-31. Скидається, терміни “города” та “городки” стосувалися укріплених міст та містечок.

¹² Ним був Коваленко, колишній кальницький полковник. – Там само, док. №47 (стб. 191), 137 (стб. 601-2).

й підготовчі матеріали, тому на копії з архіву у кількох місцях проставлено канцелярський розчерк *sahh* – “вірно.” Очевидно, ще одна копія цього реєстру мусила осісти у походній канцелярії везіра.

Необхідно тепер встановити значення термінів що вживалися для населених пунктів.

Міста-фортеці України позначені у реєстрі двома термінами кал’а і паланка. Слово арабського походження кал’а (*qal’a*) означало фортецю і поширювалося також на міста з огляду на звичайну наявність в них укріплень. Словник османської мови Францішка Менінського (1623-1698, француз на польській та австрійській службі) тлумачить цей термін латиною як *agx* (укріплення, цитадель), *castellum* (фортеця), *urbs* (місто).¹³ Термін паланка (грецького чи угорського походження) означав у тому ж словнику невелике укріплення, окремих форт або ж поселення, обнесене валом та/або дерев’яним палісадом/частоколом (*castello circondato di palizzate*), “простий замок” (*zamek podly*).¹⁴ Обидва слова зберегли своє значення в османській мові і надалі.¹⁵

У реєстрі є два заголовки стосовно Паволоцького та Білоцерковського полків, які повідомляють, що за укріпленнями якимось чином рахувалися якісь села (тур. *köy*):

- Паланки, що підлягають фортеці Паволоч та її полковнику, у яких, на додачу до їхніх сіл, нині перебуває населення;
- Паланки, які підлягають фортеці та полковнику Білої Церкви, і нині, на додачу до їхніх сіл, вони перебувають посеред ласького племені.

Ці записи не пояснюють суті приналежності сіл до міських поселень, але вони наочно демонструють, що фортеці та паланки відрізнялися від сіл.

Залишається з’ясувати реальний зміст термінів *кал’а* та *паланка*, що позначали укріплення? Навряд чи вони відображали різні типи, тому що перший у цьому реєстрі відносився виключно до полкових столиць, а решта поселень названо паланками. Вищезгаданий московський перелік, схоже, виділяє укріплені поселення (“города” і “городки”) від неукріплених (“мест” и “местечек”), але і це потребує перевірки.

На щастя, не так мало з фортець пропонованого реєстру можна побачити очима сучасника. У записках Павла Алепського про подорож Антіохійського патріарха Макарія у Москву 1652-1659 рр. занотовано кожен зупинку патріарха по дорозі. В них обов’язково відзначається наявність фортифікаційних споруд, церков, будинків та інших елементів міського пейзажу. Звичайно, від спостережень та записів духовної особи не можна очікувати експертних свідчень про фортифікацію. Щогірше переклади цього твору вносять додаткову плутанину суперечливими або непослідовними визначеннями. Приміром, одне й те саме поселення (зокрема, Димитрашковка, Ободовка) може називатися то містом, то містечком. Звернення ж до рукописів виходить далеко за рамки предмету даної студії. Список А. Кримського, що зберігається у Києві, на жаль, надто скорочений; в ньому майже повністю пропущено опис шляху по Правобережжю.¹⁶ Проте записки Павла Алепського насичені різноманітними реалістичними подробицями, та й зауважив їх зручно лише один спостерігач. Тому це джерело інформативне і доволі надійне. Нижче пропонується вибірка повідомлень з його перекладу на польську мову від Марії Ковальської¹⁷.

Павло Алепський вирізняє міста з містечками від сіл, у кількох місцях узагальнює свої спостереження про українські фортеці. Він стверджує, що зазвичай в них три обводи з міцних дерев’яних валів: зовнішній має палісад, щоби зупинити кінноту, а два внутрішні додатково мають перед собою рови. У замку (*hisar*), під яким мабуть і варто розуміти внутрішній обвод укріплень, є гармати. Рів довкола замку чи міста наповнений водою і в’їзд туди пролягає через міст, який знищується в разі небезпеки. Автор пояснює, що оборонні споруди зводилися для забезпечення від несподіваних нападів татар (с. 30, 31, 39). Перед цим, щоправда, автор пише, що довкола кожного міста зведено один зовнішній дерев’яний вал, а другий – усередині (с.30).

¹³ Francisci a Mesgnien Meninski Lexici arabico-persico-turcici... Tomus 3. S.l., s.d. p. 1041.

¹⁴ Franciscus Mesgnien/Meninski. Thesaurus linguarum Orientalium Turcicae, Arabicae, Persicae. T. I. Vienna, 1680, p. 883

¹⁵ Redhouse J.W. Turkish and English Lexicon. 2nd edition. Istanbul, 1890, p. 435 (паланка: земляне укріплення, редут), p. 1469 (кал’а: замок, фортеця)

¹⁶ Див. нещодавнє видання списку: “Путешествие патриарха Антиохийского Макария”. Киевский список рукописи Павла Алепского: Издание, перевод, комментарии, предисловие Ю. И. Петровой, под ред. В. С. Рыбалкина. Киев: Институт востоковедения им. А. Крымского, 2015. 268 с. Про недоліки перекладу див. мою рецензію в: Український історичний журнал, 2016, №1, с. 199-206.

¹⁷ Kowalska, M. *Ukraina w połowie XVII w. w relacji arabskiego podróżnika Pawła, syna Makarego z Aleppo*. Warszawa: PWN, 1986. 118 s.

Наведений опис не робить, однак, різниці між містами та містечками. Крім того, незрозуміло, що в дійсності могли означати слова про “міцний дерев’яний вал,” тоді як це могло означати або вал, насипаний на зрубному каркасі,¹⁸ або власне товсту подвійну стіну, заповнену всередині землею¹⁹ – так звану “начинену стіну” (*dolma duvari*).²⁰ Отож наведемо короткі описи Павла Алепського тих фортець, які також названі у згадуваному османському реєстрі (за винятком Києва – міста поза сумнівом).

Рашков: дуже велике місто, з замком посередині, що оточений дерев’яним валом та гарматами (с. 18)

Димитрашковка: містечко/місто, розташоване на горі, є мури і брама, гарнізон, відзначено достойників міста (с. 19), дерев’яна цитадель, міст (с. 28).

М’ясковка: торговельне містечко, дерев’яні оборонні вали та замок, дві церкви (с. 28).

Жабокрич: укріплене містечко з дерев’яним замком, дві церкви (с. 28).

Ободовка: більше і ладне за інші містечко/місто з дуже великою і високою твердиною, в’їзд по мосту через воду, дві дерев’яні церкви (с. 29).

Балановка: велике місто з дерев’яним замком, оточене валами і ровами, є брама, забезпечене гарматами (с. 30).

Сомовка: укріплене селище з трьох частин, кожна з яких має три оборонні вали і рови, церква (с. 30).

Субарловка (Соболовка?): два укріплені замки з високими валами та глибокими ровами, три церкви, озеро (с.30).

Мочулки: укріплення на пагорбі, оточене двома валами і ставками, дві церкви (с. 30).

Степановка: три укріплення з церквою у кожному (с. 30).

Яновець (Янов): укріплене містечко з церквою (с. 31).

Бузовка (Обозовка): добре укріплене містечко, прегарна церква, навколо стави і млини (с. 31-32).

Орадовка: город, дерев’яний замок, велика дерев’яна церква з 5 куполами (с. 32).

Умань: велике місто з трьома окремими твердинями, одна з них дуже велика, оточена ровами, є вежі, гармати, дев’ять церков включно з великою церквою з критими бляхою куполами, високі і гарні будинки (с. 33-34).

Красная (Краснополка): укріплення та цитадель, церква (с. 35).

Маньковка: “великий город” з потрійним укріпленням і трьома цитаделями, оточений чотирма ставами, чотири церкви (с.35-36).

Буки: “велике місто” з укріпленням та замком на уступі пагорба, став, три церкви і четверта будується (с. 38)

Лицаневка (Лисянка): “велике укріплене місто” в оточенні води і садків, чотири церкви і монастир, купол церкви критий бляхою (с. 39).

Триполья: сильна і неприступна фортеця на вершині гори, дві стіни і два рови, дві церкви (с. 46).

Тульчин: місто із замком, гарматами (с. 47).

Обухов: “укріплене торгове містечко”, дві церкви (с. 48).

Васильків: неприступне місто на вершині гори, три частини з замками, три церкви (с. 48-49).

Бровари: “невелике торгове містечко”, одна церква (с. 79)

Гоголів: велике укріплене місто, замок і два наповнені водою рови, дві церкви (с. 79)

Разом у цій виборці 24 поселення. В усіх них, за винятком лише Броварів, засвідчено оборонні споруди. Що ж до Броварів, то за московським списком майже того самого часу, що й подорож антиохійського патріарха, це поселення теж значаться “містечком.” Але через чверть століття безнастанних воєн логічно побачити це торгове містечко в османському реєстрі вже серед укріплених “паланок.” Отже, можна з впевненістю уважати, що термін “паланка” в османському реєстрі означав саме укріплення.

Побачити різницю між містом-фортецею (кал’а) та паланкою у світлі свідчень Павла Алепського теж не випадає. З наведеної вибірки лише Умань фігурує у досліджуваному реєстрі як

¹⁸ Османський хроніст і учасник Чигиринського походу 1678 р. Финдиклили Сіягдар Мегмед Ага в одному місці пише про “вал (*sedd*), зі складених дерев’яних колод, засипаних землею” (*ağaçdan çatılmış toprak dolma bir sedd*) – цит. за: Türkal, N. K. Silahdar Fındıklılı Mehmed Ağa. Zeyl-i Fezleke (1065-22 Ca.1106/ 1654-Şubat 1695) (Tahlil ve metin): Doktora Tezi. İstanbul, Marmara Üniversitesi, 2012, s. 721.

¹⁹ “Огорожений перев’язями з сосни, заповненими усередині землею” (*Ak çam ağacından içi toprak dolma çatmalarıyla uarup*) – Там само, с. 710.

²⁰ Murphy R. *Ottoman warfare, 1500-1700*. P. 113

місто (кал'а). До паланок у реєстрі віднесено такі відомі міста, як Рашков, Тульчин, Обухів, Васильків. Павло Алепський також написав про деякі паланки з османського реєстру, що вони були містами (*balda*), іноді навіть великими, хоча у пізніші часи вони відомі радше як села (в кращому випадку “селища міського типу”): це – Димитрашковка, Ободовка, Орадовка, Балановка, Маньковка, Буки, Лисянка (Лищаневка), Триполья, Гоголів. Отже, наведений Павлом Алепським матеріал підтверджує висловлене раніше припущення, що термін кал'а був зарезервований в османському реєстрі лише для полкових центрів, і не вказував на розмір чи тип фортифікації.

Таким чином, пропонований османський реєстр не лише перераховує укріплені міста та містечка у правобережних козацьких полках, але й сигналізує про урбаністичний характер багатьох населених пунктів, що відомі як села. Завдяки запискам Павла Алепського переконаємося, що ці поселення, справді, мали укріплення (рови, вали, стіни, вежі, брами, стави), ринки (“торгове містечко”), по декілька церков.

Реєстр написано простим чітким почерком насх для зручного прочитання. Але не викликає сумніву, що писар, який уклав чи переписав даний реєстр, не розумів української. Найкраще це помітно у розривах назв (напр. *Nabarı Bisi* - Неберибіс, *Pira Volôçna* - Переволочна, *Mânca Liyavka* - Манджаліївка). Та й на слух чужі назви сприймалися погано. Хоч в основному писар прискіпливо випишував незнайомі слова по складах, він все-таки подбав, щоби пристосувати українські назви для турецької вимови: звуки вставлялися, мінялися місцями, замінялися іншими, тощо. Запис цих назв арабським письмом, яким користувалася османська мова, також становив виклик, тому що це письма дуже приблизно передає і турецькі звуки, особливо голосні. Для точнішої передачі українських назв використовувалися додаткові позначки голосних. Та попри всю старанність та уважність писаря, що заслуговують визнання, його записи передають українські назви лише приблизно, а не раз написано можна прочитати кількома способами, приміром назву Губник можна прочитати Гопник, Кована Лапа – Кованлія. Тому українська транскрипція цього документу, по-суті, може бути лише гіпотетичною. З огляду на це, даний реєстр пропонує на додачу до української транскрипції також транскрипцію сучасною турецькою латиницею. В ній голосні літери з діакритичним знаком ^ показують ті, що в оригіналі були записані літерами. Літери без таких діакритичних знаків відповідають голосним, що в оригіналі були позначені огласовками, або не позначені взагалі.

Дефтер ТТ 808. Українська транскрипція.

арк. 1

Резолюція: Изволено узяти й тримати в імперському сховищі реєстрів поряд з реєстрами еялету Каманіче 18 сафара (10)89 року гіджри (10 квітня 1678 р.). Вірно.

[Тут] показуються фортеці, паланки й полки країни Украньї, що знаходяться по сей бік річки Дніпро

фортеця Чегрин	Від Чегрина за вісім годин паланка Крилов	Від Чегрина за вісім годин паланка Вороновка	Від Чегрина за шість годин паланка Бужин
Від Чегрина за шість годин паланка Боровічен/ Боровиця	Від Чегрина за вісім годин паланка Капітановка	Від Чегрина за дві години паланка Супотов	Від Чегрина за шість годин паланка Медведовка
Від Чегрина за за десять годин паланка Жаботин	Від Чегрина за вісім годин паланка Борки	Від Чегрина за десять годин паланка Кам'янка	Від Чегрина за дванадцять годин паланка Оловятин
Від Чегрина за шістнадцять годин паланка Ісмїла/Смїла	Від Чегрина за вісімнадцять годин паланка Бакли	Від Чегрина за двадцять годин паланка Орловча	Від Чегрина за двадцять чотири години паланка Городище

Паланки на тому боці річки Дніпро, що підлягають фортеці Чегрин

паланка Веремійовка	паланка Зовнин/ Жовнин	паланка Гавростин/ <i>Хворостин</i>	паланка Боромля	паланка Лукомля
паланка Чегрин Дуброва	паланка Городище	паланка Лясовка	паланка Керменчук	паланка Кишенька?
паланка Переволочна	паланка Манджаліївка	паланка Хведорівка	паланка Остап'є	паланка Говтва

Паланки, що підлягають фортеці та полковнику Черкас

Фортеця Черкас Керман	<i>Від Черкаса за шість годин</i> паланка Мовшина	<i>Від Черкаса за шість годин</i> паланка Блазур	<i>Від Черкаса за чотири години</i> паланка Лясков	
<i>Від Черкаса за шість годин</i> паланка Годали	<i>Від Черкаса за шість годин</i> паланка Талдики/ Талдиги	<i>Від Черкаса за чотири години</i> паланка Вергуни	<i>Від Черкаса за чотири години</i> паланка Степанки	паланка

Паланки по той бік Дніпра, що підлягають фортеці Черкас

паланка Богоскова	паланка Слободка	паланка Чехова	паланка Люботоша	паланка Кропивна	паланка Ірклі
----------------------	---------------------	-------------------	---------------------	---------------------	------------------

Паланки по цей бік Дніпра, що підлягають фортеці та полковнику Канева

фортеця Канев	паланка Межиріч	паланка Міхаловка	паланка Масловка	паланка Трахтеміров
паланка Іржавича	паланка Стайки	паланка Триполья	паланка Яблонов	паланка Ржищів

Паланки по той бік Дніпра, що підлягають фортеці Канев

паланка Домонтов	паланка Пшенична	паланка Бовнюв	паланка Прохори
---------------------	---------------------	-------------------	--------------------

Паланки, що підлягають фортеці Торговиця

фортеця Торговиця	паланка Нерубайка	паланка Капустина Долина	паланка Набарібісі	паланка Кальніболота
паланка Вільховац/ Уліховач	паланка Тальное	паланка Мошоров	паланка Кошинці	

Паланки, що підлягають фортеці та полковнику Умані

фортеця Умань	паланка Орадівка	паланка Христановка	паланка Кублич	паланка Івангород
паланка Яновець	паланка Субарловка	паланка Жатковці	паланка Мочулки	паланка Скибинці
паланка Губник	паланка Чайковка	паланка Гайсин	паланка Онча	паланка Кисляк
паланка Вербич	паланка Монастирище	паланка Каратівка	паланка Чубилов	паланка Княжа Криниця?
паланка Бусівка	паланка Кованлія	паланка Бузівка	паланка Лищанівка	паланка Чамарманіка
паланка Романівка	паланка Мальківка	паланка Бука	паланка Шавуліха	паланка Кам'янка
паланка Іванка	паланка Бабані	паланка Зубриці	паланка Бісарівка	паланка Кіраджоновка
паланка Сушковка	паланка Тішківка	паланка Чачалівка	паланка Раковець	паланка Хмарівка
паланка Саврань	паланка Степанівка	паланка Кочубійівка	паланка	паланка

Паланки, що підлягають фортеці та полковнику Кальника

фортеця Кальник	паланка Дашів	паланка Рахни	паланка Бондури	паланка Куна
паланка Городок	паланка Лавухи	паланка Душка	паланка Терлиця	паланка Севастьяновка
паланка Болобанівка	паланка Юшковці	паланка Оратів	паланка Животів	паланка Бабин
паланка Парійівка	паланка Ліпхи? Липці?	паланка Чернавка	паланка Липовець	паланка Жорнище
паланка Пісочин	паланка Войтовці	паланка Убовдняя	паланка Немров/ Неміров?	паланка Комарів
паланка Виниця	паланка Старажівка	паланка Ховщина	паланка Владівка	паланка Хмільник
паланка Костянтинов Новий	паланка Летичів	паланка Літин	паланка Йовче	паланка Селище
паланка Микулинці	паланка Пірілівка	паланка Сокишка	паланка Потош	паланка Джузов
паланка Кусанівка	паланка Синява	паланка Синявка	паланка Пилявці	паланка Кам'яногорка

Паланки, що підлягають фортеці Паволоч та її полковнику
Крім її сіл нині у них перебуває населення

Фортеця Паволоч	паланка Турчиха	паланка Володарка	паланка Антонов	паланка Салазановка
паланка Сквиря	паланка Погребище	паланка Борчиховка	паланка Човников	паланка Баліловка
паланка П'ятихов	паланка Тетіїв	паланка Животов	паланка Бердичов	паланка Махновка
паланка Бистрик	паланка Лашчин	паланка Кодня	паланка П'ятка	паланка Сладовище
паланка Котельная	паланка Троянов	паланка Влисков	паланка Житомир	паланка Ходорков
паланка Борошилов	паланка Тодоровка	паланка Водвит'є/Вдовит'є	паланка Курнин	паланка Білополе
паланка Ружин	паланка Черешня			

Паланки, які підлягають фортеці та полковнику Білої Церкви, окрім її сіл, і нині вони перебувають посеред ласького племені

Фортеця Біла Церква	паланка Вольшанка	паланка Санавка	паланка Рокитна	паланка Ковшувата
паланка Настаска	паланка Боярка	паланка Ставище	паланка Триліси	паланка Настов
паланка Матовиловка	паланка Макаров	паланка Ніщов	паланка Ковжов	паланка Кочуров
паланка Радомишль	паланка Віршовка	паланка Черняхів	паланка Хоростишов	паланка Вила
паланка Дідовчина	паланка Черногородка	паланка Сініца	паланка Лясавичі	

Паланки, що нині підлягають фортеці та полковнику Брацлава

Фортеця Брацлав	паланка Тульчин	паланка Кірносівка	паланка Тімоновка	паланка Ікалабане
паланка Сарапановка	паланка Конайче	паланка Соколовка	паланка Китайгород	паланка Ільяшовка
паланка Білоосівка	паланка Михайловка	паланка Василовка	паланка Мачуха	паланка Іскровці

паланка Райгород	паланка Таркановка	паланка Бондоровка	паланка Каташин	паланка Куреньовка
паланка Мазковка	паланка Вербка	паланка Чечельник	паланка Пашкань	паланка Казавчин
паланка Осійовка	паланка Устя	паланка Кирийовка	паланка Сомовка	паланка Бершадь
паланка Балановка	паланка Ободовка	паланка Тростянець	паланка Рашков	паланка Димитрашковка
паланка Мамниця Дністровая	паланка Кушанце	паланка Соколовка	паланка Ямполь	паланка Буша
паланка Істине	паланка М'ясковка	паланка Комаргород	паланка Мурафа	паланка Копистрин
паланка Станіслав	паланка Барайлов	паланка Красная	паланка Спихов	паланка Силнице
паланка Жабокрич	паланка Печара	паланка Соколець	паланка Голодовка	паланка Босаков
паланка Іскья	паланка Захарасовка	паланка Киршкинці	паланка Бортники	palanka-i

Паланки, що підлягають фортеці та полковнику Могилова

Фортеця Могілов	паланка Яруга	паланка Біли	паланка Ушиця	паланка Храпчийов
паланка Куча	паланка Ольховач	паланка Калус	паланка Жван	паланка Лядава
паланка Сарабарія	паланка Озаринці	паланка Копайгород	паланка Ловчинац	паланка Куриловці
паланка Кирчановка	паланка Сугакіч	паланка Шаргород	palanka	palanka

Паланки, що підлягають фортеці та полковнику Кийова, нині у московських руках, що по цьому боці Дніпра.

Фортеця Кийова	паланка Обухів	паланка Васильков	паланка Мотовиловка	паланка Чирногородка
паланка Димер	паланка Бороданька	паланка Макаров	паланка Іваньков	паланка Кухарі
паланка Чайковка	паланка Ворсовка	паланка Городище	паланка Радомишль	паланка Савров

паланка Савров Новий	паланка Лесники	паланка Базар	паланка Карастятичі	паланка Норниськ
паланка Чорнобиль	паланка Овручов	паланка Мозир	паланка Горностайполе	паланка Народичі
паланка Довмантов	паланка Копачов	паланка Нашукаров	р	

вірно

вірно

Паланки на тому боці Дніпра, що підлягають Київській

паланка Бровари	паланка Гоголов	паланка Заворичі	паланка Бобровиця	паланка Кобишча	паланка Носовка
паланка Козелець	паланка Семиполки	паланка Остров	паланка Курпиловка	паланка Вовчков	паланка Моравско

вірно

вірно

Транскрипція сучасною турецькою латиницею.

s. 1

*Defterhane-i amiresi Kamanîçe eyaleti defterleriniñ yanında
zabt ve hıfz olunması
buyuruldu
fi 18 s[afara] seneti [10]89*

sahh

s. 2

*Ozi suyunuñ berü tarafında olan Ukranya memleketiniñ kal^a ve palanka ve polkovnikları
beyan eder*

	Çehringen sekiz sa ^a ttır	Çehringen sekiz sacattır	Çehringen altı sacattır	Çehringen altı sacattır
kal ^a -i Çehrîn	palanka-i Kîrlov	Palanka-i Vôrônovka	palanka-i Bûjîn	palanka-i Bôrôvîçe ⁿ
	Çehringen sekiz sacattır	Çehringen iki sacattır	Çehringen altı sacattır	Çehringen on sacattır
palanka-i Kapîtanovka	palanka-i Sûbôtov	palanka-i Medvedovka	palanka-i Jâbôtîn	palanka-i Bôrki
		Çehringen sekiz sacattır		Çehringen sekiz sacattır

<i>Çehrinden on sacattır</i>	<i>Çehrinden on iki sacattır</i>	<i>Çehrinden on altı sacattır</i>	<i>Çehrinden on sekiz sacattır</i>	<i>Çehrinden iğirmi sacattır</i>
palanka-i Kamanka	palanka-i Ôlôvâtîn	palanka-i Îsmîlâ	palanka-i Bâklî	palanka-i Ôrlovça
<i>Çehrinden yiğirmi dört sacattır</i>				
palanka-i Hôrôdîşça				

Özi suyunun öte yakasında Çehrin kalçasına tabci palankalardır

palanka-i Veremîyovka	palanka-i Zovnîn	palanka-i Havrôstîn	palanka-i Bôrômla	palanka-i Lukômla
palanka-i Çehrîn Dûbrova	palanka-i Hôrôdîşça	palanka-i Lâsovka	palanqa-i Qîramancûk	palanqa-i Kîşinqa
palanqa-i Pira Volôçna	palanqa-i Mânca Liyavka	palanqa-i Hîvîdorovka	palanqa-i Ôstâpya	palanqa-i Hovtva

Çerkâs kalçasına ve polkovnikna tabci palankalardır

	<i>Çerkâsa altı sacattır</i>	<i>Çerkâsa altı sacattır</i>	<i>Çerkâsa dört sacattır</i>	
kal ^a -i Çerkâs Kermân	palanka-i Môşîna	palanka-i Blazûr	palanka-i Laskov	
<i>Çerkasa altı sacatdır</i>	<i>Çerkâsa altı sacattır</i>	<i>Çerkâsa dört sacattır</i>	<i>Çerkâsa dört sacattır</i>	
palanka-i Hôdâlî	palanka-i Tâldiki	palanka-i Verhûnî	palanka-i Îstepânkî	Palanka

Özi suyunun öte yakasında Çerkas kalasına tabci palankalar dır

palanka-i Bôhôsksova	palanka-i Îslôbôdka	palanka-i Çehôva	palanka-i Ûlûbôtôşa	palanka-i Korôpîvna
palanka-i Îrklî				

Özi suyunun beri yakasında Kanev kalasına ve polkovnikna tabci palankalar dır

kal ^a -i Kanev	palanka-i Mejîrîç	palanka-i Mihâlovka	palanka-i Mâslovka	palanka-i Trahte Mîrov
palanka-i Îrjâvîçça	palanka-i Îstâykî	palanka-i Tîrî Pôlya	palanka-i Yâplônov	palanka-i Îrj Jiçov

Özi suyunun öte yakasında Kanev kalasına tabci palankalar dır

palanka-i Dômôntov	palanka-i Pîşiniçna	palanka-i Bovniuv	palanka-i Pôrôhârî	
-----------------------	------------------------	----------------------	-----------------------	--

اوزی صوبتک بری قیقه سنه قوتلعه سنه و بولقوتنه تابع بلنقه لردر
3

بلنقه قوتلعه بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه
موزینج بیخاوتن قاساوتنه ترهته پیر

بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه
ایزواجی انشایی تیری بولنیر یا باقون ایرزواجی

اوزی صوبتک اتم بقیه سنه قوتلعه سنه تابع بلنقه لردر

بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه
دومونوق بیسینجه بونونو بوزوماری

طرحیجه قلعه سنه و بولقوتنه تابع بلنقه لردر

بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه
طرحیجه تریانقه تیرینه تیری بسی قالی بولونر

بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه
اویخوج طالتویه موسورون قوشینجه

عنان قلعه سنه و بولقوتنه تابع اولان بلنقه لردر

بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه
عنان اوزادونم حرستونم قوتلعه ایوان خورون

بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه
یانوج صوبه لوند زانقوجی موزجلی اشقیبی

بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه
خوبنق چایقونم انسین اویخه کیشلاق

بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه
وزیج مناسریخه قرانوته چبولو کنه تریخه

بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه
بوصونم قوتلعه بوزونم رشخونم جحرمانفه

بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه
زوماونم مانکون بوله سناویخه قمنه

اوزی صوبتک بری قیقه اولان اوزرانبه مملکتی قلعه و بلنقه لردر
بیان ایدر

بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه
دیقلوق وزوننه بوزین بوزوویخه

بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه
صوبونونو مذودونه زابونین بوردی

بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه
قوتلعه اولوواتین اسمیلا باقلی اوزلوجه

بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه
قوتلعه اولوواتین اسمیلا باقلی اوزلوجه

بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه
قوتلعه اولوواتین اسمیلا باقلی اوزلوجه

اوزی صوبتک اتم بقیه سنه جهرن قلعه سنه تابع بلنقه لردر

بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه
وزی بونه زونین خوروشین بوزومله لقوتلعه

بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه
جهرن زونین خوروشین لاسوقه تیریمون کیشمنه

بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه
بره ولجهه مانجدریونم هوندریونم اوشابه خورون

بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه
جهرن زونین خوروشین لاسوقه تیریمون کیشمنه

بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه
جهرن زونین خوروشین لاسوقه تیریمون کیشمنه

بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه
جهرن زونین خوروشین لاسوقه تیریمون کیشمنه

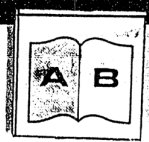
بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه
جهرن زونین خوروشین لاسوقه تیریمون کیشمنه

اوزی صوبتک اتم بقیه سنه جهرن قلعه سنه تابع بلنقه لردر

بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه
بوصونم قوتلعه بوزونم رشخونم جحرمانفه

بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه بلنقه
زوماونم مانکون بوله سناویخه قمنه

TT_0808

Tırhavîca kalasına ve polkovnikna tabci palankalar dır

kal ^a -i	palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i
Tırhavîca	Nerûbâyka	Kapûstina Dôlîna	Nabarî Bîsî	Kâlnî Bôlôta
palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i	
Ûvilîhôvaç	Tâlnôye	Môşôrôv	Kôşînçe	

Ġumân kalasına ve polkovnikna tabci olan palankalar dır

kala-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i
Ġumân	Ôrâdovka	Hırstinovka	Kûbliç	Îvân Hôrôt
palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i
Yânôveç	Sûba Lovka	Zâtkovçî	Môçûlkî	Îskîpinçî
palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i
Hûbnîk	Çâykovka	'Âysîn	Ônça	Kislâk
palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i
Verbîç	Manâstırîşçe	Karâtovka	Çibûlov	Kanaza Kîrînça
palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i
Bûsovka	Kovanliya	Bûzovka	Lişçanovka	Çamarmânika
palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i
Rômânovka	Mânkovka	Bûka	Şâvulîha	Kamanka

s. 3

palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i
Îvânka	Bâbânî	Zûbrîçe	Bisârovka	Kîra Cônovka
palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i
Sûşkovka	Tîşkovka	Çaçalovka	Râkôveç	Himârovka
palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka	palanka
Sâvrân	Îstepânovka	Kôçûbiyovka		

Kâlnîk kalasına ve polkovnikna tabci olan palankalar dır

kala-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i
Kâlnîk	Dâşov	Râhnî	Bôndûrî	Kûna
palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i
Hôrôdok	Lavûhî	Dûşka	Terlîça	Savâştyânovka
palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i
Bolobânovka	Yûşkôfçî	Ôrâtov	Jîvôtov	Bâbîn
palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i
Pârî Yovka	Lîphî	Çernâvka	Lîpôveç	Jörnîşçe
palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i
Pîsôçîn	Voytovçî	Ûbovdnaya	Nemrov	Kômârov
palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i
Vîniça	Îstarajavka	Hûşçî	Ûlâdovka	Îhmiłnîk
palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i
Kostantinov Nôvî	Lâtîçov	Litîn	Yovçe	Selişçe
palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i
Mîkûlnçî	Pirîlovka	Sôkîska	Pôtôş	Cûzov
palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i	palanka-i
Kûsânovka	Sînâva	Sînyâvka	Pilâvçî	Kamanôhôrka

***Pavoloç kalasına ve polkovnikna tabci olan palankalar dır
Köylerinden macada hala ehali içlerinde oturur***

kala-i Pâvolôç	palanka-i Tûrçîha	palanka-i Volôdârka	palanka-i Ântônov	palanka-i Salazanovka
palanka-i Sakvîra	palanka-i Pôhrebîşçe	palanka-i Bôrçôhovka	palanka-i Covnikov	palanka-i Balî Lovka
palanka-i Payâtîhov	palanka-i Tetiyov	palanka-i Jîvôtov	palanka-i Berdiçov	palanka-i Mâhnovka
palanka-i Bistirîk	palanka-i Lasçîn	palanka-i Kôdnayâ	palanka-i Payâtka	palanka-i Îsladôvişçe
palanka-i Kôtelnayâ	palanka-i Torôyânov	palanka-i Vliskov	palanka-i Zitômîr	palanka-i Hodôrkov
palanka-i Borôşîlov	palanka-i Tôdôrovka	palanka-i Vodvitye	palanka-i Kûrnîn	palanka-i Bîlôpôle
palanka-i Rûjîn	palanka-i Çarâşna			

***Byalo Çerkve kala ve polkovnikna tabci palankalar dır ki köylerinden macada ve hala Leh ta'ifesi
içlerinde oturur***

kala-i Byâlô Çerkva	palanka-i Volşânka	palanka-i Sanâvka	palanka-i Rôkitna	palanka-i Kovşuvâta
palanka-i Nâstâska	palanka-i Bôyârka	palanka-i Îstâvîşçe	palanka-i Îtrîlisî	palanka-i Fastov

s. 4

palanka-i Mâtôvilovka	palanka-i Makârov	palanka-i Nişçov	palanka-i Rovjov	palanka-i Kôçûrov
palanka-i Râdômişle	palanka-i Virşovka	palanka-i Çernâhov	palanka-i Horôstî Şov	palanka-i Vîla
palanka-i Dîdovçına	palanka-i Çernâ Hôrôtka	palanka-i Sinîsa	palanka-i Lasavîçî	

Hala Paraşlav kalasına ve polkovnikna tabci olan palankalar dır

kala-i Parâşlâv	palanka-i Tûlçîn	palanka-i Kîrnôsovka	palanka-i Tîmônovka	palanka-i Îkalabâne
palanka-i Sarâpânovka	palanka-i Kûnîçe	palanka-i Sôkôlovka	palanka-i Kitâyhôrôt	palanka-i Îlyâşovka
palanka-i Bîlôûsovka	palanka-i Mîhâylovka	palanka-i Vâsîlovka	palanka-i Mâçûha	palanka-i Îşkrovçî
palanka-i Rây Hôrôt	palanka-i Tarkânovka	palanka-i Bôndôrovka	palanka-i Katâşîn	palanka-i Kûreniyovka
palanka-i Mâzkovka	palanka-i Verbka	palanka-i Çeçelnik	palanka-i Paşkâne	palanka-i Kazâvçîn
palanka-i Ôsî Yovka	palanka-i Ûstyâ	palanka-i Kîrî Yovka	palanka-i Sômovka	palanka-i Berşâd
palanka-i Bâlânovka	palanka-i Ôbôdovka	palanka-i Torôstyâneç	palanka-i Râşkov	palanka-i Dîmitrâşkovka

palanka-i Mamniça Nistrôvaya	palanka-i Kûsançe	palanka-i Sakôlovka	palanka-i Yânpôl	palanka-i Bûşâ
palanka-i Îstine	palanka-i Îmyâskovka	palanka-i Kômârhôrôt	palanka-i Mûrâhva	palanka-i Kôpıstrîn
palanka-i Îstanî Slâv	palanka-i Barâyılöv	palanka-i Karasnaya	palanka-i Îspî Kov	palanka-i Silniçe
palanka-i Jâbôkrîc	palanka-i Peçâra	palanka-i Sôkôleç	palanka-i Hôlôdovka	palanka-i Bôsâkov
palanka-i Îskyâ	palanka-i Zâharâşovka	palanka-i Kîrşikinçî	palanka-i Bôtrnikî	palanka-i

Mohilov kalasına ve polkovnikna tabci palankalar dır

kala-i Môhîlov	palanka-i Yârûha	palanka-i Bîlî	palanka-i Ûşîça	palanka-i Îhrapçiyov
palanka-i Kûça	palanka-i Ôlî Hovaç	palanka-i Kâlûs	palanka-i Îzvân	palanka-i Lâdâva
palanka-i Sara Bariyâ	palanka-i Ôzârınçî	palanka-i Kôpây Hôrôdok	palanka-i Lovçîneç	palanka-i Kûrî Lovçî

s. 5

palanka-i Kıraça Novka	palanka-i Sûhâkîç	palanka-i Şârhôrôd	palanka	palanka
---------------------------	----------------------	-----------------------	---------	---------

Hala Moskov zabtında Kiyovaya kalasına ve polkovnikna tabci palankalardır, ki Özi suyunun berü yakasında dır

kala-i Kiyôva	palanka-i Ôbûhav	palanka-i Vâsılkav	palanka-i Môtôvîlovka	palanka-i Çirnôhôrôtka
palanka-i Dîmer	palanka-i Bôrôdânka	palanka-i Makârov	palanka-i Îvânkov	palanka-i Kûhârî
palanka-i Çâykovka	palanka-i Vôrsovka	palanka-i Hôrôdişçe	palanka-i Râdômişle	palanka-i Sâvrov
palanka-i Sâvrov Nôvî	palanka-i Lesnikî	palanka-i Bâzâr	palanka-i Karastyâtiçî	palanka-i Novirinsk
palanka-i Çôrnôbîl	palanka-i Ovrûçov	palanka-i Môzîr	palanka-i Hôrnôstây Pôle	palanka-i Nârôdiçî
palanka-i Dovmântov	palanka-i Kôpâçov	palanka-i Naşukarov	p...	

sahh

sahh

Özi suyunun öte yakasında Kiyova kalasına tabci palankalar dır

palanka-i Barôvârî	palanka-i Hôhôlov	palanka-i Zâvôrîçî	palanka-i Bôbrôviçe	palanka-i Kôbişça
palanka-i Nôsovka	palanka-i Kôzeleç	palanka-i Semî Pôlkî	palanka-i Ôstrov	palanka-i Kûrpî Lovka
palanka-i Vovçkov	palanka-i Mûrâvskô			

sahh

sahh

А. О. Бутко, м. Світловодськ

Деякі документи з історії Чорного лісу 50 – 60 років XVIII століття

Найбільший із лісових масивів на лісостеповій території між Дніпром і Бугом, так званий Чорний ліс, завжди займав особливе місце в історії її освоєння та розвитку: спочатку – для мешканців Чигиринського полку, згодом – для поселенців Задніпрських місць Миргородського полку Гетьманщини, а пізніше – Нової Сербії та Єлисаветградської провінції. Крім свого основного господарського значення, яке визначалося знаходженням в ньому цінної деревини для будівництва і виробництва дерев'яних виробів, що на той час мали широке практичне застосування, дров та хмизу, лісовий масив і його округа, при наявності води, сінокісних угідь, степового трав'яного роздолля, здавна стали привабливими об'єктами заволодіння. Занадто інтенсивне використання його деревини нерідко призводило до негативних наслідків. Відомі як чисельні факти беззастережного нищення лісу, так і досить жорсткі заходи з його охорони та спонукання до лісорозведення.

Відомості про ліс присутні в працях відомих дослідників історії краю: А.Скальковського, О.Шмідта, Д.Яворницького та ін. Починаючи з подорожніх записок Й.Гільденштедта Єлисаветградською провінцією (1774 рік), ліс поступово стає предметом спеціальних геоботанічних досліджень території краю, досить цілісно представлених у працях Й.Пачоського (1915 рік). До цього часу не залишається поза увагою дослідників насичена чисельними фактами з історії Причорноліського краю на рубежі XVIII – XIX століть оглядово-публіцистичний нарис єпископа Арсенія (Іващенко) «Черный лес и его окрестности» (1859 рік). Помітний вклад у його вивчення в природничому плані вносять сучасні дослідники лісового масиву, серед яких варто назвати насамперед роботи М.Ковальчука і В.Журавського (2004 рік), а також А.Домаранського (2010 рік). Проте з більш давньої історії Чорного лісу маємо лише досить фрагментарні відомості.

В основу даної публікації покладено насамперед документальні джерела одного з ранніх етапів історії Чорного лісу 50 – 60 років XVIII століття, більшість з яких у даний час зберігається у фондах Сенатського архіву Російського державного архіву давніх актів (РГАДА, м. Москва) та в окремих фондах відповідного періоду у Центральному державному історичному архіві України в м.Києві (ЦДАК України). Зокрема, серед перших особливо цінними є найбільш ранні картографічні зображеннями як самого лісу, так і його околиць, які крім чисто описових коментарів дозволяють суттєво доповнити також тогочасні документи, віднайдені у матеріалах Військово-похідної канцелярії генерал-аншефа П.І. Стрешньова, що зберігаються в фонді 759 ЦДАК України.

Від часу падіння Чигирини (1678 рік) та підписання «Трактату про вічний мир»¹ (1686 рік) поступово територія Гетьманщини на південь від річки Тясмину закріплюється за Московським царством, яка з кінця XVII століття за своїм місцем розташуванням стала іменуватись як «территория по той стороне Днепра». Фактичне володіння (за купчими та займами) і господарське освоєння лісових угідь на території Задніпрських місць Гетьманщини (зокрема Чорного лісу та його округи), продовжувало перебувати у руках вихідців з колишнього Чигиринського полку та полкової і сотенної старшини та козаків прилеглих лівобережних малоросійських полків і сотень, зокрема, спочатку, лівобережних Власівської, Кременчуцької сотень, а дещо пізніше, правобережних Криловської і Цибулівської сотень Миргородського полку.

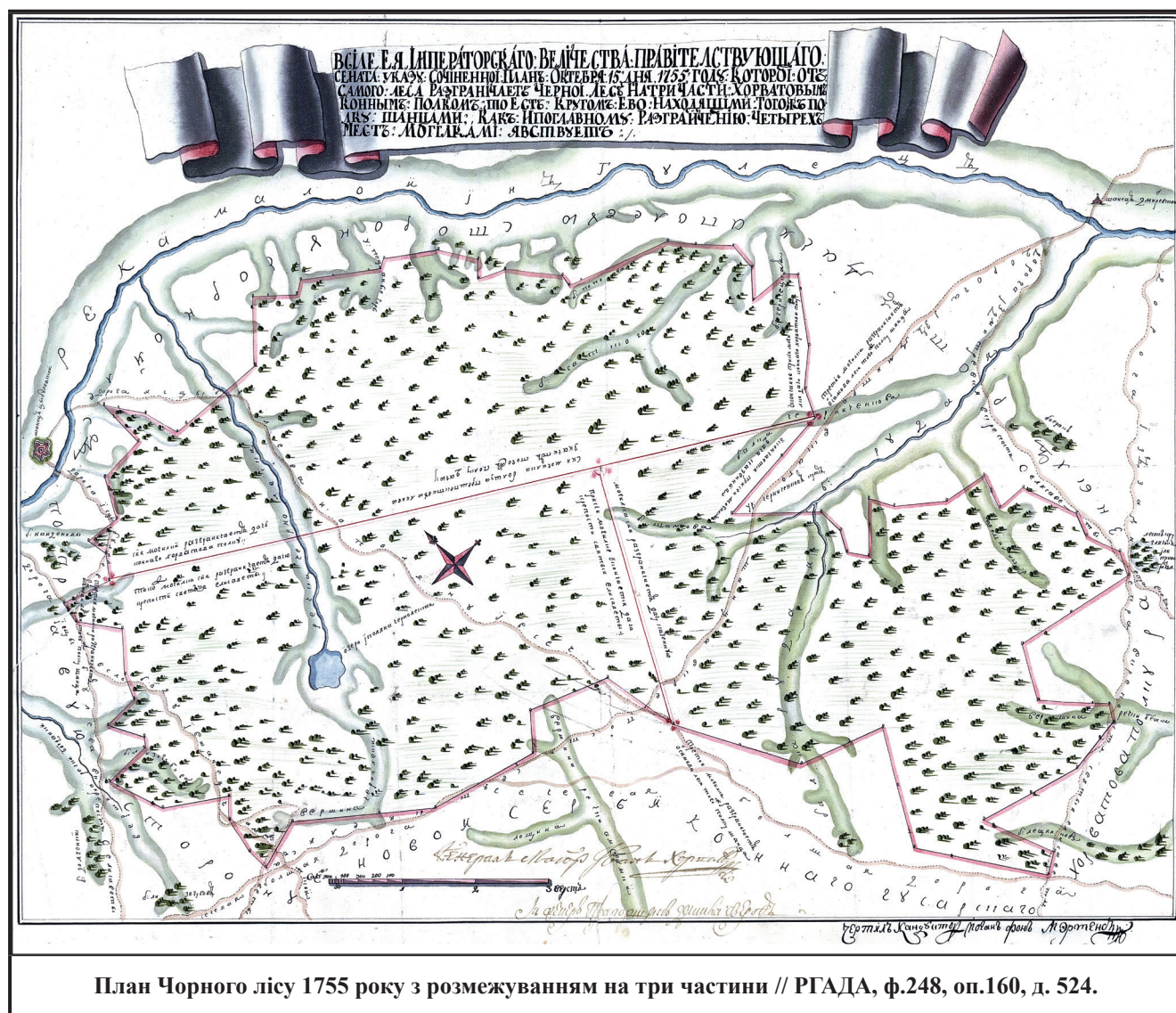
З появою на території Задніпрських місць в 1752 році військово-адміністративного утворення Нової Сербії, Чорний ліс указом Сенату від 15 березня 1753 року² був залишений для поселених в цьому краї переселенців та мав бути розділений між його новими власниками³ для забезпечення їх потреб у деревині. З цього часу у Чорному лісі розпочалися роботи з заготівлі деревини, необхідної, насамперед, для будівництва фортеці Святої Єлисавети. За рапортом в Сенат головного командира Нової Сербії генерал-майора Глебова по догляду за цими роботами 12 грудня 1754 року був призначений вахмістр Пермського драгунського полку Карякін, якому було призначено платню із сербської суми. За справою

¹ При визначенні тогочасних кордонів в тексті трактату згадується і Чорний ліс: «от устья реки Тясмины рубеж имеет быть вверх, в поле, прямою чертою веден, Чигирин не займаю, к лесу, которой называется Черной, в сторону Их Царского Величества имеет належать» (ПСЗ-І. – Спб, 1830. – Т.ІІ, № 1186. – С. 774).

² РГАДА, ф. 248, оп. 133, д. 2821, лл. 578-575

³ РГАДА, ф. 248, оп. 39, д. 2815, лл. 125-157.

із Сенатського архіву від 4 травня 1755 року Чорний ліс був розділений на три частини – державну (казенну), фортечну і новосербську, які після розмежування отримали відповідне відображення також на укладеному при цьому плані, скріпленому підписом генерал-майора Хорвата⁴.

План Чорного лісу 1755 року з розмежуванням на три частини // РГАДА, ф.248, оп.160, д. 524.

За описом графічних матеріалів Сенатського архіву, звідки залучено зображення надісланого плану, маємо наступну інформацію про цей документ: «План Черного леса конного полка генерал-майора Ивана Хорвата между шанцами Цыбулевским и Дмитровским в Новой Сербии. Составил кондуктор Иоганн фон Мертенс. Подписали инженер прапорщик Данила Озеров и генерал майор Иван Хорват. С описанием, в красках, 50,2x38,5 см. (Из дела 1755 года о разграничении Черного леса между полками Новой Сербии, ф. 248, оп.40, д. 2950, л. 269).

Фактично на картуші плану нанесено напис: «В силе Ея императорскаго величества Правительствующаго Сената указа сочиненный план октября 15 дня 1755 году, которой от самого леса разграничает Черной лес на три части Хорватовым конным полком, то есть кругом ево находящими тогож полку шанцами, как и по главному разграничению четырех мест могилами явствует». План виконано у масштабі 500 сажень, або 1 верста в англійському дюймі.

В центральній частині лісового масиву зображено чотирьох променевий знак «Рози вітрів», що вказує напрямки на сторони світу. Реальне відображення розташування лісу щодо сторін світу план має при його поверненні на 90 градусів вправо. На плані крім власне Чорного лісу, частково відображені також і його околиці.

Межі лісу виділено червоною жирною лінією. Лісовий масив розмежований червоними лініями на три частини. На окраїнах лісу та в його центральній місцині, в відправних точках розмежування лісу

⁴ РГАДА, ф. 248, оп. 40, д. 2950, лл. 260-276.

на частини (за часовою стрілкою: дачам Хорвата кінного полку, державній, фортеці Святої Єлисавети), умовними позначеннями відображено межові насипи у вигляді трьох могил (курганів) з написами коло кожної з них по лінії згори до низу: «Сия могилка разграничає дачу коннаго Хорватова полку. Також могилка сия разграничає дачю крепости Святыя Елисаветы. Третия могилка разграничає от самого леса того полку шанца»; «Сия могилка большую прешпективную линею значит тогож полку дачю. При сей могилке окончается дача крепости Святыя Елисаветы. Могилка сия разграничає дачу казенную»; «Окончание при сей могилке дачи коннаго Хорватова полку. Окончается при сей могилке дача казенная. Третия могилка разграничає от самого леса того полку шанца»; в західній частині лісу при відправній точці від третьої могили останній напис повторюється: «Третия могилка разграничає от самого леса того полку шанца».

Навколо лісу, нанесено надпис: «По правую сторону Новой Сербии коннаго гусарскаго Хорватова полку разных рот дачи, а по левую сторону Чорной лес», вихідним і кінцевим пунктом прочитання якого є Цибулівський шанець.

На плані лісу та його округи крім вищезгаданих межових земляних насипів умовними зображеннями та позначеннями нанесені географічні природні об'єкти і їх назви (лісовий масив Чорний ліс, лісок Круглячок або Привороття; річки: Малий Інгулець, Руда, вершина Бешки, вершина Аджамки, Чорноліска, вершина Богданки; озера: Чорноліське; місця бродів; балки: Попова, Сатського, Чернецька, Черніченкова, Шамова, Руда, Пилипова, Лизогубова, Долгенький; байраки: Лещенків, Лизогубів, Найдьонові; лощини; урочища: Піщані гори, Черніченків кут, Чорноліська поляна), що подають топонімічний пласт Чорноліської округи середини XVIII століття та об'єкти антропогенного походження і населенні пункти, що згадуються як безпосередньо (шанці Цибулевський і Дмитрівський), так і на відрізках тогочасних доріг: із Цибулева на поляну і в Січ, із Дмитрівки (через міст на Інгульці) в фортецю Святої Єлисавети (в обхід Чорного лісу), із Дмитрівського шанцю в фортецю Святої Єлисавети (через Чорний ліс), із-за Дніпра в фортецю Святої Єлисавети, із Цибулева в слободу і в шанець Аджамський, із Цибулева в фортецю Святої Єлисавети, а також Січова Велика дорога⁵.

Серед наявних мікротопонімів, особливий інтерес викликає зображення на плані байраку Лизогубова і балки Лизогубової у вершині річки Богданки. Більш за все тут ідеться про колишні володіння гетьмана Михайла Дорошенка, які успадкувала його донька Любов Дорошенко – з 1673 року дружина Юхима Лизогуба (в 1687–1690-х роках – генеральний бунчужний, в 1694 – 1698 роки – генеральний хорунжий, в 1698 – 1704 роки – чернігівський полковник). У їх шлюбі народилося троє синів – Яків, Андрій та Семен. Після смерті матері володіння успадкували її діти, які звернулися до гетьмана Івана Мазепи про підтвердження їх прав на успадковані ґрунти, в тому числі і під Чорним лісом та на річці Інгулець. Відповідний гетьманський універсал було видано в 1708 році. В тому ж році пожалувана царська грамота, а в 1709 році – підтверджуючий універсал новопризначеного гетьмана Івана Скоропадського⁶. Серед посвідчених універсалами ґрунтів згадується і про чималі маєтності Лизогубів за Дніпром, зокрема біля Чорного лісу – «Пасеки: две в Мотренином лесе, одна, от Хвеска Цилюрника, а другая от Марка Беди, купним способом набитии; третья в Чорном лесе з сема байраками, купленная ж у Хвеска Бузувского; четвертая в Чорном же лесе, Капустинская, Шакуновская з садом; пятая, Максимовская, там же; шестая над Ингулом [Мальм] в байраках з ставом, садом и полями; семая там же, Дорошова, у Грицка Каранди купленная»⁷. Таким чином, вказані вище угіддя були офіційно закріплені за Лизогубами, підтвердженням чого є вищезгаданий топонім, нанесений на плані Чорного лісу. В Реєстрі пасік у лісах Чорному і Чуті, доданому до опису прав на задніпрські ґрунти Миргородського полку 1744 року вказані пасіки Лизогубова і Лизогубовська в Чорному лісі, з яких першу займав з дозволу Лизогуба власівський житель Семен Боцький вже близько двадцяти років, а друга, за свідченням пасічника, залишалася в його ж, Лизогуба, власності⁸.

Вочевидь, що у назві вершини Богданки, звідки витікала однойменна річка, закріпилася також і згадка про гетьмана Богдана Хмельницького, який мав в цій місцині власну пасіку⁹. Крім того, саме

⁵ Нанесений в нижній частині плану відрізок шляху з назвою «Сечевая Большая дорога», що фактично оминає Чорний ліс вздовж його західних околиць, вочевидь проходив на місці відомого Чорного шляху, успадкувавши його головні напрямки та відгалуження, якими в давнину користувалися кримські татари при нападах на Польські володіння.

⁶ ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 11437, арк. 148-153 зв.

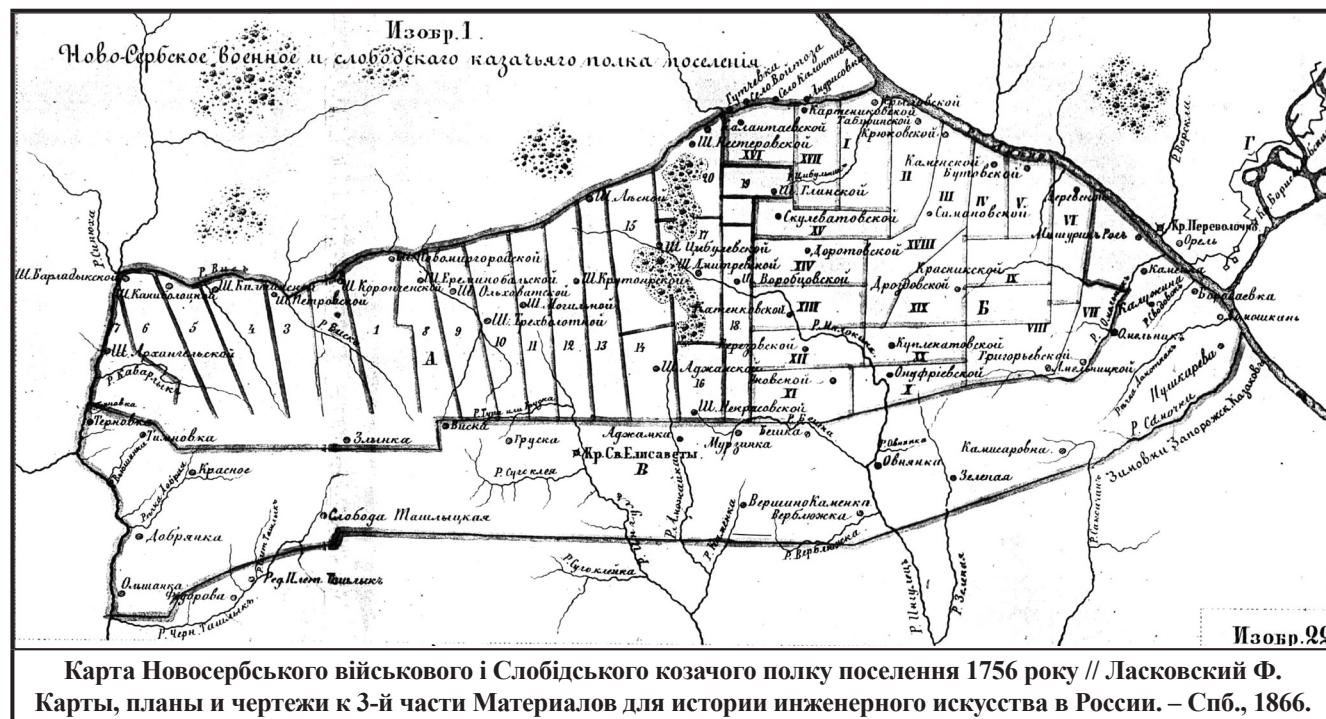
⁷ ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 11437, арк. 150 зв.

⁸ Пивовар А.В. Поселення задніпрських місць до утворення Нової Сербії в документах середини XVIII століття. – К. : Академперіодика, 2003. – с. 155.

⁹ ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 11437, арк. 92.

при Чорному лісі Хмельницький мав і деякі інші ґрунти, підтверджені королівським наданням 1652 року, а саме: «прямую пустыню за Тасменем, от пасеки Хмельницкого, некогда старого /Михайла/, через Ингулец и Черной лес до устья речки Бержка /Бешки/ и к байракам; а с другой стороны от устья речки Каменки к речке Каменке, в Ингул впадающей, лежащую»¹⁰.

Не виключено, що під час проведеного у 1755 році розмежування Чорного лісу були виконані і його чисто площинні обміри, відомості про які чи не вперше зустрічаємо вже на карті Нової Сербії 1756 року, пізніша схематична копія якої була опублікована у 1866 році Ф. Ласковським у його додатку карт, планів і креслень до 3-го тому Матеріалів для історії інженерного мистецтва в Росії.

Карта Новосербського військового і Слобідського козацького полку поселення 1756 року // Ласковський Ф. Карты, планы и чертежи к 3-й части Материалов для истории инженерного искусства в России. – Спб., 1866.

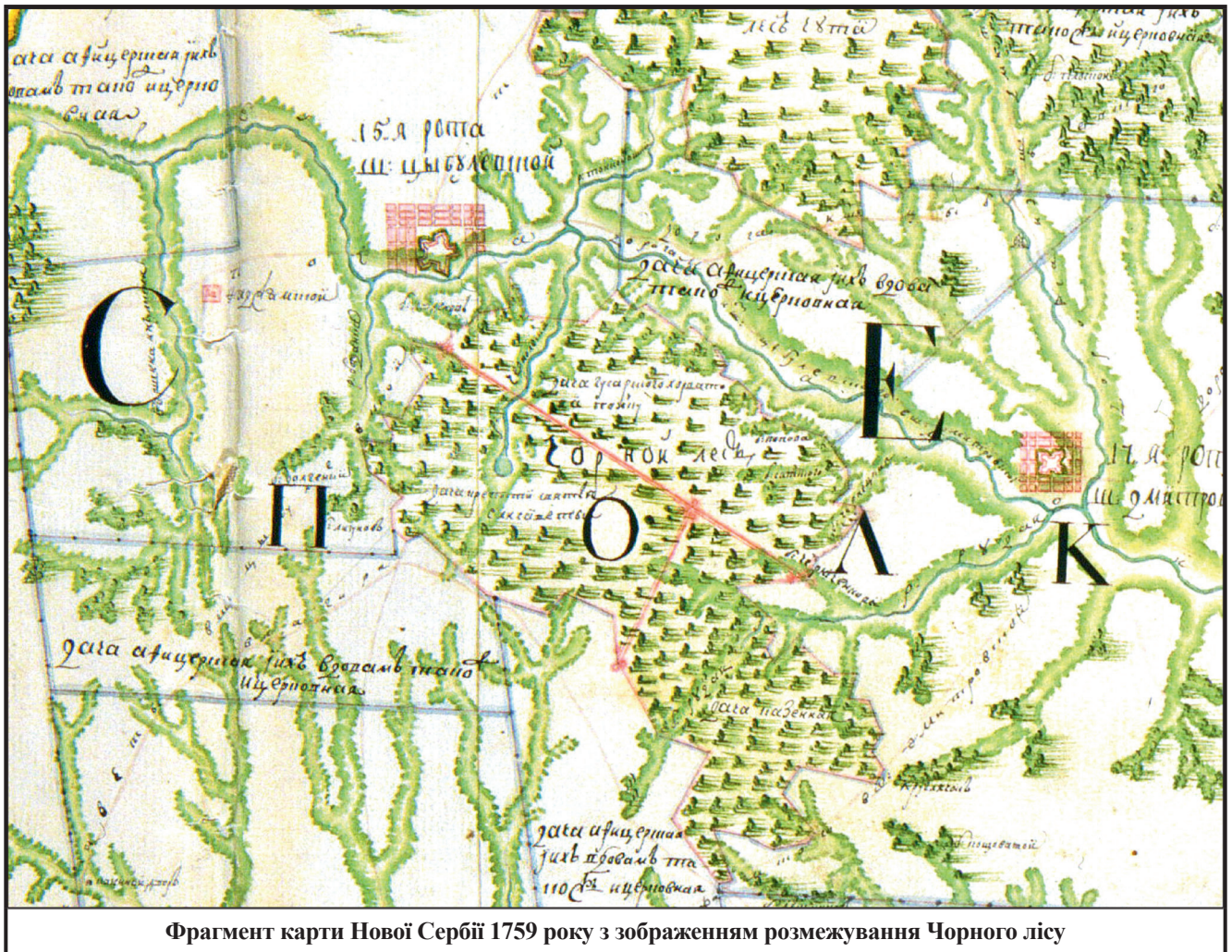
За дещо пошкодженим оригіналом цієї карти, яка в даний час зберігається у Російському військово-історичному архіві (РГВИА, ф. ВУА, д. 26031), її повна назва – «Карта Новой Сербии с показанием Гусарского конного, Пандурского пехотного полков, поротно и оставшейся от назначенной прежде к поселению гусарского полку на пять рот к реке Бугу, також отснятой земли, отступя от границы Ново-Сербии в степи параллельно на 20 верст к поселению ланд-милиции малороссийской, по примеру слободских полков казачьего поселения и доставшейся от обоих сербских полков к Мишурнорожскому шанцу земли». В експлікації новосербських Гусарського кінного і Пандурського піхотного полків (скільки в кожній роті десятин землі знаходиться), доданий до карти, Чорний ліс, зазначений наприкінці переліку шанців гусарського регулярного Хорватового кінного полку, у цей час обіймав площу 9200 десятин.

Цікаво, що приблизно така ж кількість десятин (9000) майже через три десятиріччя була наведена і у відомості 1783 року про лісові дачі, роздані у Новоросійській губернії колишнім губернатором М.Язиковим (ДАХО, ф. 14, оп. 1, спр. 202, арк. 4 зв.). І лише при спеціальному описі лісів Полуденної смуги Росії за відомостями від 29 липня 1793 року при Чорному лісі згадується вже дещо інший обсяг угідь – 7248 десятин. Ще 340 десятин, зазначених окремо, приходилося на Чорноліську поляну, що перебувала при цьому ж лісі (Там само, спр. 244, арк. 38). Фактично без змін така ж площа лісу була зафіксована і в результатах генерального межовання, проведеного згідно з указом Катеринославської межової контори від 9 вересня 1803 року землеміром, колезьким асесором Михайлом Ніловим. Зокрема, в тогочасній копії межової книги казенного Чорного лісу, яка зберігається в Державному архіві Кіровоградської області, зазначено, що тут «состоит пашенной 26 десятин, сеного покосу 653 десятины 1459 квадратных сажень, лесу строевого и дровеного 6542 десятины 1715 квадратных сажень, под проселочными дорогами 8 десятин 2070 сажень, под речками Чернолеской, Рудой, Орловой, прудами и источниками, оврагами, отвешками и под крутостью оных

¹⁰ Акты Юго Западной России. – Спб., 1878. – Т. X. – С. 468

16 десятин 2221 сажень, а всего во всей окружной меже 7248 десятин 265 сажень (ДАКрО, ф. 488, оп. 1, спр. 179, арк. 61).

Вищеописане розмежування, зафіксоване на плані Чорного лісу 1755 року, відображене також на карті Нової Сербії 1759 року (Карта Новой Сербии с показаним размежеванном гусарского Хорватова полку поротно и поселения шанцов обох полков, також и казацкого Слобоцкого поселения. Подписал генерал лейтенант Иван Хорват. М: 12 верст в дюйме // РГВИА, ф. ВУА, д. 26034).

Фрагмент карти Нової Сербії 1759 року з зображенням розмежування Чорного лісу

На відміну від плану 1755 року на приведеному фрагменті карти 1759 року маємо більш звичне відображення розташування лісу щодо сторін світу. Межі лісу виділено червоною одинарною лінією. Лісовий масив розмежований червоними подвійними лініями на три частини. На окраїнах лісу та в його центральній місцині, в відправних точках розмежування лісу на частини (за часовою стрілкою: дачі гусарського Хорвата полку, державній, фортеці Святої Єлисавети), умовними позначеннями відображено межові насипи у вигляді трьох могил (курганів). Навколо лісу, червоно-синіми лініями відмежовані офіцерські дачі у відповідних шанцях, а також церковні.

Крім власне лісового масиву, на карті отримали відображення також деякі інші географічні об'єкти та їх назви: річки Малий Інгулець, Руда, вершина Бешки, вершина Аджамки, Чорноліска, Богданка, Тонконоговка; озеро в вершині річки Чорноліски; місця бродів; балки: Попова, Сатського, Чернецька, Черніченкова; байраки: Круглячок, Кошеватий, Лещенків, Золотарьова, Некрасів, Лизунів, Довгенький (Долгенький), що з незначними відмінностями перекликаються з топонімічним зрізом Чорноліської округи на плані 1755 року. Маємо також зображення відрізків деяких доріг: із шанця Архангельського по ротним форпостам до Кременчука, із шанця Цибулевського в шанець Глинський, із шанця Цибулевського в шанець Дмитрівський, із шанця Аджамського в шанець Дмитрівський, із фортеці Святої Єлисавети в шанець Цибулевський та Лагері, а також місця розташування вже згадуваних шанців: Цибулівського 15-ї роти та Дмитрівського 17-ї роти.

На допомогу і в підміну вахмістру Карякіну, який, ймовірно, один не справлявся з

обсягом покладених на нього обов'язків з нагляду за державною та фортечною частинами лісу, лісозаготівельними роботами, а також попередженням випадків надмірної вирубки (був задіяний ще і у вирішенні фінансових справ свого полку), в 1757 році указом Сенату був призначений вахмістр Рязанського полку Борис Під'япольський (при цьому обом було присвоєно звання прапорщиків). За справою з фонду Сенатського архіву (РГАДА, ф. 248, оп. 136, д. 3302, л. 58), на 6 листопада 1760 року Карякін у званні підпоручика перебував вже у відставці, а прапорщик Під'япольський продовжував очолювати нагляд за лісом, керувати лісозаготівельними роботами та забезпеченням лісоохоронних заходів.

Та командувача Новосербським корпусом генерал-лейтенанта Хорвата, який керувався своїми інтересами і жагою до управління якомога більшою часткою лісу¹¹, такий стан справ вочевидь не влаштував. Як видно з донесення коменданта фортеці Святої Єлисавети бригадира Муравйова до командира Української дивізії Стрешньова, у вересні 1761 року до Чорноліського казенного двору при військовому таборі з залогою, що згадується як Лагерне¹² прибув для виконання функцій наглядача за всім лісом, а не тільки за його новосербською частиною, уповноважений його наказом капітан-лейтенант Раніч. Отримавши відмову від державного наглядача прапорщика Під'япольського здати свої повноваження, новосербський уповноважений (з присутніми при ньому гусарами) здійснив напад на військовий табір і захопивши його, розташувався із своїм загоном на частині його території. Командувач Новосербським корпусом генерал-лейтенант Хорват своїм листом до коменданта фортеці Святої Єлисавети бригадира Муравйова від 5 жовтня 1761 року, повідомляв про наміри повністю прибрати до свого управління і контролю всі господарські процеси в Чорному лісі, мотивуючи своє бажання, як і видане на підтвердження своїх намірів розпорядження, раніше наданим іменним імператорським привілеєм. Таким чином, Хорват через свого ставленика з командою, на деякий час перебрав під власний контроль вирубку лісу, відпуск дров та деревини для будівництва, видачу платних паспортів-дозволів на заготівлю дров'яного і ділового матеріалу козаками і жителями Новослобідського козачого полку.

Стосовно вищезгаданого прапорщика Під'япольського, він перебував на своїй посаді при нагляді за Чорним лісом до 1767 року, на початку якого звернувся з чолобитною про звільнення з служби. За поданням тогочасного головного командира Новоросійської губернії генерал-поручика Я.Л. фон Брандта після розгляду в четвертому департаменті Сенату (генеральний журнал від 26 лютого 1767 року) та висновків департаменту Герольдії 30 березня того ж року був звільнений з служби у званні поручика (РГАДА, ф. 248, оп. 43, д. 3768, лл. 360-361). Невдовзі по тому нагляд за лісом було покладено на секунд-майора Петра Максимова, призначеного на новостворену вальдмейстерську посаду, вочевидь, уже після покладання обов'язків головного командира Новоросійської губернії на Київського генерал-губернатора генерал-аншефа Ф.М. Воєйкова (з 10 серпня 1767 року).

Документи:

**Донесення коменданта фортеці Святої Єлисавети М.Муравйова
командиру Української дивізії від 19 жовтня 1761 року**

Получено октября 24 дня 1761 года, в Киеве

Высокородному и высокопревосходительному господину генералу аншефу и кавалеру Петру
Ивановичу Стрешневу от бригадира, крепости Святыя Елисаветы коменданта Муравьева
Покорнейшее доношение

Черной, в сих Заднепрских местах, лес, состоящей во окружной меже дач Новосербскому корпусу земли, оному корпусу в раздел по полкам и ротам в дачи /:яко же и Чута:/ не вошел по довольности земель, понеже по разделению /:кроме оных лесов:/ осталось земли /:хотя и полной комплёт полков в Новосербском корпусе состоял бы:/, двести двенатцать тысяч пятсот девеноста пять десятин, на которой поселится еще может гусарских двенатцать, а затем еще останетца двенатцать тысяч пятсот девяноста пять десятин, а естли пандурских, то семнатцать рот, и оных останетца девяноста пять десятин, и тот Черной лес до 1755 году по указу Правительствующаго Сената оставался для казенного

¹¹ Хорвата в плані привласнення прав на державні угіддя, казенних коштів та інші зловживання, закінчилася для нього в 1762 році усуненням зі своєї посади, ув'язненням з визначенням покарання у вигляді смертної кари, від якої його було увільнено лише не менш суровим довічним засланням.

¹² Найбільш вірогідно, що пізніше це слобода Лагері (інша назва Максимівка), в даний час – територія села Богданівки Знам'янського району.

строения и общенародной, Новосербского корпуса и здешнего Слободского поселения, пользы, ко обселению их, а в 1755 году в силе ж Правительствующаго Сената указа, по общему, артиллерии господина генерала лейтенанта и кавалера Глебова з господином генерал лейтенантом Хорватом [согла]сию оной Черной лес разделен на три ча[сти], из коих одна Новосербскому корпусу назначена к довольству, а затем такая ж равняя [две], первая в збережение для казенного впредь строения, а другая крепости Святыя Елисаветы и при оной жителей, чему и карты в Правительствующий Сенат посланы. И те две части по разделе оставались в ведении и смотреии помянутого господина генерала лейтенанта и кавалера Глебова, а по отбытии ево здешних комендантов, яко же и моем донине, а к смотрению же того Черного леса и к порядочному оного содержанию, указом Ея императорского величества Правительствующаго Сената /:с коего усего копия подносится:/ определен прапорщик Подьяпольской, который при том Черном лесе с начала определения и поныне у смотрения оного, и над работами фортификационными, и у роздачи заработных денег, у приему и расходу оных, равно и материалов и протчего казенного, и для того в Черном лесе немалым казенным коштом, в части подлежащей к крепости Святыя Елисаветы, двор, штап и обер афицерския покои и для воинских команд казармы, а для ж оковки казенных поделок кузницы и протчие служни поделаны. Но господин генерал лейтенант Хорват те утвержденныя в даче крепости Святыя Елисавети зявленныя две части Черного леса ныне самоправно отнимает и присваивает в вечность к Новосербским дачам, толкуя инако силу Ея императорского величества Правительствующаго Сената указов, и приводя к тому имянную Ея императорского величества всевысочайшую, данную всему новосербскому народу привилегию, в которой никак о Черном лесе нимало не упоминается, а ведая что к смотрению Черного леса и протчего прапорщик Подьяпольской указом Правительствующаго Сената определен и остается в ведомстве сей крепости камендантском, указом из Главной Новосербского корпуса канцелярии ко оному Подьяпольскому предложил, отрешся ево от вверенной Правительствующим Сенатом ему должности, а определяя на место ево Гусарского Хорватова полку капитана лейтенанта Ранича, не уважая же и о том, что оной Подьяпольской не одним смотрением леса, но и казенной многой интерес там в ведении своим имеет, подтверждал ехать бы ему в крепость Святыя Елисавет, и о том отреченного Подьяпольского по команде ко мне представлено, а от меня 20 числа минувшого августа предложено было оставатися ему в том Черном лесу при своей должности, а 17 числа минувшого сентября, к Чернолескому помянутому казенному двору, которой называется Лагирем, реченной капитан лейтенант Ранич прибыл с командою в числе редовых сорока человек гусаров, а при том ис малороссийскими казаками, требовал, чтоб в казенной двор был впущен, но о[ному]ответствовано, чтоб он пост свой взял [в] части, назначенной к Новосербскому корпусу; капитан лейтенант Ранич под 22-е число тогож сентября, в полуночное время схватя часового при воротах казенного двора и оружейною рукою в тот двор вошел и фронтом вооруженным остановился, я принужден был послать 15 числа тогож сентября инженер порутчика Крымова, дабы обстоятельно можно было знать, с каким наставлением означенной новосербский афицер так дерзнул войтить, и штоб он выступил яко из казенного двора, дабы помешательства не последовало, ему объявить. А сего октября 3 дня о том ко мне репортом представлено, оной капитан лейтенант Ранич инженер порутчику Крымову объявил, што он выступить без главной своей команды не может, яко по указу командирован, а вошел де он в Чернолеский двор под 22-е число сентября в ночи, подъехав тайно с командою к воротам ис тремя гусары перелез во двор тайно, чрез забор, и увидя их, часовой внутрь двора и два раза окликал, но он не ответствуя на то, вдруг часового задержал, а между тем ворота отворя, команду впустил, а часового отпустил. Оной же капитан лейтенант Ранич с собою взял себе в казенном Чернолеском дворе штапския светлицы в квартиру, а команду свою расположил в казарме. А сего ж октября 7 дня, господин генерал лейтенант Хорват присланным ко мне сообщением, тот капитана лейтенанта предмет еще со уважением в отваге подтверждает, здешними ведения моего командами поступить яко с сущими неприятели с укоризною мне во всем не доведомою, и заставляет меня о Черном лесе за конфермацыєю Правительствующаго Сената неведомо какова еще требовать указа, с котрого сообщения к високому Вашего высокопревосходительства усмотрению копию подношу, предупреждая, дабы он по отважным своим поступкам и в самом деле предприятия своего в действо не произвел с убытком казенного интересу, понеже прапорщика Подьяпольского, как он по указу Правительствующаго Сената определен, а к тому што он и обязан многим и денежным приходом и расходом и над фортификационными в работах смотрением и приемом материалов и протчего, да и ис казенного двора дабы он, как по ненависти расхищен не был, отрешить ниже с того посту свести

я собою не могу. Другими ж господин генерал лейтенант Хорват присланными сюда сообщениями заставляет здешнаго Слободского полку казаков от всех слобод о вывозке из Черного леса валежника билетов просить ведения ево из канцелярии с таким предзнаменованием, если кто без ево билетов хотя б и из части крепости отданой, валежник повезет, у таковых воли забирать, какое же может тем насильством нанестись уже бедному слободскому народу прискорбие да и конечное разорение, ибо во всем здешнем поселении никаких иных, кроме Черного, лесов нет, за отнятием ево ж господина генерала лейтенанта Хорвата, о чем, по прошению их, указом Правительствующаго Сената Вашему високопревосходительству разсмотреть велено, а в Новосербии лесов во всякой роте премножество и, кроме Черного, другия такая же леса там состоят, яко Чюта и Великой, не менее Черного, и новосербцы по довольству лесов, завсегда бревенной, строевой и дровяной лес в крепость Святыя Елисавет на продажу привозят, но господин генерал лейтенант старается и последнюю надежду, часть в Черном лесу, отнять в единое притеснение казацкому поселению и в пресечение выходу ис Польши сюда в Слободское поселение малороссийскаго, зашедшаго туда здавна народа, а когда б выгода в лесах здесь безпрепятственна была, в один год не одною б тысячею семей здешнее поселение могло приумножится, но по ведомым, хотя што и высокими указами конфермуется, от господина генерал лейтенанта Хорвата препятствиям остаются и до ныне в Польше; об отвращении ж всех тех, от господина генерал лейтенанта Хорвата происходимых беспокойств и притесненей здешнему Слободскому казацкому поселению и напрасных мне укореней, яко главном в сих местах пограничному генералитету, Вашему високопревосходительству всепокорнейше представляю и прошу милостивого разсмотрения и резолюции, а я с своей стороны ему, господину генералу лейтенанту Хорвату, никакой притчины ко укорению не подал.

Матвей Муравьев

Октября 19 дня 1761 году, креп. С.Елисаветы

В ответ писано октября 26 дня

ЦДІАК України, ф. 759, оп. 1, спр. 93. арк. 137-140.

Додатки до донесення М.Маравйова:

1. Копія указу Сенату коменданту фортеці Святої Єлисавети О.Глебову від 23 липня 1757 року

Указ Ея императорскаго величества самодержицы Всероссийской из Правительствующаго Сената брегадиру и крепости Святыя Елисаветы коменданту Глебову.

По указу Ея императорскаго величества Правительствующий Сенат по доношению Вашему приказали обретающагося при Вас в Правлении адъютанской должности Рязанского полку вахмистра Бориса Подъепольского за добропорядочную ево и долговременную службу, в которой он находится с 1741 года, произвести армейским прапорщиком, и быть ему, обще с произведенным по представлению Вашему из вахмистров в прапорщики Карякиным, у смотрения и порядочного содержания, по силе Правительствующаго Сената указов, от излишней рубки имеющагося в Новой Сербии Черного лесу, и при работах, ибо Вы представляли, что показанному Карякину одному оное смотрение содержать не можно, для того, что он за неимением в Пермском драгунском полку в наличности обер афицеров, приемом и раздачею заработных денег обязан, которой ту должность и исправляет и ежедневно те заработные деньги из сербской суммы, приезжая оттуда, принимает и в расход употребляет, и о том объявля ему, Подъепольскому, при команде указ, привесть к присяге, и за повышение чина надлежащей вычет учинить по указу, а патент ему на тот чин дать от Военной коллегии и подлежащее жалованье производить [ему], Подъепольскому, из новосербской суммы [против] полевых драгунских полков, и брегадиру и крепости Святыя Елисаветы коменданту Глебову о том ведать, и учинить по сему Ея императорскаго величества указу, а в Военную коллегию указ из Сената послан июля 23 дня 1757 году.

На подлинном подписано тако: обер секретарь Иван Ермолаев,

секретарь Алексей Данской, канцелярист Матвей Ромашев.

С подлинным свидетельствовал авудитор Гаврило Попов.

С подлинным читал канцелярист Андрей Сосин.

Подлинной получен августа 21 дня 1757 году. № 9033

ЦДІАК України, ф. 759, оп. 1, спр. 93. арк. 141 і зв. Копія.

2. Копія повідомлення генерал-лейтенанта Хорвата від 5 жовтня 1761 року

Копія с присланного от господина генерал лейтенанта Хорвата к господину брегадиру и крепости Святыя Елисаветы коменданту Муравьеву сообщения от 5, а получено 7 октября 1761 году.

Сего числа с представленого ко мне из Главной канцелярии Новосербского корпуса доклада по репорту во оную, от определенного в силе указов для смотра Черного леса Гусарского Хорватова полку капитана лейтенанта Ранича, я усмотрел, что от Вашего высокородия в тот Черной лес прислан инженерной порутчик Крымов с одним прапорщиком, и объявляя Ваш данной ему ордер, чтоб ему, капитану лейтенанту, оттоль выступить, а ежели не выступит, то прислана будет от Вас команда и его выгнать имеет.

Посему я весьма удивляюсь, что Ваше высокородие имея о том Черном лесе мои сообщения, каким образом оной в вечно потомственной Новосербскому корпусу земли состоит и высочайше оному пожалован, и что до оногo Вашей власти никакой не остается, издумали в противность имянной данной сему корпусу привилегии и указов Ея императорского величества ис Правительствующаго Сената предпринимать и словом заключить можно, и то, что на последи и оружием по вызову прибегающаго народа в фазальство Ея императорскаго величества отогнать и отвратить, как то и умножение оногo по прежнему чрез разные Вашего высокородия наводимые, ненавидением сего плода происхождения пресеключь.

Я заключаю и беру власть в сходственность той имянной данной сему корпусу привилегии и указов Правительствующаго Сената и кондицей, на которых здешней плод вызван и орундованным остается, ис того нимало выступить не должен, Вашему высокородию в последнее объявить прикажите себя от излишних предприятий задержать, и в вечнопотомственном Новосербского корпуса земли и леса владением [всту]пать, так как и до Черного леса нимало [ка]саться, и команды туда отнюдь не посылать, имеющею тож и упомянутого команды [Вашей] порутчика Крымова вывести немедленно, а [доволь]ствоваться только вывозкою в крепость Святыя Елисаветы на казенное строение дерева, а воинским командам и мещанам из вележника дровами, таким образом, как о том Вашему высокородию от меня и из Главной канцелярии Новосербского корпуса по содержанию силы высочайших указов сообщено, ибо Вашему высокородию в бережение того Черного леса корпус не поверит, а и не для чево кроме разве безстрастей до того добираетесь, чтоб при оном Вам пользоваться, а в чем и для чего в тех моих сообщениях точно изображено, и для того в сходство Высочайшего имянного соизволения завремянно даю Вашему высокородию знать, чтоб отнюдь никаких команд во оной Черной лес /: кроме для надсмотрения работников посылаемо:/ и определяемо небыло, понеже естли что сделается неполезное или толь паче смертное убывство с которой ниесть стороны приключится, ибо тамошней гусарской команде предложено отнюдь Вашей команды воинских людей к стоянию и бережению Черного леса не допускать, как то при оном от Вашей стороны в силе указов всемерно и быть не надлежит, а в противности и силою отбивать и поступать как бы соумышленниками предприятия на оружие, и плод Ея императорскаго величества все то причиною и ответом Вашего высокородия останется.

Буде же Вашим высокородием в том, что иначе и в противность от здешняго корпуса разсуждается, то изволите требовать от Высокоправительствующаго Сената законного разсмотрения и поступления, а не оруженно и разогнание народа собою предпринимать, чего и терпеть по пограничности законы Ея императорскаго величества не только не дозволяют, но для прекращения такого зла и к предпринятию иных мер доказуют, и посему, что Ваше высокородие учинит, изволите ожидать буду уведомления.

С подлинным свидетельствовал аудитор Гаврило Попов.

С подлинным читал канцелярист Андрей Сосин.

№ 1668

ЦДІАК України, ф. 759, оп. 1, спр. 93. арк. 142 і зв., 155. Копія.

Примітка: представлений вище документ, як і дві додані копії, мають пошкодження верхніх кутів з втратою фрагментів окремих слів, які у межах логіки їх змісту відтворені курсивом.

А.В. Пивовар, м. Київ

Деякі відомості з історії роздачі земель у Єлисаветградській провінції

Не дивлячись на досить поважну історію розвитку земельних відносин на території краю як до початку заселення Задніпрських місць Гетьманщини, започаткування тут нових сотенних і власницьких слобід, а з 1752 року – поселень Нової Сербії та Слобідського козачого полку, їх новий відлік розпочинається лише з часу отримання Плану роздачі земель, затвердженого 22 березня 1764 року. З назвою "Высочайше конфирмованный план о раздаче в Новороссийской губернии казенных земель к их заселению" цей документ увійшов в історію як "Мельгуновський штат" і був складовою частиною "Высочайше утвержденного доклада сенаторов, действительного тайного советника Никиты Ивановича и генерала Петра Ивановича Паниных "О именовании Новосербского селения Новороссийскою губерниею; о поселении в оной полков, двух гусарских и пикинерного; о плане раздачи земель к их заселению, с приложением штатов правления губернии и вышеозначенным полкам" (ПСЗ-I – СПб., 1830, т. XVI, № 12099 від 22 березня 1764 року, с. 657-667).

Відповідно до Плану, територія новоутвореної Новоросійської губернії, що через рік після включення до її складу східних територій Катеринославської провінції, отримала статус окремої – Єлисаветградської провінції, мала ділитись на землі державних поселян, поміщицькі і військові, які відрізнялися один від одного умовами отримання, правами володіння та особливостями оподаткування. Розрахунковою одиницею, єдиною для всіх категорій поселян, була мінімальна земельна ділянка. Із 700 таких ділянок мав складатися округ. В 32 округах, де були ліси, ділянка мала рівнятись 26 десятинам, а в 38 безлісних округах – 30 десятинам. Всього планувалося створити 70 округів розміром від 18200 до 21000 десятин (в середньому 19000 десятин в розрахунку на загальну площу 1421000 десятин). З них 52 округи відводилося для військових, 16 – для бажаючих оселитися окремими слободами розкольників та інших іноземців із статусом державних поселян і два – для мешканців міст (фактично міським був лише один округ, утворений при фортеці Святої Єлисавети).

На сьогодні збереглося досить мало документальних свідчень про хід роздачі земельних ділянок впродовж перших десяти років реалізації Плану. Після втрати корпусу архівних матеріалів Новоросійської губернської канцелярії, чи не єдиним джерелом для їх дослідження вважаються відомості за 1764-1772 роки, опубліковані Н.Полонською-Василенко та фрагменти відповідних архівних виписок з особових архівів дослідниці. До найбільш ранніх оригінальних документальних свідчень можна віднести хіба що фрагмент рукописної "Карты Новороссийской губернии Заднепрским местам с показанием гусарских Чернаго, Желтаго, пикинернаго полков поротно окружных меж, також государственных округ и отводным местам", який з посиланням на відсутність місця і року видання зберігається у фондах Інституту картографії Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського.

Аналіз відмічених на карті земельних ділянок, їх порівняння з відповідними даними Н.Полонської-Василенко дозволяє віднести час її укладання до першої половини 1765 року. Характерно, що саме цей рік у подальшому стає базовим для більшості інших документів з питань тогочасного земельного устрою краю. Найбільш вірогідно, що карта укладалась у зв'язку з затвердженням у березні 1765 року нового штату Новоросійської губернії, за яким межова експедиція, що відала ходом роздачі та відмежування земель, мала бути переведена з фортеці Святої Єлисавети до Кременчука, визначеного губернським центром. Характерно також, що територія, зазначена на карті, має назву Новоросійської губернії, яка стосовно земель Єлисаветградської провінції могла застосовуватись виключно у період дії попереднього – Мельгуновського штату, визначеного для першої Новоросійської губернії. Це ж стосується і позначеного на карті пікінерного кінного полку, який лише за штатом 1765 року оримав назву Єлисаветградського пікінерного.

Фрагмент межової карти Новоросійської губернії 1765 року з зазначенням перших земельних роздач (НБУВ, сектор картографії, № 6332к).

Враховуючи досить значний масштаб карти, копія якої практично недоступна для прочитання, наводимо опис зазначених на ній земельних округ.

Опис земельних ділянок, розданих у західних округах Єлисаветградської провінції на початок 1765 року, за фрагментом межевої карти Задніпрських місць Новоросійської губернії.

Земельна округа	№	земельні ділянки, відведені в окрузі, та назви поселених слобід
Чорной гусарской полк		
1 рота шанец Новомир-городской и форпост*	51	отведенная земля под слободу Виську на 48 дв. 1248 дес. <i>(округ поділено на ділянки, позначені цифрами і латинськими буквами¹)</i>
2 рота ш. Печка	-	<i>(у нижній частині показано 3 безіменні ділянки)</i>
3 рота ш. Петров Остров	-	
4 рота ш. Надлак	17	отведенна земля порутчику Иванову на 24 дв. 624 дес.
5 рота ш. Каниблат	14	отведенна земля капитану Жевановичу на 24 дв. 624 дес.
6 рота ш. Семлек	-	
7 рота ш. Архангельск	-	<i>(у нижній частині показано 3 безіменні ділянки)</i>
8 рота ш. Мартонош	-	
9 рота ш. Панчев	-	<i>(поділено на ділянки, позначені латинськими буквами)</i>
10 рота ш. Каниж	45	отведенная земля порутчику Письменому на 4 дв. 104 дес.
11 рота ш. Сентов	5	отведенная земля малоросиянину Чередниченко на 48 дв. 1248 дес.
	9	отведенна земля волошину Золиновскому на 48 дв. 1248 дес.
	13	отведена земля порутчику Константинову на 4 дв. 104 дес.
	36	отведенная земля капитану Черниевичу по рангу ево 156 дес.
12 рота ш. Вуковарь	15	отведена земля майору Увалову на 100 дв. 2600 дес.
13 рота ш. Федварь	19	отведенная земля порутчику Дони на 24 дв. 624 дес.
14 рота ш. Суботиц	16	отведенная земля канцеляристу Саренкову на 20 дв. 520 дес.
	40	отведенная земля порутчигу Георгиеву на 60 дв. 1560 дес.
15 рота ш. Цибулев	18	отведенная земля майору Михайловичу на 150 дворов 3900 дес.
Пикинерной конной полк		
12 рота сл. Груская		сл. Інгульська
	48	отведенная земля подполковнику Михалче на 10 дворов да по рангу ево 360 дес.
13 рота сл. Вись	-	
14 рота сл. Плетеной Ташлык	-	
15 рота сл. Красная	-	
16 рота сл. Терновка		сл. Тишківка
	38	отведенная земля подпоручику Филенцкому на 8 дв. 240 дес.
17 рота сл. Добрянка	-	
18 рота сл. Орел	28	отведенная земля поселенцу слободы Орла Ивану Бурлаку на 48 дв. 1440 дес.
20 рота сл. Аджамка	6	отвод земли вдовствующей полковнице Литвиновой на 4 дв. 120 дес.

¹ Легенда до карти з розшифрованою буквеними позначеннями очевидно була на правій (втраченій) частині карти. Частково підходить до їх застосування по окремих округах може прояснити схожа конфігурація розподілу земельних ділянок на карті 1774 року. Але з урахуванням змін, що відбулися, здебільшого залишається лише здогадуватись про їх тогочасне призначення. Найпоширенішим є позначення буквою Q, якою відмічені всі відведені земельні ділянки. В округах Чорного гусарського полку виділені частини, позначені буквою С (очевидно землі, передбачені для поселення нових слобід). Відведені для заселення державні розкольничі округи позначені буквою Р. Ротні округи пікінерного полку позначені буквою N (крім округи слободи Орла з позначкою М).

	27	отвод хуторами жительство имеющим обратившимся из разколу в православной закон, котория именуется слобода Покровска на 100 дв. 3000 дес.
Государственные округа		
8 государственная округа	-	(у верхів'ях Чорного Ташлика ²)
9 государственная округа	-	(при Чорному Ташлику)
10 государственная округа	-	(при Чорному Ташлику)
11 государственная округа	-	(при річці Плетенівці)
12 государственная округа	-	(при балці Фурмановій)
13 государственная округа	-	урочище Песчаной Брод, при котором находилась разскольнича слобода в прошлом 763 ^м году от запорожских казаков выжжена; ныне в оном урочище кроме казачей ставки жилища никакова неимеется
14 государственная округа	-	урочище Лысая Гора, при котором находилась разскольнича слобода в прошлом 763 ^м году от запорожских казаков выжжена; ныне в оном урочище кроме казачей ставки жилища никакова неимеется
15 государственная округа	-	(при річці Мазниці)
без номера (16)	37	отведенная земля разскольничей слободе Злинке на 700 дв. 21000 дес.
Дача крепостная	2	отведенная земля купцу Сушилину на 24 дв. 720 дес.
	39	отведенная земля купцу Сидору Антипову на 4 дв. 120 дес.
	7	отвод купцу Сушилину под кирпичной завод земли на 4 дв. 120 дес.
	21	отведенная земля купцу Сахарову на 12 дворов 360 дес.
	24	отведенная земля отставному канцеляристу Окину на 2 дв. 60 дес.
безіменна (Калинівська)	10	отведенная земля купцу Масленикову на 8 дв. 240 дес.
	20	отведенная земля к слободе Клинцам на 300 дв. 9000 дес.
	20	отведенная земля к слободе Калиновке на 200 дв. 6000 дес.
	43	отведенная земля отставным гусарам на 50 дв. 1500 дес.
	44	отвод земли жителю Дорофею Титову на 4 дв. 120 дес.

* На карті разом з ротними шанцями в округах Чорного гусарського полку зазначені також однойменні форпости. У більшості вони розташовані у межах відповідної земельної округи. Але не скрізь. У Мартоношській округі крім однойменного форпосту знаходився також Панчевський, відповідно у Панчевській округі – Канижський, у Канижській – Сентівський, у Сентівській – Вуковарський, у Цибулівській – Суботський форпост.

Крім окремих слобід і форпостів, на карті зазначена також "оставшая за разделом земля" (у південній частині Аджамської округи, очевидно резерв), в округі Крепостної дачі (північніше фортеці Святої Єлисавети) відмічено державний цегельний завод. Округа слободи Злинка показана без її порядкового номера. За відомостями 1774 року це був 16-й державний округ. Не зазначено і назву чи номер пізнішої Калинівської округи, яка успадкувала межі 17-го державного округу.

Межі земельних округ і виділених ділянок, місця розташування поселень та форпостів показані на фоні досить вивіреної мережі річок, що дозволяє без особливих ускладнень провести їх ідентифікацію відносно сучасних географічних вимірів. Більшість річок та балок супроводжується фіксацією їх тогочасних назв. Зокрема, зазначена назва прикордонного Мігейського Ташлика (лівої притоки Бугу). Серед правобережних притоків Чорного Ташлика зазначені річка Мазниця, балка Фурманова, річки Плетенівка і Плетений Ташлик з Кам'яними Буками. Вверх по лівобережжю Сіюхи позначені Сухий Ташлик з річкою Доброю, Вільшанка, Тернівка, Кагарлик, Торговиця, Журавка і Барладинка. У лівобережному басейні Великої Висі показані річки Ольшанка, Кільтень, Мала Вись (з Густими байраками при вершині), балка Дідова. В правобережній частині Великого Інгулу зазначені річки Калинівка і Кам'януватий Сугаклей з балками Лозоватою та Коноплянкою, в

² Тут і далі для орієнтації зазначено місця розташування безіменних державних округ.

лівобережній – річка Кам'янка з балкою Лозоватою, балка Козирева, річка Аджамка (з балками Молчановою зліва і Реп'яховою зправа та річкою Суха Аджамка у вершині), балки Лозовата, Мамаєва, річки Северинка і Крутоярка.

Кордон з Запоріжжям, починаючи від верхів'їв Мігейського Ташлика супроводжує надпис: "Оная черта по опробованой карте в отреску значит, которая за препядствием от запорожских козаков межою непройдена".

Зазначені на карті номери земельних ділянок вочевидь стосуються черговості їх виділення (у порядку фіксації в облікових документах межевої експедиції). У зв'язку з втратою більшості тогочасних матеріалів про роздачу земель, нумерація ділянок дозволяє частково відтворити їх послідовність та певні співвідношення, характерні для початкового етапу земельних роздач. Зокрема, з перших відведених ділянок (до № 51), 29 (або 57 відсотків) припадає на західну частину провінції, що дозволяє говорити про дещо повільніші темпи виділення землі на сході провінції, насамперед в округах Жовтого гусарського полку.

Деякі загальні дані щодо ходу роздачі земель станом на 1768 рік маємо з копії відомості чи підрахунків, які збереглися серед архівних матеріалів Н.Полонської-Василенко.

Розподіл земель в Єлисаветградській провінції за відомостями від 1 вересня 1768 року

	Відведено на полк			Роздано /під слободи і заводи/	Лишилося вільної землі
	за попереднім відмежуванням	тепер	різниця		
Чорний гусарський полк	300341	145384	154957	39148	115809
Жовтий гусарський полк	256642	145384	111258	50200	61058
Єлисаветградський пікінерний полк	428814	174280	254534	18850	235684
Державні округи	364161	357000	7161	104221	259940
В окрузі фортеці Святої Єлисавети	43000	42000	1000	24770	18230
Разом	1392958	864048	528910	237189	690721

ІР НБУВ, ф. 42, спр. 19, арк. 1, те ж – ЦДАВО, ф. 3806, спр. 9, арк. 144

Примітка: при цьому Н.Полонська-Василенко зазначає, що оригінал документу, що зберігався у зв'язці 73 (д. 1621) містить дещо інші підсумки, але вони не відповідають справжнім цифрам, а саме: перша – 1392669, друга та третя – ті самі, четверта – 255452, остання – 673258).

Тут насамперед привертає увагу, що дані про вільні і роздані землі по полках визначались виходячи з різниці між загальним обсягом землі і відведеною за певною нормою для військових поселень. По державних округах такі дані бралися виходячи із загального обсягу відмежованих земель. Що в такому випадку означало поняття різниці для державних округ у матеріалах Н.Полонської-Василенко нам знайти не вдалося. Враховуючи, що на кожен державну округу (всього їх, крім міської, було 17) чітко виділялось по 21000 десятин, які в сумі і дають відведені "тепер" 357000 дес., можна передбачити що різниця тут могла складати певний резерв.

З інших відомостей, що відклалися у матеріалах Н.Полонської-Василенко і стосуються цього періоду, заслуговує на увагу насамперед список поміщиків Єлисаветградської провінції, які отримали землі для різних заводів, а саме:

			десятин
Аврамов, сотник	на речке Овнянке	под овечий завод	2500
Амлешов, прем'єр майор		- " -	200
Арапов, капітан		- " -	1248
Боровский, капітан	на Обломеевской балке	- " -	1248
Вишняков, прапорщик		под сад	60
Гаврилов, ротмістр		под овечий завод	2496
Гегела, ротмістр		- " -	1500
Дрохля, капітан	на речке Бешке	- " -	674
Звенигородский, підпоруччик		- " -	2400
Касинов, секретарь провінц. канцелярії		- " -	120
Болюбакин		под лес	30
Леонтьев, поп		под овечий завод	1312

Маркович, капитан	в Глоговацком шанце	под овечий завод	1282
Михайлов, премьер-майор		- " -	3000
Пантазий, порутчик	при Берестовой балке	- " -	948
Ему же		- " -	3780
Петров, поп	на речке Тясмин	под сад	14
Пугачевский, подпорутчик		под овечий завод	500
Сазонов, ротмистр		- " -	1500
Сушилиин, купец	на речке Сугаклее	под кирпичный завод	840
Титов, житель		под сад	60
Трандафилов, капитан	в Орловой балке	под овечий завод	207
Турчановский, ротмистр		- " -	1500
Турунжа, порутчик	в урочище Лозоватка	под овечий завод	1500
Челебий, житель	на речке Омельник	- " -	1412
	Итого		30331

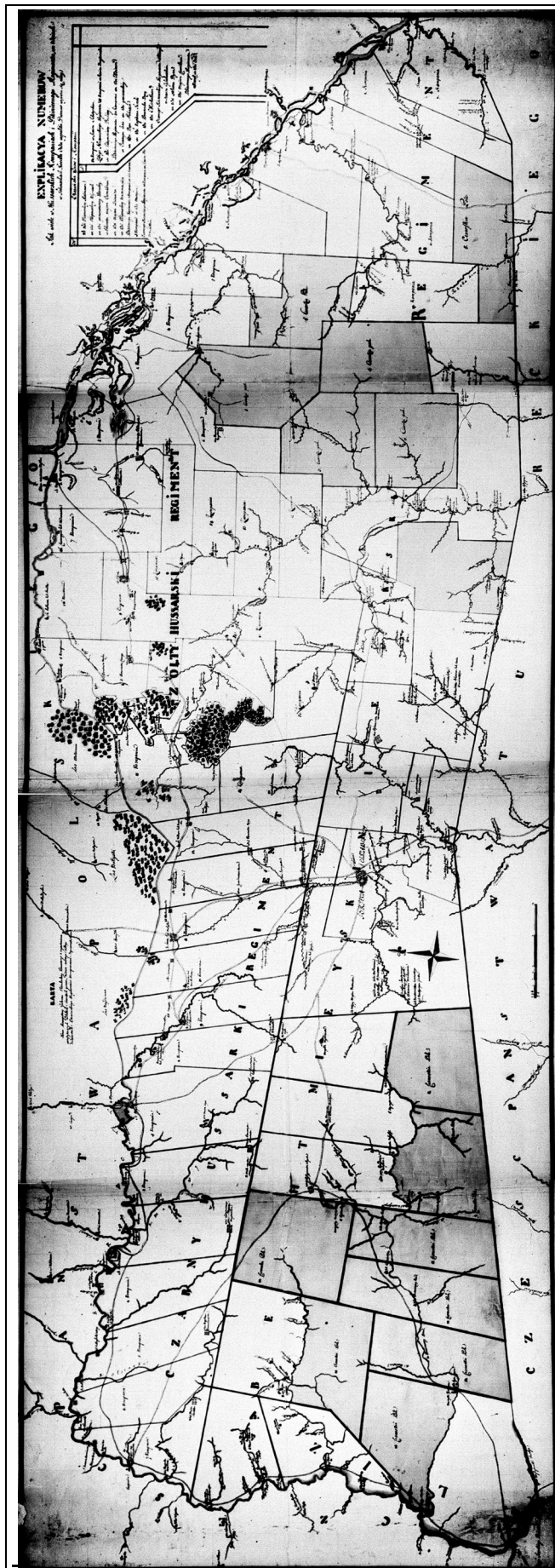
ЦДАВО, ф. 3806, оп. 1, спр. 10, арк. 272.

Із зазначеної відомості в пізніших матеріалах земельного обліку 1774 року повністю співпадають дані лише стосовно землі, наданої під завод ротмістру Турчановському. Щодо Марковича – вони в 1774 році були рівно вдвічі менші (564 дес.), у Михайлова складала 3120 дес., у Челебія – 164, у Петрова – 2. Решта із зазначених осіб вже не мали зазначених тут наділів під сад, ліс чи під заводи, а про володіння попа Леонтієва та Болюбакіна у 1774 році вже не згадується. Вочевидь, що частина з цих земель були переоформлені під слободи чи з огляду на тимчасовий характер надання опинилися у володінні інших осіб.

Загальне уявлення про склад та розташування 70 земельних округ, які за Планом роздачі земель 1764 року були утворені у цей час у межах Єлисаветградської провінції, дає наступна "Карта Новороссийской губернии Елисаветской провинции с показанием близлежащих польских и турецких границ, а также округов Черного и Жолтого гусарских и пикинерного полков и Запорожских земель", польськомовний варіант якої зберігається у Бібліотеці Чарторийських у Кракові // ВСг, № 110/13 (197,5 x 65,5). За експлікацією слобід, що зазнали татарського нападу, вона чітко датується 1769 роком. За складом відображених поселень, серед яких одночасно представлено також чисельні козацькі хутори, її було укладено на основі відповідної карти з підсумками опису хуторів, проведеного на початку 1768 року для владнання порубіжних стосунків із Запоріжжям. І лише згодом, у зв'язку з підготовкою відомої реляції Київського і Новоросійського генерал губернатора Ф.Восійкова від 12 квітня 1769 року з оцінкою шкоди, завданої нападом татар на Єлисаветградську провінцію (ЧИОНЛ, 1893, кн. 7, отд. 3, с. 173), карту було доповнено відповідною експлікацією. Дещо складніше отримати однозначну відповідь про те, як вона потрапила до польської сторони, що могло мати місце як у Києві, де готувалася реляція, так і у Санкт-Петербурзі, куди її було направлено з відповідним донесенням генерал-губернатора.

Варто зазначити, що польськомовний переклад карти та зазначених на ній географічних об'єктів не є ідентичним до її російськомовного оригіналу, що при чисельних словоскороченнях дещо ускладнює однозначне прочитання окремих мікротопонімів. Зокрема, державні округи на карті названі цесарськими полями, розкольничі поселення – пилипонівськими, округи гусарських і пікінерних рот – кампаніями тощо.

Крім тогочасних назв окремих округів, представлених у стислому описі цієї карти, у представленій в її правому верхньому куті Експлікації слобід, гусарських округів і пікінерного полку поселень, у яких турецькою ордою були спалені двори, послідовно зазначені: пилипівські (розкольничі) слободи Калинівка, Клинци, Правовірна Покровська, хутір майора Чернікова, слободи майора Бутовича і пилипівська Красноярска; пікінерного полку 2-ї округи сл. Кам'янка і 1-ї округи сл. Мурзинка; Чорного гусарського полку 16-ї округи шанець Мошоринський і 14-ї округи шанець Суботицький; Жовтого гусарського полку в округах шанець Дмитрівський і слобода пилипівська Плоска; пікінерного полку 20-го округу сл. Аджамка; в Чорному лісі сл. Гончарська, слободи попа Лукаша/Лук'яна, капітана Ташки, поручника Доні і сл. Михайлівка; Чорного гусарського полку округ шанця Цибулівського, слободи скляра Діца і майора Чернікова; пікінерного полку 18 округи слобода Орел (всього 22 поселення).

Межова карта Єлисаветградської провінції з експлікацією поселень, спалених під час нападу татар у січні 1769 року.

На карті детально представлено склад тогочасних земельних округів провінції та стан їх заселення. При цьому перші 32 округи шанців Чорного і Жовтого гусарських полків повністю відповідають їх складу, зображеному на децю пізнішому межовому плані провінції 1774 року. Далі за послідовністю нумерації йдуть округи 20 рогних слобід Єлисаветградського пікінерного полку: 1 – Мурзинка або Петриківка, 2 – Кам'янка Гола, 3 – Вербложка або Чечелова, 4 – Вовнянка або Аврамівка (із слободами Бешка, порутчиків Звенигородського і Пивоваровича), 5 – Зелена або Котова (із сл. Жовтою), 6 – Омельницька або Лихівка (із сл. Макогонівкою Адабаша), 7 – Домотканська або Глинка (із сл. Пушкарівкою), 8 – Бородаївка, 9 – Кам'янка Перемолочанська (із слободами Свистунівка і Калужина), 10 – Мішурний Ріг (із сл. Буяньською), 11 – Валагош або Дирианка (із сл. Тройницькою), 12 – Грузька або Турика/Турина (із сл. Інгульською), 13 – Вись, 14 – Плетений Ташлик, 15 – Красна або Липівка, 16 – Тернівка або Ново Архангельська (із слободами Тишківка і сотника Попатенка), 17 – Добрянка, 18 – Орел, 19 – Попельняста, 20 – Аджанка.

Серед державних округів на карті пронумеровані перші 15 (виділені окремим кольором), з яких лише у 5 зазначені поселені слободи: в окрузі за № 2 – Онуфрійовка, полковника Чорби і пилипівська Зопка/Зибка; за № 3 – Голованова/Челованова і майора Радкевича; за № 5 – Комісарівка; за № 7 – Пилипівська Спаська, за № 15 – Калинова і сотника Калмаза. Решта 10 округів поселених слобід не мали (№№ 1, 4, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14). Ще 4 непрономерованих округи належали до слобід пилипівської (розкольнічої) Злинки (фактично № 16), пилипівських Калинівки і Клинів з відокремленим участком Правовірної Покровської слободи (№ 17), пилипівської Красноярьської (№ 18) і фортеці Святої Єлисавети, що фактично виходила за межі 70 округів, передбачених Планом заселення Новоросійської губернії 1764 року.

Схоже, що роздача земель у Єлисаветградській провінції не призупинялася і з початком Російсько-Турецької війни, про що свідчить віднайдений на звороті пізніших межових документів рапорт землеміра Федорова 1769 року, а також оригінальний план землі, відмежованої в грудні 1771 року при Архангельському шанці прем'єр-майору Серезлію, що у свій час зберігався у картографічній колекції Одеського товариства історії і старожитностей, а в даний час – у фондах сектору картографії НБУ ім. В.Вернадського (План части Чорного гусарського полку 7 роти шанца Архангельського с показанием отведенного места оного ж полку премьер майору Серезлий под слободу на 48 дворов 1248, ранговой, за исключением усадебной и выгонной земли – 184, да сыну ж ево Дмитрию Серезлий заменой земли взятой майором Серезлием на овчарной завод 2240 десятин переименовано на 48 дворов, а остальные 992 десятины отрезаны и сданы под роту. Всего всех угодей 2680 десятин в преждебывших афицерских дачах при речках Кагарлике, при балке Березнячке и при урочище буераков Чернечьево и Кругленьково. Елисаветградской провинции от межевых дел отвод учинен и признаками обозначен, сочинен декабря "... " дня 1771 году. Мачтаб к плану: английской дюйм разделен на 200 частей и употреблен за сажни. План подписали: артиллерии полковник Иван Дувинг, секунд майор Николай Черников, землемер порутчик Иван Федоров. Копировал Чорного гусарского полку вахмистр Петр Дебрециний // НБУВ, № 6307).

**Рапорт землеміра Федорова від 21 грудня 1769 року з відомостями
про роздачу земель у Єлисаветградській провінції в жовтні-грудні 1769 року**

Получен генваря 4, 1770 году

Новороссийской губернии в Межевую экспедицию
от землемер порутчика Федорова

Репорт

Учиненная сего 769-го сентября с 1-го, будущего 770-го году генваря по 1-е число полученным из Елисаветградской провинции об отводе разным чинам под слободы земли указам, и что по оным ко исполнению следует, при сем в вышеписанную межевую экспедицию краткая ведомость представляется.

Подленно подписан землемер Федоров.

№ 276, декабря 31 дня 1769 году.

отпущены			получены				по оным ко исполнению следует
№	м~ц	число	№	м~ц	число		
4869	октября	17	1	октября	20	Указ из Елисаветградской провинциальной канцелярии об отводе земли Чорного гусарского полку прапорщику Чорному в даче того ж полку 2 роты над рекою Малою Вискою при меже роты на сорок на восемь дворов	Оным отвод еще нечиненно
4875	того ж	20	2	того ж	22	Указ из провинциальной канцелярии об отводе земли Чорного гусарского полку порутчику Сандрикову того ж полку в округе третьей роты в урочище Протока Копанковатого в устье Малой Виски на двадцать на четыре двора и ранговую	
6454	ноября	27	3	ноября	28	Указ из оной же канцелярии об отводе земли Чорного гусарского полку порутчику Радойчичу в даче шанца Цыбулевского на балке Лозоватке при вершине речки Тясмине к населению слободы на двадцать на четыре двора	
6963	декабря	23	4	декабря	24	Указ из Елисаветградской провинциальной канцелярии об отводе земли Чорного гусарского полку подполковнику князю Баратову в даче того ж полку 15 роты в урочище речки Богданки при боераке Круглике на сорок на восемь дворов	
6967	декабря	того ж	5	декабря	24	Указ из оной же канцелярии об отводе земли Чорного гусарского полку порутчику Марьяновичу в даче того ж полку 11 роты по реке Ингулу близ Гайдамацкой балки на сорок на восемь дворов	

Порутчик Иван Федоров.

ЦДІАК України, ф. 1967, он.1, спр. 11, арк. 3 зв., 11 і зв

План землі, відмежованої у 1771 році прем'єр майору Серезлію при Архангельському шанці

Вже у 1772 році була здійснена низка заходів з упорядкування обліку розданих і вільних земель та укладені їх детальні відомості, які у свій час зберігалися в Таврійському архіві державного майна (зв. IV, № 466) і частково збереглися у виписках, зроблених Н.Полонською-Василенко (ЦДАВО, ф. 3806, оп. 1, спр. 11, арк. 1-9). Не призупинялася така робота і в наступному, 1773 році, про що свідчить укладена в січні 1774 року відомість роздачі земель під вівчарні та кінські заводи, щодо якої у матеріалах Полонської-Василенко маємо дещо більш цілісну копію:

Відомість про землі, відмежовані в Єлисаветградській провінції під вівчарні та кінські заводи станом на січень 1774 року

Ведомость учинена Новороссийской губернии при межевой экспедиции кому именно с начала Новороссийской губернии в котором полку или округе под овчарные и конные заводы, сколько десятин земли, которого года, месяца и числа отмежовано, и когда трехлетний срок прошел или будет, и каких заводов когда и сколько переименовано под слободы, затем осталось на завод, и с оных заводов по 1773 год поземельных денег взыскать следует, значит под сим, 1774 году генваря " " дня.

Чорного гусарского полку		десятин	когда отмежовано
в 1 роте шанца Новомиргородского	фабриканту Поповичу	1725	1768 генваря 23
в 4-й роте шанца Надлацкого	отставному майору Иванову	1269	1766 июня 9
в 7-й роте шанца Архангельского	подполковнику Серезлию	2240	1767 июля 30

в 8-й роті шанца Мартоношского	подполковнику Булацелю	2400	1766 марта 8
в 11-й роті шанца Сентовского	подполковнику Михалче	900	1770 июля 24
Жолтого гусарского полку			
в 3-й роті шанца Криловского	священнику Петрову	230	1768 мая 15
в 4-й роті шанца Каменского	подпоручику Георгиеву	1258	1768 мая 2
	вахмистру Николаеву	542	1767 июня 8
	священнику Петрову	470	1768 мая 5
	переводчику Дементиеву	1072	1768 октября 20
Елисаветградского пикинерного полку			
в 10-й роті Мишуринорожской	полковнику Адобашу	1760	1767 мая 1
в 4-й роті Краснокаменской	вахмистру Амлешову	1500	1767 июня 3
в 20-й роті Аджамской	майору Бутовичу	1000	1767 ноября 7
Молдавского гусарского полку			
в 10-й округе	капитану Александрову //	2000	1767 августа 12
в 11 округе	подпоручику Маргажичу	1660	1767 июня 12
в государственных округах			
во 2-й государственной округе	генерал майору Чорбе	1325	1766 июля 4
	госпоже Воейковой	1690	1771 июля 1
	ротмистру Байдаку	1440	1772 сентября 5
в Крепостной округе	греку Бургазию	500	1767 мая 18
	премьер майору Бутовичу	600	1767 ноября 7
	капитану Гуцину	300	1767 сентября 4
	Итого во всей провинции		

Секунд майор Егор Арапов.

НА ІУ, ф. 1, оп. 2, спр. 144, арк. 97-98 (АТУГМ, зв'язка ІV, № 486). Копія.

Більш детальні відомості маємо уже станом на кінець 1774 року, коли за дорученням новопризначеного генерал-губернатором Новоросійської губернії Г.А.Потьомкіна була укладена детальна межова карта Єлисаветградської провінції, один з примірників якої в даний час зберігається у фонді Воєнно-ученого архіву (ВУА) Російського державного військово-історичного архіву (РГВИА, ф. 846, оп. 16, д. 26038), другий – в секторі картографії Рукописного відділу Російської Академії наук у м. Санкт-Петербург (РОБАН, Осн. собр. рукописн. карт, д 565).

На доданому зображенні цієї карти показані межі земельних округ у полках та в державних округах, в яких окремими кольорами зазначені ротні дачі, дачі державних слобід, населених польськими вихідцями (під окремими літерами показані малоросійські, старообрядницькі і правовірні слободи), дачі офіцерів і канцеляристів, рангові "навсігдашні", для випасу казенних коней і під вигін худоби. При цьому серед приватновласницьких дач виділені відмежовані і невідмежовані, у тому числі за нерозмежуванням і у зв'язку з перешкодами запорожців. Відмічені також незаселені дачі. Крім того, виділені дачі під розведення лісів і садів, заводські і під заводи (переважно для розведення овець), окремо – під склозавод у лісі Чута та під шкіряну фабрику. Спеціальними позначеннями відмічено укріплені місця з ротними поселеннями та слободами, монастир при Чорному лісі, карантинні будинки, форпости на кордоні з Польщею, колишні форпости на кордоні з Запорозькою Січчю, форпости, які зігнали запорожці, їх пости і команди, а також запорозькі зимівники і пасіки у межах території провінції. Нанесені також чисельні річки і озера, балки і долини (лише у межах нерозподілених земель), шляхи і броди.

Кордон Єлисаветградської провінції і Запоріжжя від річки Костоватого Ташлика, що називався також Мігейським, і до Інгулу позначено написом: "Оная черта по опробованной карте в отрезку значит из дач запорозских козаков которые за препятствием от них в натуре непройдена". Від Інгулу до річки Самоткані кордон супроводжує вже інший напис: "Оная черта по опробованной карте 1764 году безпрепятственно пройдена и владеема была по год безспорно". Крім того, у західній частині карти чітко означена так звана Глебовська лінія кордону, яка з 1752 по 1757 рік проходила від Інгулу до урочища Семи боєраків, оминаючи останні (залишалися за Запоріжжям), звідки повертала на південь,

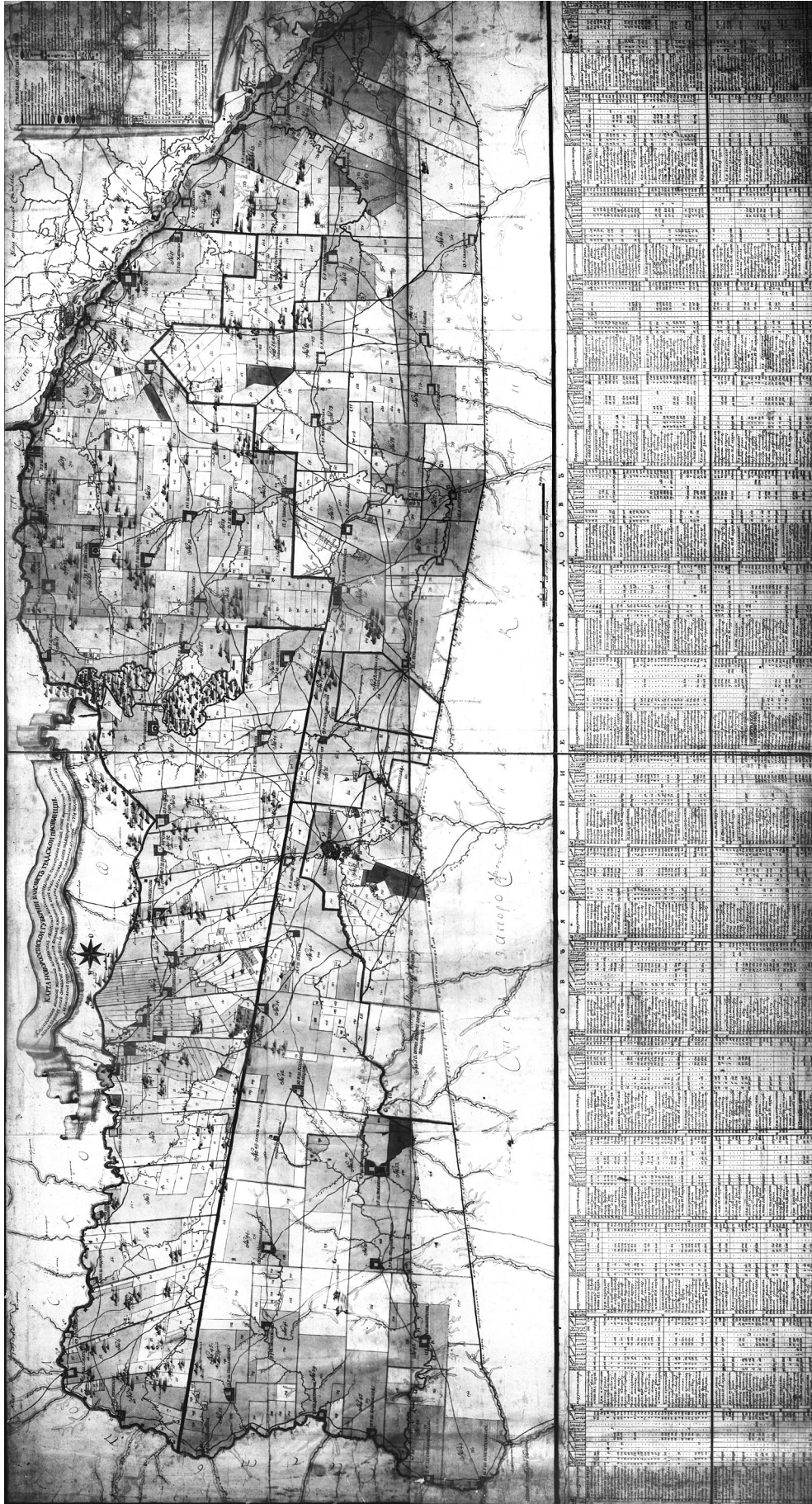
доходячи долиною річки Мазниці до Чорного Ташлика, устям якого до 1764 року окреслювалася межа кордону вздовж річки Синюхи, хоча фактично вона досягала осадженої при Бузі слободи Орел.

Про складний характер тогочасних прикордонних стосунків провінції і Запорозької Січі свідчить також надпис "По показанную фиолетовую оттушовку значит земля отнятая запорожцами", який супроводжує відповідну лінію на карті від устя Чорного Ташлика до устя Самоткані. За конфігурацією ця лінія проходила від устя Самоткані до слободи Омельницької, далі вгору долинами Омельника і балки Княжої через Попельнастівську і Краснокам'янську округи доходила до верхів'їв річки Овнянки, звідки йшла в напрямку до роти Верблюжки, повністю відрізаючи від провінції Жовту, Зелену і Комісарівську округи. На захід від Верблюжки однойменною річкою лінія йшла до роти Спасової, проходила через Вершинокам'янку, звідки своєю дугою, що оминала слободу Покровську, вже долиною річки Аджамки з'єднувалася з кордоном провінції при Інгулі. Далі від Калинівської округи ця лінія йшла у напрямку до верхів'їв Чорного Ташлика, по долині якого, оминаючи Павлівську і Піщанобрідську округи, доходила до Синюхи.

У межах зазначеної території, яку контролювали запорожці, їх пости і команди показані при Катерининському шанці, в Княжих байраках та при запорозькій слободі Комісарівці; зігнані форпости – у верхів'ях річки Корабельної (два), при річках Грузькій і Лозоватці у районі Беш-Байраків, при річці Жовтій (на кордоні провінції), при усті Комісарівки і на річці Самоткані. На лівому березі останньої показані також запорозькі зимівники і пасіки. Крім вищезгаданої слободи Комісарівки, біля кордонів провінції зазначені також осаджені запорожцями слободи Петрова, Верблюжка, Куцівка, слобода і млин Кошовий (при усті Костоватого або Мігейського Ташлика).

Враховуючи, що кількість земельних округ та їх призначення у зв'язку з поселенням Молдавського гусарського полку зазнали певних змін порівняно із Планом роздачі казенних земель в Новоросійській губернії (у 1764 році планом передбачалося утворення 70 земельних округ), до карти додано також детальну схему перерозподілу території колишніх пікінерних та державних округ між новоутвореними ротами Молдавського гусарського і Єлисаветградського пікінерного полків та 7 державними округами, які збереглися.

Показание по прежним и по апробованной о земле Елисаветградской провинции карте государственные и некоторые Елисаветградского пикинерного полку округа по случаю вновь поселения Молдавского гусарского полку переименованы, и ныне состоят, а именно:					
округа и роты Елисаветградского полку			переименованные государственные округа		
прежнего званія	нынешнего званія		прежнего званія	нынешнего званія	
1	1	помянутые нынешнего званія роты остаются в тех же местах и в том же Елисаветградском полку, а протчие, те есть 2, 4, 5, 13, 15 и 17 роты помещены с прибавлением к ним 3, 4, 5, 6 и 7 государственных округ в том же полку	1	7	оные остаются за некоторою прежних границ переменою в тех же местах государственными ж округами
2	18		2	6	
3	16		8	2	
4	3		16	1	
5	14		17	4	
6	12		3	4	ныне под полком Елисаветградским
7	11		4	5	
8	10		5	13	
9	9		6	2	
10	8		7	17	
11	7		9	1	ныне под полком Молдавским
19	6	10			
20	19	11	12		
12	14	12	3		
13	2	13	11		
14	10	показанные прежнего званія округа ныне под полком Молдавским с прибавлением к ним 9, 10, 11, 12, 13, 14 и 15 государственных округ	14	7	
15	9		15	15	
16	5				
17	7				
18	16				

Межова карта Єлисаветградської провінції 1774 року // Карта Новоросійської губернії Єлисаветградської провінції с показанієм в Черном, Желгом, Молдавском гусарских и Єлисаветградском пикинерном полках, тож в крепостном и государственном округах всех отводов, полагаемых в Черном и Желгом всех угодей на каждый двор по дватцети по шести, а в Молдавском и Єлисаветградском и в прочих округах по тридцети десяти. Сочинена декабря "... " дня 1774 года. Копировал и иллюминировал гусарского полку ротмистр Терентий Мордвинов. Подписана секунд майором Егором Араповым. (Масштаб 3 верети в англ. дюймі, розмір 109x200, багатокольорова). (РО БАНР, Слб, инв. № 565.. Фотокопія).

До карти додана також досить об'ємна таблиця з поясненням 810 земельних відводів у 75 округах, за підсумком якої із 1428639 десятин землі під ротні поселення, державні та приватні слободи, рангові

наділи і млини було відведено 989809 десятин в розрахунку на 38 137 дворів, що мали бути заселеними. Ще 172571,5 десятини було відведено під загальні вигони і садиби, для випасу коней, під розведення лісів і садів та під заводи. 266258,5 десятин землі, або 18,6 відсотки, залишалися у цей час ще не розданими.

**Пояснення земельних відводів за примітками до карти
Єлисаветградської провінції 1774 року**

ОБЪЯСНЕНИЕ ОТВОДОВ

№	Кому учинены отводы	Под общий выгон и усадьбу десятин	На роту и ранговых		На мельницы		Под слободы		На развод лесов и садов десятин	Под заводы десятин	ИТОГО	
			дворов	десятин			дворов	десятин			дворов	десятин
	ЧОРНОГО ГУС. ПОЛКУ											
1	1 р. ш. Новомиргородского											
1	на унтерштап	141	47	1081							47	1222
2	ротным чинам	1023	341	7843							341	8866
3	для пазбы каз. лошадей											520
4	купечеству под выгон	1001										1001
5	лекарю Аксениусу	12	4	92	4	104					8	208
6	купцу Орлову								9			9
7	подполк. Шмитше						48	1248			48	1248
8	кап. Маргажичевой	84	6	138			22	506			28	728
9	кап. Лутковскому	18	6	150	4	92	48	1248			58	1508
10	п. кварталм. Патрину	12	4	92							4	104
11	аудитору Апурину	12	4	92							4	104
12	прап. Вишневному	12	4	92							4	104
13	кап. Крите	18	6	138			48	1248			54	1404
14	порут. Вукойловичу	12	4	92							4	104
15	кап. Вукотичу	18	6	138							6	156
16	аптекарьщеску Бобрину		4	120							4	120
17	с.майору Иванову	18	6	138							6	156
18	кап. Александрову	12	4	92							4	104
19	порут. Дуковичу	12	4	92							4	104
20	доктору Гороблею		8	240							8	240
21	вахмистру Мелихову						24	624			24	624
22	кап. Керстичу		4	104			24	624			28	728
23	под слободу гос. Новую Вись						48	1248			48	1248
24	кап. Лутковской						24	624			24	624
25	вахмистру Буличу						24	624			24	624
26	кап. Гервасию	12	4	92							4	104
27	кап. Мелихову						48	1248			48	1248
28	полков. князю Баратову						16	416			16	416
29	вахмист. Богинскому						32	832	6		32	838
30	вахмист. Буниатову						24	624			24	624
31	полковнику навсегд. дача		16	416							16	416
32	кап. Вайдиной	21	6	138	1	23					7	182
33	прапор. Нечаю		4	104							4	104
34	прапор. Младеновичу		4	104							4	104
35	фабриканту Поповичу									2725		2725
36	оставшей земли											402
	Итого в 1 округе	2438	496	11588	9	219	430	11114	15	2725	935	29021
2	2 р. ш. Печковского											
37	ротной земли	975	325	7475							325	8450
38	для пазбы каз. лошадей											500
39	порут. Елкину	12	4	92							4	104

№	Кому учинены отводы	Под общий выгон и усадьбу десятин	На роту и ранговых		На мельницы		Под слободы		На развод лесов и садов десятин	Под заводы десятин	ИТОГО	
			дворов	десятин			дворов	десятин			дворов	десятин
	40 прапор. Винтелю						48	1248			48	1248
	41 ротному попу	6	2	46							2	52
	42 кап. Патрину						14	364			14	364
	43 кап. Марке Карачону	15	5	115	4	104					9	234
	ему же	3	1	23			48	1248		1000	49	2274
	44 кап. Акацатову	12	4	92			24	624			28	728
	45 кап. Мелихову	12	4	92							4	104
	46 порут. Дуковичевой						24	624			24	624
	47 кап. Юрию Карачону						24	624			24	624
	48 порут. Чорному	12	4	92			24	624			28	728
	49 кап. Николаеву	12	4	92			24	624			28	728
	50 порут. Шмиту						48	1248			48	1248
	51 оставшей земли											890
	Итого во 2 округе	1059	353	8119	4	104	278	7228		1000	635	18900
3	3 р. ш. Петроостровского											
	52 ротной земли	975	325	7475							325	8450
	53 для пазбы каз. лошадей											500
	54 майору Палалову	18	6	138			48	1248	2		54	1406
	55 попу Костентинову	6	2	46							2	52
	56 порут. Томше						24	624			24	624
	57 майору Цветиновичу	24	8	184			24	624			32	832
	58 порут. Сандрикову	12	4	92			24	624			28	728
	59 кап. Мойсееву	18	6	138			24	624			30	780
	60 сыновьям майора Палалова двум по вои: чинам	12	4	92							4	104
	61 прапор. Эрделию						48	1248	26		48	1274
	62 прапор. Завирюхе	12	4	92							4	104
	63 порут. Мойсею Звереву						48	1248			48	1248
	64 полковнику Звереву								1000			1000
	65 оставшей земли											898
	Итого в 3 округе	1077	359	8257			240	6240	28	1000	599	18000
4	4 р. ш. Надлацкого											
	66 ротной земли	975	325	7475							325	8450
	67 для пазбы каз. лошадей											500
	68 с.майору Крестичу	21	7	161			24	624			31	806
	69 кап. Вукотичу						24	624			24	624
	70 майору Иванову						48	1248			48	1248
	71 сыну его порут. Иванову	12	4	92			48	1248			52	1352
	72 майору Миклоеву	18	6	138			48	1248			54	1404
	73 лекарю Аксениусу						24	624			24	624
	74 порут. Никитину	12	4	92			24	624			28	728
	75 кап. Станковичевой	18	6	138							6	156
	76 прапор. Ракову	12	4	92							4	104
	77 майорше Ивановой						48	1248			48	1248
	78 порутчице Ивановой						20	520			20	520
	79 оставшей земли											236
	Итого в 4 округе	1068	356	8188			308	8008			664	18000
5	5 р. ш. Калниболотского											
	80 ротной земли	975	325	7475							325	8450
	81 для пазбы каз лошадей											500
	82 прапор. Никитину	6	2	46			24	624			26	676

№		Кому учинены отводы	Под общий выгон и усадьбу десятин	На роту и ранговых		На мельницы		Под слободы		На развод лесов и садов десятин	Под заводы десятин	ИТОГО	
округам	отводам			дворов	десятин			дворов	десятин			дворов	десятин
	83	прапор. Харламову	12	4	92							4	104
	84	кап. Эскузовичевой	18	6	138							6	156
	85	кап. Бурцову	12	4	92			48	1248			52	1352
	86	кап. Никорице						48	1248			48	1248
	87	лекарю Аксениусу						24	624			24	624
	88	кап. Ивану Никорице	18	6	138			48	1248			54	1404
	89	майору Живановичу						24	624			24	624
	90	кап. Андрею Никорице	12	4	92			48	1248			52	1352
	91	оставшей земли											1846
		Итого в 5 округе	1053	351	8073			264	6864			615	18336
6		6 р. ш. Семлецкого											
	92	ротной земли	975	325	7475							325	8450
	93	для пазбы каз лошадей											500
	94	майору Захарову	18	6	138	4	104	24	624			34	884
	95	кап. Карачуну	3			1	23			26		1	52
	96	майору Эрделию	18	6	138			24	624			30	780
	97	майору Роду	18	6	138			48	1248			54	1404
	98	кап. Попову	18	6	138							6	156
	99	майору Гиржеву	18	6	138			48	1248			54	1404
	100	кап. Карачона сыну						48	1248			48	1248
	101	оставшей земли											2770
		Итого в 6 округе	1068	355	8165	5	127	192	4992	26		552	17648
7		7 р. ш. Архангелского											
	102	ротной земли	981	327	7521							327	8502
	103	для пазбы каз. лошадей											500
	104	кап. Карачону	12	4	92			48	1248	156		52	1508
	105	порутчику Эндену	12	4	92							4	104
	106	ротмистру Иванченку						8	208			8	208
	107	майору Мацкову	18	6	138			48	1248			54	1404
	108	попу Садоцкому	6	2	46	4	104					6	156
	109	порутчику Сабову	12	4	92			24	624			28	728
	110	порут. Онофреенку	12	4	92							4	104
	111	подпорут. Волоху	12	4	92							4	104
	112	майору Дековачу	24	8	184							8	208
	113	погран. камисару Серезлию	24	8	184			48	1248			56	1456
	114	сыну его Дмитр. Серезлию						48	1248			48	1248
	115	оставшей земли											1770
		Итого в 7 округе	1113	371	8533	4	104	224	5824	156		599	18000
8		8 р. ш. Мортонешского											
	116	ротной земли	978	326	6520					978		326	8476
	117	для пазбы каз. лошадей											540
	118	прапорщ. Бандюру	12	4	92							4	104
	119	пору. Степану Ларию	156	4	80			48	960	156		52	1352
	120	подполковн. Булацелю	144					48	960	144	2064	48	3312
	121	кап. Петру Ларию	102	6	120	4	80	24	480	102		34	884
	122	капитану Патрину	72					24	480	72		24	624
	123	полковому квартерм. Нечаю	72					24	480	72		24	624
	124	прапорщику Флоре	72					24	480	72		24	624
	125	капитанше Лариевой	144					48	960	144		48	1248
	126	порут. Афанасью Булацелю	72					24	480	72		24	624

№		Кому учинены отводы	Под общий выгон и усадьбу десятин	На роту и ранговых		На мельницы		Под слободы		На развод лесов и садов десятин	Под заводы десятин	ИТОГО	
округам	отводам			дворов	десятин			дворов	десятин			дворов	десятин
	127	оставшей земли											480
		Итого в 8 округе	1824	340	6812	4	80	264	5280	1812	2064	608	18892
9		9 р. шанца Панчова											
	128	ротной земли	975	325	6500					975		325	8450
	129	для пазбы каз. лошадей											500
	130	прапорщ. Флоре Боянову	36					12	276			12	312
	131	гарнизон. с. майору Петринию						12	312			12	312
	132	капитану Янкову	12	4	80					12		4	104
	133	майора Чорбы сыну Петру	144					48	960	144		48	1248
	134	капитану Каптиховскому	84	4	80			24	480	84		28	728
	135	порутчику Гребенкину	84	4	80			24	480	84		28	728
	136	майору Чорбе	168	6	120	2	40	48	960	168		56	1456
	137	сыну его Чорбе	144					48	960	144		48	1248
	138	капитанше Ковалевской	72					24	480	72		24	624
	139	капитанше Каптиховской	72					24	480	72		24	624
	140	прапорщику Керстичу	72					24	480	72		24	624
	141	порутчику Булацелю	12	4	80					12		4	104
	142	порутчику Ристичу	12	4	80					12		4	104
	143	всегдашн. офицерам ранговой	78	26	520					78		26	676
	144	оставшей земли											857
		Итого в 9 округе	1965	377	7540	2	40	288	5868	1929		667	18699
10		10 р. шанца Канижского											
	145	ротной земли	975	325	7475							325	8450
	146	для пазбы каз. лошадей											500
	147	порутчице Лазаревой						24	624			24	624
	148	порут. Крижановскому						24	624			24	624
	149	капитану Боровкову	18	6	138			24	624			30	780
	150	недорослю Бастевикову						24	624			24	624
	151	порутч. Миронову	12	4	92			24	624			28	728
	152	прапор. Дрезману	12	4	92							4	104
	153	прапор. Вуковичу	12	4	92							4	104
	154	кап. княгине Баратовой						24	624			24	624
	155	порутчице Лефтерше	12	4	92							4	104
	156	с. майору Дебрецинию						48	1248	127½		48	1375½
	157	прап. Степану Дебрецинию	12	4	92							4	104
	158	вахм. Петру Дебрецинию						25	650			25	650
	159	польск. шляхт. Кричановскому						48	1248			48	1248
	160	оставшей земли											1690½
		Итого в 10 округе	1053	351	8073			265	6890	127½		616	18334
11		11 р.ш. Сентовского											
	161	ротной земли	981	327	7521							327	8502
	162	для пазбы каз. лошадей											500
	163	поселенцу Заенчковскому						4	104			4	104
	164	кап. Марьяновичу	18	6	138			48	1248			54	1404
	165	с. майору Стоинову	12	4	92			14	364			18	468
	166	майору Лбову						48	1248			48	1248
	167	порутчику Поклетарю	12	4	92			24	624			28	728
	168	капитану Павлову	12	4	92			44	1144			48	1248
	169	порутч. Потлогу						14	364			14	364
	170	кап. Черноевичу	18	6	138							6	156

№		Кому учинены отводы	Под общий выгон и усадьбу десятин	На роту и ранговых		На мельницы		Под слободы		На развод лесов и садов десятин	Под заводы десятин	ИТОГО	
округам	отводам			дворов	десятин			дворов	десятин			дворов	десятин
	171	ротмист. Михалче						48	1248			48	1248
	172	прап. Понамареву	12	4	92							4	104
	173	порут. Сурацелю	12	4	92							4	104
	174	прап. Трофимову				4	104	24	624			28	728
	175	кап. Вышнякову						3	78			3	78
	176	оставшей земли											440
		Итого в 11 округе	1077	359	8257	4	104	271	7046			634	17424
12		12 р. ш. Вуковарскаго											
	177	ротной земли	975	325	6500							325	8450
	178	для пазбы каз. лошадей											502
	179	капит. Станковичу	84	4	92			24	552			28	728
	180	прапор. Радойчину	6	2	46							2	52
	181	капита. Селевину	18	6	138			48	1248			54	1404
	182	прапор. Ангелову	6	2	46			5	130			7	182
	183	землемер кап. Федорову						48	1248			48	1248
	184	прапор. Игнатову	12	4	92							4	104
	185	порутч. Крижановскому	12	4								4	104
	186	капитану Доне						48	1248			48	1248
	187	майору Тотовичу	12	4	92			48	1248			52	1352
	188	полковнику Увалову	24	8	184			48	1248			56	1456
	189	кап. Вышнякову						45	1170			45	1170
		Итого в 12 округе	1149	359	8257			314	8092			673	18000
13		13 р. ш. Федварскаго											
	190	ротной земли	975	325	6500							325	8450
	191	для пазбы каз. лошадей											502
	192	кап. князю Баратову	18	6	138							6	156
	193	прап. Антонову	12	4	92			26	676			30	780
	194	порут. Семенову	12	4	92			48	1248			52	1352
	195	порутчице Германше	12	4	92							4	104
	196	майору Тодоровичу	18	6	138							6	156
	197	порутч. Дарнину	12	4	92							4	104
	198	прап. Митрофанскому	12	4	92							4	104
	199	порут. Андронакию Доне	12	4	92			48	1248			52	1352
	200	подполков. Михалчиной						48	1248			48	1248
	201	майорше Тяшкиной	18	6	138			18	468			24	624
	202	майорше Черниковой						14	364			14	364
	203	пору. Георгию Доне	12	4	92			24	624			28	728
	204	майорше Сухановой						24	624			24	624
	205	с. майору Черникову						48	1248			48	1248
	206	кап. Михайле Доне	12	4	92							4	104
		Итого в 13 округе	1125	375	8625			298	7748			673	18000
14		14 р. ш. Суботицкого											
	207	ротной земли	975	325	6500							325	8450
	208	для пазбы каз. лошадей											500
	209	форштмейст. Александрову		6	180			48	1248			54	1428
	210	майору Экскузовичу						24	624			24	624
	211	майору Георгиеву						48	1248			48	1248
	212	порутч. Куликовскому	12	4	92							4	104
	213	порутч. Чабановскому	12	4	92							4	104
	214	майору Черникову						40	1040			40	1040

№		Кому учинены отводы	Под общий выгон и усадьбу десятин	На роту и ранговых		На мельницы		Под слободы		На развод лесов и садов десятин	Под заводы десятин	ИТОГО	
округам	отводам			дворов	десятин			дворов	десятин			дворов	десятин
	215	порутч. Экскузевичу						24	624			24	624
	216	порутч. Юрьеву						12	312			12	312
	217	майору Тодоровичу						48	1248			48	1248
	218	с. майору Максимову						48	1248			48	1248
	219	с. майору Арапову						48	1248			48	1248
	220	оставшей земли											712
		Итого в 14 округе	999	339	7839			340	8840			679	18890
15		15 р. ш. Цыбулевского											
	221	ротной земли	987	329	7567							329	8554
	222	для пазбы каз. лошадей											500
	223	полковн. княгине Баратовой						48	1248			48	1248
	224	полковн. князю Баратову						32	832			32	832
	225	кап. Васе Родойчину	12	4	92			24	624			28	728
	226	майору Михайловичу						183	4758			183	4758
	227	попу Андрееву	6	2	46			4	104			6	156
	228	сержанта Перележибокова сыну						8	208			8	208
	229	порутч. Потлогу	12	4	92			4	104			8	208
	230	прапор. Радойчину	12	4	92	4	104					8	208
	231	с. майору Максимову			6	180						6	180
	232	порутч. Кушнеру	12	4	92			16	416			20	520
	233	пору. Фон Филерсу	12	4	92							4	104
	234	оставшей земли											1280
		Итого в 15 округе	1053	357	8253	4	104	319	8298			680	19488
16		16 р. ш. Мошоринского											
	235	ротной земли	978	326	7498							326	8476
	236	для пазбы каз. лошадей											500
	237	под слоб. госуд. Ганчарскую						48	1248			48	1248
	238	под слоб. раск. Знаменскую						125	3250			125	3250
	239	прапор. Требинскому	6	2	46			16	416			18	468
	240	прапор. Станишину	12	4	92			24	624			28	728
	241	порутч. Требинскому	12	4	92			48	1248			52	1352
	242	полковн. Мервинскому						48	1248			48	1248
	243	майору Пищевичу	24	8	184			24	624			32	832
	244	прапор. Бранковичу	12	4	92							4	104
	245	капит. Пищевичу	18	6	138							6	156
	246	порутч. Андрееву	12	4	92							4	104
	247	капит. Кузнецову	18	6	138							6	156
	248	подпорут. Яковлеву	12	4	92							4	104
	249	оставшей земли											202
		Итого в 16 округе	1104	360 ³	8464			333	8658			693	18928
		а во всем Черном полку	20225	5858	133043	36	882	4628	116990	4093½	6789	10522	304560
		ЖОЛТОГО ГУС. ПОЛКУ											
17		1 р. ш. Крюковского											
	250	ротной земли	987	329	7567							329	8554
	251	для пазбы каз. лошадей											500
	252	пор. Дмитрию Черткову			4	104						4	104
	253	п. кварт. Николаю Черткову			4	104		48	1248			52	1352
	254	полковнику Звереву			8	240						8	240

³ Так зазначено в оригіналі. Фактична сума за цією позицією має становити 368 дв., а їхній загальний підсумок по 16-й окрузі і по Чорному гусарському полку має бути на 8 дворів більшим.

№		Кому учинены отводы	Под общий выгон и усадьбу десятин	На роту и ранговых		На мельницы		Под слободы		На развод лесов и садов десятин	Под заводы десятин	ИТОГО	
округам	отводам			дворов	десятин			дворов	десятин			дворов	десятин
	255	на коменданской луг			120								120
	256	капитану Торунже	12	4	92							4	104
	257	прапорщ.Зубкову	12	4	92							4	104
	258	прапорщ. Неделкову	12	4	92							4	104
	259	капит. Фурману	18	6	138							6	156
	260	брантмейстеру Мухину		4	120							4	120
	261	порутч. Сабову	12	4	92							4	104
	262	порутч. Кручану	12	4	92							4	104
	263	прапорщ. Шешкевичевой	12	4	92							4	104
	264	подлекарю	6	2	46							2	52
	265	девице Плавецкой						32	832			32	832
		да купл. ею у главн. лекаря		6	180							6	180
	266	кригцалмейст. Плавецкому		8	240							8	240
	267	ученикамъ садов. мастера 5 ^м		5	150							5	150
	268	садовому майст. Шалгамеру		6	180			24	624	44		30	848
	269	подъ казенной сад								20			20
	270	подполков. Плотникову		6	180			28	728			34	908
	271	архитект. ученикам 2 ^м		2	60							2	60
	272	подмайстерью Стрижову		2	60							2	60
	273	архитектору Неелову		6	180							6	180
	274	канцелярским чинам		11	330							11	330
		Итого в 17 округе	1083	433	10551			132	3432	64		565	15630
18		2 р. ш. Табуриского											
	275	ротн. земли с частью унтер штапа	1083	361	8303							361	9386
	276	для пазбы каз. лошадей											500
	277	землемер майору		8	240							8	240
	278	землем. капитану		6	180							6	180
	279	недорослю Науму Звереву				4	104	38	988			42	1092
	280	субалтерн афицерам	12	4	92							4	104
	281	с. майору Грачову		6	180			14	364			20	544
	282	капит. Николаеву		6	156			23	598			29	754
	283	порутч. Губерту	12	4	92							4	104
	284	порутч. Табуровичу	12	4	92							4	104
	285	капит. Богоевичу	12	4	92							4	104
	286	кап. Надлачанику	12	4	92							4	104
	287	полковнице Зверевой						36	936			36	936
	288	порутч. Катасонову	12	4	92							4	104
	289	порутч. Лазареву		4	120							4	120
	290	двум губернк. сторожам		2	60							2	60
	291	ген. писарю Очередке		2	60							2	60
		Итого вь 18 округе	1155	419	9851	4	104	111	2886			534	14496
19		3 р. ш. Крыловского											
	292	на унтерштап и ротн. чинов	1005	335	7705							335	8710
	293	для пазбы каз. лошадей											500
	294	купцу Масленикову								104			104
	295	попу Петрову	6	2	46							2	52
	296	капит. Бабину	18	6	138							6	156
	297	купцу Турченинову к мельнице					2						2
	298	крыловскому купечеству									1356		1356
	299	подполковн. Хорвату	30	10	230			48	1248			58	1508

№		Кому учинены отводы	Под общий выгон и усадьбу десятин	На роту и ранговых		На мельницы		Под слободы		На развод лесов и садов десятин	Под заводы десятин	ИТОГО	
округам	отводам			дворов	десятин			дворов	десятин			дворов	десятин
	300	сыну его недорослю						24	624			24	624
	301	порутч. Стоянову	12	4	92							4	104
	302	попу Федорову с причетом	12	4	92							4	104
	303	одному субалт. афицеру	12	4	92							4	104
	304	пра. Тодорова и Семенова детям	24	8	184							8	208
	305	полковнику Пищевичу						62	1612			62	1612
	306	ген. писарю Погребному						30	780			30	780
	307	под сл. раскольничью Золотаревку						150	3900			150	3900
	308	порутч. Турковскому	12	4	92							4	104
		Итого в 19 округе	1131	377	8671		2	314	8164	104	1356	691	19928
20		4 р. ш. Каменского											
	309	ротной земли	927	309	7107							309	8034
	310	для пазбы каз. лошадей											500
	311	всегдашней афиц. ранговой	48	16	368							16	416
	312	кап. князю Туркистанову	18	6	138							6	156
	313	порутч. Крижавчнину	12	4	92							4	104
	314	кап. Гвинееву	12	4	92							4	104
	315	вахм. Высоцкому	6	2	46							6	52
	316	прап. Размазееву	12	4	92							4	104
	317	вахм. Петру Торунже						24	624			24	624
	318	вахм. Максиму Торунже						35	910			35	910
	319	капралу Леонтовичу						48	1248			48	1248
	320	прапорщ. Челебию						24	624		164	24	788
	321	кап. Георгиеву						24	624	4		24	628
	322	вахм. Леонтовичу						24	624			24	624
		Итого в 20 округе	1035	345	7935			179	4654	4	164	524	14292
21		5 р. ш. Земунского											
	323	ротной земли	978	326	7498							326	8476
	324	для пазбы каз. лошадей											500
	325	девице Прасковье Воейковой						48	1248	136		48	1384
	326	пор. Щербаку Иванову	12	4	92							4	104
	327	колеж. ассесору кн. Кудашеву	21					55	1409			55	1430
	328	кап. князю Манвелову	18	6	138			24	624			30	780
	329	вахм. Петрову						24	624			24	624
	330	дочери май. Флоринского						48	1248			48	1248
	331	с. майору Флоринскому						29	754			29	754
		Итого в 21 округе	1029	336	7728			228	5907	136		564	15300
22		6 р. ш. Павлишского											
	332	ротной земли	981	327	7521							327	8502
	333	для пазбы каз. лошадей											500
	334	капит. Касинову						48	1248			48	1248
	335	его жене						48	1248			48	1248
	336	ротмистр. Лашкареву						48	1248			48	1248
	337	на 4 ^x субалт. афицеров навсегдашняя дача	48	16	368							16	416
	338	с. майору Сентянину	21	7	161			24	624			31	806
	339	аудитору Петрову						24	624			24	624
	340	с. майору Мержанову						24	624			24	624
	341	кап. Стратиничу						24	624			24	624

№		Кому учинены отводы	Под общий выгон и усадьбу десятин	На роту и ранговых		На мельницы		Под слободы		На развод лесов и садов десятин	Под заводы десятин	ИТОГО	
округам	отводам			дворов	десятин			дворов	десятин			дворов	десятин
		Итого в 22 округе	1050	350	8050			240	6240			590	15840
23		7 р. ш. Чонградского											
	342	ротной земли	975	325	7475							325	8450
	343	для пазбы каз. лошадей											500
	344	купцу Алейникову				4	104					4	104
	345	купцу Бондареву				4	104			104		4	208
	346	купцу Масленикову				4	104					4	104
	347	капит. Поповичу	18	6	138							6	156
	348	порут. Алексею Кахову	12	4	92							4	104
	349	порут. Сергею Кахову	12	4	92							4	104
	350	кап. Кахову	18	6	138			24	624			30	780
	351	майору Ангелову	24	8	184			50	1300			58	1508
	352	порутч. Плотникову	12	4	94							4	104
	353	майорше Леуловой	24	8	184							8	208
	354	капит. Поповичевой						48	1248			48	1248
	355	под сл. расколн. Никольскую						60	1560			60	1560
		Итого в 23 округе	1095	365	8395	12	312	182	4732	104		559	15138
24		8 р. ш. Вершацкого											
	356	ротной земли	951	317	7291							317	8242
	357	для пазбы каз. лошадей											500
	358	майору Корбе	12			4	92					4	104
	359	майорше Араповой	18			6	138	18	468			24	624
	360	майору Мержанову	42	6	138	8	184					14	364
	361	прапор. Мержанову	12	4	92							4	104
	362	прапорщ. Ружичу	12	4	92							4	104
	363	порутч. Литвинову	12	4	92							4	104
	364	прапорщ. Кришану	6	2	46							2	52
	365	порутч. Талагирову	12	4	92							4	104
	366	кап. князю Спиридону Манвелову	18	6	138							6	156
	367	прапорщ. Якимову	12	4	92							4	104
	368	прапорщ. Сечевану	12	4	92							4	104
	369	порутч. Церну	12	4	92							4	104
	370	шляхтичу Иваницкому						12	312			12	312
	371	под слоб. Иванковцы						228	5928			228	5928
	372	под слоб. расколн. Плоскую						110	2860			110	2860
		Итого в 24 округе	1131	359	8257	18	414	368	9568			745	19870
25		9 р. ш. Глинского											
	373	ротной земли	942	314	7222							314	8164
	374	для пазбы каз. лошадей											500
	375	полковнику Фричу	24	8	184			48	1248			56	1456
	376	полковнику Лизандрову						48	1248			48	1248
	377	вахм. Арсению Чорбе	87					29	667			29	754
	378	прап. Ивану Чорбе	12	4	92			24	624			28	728
	379	кап. Петру Чорбе						48	1248			48	1248
	380	прап. Марьяновичу	12	4	92							4	104
	381	порутч. Соломину	12	4	92							4	104
	382	порутч. Михайлову	12	4	92							4	104
	383	прапорщ. Якшичу	24	4	92			4	92			8	208
	384	майору Наковалнину и криг-цолм. Плавецк. двум дочерям						145	3770			145	3770

№		Кому учинены отводы	Под общий выгон и усадьбу десятин	На роту и ранговых		На мельницы		Под слободы		На развод лесов и садов десятин	Под заводы десятин	ИТОГО	
округам	отводам			дворов	десятин			дворов	десятин			дворов	десятин
	385	лекарю Лангу	12	4	108			23	598			27	718
		Итого в 25 округе	1137	346	7974			369	9495			715	19106
26		10 р.ш. Сомборского											
	386	ротной земли	957	319	7337							319	8294
	387	для пазбы каз. лошадей											500
	388	капит. Дегаю	18	6	138							6	156
	389	порутч. Попову	12	4	92			12	312			16	416
	390	порутч. Раничу	18	4	92			12	312			16	416
	391	прапорщ. Лупулу	12	4	92			8	208			12	312
	392	брегадиру Рейнголту						24	624			24	624
	393	капит. Пантазию	18	6	138			48	1248			54	1404
	394	капит. Раничу	18	6	138			24	624			30	780
	395	сыну капит. Пантазия						48	1248			48	1248
	396	другому его ж сыну						24	624			24	624
	397	майору Трандафилову	18	6	138			42	1092			48	1248
	398	порутч. Трандафилову						24	624			24	624
	399	порутч. Драгитеву						24	624			24	624
	400	порутч. Михайлову						24	624			24	624
	401	капита. Здрохленой	18	6	138			42	1092			48	1248
		Итого в 26 округе	1083	361	8303			356	9256			717	19142
27		11 р. ш. Дмитровского											
	402	ротной земли	975	325	7475							325	8450
	403	для пазбы каз. лошадей											500
	404	под слоб. госуд. Тонконоговку						30	780			30	780
	405	под слоб. госуд. Веселой Кут						62	1612			62	1612
	406	под монастырское селение				8	184			6		8	190
	407	под слоб. госуд. Уховку						33	858			33	858
	408	кап. Ильину	18	6	138			24	624			30	780
	409	под слоб. г. раскол. Плоскую						57	1482	6		57	1488
	410	порутч. Продановичу	12	4	92							4	104
	411	прапорщ. Петрову	12	4	92							4	104
	412	попу Иванову	6	2	46							2	52
	413	капит. Федоровой	12	4	92			2	52			6	156
	414	майору Хорвату	24	8	184			48	1248			56	1456
	415	вахмистру Замше	6	2	46			6	156			8	208
	416	порутч. Иванову	12	4	92			6	156			10	260
	417	пор. Дмитрию Черткову						48	1248			48	1248
	418	прапорщ. Черничу						24	624			24	624
	419	капит. Харитонову	12	4	92							4	104
	420	прапорщ. Алексину	12	4	92	4	104					8	208
		Итого в 27 округе	1101	367	8441	12	288	340	8840	12		719	19182
28		12 р. ш. Бечия											
	421	ротной земли	927	309	7107							309	8034
	422	для пазбы каз. лошадей											500
	423	дача всегдашняя афицерам	36	12	276							12	312
	424	капит. Радуловичу	18	6	138					156		6	312
	425	майору Станоеву	30	6	138	4	92	48	1248			58	1508
	426	капит. Жигичу	18	6	138			42	1092			48	1248
	427	подполк. Чоботаевой						48	1248			48	1248
	428	прап. Пиваровичу	12	4	92							4	104

№		Кому учинены отводы	Под общий выгон и усадьбу десятин	На роту и ранговых		На мельницы		Под слободы		На развод лесов и садов десятин	Под заводы десятин	ИТОГО	
округам	отводам			дворов	десятин			дворов	десятин			дворов	десятин
	429	порутч. Продановичу						24	624			24	624
	430	вахм. Корнелиусу						48	1248			48	1248
		Итого в 28 округе	1041	343	7889	4	92	210	5460	156		557	15138
29		13 р. ш. Вораждинского											
	431	ротной земли	927	309	7107							309	8034
	432	для пазбы каз. лошадей											500
	433	дача всегдашняя афицерам	48	16	368							16	416
	434	вахмистру Руденку						48	1248			48	1248
	435	майору Шошину						48	1248			48	1248
	436	капит. Иванову						48	1248			48	1248
	437	кап. Феофиловой	18	6	138							6	156
	438	подполк. Чоботаеву						48	1248			48	1248
	439	майору Степанову	21	7	161							7	182
	440	депутату Морозу						20	520			20	520
	441	порутч. Родзянке	12	4	92			2	52			6	156
	442	порутч. Ершовой	12	4	92							4	104
	443	прапорщ. Иовичу	12	4	92							4	104
	444	порутч. Алиеву	12	4	92							4	104
	445	порутч. Покорному	12	4	92							4	104
		Итого в 29 округе	1074	358	8234			214	5564			572	15372
30		14 р. ш. Глоговацкого											
	446	ротной земли	975	325	7475							325	8450
	447	для пазбы каз. лошадей											500
	448	капит. Вуичу	12					28	716			28	728
	449	вахмистр. Занфирову						24	624			24	624
	450	кап. Сафроньеву						24	624			24	624
	451	майору Марковичу	21	7	161			48	1248	564		55	1994
	452	вахмистр. Лангу						32	832			32	832
	453	капит. Фурману						48	1248			48	1248
		Итого в 30 округе	1008	332	7636			204	5292	564		536	15000
31		15 р. ш. Яновскаго											
	454	ротной земли	975	325	7475							325	8450
	455	для пазбы каз. лошадей											500
	456	порутч. Негрину	12	4	92			12	312			16	416
	457	аудитору Прокоповичу	12	4	92			12	312			16	416
	458	кап. Бондареву	12	4	92			12	312			16	416
	459	сыну его						12	312			12	312
	460	кап. Бутовскому	18	6	138			42	1092			48	1248
	461	переводчику Дементьеву		4	120			48	1248			52	1368
	462	кап. Боровскому		6	156			42	1092			48	1248
	463	майору Алексеєву						21	546			21	546
	464	ген. писарю Погребному								80			80
		Итого в 31 округе	1029	353	8165			201	5226	80		554	15000
32		16 р. ш. Шолмошского											
	465	ротной земли	969	323	7429							323	8398
	466	для пазбы каз. лошадей											500
	467	под слоб. госуд. Калантаеву						130	3380			130	3380
	468	капит. Вуичу	30	6	138			4	92			10	260
	469	полк. квартал. Вуичу	12	4	92							4	104
	470	порутч. Драгитеву	12	4	92							4	104

№		Кому учинены отводы	Под общий выгон и усадьбу десятин	На роту и ранговых		На мельницы		Под слободы		На развод лесов и садов десятин	Под заводы десятин	ИТОГО	
округам	отводам			дворов	десятин			дворов	десятин			дворов	десятин
	471	под слоб. госуд. Галаганову						96	2496			96	2496
		Итого в 32 округе	1023	337	7751			230	5968			567	15242
		а всего в Жолтом полку	17205	5781	133831	50	1212	3878	100684	660	2084	9709	263676
	472	под лес Чуту								6000			6000
	473	под лес Черной								9209			9209
		МОЛДАВСКОГО Г. ПОЛКУ											
33		1 р. ш. Павловского											
	474	на унтерштап и ротн. чинам	1212	404	10908							404	12120
	475	для пазбы каз. лошадей											500
	476	оставшей земли											12380
		Итого в 33 округе	1212	404	10908							404	25000
34		2 р. ш. Вискаго											
	477	ротной земли	987	329	8883							329	9870
	478	для пазбы каз. лошадей											500
	479	с. майору Лобову						48	1440			48	1440
	480	кап. Костянтинову						24	720			24	720
	481	подполк. Булацелю	30	10	270						3000	10	3300
	482	кап. Стратимировичевой						24	720			24	720
	483	порутч. Соловкову	12	4	108			24	720			28	840
	484	ротному попу	6	2	54							2	60
	485	оставшей земли											600
		Итого в 34 округе	1035	345	9315			120	3600		3000	465	18050
35		3 р. ш. Пещанобродского											
	486	ротной земли	981	327	8829							327	9810
	487	для пазбы каз. лошадей											500
	488	оставшей земли											10690
		Итого в 35 округе	981	327	8829							327	21000
36		4 р. ш. Чорноташльцкого											
	489	ротной земли	981	327	8829							327	9810
	490	для пазбы каз. лошадей											500
	491	лекару Шарафетову	18	4	108	4	120	2	54			10	300
	492	полковн. Зверову						48	1440			48	1440
	493	оставшей земли											8680
		Итого в 36 округе	999	331	8997	4	120	50	1494			385	20790
37		5 р. ш. Терновского											
	494	ротной земли	978	326	8802							326	9780
	495	для пазбы каз. лошадей											500
	496	сотнику Костянтинову						24	720			24	720
	497	с.майору Чуравскому	21	7	189			24	720			31	930
	498	прапорщ. Устимовичу	12	4	108							4	120
	499	ротмистр. Иванченку		4	102					18		4	120
	500	порутч. Поповичу	12	4	108							4	120
	501	майору Маркову						48	1440			48	1440
	502	порутч. Грекулу	12	4	108			24	720			28	840
	503	порутч. Фурдаю						24	720			24	720
	504	капит. Беженуце						24	720			24	720
	505	оставшей земли											990
		Итого в 37 округе	1035	349	9417			168	5040	18		517	17000
38		6 р. ш. Ингулского											
	506	ротной земли	978	326	8802							326	9780

№		Кому учинены отводы	Под общий выгон и усадьбу десятин	На роту и ранговых		На мельницы		Под слободы		На развод лесов и садов десятин	Под заводы десятин	ИТОГО	
округам	отводам			дворов	десятин			дворов	десятин			дворов	десятин
	507	для пазбы каз. лошадей											500
	508	порутч. Сазонову		6	180			48	1440			54	1620
	509	сыну его Ивану Сазонову						33	990			33	990
	510	подполков. Михалче		10	300	2	60	25	750			37	1110
		Итого в 38 округе	978	342	9282	2	60	106	3180			450 ⁴	14000
39		7 р. ш. Добрянского											
	511	ротной земли	975	325	8775							325	9750
	512	для пазбы каз. лошадей											500
	513	капит. Адабашу	18	6	162			48	1440			54	1620
	514	оставшей земли											9130
		Итого в 39 округе	993	331	8937			48	1440			379	21000
40		8 р. ш. Синюхобродского											
	515	ротной земли	975	325	8775							325	9750
	516	для пазбы каз. лошадей											500
	517	адъютанту Купчинскому						48	1440			48	1440
	518	майору Ставровичу	18	6	162			48	1440			54	1620
	519	сотнику Попатенку		4	120							4	120
	520	оставшей земли											5570
		Итого в 40 округе	993	335	9057			96	2880			431	19000
41		9 р. ш. Липняшского											
	521	ротной земли	975	325	8775							325	9750
	522	для пазбы каз. лошадей											500
	523	капит. Соколову	18	6	162			24	720			30	900
	524	капит. Бугузателю	18	6	162			24	720			30	900
	525	кап. княгине Баратовой						24	720	2100		24	2820
	526	оставшей земли											2130
		Итого в 41 округе	1011	337	9099			72	2160	2100		409	17000
42		10 р. ш. Плетеноташлыцкого											
	527	ротной земли	975	325	8775							325	9750
	528	для пазбы каз. лошадей											500
	529	капит. Александрову		2	60			18	540	720		20	1320
	530	ротному попу	6	2	54							2	60
	531	капит. Талиану	18	6	162			24	720			30	900
	532	оставшей земли											9645
		Итого в 42 округе	999	335	9051			42	1260	720		377	22175
43		11 р. ш. Лысогорского											
	533	ротной земли	975	325	8775							325	9750
	534	для пазбы каз. лошадей											500
	535	оставшей земли											10750
		Итого в 43 округе	975	325	8775							325	21000
44		12 р. ш. Сухоташлыцкого											
	536	ротной земли	975	325	8775							325	9750
	537	для пазбы каз. лошадей											500
	538	полковнику Звереву								3000			3000
	539	оставшей земли											7750
		Итого в 44 округе	975	325	8775					3000		325	21000
45		13 р. ш. Тишковского											
	540	ротной земли	975	325	8775							325	9750

⁴ В оригіналі замість 450 дв. по цій позиції зазначено 448, що є чисто механічною помилкою укладачів, оскільки у загальних підсумках по полку враховані фактичні 450 дв. цієї округи.

№		Кому учинены отводы	Под общий выгон и усадьбу десятин	На роту и ранговых		На мельницы		Под слободы		На развод лесов и садов десятин	Под заводы десятин	ИТОГО	
округам	отводам			дворов	десятин			дворов	десятин			дворов	десятин
	541	для пазбы каз. лошадей											500
	542	майору фонъ Инскулу						48	1440			48	1440
	543	оставшей земли											6491
		Итого в 45 округе	975	325	8775			48	1440			373	18181
46		14 р. ш. Грузского											
	544	ротной земли	975	325	8775							325	9750
	545	для пазбы каз. лошадей											500
	546	прапорщ. Макалюгину						24	720			24	720
	547	кап. Стратимировичу						24	720			24	720
	548	с. майору Лобову	21	7	189							7	210
	549	полк. кварт. Сребраницкому	12	4	108							4	120
	550	капитану Иванову	18	6	162			24	720			30	900
	551	сотнику Кошовенку						5	150			5	150
	552	порутч. Анастасиеву	12	4	108							4	120
	553	купцу Никулину						1	30			1	30
	554	сотнику и брату его капр. Погребным										5	150
	555	майору Бутовичу										8	240
	556	сыну его Тимоф. Бутовичу						24	720			24	720
	557	порутч. Молчану	12	4	108			24	720			28	840
	558	генер. писарю Погребному						24	720			26	780
		Итого в 46 округе	1050	365	9900			150	4500			515	15950
47		15 р. ш. Олшанского											
	559	ротной земли	975	325	8775							325	9750
	560	для пазбы каз. лошадей											500
	561	оставшей земли											10750
		Итого в 47 округе	975	325	8775							325	21000
48		16 р. ш. Екатерининского											
	562	ротной земли	975	325	8775							325	9750
	563	для пазбы каз. лошадей											500
	564	оставшей земли											11080
		Итого в 48 округе	975	325	8775							325	21330
		а во всем Молдавском полку	16161	5426	146667	6	180	900	26994	18	8820	6332	313476
		В ГДРСТВЕННЫХ ОКРУГАХ											
49	565	в Злинском под слоб. Злинку ж						500	15000			500	15000
	566	оставшей земли											6172
		Итого в 49 округе						500	15000			500	21172
50		в Вершиночорноташлицкой пустой и никем незанятой											22923
51		в крепостной Елисаветградской											
	567	под усадбу и выгон городской	7772										7772
	568	майору Михайловичу									3120		3120
	569	шляхтичу Стремславскому						48	1440			48	1440
	570	капит. Вышнякову		4	120						1600	4	1720
	571	капит. Лбову						24	720			24	720
	572	купцу Греченку						7	210			7	210
	573	подполковн. Гессия детям						48	1440			48	1440
	574	подпорутч. Турину						24	720			24	720

№		Кому учинены отводы	Под общий выгон и усадьбу десятин	На роту и ранговых		На мельницы		Под слободы		На развод лесов и садов десятин	Под заводы десятин	ИТОГО	
округам	отводам			дворов	десятин			дворов	десятин			дворов	десятин
	575	капит. Мухортовой						24	720			24	720
	576	прапорщ. Куприянову						24	720			24	720
	577	главному лекару Лау						24	720			24	720
	578	адъютант. Авсяникову						20	600			20	600
	579	капит. Гущину						24	720			24	720
	580	полковнику Дувингу						48	1440	12		48	1452
	581	купцу Сушилину						12	360			12	360
	582	соборным попам с причетом		16	480							16	480
	583	вахм. Казаринову						24	720			24	720
	584	майорше Черняковской						24	720			24	720
	585	майору Черняковскому						48	1440			48	1440
	586	майору Казаринову						24	720			24	720
	587	комендантских лугов			120								120
	588	землем. кап. Федорову		4	120							4	120
	589	на канц. провинциальной штат		135	4050							135	4050
	590	капит. Алейникову						8	240			8	240
	591	садовому майстру Арнауту						24	720			24	720
	592	майору Глушкову								19			19
	593	прапорщ. Ковинову								19			19
	594	под каз. виноградной сад								14			14
	595	купцу Пашутину								14			14
	596	купцу Красноглазову								17			17
	597	купцу Масленикову								25			25
	598	майору Черникову		6	180			8	240	6		14	426
	599	майору Бутовичу						2	60			2	60
	600	купцу Никите Масленикову				4	120			156		4	276
	601	капит. Федоровой						24	720			24	720
	602	канцеляристу Саренкову				4	120					4	120
	603	гусарам отставным						19	570			19	570
	604	земск. камис. Грачову						24	720			24	720
	605	купцу Ива/ну/ Масляникову				4	120			120		4	240
	606	канцеляристу Ломакину		2	60							2	60
	607	магистратск. обывателям						48	1440			48	1440
	608	порутч. Бережинскому		4	120			24	720			28	840
	609	плацмайору Бороткину								10			10
	610	купцу Антипьеву				1	30					1	30
	611	майору Маркварту						24	720			24	720
	612	оставшей земли											5206
		Итого в 51 округе	7772	171	5250	13	390	652	19560	412	4720	836	43310
52		в Калиновской											
	613	под слоб. Калиновку						150	4500			150	4500
	614	купцу Иванку				4	120					4	120
	615	под слободу Клиницы						200	6000			200	6000
	616	майору Бутовичу				4	120					4	120
	617	оставшей земли											4260
		Итого в 52 округе				8	240	350	10500			358	15000
53		в Красноярской											
	618	под слоб. Красной Яр						500	15000			500	15000
	619	оставшей земли											2000
		Итого в 53 округе						500	15000			500	17000

№		Кому учинены отводы	Под общий выгон и усадьбу десятин	На роту и ранговых		На мельницы		Под слободы		На развод лесов и садов десятин	Под заводы десятин	ИТОГО	
округам	отводам			дворов	десятин			дворов	десятин			дворов	десятин
54		в Зыбковской											
	620	под слоб. раск. Зыбкую						200	6000			200	6000
	621	на канц. губернской штат		67	2010							67	2010
	622	ротм. Байдаку									720		720
	623	генрал аншефше Восейковой									1690		1690
	624	кап. Касинова дочери						48	1440			48	1440
	625	ротмистру Байдаку						48	1440		1440	48	2880
	626	капит. Камбурлию						38	1140			38	1140
	627	г. генерал майору Чорбе						28	840		1325	28	2165
	628	прапорщ. Блажковой						24	720			24	720
	629	капит. Касинову		4	120			13	390			17	510
	630	подполонн. Плотникову						25	750			25	750
	631	капит. Ракицкому						50	1500			50	1500
	632	под слободу Онофреевку						96	2880			96	2880
		Итого в 54 округе		71	2130			570	17100		5175	641	24405
55		в Купьеватовской											
	633	кап. Торунжиной						48	1440			48	1440
	634	порутч. Дуковичу						48	1440			48	1440
	635	недорослю Арапову						48	1440		1440	48	2880
	636	вахм. Джарскому						24	720			24	720
	637	подполк. Гаврилову						48	1440		610	48	2050
	638	прапорщ. Васильеву						48	1440			48	1440
	639	прапорщ. Гаврилову						48	1440			48	1440
	640	подполк. Золотницкому						48	1440			48	1440
	641	полковнице Балабиновой						48	1440			48	1440
	642	майору Флиоринскому						19	570		1450	19	2020
	643	ротмистр. Турчановскому									1500		1500
	644	недорослю Золотницкому						17	510			17	510
	645	полковнику Балабину						48	1440			48	1440
		Итого в 55 округе						492	14760		5000	492	19760
		а во всех госудр. округах	7772	242	7380	21	630	3064	91920	412	14895	3327	163570
		ЕЛИСАВЕТГРАДСКАГО ПИКИНЕРНОГО ПОЛКУ											
56		1 р. Мурзинской											
	646	ротной земли	1110	370	9990							370	11100
	647	всегд. полка ротм. лугов											150
	648	прапорщ. Лисаневичу	12	4	108							4	120
	649	пищику Чигринову		1	30							1	30
	650	порутч. Хилченку						24	720			24	720
	651	ротм. Ильяшевичу	18	6	162			24	720			30	900
	652	депутату Морозу				2	60					2	60
	653	майору Лисаневичу	21	7	189			48	1440			55	1650
	654	майору Мамошину						48	1440			48	1440
	655	вахмист. Федорову								120			120
	656	вахмист. Дмытриеву						24	720			24	720
	657	кап. Стройникову						18	540			18	540
	658	прапорщ. Тичинину	12	4	108							4	120
	659	прапорщ. Тимченку	12	4	108							4	120
	660	полк. кварт. Бутузателю	12	4	108							4	120
	661	порутч. Лисяку	12	4	108							4	120
	662	ротмистр. Чернявскому	12	4	108							4	120

№		Кому учинены отводы	Под общий выгон и усадьбу десятин	На роту и ранговых		На мельницы		Под слободы		На развод лесов и садов десятин	Под заводы десятин	ИТОГО	
округам	отводам			дворов	десятин			дворов	десятин			дворов	десятин
	663	полковнику Увалову	24	8	216							8	240
	664	оставшей земли											3490
		Итого в 56 округе	1248	416	11232	2	60	186	5580	120		604	21880
57		2 роты Бешской											
	665	ротной земли	846	282	7614							282	8460
	666	всегдашних ротмист. лугов											50
	667	сотнику Головку	12	4	108							4	120
	668	ротм. Центиловичу	18	6	162							6	180
	669	капит. Стройниковой						22	660			22	660
	670	капит. Радуловичу				4	120	28	840			32	960
	671	прапорщ. Чечелю						28	840			28	840
	672	порутч. Пивоваровичу						24	720			24	720
	673	майору Звенигородскому						30	900			30	900
	674	порутч. Звенигородскому						15	450			15	450
	675	ротм. Зерваницкому						12	360			12	360
	676	прапорщ. Сабову						48	1440			48	1440
	677	вахм. Тимофееву						24	720			24	720
	678	оставшей земли											3465
		Итого в 57 округе	876	292	7884	4	120	231	6930			527	19325
58		3 роты Аврамовской											
	679	ротной земли	867	289	7803							289	8670
	680	всегд. май. и ротм. лугов											100
	681	ротмистр. Аврамову						48	1440			48	1440
	682	порутч. Плюкалу	12	4	108							4	120
	683	двум ротн. попам с причетом	24	8	216							8	240
	684	прапорщ. Якшичу						24	720			24	720
	685	порутч. Котову						24	720			24	720
	686	прапорщ. Рыбусову						40	1200			40	1200
	687	кременч. жителя Волочая	144					48	1296			48	1440
	688	оставшей земли											1815
		Итого в 58 округе	1047	301	8127			184	5376			485	16365 ⁵
59		4 р. Куколовской											
	689	ротной земли	846	282	7614							282	8460
	690	всегдашних ротм. лугов											50
	691	г. генер. майорше Чертковой						48	1440			48	1440
	692	ротмистр. Зерваницкому	18	6	162							6	180
	693	девице Прасковье Воейковой								2500			2500
	694	г. генер. аншефше Воейковой						48	1440	2500		48	3940
	695	ротн. попу с причетом	12	4	108							4	120
	696	коллежск. ассесору Корбе						48	1440			48	1440
	697	порутч. Степанову	12	4	108			12	360			16	480
	698	оставшей земли											2780
		Итого в 59 округе	888	296	7992			156	4680		5000	452	21390
60		5 р. Краснокамянской											
	699	ротной земли	846	282	7614							282	8460
	700	всегд. ротм. лугов											50
	701	ротмист. Турченевскому						48	1440			48	1440
	702	майорше Бастевиковой						48	1440			48	1440

⁵ Так зазначено в оригіналі. Фактична сума по цій позиції мала б складати 16465 дес.

№		Кому учинены отводы	Под общий выгон и усадьбу десятин	На роту и ранговых		На мельницы		Под слободы		На развод лесов и садов десятин	Под заводы десятин	ИТОГО	
округам	отводам			дворов	десятин			дворов	десятин			дворов	десятин
	703	оставшей земли											9010
		Итого в 60 округе	846	282	7614			96	2880			378	20400
61		6 р. Попельнастовской											
	704	ротной земли	846	282	7614							282	8460
	705	всегдаш. ротм. лугов											50
	706	подполковн. Гаврилову	30	10	270							10	300
	707	архитектору Неелову						48	1440			48	1440
	708	аудитору Апурину						48	1440			48	1440
	709	оставшей земли											4610
		Итого в 61 округе	876	292	7884			96	2880			388	16300
62		7 р. Дериевской											
	710	ротной земли	846	282	7614							282	8460
	711	всегдаш. ротм. лугов											50
	712	генер. писарю Лядскому		2	60							2	60
	713	аудитору Дериеву	12	4	108			8	240			12	360
	714	писарю Щербине		2	60							2	60
	715	майору Амляшову		8	240							8	240
	716	писарю Пугачевскому		2	60							2	60
	717	порутч. Щербанкиной						24	720			24	720
	718	ротм. Патерилову	18	6	162			24	720			30	900
	719	с.майору Аврамову	18	6	162			24	720			30	900
	720	порутч. Аврамову						24	720			24	720
	721	порутч. Бистрицкому	12	4	108			24	720			28	840
	722	ротм. Леонтовичу						31	930			31	930
	723	оставшей земли											6520
		Итого в 62 округе	906	316	8574			159	4770			475	20820
63		8 р. Мишурнорожской											
	724	ротной земли	846	282	7614							282	8460
	725	всегд. ротм. луговъ											50
	726	прапорщ. Бодяку	12	4	108							4	120
	727	ротм. Устимовичу	18	6	162			48	1440			54	1620
	728	полковн. Адабашу						48	1440	1600		48	3040
	729	ротмистр. Бобыреву	18	6	162			24	720			30	900
	730	порутч. Святодуху	18	4	108							4	120
	731	оставшей земли											4090
		Итого в 63 округе	906	302	8154			120	3600	1600		422	18400
64		9 р. Днепровакамьянской											
	732	ротной земли	876	292	7884							292	8760
	733	всегд. подпол. и ротм. лугов											110
	734	ротмистру Гегеле						24	720			24	720
	735	жене ево						24	720			24	720
	736	оставшей земли											8590
		Итого в 64 округе	876	292	7884			48	1440			340	18900
65		10 р. Бородаевской											
	737	ротной земли со всегдашними ранговыми лугами	870	290	7930							290	8700 100
	738	девице Анне Гавриловой						30	900			30	900
	739	порутчице Работихи	12	4	108							4	120
	740	сотнику Серенкову						7	210			7	210
	741	ротмистру Дику	18	6	162			24	720			30	900
	742	майору Арапову								1440			1440

№		Кому учинены отводы	Под общий выгон и усадьбу десятин	На роту и ранговых		На мельницы		Под слободы		На развод лесов и садов десятин	Под заводы десятин	ИТОГО	
округам	отводам			дворов	десятин			дворов	десятин			дворов	десятин
	743	кргсцаім. Плавецкому									1440		1440
	744	оставшей земли											6090
		Итого в 65 округе	900	300	8200			61	1830		2880	361	20000 ⁶
66		11 р. Домотканской											
	745	ротной земли	846	282	7614							282	8460 ⁷
	746	всегд. ротмист. лугов											50
	747	ротм. Пугачевскому	18	6	162							6	180
	748	порутч. Яковлеву	12	4	108							4	120
	749	капит. Касинову									1440		1440
	750	майору Алексеєву									1440		1440
	751	подполк. Золотницкому									1440		1440
	752	оставшей земли											8413
		Итого в 66 округе	876	292	7884						4320	292	21543
67		12 р. Омелницкой											
	753	ротной земли	846	282	7614							282	8460
	754	всегд. ротм. лугов											50
	755	ротм. Ивану Байдаку						24	720			24	720
	756	недорослю Золотницкому						31	930			31	930
	757	прапорщ. Фролову						24	720			24	720
	758	порутч. Табуровичу						48	1440			48	1440
	759	порутч. Пугачевскому						24	720			24	720
	760	ротм. Турченевской						24	720			24	720
	761	ротм. Турченевскому	18	6	162							6	180
	762	подполк. Тевяшеву						48	1440		800	48	3240
	763	оставшей земли											4120
		Итого в 67 округе	864	288	7776			223	6690		800	511	20300
68		13 р. Камисаровской											
	764	ротной земли	846	282	7614							282	8460
	765	всегд. ротм. лугов											50
	766	оставшей земли											11140
		Итого в 68 округе	846	282	7614							282	19650
69		14 роты Жолтенкой											
	767	ротной земли	846	282	7614							282	8460
	768	всегд. ротм. лугов											50
	769	оставшей земли											12925
		Итого в 69 округе	846	282	7614							282	21435
70		15 р. Зеленской											
	770	ротной земли	846	282	7614							282	8460
	771	всегд. ротмист. лугов											50
	772	оставшей земли											4490
		Итого в 70 округе	846	282	7614							282	13000
71		16 р. Верблюжской											
	773	ротной земли	846	282	7614							282	8460
	774	всегд. ротмист. лугов											50
	775	оставшей земли											7490
		Итого в 71 округе	846	282	7614							282	16000

⁶ Так зазначено в оригіналі. Фактична сума по цій позиції має складати 19900 дес.

⁷ Тут і в аналогічних позиціях 67-73 округ замість 8460 дес. чисто механічно укладачами проставлена цифра 8640. Фактично у підсумках по полку враховано 8460 дес. ротної землі по кожній із зазначених округ.

№		Кому учинены отводы	Под общий выгон и усадьбу десятин	На роту и ранговых		На мельницы		Под слободы		На развод лесов и садов десятин	Под заводы десятин	ИТОГО	
округам	отводам			дворов	десятин			дворов	десятин			дворов	десятин
72		17 р. Спасовой											
	776	ротной земли	846	282	7614							282	8460
	777	всегд. ротмист. лугов											50
	778	майору Корбе						48	1440			48	1440
	779	ротн. кварт. Черному						48	1440			48	1440
	780	капит. Черному						48	1440			48	1440
	781	кап. Федоровой						24	720			24	720
	782	землем. кап. Федорову				4	120					4	120
	783	двум губерским писарям		4	120							4	120
	784	порутч. Котову	12	4	108							4	120
	785	одному субал. афицеру	12	4	108							4	120
	786	порутч. Литвинову						34	1020			34	1020
		Итого в 72 округе	870	294	7950	4	120	202	6060			500	15050
73	787	18 р. В. Каменской	846	282	7614							282	8460
	788	всегд. ротм. лугов											50
	789	порутч. Миушковичу	12	4	108			48	1440			52	1560
	790	пищику Степанову		2	60							2	60
	791	порутч. Балке	12	4	108			48	1440			52	1560
	792	майору Корбе и его жене	24	8	216			48	1440			56	1680
	793	прапорщ. Воронову						48	1440			48	1440
	794	порутч. Лисаневичу	12	4	108							4	120
	795	оставшей земли											5550
		Итого в 73 округе	906	304	8214			192	5760			496	20480
74	796	19 р. Староаджамской	870	290	7930							290	8700
	797	всегд. май. и ротм. лугов											100
	798	ротн. квар. Мишуровскому		1	30							1	30
	799	порутч. Пятецкому	12	4	108							4	120
	800	под слоб. правовер. Покровскую						100	3000			100	3000
	801	порутч. Бережинскому						59	1770			59	1770
	802	переводч. Ястрембскому						24	720			24	720
		Итого в 74 округе	882	295	8068			183	5490			478	14540
75	803	20 р. Новоаджамской	867	289	7803							289	8670
	804	всегд. май. и ротм. лугов											100
	805	купцу Филипову						1	30			1	30
	806	майору Бутовичу и жене его						90	2700			90	2700
	807	прапорщ. Купченку	12	4	108			4	120			8	240
	808	ротн. попу с причетом	24	8	216							8	240
	809	прапор. Колчинскому	12	4	108							4	120
	810	ротмистру Волку	18	6	162			4	120			10	300
		Итого в 75 округе	933	311	8397			99	2940 ⁸			410	12370
		а во всем Елисаветгр. полку	18084	6001	162190	10	300	2236	66906	120	14600	8247	368148
		ИТОГО ВО ВСЕЙ ПРОВИНЦИИ	79447	23308	583111	123	3204	14706	403494	20512½	47188	38137	1428639
		в том числе под государ. слободы						2713	77522				

⁸ Так зазначено в оригіналі. Фактична сума по цій позиції має складати 2970 дес., а загальний підсумок по 75 округі – 12400 (замість зазначених 12370 дес.).

Одночасно з картою в Новоросійській губернській канцелярії була укладена також досить об'ємна відомість з розрахунками плати за землю, з якої у межах можливого для потреб цього видання залучена інформація про розмір та час відведення землі, яку для зручності доповнено посиланнями на номери дач, зазначених у таблиці земельних відводів.

Витяг з відомості Новоросійської губернської канцелярії 1775 року щодо земель, відведених у Єлисаветградській провінції під заселення слобід та на інші потреби

¹³⁸ Ведомость учинена в канцелярии Новороссийской губернии сколько с начала учреждения оной губернии по 775 год в которых полках и округах кому именно под слободы государственные, помещичьи, хутора, мельницы, под лес, сады и протчие разведения на сколько дворов числом десятин и когда именно отвод сделан, считая ото дня отводу заселению трех летней срок прошол или будет и сколко до платежа лготы положено, ото дня отводу оной сроки прошли или будут и за колкое время по 775 год поземелных денег, полагая с отводов под государственные слободы по пяти копеек, под мелницы партикулярные по пяти ж копеек, а владелческие слободы и под мельницы вполы, з заводов же партикулярных по три копейки, с помещичьих то ж против того вполы з десятины взыскать следует, значит на обороте генваря "... "дня "1775" году

в которых полках и округах и в каких ротах кому отведено	на что именно	на сколько дворов	число десятин	когда отвод сделан			ПРИМІТКА № відводу на карті 1774 року
				ГОДЫ	М-ЦЫ	числа	
1	2	3	4	5	6	7	8
ЧОРНОГО ГУСАРСКОГО ПОЛКУ							
1 роты шанца Новомиргородского							
под государственную слободу Новую Вись	под слободы	48	1248	765	июня	27	23
помещикам:							
капитану Лудковскому		48	1248	767	февраля	10	9
ему ж Лудковскому	к мельнице	4	104	774	июня	4	
отставному капитану Мелихову	под слободы	48	1248	767	сентября	14	27
подполковнице Шмитше		24	624	769	сентября	19	7
ей же Шмитше		24	624	772	апреля	08	
вахмистру Буличу		24	624	771	ноября	3	25
отставному капитану Крите		48	1248	772	июня	9	13
полковнику князю Баратову		16	416	772	августа	20	28
капитану Вайде	под хутор	1	26	767	декабря	4	32
вахмистру Богиньскому	под слободы	32	832	772	августа	20	29
вахмистру Буниатову		24	624	772	августа	20	30
вахмистру Мелихову		24	624	773	апреля	8	21
капитану Керстичу		24	624	773	мая	1	22
^{139зв.} недорослю Маргажичу		22	572	774	мая	28	8
капитанше Лудковской		24	624	774	июня	5	24
лекарю Аксениусу	к мелнице	4	104	774	июня	4	5
купцу Орлову	под сад	-	9	774	февраля	16	6
миргородскому купечеству ***	под выгон	-	1001	774	сентября	1	4
2 роты шанца Пачкавского /Печки/							
капитану Карачону	под слободу	48	1248	767	июня	30	43
ему ж Карачону	к мелнице	4	104	774	сентября	29	
прапорщику Черному	под слободы	24	624	771	июля	15	48
порутчику Николаеву		24	624	771	июля	15	49
капитану Патрину		14	364	772	мая	15	42
прапорщику Шмиту		48	1248	772	мая	19	50
прапорщику Винтелю		48	1248	772	мая	27	40
капитану Акацатову		24	624	774	марта	26	44

	1	2	3	4	5	6	7	8
	порутчице Дуковичевой		24	624	774	сентября	24	46
	капитану Юрью Карачону		24	624	774	сентября	24	47
140зв.	3 роты шанца Петроостровского							
	порутчику Звереву	под слободы	48	1248	767	июля	19	63
	майору Палалову		48	1248	770	июня	21	54
	ему ж Палалову	под сад	-	2	774	мая	16	
	порутчику Сандрикову	под слободы	24	624	770	ноября	8	58
	порутчику Томше		24	624	772	июля	23	56
	отставному пример майору Цветиновичу		24	624	772	июля	5	57
	порутчику Моисееву		24	624	772	августа	20	59
	прапорщику Эрделию		48	1248	774	генваря	13	61
	ему ж Эрделию	под сад	-	26	774	февраля	24	
	4 роты шанца Надлацкого							
	капитану Миклоеву	под слободы	48	1248	770	октября	8	72
	капитану Вукотичу		24	624	772	декабря	14	69
	капитану Иванову		24	624	764	сентября	18	70
	ему ж Иванову		24	624	772	июля	10	
	порутчику Иванову		48	1248	772	июля	10	71
	майорше Ивановой		48	1248	772	сентября	8	77
	порутчику Никитину		24	624	770	октября	10	74
	секунд майору Крестичу		24	624	773	апреля	27	68
141зв.	порутчице Ивановой		20	520	774	генваря	27	78
	лекарю Аксениусу		24	624	774	мая	31	73
	5 роты шанца Каниболоцкого							
	капитану Живановичу	под слободы	24	624	764	октября	24	89
	лекарю Аксениусу		24	624	772	сентября	2	87
	капитану Ивану Никорице		48	1248	772	декабря	11	88
	отставному капитану Бурцаву		48	1248	772	декабря	11	85
	отставному капитану Андрею Никорице		48	1248	772	декабря	11	90
	отставному капитану Тимофею Никорице		48	1248	772	декабря	11	86
	отставному прапорщику Никитину		24	624	771	мая	1	82
	6 роты шанца Семлецкого							
	отставному капитану Ивану Карачону	под сад	-	26	771	мая	11	95
	ему ж Карачону	к мельнице	1	26	773	августа	9	
	сыну его недорослю	под слободу	48	1248	774	марта	31	100
	майору Захарову	к мельнице	4	104	774	апреля	1	94
	ему ж Захарову	под слободы	24	624	774	апреля	11	
	отставному майору Эрделию		24	624	774	апреля	11	96
	отставному майору Роду		48	1248	774	мая	12	97
	майору Гиржеву		48	1248	774	апреля	1	99
142зв.	7 роты шанца Архангельского							
	подполковнику Серезлию	под слободы	48	1248	767	июля	30	113
	отставному ротмистру Иванченку		8	208	768	июля	7	106
	майору Мацкову		48	1248	768	сентября	6	107
	священнику Садоцкому	к мельнице	3	78	768	сентября	6	108
	ему ж Садоцкому		1	26	774	сентября	9	
	подполковника Серезлия сыну недорослю	под слободы	48	1248	770	октября	10	114
	отставному капитану Карачону		20	520	771	мая	11	104
	ему ж Карачону		28	728	773	августа	9	
	ему ж Карачону	под лес		156	774	апреля	3	
	порутчику Сабову	под слободу	24	624	774	февраля	5	109

	1	2	3	4	5	6	7	8
	8 роты шанца Мортоншского							
	полковому квартирмейстеру Булацелю	под слободы	24	624	767	мая	12	126
	подполковнику Булацелю		28	728	771	октября	5	120
	ему ж Булацелю		20	520	774	апреля	11	
	капитану Патрину		24	624	772	мая	31	127
	полковому квартирмейстеру Нечаю		24	624	772	сентября	2	123
143зв.	порутчику Ларию		48	1248	774	марта	16	119
	капитану Петру Ларию		48	1248	774	марта	16	121
	ему ж Ларию	к мельнице	4	104	774	марта	16	
	прапорщику Флоре	под слободы	24	624	774	марта	16	124
	капитанше Лариевой		48	1248	774	марта	16	125
	9 роты шанца Панчовского							
	отставному майору Чорбе	под слободу	48	1248	770	сентября	28	136
	ему ж Чорбе	к мельнице	2	52	774	генваря	25	
	сыну его вахмистру Петру Чорбе	под слободы	48	1248	770	сентября	28	133
	прапорщику Федору Чорбе		48	1248	770	октября	20	137
	капитану Каптиховскому		24	624	771	декабря	14	134
	порутчику Гребенкину		24	624	773	июня	12	135
	капитанше Ковалевской		24	624	773	мая	28	138
	капитанше Каптиховской		24	624	773	мая	28	139
	прапорщику Керстичу		24	624	773	мая	28	140
	прапорщику Боянову		12	312	773	июля	9	130
	гарнизонному майору Петринию		12	312	774	сентября	7	131
144зв.	10 роты шанца Канижского							
	помещикам:							
	майору Дебрецинию	под слободы	21	546	768	июля	1	156
	ему ж Дебрецинию		27	702	772	мая	1	
	ему ж Дебрецинию	под развод леса		127½	772	мая	1	
	польскому шляхтичу Кричановскому	под слободы	24	624	770	марта	17	159
	ему ж Кричановскому		24	624	770	ноября	3	
	вахмистру Петру Дебрецинию		25	650	772	мая	1	158
	порутчику Миронову		24	624	772	мая	19	151
	капитану Боровкову		24	624	772	мая	31	149
	порутчице Лазаревой		24	624	772	июня	16	147
	порутчику Крижановскому		24	624	773	апреля	30	148
	недорослю Бастевикову		24	624	774	мая	24	150
	капитанше княгине Баратовой		24	624	774	априля	4	154
	11 роты шанца Сентовского							
	майору Лбову	под слободы	48	1248	764	апреля	19	166
	отставному капитану Вишнякову		3	78	767	декабря	23	175
	отставному капитану Павлову		24	624	768	сентября	11	168
	ему ж Павлову		20	520	773	апреля	22	
145зв.	секунд майору Стоинову		14	364	769	декабря	20	165
	волошину Заенчковскому		4	104	770	марта	12	163
	капитану Марьяновичу		48	1248	770	марта	12	164
	ротмистру Михалче		48	1248	770	августа	22	171
	прапорщику Трофимову		24	624	770	июня	18	174
	ему ж Трофимову	к мельнице	4	104	774	сентября	3	
	порутчику Поклетарю	под слободы	24	624	773	апреля	20	167
	порутчику Потлогу		14	364	773	апреля	22	169

	1	2	3	4	5	6	7	8
	12 роты шанца Вуковарского							
	отставному капитану Вишнякову	под слободы	21	546	767	июня	22	189
	ему ж Вишнякову		24	624	769	сентября	13	
	капитану Доне		46	1196	767	мая	12	186
	ему ж Доне		2	52	773	апреля	9	
	майору Тотовичу		23	598	767	мая	29	187
	ему ж Тотовичу		25	650	774	сентября	25	
	полковнику Увалову		48	1248	769	августа	4	188
	капитану Селевину		48	1248	772	декабря	22	181
	капитану Станковичу		24	624	773	июня	13	179
	капитану Федорову		48	1248	773	апреля	9	183
	прапорщику Ангелову	под хутор	5	<u>150</u>	774	сентября	6	182
146зв.	13 роты шанца Федварского							
	отставному порутчику Андронакию Доне	под слободы	48	1248	767	августа	7	199
	подполковнице Михалчиной		48	1248	767	августа	9	200
	майорше Тяшкиной		17	442	767	августа	9	201
	ей же Тяшкиной		1	26	774	сентября	3	
	порутчику Семенову		48	1248	772	марта	22	194
	отставному порутчику Георгию Доне		24	624	772	марта	24	203
	секунд майору Черникову		48	1248	772	июня	18	205
	прапорщику Антонову		26	676	772	июня	14	193
	майорше Черниковой		14	364	774	сентября	3	202
	майорше Сухановой		24	624	774	сентября	3	204
	14 роты шанца Суботицкого							
	отставному майору Годоровичу	под слободы	30	780	770	апреля	23	217
	ему ж майору Годоровичу		18	468	772	октября	8	
	отставному майору Георгиеву		33	<u>856</u>	765	мая	14	211
	ему ж Георгиеву		15	390	772	октября	8	
	майору Экскузовичу		24	624	767	мая	12	210
147зв.	секунд майору Черникову		40	1040	768	мая	29	214
	секунд майору Максимову		48	1248	768	августа	24	218
	форшмейстеру Александрову		48	1248	771	марта	26	209
	порутчику Экскузавичу		24	624	773	мая	6	215
	майору Арапову		48	1248	773	мая	6	219
	порутчику Юрьеву		12	312	773	мая	6	216
	15 роты шанца Цыбулевского							
	отставному пример майору Михайловичу	под слободы	150	3900	764	декабря	1	226
	полковнице княгине Баратовой		48	1248	765	августа	5	223
	отставному майору Михайловичу		33	858	767	февраля	28	226
	прапорщику Потлогу	к мельнице	4	104	767	мая	31	229
	недорослю Перележибокову	под мельницы	4	104	767	мая	31	228
	ему ж Перележибокову		4	104	772	августа	9	
	священнику Андрееву	к хутору	4	104	768	июля	18	227
	капитану Васе Родоичину	под слободы	24	624	770	июня	4	225
	полковнику князю Баратову		32	832	770	июня	6	224
	порутчику Кушнеру		16	416	768	июля	17	232
	капитану Арсе Родоичину	под мельницу	4	104	774	июня	20	230
148зв.	16 роты шанца Машоринского							
	под государственную слободу Гончарскую	под слободы	48	1248	766	ноября	17	237
	помещикам:							
	порутчику Требинскому		48	1248	766	декабря	12	241

1	2	3	4	5	6	7	8
прапорщику Требинському		16	416	766	декабря	12	239
польському полковнику Мервинському		48	1248	767	мая	14	242
майору Пищевичу		24	624	771	юля	16	243
под государственную раскольничью слободу Знаменскую		125	3250	772	октября	4	238
помещикам: прапорщику Станишину		24	624	772	октября	6	240
ЖОЛТОГО ГУСАРСКОГО ПОЛКУ							
1 роты шанца Крюковского							
дочери кригсцолмейстера и депутата Плавецкого	под слободы	38	988	768	июня	2	265
полковому квартирмейстеру Черткову		34	884	767	июня	12	253
обер аудитору Плотникову		28	728	770	ноября	22	270
полковому квартирмейстеру Черткову		14	364	771	июля	6	253
садовому мастеру Шалгамеру		24	<u>728</u>	770	ноября	23	268
ему ж Шалгамеру	под сад	-	44	772	августа	22	
2 роты роты шанца Табуришского							
отставному капитану Баде Николаеву	под слободы	23	598	766	мая	1	282
полковнице Зверевой		36	936	767	декабря	6	287
земскому камисару Грачову		14	364	767	марта	6	281
недорослю Науму Звереву	под слободу	8	208	772	марта	31	279
ему ж Звереву	к мельнице	4	104	772	марта	31	
ему ж Звереву	под слободу	30	780	772	июня	22	
3 роты шанца Крыловского							
полковнику Пищевичу	под слободы	46	1196	765	февраля	7	305
ему ж Пищевичу		16	416	771	февраля	18	
под государственную слободу Золотаревку		150	3900	765	марта	17	307
шанца криловского купцам	под усадьбу	-	36	765	марта	17	298
им же купцам***	для сенокосу	-	1320	769	июня	27	
генеральному писарю Погребному	под слободы	30	780	768	мая	15	306
подполковнику Хорвату		48	1248	767	июня	1	299
сыну его недорослю		24	624	773	февраля	12	300
купцу Турченинову	к пильной мельнице	-	2	770	августа	7	297
купцу Масленикову	под сад	-	104	765	июня	3	294
4 роты шанца Каменского							
порутчику Георгиеву	под слободу	24	624	768	мая	2	321
ему ж	под сад		4	768	мая	2	
отставному прапорщику Челебию	под слободы	24	624	768	мая	4	320
капралу Леонтовичу		48	1248	768	мая	6	319
вахмистру Максиму Турунже		35	910	768	мая	8	318
генеральному писарю Леонтовичу		24	624	770	ноября	29	322
вахмистру Петру Турунже		24	624	774	августа	1	317
5 роты шанца Земунского							
коллежскому.ассесору князю Кудашеву	под слободы	55	1430	765	марта	2	327
ротмистра Флоринского дочери		24	624	767	октября	4	330
ей же Флоринской		24	624	774	генваря	19	
майору Флоринскому		29	754	770	октября	3	331
девице Прасковье Воейковой		48	1248	772	июня	4	325
ей же Воейковой	под развод леса		136	773	октября	9	
капитану князь Манвелову	под слободы	24	624	772	декабря	15	328
вахмистру Петрову		24	624	773	сентября	5	329

	1	2	3	4	5	6	7	8
	6 роты шанца Павлишского							
	капитану Касинову	под слободы	48	1248	767	апреля	28	334
	капитанше Касиновой		48	1248	771	августа	5	335
151зв.	отставному капитану Стратиновичу		24	624	772	марта	31	341
	ротмистру Лашкареву		48	1248	772	апреля	4	336
	аудитору Петрову		24	624	772	апреля	3	339
	отставному майору Мержанову		24	624	772	апреля	3	340
	майору Сентянину		24	624	773	июня	14	338
	7 роты шанца Чонградского							
	купцу Масленикову	к мельницам	4	104	765	июня	3	346
	купцу Алейникову		4	104	766	мая	12	344
	купцу Бондареву	к мельнице под сад	4 -	104 104	768	февраля	5	345
	майору Ангелову	под слободы	38	988	766	мая	17	351
	ему ж Ангелову		12	312	771	ноября	10	
	под слободу государственную Никольскую раскольничью		60	1560	766	сентября	7	355
	капитанше Поповичевой		48	1248	767	мая	20	354
	капитану Кахову		24	624	774	сентября	15	350
152зв.	8 роты шанца Вершацкого							
	под слободу государственную Иванковцы	под слободы	228	5928	764	марта	15	371
	под слободу государственную раскольничью Плоскую		110	2860	764	декабря	1	372
	помещичьи:							
	шляхтичу Иваницкому		12	312	767	июля	27	370
	майорше Араповой		24	624	768	сентября	11	359
	майору Мержанову	к мельницам	8	208	774	апреля	30	360
	майору Корбе		4	104	774	сентября	24	358
	9 роты шанца Глинского							
	полковнику Лизандрову	под слободы	48	1248	765	февраля	20	376
	вахмистру Арсению Чорбе		29	754	766	мая	17	377
	лекарю Лангу		23	598	767	августа	11	387
	капитану Петру Чорбе		48	1248	769	марта	12	379
	прапорщику Ивану Чорбе		24	624	769	сентября	18	378
	секунд майору Накавалкину и двум дочерям кригс цалмейстера Плавецкого		135	3510	768	мая	1	384
	ево ж Плавецкого дочери одной в добавок		10	260	774	сентября	11	
	полковнику Фричу		48	1248	768	мая	3	375
	прапорщ. Якшичу		4	104	770	ноября	25	383
153зв.	10 роты шанца Сомборского							
	капитану Пантазию	под слободы	48	1248	768	июня	27	393
	капитану Трандафилову		42	1092	767	июля	25	397
	капитанше Здрахлиной		42	1092	767	июля	26	401
	капитану Раничу		24	624	767	июля	27	394
	порутчику Михайлову		24	624	772	апреля	4	400
	капитана Пантазия сыну недорослю		48	1248	773	марта	4	395
	другому ево ж сыну		24	624	773	марта	4	396
	бригадиру Рейнголт		24	624	774	мая	3	392
	порутчику Драгитеву		24	624	773	мая	31	399
	порутчику Трандафилову		24	624	773	июня	25	398

1	2	3	4	5	6	7	8
порутчику Попову		12	312	774	августа	6	389
порутчику Раничу		12	312	774	августа	6	390
прапорщику Лупулу		8	208	774	августа	6	391
11 роты шанца Дмитровского							
под слободы государственные:	под слободы						
раскольничью Плоскую		57	1488	767	февраля	6	409
малороссийские:	Веселой Кут	62	1612	767	февраля	6	405
	Тонконоговку	30	780	767	февраля	6	404
154зв. под слободу Юховку		33	858	767	февраля	6	407
пример майору Хорвату		30	780	767	августа	26	411
ему ж Хорвату		18	468	772	ноября	15	
капитанше Федоровой	под хутор	2	52	768	июня	14	413
порутчику Дмитрию Черткову	под слободы	48	1248	771	апреля	19	417
прапорщику Черничу		24	624	772	сентября	28	418
отставному порутчику Иванову		6	208	772	октября	4	416
отставному прапорщику Алексину	к мельнице	4	104	772	октября	5	420
вахмистру Замше	под слободы	6	156	772	декабря	12	415
капитану Ильину		24	624	774	мая	3	408
12 роты шанца Бечия							
отставному секунд майору Станоеву	под слободу	48	1248	770	сентября	22	425
ему ж Станоеву	к мельнице	4	104	772	мая	1	
капитану Жигитю	под слободы	42	1092	771	июня	25	426
порутчику Продановичу		24	624	772	марта	14	429
вахмистру Корнелиусу		48	1248	772	марта	14	430
подполковнице Чоботаевой		48	1248	772	июня	15	427
капитану Радуловичу	под развод леса	-	156	774	сентября	25	424
155зв. 13 роты шанца Вараждинского							
депутату Морозу	под слободы	20	520	767	июня	20	440
подполковнику Чоботаеву		48	1248	770	февраля	23	438
майору Шошину		48	1248	770	сентября	22	435
прапорщику Руденку		48	1248	773	июня	17	434
капитану Иванову		48	1248	771	мая	5	436
порутчику Родзянке		2	52	772	февраля	17	441
14 роты шанца Глоговацкого							
майору Марковичу	под слободы	24	624	766	мая	26	451
ему ж Марковичу		24	624	768	июля	21	
капитану Фурману		48	1248	771	мая	14	453
недорослю Лангу		32	832	771	мая	22	452
капитану Сафроньеву		24	624	772	марта	21	450
вахмистру Занфирову		24	624	772	марта	21	449
капитану Вуичу		24	624	773	октября	30	448
ему ж Вуичу		4	104	774	генваря	25	
156зв. 15 роты шанца Яновского							
капитану Боровскому	под слободы	42	1092	767	июня	8	462
переводчику Дементьеву		48	1248	768	октября	20	461
майору Алексееву		21	546	767	июня	8	463
капитану Бутовскому		42	1092	771	октября	3	460
отставному капитану Бондареву		12	312	771	октября	10	458
сыну его недорослю		12	312	771	октября	10	459
порутчику Негрину		12	312	771	октября	16	456
аудитору Прокоповичу		12	312	771	октября	29	457

1	2	3	4	5	6	7	8	
генеральному писарю Погребному	под развод леса	-	80	771	мая	5	464	
16 роты шанца Шолмошского								
под слободы государственные:	Галаганову	под слободы	96	2496	764	июля	16	471
	Калантаеву		130	3380	766	июля	21	467
помещицы:	капитану Вуичу	под хутор	4	104	774	марта	26	468
МОЛДАВСКОГО ГУСАРСКОГО ПОЛКУ								
2 роты шанца Выского								
капитану Костентинову	под слободы	24	720	771	генваря	31	480	
порутчику Соловкову		24	720	773	апреля	27	483	
секунд майору Лобову		48	1440	773	сентября	18	479	
капитанше Стратимировичевой		24	720	774	сентября	1	482	
4 роты шанца Черно Ташлыцкого								
полковнику Звереву*	под слободу	48	1440	771	мая	1	492	
лекарю Шарафетову*	к мельнице	6	180	774	сентября	6	491	
5 роты шанца Терновского								
подполковнику Маркову	под слободы	48	1440	771	мая	8	501	
отставному сотнику Костентинову		24	720	772	июля	9	496	
секунд майору Чуровскому		24	720	773	генваря	12	497	
капитану Беженуце		24	720	773	сентября	7	504	
порутчику Грекулу		24	720	773	сентября	19	502	
порутчику Фурдаю		24	720	773	сентября	20	503	
6 роты шанца Ингульского								
подполковнику Михалче	под слободу	25	750	767	сентября	7	510	
ему ж Михалче	к мельнице	2	60	774	сентября	2		
порутчику Сазонову	под слободы	14	420	768	августа	8	508	
ему ж Сазонову		34	1020	770	марта	17		
сыновьям ево, порутчика Сазонова		33	990	770	августа	14	509	
7 роты шанца Добрянского								
капитану Адобашу*	под слободу	48	1440	772	июля	7	513	
8 роты шанца Синюхобродского								
адыютанту Купчинскому*	под слободы	48	1440	771	ноября	4	517	
отставному майору Ставровичу*		48	1440	774	генваря	13	518	
9 роты шанца Липняшского								
капитану Соколову	под слободы	24	720	773	августа	12	523	
капитану Ботузателю		24	720	774	генваря	13	524	
капитанше княгине Баратовой		24	720	774	сентября	7	525	
10 роты шанца Плетеноташлыцкого								
капитану Талиану*	под слободы	24	720	774	июля	1	531	
капитану Александрову*		18	540	774	июля	1	529	
13 роты шанца Тишковского								
майору Фонинскулю	под слободу	48	1440	774	сентября	5	542	
14 роты шанца Грузского								
капитану Иванову	под слободу	24	720	770	декабря	12	550	
отставному сотнику Кошевскому	под хутор	5	150	770	июля	15	551	
генеральному писарю Погребному	под слободы	24	720	773	февраля	5	558	
недорослю Бутовичу		24	720	773	октября	23	556	
купцу Никулину		1	30	773	мая	18	553	
порутчику Молчану		24	720	774	апреля	26	557	
отставному прапорщику Макалюгину		24	720	774	июня	2	546	
капитану Стратимировичу		24	720	774	сентября	1	547	

	1	2	3	4	5	6	7	8
159зв.	ЕЛИСАВЕТГРАДСКАГО ПИКИНЕРНОГО ПОЛКУ							
	1 роты Мурзинской							
	секунд майору Мамошину	под слободы	48	1440	772	апреля	24	654
	порутчику Хилченку		24	720	772	июня	2	650
	вахмистру Степану Дмитриеву		24	720	772	июня	26	656
	капитану Стройникову		18	540	772	июня	26	657
	майору Лисаневичу		24	720	773	февраля	23	653
	ему ж Лисаневичу		24	720	774	мая	30	
	ротмистру Ильяшевичу		24	720	774	марта	22	651
	депутату Морозу	к мельнице	2	60	774	июля	2	652
	вахмистру Осипу Федорову	под развод леса	-	120	774	сентября	12	655
	2 роты Бешковской							
	прапорщику Чечелю*	под слободы	28	840	769	сентября	7	671
	майору Звенигородскому*		30	900	767	сентября	1	673
	порутчику Звенигородскому*		15	450	767	сентября	1	674
	капитанше Стройниковой*		22	660	772	июня	26	669
	капитану Радуловичу*		28	840	774	июля	1	670
	ему ж Радуловичу*	к мельнице	4	120	774	июля	1	
	порутчику Пиваровичу*	под слободы	24	720	774	июля	1	672
	ротмистру Зерваницкому*		12	360	773	июня	21	675
160зв.	прапорщ. Сабову*		48	1440	774	сентября	26	676
	вахмистру Тимофееву*		24	720	774	сентября	26	677
	3 роты Аврамовской							
	ротмистру Аврамову	под слободы	24	720	772	марта	21	681
	ему ж Аврамову		24	720	772	октября	9	
	кремечуцкому жителю Волочаю		48	1440	772	марта	21	687
	прапорщику Рыбусову		40	1200	772	марта	21	686
	прапорщику Якшичу		24	720	772	марта	14	684
	прапорщику Котову		24	720	774	сентября	13	685
	4 роты Куколовской							
	госпоже генерал аншефше Воейковой	под слободы	48	1440	767	августа	7	694
	отставному порутчику Степанову		12	360	771	мая	22	697
	госпоже генерал майорше Чертковой		48	1440	774	августа	3	691
	коллежскому ассесору Корбе		48	1440	774	сентября	21	696
	5 роты Краснокаменской							
	ротмистру Турчановскому*	под слободы	48	1440	770	июля	15	701
	майорше Бастевиковой*		48	1440	774	сентября	20	702
	6 роты Попельнастовской							
	аудитору Апурину*	под слободы	48	1440	773	декабря	30	708
	архитектору Неелову*		48	1440	774	сентября	10	707
161зв.	7 роты Дереевской							
	порутчику Бистрицкому	под слободы	24	720	772	апреля	30	721
	майору Авраменку		24	720	772	августа	7	719
	порутчице Щербаковой		24	720	772	августа	10	717
	порутчику Аврамову		24	720	773	марта	1	720
	ротмистру Леонтовичу		31	930	774	марта	22	722
	ротмистру Патериллову		24	720	773	апреля	22	718
	аудитору Дерееву		8	240	773	мая	19	713
	8 роты Мишурнорожской							
	полковнику Адабашу*	под слободы	48	1440	767	июня	30	728

	1	2	3	4	5	6	7	8
	ротмистру Устимовичу*		48	1440	773	апреля	22	727
	ротмистру Бобыреву*		24	720	773	мая	18	729
	9 роты Днепровокаменской							
	ротмистру Гегеле	под слободы	24	720	772	генваря	1	734
	жене ево		24	720	772	генваря	1	735
	10 роты Бородаевской							
	ротмистру Дику	под слободы	24	720	772	июля	9	741
	отставному сотнику Серенку		7	210	772	июля	13	740
	девице Анне Гавриловой		30	900	773	апреля	30	738
162зв.	12 роты Омельницкой							
	ротмистра Турчановского жене*	под слободы	24	720	772	генваря	1	760
	порутчику Пугачевскому*		24	720	773	октября	11	759
	подполковнику Тевяшеву*		48	1440	774	мая	4	762
	порутчику Табуровичу*		48	1440	774	сентября	3	758
	ротмистру Бойдаку*		24	720	774	сентября	27	755
	недорослю Золотницкому*		31	930	774	сентября	27	756
	прапорщ. Фролову*		24	720	774	сентября	27	757
	17 роты Спасовой							
	капитану Церну*	под слободы	48	1440	772	мая	23	780
	порутчику Литвинову*		34	1020	772	мая	23	786
	майору Корбе*		48	1440	774	июля	3	778
	ротному квартирмистру Черному*		48	1440	774	сентября	25	779
	капитанше Федоровой*		24	720	774	сентября	25	781
	землемер капитану Федорову*	к мельнице	4	120	773	июля	2	782
	18 роты Вершино Каменской							
	порутчику Миушковичу**	под слободы	48	1440	773	мая	19	789
	порутчику Балке**		48	1440	774	июля	28	791
	майору Корбе и ево жене**		48	1440	774	июля	28	792
	прапорщику Воронову**		48	1440	774	сентября	14	793
163зв.	19 роты Ново Аджамской*							
	под государственную слободу Покровскую*	под слободы	100	3000	765	февраля	20	800
	порутчику Бережинскому*		59	1770	771	сентября	16	801
	прапорщику Ястрембскому*		24	720	774	сентября	6	802
	20 роты Старо Аджамской							
	пример майору Бутовичу	под слободы	48	1440	767	июня	25	806
	жене ево Бутовича		42	1260	773	июня	20	
	прапорщику Купченку		4	120	773	июня	22	807
	ротмистру Волку		4	120	774	мая	19	810
	купцу Филипову	под хутор	1	30	773	марта	4	805
	ГОСУДАРСТВЕННЫХ ОКРУГ							
	1-й Злинской							
	под слободу раскольничею Злынку*	под слободу	500	15000	764	апреля	17	565
	3-й крепостной Елисаветградской							
	купцу Ивану Масленикову*	к мельнице	4	120	764	апреля	17	605
	ему ж Масленикову*	под сад	-	120	764	мая	18	
	майору Черникову*	под слободу	8	240	767	апреля	14	598
	ему ж Черникову*	под сад	-	6	774	октября	9	
	купцу Никите Масленикову*	к мельнице	4	120	767	ноября	10	600

* На карті провінції 19 рота з відповідними відводами землі показана як Староаджамська, а 20 – Новоаджамською.

	1	2	3	4	5	6	7	8
164зв.	ему ж Масленикову*	под сад		156	767	ноября	10	
	садовому мастеру Арнауту*	под слободы	24	720	770	октября	18	591
	майору Маркварту*		12	360	767	апреля	22	611
	ему ж Маркварту*		12	360	771	апреля	29	
	капитану Гущину*		12	360	767	сентября	4	579
	ему ж Гущину*		12	360	770	декабря	1	
	майору Грачову*		24	720	770	апреля	22	604
	секунд майору Черняковскому*		24	720	770	декабря	4	585
	ему ж Черняковскому*		24	720	773	апреля	27	
	секунд майору Казаринову*		24	720	771	июня	20	586
	подполковника Гессия детям*		48	1440	770	сентября	8	573
	полковнику Дувингу*		48	1440	772	мая	1	580
	ему ж Дувингу*	под сад	-	12	774	сентября	13	
	подпоручику Турину*	под слободы	24	720	772	июня	10	574
земскому камисару капитану Лбову*		24	720	772	сентября	20	571	
165зв.	купцу Сушилину*	к двум мельницам	8	240	764	генваря	26	581
	ему ж Сушилину*	под сад	-	60	764	генваря	26	
	ему ж Сушилину*	под сад	-	60	774	сентября	11	
	капитану Алейникову*	под слободу	8	240	772	марта	28	590
	елисаветградскому купечеству***	под выгон	-	4300	774	сентября	1	567
	шляхтичу Стремславскому*	под слободы	48	1440	774	сентября	10	569
	купцу Греченку*		7	210	773	июля	19	572
	капитанше Мухортовой*		24	720	774	июля	25	575
	прапорщицу Куприянову*		24	720	774	марта	11	576
	лекарю Лау*		24	720	774	марта	4	577
	альютанту Овсяникову*		20	600	773	сентября	20	578
	вахмистру Казаринову*		24	720	773	апреля	30	583
	майорше Черняковской*		24	720	773	октября	27	584
	купцу Масленикову*	под сад	-	25	774	июля	16	597
капит. Федоровой*	под слободу	24	720	774	сентября	18	601	
канцеляристу Саренкову*	к мелнице	4	120	768	мая	16	602	
отставным гусарам*	под слободы	19	570	765	июня	15	603	
магистратским обывателям*		48	1440	774	апреля	25	607	
поручику Бережинскому*		24	720	774	сентября	9	608	
плац майору Бородкину*	под сады	-	10	773	декабря	17	609	
майору Глушкову*		-	19	773	октября	19	592	
прапорщику Ковинову*		-	19	773	октября	17	593	
166зв.	купцу Пашутину*		-	14	773	октября	17	595
	купцу Красноглазову*		-	17	773	октября	17	596
	майору Бутовичу*	в добавок к слободской	2	60	773	октября	10	599
	купцу Антипову*	под хутор	1	30	765	апреля	30	610
	4-й Калиновской							
	под государственную раскольничью слободу Калиновку*	под слободы	150	4500	764	сентября	24	613
	под государственную раскольничью слободу Клиницы*		200	6000	764	сентября	24	615
	майору Бутовичу*	к мельницам	4	120	767	июня	25	616
	купцу Иванку*		4	120	764	марта	1	614

	1	2	3	4	5	6	7	8
	5-й Красноярской							
	под слободу государственную раскольничью Красноярскую*	под слободы	500	15000	764	марта	15	618
	6-й Зыбкой							
	господину генерал майору Чорбе	под слободы	28	840	766	мая	1	627
	под государственную раскольничью слободу Зыбку		200	6000	766	июня	13	620
	под государственную слободу Онофреевку		96	2880	768*			632
	капитана Касинова дочери		48	1440	773	августа	20	624
	капитану Камбурлию		38	1140	774	июня	12	626
	капитану Касинову		13	390	771	июля	30	629
	подполковнику Плотникову		25	750	774	сентября	24	630
	порутчику Ракицкому		50	1500	774	сентября	24	631
167зв.	ротмистру Байдаку		48	1440	771	июля	30	625
	прапорщ. Блажковой		24	720	771	июля	30	628
	7-й Купьеватовской							
	подполковнику Гаврилову	под слободы	48	1440	766	июня	18	637
	капитанше Турунжиной		48	1440	766	сентября	7	633
	порутчику Дуковичу		48	1440	770	июня	24	634
	прапорщику Гаврилову		48	1440	770	октября	2	639
	майору Флоринскому		19	570	770	октября	3	642
	недорослю Золотницкому		17	510	772	июня	22	644
	недорослю Арапову		48	1440	774	сентября	11	635
	вахмистру Джарскому		24	720	772	сентября	11	636
	прапорщику Васильеву		48	1440	766	июня	18	638
168зв.	подполк. Золотницкому		48	1440	774	генваря	15	640
	полковнице Балабиновой		48	1440	774	генваря	15	641
	полковнику Балабину		48	1440	773	июля	15	645
	Итого во всей Елисаветградской провинции		14847	419405 ½				

Кригсцолмейстер и депутат Андриан Плавецкий; подполковник Владимир Золотницкий; секунд майор Егор Арапов.

По листам скрепил: в должности секретарской капитан Максим Ракицкой.

Свидетельствовал: Павел Леонтович.

РГАДА, ф. 16, оп. 1, д. 796, ч. 3, лл. 138-169. Вытяг.

Приведений витяг містить лише частину інформації з відомості, що стосується призначення, розміру, часу відведення землі та відмітки щодо відмінностей у застосуванні пільгових термінів до початку платежів. Переважно пільга з платежів надавалася на шестирічний термін. Застосовувався також восьми- і десятирічний термін. Зокрема, у витягу окремими символами позначені прізвища

* Конкретна дата щодо Онуфріївки не зазначена. У примітці, яку вміщено на місці відомостей про відведення землі, про завершення пільгових термінів на заселення та початок платежів сказано: "Оной слободы жители до 768 году платили с двора, считая в каждом дворе четыре семьи, по десять рублей, а с 768 года следует с 96 платит по числу отведенной земли с десятины по пяти копеек". Виходячи з інформації, зазначеної у подальших частинах відомості, які у витягу з документа нами опущено, від жителів Онуфріївки загальна сума плати за користування землею станом на 31 січня 1775 року склала 1008 руб. (без копійок), що за проведеними розрахунками свідчить про її отримання за повний семирічний безпільговий термін користування землею, тобто починаючи з 1 лютого 1768 року. За довідкою Новоросійської губернської канцелярії від 1 грудня 1774 року про землі, слободи, хутори і млини колишнього командира Нової Сербії генерала І.Хорвата, на підставі сенатського указу від 14 жовтня 1754 року під слободу Онуфріївку, на яку претендували спадкоємці Хорвата, за тогочасними новосербськими картами раніше було відведено 2100 десятин землі (РГАДА, ф. 16, оп. 1, д. 797, ч. 4, л. 11 об.). Не виключено, що у 1768 році кількість відведеної під Онуфріївську слободу землі було дещо збільшено при її передачі після арешту І.Хорвата, як і його другої слободи Висі, під казенний нагляд. Землі ще однієї Хорватової слободи у Крюківській окрузі – Білецьківки – дістались у власність полковому квартирмейстру Молдавського гусарського полку М.Черткову.

власників земельних ділянок, які мали восьмирічний (*) та десятирічний (**) пільговий термін до початку платежів, або й безпільгові відводи (***), що надавалися переважно для купців.

Крім того, у відомості приведені розрахункові дані про дату завершення трьохрічного строку, що відводився для заселення відведеної землі (з зазначенням окремо дат у випадку, коли такі строки минули чи мають наступити), про кількість років від дня відведення землі до початку платежів та час завершення вказаного пільгового терміну (також окремо зазначені строки, що минули або мають наступити), про час (у роках, місяцях і днях) за який станом на 1775 рік мали бути утримані платежі, а також про їхню суму (в руб. і коп.) з розрахунку за десятину 5 коп. з державних і 2,5 коп. з поміщицьких земель, які в цілому є похідними від дати відведення землі і фактично не впливають на повноту передачі змісту документа.

В цілому відомість 1775 року містить інформацію про 476 земельних відводів, які з урахуванням ділянок, наданих одним і тим же власникам, на карті 1774 року знайшли відображення у 418 пронумерованих дачах (58 із наданих окремо відводів показані поєднаними у складі 54 таких дач). Щодо решти земельних дач (392 із 810), майже половина стосується відведення рангових земель офіцерам та іншим чинам (в розрахунку на заселення від 1 до 8 дворів, всього 187 дач), 15 – земельні ділянки під заводи, зазначені під відокремленими номерами (серед усіх дач нараховувалося 29 таких відводів*), 68 відводів призначалося для поселення ротних слобід, ще 48 – для випасу казенних коней у гусарських полках, 20 – під ротмістрські луки у пікінерних ротах, 4 дачі перебували під державними лісами, садом та виноградником, 1 – під монастирським поселенням з садом, 49 занумерованих ділянок вважалися нерозподіленими державними пустками.

Аналогічна відомість, складена на початку 1773 року, у свій час була використана Н.Полонською-Василенко для підрахунку хронології земельних роздач у Єлисаветградській провінції за 1764-1772 роки*, окремі показники якого мають суттєві відмінності порівняно з даними, що наведені у із відомості 1775 року.

Всього відведено по роках	За даними відомості 1775 року								За розрахунками Н.Полонської-Василенко					
	під слободи		під млини		під ліс і сади		Разом		під слободи		під заводи		Разом	
	дач	десятин	дач	десятин	дач	десятин	дач	десятин	дач	десятин	дач	десятин	дач	десятин
1764	11	58180	3	480	2	180	16	58840	11	12138	1	120	12	12258
1765	11	14762	1	104	1	104	13	14970	18	18374			18	18374
1766	14	21976	1	104			15	22080	24	14792	8	12106	32	26898
1767	46	40302	4	448	1	156	51	40906	55	49818	22	26565	77	76383
1768	23	22462	3	302	2	108	28	22872	29	19745	11	12225	40	31970
1769	8	6892					8	6892	18	17970	4	4897	22	22867
1770	38	33856	1	2			39	33858	22	15128	2	1200	24	16328
1771	34	27388			2	106	36	27494	31	30678	3	4959	34	35637
1772	83	67664	4	416	2	171,5	89	68251,5	24	27233	5	5130	29	32353
Разом	268	293482	17	1856	10	825,5	295	296163,5	232	205876	56	67202	288	273068
крім того:														
1773	60	42482	2	146	6	215	68	42843						
1774	88	78289	15	1538	10	572	113	80399						
Всього	416	414253	34	3540	26	1612,5	476	419405,5						

* За картою з пояснень відводів, заводи мали фабрикант Попович (2725 десятин), капітан Карачун (1000), полковник Зверев (2064 і 3000), підполковник Булацель (2064 і 3000), прапорщик Челебій (164), майор Маркович (564), капітанша княгиня Баратова (2100), капітан Александров (720), майор Михайлович (3120), капітан Вишняков (1600), ротмістр Байдак (720 і 1440), генерал-аншефша Воейкова (1690 і 2500) та її дочка Параскевія (2500), генерал-майор Чорба (1325), майор Арапов (1440) та його син (1440), підполковник Гаврилов (610), майор Флоринський (1450), ротмістр Турчановський (1500), полковник Адабаш (1600), кригсдолнер Плавецький (1440), капітан Касінов (1440), майор Алексеев (1440), підполковник Золотницький (1440) та підполковник Тевяшов (800), разом – 45832 десятини. У поясненнях до карти, очевидно помилково, серед заводів показані також 1356 десятин землі криловських купців, які за відомістю були виділені під садиби (36) та для сінокоосу (1320).

* Полонская-Василенко Н.Д. Из истории Южной Украины в XVIII в. // Исторические записки. – 1942, № 13, с. 145.

Без урахування доволі вагомої частини земель, розданих під заводи, виділених окремо відводів під млини, ліси і сади, показники земельних роздач під слободи за відомістю 1775 року за аналогічний період 1764-1772 років були мало не у 1,5 разів вищими, порівняно з даними, приведеними у статті Н.Полонської-Василенко (293482 десятини проти 205876). Навіть при наявності кількох помилкових значень у розмірі конкретних відводів, виявлених при аналізі відомості 1775 року (при передачі документа такі показники передані з застосуванням підкреслення), використані у ній дані не дають підстав для сумніву у їх достовірності. Як і копії вихідних матеріалів, що використовувалися Н.Полонською-Василенко і частково збереглися в архівах. Зокрема, за підсумком відомості, залученою дослідницею в пізніше втрачених справах Таврійського архіву державного майна (зв. IV, № 466), на кінець 1772 року в Єлисаветградській провінції було роздано під слободи, хутори, ліси, сади та інші відводи (без урахування заводів, включених до окремої відомості) 293703 дес. землі (ЦДАВО, ф. 3806, оп. 1, спр. 11, арк. 9). Не виключено, що частина раніше розданих земель, залишених їх власниками з огляду на початок війни та загрозу татарських нападів, була повернута в казенне відомство і надавалася їх новим власникам уже повторно. На жаль, фрагментарний характер копії відомості з матеріалів Полонської Василенко, що займає 9 машинописних аркушів, не дозволяє відтворити у повному обсязі отриманих дослідницею розрахунків для підтвердження відповідних розрахунків. Але навіть за таких обставин, зроблені нею висновки про зростання частки поміщицької колонізації земель у провінції в цілому продовжують зберігати свою наукову значимість.

Черговий і фактично останній імпульс для активізації земельних роздач у межах провінції (переважно її південних районів) в другій половині 1770-х років зумовлений насамперед ліквідацією Запорізької Січі, яка до цього продовжувала контролювати досить значну частину території державних та ротних округ Молдавського гусарського і Єлисаветградського пікінерного полків (з 1776 року – у межах новостворених Катерининського/Ольвіопільського та Крюківського повітів і незначної частини Єлисаветградського). Не менш показово, що з вичерпанням відповідних резервів нерозданої землі, об'єктом посиленої уваги стають також землі державних поселенців, пропорції відведення якої починають зазнавати періодичного зменшення, в тому числі з огляду на помітне зростання їх загальної чисельності. Щоб уникнути небажаної напруги між сусідами, вже на рубежі 1780-х років впроваджується практика добровільно-примусових переселень з більш залюднених місць в малообжиті. Звичним явищем стає також продаж отриманих земель, первинним об'єктом яких слугували порівняно невеликі наділи так званих рангових земель, але поступово, без попереднього повернення в казну, до продажу залучаються і більш крупні наділи, відведені для поселення приватних слобід.

Фрагмент рапорту Новоросійському губернатору прокурора О.Седнева від 28 листопада 1779 року з примітками на скарги військових поселенців із земельних та інших питань*

15е. Шанца Архангельского просят жители о боераке Круглеке, которой за отмежевкой майору Дековичу остался в даче ротной, а он, Декович, оной боярак к себе присвоил; на отставного капитана Карачона, якобы купленная им, Карачоном от прапорщика Верия ранговая дача на четыре двора отмежеванасего лета межевщиком Стратемировичем ему, Карачону, близ его дачи и она земля препятствует ротному выгону и паханью поля; чтобы ему дать в друго, а именно по смежности дачи Семлецкой, а ту дачу им в роту причислить;

16е. Округи Семлецкой прозбы о земле небыло, но как при сей округе по течению правой стороны реки Выи находится карантинной дом, требующей поправления и починки, то и приказал я господину секунд майору и земскому камисару князю Баратову по представленной от него к Вашему превосходительству смете, неупуская времени, починкою исправить;

17е. Округи Колниболотской просили жители на отставного капитана Бурцова, что он делает им всякие претеснения, и как у него, Бурцова, на отведенной даче только один двор и более к заселению нестараетца, то и просят жители, чтоб оную землю отдать им; земля же его по течению правой стороны речки Ольшанки и прапорщика Хорламова ранговой дачи, да он же, Бурцов, присвоил при речке Висе на ротной даче одного фамилиата сад, которой чрез то утеснение и чрез побои Бурцова бежал за границу, а как поведение сего капитана есть непохвально, ибо сверх вышесказанного у фамилиата Кирея Лупола заграбил плуг в рабочее время и оным работал для себя десять дней, также будучи в Коропчине смотрителем, две громадские скирды сена продал за

* На жаль, аркуші з початком рапорту з пунктами 1-14 у використаній справі відсутні.

сорок рублев и деньги по сие время не отдал, то и нужно привести ево к раскаянию, повелев ему заплатить за проданные скирды деньги, сверх всего одного священник Калниболотской сам собою занял у фамилиата Лупола леваду и хутор, что все предаю рассмотрению;

18е. Округи Надлацкой на полковника Вукотича, что при устье балки Доротеевой между ево хутором, купленного от майора Керстича, находящиеся боераки имеет он, Вукотич, по губернскому определению и в них не только обывателей не пускает косить, но делая разные притеснения еще и бьет; да ево ж, полковника Вукотича, хутор состоит при урочище речки Килтены по правой стороне течения, к которому лутчие сенокосы из окружной дачи вырезаны, а еще ево поселенцами земли и сенокосов более прихвачивается и чрез то роте утеснение делается как для выгона, так и для хлебопашества; и чтоб удовлетворить обывателей, а ево, полковника Вукотича, не обидеть, то мною я тот ево хутор перенести той же речки по смежности дачи майора Миклоева при устье балки Церковной на левую сторону, а боераки возвратит попрежнему той округи ко общему обывательскому владению;

19е. Шанца Петроостровского жители просят на подпорутчика Фирсова, что он поселился хутором своим при урочище вершины балки Копанковатой самовольно и тем хутором вытолочивает сенокос, почему от меня определено ему, Фирсову, хутор снести, а землю ему к заселению дать из Глодо[со]вской округи, где прапорщик Дабич по неправильному билету присвоил землю на дватцать пять дворов, и то потому, что он, Фирсов, имеет у себя четыре двора поселян; о даче майора Давидовича просили также обыватели, но как она нашла по моему усмотрению без всякого утеснения обывателям, то им в том отказано;

20е. Округи Печковской, она же и Каропча, жители на порутчицу Елкину, что ей отведена ранговая дача по смежность Миргородской межи и чрез то в летнее время не имеют водопой для скота, а просят перенести оную по смежности капитана Акацата при речке Виске; на майора Дубровского, как лутчие сенокосы на речке Свиаре имеет из окружной дачи, с платежом на временное содержание, просят чтоб с таковым же платежом им отдать, а майор Дубровской просит к купленной ево земли у генерал майора Зверева, которая напредь сего была капитанши Карачоновой при урочище речки Выси ранговая и при оной мельница водяная, всего б было на дватцать дворов ему, Дубровскому;

21е. Шанца Новомиргородского жителей просьба занесена на подполковницу Шмидшу, что она имеет отведенную землю обширного Миргородского строения в близности, чрез что выпуск скота недостаточен, она ж, подполковница Шмидша, согласилась с поселенцами, чтобы от нее из дачи отрезать широты двести тридцать сажень во всю дачу, а сколько будет во оном участке десятин, то позади ее дачи из ротных земель подаваясь к хутору Бранковичу толикое ж число десятин по длине ее дачи отрезать; поселившиеся хуторами самовольно: капитан Дукович, майор Патрин и протопоп Булич отняли весь водопой к выгону скота, так что в летнее время кроме одного, свободного водопой не имеют, а потому просят о переводе тех хуторов на их отведенные земли, также просили о выводе помещичьих дворов на их собственные земли, ибо они никаких тягостей не несут, а притеснение делают; подполковница Серезлия имеет на временном содержании из ротной дачи по обе стороны речки Парпурной, то и просят об отдаче той земли попрежнему в роту, ибо в разсуждении обширного Миргородского селения необходимо нужно остатца к выгодам того шанца;

22е. Округи Мартоношской о притеснении в землях жалобы не было, кроме того, что для пазбы отар просят о показании места по способности;

23е. Округи Панчовской о притеснении в землях жалоб не было, кроме того, что для пазбы отар просят о показании места по способности;

24е. Округи Канижской обыватели просили, что они в земле имеют недостаток, а как в округе Панчевской просьбы о землях не было, а назначенная в той округе для пазбы казенных лошадей прикосновенная к землям округи Канижской, как я мною, ненужна панчовским обывателям, то и бесполезно б было отдачею оной ко округе Канижской, а в добавок к тому еще можно отдать и дачу умершаго майора Петриния, состоящую на двенатцать дворов, ибо она еще ниодным двором незаселена, да и оставшая по нему жена неуповательно, чтоб заселила в разсуждении недостатка и на той земле безводней;

25е. В шанце Сентовском на поляка Кречановского, которой состоит жильем в том же шанце, купил от князя Михайлы Любомирского земли по смежность Сентовской межи и чрез то присвоил ротную землю, на которой накопил тридцать скирд сена, также и пашни ротные занял по

смежности межи входя внутри дач ротных, сверх же того и еще поляк Хайновский поблизости дач Сентовского шанца поселил слободу и ужасным образом обывателей сентовских притесняет;

26е. В округе Вуковарской, она ж и Крутоярка, на майора Михайловича в том, что он при слободе своей Капитановки купил землю от князя Михайлы Любомирского по обе стороны речки Болтышки до дороги, лежащей из Миргорода в Кременчуг и до 13-й роты окружной межи и лес промеж Федварского селения присвоил, на большой же дороге он, Михайлович, близ роты Вуковарской трактир построил и чрез то притеснил поселян;

27е. В округе Федварском жаловались, что навсегдашней ранговой дачи земли порутчику Сегедию на дватцать четыре двора с платежем, на которой земли начал селить слободу и лутчие земли от роты отрезал, также порутчице Дониной ранговой на четыре двора напротив майора князя Степана Баратова при вершине речки Северинки, и чрез то ротного водопою неимеют; просят чтоб как от нее, так и от Сегедия отобрать и отдать в роту, а им, пользуясь вообще, платить поземельные деньги.

О протчих селениях, чрез кои я также проехал, дальних жалоб небыло, но однако о нужных Вашему превосходительству особыми рапортами донесу, а к сему дополню только общие прозбы жителей и мои примечания:

1е. Все вообще молдавской и волошской нации жители просят, чтобы им назначены были в казенных или уже и розданных, а еще ненаселенных, степях, естли неможно без оплаты, то хотя с умеренною заплакою для пазбы их отар места, ибо до сего, не зная по скольку платить от барана или овцы, в лето, как смотрители, так и помещики берут с них по своему произволу или, хуже сказать, еще и грабят, и тем до чрезмерности обывателей огорчают;

2е. Земли, принадлежащие шанцам и округам под государственных поселян отмежованы с буераками и лутчие земли и сенокосы ближайшия к селениям отданы владельцам, а поселянам почти оставлены горыстые и безводные места, да и то от округов или шанцов в отдаленных местах так, что они ими по неспособности польоватца не могут, а владельцы чрез то употребляют их в свою пользу, просят, чтобы в оных по сим причинам в рассмотрение поравнять их так, чтобы владельческие земли отделить в каждой округе в одно место, а ближайшия земли оставить поселянам - и показать им межи: и теперь в некоторых местах государственные поселяне не знают своих меж, а межевщики при отводе владельцам не только не дают знать земским камисарам и смотрителям, но и самым поселянам; землями, назначенными под поселение г~ну полковнику и князю Любомирскому, очень стесняютца прежние селения в разсуждении своего скотоводства, и как мне мнитца, врят ли можно будет удержать от сильных побегов прежних поселян, ибо надежда их к безнужному содержанию себя и своих семейств единственно от одного скотоводства и хлебопашества, ибо выручив на сем продукте деньги, должны они по безлесию покупать за границой телеги, оси, оглобли, дуги, бороны, кадки, ведра, сита, решота, даже и до последней лошаки, а сверх того смолу и обувь, словом сказать, все крестьянские потребности;

3е. Для покупок всего вышесказанного крестьянских надобностей принуждены поселяне ездить чрез границу в Польшу, но как стоящие на кордонах афицеры по способности каждого селения езды не пропускают, а велят ездить на назначенные пропуски, от некоторых шанцов весьма не в блиском расстоянии находящихся, а притом кардонные ныжние чины збирают от каждого воза по копейки и по две копейки, нехотящих же давать таковых поборов, продерживают, а таможенные надсмотрщики со всего вышесказанного берут по своему произволу пошлинные деньги, чрез что поселяне не только не имеют охоты к домостроительству и прилежания к экономии, но еще и огорчась ищут способов к побегам за границу, ибо они за таковые покупаемые крестьянские нужные надобности платят и на польских таможных немалую пошлину даже и за малейшей кусок дерева;

4е. К вышесказанным огорчениям к неудовольствию поселенным, имеют они немалое притеснение от надсмотрщиков и объещиков провозимого из за границы горячего вина, ибо некоторые изых, лоя в сети невинных и незнающих российских законов и обычаев обывателей, бравши с оных деньги по уговорам, позволяют им провозить по небольшому количеству горячего вина, а когда провезут, то надсмотрщики и объещики уведомляют своих товарищей и, нападаая на дома обманутых обывателей, грабят, и при том секвеструя найденное горячее вино, взыскивают по десяти рублей штрафа, чрез что, попавшиися по своей простоте обыватели, принуждены продавать свои имущества и платить штрафные деньги;

5е. Терпят обыватели и от квартирующих воинских чинов; их ныжние чины в некоторых полках отдают из получаемого месячного провианта одну только муку, кроме круп, своим хозяевам, и требуют от них не того, что самми обыватели едят, но по прихотям, мяса и протчаго, чево иногда у хозяина и в доме нет, а в других полках вместо получаемого натурою провианта, дают хозяевам за два четверика по десяти, по двенадцати и по четырнадцати копеек, и в случае командировки воинских нижних чинов, в караулы и в протчие места, редовые отбирают от хозяев по прежнему даваемые за провиант деньги, чрез что происходят непримиримые ссоры и неудовольствия; а за сим следует и отмщение воинскими нижними чинами своим хозяевам под разными непристойными видами; афицеры, стоя по квартирам у обывателей, требуют от хозяев для варения себе и людям своим кушанья, печения, хлебов и варения, для чаю воды, дров, не пользуясь тем, чем обыватели, яко соломою, бурьяном и кизяком, обламывают хлевы и огороды обывательские, а штаб афицеры для канцелярий и караулен в самых безлесных местах неотменно требуют дров в большом количестве, не исключая и тех, кои и в отлучках находятца, а потому бедныя обыватели, получая из Польши за дорогую цену во избежание притеснения, а в случае и побои, принужденными находятца доставлять в натуре дровами; сие равным образом чинитца и при фарпостных командах, и еще хуже, потому что часто переменяясь команда командою других полков, хотя прежняя команда получила, вновь пришедшая требует тож число, и особенно починки землянок, конюшен и сараев, ибо как в полках, так и на фарпостах на свои руки не принимают, а потому в руине и никому ответа не дают. Земским камисарам, а особливо смотрителям, воинские чины дают повеления как будто настоящим своим подчиненным, а в неисполнение и взыскивают предосудительным образом, не приводя ни мало себе на память, что земской начальник имеет над собою особое правительство, и без повеления коего он ничего делать не может, а потому самому, достойные и порядочные люди из афицеров, и еще без жалованья, в смотрительских должностях быть не хотят;

6е. По дозволению Вашего превосходительства и по указам Новороссийской губернской канцелярии, велено господину секунд майору и валдмейстеру Лобову для построения цейхаузов, конюшен и протчего, для расположенных в шанцах и округах поселенных гусарских и пикинерных полков, по требованиям земских камисаров, отпускать из казенных лесов из валежника и суховершья, вследствие чего от некоторых шанцов и округ, где надобность настояла, с письменными требованиями, и были посланы, но господином Лобовим, не только продерживая по неделе людей с волами и повозками, лесу не отпускал, но еще находясь не в трезвом образе, без всяких притчин присылаемых людей бранит, бьет, и по несколько дней в ручных и ножных колодках в погребах держит; а хотя сие для меня невероятно было, однако дабы с одной стороны, удовлетворить прозбы обывательские, а с другой стороны, и дать почувствовать г-дну Лобову, чтобы он понапрасну обывателей не огорчал, от 10го октября из Екатерининска послал я к нему, Лобову, ордер, а в какой сыле, у сего подношу копию */у справі відсутня/*, и хотя продолжая объезд мой по шанцам и округам, приносимы мне было жалобы в разных содержаниях на него, господина Лобова, но все я не столь имоверен был, чтоб то могло быть, но к существу моему удивлению, по прибытии моем в Цыбулев, нашел я ево, господина Лобова в пьяном образе и на вопрос мой словом сказать почти ничево порядочного в ответ получить не мог, а каковы поданы жалобы от цыбулевского общества, у сего подношу в копиях */у справі відсутні/*; донеся при том Вашему превосходительству, сколько мне известно учинилось, что господин Лобов совсем за лесами смотрения не имеет, да и почти положения места вверенных ему лесов не знает; обещики ево и надсмотрщики потаенным образом за деньги позволяют рубить годной лес, а привозят к нему только таковых, кои по ево, Лобова, билетам набирают валежник, а он не разыскав истины приказывает немилосердным образом бить и вымучивая от людей немалые штрафные деньги, выпускает ис под караула. Записных книг штрафным и протчим входящим к нему деньгам не имеет, словом сказать, если сей сберегатель казенных лесов далее пробудет, то конечно губерния лишится и сих маленьких лесков;

7е. Во всех государственных селениях есть немалое количество отставных нижних чинов, кои кроме поземельных денег других тягостей не только они, но и их фамилии не отбывают, а как между таковых отставных есть такие, кои в прежних гусарских полках служили и еще служили долговременно и были в разных баталиях и за ранами или за старостию лет отставлены, а иные и по выслуге положенного числа лет, кои все по справедливости своими только особами, а не фамилиями от тягостей народных освобождены быть должны; а такие, кои не за ранами и

старостию и не выслужа еще указных лет, а единственно переменены или родственниками, или вместо себя поставленными другими, капшеды себе получили, не в тогдашнее время, но ныне по своим проискам и еще с награждением унтер офицерских синов, по справедливости не должны иметь такого уважения, как заслуженные, а должны обще народные тягости нести наравне с поселянами, ибо естли таковых изключить, то во многих селениях останетца самое небольшое количество, так что не в состоянии будут ни малейшей обще народной тягости понести;

8е. Почти во всех шанцах и округах проживают штаб и обер афицеры, некоторые имея свои дома мазы и при них по несколько дворов подданных, для собственной своей услуги и работы в домах и садах, непользуясь из общественной земли хлебопашеством и сенокосом; а некоторые тем и пользуются, платя по общему положению обывателей поземельные деньги, неотбывая никаких общественных тягостей; а многих селениев просили обыватели, чтобы таковых подданных помещики вывели на свои земли, и либо оные отбывали наравне с казенными поселянами общественные тягости. Есть еще и таковы проживающие в шанцах и округах афицеры, кои только на себе сие имя носят, а существа по худым оных поведениям не имеют, и хотя и таковыя пользуются общественными землями, платя за то поземельные деньги, но сверх того как мне известно учинилось, имея годовые пашпорты, отъезжают за границу и приискивая здешним поселянам места, выводят их за границу, получая за то от поляков выводные деньги, а потому и нужно к прекращению такового зла, чтобы без одобрения земских камисаров, годовых за границу пашпортов не давать, да и над всеми таковыми афицерами, земским камисарам иметь особливые примечания и о недостойных и имеющих за собою пороки представлять вышнему начальству;

9е. В раскольничьих слободах, а именно в Золотаревки и Плоской, просили поселяне чтоб к ним более желающих поселитца не определяли, ибо они и без того по имеющейся земле немалое число излишних поселян имеют; а как небезуповательно чтоб и в других слободах такового ж утеснения небыло, то при определении впредь в раскольничьи слободы желающих, нужно иметь рассмотрение; и при том просили, чтоб для поселения вновь раскольничьих слобод показанны были удобные места, также и место бывшего Юхимова хутора, находящегося между Плоской, Иваницкой, Нестеровой и Цыбулева, ибо плоские обыватели уверили меня, что из находящихся за границую раскольников много есть желающих перейти в Новороссийскую губернию, только б назначены были под поселение места;

10е. Новомиргородской магистрат имеет под ведомством своим в шанцах Архангельском и Екатерининском проживающих купцов и мещан и с них для магистратских расходов в помощь требует и берет деньги; а как оные кроме одного подведомства, по многую, деньгами нимало необязаны, ибо каждое место само за себя отвечать должно, то как об оных, так и о других подведомственных купеческих правлениев разсуждении подможных денег, предаю в рассмотрение Вашему превосходительству;

11е. Новомиргород, как сам по себе в Новороссийской губернии знаменитое место, так и жителями населен довольно, и еще жителями разных чинов, при том же квартируют почти всегда знатные воинские чины, следовательно и нужно на сие место взять особливое примечание как в разсуждении установления там порядка, так и по случающимся с воинскими чинами надобностям по требованиям оборото доставления, да к тому нужен там быть з хорошего поведения и расторопной человек, земской начальник, каковой же в проезд мой от Новомиргородского магистрата подал ко мне доклад, то с оногo Вашему превосходительству подношу копию;

12е. За нужно нахожу Вашему превосходительству представить и мое примечание: 1е., что обыватели ко всем выше сего сказанным неудовольствиям считают себе в наибольшую тягость еще и то, что они за весьма большим положением пошлины не могут за границу продавать лошадей, рогатого скота и овец, а от сего только единственно продукта они могли б награждать недостатки в крестьянских их потребностях; не имевши ж и от сего никакой прибели, умаляют знатным числом скотоводство и, наконец, чинят побегии за границу; 2е. Лесные буерачки и боераки гораздо полезнее б было, чтоб оные отданы были навсегда: находящиеся на землях под государственными слободами и округами – государственным поселянам, а на землях владельческих – владельцам;

Потому что за ними лутчее может быть попечение и смотрение, и год от году в лутчее приведены будут состояние, а без того не токмо никакой пользы от оных не будет, но вскоре совсем истребятца, так что и никакого знаку не будет; государственные ж поселяне просили меня о сем неотступно, и что они берут приведение оных в лутчее состояние на себя, собственным своим

присмотром еще приумножая к тому свою экономию заведением на своих участках пасик и Зе. В государственных слободах и округах, а особливо в близ лежащих к польской границе, примечено мною, что поселяне умалая хлебопашество и скотоводство, делаютца шинкарями и продавая свой скот за малую цену, покупают в польских селениях горячее вино и для своего лакомства припотаенном провозе попадаются надсмотрщикам и обещикам в руки, от которых не токмо арестуютца потаенно провозимая горелка, но еще берутца и штрафные по десять рублей денег с утратою на сие последнего их имущества; и естли таковая вольная поселянам продажа продлитца, то уповаю, более примечено, будет в них убожества, а потому и мница мне за полезное, чтоб во всех государственных слободах и округах горячего вина продажу отдать охочим людям на откуп, с тем, чтоб таковую отдачу чинили каждой слободы или округи сами вобщее поселяне, и за такую цену, за какую им выгоднее и прибыльнее быть может, ибо таковым общественным доходом может общество и пользуетца, заплатя из оных поземельные деньги, а из остающих могут содержать на жалованье смотрителей и писарей или или употребить и на другие общественные расходы, служащие к пользе каждой слободы и округи.

Губернской прокурор Емелиан Седнев.

Кременчук.

Ч. 28-го ноября 1779-го года

ДАХО, ф. 14, оп. 1, спр. 53, арк. 13-17. Витяз.

Примітка: у використаній справі присутня також досить об'ємна таблиця з зазначенням змісту отриманої резолюції від Новоросійського губернатора М.Язикова, довідковими відомостями межевої експедиції та повторними розпорядчими вказівками губернатора, за якими частину із незаселених земель було відібрано в казну та повернуто у користування державних поселян.

Відомості від 3 червня 1781 року про землю, яка залишилася після смерті колишніх власників у повітах Єлисаветградської провінції

Ведомость учинена в межевой экспедиции каким именно чинам в отводе земля состоит, явствует

в каких селениях	кому именно	подо што	на сколько			
			дворов	десятин		
в Крюковском уезде						
у государственной Купиеватовской	майорши Турунжиной	под сло:	48	1440	766 сентября 7	означенными владениями поныне помянутые владельцы пользуются
	майору Флоринскому	под сло:	19	570	770 октября 3	
	ротмистру Турченевскому	под зав:	-	2000	767 июля 1	владеет по купши госпожа генерал аншефша Алена Петровна Воейкова
15 Цыбулевской	капитану Василию Радойчину	под сло:	24	624	770 июня 4	владеет по смерти жена его
	порутчику Василию Кушнерову	ранго:	4	104	775 июня 14	сия земля еще при жизни его продана майору Михайловичу
в Елисаветградском уезде						
10 Канижской	капитану Григорию Боровкову	ранго:	6	156	773 мая 31	владеет оными дочь, коя в замужестве за кадетом Младеновичем по закладной от капитанши Боровковой данной
10	прапорщику Дрезманову	ранго:	4	104	774 декабря 1	владеет оными капитанша Миронова по партикулярной купле от дочери прапорщика Дрезманова, порутчицы Депадловой

11 Сентовской	капитану Черноевичу	ранго:	6	156	764 апрель 11	владеет оную по купле г-дин генерал майор Зверев, коему досталась от порутчика Трофимова, а ему от капитана Черниевича
12 Вуковарском	капитану Станковичу	ранго:	6	156	767 окт. 12	владеет по купчей майор Михайлович
	ему ж	под сло:	24	624	774 июня 15	
12	прапорщику Игнатову	ранго:	4	104	772 июля 2	владеет сын его Венгерского гусарского полку квартирмейстер Иван Игнатьев
13 Федварской	порутчику Семенову	ранго:	4	104	772 марта 22	владеет жена его, коя ныне в замужестве за майором Мажаровым
	ему ж	под сло:	48	1248		
13	порутчику Андронакию	ранго:	4	104	767 августа 7	владеет ранговою вдовствующая жена его Агафия
13	ему ж	под слободу	48	1248		владеет слободскою внук его недоросль Иван Доня капитана Михайла Дони сын
14 Суботовской	порутчику Экскузовичу	под слободу	24	624	773 мая 12	отмежована в прошлом лете землемеру Арапову, коєю он владеет, а почему неизвестно
	майору Экскузовичу	под слободу	24	624	764 мая 12	сам майор Экскузович владеет
	порутчику Кобиленкову	ранго	4	104	775 апреля 2	по умертвии его владеет наследница майорша Титова
	ему ж по купле от прапорщика Лаврентьева	ранго	4	104		
Екатерининского уезда*						
2 Печковской	порутчику Елкину	ранго	4	104	774 февраля 4	за женою его вдовствующею капитаншею Елкиною и коему и билет даной из межевой экспедиции есть
3 Петроостровской	майору Цветыновичу	ранго	8	208	772 июня 5	за ним же майором Цветновичем, имеет из межевой экспедиции билет
	ему ж	под слободу	24	624		
4 Надлацкой	капитанши Новаковичевой	ранго	6	156	776 сентября 9	за ею Новаковичевою и билет имеет
6 Семлецкой	майору Гиржеву	ранго	6	156	768 сентября 5	ранговая за вдовствующею майоршею Гиржевою, а слободская за сыном ее майором Ильею Гиржевым
	ему ж слободу	под слободу	48	1248	774 апреля 4	

* У копії відомості Катерининський повіт помилково названо Катеринославським.

	капитану Алтуфьеву	ранго:	6	156	775 мая 8	оного Алтуфьева в сем уезде нет и земля его, хотя по ведомости показывалась за капитаном Карачоном, но оной объявил, что за ним никогда не стояло и ныне не состоит и остается при реке Ольшанка праздно без всякого заселения
	Да сверх того Крюковского уезда в 16 Верблюжской округе отведено порутчику Карпову	ранго:	4	120	776 августа 29	
	Итого	-	464	13216	-	

На подлинной тако: секретарь Иван Бродский, канцелярист Степан Евецкий.

ДАХО. ф. 14, он. 1, снр. 103, арк 3-4. Коня.

Подібні відомості, у зв'язку з відсутністю вільних земель, склалися для вирішення питання щодо можливості їх повернення у державну власність та наділення нею інших осіб. Фактично губернській канцелярії та межовій експедиції це вдавалося реалізувати лише в поодиноких випадках, про що свідчать пізніші відомості, що дозволяють простежити як зміни у датах надання таких земель іншим власникам, так і залишення їх за новими власниками, до яких вони перейшли у спосіб, не опосередкований рішенням губернської канцелярії. Все більшого розмаху в цей час набуває продаж земель.

Відомість Єлисаветградської провінційної канцелярії 1782 року про рангові та інші дачі, продані у 1765-1779 роках

Копия

Ведомость учиненная в Єлисаветградской провинциальной канцелярии з имеющихся в оной крепостных книг, кто и кому именно котораго года и числа отведенные в здешней провинции ранговые и протчие дачи продал или заложил значит под сим февраля " " дня 1782 года

№	месяцы, числа		на сколько дворов	коликое число десятин земли
№	дата		дв.	дес.
1765 году				
1 Т	июля 14	Єлисаветградского пикинерного полку подпорутчик Григорий Звенигородский продал Єлисаветградскому купцу Дорофею <u>Титову</u> собственной свой хутор, состоящей при речке Калиновке с двумя плотными мельницами, тож и с назначенною под хутор землю на четыре двора, сто двадцать десятин, кои оным Титовым продал 767 году купцу ж Екиму Мяхкому, а оным Мяхким 780 году господину полковнику Соколову	4	120
1768 году				
2 С	мая 6	Єлисаветградской купец Дорофей Титов продал канцеляристу, кой ныне подпорутчиком, Ефиму <u>Саренкову</u> собственной своей мельницы половинную часть, состоящей на реке Ингуле ниже слободы Калиновки при усте впадающей в Ингул речки Аджамки с принадлежащею под онною на два двора шестьдесят десятинами земли	2	60

№	дата		дв.	дес.
3 М	октябрю 23	Умершаго подпоруччика Ивана Скибинского дочери девицы Варвара и Марья продали Елисаветградскому купцу Ивану <u>Масленикову</u> состоящие при речке Сугаклей, впадающей в реку Большой Ингул три загородные двора, два доставшихся отцу их // по купле от господина брегадира, кой ныне генерал поруччик, азовской губернатор и кавалер: Черткова, а третьей по купле ими того ж 768 года, августа 29 дня от штап лекаря Лау с пренадлежащею к тем дворам и особо отведенною от Елисаветградской провинциальной канцелярии под насиление осьми дворов за реками Ингулом и Сугаклеею землею, двумя стами сорока десятинами	8	240
1769 году				
4 С	апреля 2	Отставной канцелярист Василий Един продал Елисаветградскому купцу Василию <u>Сушилину</u> хутор, состоящий на речке Сугаклее с принадлежащею ко оному шестью десятинами землею, кой по купле от него, Сушилина, состоит за полковницею Соколовою	2	60
5 О	сентября 19	Генеральной писарь Алексей Стройников продал инженерной команды унтер пейхквартиру Никифору <u>Оболонкину</u> состоящей неподалеку крепости Святыя Елисаветы на речке Лозоватке хутор со отведенною ко оному шестью десятинами землею, кой ныне по купле состоит за полковницею Соколовою	2	60
1770 году				
6 Т	июня 1	Чорного гусарского полку отставной капитан Арсентий Черниевич продал Елисаветградскому купцу Ивану <u>Трофимову</u> слободу, состоящую Чорного гусарского полку в округе Сентовской в смежности насиляемой капитаном Вышняковым, называемой Мамайки, // под которою земли шесть сот двадцать четыре десятины состоит за господином генерал майором Зверевым	24	624
7 Р	июня 13	Жолтого гусарского полку поруччик Федор <u>Род</u> продал того ж полку фамилиянту Михайле Поповичу состоящую в даче того полку на балке вершины Сливинки ранговую на четыре двора землю	4	104
8 П	июня 26	Жолтого гусарского полку отставной прапорщик Иона <u>Попов</u> продал того ж полку вахмистру Ивану Яншичу отведенную ему близ шанца Янова на балке прозываемой Западеньки рангову, на сто четыре десятины землю	4	104
1771 году				
9 Ш	июля 9	Елисаветградской провинциальной канцелярии польских писем переводчик, кой ныне в отставке канцеляристом, Иван <u>Шейнич</u> продал умершаго майора Маркварта жене, вдове Авдотье Осиповой дочери, состоящую в урочище прозываемой Злодейской балкою ранговую землю шесть десят десятин, коя ныне во владении состоит за Елисаветградским купцом Баландовым	2	60
1772 году				
10 Р	марта 31	Чорного гусарского полку поруччик Василий <u>Ристич</u> продал отставного секунд майора Чорби сыну Михайле Чорбе того ж полку в округе Панчовской при речке Большой Висе // ранговую землю, всего девяносто две десятины	=	92
11 М	октябрю 6	Гусарских эскадронов капитана <u>Матвеева</u> жена Агафия Иванова дочь продала полковнику и кавалеру Дувингу доставшуюся ей по умертвии отца его, пример майора Халкидонского, состоящую в Крепостной округе по сю сторону речки Сугаклей на шесть дворов землю	6	190
1775 году				
12 К	мая 5	Отставной поруччик Дмитрий Кушнеров продал Чорного гусарского полку Матвею <u>Кобиленкову</u> состоящую Чорного гусарского полку в округе Цибулевской на шестацать дворов землю	16	416
13 Л	июня 20	Чорного гусарского полку умершаго поруччика Левтера жена Ульяна Анастасьева дочь продала майорше и княгине Баратовой состоящую в округе Канижской на балке Водяной ранговую на четыре двора землю	4	104
1776 году				
14 Г	генваря 29	Козловского пехотного полку поруччик Василий, прапорщик Данила и сержант Степан Ивановы сыны <u>Гуцины</u> продали Елисаветградских баталионов адъютанту Петру Авсяникову под слободу на двадцать четыре двора, землю доставшуюся им по умертвию отца их капита/на/ Ивана Гуцина, состоящую в Крепостной округе на речке Сугаклее //	24	720

№	дата		дв.	дес.
5 15 Т	февраля 23	Артелерийской команды цейхмастер Петр <u>Турин</u> продал Киевских гарнизонов пример майору Лбову отведенную ему в Крепостной округе на речке Коноплянке под слободу на двадцать четыре двора землю, которая ныне во владении состоит по уступке Елисаветградской провинциальной канцелярии от секретаря Зайковского за капитаном Стоговым	24	720
16 М	марта 5	Чорного Гусарского полку оставной прапорщик Василий <u>Митрофанской</u> продал Венгерского гусарского полку порутчику Павлу Крижановскому отведенную ему в округе Федварской при устьи балки Должик и речки Северинки ранговую на сто четыре десятины землю	4	104
17 С	7	Елисаветградской купец Василий Сушилин продал полковника <u>Соколова</u> жене Анне Андреевой дочери отведенную ему на речке Каменоватой Сугаклеи при устьи Коноплянки к двум плотинным мельницам на восемь дворов да под развод саду на два, а всего на десять дворов триста десятин земли	10	300
18 С	7	Секунд майорша Черняковская продала полковнику <u>Соколову</u> отведенную мужу ее в Крепостной округе при речках Сугаклей Каменоватой и Лозоватки на семьдесят два двора землю //	72	2160
19 К	марта 9	Венгерского гусарского полку отставной капитан <u>Каптиховский</u> продал майору Сахайдакову состоящую в округе Панчовской по речке Большой Виси ранговую на четыре да под слободу на двадцать четыре двора землю	28	728
20 С	мая 10	Землемер капитана Федорова жена Агафия продала обозному полковому, кой ныне подпоручиком, Саренкову состоящую в Крепостной округе под слободу на двадцать четыре двора, семьсот двадцать десятин землю	24	720
21 3	14	Капитан Василей Вышняков продал капитану Науму <u>Звереву</u> отведенную ему в округах Венгерского гусарского полку первой на десять и второй на десять ротах под слободу на сорок восемь дворов, которая ныне во владении за господином генерал майором Зверевым	48	1248
22 А	14	Киевской пограничной комиссии пограничной комисар, коллежской ассесор Борис <u>Анучин</u> продал Молдавского гусарского полку полковому обозному Ефиму Саренкову отведенную ему в округе Крепостной вниз по речке Ингулу в урочище Закрытой балке ранговую сто двадцать десятин землю	4	120
23 В	июня 2	Сербского гусарского полку отставной порутчик Марка <u>Вунайлович</u> продал майорше и княгине Анне Баратовой отведенную ему Венгерского гусарского полку в округе Канижской при урочище Дедовой балке ранговую на четыре двора землю //	4	104
6 24 Б	2	Вдовствующая прапорщица Парасковия Куприянова продала прапорщику, кой ныне подпоручик, Егору Божедомову отведенную мужу ее в Крепостной округе при урочище вершины речки Коноплянки под слободу на двадцать четыре двора землю	24	720
25 В	июля 1	Капитан Михайла Драгитев продал полковому квартирмейстеру Григорию <u>Вуйчу</u> отведенную ему Крюковского уезда и в округе Сомборской при урочище балки и речки Лозоватки на двадцать четыре, а всего на сорок восемь дворов	48	1344
26 Я Ч	сентября 6	Елисаветградского пикинерного полку отставной прапорщик <u>Яким</u> Купченко продал вдовствующей майорше Елене Черняковской назначенную ему в округе Аджамской при урочище Репяховой балке ранговую на четыре двора землю	4	120
27 М	13	Порутчик Николай Чертков продал господину генерал майору <u>Медеру</u> состоящую Крюковского уезда в округе Дмитровской при урочище вершины балок Орловой и Фоцеватой и боераке Лещинива слободскую на сорок восемь дворов землю	48	1248
28 Н	30	Венгерского гусарского полку полковой кватермистр Яков <u>Нечай</u> продал секунд майорше Марии Лутковской состоящие в округе // шанца Мартоношского при урочище в вершинах Сухих балок слободскую на двадцать да ранговую на четыре двора землю	24	624
29 Т	октября 15	Адъютант Мойсей Зверев продал господину генерал порутчику <u>Текелию</u> состоящую в округе Петровской при речке Кильтень в урочище Хмелевых буераков доставшуюся ему от отставного сотника Савранского* слободскую на сорок восемь дворов землю	48	1248

* Йдеться про сотника Савранського, який з відома генерал-лейтенанта Хорвата та коменданта фортеці Св. Єлисавети Глебова у 1757 році заселяв вихідцями з Польщі в дачах Запорозьких в урочищі Чорний Ташлик слободу, поселення якої рішенням Сенату було заборонене (Див. Еварницький Д.І. Сборник материалов для истории запорожских козаков. – Спб., 1888, с. 149-150), а їх жителі переведені в інші місця, можливо і в Хмелєві буераки, де пізніше (у 1767 році) відставний сотник отримав землю.

№	дата		дв.	дес.
30	20	Отставной прапорщик Григорий Лаврентиев продал секунд майора Титова жене Парасковии Матвеевой дочери отведенную ему Венгерского гусарского полку в округе Суботицкой при границе той округи ранговую на четыре двора землю	4	104
31 Т	октября 22	Прапорщик Иван Стратемирович продал отставному прапорщику Василию Трофимову состоящие Венгерского гусарского полку в округах Сентовской и Вуковарской доставшиесь от оногo прапорщика Трофимова купленные отцом его у капитана Черневича на шесть, малороссийского компанейского полку у полкового обозного Тавбича на четыре, им уже прапорщиком самым прапорщика Якова Пономарева // на четыре, отведенную под слободу Трофимову на двадцять четыре да под мельницу на четыре двора земли, кои нне все во владении состоят за генерал майором Зверевым	42	1092
32 К	ноября 3	Капитан Георгий Карачон продал вдовствующей капитанше Анне Карачонше, дочери Софии Алексеевой отведенную ему в урочище Лозоватой балки под слободу на двадцять четыре двора землю	24	624
33 С	11	Сербского гусарского полку отставной прапорщик Иван Сакара продал того ж полку капитану, кой ныне секунд майором, Алексею Лутковскому отведенную ему в округе Новомиргородской при урочище речки Малой Выси ранговую на четыре двора сто четыре десятины землю	4	104
34 З	декабря 23	Капитан Михайла Ботузатель продал Молдавского гусарского полку полковнице Марфе Зверевой отведенную ему Ольвиопольского уезда в округе Черно-ташлицкой при речках Черном Ташлике и части Лозоватой под слободу на сорок восемь дворов землю	48	1440
35 СК	30	Чорного гусарского полку прапорщик Михайла Сахновский продал того ж полку порутчику Матвею Кобиленкову // отведенную ему в округе Суботицкой ранговую на четыре двора дачу, коя ныне во владении за майором Титовым	4	104
1777 году				
36 БА	марга 17	Порутчик Григорий Бережинской продал Донецкого пикинерного полку порутчику, кой ныне майором, Григорию Анисимову под население на двадцать четыре семьсот двадцать десятин, да ранговую на четыре двора сто двадцать десятин землю, состоящую в Крепостной округе при балке Писарской	28	840
37 С	мая 19	Секунд майор Иван Глушков продал полковнице Анне Соколовой доставшуюся ему по купле от прапорщика Василия Кавинева под развод саду девятнадцать да и ему Глушкову тоже девитнадцать да под развод леса тридцать десятин земли	2 ^{1/3}	68
38 А	июля 24	Отставной капитан Петр Ильин продал прапорщика Лаврентия Астафьева жене Варваре отведенную ему, Ильину на двадцать дворов пять сот двадцать десятин землю состоящую Крюковского уезда в округе Дмитровской при урочище речки Овнянки	20	520
39 Б	августа 9	Вдовствующая капитанша Мария Драманова продала отставному подпоручику Карлу Барберу отведенную мужу ее в 775 году по билету в Крепостной // округе при урочище в вершине речки Сугаклей по течению оной с левой стороны при границе бывшей Сечи Запорожской под слободу на сорок восемь дворов землю	48	1440
40 С	12	Иллирического гусарского полку порутчик Василий Сребреницкой продал Молдавского гусарского полку капитану Григорию Стратемировичу одведенную ему ранговую землю за исключением под выгон	4	108
41 Б	14	Отставной прапорщик Иван Попов продал здешней крепости плац майору Ивану Бороткину отведенную 775 ^{го} году, августа 20 в Крепостной округе в вершине речки Лозоватки под поселение слободы на сорок восемь дворов тысячу четыреста сорок десятин землю	48	1440
42 М	августа 24	Отставной прапорщик Павел Морозов продал отставному ротмистру Ильяшевичу отведенную ему в 774 году под мельницу на два двора шестьдесят десятин землю, состоящую Елисаветградского уезда в округе Петриковской при речке Бешки по течению оной с правой стороны	2	60
43 Я	сентября 6	Секунд майор Василий Кузнецов продал бывшего Чорнаго гусарского полку отставному порутчику Ивану Яковлеву отведенную ему в округе Мошаринской на балке Ключниковой ранговую по капитанскому чину сто тридцать восемь десятин землю //	6	138
44 С	ноября 6	Молдавского гусарского полку порутчик Данила Соловков продал того ж полку капитану Гавриле Булацелю отведенную ему в округе Виской по правую сторону реки Сухой Сугаклей и Лозоватой ранговую на четыре за исключением под выгон сто восемь десятин землю	4	108

№	дата		дв.	дес.
1778 року				
45 С	5 генваря	Отставной секунд майор Григорий Алейников продал полковнику <u>Соколову</u> доставшуюся ему по купле от инженер цейхвартера Аболонского в Крепостной округе при речке Лозоватке по правую сторону течения оной на восемь дворов двести сорок да ранговых на два двора шестьдесят десятин от Елисаветградского купца Капенина, по правую ж сторону течения речек Лозоватки, Сугаклей Каменоватой на четыре двора сто двадцать десятин да под сад по левую сторону Сугаклей при хуторе бывшем Лапенина четыре десятины, всего на четырнадцать дворов, кое состоит за господином полковником Соколовым четыреста двадцать четыре десятины земли	14	424
46 Ч	3 февраля	Сербского гусарского полку прапорщик Михайла <u>Черняковской</u> продал того ж полку прапорщику Ивану Младеновичу отведенную ему в округе Новомиргородской в вершине Парпурной балки ранговую на четыре двора девяносто // две десятины за исключением под вигон	4	92
47 Ч	7	Отставной подпрапорный и депутат Семен Морозов продал подполковнице Тетяне <u>Чеботаевой</u> отведенную ему 776го году июля 27 дня Далмацкого гусарского полку в округе Петриковской при балке Короставой к заселению слободы на тринадцать дворов триста сорок десятин землю	13	340
48 ГА	22 апреля	В должности прокурора секунд майор Алексей <u>Грачов</u> продал порутчику, кой ныне секунд майором, Григорию <u>Анисимовичу</u> отведенную ему Елисаветградского уезда в Крепостной округе на писарской билет под слободу на двадцать четыре двора семь сот двадцать десятин землю	24	720
49 СБ	30 июнь	Капитан Василий <u>Селевин</u> продал секунд майорше Екатерине <u>Букинской</u> отведенную ему Елисаветградского уезда в округе Вуковарской под слободу на сорок восемь дворов землю	48	1248
50 С	9 июля	Польской шляхтич Иосиф Кричановский продал отставному секунд майору <u>Ставровичу</u> отведенную ему в округе Канижской при урочище Осоковатой балке под слободу на сорок восемь дворов землю	48	1248
51 С	24	Венгерского гусарского полку вдовствующая порутчица Марфта Николаева дочь <u>Савичева</u> продала того ж // полку секунд майору Мишковскому отведенную умершему ее /мужу/ в округе Вуковарской при урочище реки Крутоярки по течению с левой стороны ранговую на четыре двора сто четыре десятины землю	4	104
52 А		Венгерского гусарского полку отставной прапорщик Дмитрий <u>Ангелов</u> продал того ж полку секунд майору Михайле Мишковскому отведенную ему в округе Вуковарской при урочище речки Крутоярки ранговую на два двора пять /десять/ десятин землю	2	50
53 М	7 августа	Инженер порутчик Иван Гаронов продал господину генерал майору и кавалеру <u>Медеру</u> доставшуюся ему по купле от штик юнкера Мецалкуса, а ему по наследству от дяди, подполковника Гессия с отведенной оному в Крепостной округе на речке Сугаклей под слободу на сорок восемь дворов указную его третью часть на шестнадцать дворов землю	16	480
54 К	14	Отставной капитан Василий Поклетар продал польскому шляхтичу Иосифу <u>Кричановскому</u> отведенную ему в округе Сентовской под слободу на двадцать четыре да ранговых на четыре двора, всего на двадцать восемь дворов землю //	28	480
55 У	20	Отставной капитан Павел Потлог продал госпоже брегадирше Ульяне <u>Уваловой</u> отведенную ему 773 году апреля 22 Елисаветградского уезда в округе шанца Сентовского по обе стороны речки Большаго Ингула под слободу на четырнадцать дворов землю	14	364
56 М	19 сентября	Полковник Александр Соколов продал господину генерал майору и кавалеру <u>Медеру</u> доставшиеся ему по купле от инженер прапорщика Ивана Гаранова и порутчика Якова Томинова, а им от наследников подполковника Гессия в Крепостной округе на речке Сугаклей слободу на тридцать два двора земли	32	960
57 К	20 ноября	Бывшаго Чорнаго гусарского полку порутчик Дмитрий <u>Кушнер</u> продал Елисаветградского баталиона секунд майора Ятова жене Парасковии Матвеевой дочери доставшуюся ему от порутчика Кобыленкова Крюковского уезда в округе Цибулевской в вершине Ингульца возле боерака называемого Чернечим ранговую на четыре двора за исключением под вигон девеносто две десятины землю //	4	92

№	дата		дв.	дес.
58 В	26	Сербского гусарского полку отставной поручик Марка <u>Волох</u> продал Болгарского гусарского полку подпоручику Ивану Онилову отведенную ему в округе Архангельской при урочище речки Кагарлика по течению оной ранговую на четыре двора за исключением под вигон девяносто две десятины землю	4	92
59 Р		Сербского гусарского полку отставной подпоручик Степан <u>Радич</u> продал Болгарского гусарского полку отставному подпоручику Ивану Онилову отведенную ему бывшаго Чорнаго гусарского полку в округе Архангельской при урочище речки Кагарлика ранговую на четыре двора за исключением под вигон девяносто две десятины землю	4	92
60 Б	декабря 10	Капитанша Стратемировичева продала гусарского казачьего полку капитану Гавриле <u>Булацелю</u> отведенную ей в 774 году Елисаветградского уезда в округе Виской на вершине речки Лозоватой Сугаклей под слободу на двадцать четыре двора землю	24	720
1779 году				
61 В	генварь 22	Обер комендант Иван Дувинг продал полковника <u>Вукотича</u> жене Евфросинии Вукотичевой состоящую в округе Крепостной при речки Сугаклей слободскую на сорок восемь дворов землю //	48	1440
11 62 Г	февраля 14	Венгерского гусарского полку поручик <u>Гребенин</u> продал майору Михайле Сахайдакову отведенную ему Ольвиопольского уезда в округе Панчевской при урочище речки Висы на четыре двора землю	4	104
63 СС	марга 20	Далмацкого гусарского полку кадет Сергей <u>Станишин</u> продал отставному прапорщику <u>Сакаре</u> состоящую Елисаветградского уезда в округе Плетено Ташлицкой при урочище в вершине Сотничей балки на двадцать четыре двора землю семь сот двадцать десятин	24	720
64 А М	21	Лекарь Карл Аксениус продал Новомиргородской пограничной таможни контролеру Федору <u>Мойсееву</u> собственные свои, состоящие Ольвиопольского уезда в округе Калниболотской в вершине речки Кагарлика на двадцать четыре двора да в округе Надлацкой на двадцать четыре, всего на сорок восемь дворов тисечу двести сорок восемь десятин землю	48	1248
65 К	апреля 22	Отставного капитана Кирилла <u>Капгиховского</u> жена Надежда продала капитану Михайле Сахайдакову собственную свою отведенную Елисаветградского уезда в округе шанца Канижского // при урочище речки Висы по течению оной с правой стороны слободскую на двадцать четыре двора землю	24	624
66 Б	мая 29	Отставной поручик Дмитрий Балка продал Молдавскаго гусарского полку кадету Ивану <u>Бережанскому</u> собственную свою состоящую Елисаветградского уезда в округе Вершинокаменской при урочище вершины речки Малой Верблюжки по течению оной с левой стороны слободскую на сорок восемь дворов землю	48	1440
67 Б	29	Елисаветградского пикинерного полку поручик Дмитрий Балка продал Молдавского гусарского полку кадету Ивану <u>Бережинскому</u> ранговую на четыре двора землю состоящую Елисаветградского уезда в округе Вершинокаменской при урочище вершины речки Малой Верблюжки сто восемь десятин за исключением под вигон, коя по уступке состоит за капитаном Чебановским	4	108
12 58 К	июня 21	Отставной поручик Иван <u>Крещан</u> продал Харьковского гусарского полку полковому кватермистру Николаю Высоцкому состоящую свою ранговую отмежованную // Крюковского уезда в округе Вершацкой в вершине речки Ирклей в урочище Вербовой балке на два двора землю	2	46
69 М	июля 24	Отставной капитан Иван <u>Михайлов</u> продал отставному прапорщику Григорию Вороному отведенную ему Елисаветградского уезда в округе Вершинокаменской в вершине речки Верблюжки на сорок два двора тисечу двести шесть десятин землю, которая ныне по уступке за губерским секретарем Белоусовичем	42	1260
70 А	октября 10	Проживающей в округе Сентевской шляхтич Яков Заечковской продал Болгарского гусарского полку пример майора <u>Аврамова</u> жене Евдокии Аврамовой дочери собственную свою отведенную ему в округе Сентевской на четыре двора под хутор сто четыре десятины землю	4	104
71 С	ноября 15	Отставной майор Сава Станоев продал Далмацкого гусарского полку полковнику князю <u>Стратиневичу</u> ранговые, доставшуюся ему Станоеву по купле от поручика Панкратьева на четыре и его, Станоева, по капитанскому чину на шесть дворов, // состоящие Крюковского уезда в округе речки при урочищах Малого Ингула и речек Короставки и Средней Березовки	10	260

№	дата		дв.	дес.
72 В	16	Коллежской ассесор Аким Беляев продал отставному капитану <u>Вышнякову</u> отведенную ему в Крепостной округе на двадцать четыре двора при урочище речки Березоватой землю	24	720
73 В	мая 7	Отставной в должности ротмистра Иван Иванченко продал пример майору <u>Василию Величковскому</u> из числа отведенной ему, Иванченку, в 767 году Ольвиопольского уезда в округе Терновской ранговой земли восемнадцать десятин с заведенным на оном садом и боераком, кое ныне за прапорщиком Петровским	-	18

ДАХО, ф. 14, оп. 1, спр. 110, арк. 3-12 і зв. Копія.

Не дивлячись на досить об'ємний перелік земельних ділянок, які виходячи з наявних купчих записів потрапили до відомості, його лише умовно можна вважати повним стосовно відображення відповідних процесів у межах всієї Єлисаветградської провінції. Зокрема, у відомості не згадується про найбільш резонансні справи початку 70-х років про продаж відставним майором Іваном Радкевичем своєї слободи (відома як Ратьківка або Богоявленська) дружині київського і новоросійського генерал-губернатора Федора Воєйкова, поручиком Цвітаничем слободи Скелеватої полковниці Хорватовій (фактично продана двічі: полковнику Пищевичу і купцю Маслянникову), про купівлю полковником Зверевим за 1000 руб. слободи Миронової за Плетеним Ташликом (пізніше відома як сл.Хмелева генерала П.Текелія), інформація про які, завдяки "дружнім" петиціям Коша Запорозької Січі, у 1773 році доходила навіть до імператриці Катерини II (ЦДІАК України, ф. 229, оп. 1, спр. 287, арк. 78, 92). На початку 80-х років до таких справ варто також віднести перехід у приватну власність колишніх державних слобід Онуфрійки і Малої Висі, які за розпорядженням князя Г.Потьомкіна у 1779 році /очевидно за давнім хлопотанням генерала П.Текелія/ були повернуті у володіння відставного генерал-поручика І.Хорвата (ЦДІАК України, ф. 1297, оп. 2, спр. 82, арк. 8), а невдовзі з дозволу останнього продані підполковником Йосипом Хорватом (ЦДІАК України, ф. 1945, оп.1, спр.1268, арк. 118) і вже з 1881 року серед їх нових господарів бачимо, відповідно, колезького асесора М.Камбурля і майора Лепехіна. Очевидно, що подібні та багато інших угод купівлі-продажу та застави земель у провінції посвідчувалися також у губернському місті Кременчуці і до вищеприведеної відомості не потрапили.

Копія відомості 1782 року про стан відмежування землі військовим чинам гусарських і пікінерного поселенських полків

Копія присланной от Межевой экспедиции ведомости от 19 генваря 1783 года.

Ведомость в каких уездах и округах служащим в поселенных полках гусарских шести, пикинерном одном воинском нижним чинам назначена земля, сколько десятин, с показанием в каких местах отмежеванно и неотмежеванно и почему, значит по сим.					
В каких			сколько десятин	то число земли в каких округах отмежеванно и неотмежеванно и почему	
уездах	полках	округах			
Крюковского	Македонского гусарского	Крыловском	2457	Прошлого 1781 года июля 16 дня от поручика и межевщика Иванова рапортом донесенно, что оногo полку воинские чины по тринадцать десятин земли принять не согласились, а требовали по двадцать шесть десятин или о производстве им вместо земли полевого жалованья о чем того 781 года сентября 3 дня из сей экспедиции представленно его превосходительству г~ну генерал майору и кавалеру Николаю Даниловичу Языкову на рассмотрение рапорт.	
		Чонградском	2132		
		Стецовском	2132		
		Табурищенском	2132		
		Крюковской	2132		
		Каменском	2132		
		Плахтеевском	2132		
		Павлышском	2132		
	Далмацкого гусарского	Дмитровский	2457		Того ж 1781 ^{го} года июля 20 дня от межевщика прапорщика Давыдова рапортом донесенно, что по требованию ево от господина полковника князя Стратиновича приемщика о принятии определенной земли сказанно, что воинские чины землю принять не согласны, о чем де от него Стратиновича дописанно г~ну генерал майору и кавалеру Николаю Даниловичу Языкову;от него ж, Давыдова, особливо рапортованно г~ну майору Черникову и землемер капитану Федорову, которые тогда определены были к приглашению о принятии земли как служащих так и воинских поселян.
		Самборский	2132		
		Глоговацкий	2132		
		Глинский	2132		
		Яновский	2132		
		Вершацкий	2132		
Бечинский	2132				
	Вараждинский	2132			

Елисаветградского	Венгерского гусарского	Сентовском	2457	Межевщиками подпотутчиком Самбуловым и прапорщиком Горбаненком отмежованно //	
		Вуковарском	2132		
в Федварском		2132			
Крюковс-кого		в Цыбулевском	2132		
Елисавет-градского		Канижском	2132		
		Панчовском	2132		
		Суботицком, одних военных без реверсных	1508		
		Мошоринском	2132		
Ольвиопольского	Сербского гусарского	Новомиргородском	2457	Межевщиком прапорщиком Гулевичем отмежованно	
		Мартоношском	2132		
		Коробчинском	2132		
		Петроостровском	2132		
		Калниболоцком	2132		
		Архангельском	2132		
		Скалевом	2132		
		Надлацком	2132		
	Болгарского гусарского	Добрянском	2835	Межевщиком прапорщиком Гулевичем отмежованно	
		Терновском	2460		
		Тишковском	2460		
		Липняжском	2460		
		Синюхинобродском	2460		
		Лисогорском	2460		
		Ольшанском	2460		Во оных селениях эскадронов не полагается, да и воинских чинов, которые пользовались б землею вовсе неимеется, почему и межевание нечиненно.
		Ольвиопольском	2460		
	Молдавского гусарского	Новопапловском	2835	Межевщиком порутчиком Аврамовым отмежованно	
		Черноташлицком	2460	Сего 1782 года за отлучкою всего того полку в походе за неимением приемщика межевание неучиненно	
		Плетеноташлицком	2460	Межевщиком порутчиком Аврамовым отмежованно	
		Сухоташлицком	2460	Межевщиком порутчиком Самбуловым отмежованно	
		Виском	2460	Межевщиком порутчиком Самбуловым отмежованно	
		Грузком	2460	Землемер капитаном Федоровым отмежованно	
		Лелековском	2460	Землемер капитаном Федоровым отмежованно	
		Ольвиопольского	Пещанобродском	2460	В сем округе земля неотмежованна, поелику воинские чины и поселяне согласились пользования вообще //
	Крюковского	Елисаветградском пикинерном	в Петриковском	2835	Прошлого, 1780 ^{го} года июня 1 ^{го} и 16 ^{го} от межевщиков Иванова и Самбулова рапортами донесенно, что оногo полку господин полковник и кавалер Ферзен на военнослужащих того полку чинов земли принять несогласен, прописывая на то повеление его Светлости господина генерал аншефа Новороссийской губернии генерал губернатора и разных ординов кавалера князь Григория Александровича Потемкина, что де военнослужащим чинам с их фамилиантами веленно оставаться на прежнем Новороссийской губернии учреждении, в чем того же 1780 ^{го} года июня 4 ^{го} его превосходительству господину генерал майору и кавалеру Николаю Даниловичу Языкову из сей экспедиции рапортованно.
			в Старо и Новоаджамском	2460	
			Головковском	2460	
			Аврамовском	2460	
Куколовском			2460		
Попельнастовском			2460		
Лиховском			2460		
Дериевском			2460		
Мишуриногорском			2460		
Днепровокаменском			2460		
Бородаевском			2460		
Домотканском			2460		
Камисаровском			2460		
Желтом			2460		
Зеленом			2460		

Елисавет град- кого	Краснокамянском	2460
	Чечелеевском	2460
	Спасовском	2460
	Вершинокаменском	2460

Подлинную подписал секунд майор и землемер Гаврила Радулович, свидетельствовал Иван Бродский.

ІР НБУВ, ф. V, спр. 1-103, д. 86, арк. 218-219.Копія.

Представлені відомості відображають стан закріплення земель в дислокованих у повітах Єлисаветградської провінції гусарських і пікінерному полках за указом Новоросійського губернатора генерал-майора М.Язикова від 14 жовтня 1780 року (тамже, ф. V, д. 72, арк. 187-188). На регламентацію змін у нормах роздачі земель для військовопоселенців, передбачених у зв'язку із реформою полкового устрою за указом від 24 грудня 1776 року, порівняно з діючим з 1764 року "Планом роздач казенних земель в Новоросійській губернії", розмір однієї ділянки зменшувався вдвічі і мав становити в гусарських Венгерському, Сербському, Македонському і Далмацькому полках по 13 десятин, у Болгарському, Молдавському і Єлисаветградському пікінерному – по 15 десятин проти раніше встановлених 26 і 30 десятин, що явно не узгоджувалося ні з інтересами поселян, ні полкового начальства, але потребувало виконання.

Витяг з відомості 1782 року щодо часу відведення земель в Ольвіопільському повіті

Ведомость Ольвиопольского уезда по которой значит с помещиков ежегодно сколько поземельных денег взysкивать, сочинена 1782 году февраля 23-го

*(без зазначення розрахункових сум)**

№	Звание чинов и округ	которого году	месяца и числа	сколько десятин
города Ольвиополя				
1	господина генерал порутчика и кавалера Текелия	1777	мая 1	3600
в округе Синюхинобродском				
2	ад'ютанта Купчинского	1771	ноября 1	180
3	ад'ютанта Сербулова, ранговой	1776	сентября 21	120
4	майора Ставровича, ранговой	1772	июля 6	180
5	ево ж, слободской	1774	генваря 13	1440
6	ево ж по купле, ранговой	1774	генваря 13	120
Лисогорском				
1	майора Апостолова	1774	мая 23	720
2	вахмистра Деденка по купле, ранговой	1776	сентября 9	120
Ольшанском				
1	капитаня Исаева	1776	сентября 20	1300
2	ево ж, ранговой			180
3	ад'ютанта Купчинского	1771	ноября 4	1260
Добрянском				
1	подпоручицы Воробьевой	1778	мая 23	1500
2	майора Величковского	1777	декабря 14	3000
3	ево ж слободские	1778	апреля 16	1500
4		1776	декабря 20	1500
5	прапорщика Воинова	1776	октября 12	1440
6	надворного советника князя Кудашева	1780	августа 31	1500
7	капитана Адабаша	1772	июля 7	1440

* За доданими розрахунками після завершення п'ятирічного пільгового терміну з часу відведення землі мало стягуватися в казну щорічно 2,5 коп. з десятини.

№	Звание чинов и округ	которого году	месяца и числа	сколько десятин
8	ево ж, ранговой			180
	Терновском			
1	ротмистра Иванченка	1767	июня 25	120
2	майора Величковского	1767	июня 25	18
3	сотника Юрия Костантинова	1772	июля 9	720
4	подполковника Чуровского	1773	генваря 12	658
5	ево ж, ранговой			210
6	подпорутчика Устимовича	1775	декабря 30	720
7	ево ж, ранговой			120
8	порутчика Попова	1772	мая 12	120
9	майора Марковича	1771	мая 8	1440
10	капитана Грекулова	1773	сентября 19	720
11	ево ж, ранговой			120
12	порутчика Фурдюя	1773	сентября 20	720
13	отставного капитана Буженуцы	1773	сентября 7	540
14	ево ж, ранговой			120
15	майорши Дическуловой	1778	апреля 20	120
	Тишковском			
1	капитана Карачуна	1774	сентября 15	1440
2	майорши Дичелкуловой	1776	июня 25	1440
3	ее ж, ранговой мужа ее			180
4	капитанше Карбовской	1773	апреля 12	720
5	ее ж, ранговой мужа ее			180
6	майора Живановича	1776	июля 5	720
7	порутчицы Елкиновой	1777	генваря 1	720
	Липняжском			
1	майора Воинова	1777	октября 12	180
2	ево ж, под хутор			120
3	капитана Булгакова	1775	апреля 4	180
4	майора Марковича	1777	октября 4	1500
5	ево ж, ранговой			180
6	порутчика Вуйчича	1774	генваря 13	720
7	ево ж, ранговой			180
8	жены ево	1781	июня 18	2100
9	майора Илии Иванова	1774	сентября 7	720
	Пешанобродском			
1	капитана Карачуна	1781	ноября 3	480
2	ево ж, ранговой	1776	мая 10	180
3	прапорщика Карачуна			120
4	капитана Германа	1778	апреля 25	750
5	майора Величковского	1778	апреля 25	½
	Павловском			
1	отставного майора Мишароша	1776	ноября 1	720
2	ево ж, слободской	1781	августа 1	480
3	отставного подпорутчика Яловского	1775	ноября 1	720
4	ево ж, слободской	1781	июля 8	720
5	ево ж, ранговой			120

№	Звание чинов и округ	которого году	месяца и числа	сколько десятин
6	ево ж, ранговой	1775	ноября 1	120
Чорноташлыцком				
1	господина генерала майора Зверева	1771	мая 1	1440
2	ево ж, слободской	1778	мая 16	1560
3	ево ж, к мельнице	1776	сентября 6	180
4	порутчика Зубкова	1776	июля 23	1440
5	майора Величковского	1777	декабря 10	720
Сухоташлыцком				
1	господина генерал порутчика Текелия	1781	иая 15	3000
2	порутчика Дабича	1778	июля 17	750
3	порутчика Фирсова	1779	ноября 28	720
4	петроостровского священника Федорова	1778	августа 25	720
5	прапорщика и межевщика Гулевича	1782	февраля 23	360
Плетеноташлыцком				
1	вахмистра Гаврилы Станишина	1775	ноября 1	714
2	отставного майора Ивана Александрова	1774	июля 1	1500
3	капитана Талияна	1774	июля 1	107
4	ево ж, ранговой			180
раскольничей Ровной				
1	господина генерал майора Зверова	1775	июля 31	1440
2	кадета Кизилбаша	1781	октября 6	360
раскольничей Злынки				
1	капитанши Николаевой	1776	июля 20	750
Панчовском				
1	майора Сахайдакова	1771	декабря 11	72
2	ево ж, ранговой	1776	июля 6	104
3	ево ж, ранговой по купле	1773	июля 12	208
4	ево ж, ранговой по купле			
5	отставного майора Чорбы	1770	сентября 28	166
6	ево ж, ранговой			156
7	ево ж, к мельнице	1774	генваря 25	52
8	сына ево, по купле	1764	марта 2	104
9	сыновей же ево, по купле	1770	октября 20	104
10	порутчицы Гребенниковой	1773	июля 12	84
11	капитана Ковалевского	1775	августа 6	156
12	подпорутчика Керстича	1776	июля 21	104
13	майора Булацеля	1774	апреля 11	104
в городе Новомиргороде				
1	господина генерал порутчика Текелия	1777	июля 26	104
2	ево ж, под садом	1777	мая 16	32
3	фабриканта Маноилы Поповича	1782	генваря 1	1485
4	ево ж, под фабрикою	1765	августа 26	22
5	полковника графа Подгоричания	1772	августа 23	52
6	ево ж, ранговой	1774	июня 4	104
7	ево ж, по купле	1773	декабря 30	104
8	ево ж, по купле	1772	августа 5	104
9	ево ж, по купле	1772	октября 5	156

№	Звание чинов и округ	которого году	месяца и числа	сколько десятин
10	ево ж, временной	1776	апреля 25	52
11	майора Вукотича	1772	сентября 7	156
12	вдовы Маргажичевой	1772	августа 1	156
13	кадета Маргажича	1774	мая 28	624
14	подполковницы Серезлиевой	1778	июля 16	120
15	майора Патрина	1772	апреля 4	104
16	капитана Криты	1772	июня 9	1248
17	ево ж, ранговой	1766	мая 26	156
18	майора Ивана Александрова	1773	мая 20	104
19	ево ж	1773	апреля 14	120
20	ево ж, под садом	1778	генваря 1	4
21	порутчика Младеновича	1774	февраля 9	104
22	ево ж, по купле	1776	июля 4	104
23	капитана Дуковича	1772	июля 1	104
24	ево ж, по купле	1773	мая 21	240
25	кадета Булича	1771	ноября 3	624
26	протопопа Булича	1776	июля 26	104
27	прапорщика Михаила Васильева	1776	августа 24	52
28	майора Станковича	1773	августа 21	104
29	ево ж, по купле	1776	июня 4	52
30	ево ж, под хутор	1774	сентября 4	26
31	ево ж, временной	1778	июня 1	624
32	прапорщика Иваницина	1776	августа 20	52
33	ево ж, подпостоялой двор	1782	генваря 20	2
34	прапорщика Абросимова	1776	июня 26	52
35	майора Лутковского	1767	февраля 10	1248
36	ево ж, к мельнице	1767	февраля 10	104
37	ево ж, по купле	1767	декабря 4	106
38	майора Лутковского под хутор	1767	-	26
39	ево ж, ранговой	1767	-	104
40	ево ж, под лесом	1776	-	189
41	ево ж, остров	1776	-	2
42	жены ево Марьи Лутковской	1774	-	624
43	ее ж по купле, ранговой	1772	-	104
44	майора Моисея Зверева	1776	ноября 10	1240
45	майора Лепехина по купле от разных чинов	-	-	5622*
46	господина генерал майора Зверева	1774	-	13
47	майора Шмита	1777	-	24
48	подполковницы Шмитовой	1769	-	624
49	ее ж, слободской	1772	-	624
50	наместника Росинского	1781	-	26
51	лекаря Аксениуса	1772	-	104
52	ево ж, к мельнице и временной	1774	-	260
	Коробчинском			

* Йдеться про Маловисківські володіння майора Лепехіна, які судячи з розміру річної плати за 1782 рік (145 руб. 55 коп.) до їх купівлі у різних власників були отримані останніми не пізніше 1776 року.

№	Звание чинов и округ	которого году	месяца и числа	сколько десятин
1	порутчицы Елкиной	1774	февраля 4	104
2	капитана Акацатова	1774	-	624
3	ево ж, ранговой			104
4	майора Лепехина	1773	апреля 8	104
5	господина генерал майора Зверева	1767	-	1248
6	капитанши Карачуновой	1766	-	1006
7	майора Величковского	1775	-	156
8	капитана Дуковича	1775	-	624
9	жены ево	1773	-	624
10	майора Станковича	1771	июня 27	624
11	ево ж, по купле	1776	ноября 30	624
12	майорши Никорициной	1774	-	624
13	майора Шмита	1772	-	1248
14	майора Булацеля	1771	-	728
15	майора Дембровского	1777	сентября 12	494
16	вдовы порутчика Васильевой	1777	-	104
17	майора Патрина	1772	-	468
18	ево ж, в добавок к ранговой	-	-	52
19	капитана Янкова	1772	-	1248
20	полкового квартирмейстера Нечая	1776	-	18
21	майора Станковича	1771	-	104
22	попа Васильева	1777	-	½
Петроостровском				
1	майора Давидовича	1778	февраля 12	520
2	майора Палалова	1770	-	1248
3	ево ж, ранговой	1776	-	156
4	ево ж, под садом	1774	-	2
5	сынов ево Ивана и Петра	1774	-	104
6	подпорутчика Каракизеля	1775	-	104
7	подпорутчика Эрделия	1774	-	1248
8	ево ж, ранговой	1777	-	104
9	ево ж, под садом за майором Ива[новым]	1774	-	26
10	порутчицы Томшиной	1772	-	624
11	ее ж, ранговой	1772	-	104
12	майора Лепехина слободской и ранговой	1770	-	728
13	майора Цветиновича	1772	-	624
14	ево ж, ранговой			208
15	господина генерал порутчика Текелия	1767	-	1248
16	ево ж, по купле	1781	марта 15	1000
17	майора Ракшания	1772	-	780
18	подпорутчика Заверюхи	1775	-	624
19	ево ж, ранговой			104
20	ево ж, под садом за майором Ба[ратовым]	1777	-	2
Надлацком				
1	майора Семена Вукотича	1772	-	624
2	майора Илии Иванова	1772	-	1248
3	ево ж, ранговой			104

№	Звание чинов и округ	которого году	месяца и числа	сколько десятин
4	ево ж, под мельницу	1776	-	104
5	ево ж, по наследству	1764	-	3276
6	майорши Ивановой	1774	-	520
7	майора Иванова по купле, ранговой	1775	-	104
8	капитана Жаховского	1774	-	624
9	ево ж, ранговой			104
10	ево ж, слободской	1781	июня 25	624
11	ево ж, по купле ранговой	1772	-	104
12	полковника Подгоричания	1781	октября 10	624
13	ево ж	1781	мая 10	312
14	прапорщика Ракина	1772	-	104
15	аудитора Новаковича	1776	-	104
16	ево ж, под хутор	1776	-	156
17	секретаря Федора Моисеева	1774	-	546
18	ево ж			16
19	полковника Вукотича	1773	-	624
20	ево ж, ранговой по купле	1773	-	182
21	майора Мыклоева	1770	-	1248
22	ево ж, ранговой	-	-	180
23	ево ж, под лесом	-	-	350
	Калниболотском			
1	майора Живановича	1771	-	2721
2	ево ж, ранговой			156
3	жены ево	1764	-	624
4	капитана Тимофея Никорицы	1772	-	1248
5	ево ж, ранговой			104
6	секретаря Федора Моисеева	1772	-	624
7	порутчика Плавшича	1781	ноября 12	312
8	ево ж, ранговой	-	-	92
9	ево ж, под садом	1781	ноября 9	18
10	майора Никорицы	1772	-	1248
11	ево ж, ранговой			156
12	капитана Андрея Никорицы	1772	-	1248
13	ево ж, ранговой			104
14	майорши Дечелкуловой	1774	-	624
15	ее ж, ранговая мужа ее			156
16	капитана Бурцова	1775	-	624
17	ево ж, ранговой			104
18	подпорутчика Харламова	1775	-	104
	Скалевском			
1	майора Захарова	1774	-	624
2	ево ж, ранговой			104
3	ево ж, к мельнице			104
4	майора Эрделия, за прапорщиком Эрделием	1773	-	156
5	ево ж, под садом	-	-	52
6	излищней в ево сыскано	-	-	130
7	майора Рода	1773	-	1248

№	Звание чинов и округ	которого году	месяца и числа	сколько десятин
8	ево ж, ранговой			156
9	майора Керстича	1777	-	624
10	ево ж, ранговой		-	156
11	майора Керстича по купле	1776		486
12	майора Илии Гиржева	1774	-	1248
13	ево ж, ранговой			104
14	вдовы майорши Гиржевой	1768	-	156
15	капитана Карачуна	1774	апреля 11	624
16	ево ж, под садом	1771	-	26
17	ево ж, к мельнице	1773	-	26
18	недоросля Карачуна	1774	-	1248
Архангельском				
1	отставного капитана Карачуна	1767	мая 12	520
2	ево ж	1773	-	728
3	ево ж, под лесом	1774	-	156
4	ево ж, ранговой			104
5	ево ж, по купле	1775	-	120
6	жены ево капитанши Карачуновой	1772	-	104
7	девице Софие Карачуновой	1775	-	120
8	поселенца Демешкова	1776	-	26
9	вдовы подполковницы Серезлиевой	1767	-	1248
10	ее же, мужа ее ранговой			208
11	артиллерии штик юнкера Серезлия	1770	-	1248
12	прапорщика Семионова	1771	июня 1	624
13	вахмистра Бранковича	1780	-	52
14	подпорутчика Унилова	1774	-	104
15	ево ж, по купле	1776	-	104
16	майора Дековача	1776	-	1248
17	ево ж, слободской	1781	-	780
18	ево ж, ранговой	1776	-	208
19	подпорутчика Якубенка	1776	-	104
20	капитана Сабова	1774	-	624
21	ево ж, ранговой			104
22	попа Садоцкого	1768	-	78
23	ево ж	1774	-	26
24	майора Мацкова	1768	-	1248
25	ево ж, ранговой			156
26	ротмистра Иванченка	1768	-	208

Прапорщик межевщик Яков Гулевич
ДАХО, ф.14, оп.1, спр.88, арк.51-55 зв. Витяг.

На жаль, аналогічних відомостей з інформацією про час виділення землі в інших повітах Єлисаветградської провінції станом на час проведення 4-ї ревізії населення відшукати не вдалося. Про останні роздачі земель в межах повітів тогочасної Єлисаветградської провінції маємо лише з відомості, що стосується земельних ділянок з лісами, серед яких, схоже, лише ліси Чорний і Чути залишалися поза межами земельних роздач, проте, як свідчить подальша історія – не надовго. Ще за кілька місяців перед укладанням відомості до Новоросійської губернської канцелярії надійшла персональна вказівка князя Г.Потьомкіна про відведення не просто ліска, а цілої половини одного з найбільших

– Чутянського лісового масиву – у безпосереднє володіння тогочасного канцлера О.Безбородька*. Щодо іншої половини, до кінця цього ж року не забарилося і наступне розпорядження, про що свідчить назва відповідної справи 1783-1784 років (на жаль втраченої): "Об отдачи его светлости князю Потемкину лесов Чуты, Черного и лежащей около тех лесов в пусте земли, тож и об отдаче его ж Светлости леса Нерубая с землею" (ДАДО, ф. 1684, оп. 2, спр. 567, п. 1545). Правда у його володінні зазначені ліси перебували недовго і вже на початку чергової Російсько-Турецької війни були повернуті у казенне відомство.

Відомість 1783 року про дачі з лісами, роздані у Новоросійській губернії колишнім губернатором М.Язиковим

Ведомость Новороссийской губернии с показанием дач, розданных бывшим губернатором г-ном генерал майором и кавалером Николаем Даниловичем Языковым, на коих небольшие лески имеются, сочинена июня 1 дня 1783-го года			
в каких уездах и округах	сколько десятин земли	при каких урочищах	когда отведено
Крюковского уезда в округах:			
<i>Вершацком</i>			
госпожи надворной советницы Араповой слободской	156	при речке Чутке	1782, февраля 20
ее ж под пашну и лес	125	на овраге Каевом	1779, сентября 14
г-на генерал майора и ковалера Языкова слободской	832	при речке Чуте	1782, декабря 23
<i>Цыбулевском</i>			
г ^{на} генерал майора и ковалера Языкова слободской	1300	при вершине речки Сухого Ингульца	1782, декабря 23
Елисаветградского уезда в округах:			
Грузком			
майора Бутовича слободской	750	при речки Сугаклеи Лозоватой	1781, января 1 ^{го}
Аджамском			
г-на бригадира князь Стратимировича слободской	1740	при вершине оврага Ключникова	1783, января 13
Мошоринском			
недоросля Дмитрия Золотницкого слободской	676	при речке Бешке	1783, марта 30
капитана Прокоповича слободской	732	при овраге Писаревом	1783, января 24
Вуковарском			
лейб гвардии сержантов Николая и Алексея Ушаковых слободской	624	при речке Болтышке	1783, мая 1 ^{го}
Канижском			
г-на коллежского советника Нелюбова слободской	1560	при овраге Дедовом	1783, апреля 9
майора Аврамова под лес	130	на вершине оврага Гайдамацкого	1782, июня 1
Ольвинопольского уезда в округах:			
Добрянском			
подпоручицы Воробьевой слободской	1500	при вершине оврага Стенковатого	1778, мая 23
майора Величковского слободской	3000	при вершине речки Добрай	1777, декабря 14

* Дослівно зміст вказівки Потьомкіна, наданої 4 лютого 1783 року, зводився до наступного: "По вступившему ко мне от господина генерал-майора и кавалера Безбородки прошению, поверенному от него Херсонского пикинерного полку господину полковнику Синельникову предлагаю сей канцелярии отвести из лежащего в Елисаветградской провинции в куте лусу, называемого Чуты при вершинах балок Чутки и Чернечьего яру, Тонконоговки и Говнянки три тысячи десятин земли и отмежевав формально для вечнаго и потомственного его господина генерал-майора Безбородки владения дать план и межевые книги" (ІР НБУВ, ф. 42, спр. 276, арк. 66).

его ж слободской	1500	при той же речке	1778, апреля 16
Тишковском			
прапорщика Гулевича слободской	360	при вершине оврага Липняжки	1783, марта 31
Плетеноташлыцком			
цолнера Ивана Аникеева слободской	720	при вершине речки Виси	1782, марта 17
Новомиргородском			
майора Станковича слободской	720	при вершине оврага Еремина	1783, марта 23
Надлацком			
капитана Жаховского слободской	624	при речке Виски по течению с правой стороны	1781, июня 25
Калниболотском			
порутчика Ивана Плавшича слободской	312	при овраге Шияновом	1781, ноября 12
Виском			
прапорщика Диордияшенка слободской	720	при речке Виси по течению с левой стороны	1783, мая 1-го
Под казенными лесами:			
Чутой	6000		
Черным	9000		

Подлинную подписал секунд майор и губернской землемер Гаврила Радулович

ДАХО, ф. 14, оп. 1, спр. 202, арк. 4 і зв. Копія.

КРАЄЗНАВСТВО

До питання про церковне будівництво на території краю в другій половині XVIII – першій третині XIX століть (Херсонщина і правобережна Катеринославщина)

Невід'ємним чинником розвитку поселень на території краю на кожному з історичних етапів його заселення була православна церква. Одночасно з поверненням запорожців у межі Російської держави у 1734 році вирішувалося і питання влаштування на місці нової Січі військової церкви. Спеціальними рішеннями Святійшого Синоду на початку 30-х і 40-х років XVIII століття надавалося сприяння у заснуванні церков у задніпрських поселеннях Гетьманщини, на початку 1750-х років – при утворенні на їх території Нової Сербії і Слобідського козачого поселення. У 1772 році з метою спрощення умов надання дозволу на зведення церков (з 1771 року мали надаватися виключно за рішенням Синоду) додаткові повноваження впливу на церковне будівництво отримали Новоросійська губернська канцелярія і Кіш Запорозької Січі, в 1777 і в 1779 роках – Азовський губернатор. Пізніше, в 90-х роках, з надання такого дозволу розпочиналося і влаштування церков у новоприєднаній Очаківській області.

Розгорнуту картину церковного будівництва на території Херсонської губернії у період 1752-1835 років містить "Хронологіко-історичний опис церков єпархії Херсонської і Таврійської" архієпископа Гавриїла Розанова (ЗООИД, 1848, с. 143-197), який для багатьох дослідників до цього часу залишається чи не єдиним джерелом відповідної інформації, незважаючи на значні вади цього документа (як методологічні, фактологічні, так і чисто редакційні). Стосовно аналогічного видання з хронології церков Катеринославської губернії, обіцяного Гавриїлом, – останнє так і залишилося не опублікованим. Не було завершено також "Церковно-статистичний опис Катеринославської єпархії", який готувався тогочасним ректором Катеринославської духовної семінарії Павлом Доброхотовим¹. Лише в останній чверті століття цей пробіл в церковній історії краю було в основному заповнено фундаментальним виданням Феодосія Макаревського "Матеріали для історико-статистического описання Екатеринославской єпархии. Церкви и приходы прошедшего XVIII столетия" (Екатеринослав, 1880; вип. I – 572 с., вип. II – 373 с.).

Багато документально вивічених фактів з церковної історії краю містять пізніші роботи В.Біднова, А.Лебединцева, В.Никіфорова, інших авторів (переважно священників відповідних приходів), які суттєво доповнили відомості, опубліковані в роботах Розанова і Макаревського. Але значний обсяг не залучених у науковий обіг документів так і залишилися поза увагою дослідників.

До певної міри тут спрацьовує авторитет тогочасних церковних ієрархів, з іншої – відсутність цілісних комплексів архівних джерел, які б дозволили відтворити історію започаткування церковних приходів, а не лише час побудови чи освячення діючих у певний час релігійних споруд, як це періодично фіксували формулярні відомості церков, а на початку XX століття – об'ємні довідкові видання вищезгаданих єпархій². Зрозуміло, що на час їх виходу у більшості поселень були закладені вже нові, переважно кам'яні церковні споруди. В окремих випадках при перебудові зазнавали зміни також їх назви або до спорудження церкви діяв лише молитовний будинок. Вони не дають також відповіді щодо церков, які припинили своє існування, а також на такі відправні моменти заснування кожного церковного приходу, як отримання антиминса, призначення першосвящеників, початок ведення останніми метричних книг та сповідальних розписів, тощо. Незалежно від наявності церковної будівлі та її типу, сільське поселення з тогочасним статусом "деревни", що ставало центром приходу, отримувало право називатися селом.

Після втрати значної частини архівних фондів, розпорошеності уцілілих документів по регіональних архівах, важко розраховувати на можливість з'ясування у всіх деталях історії заснування кожної церкви. За окремими винятками не описаним залишається також масив наявних

¹ В даний час в колекції єпископа Павла Доброхотова у фондах архіву Санкт-Петербурзького відділення Інституту Історії РАН зберігається 11 зошитів, що містять витяги з клірових відомостей 1855-1859 років та інших документів з історії церков Катеринославської єпархії (СПБИИ, кол. 52, акты, № 160).

² Див.: Памятная книжка для духовенства Херсонской єпархии. – Одесса, 1902; Справочная книга Херсонской єпархии. – Одесса, 1906; Справочная книга Екатеринославской єпархии. – Екатеринослав, 1908, Справочная книга Екатеринославской єпархии за 1913 г. – Екатеринослав, 1914.

метричних книг, сповідальних розписів та відомостей про церкви і священників. Серед архівних джерел збереглося також немало чітко датованих списків церков, співставлення яких дозволяє простежити час появи відповідних приходів, даючи можливість впевнитись у достовірності опублікованих даних або зорієнтувати на пошук додаткових документальних свідчень. Зокрема, стосовно останньої чверті XVIII століття багато таких списків, що готувалися під час укладання описів Катеринославського намісництва, відклалося в рукописній збірці архієпископа Гавриїла Розанова в Інституті рукописів НБУ ім. В.І. Вернадського. Збереглося також кілька оригінальних донесень духовних правлінь з відомостями про час закладання церков, які направлялися на адресу Гавриїла Розанова в рамках підготовки останнім історико-хронологічного опису церков тогочасної Катеринославської єпархії, що дозволяє отримати певне уявлення про документи, які знаходилися у розпорядженні Гавриїла, і як вони були використані в опублікованому варіанті його хронологічного опису. Багато додаткових фактів можна почерпнути також з описів втрачених та наявних документів консисторських архівів, які, сподіваємося, з часом будуть залучені до наукового обігу у більш повному обсязі.

**Відомості Переяславсько-Бориспільської духовної консисторії 1774 року
про склад церков Єлисаветградської протопопії**

ВЕДОМОСТЬ	
по силе определения Его Преосвященства, сколько по всей здешней епархии в каждой протопопии имеется церквей, и те церкви в которых имяно состоят городах, местечках и селах, каменные церкви или деревянные, в какие храмы построены, однопрестольные или двопрестольные или троепрестольные, какие в церквах храмы настоящий, какой в пределах или на хорах или колокольнях, и о тех церквах кои еще строятся из присланных от внутренних духовных правлений ведомостей сочинена 1774 года декабря 17 дня	
№	Протопопии Елисаветградской
	В крепости Святыя Елисаветы
1	церковь соборная Святыя Живоначальныя Троицы, деревяная однопрестольная <i>в том же городе Елисавете</i>
2	церковь на Подоле Преградская новостроящаяся на место старой, троепрестольная, а в ней храмы настоящий: Успения Пресвятыя Богоматери, с правой Святыя Великомученицы Варвары, а с левой стороны Святителя Христова Николая <i>в том же городе</i>
3	церковь греческая, деревяная двопрестольная, в ней храмы настоящий Владимирския Богоматере, а с правой стороны Святыя Великомученицы Екатерины <i>в том же городе на форштате</i>
4	церковь Знамения Богоматери, деревяная однопрестольная Елисаветградского пикинерного полку <i>в 1 роте Мурзинке</i>
5	церковь Святителя Христова Николая, деревяная однопрестольная <i>во 2 роте Головковке</i>
6	церковь Святыя Живоначальныя Троицы, деревяная однопрестольная <i>в 3 роте Аврамовке</i>
7	церковь Святаго Архистратига Христова Михаила, деревяная однопрестольная <i>в 4 роте Куколовке</i>
8	церковь Святаго архистратига Христова Михаила, деревяная однопрестольная <i>в 5 роте Краснокаменке</i>
9	церковь новостроящаяся во имя Рождества Пресвятыя Богородицы, деревяная однопрестольная // <i>в 6 роте Верблюжке</i>
10	церковь Покрова Пресвятыя Богоматери, деревяная однопрестольная <i>в 7 роте Зеленой</i>
11	церковь Святых апостолов Петра и Павла, деревяная, однопрестольная <i>в 8 роте Мишурином Розе</i>
12	церковь Святых и праведных Симеона Богоприимца и Анны Пророчицы, деревяная однопрестольная <i>к той же роте приписанная</i>
13	церковь Преображения Господня, деревяная однопрестольная

	в 9 роті Днепровакаменке
14	церковь Святителя Христова Николая, деревяная однопрестольная
	в 10 роті Бородаевке
15	церковь Покрова Пресвятыя Богоматери, деревяная однопрестольная
	в 11 роті Домоткане
16	церковь Святого Архистратига Христова Михаила, деревяная однопрестольная
	в 12 роті Омельнике
17	церковь Святыя Живоначальныя Троицы, деревяная однопрестольная
	в 13 роті Попельнастовке
18	церковь Святого Иоана Богослова, деревяная однопрестольная
	в 14 роті Дереевке
19	церковь Вознесения Господня, деревяная, однопрестольная
	в 15 роті Калужине
20	церковь Успения Пресвятыя Богоматери, деревяная однопрестольная
	в 16 роті Куцувололке
21	церковь Святителя Христова Николая, деревяная однопрестольная
	в 17 роті Спасовой
22	церковь Святого Архистратига Христова Михаила новостроящаяся, деревяная однопрестольная
	в 18 роті Вершинокаменке
23	церковь Святителя Христова Николая, деревяная однопрестольная
	в 19 роті Новоаджамке
24	церкви нет, а приписана по прикосновенности к 20 роті Аджамке, в коей церковь строится деревяная однопрестольная в храм Покрова Пресвятыя Богоматери
	Чорного гусарского полку
	в 1 роті в шанце Новомиргородском
25	церковь каменная соборная Святителя Христова Николая, деревяная однопрестольная
	в том же шанце
26	церковь купеческая Рождества Пресвятыя Богородицы, деревяная однопрестольная
	там же, на форштате
27	церковь Святого Архистратига Христова Михаила, деревяная однопрестольная
	во 2 роті в шанце Печке
28	церковь Успения Пресвятыя Богоматери, деревяная однопрестольная
	в 3 роті в шанце Петроостровском
29	церковь Преображения Господня, деревяная однопрестольная
	в 4 роті в шанце Надлаке
30	церковь Святителя Христова Николая, деревяная однопрестольная
	в 5 роті в шанце Калниболоте
31	церковь Вознесения Господня, деревяная однопрестольная
	в 6 роті в шанце Семлеке
32	церковь Собора Архангела Гавриила, деревяная однопрестольная
	в 7 роті в шанце Архангельском
33	церковь Святого Архистратига Христова Михаила, деревяная однопрестольная
	в 8 роті в шанце Мартоноше
34	церковь Святого Великомученика и Победоносца Георгия, деревяная однопрестольная
	в 9 роті в шанце Панчеве
35	церковь деревяная новостроящаяся двопрестольная, настоящий храм во имя Святителя Христова Николая, а на хорах Покрова Пресвятыя Богоматере
	в 10 роті в шанце Каниже
36	церковь Трех Святителей, деревяная однопрестольная
	в 11 роті в шанце Сенте
37	церковь Сошествия Святого Духа, деревяная однопрестольная
	в 12 роті в шанце Буковарском
38	церковь Святого Великомученика Димитрия, деревяная однопрестольная
	в 13 роті в шанце Федварском
39	церковь Святых первоверховных апостолов Петра и Павла, деревяная однопрестольная

	<i>в 14 роті в шанці Суботицьком</i>
40	церковь Стретения Господня, новостроящаясь, деревяная однопрестольная
	<i>в 15 роті в шанці Цибулеве</i>
41	церковь Покрова Пресвятыя Богородицы новостроящаясь, деревяная однопрестольная
	<i>в 16 роті в шанці Мошорине</i>
42	церковь Воздвижения Честного Креста Господня, деревяная однопрестольная
	<i>в слободе Иванковцах</i>
43	церковь Покрова Пресвятыя Богоматере, деревяная однопрестольная
	<i>в слободе Красном Поле полковника князя Баратова</i>
44	церковь Святаго и Праведного Симеона Богоприимца, деревяная однопрестольная
	<i>в сободе Михайловке майора Димы /Михайловича/</i>
45	церковь Святаго архистратига Христова Михаила новостроящаясь, деревяная однопрестольная
	<i>в слободе государевой Хорватовской /Виске/</i>
46	церковь Рождества Иоана Предтечи, деревяная однопрестольная
	<i>Жолтого гусарского полку</i>
	<i>в 1 роті в шанці Крюковском</i>
47	церковь Покрова Пресвятыя Богородицы, деревяная однопрестольная
	<i>во 2 роті в шанці Табуриском</i>
48	церковь Святаго Архистратига Христова Михаила, деревяная однопрестольная
	<i>в 3 роті в шанці Криловском</i>
49	церковь Покрова Пресвятыя Богоматери, деревяная, однопрестольная
	<i>в том же шанці</i>
50	церковь Успения Пресвятыя Богоматери, деревяная однопрестольная
	<i>в 4 роті в шанці Камяннопотоцьком</i>
51	церковь Преображения Господня, деревяная однопрестольная
	<i>в 5 роті в шанці Зимуне</i>
52	церковь Успения Пресвятыя Богоматери, деревяная однопрестольная
	<i>в 6 роті в шанці Павлышском</i>
53	церковь Стретения Господня, деревяная однопрестольная
	<i>в 7 роті в шанці Чонграді</i>
54	церковь Святаго Великомученика Георгия, деревяная однопрестольная
	<i>в 8 роті в шанці Вершадском</i>
55	церковь Рождества Пресвятыя Богоматери, деревяная однопрестольная
	<i>в 9 роті в шанці Глинском</i>
56	церковь Святаго архистратига Христова Михаила, деревяная однопрестольная
	<i>в 10 роті в шанці Диковке</i>
57	церковь Богоявления Господня, деревяная однопрестольная
	<i>в 11 роті в шанці Дмитровском</i>
58	церковь Успения Пресвятыя Богоматери, деревяная однопрестольная
	<i>в 12 роті в шанці Бечей</i>
59	церковь Святителя Христова Николая, деревяная однопрестольная
	<i>в 13 роті в шанці Вараждині</i>
60	церковь Святыя Живоначальной Троицы, деревяная однопрестольная
	<i>в 14 роті в шанці Головаце</i>
61	церковь Святителя Христова Николая, деревяная однопрестольная
	<i>в 15 роті в шанці Яновском</i>
62	церковь Рождества Святаго Иоана Предтечи, деревяная однопрестольная
	<i>в 16 роті в шанці Шолмоше</i>
63	церковь Святителя Христова Николая, деревяная однопрестольная
	<i>в слободе государевой Калантаевке</i>
64	церковь Покрова Пресвятыя Богоматери, деревяная однопрестольная
	<i>в слободе Богоявленской Киевского губернатора Вогейкова</i>
65	церковь Богоявления Господня, деревяная однопрестольная
	<i>в слободе Онуфриевке</i>
66	церковь Святаго и Праведного Спиридона, деревяная однопрестольная

	в слободі Уховке, где имел быть монастырь
67	церковь деревянная двопрестольная, настоящий храм Преображения Господня, а в пределе с левой стороны Свяителя Христова Николая, в котором и священнослужение продолжается
	в слободі Василевке капитана Касинова
68	церковь Преподобного исповедника Василия, епископа Парийского, деревянная, однопрестольная
	Молдавского гусарского полку
	в 1 роте в шанце Павловском
69	церковь Святого Великомученика Георгия, новостроящаясь, деревянная, однопрестольная
	в той же роте
70	церковь походная, Святого архистратига Христова Михаила
	в 2 роте в шанце Виском
71	церковь Преображения Господня, деревянная, однопрестольная
	в 3 роте в шанце Пещанобродском
=	настоящей церкви неимеется, только часовня
	в 4 роте в шанце Черноташилицком
=	настоящей церкви неимеется, только часовня
	в 5 роте в шанце Терновском
72	церковь Свяителя Христова Николая, деревянная, однопрестольная
	в 6 роте в шанце Ингульском
73	церковь Святыя Живоначальныя Троицы, деревянная, однопрестольная
	в 7 роте в шанце Добрянском
74	церковь Рождества Пресвятыя Богоматере, деревянная, однопрестольная
	в 8 роте в шанце Синюхобродском
=	настоящей церкви неимеется, только часовня
	в 9 роте в шанце Липняжском
75	церковь Успения Пресвятыя Богоматери, деревянная, однопрестольная
	в 10 роте в шанце Плетеноташилицком
76	церковь Свяителя Христова Николая, деревянная, однопрестольная
	в 11 роте в шанце Лисогорском
=	настоящей церкви неимеется, только часовня
	в 12 роте в шанце Сухоташилицком
=	настоящей церкви неимеется, только часовня
	в 13 роте в шанце Тишковском
77	церковь Покрова Пресвятыя Богородицы, деревянная, однопрестольная
	в 14 роте в шанце Грузчанском
78	церковь Покрова Пресвятыя Богородицы, деревянная, однопрестольная
	в 15 роте в шанце Ольшанском
=	настоящей церкви неимеется, только часовня
	в шанце Екатерининском
=	настоящей церкви неимеется, только часовня
	Итого в Елисаветградской провинции церквей: тропрестольных – 1; двопрестольных – 3; однопрестольных – 74; всех – 78;
	А в Молдавском гусарском полку часовен – 7.

ЦДІАК України, ф. 990, оп. 1, спр. 990, арк. 28, 42-48. Витяг.

Вищенаведені відомості характеризують основний масив церков, що діяли на території краю на час завершення російсько-турецької війни 1768-1774 років. Як свідчать матеріали справи, її укладено на підставі донесення Єлисаветградської протопопії від 14 вересня 1774 року, що певним чином пояснює відмінності у нумерації рот Єлисаветградського пікінерного полку, яка зазнала змін наприкінці цього року. Судячи із відповідності даних, копія цього донесення з деякими редакційними збоями у відображенні церков кількох пікінерних слобід (5-8 роти) у 1880 році була опублікована у додатках до Матеріалів для історико-статистичного опису Катеринославської єпархії Феодосія Макаревського. Цікаво також, що в обох випадках відсутня інформація про

Святомиколаївську церкву слободи Пушкарівки, яка більш за все була пропущена при складанні вихідного документа, що надійшов з Єлисаветградської протопопії.

В той же час у відомості, опублікованій Макаревським, міститься інформація про Преображенську церкву села Аджамки, другу церкву шанця Архангельського (влаштовану під колокольнею дерев'яну однопрестольну в ім'я Святої великомучениці Варвари). З історії цієї церкви, яка періодично згадується також у пізніших документах, вдалося з'ясувати, що за донесенням Новомиргородського протопопа П.Булича від 17 травня 1758 року вона мала бути закладена як тепла (ЦДІАК України, ф. 990, оп. 1, спр. 293, арк. 26), хоча у довідковій книзі Херсонської єпархії 1906 року її поява датується 1776 роком. Проіснувала церква до 1822 року, коли за рапортом благочинного 3-ї Уланської дивізії її було ліквідовано і розібрано (ДАОО, ф. 37, оп. 1, спр. 903). Більш за все ця церква не мала відокремленого приходу та власного священика, що пояснює її відсутність як у вищенаведеному витягу з відомості Переяславсько-Бориспільської духовної консисторії 1774 року, так і в пізніших відомостях 1776 року про передачу церков Єлисаветградської протопопії до новоутвореної Слов'янської і Херсонської єпархії, які збереглися в матеріалах Синодського архіву³.

Не торкаючись деталей закладення всіх церков, перелічених у відомостях Єлисаветградської протопопії 1774 року, зазначимо, що більше чверті з них діяли на території краю у складі задніпрських поселень Миргородського і Полтавського полків ще до утворення Нової Сербії. Зокрема, після переселення жителів на початку 1754 року із 23 таких церков на своїх місцях залишилися 19: у містечках Крилові – 2, Архангельську, Глинську і Цибулеві, селах Андрусівка (згодом Чонград), Дерев'янка, Дмитрівка, Калантаїв, Кам'янка, Круків, Мішуричів, Нестерівка (Вершац), Новий Миргород, Петроострів, Плахтіївка (Земун), Стецівка (Шолмош), Табурище і Войтове⁴. Церкви Цибулівської слободи графа О.Розумовського, сіл Бутівки, Ухівки, Федорок були перенесені у новозаселені слободи Аджамку, Буянську⁵, Вершинокам'янку і Предградську при фортеці Святої Єлисавети (освячена як Успенська)⁶. У цьому ж 1754 році були закладені, а частково і освячені, церкви в слободах Новоархангельській (Тернівка), Красна, Вись, Плетений Ташлик, Грузька, Верблюжка, Овнянка, Бешка, Мурзинка, Омельницька, Кам'янка, Калужина, Бородаївка і Домоткань. Крім того, для потреб військових команд при фортеці Святої Єлисавети було освячено алтар похідної Знаменської церкви, яка згодом виконувала функції Соборної, а після закладання нової (Троїцької), що згадується уже в 1755 році (ЦДІАК України, ф. 127, оп. 1020, спр. 2790, арк. 438 зв.) дала початок однойменній форштатській церкві. В ці часи діяла тут і похідна церква для обслуговування потреб чисельних ландміліцьких команд, на заміну якої при ставці компанійських полків в урочищі Жовтеньке у 1765 році було влаштовано полкову Покровську церкву⁷ (Там само, ф. 990, оп. 1, спр. 421, арк. 8-9). Також похідна Миколаївська церква з 1752 року була і при штаб-квартирі Новосербського корпусу у Новомиргороді, начиння якої очевидно було використане при влаштуванні тут гарнізонної Михайлівської церкви.

До 1756 року на час утворення протопопії фортеці Святої Єлисавети в підпорядкуванні останньої перебувало вже 23 церкви. Крім вищезгаданих, були закладені церкви в слободах Тройницька (пізніше Куцеволівка), Пушкарівці, Зеленій. У зв'язку підпорядкуванням новоутвореної протопопії Переяславській єпархії (указ Синоду від 26 червня 1756 року) залишилося нереалізованим звернення до Київського митрополита про закладення церкви у Інгульській слободі, до якої лише в середині 60-х років було переведено недовлаштовану церкву Калинівської слободи, в якій замість козачої команди мали проживати вже старообрядці.

³ Див.: Православна церква на півдні України (1771-1781) / Упорядник: І.Лиман. // Джерела з історії Південної України. Том 4. – Запоріжжя, 2004, с. 143-161.

⁴ Ця церква з дозволу Київського митрополита мала бути перенесена до запорозької слободи Романкове (ЦДІАК України, ф. 127, оп. 1020, спр. 2746, арк. 14), куди перейшла основна частина войтівських жителів, але не отримавши згоди командира Новосербського поселення І.Глебова, перенесена в один із гусарських шанців (найбільш вірогідно – Коробчинський, де за хронологією Гавриїла церква була закладена у 1755 році), хоча відповідного підтвердження серед переглянутих справ Київської митрополії за цей рік відшукати не вдалося.

⁵ Пізніше, після переселення жителів Буянської слободи, влаштована тут церква у 1772 році в черговий раз була перенесена на інше місце (слобода Попельнаста), зберігши при цьому свою попередню назву.

⁶ Детальніше див.: Пивовар А.В. Поселення Задніпрських місць до утворення Нової Сербії. – К., 2003, с. 117-119.

⁷ Не виключено, що послугами цієї церкви, розташованої в земельній окрузі державної слободи Комісарівки, до влаштування власної церкви користувалися також жителі цього та деяких прилеглих поселень.

Церковне будівництво у межах Новосербського військового поселення розпочалося практично вже після утворення тут Новомиргородської протопопії, виділеної з частини Криловської, які за указом Синоду від 27 серпня 1756 року також були передані з Київської до Переяславської єпархії. До цього часу у найбільш заселені шанці починаючи з 1754 року призначалися лише священники. Наміри І.Хорвата закласти при Новомиргороді монастир, перші згадки про який датуються 1753 роком, як і кам'яної Миколаївської церкви (1756 рік), були реалізовані лише частково. Серед новоутворених шанців однією з перших мала з'явитися церква в Ольховатському шанці (з 1759 року Панчев), куди за зверненням Хорвата до Київського митрополита від 15 червня 1756 року передбачалося перенести Покровську церкву з колишньої Калантаївської слободи (ЦДІАК України, ф. 127, оп. 1020, спр. 2895, арк. 11 зв.). Але це звернення, як і деякі інші, що відносяться до часу перепідпорядкування церковного управління краєм Переяславській єпархії, залишилося без відповіді і до цього питання повернулися лише в 1758 році, коли розпочалося закладення церков у переважній більшості інших шанців. Крім згадок про перенесення Калантаївської церкви до Ольховатського шанця, в реєстрових документах Переяславської єпархії за цей рік збереглися відомості про закладення церков у шанцях: Крутоярському (Вуковар), Усиківському (Бечей), Калниболотському, Новосельському (Семлек), Кільтенському (Надлак), Яреминобальському (Мартонош) та Некрасівському (Мошорин) (ЦДІАК України, ф. 990, оп. 1, спр. 293, п. 128, 202, 237, 296, 337, 348). У 1759 році були закладені церкви в шанцях Каніж, Сентово, Суботець⁸ та на подвір'ї Софронієвого монастиря біля Ухівки, у 1860 – в Сомборі (Диківка) та Вараждині. Лише в 1761 році була освячена церква в шанці Федвар, закладена без належного дозволу у 1757 році. В цей же рік було отримано дозвіл на закладення церкви у шанці Глоговац, в 1762 – при Новомиргородському гарнізоні (Михайлівської), в 1763 – в шанцях Сентомаш (пізніше Богоявленська слобода) і Янов, а також у двох колишніх слободах генерала Хорвата, відомих як Мала Виска і Онуфрїївка⁹. В цьому ж році порушується і питання про влаштування при фортеці Святої Єлисавети грецької церкви (ІР НБУВ, ф.301, спр.654, д.19, арк. 1-2).

При утворенні на території краю першої Новоросійської губернії за відомостями духовних правлінь 1764 року тут діяло вже 66 церков, з них у Новомиргородській протопопії – 22, Криловській – 15, Єлисаветградській – 19, в Кам'янській наміснії – 10 (ЦДІАК України, ф. 990, оп. 1, спр. 440). Крім вищеперелічених, у 1756-1757 роках були закладені церкви в слободах Тишківці і Добрянці, у 1758 – в слободі Орел та Преображенська церква у Мішуриному Розі. У відомості церковних зборів 1764 року фігурує також приход слободи Калинівки, яка в цей час мала свого православного священника. Але до влаштування церкви справа не дійшла, оскільки після поселення тут старообрядців її колишні жителі були переведені у сусідні пікінерні слободи (в основному до Вершинокам'янки), а питання започаткованої церкви та її священника вирішувалося уже в контексті необхідності влаштування церковного приходу в Інгульській слободі.

З 1766 року до початку російсько-турецької війни почали діяти церкви у вищезгаданій Інгульській слободі, відомої як Лелеківка, а також Володимирська (грецька) церква при фортеці Святої Єлисавети. В 1767-1768 роках були також закладені церкви в слободі Іванківці та в Калантаєві (освячена як і раніше діюча, в ім'я Покрови Богоматері). Після рішення урядової комісії з церковного майна про недоцільність будівництва монастиря, яким опікувався архимандрит Сафроній, на його основі при слободі Ухівці було завершено лише будівництво Миколаївської (придільної) церкви. З призупиненням урядових планів переведення жителів Єлисаветградської провінції на лівий берег Дніпра відновилося також будівництво Соборної Миколаївської церкви у Новому Миргороді, завершене вже під час війни, до якої у повному складі відійшов приход Різдваєногородської церкви цього поселення. Остання, враховуючи ситуацію з поширенням "небезпечної хвороби" на території краю, мала бути перетворена на кладовищну, але за

⁸ Цікаво, що відразу після освячення у 1761 році ця церква згоріла (ЦДІАК України, ф. 990, оп. 1, спр. 325, арк. 39). При нападі татар у 1769 році вона була спалена вдруге і фактично діючою стала лише третя церква, освячена в 1777 році.

⁹ Влаштована в Онуфрїївці Спиридонівська церква була відкрита в розрахунок і на прихожан у сусідньому Павлишському шанці. Відоме також звернення І.Хорвата, датоване жовтнем 1760 року, про влаштування у його слободі Хорватівці, де було 30 дворів, Варваринської церкви (ЦДІАК України, ф. 990, оп. 1, спр. 316, арк. 1-2), яке залишилося остаточно не реалізованим. В цьому ж, 1760 році, у другу Хорватову слободу Виску для обслуговування потреб жителів був призначений від Новомиргородської церкви диакон Іоанн Данилов, рукопокладений у сан священника як цілопарохіальний настоятель у грудні 1763 року (Там само, оп. 1027, спр. 46, арк. 10; ф. 990, оп.1, спр. 416, арк. 28). Очевидно, в цей же час тут було започатковане і будівництво власної церкви, згадки про які зустрічаються вже через кілька років по тому.

клопотанням купецької громади міста, що надійшло в 1772 році, була передана у її користування на правах приходської. В 1767 році порушувалося також питання видачі грамоти на закладення церкви у слободі Попельнастій (ЦДІАК України, ф. 127, оп. 1027, спр. 50, арк. 13 зв.).

Під час татарського нападу у січні 1769 року за офіційними реляціями Київського і Новоросійського генерал-губернатора Ф.Восейкова від 23 квітня того ж року, в Єлисаветградській провінції було спалено 4 церкви¹⁰. За справами про пізнішу відбудову церков достовірно відомо про зруйнування татарами лише 3-х із них: в слободах Орел, Аджамці і Суботцях. Щодо четвертої (йдеться про Вершинокам'янську церкву), її майно, як це з'ясувалося у 1772 році, було забране ротмістром Диком до Бородаївської церкви (ЦДІАК України, ф. 990, оп. 1, спр. 864, арк. 117) і фактично втрат не зазнало. Після його повернення за діючим каноном ця церква була повторно освячена вже в 1773 році, інші – після завершення будівництва нових церков, закладених у тому ж 1773 році (крім церкви Катерининського шанця, де до перенесення у 1775 році майна Гардової церкви, діяла лише каплиця).

Черговий етап церковного будівництва на території краю пов'язаний з указом Синоду від 7 травня 1772 року, яким без його попередньої згоди Переяславській єпархії за поданням Новоросійської губернської канцелярії дозволялося приймати рішення про відкриття церков у військових поселеннях, а у державних та поміщицьких слободах – після укладання останньою відповідних довідок, що мало прискорити розгляд питань у Синоді. Відповідно до цього указу в 1772-1773 роках були призначені священники та почалося закладання церков у новопоселених ротних слободах Єлисаветградського пікінерного полку Куколівці, Красній Кам'янці, Спасовій та Попельнастій, шанцях Молдавського гусарського полку Павлівському, Піщанобродському, Лисогорському, Чорноташлицькому, Синюхинобродському, Сухоташлицькому, Ольшанському, Катерининському та в шанці Жовтого гусарського полку Павлиші¹¹. В цей же час були закладені перші церкви у поміщицьких слободах Василівці, Красне Поле та Михайлівці, які в 1773 році були також і освячені, як і завершена будівництвом Святомихайлівська церква міста Новомиргорода.

В той же час перелік церков, закладених станом на 1774 рік, у вищенаведеній відомості є далеко не повним. Вже у відомостях про священників та кількість дворів у приходах, датованих груднем 1774 року, згадуються приходи у слободах Максимівка майора Максимова, Оситняжці майора Лбова, Новокам'янці капітана Доні, Северинці полковника Увалова, Вінтелевці прапорщика Вінтелева, Лозоватці капітана Карачуна, Семенівці капітана Боровського, слободі майора Алтипармака (він же Іванов), в державній слободі Красний (Веселий) Кут, а також кладовищна церква Святих Петра і Павла, закладена у Єлисаветграді ще в 1772 році (ЦДІАК України, ф. 990, оп. 1, спр. 1008, арк. 155-170). Крім того, у відомостях Переяславської єпархії 1776 року, складених відповідно до указу Святійшого Синоду про переведення діючих церков до складу Слав'янської та Херсонської єпархії¹², які можна вважати базовими для подальшої історії церковного устрою краю, згадуються приходи у слободах Мікловій (Міклоєвій), Дицівці, майорів Чернікова і Живановича, капітанів Якимова та Радойчина (Лозоватка).

Щодо правобережної території колишньої Запорозької Січі, аналогічними відомостями Київської духовної консисторії 1776 року тут зафіксовано 5 приходських церков¹³ колишньої Старокодацької хрестової наміснії, утвореної наприкінці 1761 року¹⁴. Зазначені церкви діяли:

у Новому Кодакі, де Святомиколаївська церква з дозволу Київського митрополита освячена у 1743 році, хоча її початок, як і вибір першосвященником Іоана Терпила, відносяться до часу атаманства у 1742 році кошового Семена Єремійовича (ЦДІАК України, ф. 127, оп. 1020, спр. 736);

¹⁰ Андриевский А.А. Реляции Киевского генерал-губернатора за 1768 и 1769 гг. // ЧИОЛ, 1893, кн.7, отд. 3, с. 177.

¹¹ Цікаво, що за архівними документами фундатором церкви у Павлиші, закладеної в 1773 році, значиться не громада села, а відкупник питних зборів Трохим Іосифов (ЦДІАК України, ф. 990, оп. 1, спр. 735, арк. 20). Щодо Молдавського гусарського полку згадується про призначення православного священника також у розкольніцьку слободу Злинку, проте йдеться при цьому про похідну церкву цього полку, який мав тут тимчасове перебування.

¹² Див. Православна церква на півдні України (1771-1781) / Упорядник: І.Лиман. // Джерела з історії Південної України. Том 4. – Запоріжжя, 2004, с. 143-161).

¹³ Там же, с. 164.

¹⁴ Перша намісничя грамота була видана новокодацькому священнику Андрію Стефанову 17 жовтня 1761 року (ЦДІАК України, ф. 229, оп. 1, спр. 112, арк. 37). Після затвердження у 1767 році намісником самарчицького священника Григорія Порохні (ІР НБУВ, ф. V, спр. 61, арк. 164 і зв.), правління Старокодацької наміснії було переведено з Нового Кодака до м. Самарчика або Новоселиці, де і перебувало на час ліквідації Запорозької Січі.

у Старому Кодяку, де Святомихайлівську церкву було закладено за грамотою, виданою у 1748 році (Там само, спр. 1170, арк. 481 зв.);

у Кам'янському, де Різдвагородицька церква з приходом у слободі Романковій була закладена у 1751 році (Там само, спр. 1820, арк. 66-76);

у Романковому, де власна Святоуспенська церква за проханням громади та священника Андрія Білостоцького, які перейшли з задніпрської слободи Войтової, закладена у 1755 році (Там само, спр. 2746, арк. 14);

у Карнаухівці, де Святоварваринська церква була закладена у 1773 році (Там само, ф. 229, оп. 1, спр. 321, арк. 135-136 з грамотою на закладання).

Крім того, тут залишалася також колишня Січова Покровська церква, яка перед цим мала особливий статус військової церкви, а після переведення ієромонахів при ній планувалося розмістити навіть новоутворене Слов'янське духовне правління.

У вищезгаданій відомості 1776 року не згадується також про колишні похідні церкви, які діяли у межах правобережного Запоріжжя і до ліквідації Запорізької Січі перебували у віданні начальника січових церков. Зокрема, за відомостями Києво-Межигірського монастиря 1774 року такі церкви на початку війни знаходилися в урочищах Вербовому при Інгулі (Покровська) і Омеловому (Петропавлівська). Була також Покровська церква при Микитиному перевозі, яку вищезгадані відомості не відносили до рухомих (ЦДІАК України, ф. 132, оп. 2, спр. 41, арк. 17). З них перша, відома за місцем літньої дислокації як Гардова¹⁵, при ліквідації Січі була забрана в сусідній Катерининський шанець. Щодо Петропавлівської церкви інших згадок цього періоду не маємо, крім відомості 1784 року, за якою в селі Омеловому вже діяла церква з такою ж назвою ще до того, як тут була закладена у 1785 році замість ветхого нова кам'яна Петропавлівська церква. Проте, варто звернути увагу і на те, що саме тут, у слободі Омеловій, за матеріалами відомості 1777 року про церкви, які перебували у підпорядкуванні тогочасного протопопа Слав'янської і Херсонської провінції, опублікованими в роботі Феодосія Макаревського¹⁶, у цей час діяла не Петропавлівська, а Михайлівська церква.

У зв'язку з зазначеним маємо згадати ще й третю, новозбудовану у 1771 році Михайлівську похідну церкву, яка вочевидь до часу ліквідації Запорізької Січі перебувала у безпосередньому віданні Коша та його отамана. Цікаво також, що цю похідну церкву на замовлення Коша було виготовлено у Москві, де для неї було видано і святий антиминос, висвячений за згодою новопризначеного Київського митрополита Білгородським протопопом (ЦДІАК України, ф. 127, оп. 1020, спр. 4140). Очевидно, що саме ця церква і згадується у вищенаведених матеріалах 1777 року, як така, що перебувала при поселенні Омеловому, на той час ще козацькому. Після передачі земель довкола Омелової слободи у приватну власність, на вимогу генерала Ганнібала у 1779 році Михайлівську похідну церкву було переведено у Херсон (ДАДО, ф. 1684, оп. 2, спр. 574, п. 60). В Омеловому ж могла залишатися лише більш давня Петропавлівська похідна церква.

Щодо церкви при Микитиному перевозі, влаштованої за пропозицією посланця Комерц-колегії Д.Лодигіна в середині 60-х років, остання вже у 1766 році зазнала пошкоджень від пожежі і лише у травні 1775 року від Коша надійшло звернення про освячення її нової будівлі. Проте відповідне благословіння напередодні ліквідації Січі від Київського митрополита не надійшло і щодо цього питання у Реєстрі невіршених справ, відправлених у 1776 році з Київської духовної консисторії до новоутвореної Слов'янської і Херсонської єпархії, збереглася лише згадка про "Дело о освящении Старокодацкой наместнии Никитинской Покровской церкви" за 9 липня 1775 року (Там само, спр. 4566, арк. 72 зв.). У вищезгаданих відомостях протопопа Слов'янської і Херсонської провінції за 1777 рік Покровська церква містечка Микитине (Нікополя) зазначена вже як діюча. В цих же відомостях маємо і одну з найбільш ранніх згадок про новозакладену у межах колишнього Запоріжжя при Волошській слободі Преображенську церкву.

¹⁵ Про обставини влаштування цієї церкви після повернення у 1734 році запорожців документальних відомостей не маємо. Відомо лише, що після воєнних подій 1735-1739 років остання отримала благословіння Київського митрополита на продовження богослужіння за повторним зверненням Коша лише у лютому 1742 року. Причому, з огляду на згадку, що ця церква "в прошедшие военные времена праздно стояла и от поляков покровля верхняя оной спалена, а стены, престол и жертвенник каменные целы" (ЦДІАК України, ф.127, оп. 1020, спр. 575, арк.2), остання мала в цілому стаціонарний характер. Щодо її переміщення, в тому числі до вищезгаданого урочища Вербове, йдеться скоріше про її алтарну частину, яку і було згодом забрано в Катерининський шанець.

¹⁶ Макаревский Ф. Материалы для историко-статистического описания Екатеринославской епархии: Церкви и приходы прошедшего XVIII столетия. – Екатеринослав, 1880, с. 30.

Відомість 1781 року про церковний устрій прибузьких поселень, прилеглих до міста Херсона

ВЕДОМОСТЬ
в канцелярию Славенской духовной консистории учиненная о принадлежащих к городу Херсону по способности местечках и слободах, о имеющихся в них церквах и часовнях положение над Бугом рекою имеющих и о находящихся при них священниках
<i>город Херсон</i>
церковь Михайловская, при оной протопоп находится Иоанн Богданович и священник Василий Прохоров; и другая новостроенная греческая во имянование святых священномучеников в Херсоне епископствовавших, при ней греческий иеромонах Иоаким
<i>местечко Новопетровск</i>
церковь Николаевская, при ней священник Андрей Мискевич
<i>местечко Станислав</i>
в оном местечки имеется часовня, священник Игнатий Шумакевич
<i>местечко Новогригорьевск</i>
слободы к оному принадлежат Раковица, Соколов, Скаржинка и Арноутовка. Имеется тамо часовня, священники Константин Мерлян и Василий Стефанович
<i>крепость Колпаковская</i>
церковь Сошествия Святаго Духа, при оной приходскаго священника неимеется, а находится для преподавания тамошным жителям христианских треб иеромонах Ананий
<i>слобода Троицкая и Михайловка</i>
в оной слободе имеется часовня, священник Иоан Димитриев
<i>слобода Трикраты</i>
во оной слободе имеется часовня, священник Василий Наливайко
<i>слободы Матвеевка и Буланова¹⁷, и в околичности состоящие зимовники</i>
священник Захария Ивашкевич

сверстал Василий Вербицкий

IP НБУВ, ф. V, спр. 525, арк. 278 і зв.

Оригінал наведеної відомості не містить посилань на дату її укладання, але виходячи із складу священників та наявних церков, вона готувалася у 1781 році (орієнтовно – листопад), коли у Слав'янській духовній консисторії вирішувалось питання передачі у відання Херсонського протопопа новозакладеної Тягинської церкви (див. Православна церква на Півдні України (1775-1781) / Упорядник: І.Лиман. – Запоріжжя, 2004, с. 291-292).

Не дивлячись на порівняно локальний характер, цей документ дозволяє отримати додаткову інформацію про стан церковного устрою на теренах кута між Бугом і Дніпром та його певну автономію до утворення в Херсоні самостійного духовного правління (до цього Херсон і прилеглі до нього поселення належали до відання Єлисаветградського духовного правління).

Витяг з відомості Катеринославського намісництва 1784 року про церкви у новоутворених повітах на правобережжі Дніпра

ВЕДОМОСТЬ

учинена в Екатеринославском, колико в сем наместничестве состоит в городах, местечках, селах и деревнях как казенных, так и владельческих церквей и во имя каких святых построены

Звание селений	число церквей	Во имя каких святых построены
Екатеринославского уезда		
<i>в окружности города Екатеринослава:</i>		
в Новых Койдаках	2	1 ^я Святителя Чудотворца Николая; 2 ^я Сошествия Святаго Духа*
в Старых Койдаках	1	Собор Святаго Архистратига Михаила
<i>в селах:</i>		
Карнауховке	1	Святая Великомученицы Варвары
Камянском	1	Рождество Пресвятыя Богородицы
Романково	1	Успения Пресвятыя Богородицы

¹⁷ Тут очевидно йдеться про Баловнянську слободу.

Пушкаревке	1	Святителя Христова Николая
Домоткани	1	Святого Архистратига Михаила
Бородаевке	2	1я Покрова Богоматери; 2я вновь строящаяся Варвары Великомученицы*
Волоском	1	Преображения Господня
Лиховке, она ж и Омельник	1	Святых Троицы
Петровом	1	Вознесения Господня
Днепровой Каменке	1	Святителя Крестова Николая Чудотворца
Саксагане	1	Святого Апостола и Евангелиста Иоанна Богослова ¹⁸
Комисаровке	1	Святителя Христова Николая
Мишурине	3	1 ^я Преображения Господня; 2 ^я Симеона Богоприимца; 3 ^я Анны Пророчицы*
в местечке Никополе	1	Покров Пресвятыя Богородицы
<i>во владельческих слободах:</i>		
Петровской, коллежского секретаря Палчинского	1	Святых верховных апостолов Петра и Павла
Покровской, генерал прокурора и разных орденов кавалера князя Вяземского	1	Покров Пресвятыя Богородицы
прапорщиков Белых	1	Трех святителей Василия Великаго, Григория Богослова и Иоанна Златоуста
Алферовке коллежского ассесора Алферова	1	Иоанна Богослова
подполковника Шошина	1	Казанской Богоматери
Михайловке, тайного советника, действительного камергера и кавалера Будланского	1	Святых Екатерины
Макогоновке генерал-поруччика и кавалера Черткова	1	Воздвижения Честнаго и Животворящаго Креста
Херсонского уезда		
<i>в городах:</i>		
в Херсоне	2	1 ^я Греческая деревянная Святых священномучеников в Херсоне епископствовавших Василия, Ефрема, Капитона, Евгения, Еферия и Николая /Софиевская/; 2 ^я Архистратига Михаила дотоль имеет будет действовать, доколь вновь строящаяся каменная соорудится
Бериславе	1	Воскресение Господне
<i>в местечках:</i>		
Новогригорьевке	1	Григория Богослова
Новопетровке	1	Чудотворца Николая
<i>в селах:</i>		
Кривом Рогу	1	Николая Чудотворца строится вновь
Марьинском	1	часовня
<i>в помещичьих:</i>		
генерал майора Енгельгарда	1	Николая Чудотворца
в Миловой князя Баратинского	1	Святых апостолов Петра и Павла
Спасовке, капитана Спаского	1	Преображения Нерукотворного Образа
Ивановке, тайного советника и кавалера Безбородька	1	Рождества Иоанна Предтечи
Медировке, генерал майора Медира	1	Святого апостола Петра и Павла строится вновь
Баратовке, генерал майорши княгини Баратовой	1	Покров Пресвятыя Богородицы

¹⁸ Очевидно йдеться про відповідну церкву-каплицю, влаштовану за зверненням саксаганських жителів у 1780 році (ДАДО, ф. 1684, оп. 2, спр. 574а, п. 370). Як свідчить справа Покровської церкви села Саксагані з метричною книгою 1783-1801 років (Там само, спр. 422), відповідний приход почали діяти тут з 1783 року. І лише у 1787 році був освячений Георгіївський приділ новозакладеної Покровської церкви, завершеної будівництвом та оздобленням наприкінці 1793 року.

Новомиргородського уезду		
в городе Новомиргороде	3	1 ^а Соборная о двух престолах Святителя Христова Николая и Святых апостолов Петра и Павла; 2 ^а Рождество Пресвятыя Богородицы; 3 ^а Архистратига Михаила
<i>в слободах:</i>		
в Веселой Виске, секунд майора Лепехина	1	Рождество Иоанна Предтечи
Ясиноватой, секунд майора Лутковского	1	Святителя Иоана Богослова
<i>в селениях:</i>		
Печковском	1	Святоуспенская
Петроостровском	1	Святопреображенская
Надлацком	1	Святоиколаевская
<i>в слободах:</i>		
Якимовке секунд майора Миклоева	1	Иоакима и Анны
Ивановка секунд майора Иванова	1	Царя Константина
Калниболотском	1	Святовознесенская
Семлецом	1	Святогаврииловская
Архангельском	2	1 ^а Святомихайловская; 2 ^а Святоварварская*
Терновском	1	Святоиколаевская
Тишковском	1	Святопокровская
Добрянском	1	Рождество Богородицы
Липняжском	1	Святоуспенская
Павловском	1	Святогригорьевская
Черноташлыцком	1	Святомихайловская
Плетеноташлыцком	1	Святоиколаевская
Злинском	1	Рождество Пресвятыя Богородицы
Висковском	1	Преображения Господня
Грузьком	1	Покров Пресвятыя Богородицы
Канижском	1	Трех Святителей
Панчовском	1	Святоиколаевская
Максимовке, секунд майора Чорбы	1	Преподобнаго Арсения Великаго
Мартоношском	1	Святогеоргиевская
Елисаветградського уезду		
в городе Елисаветграде	5	1 ^а Соборная Троицкая; 2 ^а Трех престолов Успенская; 3 ^а Греческая трех престольная Владимирской Богоматери; 4 ^а Знаменская Пресвятыя Богородицы; 5 ^а Святых апостолов Петра и Павла*
в местечке Дмитровке	2	1 ^а Успения Пресвятыя Богородицы; 2 ^а Святаго Равноапостольнаго царя Константина*
<i>в селах:</i>		
Сентове	1	Сошествия Святаго Духа
Вуковаре	1	Святаго Великомученика Дмитрия
Федваре	1	Святых апостолов Петра и Павла
в Субботицы	1	Стречение Господне
Цыбулеве	1	двухпрестольная: 1 ^а Покров Пресвятыя Богородицы; 2 ^а Святитель Николай
в Вершаце	1	двупрестольная: 1 ^а Пресвятыя Богородицы; 2 ^а Рождество Иоанна Предтечи
в Иванковцах	1	Покров Пресвятыя Богородицы
Мошорине	1	Воздвижения Честного Креста

в Аджамке	1	двухпрестольная: 1 ^й Преображение Господне; 2 ^й Покров Пресвятыи Богородицы
в Куцовке	1	Святыи Живоначальной Троицы
Вершинокамянке	1	Святителя Николая
Верблюжке	1	Успения Пресвятыи Богородицы
в Лелековке	1	Святыи Живоначальной Троицы
<i>в деревнях:</i>		
Знаменке	1	Знамения Присвятыи Богородицы
Уховке	1	Святителя Христова Николая
Веселом Куте	1	Святаго Архистратига Михаила
<i>в помещичьих слободах:</i>		
бригадира Увалова	1	Святителя Николая
капитана Дони Вершинной	1	Святаго Архистратига Михаила
майора Черникова	1	Святителя Христова Николая
порутчицы Бережинской	1	Рождество Пресвятыи Богородицы
майора Михайловича	1	Святаго Архистратига Михаила
капитанши Радойчиной	1	Святителя Николая
Его светлости князя Григория Александровича Потемкина	1	Святаго Симеона Богоприимца
польского полковника Мервинского	1	Святаго Андрея Первозванного
майора Лбова	1	Святителя Николая
подполковника Стойкова	1	Святителя Николая
майора Марьяновича	1	Рождество Пресвятыи Богородицы
Александрийского уезда		
в городе Александрии	1	Святителя Николая
в местечке Петриковке	2	1 ^я Святителя Николая; 2 ^я Усекновение Честныя главы Святаго пророка Предтечи и крестителя Иоана
<i>в слободах:</i>		
майора Пантазия	1	Архангела Гавриила
в Головковке	1	Живоначальныя Троицы
в Спасовой	1	Архистратига Михаила
Красном Поле капитана Церна	1	Преподобнаго Димитрия Мироточца
Чечелевке	1	Покров Пресвятыи Богородицы
Аврамовке	1	Трех святителей: Василия Великаго, Григория Богослова и Иоанна Златоуста
Зеленой	1	Святых Верховных апостолов Петра и Павла
Куколовке	1	Архистратига Христова Михаила
Богоявленской генерал аншефши Воейковой	1	Богоявление Господне
Красной Каменки	1	Рождество Пресвятыи Богородицы
Попельнастой	1	Святаго апостола и евангелиста Иоана Богослова
Дереевке	1	Воздвижения Честнаго Креста
Куцеволовке	1	Святителя Христова Николая
Плахтеевке	1	Успения Богородицы
Каменке Потоцкой	1	Преображения Господне
Вараждине	1	Живоначальныя Троицы
Бундаровке подполковника Чеботаева	1	Покров Богоматери
Воиновке брегадира князя Стратиновича	1	Архидиакона Стефана
Сомборе	1	Богоявление Господне
Косовке	1	Святителя Христова Николая
Янове	1	Святаго Иоана Предтечи
Мироновке надворного советника Дементьева	1	Святаго Симеона Столпника
Глинске	1	Архистратига Михаила

Стецовке	1	Святителя Николая
Калантаеве	1	Покрова Богоматери
Галагановке	1	Святого апостола Иоанна Богослова
в Чонграде	1	Святого великомученика и победоносца Георгия
Георгиевке майора Ластухина	1	Святителя Николая вновь строится
<i>в местечках:</i>		
Крылове	3	1 ^я Успения Богоматери; 2 ^я Живоначальныя Троицы*; 3 ^я Покрова Богоматери
Крюкове	1	Покров Богоматери
<i>в слободах:</i>		
Белецковке брегадира и кавалера Леванидова	1	Святителя Николая
Павльше	1	Стретения Господне
<i>в селах:</i>		
Василиевском коллежского ассесора Касинова	1	Преподобнаго Василия исповедника
Онуфриевке коллежскаго ассесора Конбурлея	1	Преподобнаго Чудотворца Спиридона Тримирейскаго
Табурище	1	Архистратига Михаила

ІР НБУВ, ф. V, д. 479, арк. 54 і зв., 67-70 зв. Витяг.

Вищенаведені відомості було підготовлено на запит Слов'янської духовної консисторії у зв'язку з завершенням формування складу повітів новоутвореного Катеринославського намісництва (направлено в консисторію 28 грудня 1784 року, отримано за призначенням – 25 січня 1785 року).

Всього за доданими до відомості підсумковими даними в цей час на території правобережних повітів Катеринославського намісництва нараховувалося 142 церкви, у тому числі в Катеринославському повіті – 27, у Херсонському – 13, Новомиргородському – 28, Єлисаветградському – 34, Олександрійському – 40. З них дві, відмічені нами відповідною позначкою (*), були на цей час кладовищними (в Новому Кодакі, Єлисаветграді та Крилові), або влаштовані у відокремлених приміщеннях (переважно дзвіницях) при головному храмі (Архангельськ та Дмитрівка). Як окремі показані також Варваринська церква села Бородаївки та Мішуриногорська Аннівська церква, хоча фактично йдеться лише про другі приділи діючих тут церков. Як однопрідільна зазначена Миколаївська церква села Ухівки, хоча згодом остання згадується вже як Преображенська за назвою її основного, добудованого після 1780 року храму (щодо Миколаївського – його було продано у сусіднє село Дмитрівку, де використано для облаштування однойменної кладовищної церкви).

Із переліку церков 1774 року у відомості 1784 року відсутні згадки про Калужинську церкву. Щодо похідної Михайлівської церкви при шанці Павлівському, очевидно саме вона зазначена як церква Чорного Ташлика, оскільки у Павлівську з 1776 року не згадується. У справах фонду Херсонської духовної консисторії за 1780 рік містяться відомості про закладені церкви також у колишніх шанцях Молдавського гусарського полку Лисих Горах, Синюхиному Броді та Ольшанці, де початково діяла Миколаївська церква-каплиця (ДАОО, ф. 37, оп. 1, спр. 65, 66).

Оцінюючи повноту відомостей 1784 року, варто звернути увагу, що у більш ранніх реєстрах поселень, датованих цим же роком, крім вищезгаданих, із статусом сіл зазначені також Сухий Ташлик, де діяла Дмитріївська церква-каплиця, Піщаний Брід, Станіслав та поміщицькі Андріївка, Байдаківка, Перетівка, а також Хмелеве і Мігея генерала Текелі, де останнім були влаштовані Різдяногородицька та Миколаївська церкви. Крім того, в описі втрачених справ Слав'янської і Херсонської духовної консисторії відклалися згадки про закладені до 1784 року церкви у місті Херсоні (Катеринська), слободах Половиці, графині Браницької, Байдаківці та Тарамській (ДАДО, ф. 1684, оп. 2, спр. 841, пп. 273, 142, 507; спр. 574, пп. 56, 267). У описах справ Херсонської духовної консисторії за 1778-1784 роки згадується про призначення священників, закладання церков та функціонування приходів у казенних поселеннях Губівка, Троїцьке і Михайлівка (Святодухівську церкву-каплицю відкрито в Троїцькому), Федорівка, Шестерня та у місті Херсоні (Успенська купецька) (ДАОО, ф. 37, оп. 1, спр. 31, 41, 97, 130, 155); а також у поміщицьких слободах Мігея, Трикрати, Тягинка, Кам'янувата, Осиковата (Ставровича), Копанки, Хмелеве, Мала Виска (Дуковича), Перетівка, Мацківка, Андріївка (князя Любомирського), Єланне, Седнівка,

Златоустівка, Никориці (Кагарлик), Миколаївка (Касперова), Репнінське (Никільське), Високі Байраки, Грушівка і Веселі Терни (Там само, спр. 7, 23, 33, 37, 38, 44, 46, 52, 86, 90, 113, 116, 120, 121, 127, 138, 146, 148, 156) та Водяна майорші Дебрецинської (Там само, оп. 1а, спр. 11). Збереглися метричні записи приходів, що на цей час діяли у місті Ольвіополі, слободах Бельведер, Ерделівка, Живанівка, Капітанівка, Лозоватка (капітанші Курачунової), Лозоватка (майора Бутовича), Миколаївка (вона ж Андріївка капітана Янкова з Покровською каплицею), Оситна, Софіївка (генерала Гейкіна), Троянівка (Там само, оп. 3, спр. 2-6)¹⁹. У більшості з них з часом були збудовані відповідні церкви, інші (за малочисельністю) – приєднано до сусідніх приходів. З різних причин не були відкриті приходи у слободах Бургунка (Якубовича), Терновата, Нерубайка (Стефанівська церква), Бутовичівка (Савицького), Водяна (Соколова), Козирівка (Нелубова), Золота Балка (Василівська церква), Іванівка доктора Політики (Предтечівська церква), Василівка (Маркова) та кладовищна церква у Новому Миргороді, щодо яких порушувалися такі клопотання (Там само, оп. 1, спр. 34, 54, 68, 77, 87, 95, 140; ДАДО, ф. 1684, оп. 2, спр. 573, п. 465; спр. 841, п. 295; спр. 891, п. 126).

**Витяг з відомості Катеринославського намісництва 1790 року
про кількість церков у його правобережних повітах**

ВЕДОМОСТЬ учиненная в Екатеринославской духовной консистории о состоящих в Екатеринославской епархии церквях, какого звания, и сколько где пределов, и где назначены вновь строением и неоконченны в Екатеринославе
Соборная во имя... (заложена в 1787 году каменным зданием) ²⁰
в уезде:
в селе Половице Казанския Богородицы
в местечке Новых Койдаках: Соборная Чудотворца Николая с пределом Богоявления Господня; 2 ^я Сошествия Святаго Духа
в селе Старых Койдаках Архистратига Михаила
в селе Волоском Преображения Господня
в слободе Вышетарасовской, Мученицы Александры
в селе Грушевском, Архистратига Михаила
в местечке Никополе, Покрова Богородицы
в слободе Васильевке, Чудотворца Николая (заложена в 1787 году деревянным зданием)
в селе Пишмичевском, Трех Святителей
в селе Петровском, Апостолов Петра и Павла
в селе Карноуховке, Великомученицы Варвары
в селе Тритузном, Чудотворца Николая
в селе Камянском, Рождества Богородицы
в селе Романкове, Успения Богородицы
в селе Шошиновском, Казанския Богородицы
в селе Пушкаревском, Чудотворца Николая
в селе Домотканском, Архистратига Михаила
в селе Бородаевском, Покрова Богородицы с пределами Архистратига Михаила и Мученицы Варвары
в селе Днепровокаменском, Чудотворца Николая
в селе Мишуринорожском, 1 ^я Симеона Богоприимца и Анны Пророчицы; 2 ^я Преображения Господня
в селе Калужином, Успения Богородицы
в селе Адобашевском, Воздвижения Честнаго Креста
в селе Лиховском, Живоначальной Троицы
в селе Камисаровском, Чудотворца Николая
в селе Алферовском, Апостола и Евангелиста Иоанна Богослова
в селе Саксаганском, Покрова Богородицы с пределом Великомученика Георгия
в селе Анновке, Равноапостольнаго князя Владимира

¹⁹ Детальніше див.: Фонд Херсонської духовної консисторії: відомості про метричні записи 1780-1812 років. – К., 2008, с. 17-20 (далі у посиланнях на це видання – ФХДК).

²⁰ В документі назва церкви відсутня, але очевидно, що ідеться про майбутній Преображенський собор. У дужках тут і далі приведена інформація про кам'яні та новозакладені церкви, яка подана у використаному документі в окремій колонці.

в селе Петровском, Вознесения Господня
в слободе Байдаковке, Иоанна Крестителя
в слободе Веселых Тернах, Священномученика Григория (заложена в 1788 году деревянным зданием)
в слободе Лозоватке, Чудотворца Николая
<u>в Александрии</u>
Соборная Чудотворца Николая
в уезде:
в местечке Петриковке, Иоанна Предтечи
в местечке Крюкове, Покрова Богородицы
в селе Пантазиевском. Архистратига Михаила
в селе Светлопольском, Великомученика Димитрия
в селе Василиевском, двупрестольная: Василия, епископа Парийского и зачатия Святыя Анны
в слободе Байдаковке, Чудотворца Николая
в селе Каменопотоцком, Преображения Господня
в селе Мироновке, Симеона Столпника
в селе Диковском, Богоявления Господня
в селе Онофриевском, Преподобного Спиридона с пределом
в селе Калантаевском, Покрова Богородицы
в местечке Крылове, 1 ^а Покрова Богородицы; 2 ^а Успения Богородицы
в селе Косовском, Чудотворца Николая
в селе Глинском, Архистратига Михаила с пределом Святой Великомученицы Варвары
в селе Яновском, Иоанна Предтечи
в селе Андрусовском, Великомученика Георгия
в селе Плахтеевском, Успения Богородицы
в селе Дериевском, Воздвижения Честного Креста
в селе Павлышском, Стретения Господня
в селе Бандуровском, Покрова Богородицы
в слободе Воиновке, Архидиакона Стефана
в селе Богоявленском, Богоявления Господня
в селе Вараждином, Живоначальной Троицы
в селе Стецовском, Чудотворца Николая
в слободе Поповичевке, Чудотворца Николая
в селе Галагановском, Иоанна Богослова
в местечке Петриковке, Николая Чудотворца с пределом Захария и Елисаветы
в селе Куколовском, Архистратига Михаила
в селе Жолтом, Апостола Анания
в селе Чечелевском, Покрова Богородицы
в селе Спасовом, Архистратига Михаила
в селе Красном Поле, Великомученика Димитрия
в селе Головковском, Живоначальной Троицы
в селе Зеленом, Апостолов Петра и Павла
в селе Аврамовском, Трех Святителей
в селе Табуриском, Архистратига Михаила
в слободе Красной Каменки, Рождества Богородицы
в селе Попельнастовском, Апостола и Евангелиста Иоанна Богослова
в слободе Федорках, Великомученика Георгия
в слободе Николаевке, Чудотворца Николая
в слободе Радковке, Богоявления Господня
<u>в Елисаветграде</u>
1 ^а Соборная Успения Богородицы с пределами Чудотворца Николая и Великомученицы Варвары (деревянная, на место которой дано дозволение полковнику Красноглазову соорудить каменную); 2 ^а Знамения Богородицы с пределами мучениц Акилины и Евфимии; 3 ^а Живоначальной Троицы; 4 ^а Равно-апостольного князя Владимира греческая с пределами Рождества Иоана Предтечи и Великомученицы Екатерины; 5 ^а старообрядческая Преображения Господня

в уезде в селах:
Лелековке, Живоначальной Троицы
Северинке, Чудотворца Николая
Оситняжке, Чудотворца Николая
Петровском, Чудотворца Николая
Ульяновке, Рождества Богородицы
Сентове, Сошествия Святога Духа
Аннинском, Иоанна Предтечи
в Аджамке, Преображения Господня с пределом на хорах Покрова Богородицы
Суботицком, Сретения Господня
в Мошорине, Воздвижения Честного Креста
в Черниковке, Чудотворца Николая
в Дониной Каменке, Архистратига Михаила
Вуковаре, Великомученика Димитрия
Федваре, Апостола Петра и Павла
в Михайловке, Архистратига Михаила
в Максимовке, Рождества Богородицы
Знаменке, Знамения Богородицы
Орловой Балке, Андрея Первозванного
Цыбулева: 1 ^а Покрова Богородицы; 2 ^а кладбищенская Живоначальной Троицы
Дмитровке: 1 ^а Успения Богородицы с пределами равноапостольных царей Константина и Елены; 2 ^а кладбищенская Чудотворца Николая
Вершаце, Рождества Богородицы
в Красноселье, Симеона Богоприимца
Лозоватке, Чудотворца Николая
Дицовки, Воскресения Христова (на место сей строится во имя Чудотворца Николая)
в Веселом Куте, Архистратига Михаила
в Уховке, Преображения Господня
в Куцовке, Живоначальной Троицы
Вершинокамянке, Чудотворца Николая
Верблюжке, Успения Богородицы
Гуровке, Покрова Богородицы
в Высоких Буераках, Великомученицы Екатерины
Ивановцах, Покрова Богородицы
Шамовке, Рождества Богородицы
Михайловке, Чудотворца Николая
Покровской, Покрова Богородицы
Софиевке, Великомученицы Софии
Каротяке, Покрова Богородицы
Конпанеевке, Покрова Богородицы
в Елисаветграде преградской Ковалевки, Покрова Богородицы
Головковке, Живоначальной Троицы
<u>В Новомиргороде</u>
1 ^а Соборная Чудотворца Николая с пределом Петра и Павла (каменная); 2 ^а Рождества Богородицы; 3 ^а Архистратига Михаила; 4 ^а Пророка Илии (каменная)
в уезде в селах:
Семлецком, Архистратига Гавриила
Сухом Ташлике, Покрова Богородицы
Ольшанском, Иоанна Милостивого
Якимовке, Акима и Анны
Тритраке, Архистратига Михаила
в селе Мигии, Апостола Петра и Павла
Терновском, Чудотворца Николая
Липняжском, Успения Богородицы

Ольвиополе, Великомученицы Варвары
Кагарлыке, Сошествия Святаго Духа
Лисогорском, Покрова Богородицы
Тишковском, Покрова Богородицы
Добрянском, Рождества Богородицы
Синюхинобродском, Архистратига Михаила
Архангельском, Архистратига Михаила
Новопавловском, Великомученика Георгия
Плетеноташлицком, Чудотворца Николая
Максимовке, Преподобного Арсения
Алексеевке, Иоанна Богослова
Каменоватке, Покрова Богородицы
Злынке, Рождества Богородицы
Андреевке, Покрова Богородицы
Печковском, Успения Богородицы
Петроостровском, Преображения Господня
Ивановке, Константина и Елены
Надлацком, Чудотворца Николая
Кални Болотском, Вознесения Господне
Тимофеевке, Покрова Богородицы
Петропавловском, Апостола Петра и Павла
Грузком, Покрова Богородицы
Канижском, Трех Святителей
Мартоносском, Великомученика Георгия
Виске, Преображения Господня
Пешчанобродском, Иоанна Предтечи
Панчевом, Чудотворца Николая
Малой Виске, Иоанна Предтечи
Копанок, Равноапостольных Константина и Елены (заложена деревянным зданием в 788 году)
Черноташлицком, Великомученицы Варвары (заложена деревянным зданием в 1790 году)
<u>В Херсоне</u>
1 ^а : Соборная Великомученицы Екатерины; 2: греческая, Святой Софии; 3: Архистратига Михаила; 4: Успения Богородицы
в уезде в селениях:
Омеловой, Апостолов Петра и Павла
Шестирни, Рождества Богородицы
Кривом Роге, Чудотворца Николая
Берисловле, Воскресения Христова
Никольской, Живоначальной Троицы
Тягинской, Чудотворца Николая
Белозерке, Иоанна Предтечи
Марьинской, Преображения Господня
Елинской, Чудотворца Николая
Медеровке, Апостолов Петра и Павла
Широкой, Покрова Богородицы
в Новопетровском, Чудотворца Николая с пределом мученика Харлампия (заложена в 786 году каменным зданием)
Баратовке, Успения Богородицы
Грушевке, Чудотворца Николая (заложена в 783 ^м деревянным зданием)
Отбедовая, Рождества Христова
Станиславе, Чудотворца Николая (заложена 790 ^м деревянным зданием)
Матвеевке, Апостола Петра (заложена 785 году каменным зданием)
Домахе, Архистратига Михаила

Вищенаведені відомості були укладені на запит віце-губернатора Катеринославського намісництва Івана Тібекіна від 11 листопада 1790 року у зв'язку з розпорядженням Г.Потьомкіна про укладанням чергового атласу намісництва. Нумерація та підсумкові дані у відомості відсутні. Всього у Катеринославському повіті значиться 34 церкви, в Олександрійському – 43, в Єлисаветградському – 47, в Новомиргородському – 42, в Херсонському – 22 (разом – 188), з яких 2 зазначені як кладовищні і одна – старообрядницька. Крім того, двічі згадується Троїцька церква села Головки, яка, крім Олександрійського, помилково зазначена також в Єлисаветградському повіті. Аналогічно у Херсонському повіті повторно згадана Миколаївська церква села Грушівки (воно ж Єленське), в Олександрійському – Богоявленська церква села Богоявленське (Радківки).

Порівняно з попередньою відомістю 1784 року, у даних 1790 року не згадуються церкви у селах Катеринославського повіту Покровському і Михайлівці, в Олександрійському – у Куцеволівці, Білецківці та Троїцька церква міста Крилова, в Херсонському – містечка Новогригорівська і слободи Спаської, а також Петропавлівська кладовищна церква міста Єлисаветграда та Варваринська у Архангельську, щодо існування яких не маємо підтвердження після 1787 року лише стосовно Спасівської церкви, хоча у 1792 році сюди (тепер уже в слободу Кисляківку) мав бути призначений священник (ДАОО, ф. 37, оп. 1, спр. 385).

Оцінюючи повноту відомостей 1790 року, варто звернути увагу, що на цей час за документами Херсонської духовної консисторії були відкриті церковні приходи у казенних селах Вітовці (згодом Богоявленське), друга (Успенська) церква у станиці Михайлівка (ДАОО, ф. 37, оп. 1, спр. 283, 293). У документах за 1789 рік згадується про призначення священників у казенні села Олександрівку і Костянтинівку²¹, за 1790 рік – про закладання Вознесенської церкви у станиці Соколах (Там само, спр. 281, 282, 341). Збереглися також метричні записи новозаснованих приходів у селах Бобринець, Водяне (Гончарське), Володимирівка, Губівка, Гурівка, Любомирка (Полковникове, де діяла каплиця, що до 1788 року згадується як Преображенська, з 1789 – як Миколаївська), Миколаївка (Касперова), Олександрівка (майора Олександра), Седнівка, де діяла Миколаївська каплиця, Троянівка, станиць Троїцької, Федорівки, Соколів. У складі Сентовської церкви діяв приход слобід Шпакової і Боровківки (ФХДК, с. 22-38).

В описах справ Архіву морського міністерства (Спб., 1906; - т. 10, с. 49, 80, 86) відкриті відомості за 1789-1790 роки про закладання у місті Миколаєві Миколаївської (коштом Фалеєва) та Григорівської церков, церкви у Лоцманській Кам'янці, а також про призначення священника у Богоявленський морський госпіталь.

Відомості Дубосарської протопопії 1794 року про наявність церков у поселеннях новопридбаної області між Бугом і Дністром

ВЕДОМОСТЬ

учиненная в Дубосарском духовном правлении по силе указа Екатеринославской духовной консистории всех состоящих в ведении сего правления и вновь выстроенных и строящихся церквам

число церквей	звание мест и церквей
	<u>в городе Дубосарах</u>
1	Соборная Успенская
	<u>в селениях</u>
2	Магали, Михайловская
3	Лунги, Николаевская
4	Погребы, Михайловская
5	Кошницы, Михайловская
6	Перерытой, Михайловская
7	Дороцкой, Михайловская
8	Черной, Михайловская
9	Глиной, Дмитриевская
10	Буторе, Михайловская

<u>в местечках</u>	
41	Балте, Николаевская
42	Парканах, Николаевская
	<u>вновь выстроенных в слободах</u>
1	Анастасиевке, Св. мученика Анастасия
2	Покровской, Рождество-Богородицкая
3	Захарьевки, Богородицкая
4	Васильевки, Васильевская
5	Осиповки, Св. Иосифа Аримихвейского
6	Балай, Покровская
7	Кошарки, Св. евангелиста Марка
8	Коренихи, Николаевская
9	Меланках, Покровская
	<u>в селениях</u>
10	Незавертайловки, Успенская

²¹ До переселення косянтинівських поселенців у Новогригорівську слободу князя Потьомкіна тут з 1786 року діяв Царекостянтинівський приход (ДАОО, ф. 37, оп. 3, спр. 12), від якого бере початок і одноіменна церква Новогригорівки (пізніше – Верхньодніпровськ). У Константиновці ж згодом була закладена церква з іншою назвою.

11	Малаеште, Михайловская
12	Томозеи, Михайловская
13	Спеи, Николаевская
14	Шипки, Николаевская
15	Гарабаше, Николаевская
16	Тарнавке, Парасковьянская
17	Суклеи, Николаевская
18	Слобозеи, Михайловская
19	Чобруче, Покровская
20	Глинной, Николаевская
21	Короткой, Покровская
22	Яски, Георгиевская
23	Белявки, Успенская
24	Николаевки Днестровской, Николаевская
25	Кучиере, Михайловская
26	Муловатой, Успенская
27	Рогах, Рождество Богородицкая
28	Гояне, Николаевская
29	Дубовой, Михайловская
30	Илеи, Илиинская
31	Коржевой, Успенская
32	Гидириме, Успенская
33	Липецкого, Михайловская
34	Пацосцеле, Николаевская
35	Гандрабуре, Михайловская
36	Ананиевой, Николаевская
37	Валеоцулевой, Николаевская
38	Перелетой, Михайловская
39	городе Очакове, Николаевская
40	----- греческая Николаевская

11	Дойбане, Михайловская
12	Точиловки, Покровская
13	Мелаеште, Николаевская
14	Бобрике, Рождество-Богородицкая
15	Голты, Николаевская
16	Ясиновой, Покровская
17	Гвоздавки, Михайловская
18	Кумаровой, Дмитриевская
19	Сировой, Михайловская
20	Кривого озера, Парасковинская
21	Бырзулаваго, Богословская
22	Косы, Покровская
	<u>вновь строятся в слободах</u>
1	господина подполковника Филодора, состоящей по течению речки Кучерганах, Святых и равноапостольных царей Константина и Елены
2	Бузавки, Михайловская
3	Ремаровки, Святого Иоанна Крестителя
4	Валановой, Николаевская
5	Ахмачетной, Богословская
6	Троицкой, Троицкая
7	Покровской, Покровская
8	Ташиной, Троицкая
9	Окнах, Успенская
	<u>на место обветшалых вновь строятся же в селениях</u>
1	Теи, Михайловская
2	Билякови, Михайловская
	В городе же Дубосарах, хоть и получен уже из Екатеринославской духовной консистории указ о заложении греческой во имя Всех Святых церкви, однако еще не заложена

IP НБУ, ф. V, спр. 524, арк. 275-276.

Приведені відомості Дубосарської протопопії були додані до рапорту Катеринославського намісницького правління від 23 серпня 1794 року в Катеринославську духовну консисторію.

У матеріалах рукописної збірки Гавриїла Розанова, звідки залучена вищенаведена відомість, що описує в цілому 76 поселень з церквами, збереглася також відомість з даними про час заснування церков Дубосарської протопопії (72 церкви), підготовлена на підставі указу Катеринославської духовної консисторії від 18 вересня 1794 року (Там само, арк. 319-324). Але очевидно із-за неповноти і суперечливості представлених даних, вони були повернуті для уточнення, за наслідками якого в 1795 році було подано нову, більш детальну відомість щодо 79 церков, зміст якої повністю відтворено у наступному документі. Враховуючи стан заселення краю, багато з наведених у відомості церков мали лише дозвіл на їх закладання та призначеного до приходу священика.

Зокрема, за описом до атласу області Озу або Едисану, укладеному Де Воляном після підписання Яської угоди від 5 грудня 1791 року, діючі церкви або приходи згадуються лише в поселеннях Яска, Тея, Токмазея, Бутор, Дороцьке, Перерите, Кошниця, Погреби, Новодубосари, Лунга, Коржеве, Маловате, Роги (монастир), Гояни, Ілія, Чорне, Глинне, Шипка, Магали, Валеоцулове, Пасицель (монастир), Ковалівка та у монастирях при Кодимі та в Гольмі²². Зберігся

²² Григорович В. Записка о пособиях к изучению Южно-Русской земли, находящихся в Военно-ученом архиве Главного Штаба. – Одесса, 1876, с. 10-17.

також "Табель приходов новозаселяемых селений от Балты понад Кодымою, бывшей Бессарабской земли до реки Бугу Тилигулом и Куслинками, сколько в каком дворов, имена священников и где есть церковь, вступили в приход по указу или без онаго и каким преосвященным рукоположен" за січень 1792 року, у якому крім зазначених в описі Де Волана, згадуються церкви сіл Перелети, Липецьке, Ананієве, Гандрабури, Дубове, каплиці в Журавці, Балті та священники приходів у селах Андріяшевка, Гідерим, Точилове, Голта, Окни і Дойбани (ІР НБУВ, ф V, спр. 508, арк. 235).

Певне уявлення про діючі на той час приходи на території цього краю дає також розподіл його поселень між благочинними священниками, здійснений після прийняття 19 серпня 1793 року рішення про утворення Дубосарського духовного правління, за яким, зокрема:

"1-й части благочинному священнику Мануилу Боржакову в управление назначены селения: Лунка, Погребы, Кошнице, Перерыта, Чорна, Шибка, Дороцкая, Белякова, Бутура, Спея, Токможея, Тея, Малаешты, Парканы, Магала, Коржова, Кучиеры, Меловата, Роги, Гояны, Дубова.

2-й части благочинному священнику Роману Иванову: Терновка, Сукляя и по Кучургану от майора Гержева и до Завертайки все селения: Карагаш, Слободзея, Чобруч, Глинна, Коротка, Завертайка, Яска, Беляевка, Николаевка Днестрова, Аджиджера, Аджибей со Свиной и по Свиной слободы лежащие.

3-й части благочинному священнику Филиппу Надольскому: Ананиево, Валегошулово, Маланка, слобода князя волосского, бригадира Исаева, генерала Кутузова-Голенищева, генерала Толстого, генерала Завадовского, Очаков и прочие по Тилигулу и Бризань реке, также по лиману Буга реки и по Кодыме лежащие: Голта, Кумарова, Сирова, Кривое Озеро, Бобрик и Гвоздавка.

4-й части благочинному священнику Георгию Сулиме: Липецкая, Пащицеля, Гондрабурава, Балта, Перелета, Ольма, Ясинова, Илия, Берзолова, Дойбаны, Кошарка, слободы Аржова, Маркова, Настасия, Солунского, с вершины даже до лимана и прочие по тамошним речкам (которых имена правлению неизвестны) лежащие слободы"²³.

Стосовно церков на території краю між Бугом та Дніпром, збереглися лише відомості від того ж 23 серпня 1794 року про певне зростання їх загальної кількості в розрізі повітів Катеринославського намісництва (ІР НБУВ, ф. V, спр. 523, арк. 293-294), які, на жаль, не дають можливості простежити конкретні зміни у їх складі. Уцілілі архівні документи дозволяють зафіксувати появу на цей час тут нових приходів у селах Лошкарівка, Томаківка (Там само, спр. 458), Лоцманська Кам'янка (ДАДО, ф. 193, оп. 3, спр. 243а), Братське, Тарамське, Сухачівка (Там само, ф. 1684, оп. 2, спр. 172, п. 363, 433, 520) та у місті Миколаєві, де у 1793 році до новозакладеної Різвянобогородицької церкви був призначений священник²⁴.

Більш повно приходи, що почали діяти з 1791 по 1794 рік, представлені у метричних записах фонду Херсонської духовної консисторії, які фіксують появу новозакладених церков у селах Березівка, Водяне (Гончарське), Вавіловка, Інгулокам'янка, Лисаневичівка, Макариха, Никифорівка, Овсянівка, Олександрівка (Покровська церква), Оникиївка, Онуфріївка (Предтечівська церква), Покровка (Скорича), Петровка (Булича), Хмелеве (Олександроневська церква), Цибулівка, станиць Касперівки і Троїцької (нова Троїцька церква), адміралтейських поселеннях Богоявленське і Воскресенське. Другу (Покровську) церкву, було відкрито в селі Аджамка. (ФХДК, с. 22-38). Відклалася також метрика тимчасової церкви міста Миколаєва, що почала функціонувати з 1790 року, штати і справи якої з 1794 році успадкувала вже нова Адміралтейська Григорівська церква, що невдовзі отримала статус Соборної. Більш детально відомості про діючі у цей час церкви та церковні приходи представлені в описі 1798 року, укладеному після проведення V ревізії населення 1795 року.

На початок 90-х років повністю припинили функціонування раніше відкриті приходи, де не було розпочато закладання церков або молитовних будинків, що після 1784 певний час ще діяли у поміщицьких слободах Андріївці (Янкова), Белведерь, Лозоватка (Бутовича), Осиковата, Спаська, Яланполь (Сланна) та у державній слободі Троянка, яка за правом засновника фактично перейшла у приватну власність князя Любомирського.

²³ Лебединцов А. Ханская Украина // Прибавление к Херсонским епархиальным ведомостям. – Одесса, 1860, 15 сентября, № 6, с. 313-314.

²⁴ Описание дел архива Морского министерства. Т. 10. – Спб., 1906, с. 156.

Відомості Дубосарської протопопії 1795 року з даними про склад та хронологію закладання церков

Ведомость учиненная в Дубосарском духовном правлении по силе указов Екатеринославской духовной консистории 1794го сентября 18го и сего 795го годов апреля 20го числа состоявшихся из представленных от благочинных ведомостей в каких именно местечках, слободах и селах, казенных и помещичьих имеются церкви, в какие именованья, с чьего позволения и в каком году построены, а из новостроящихся также с чьего позволения строятся и кем заложены			
№	звание мест	имена церквей	когда построены и с чьего позволения
1	в городе Дубосарах	соборная Успения Пресвятыя Богородицы	1780 ^{го} года с позволения Преосвященного Митрополита Иоанна Провлета ²⁵
2	в селении Лунги	Святого Николая Чудотворца	1791 ^{го} года с позволения покойного Преосвященного Амвросия Архиепископа
3	в селении Переритой	Святого Архистратига Михаила	1789 ^{го} года с позволения Преосвященного Амвросия
4	в селении Дороцкой	Святого Архистратига Михаила	1769 ^{го} года с позволения Преосвященного Митрополита Даниила Провлета
5	в селении Черной	Святого Архистратига Михаила	1790 ^{го} года с позволения Преосвященного Амвросия Архиепископа
6	в селении Шипка	Святого Николая Чудотворца	1790 ^{го} года с позволения покойного Преосвященного Амвросия Архиепископа
7	в селении Малаештах	Св. Архистратига Михаила	1790 ^{го} года с позволения Преосвященного Амвросия
8	в селении Теи	Св. Архистратига Михаила	вновь заложена на место обветшалой Св. Архистратига Михаила в то ж именованье 1793 ^{го} года покойным протопопом Владевичем самим собою
9	в селении Спеи	Св. Николая Чудотворца	1789 ^{го} года с позволения Преосвященного Архиепископа Амвросия
10	в селении Токмазеи	Св. Архистратига Михаила	1790 ^{го} года с позволения того же Преосвященного Амвросия
11	в селении Буторах	Св. Архис. Михаила	1773 ^{го} года с позволения Преосвященного Митрополита Иоакима Провлета
12	в селении Кошницы	Св. Архист. Михаила	1773 ^{го} года с позволения Преосвященного Митрополита Иоакима Провлета
13	в селении Погребях	Св. Архист. Михаила	1771 ^{го} года с позволения Преосвященного Митрополита Даниила Провлета
14	в селении Магали	Св. Архис. Михаила	1770 ^{го} года с позволения Преосвященного Митрополита Даниила Провлета
15	в селении Коржевой	Успения Пресв. Богородицы	1789 ^{го} года с позволения Преосвященного Митрополита Даниила Провлета
16	в селении Кучеерах	Св. Арх. Михаила	1772 ^{го} года с позволения Преосвященного Митрополита Даниила Провлета
17	в селении Муловатой	Успения Богоматери	1762 ^{го} года с позволения Преосвященного Митрополита Даниила Провлета
18	в селении Рогах	Рождества Пресвятыя Богородицы	1790 ^{го} года с позволения Преосвященного Архиепископа Амвросия
19	в селении Гоянах	Св. Николая Чудотворца	1790 ^{го} года с позволения Преосвященного Амвросия
20	в селении Беликове	Св. Арх. Михаила	1794 ^{го} года с позволения Преосвященного Гавриила, Митрополита Екатеринославского и Херсониса Таврического

²⁵ У згаданих тут і далі митрополитах Провлета фактично йдеться не про прізвище, а про дещо перекручений упорядниками титул тогочасних митрополитів так званої Ханської України, які за наявними грамотами іменовалися як митрополити Провлавії, Томаровські, Хотинські, всього побережжя Дунайського і Дніпровського і цілої України Ханської (Див.: Лебединцов А. Ханская Украина // Прибавление к Херсонским епархиальным ведомостям.– Одесса, 1860, 15 сентября, № 6, с. 302).

№	звание мест	имена церквей	когда построены и с чьего позволения
21	в селении Гарнавке	Св. Преподобных Параскевы	1773 ^{го} года с позволения Преосвященного Амвросия, а на место оной уже обветшалой заложена вновь в тож именование протопопом Иоанном Глижинским 1794 ^{го} года с позволения Гавриила, Митрополита Екатеринославского и Херсониса Таврического
22	в селении Суклей, где ныне город Тирасполь	Святителя Христова Николая	1792 ^{го} года с позволения Преосвященного Архиепископа Амвросия
23	в селении Гарагошах	Святителя Христова Николая	1779 ^{го} года с позволения Преосвященного Митрополита Кирилла Провлота
24	в селении Слободзеи	Св. Арх. Михаила	1792 ^{го} года с позволения Преосвященного Амвросия Архиепископа
25	в селении Чобручах	Покров Пресвятыя Богородицы	1790 ^{го} года с позволения Преосвященного Амвросия
26	в селении Глиной	Святителя Христова Николая	1792 ^{го} года с позволения Преосвященного Амвросия
27	в селении Короткой	Покров Пресвятыя Богородицы	1792 ^{го} года с позволения Преосвященного Амвросия
28	в селении Незавертайловке	Успения Пресвятыя Богородицы	заложена 1793 ^{го} года покойным протопопом Филофеем Владевичем, строением кончена 1794 ^{го} года, с чьего ж позволения заложена неизвестно, освященна ж сего 795 ^{го} года с позволения Преосвященного Гавриила, Митрополита Екатеринославского и Херсониса Таврического
29	в селении Яски	Св. Великомученика Георгия	1780 ^{го} года с позволения Преосвященного Митрополита Кирилла Провлота
30	в селении Белявке	Успения Пресвятыя Богородицы	1791 ^{го} года с позволения Преосвященного Амвросия Архиепископа
31	в селении Николаевке	Святителя Христова Николая	1791 ^{го} года с позволения Преосвященного Амвросия
32	в слободе господина подполковника Константина Филодорева	Св. и равноапостольных царей Константина и Елены	заложена 1794 ^{го} года мая 19 дня с позволения Преосвященного Гавриила, Митрополита Екатеринославского и Херсониса Таврического протопопом Даниилом Глижинским
33	в селении Глиной	Св. Великомученика Димитрия	1783 ^{го} года с позволения Преосвященного Митрополита Кирилла Провлота
34 ^й	в селении Долбанах	Св. Арх. Михаила	1792 ^{го} года заложена с позволения Преосвященного Амвросия, а строением окончена и освящена протопопом Иоанном Глижинским 1794 ^{го} года с позволения Преосвященного Гавриила, Митрополита Екатеринославского и Херсониса Таврического
35	в селении Дубовой	Св. Арх. Михаила	1790 ^{го} года с позволения покойнаго Преосвященного Амвросия Архиепископа
36	в слободе господина бригадира Катаржи Илии	Св. Пророка Илии	1790 ^{го} года с позволения Преосвященного Амвросия
37	в слободе г-на Катаржи Малаештах	Св. Николая Чудотворца	1792 ^{го} года заложена с позволения преос. Амвросия, а освящена сего 795 ^{го} года с позволения Преосвященного Гавриила, Митрополита Екатеринославского и Херсониса Таврического протопопом Глижинским
38	в слободе г-на действительного статского советника и кавалера Стурзи Окнах	Успения Пресв. Богородицы	1792 ^{го} года заложена протопопом Луппом, но с чьего позволения неизвестно, строением же окончена 1794 ^{го} года

№	звание мест	имена церквей	когда построены и с чьего позволения
39	в слободе одного ж-на Стурзи Косах	Св. Великомученика Димитрия	1792 ^{го} года заложена по дозволенію означеннаго протопопа Луппы селенія Липецкаго священником Федором Фиалковским, строением окончена 1794 ^{го} года
40	в слободе одного ж-на Стурзи Бырзуловой	Св. Иоанна Богослова	1792 ^{го} года заложена по дозволенію означеннаго протопопы Луппа священником Стефаном Сочинским, строением же окончена 1794 ^{го} года
41	в селеніи Гидириме	Успения Пресвятыя Богородицы	1792 ^{го} года с позволения Преосвященнаго Амвросія
42	в селеніи Пацыцелах	Святителя Христова Николая	1792 ^{го} года с позволения Преосвященнаго Амвросія
43	в местечке Балте	Святителя Христова Николая	1792 ^{го} года с позволения Преосвященнаго Амвросія
44	в селеніи Перелетной	Св. Архистратига Михаила	с позволения Преосвященнаго Архиепископа Даниила Ренскаго, но в каком году построена, никто неизвѣстен
45	в селеніи Ясыновой	Покров Пресвятыя Богородицы	1791 ^{го} года с позволения Преосвященнаго Амвросія
46	в селеніи Точиловой	Покрова Пресвятыя Богородицы	1791 ^{го} года заложена с позволения Преосвященнаго Амвросія, а освящена 1794 ^{го} года с позволения Преосвященнаго Гавриила, Митрополита Екатеринославскаго и Херсониса Таврическаго протопопом Иоанном Глижинским
47	в селеніи Липицком	Св. Архистратига Михаила	1790 ^{го} года с позволения Преосвященнаго Амвросія
48	в селеніи Гандрабурах	Св. Архистратига Михаила	1790 ^{го} года с позволения Преосвященнаго Амвросія
49	в селеніи Валеоцуловом	Святителя Христова Николая	1791 ^{го} года с позволения Преосвященнаго Амвросія
50	в слободе г-на подполковника Марки Гайоса Кошарки	Св. апостола и евангелиста Марка	1792 ^{го} года с позволения Преосвященнаго Амвросія, а освящена 1793 ^{го} года с позволения Преосвященнаго Гавриила, Митрополита Екатеринославскаго и Херсониса Таврическаго покойным протопопом Владевичем
51	в слободе Преосвященнаго Архиепископа Иосифа Арменскаго Васильевке	Св. Василия Великаго	1794 ^{го} года с позволения Преосвященнаго Гавриила, Митрополита Екатеринославскаго и Херсониса Таврическаго
52	в слободе одного ж Преосвященнаго Архиепископа Арменскаго Захаровке	Святаго Пророка Захаріи	1794 ^{го} года с позволения Преосвященнаго Гавриила, Митрополита Екатеринославскаго и Херсониса Таврическаго
53	в слободе одного ж преос. Иосиповке	Святит. Преподоб. Иосифа Ариматейскаго	1794 ^{го} года с позволения Преосвященнаго Гавриила, Митрополита Екатеринославскаго и Херсониса Таврическаго
54	в слободе г-на пример майора Георгія Гиржева	Святителя Георгія Победоносца	1792 ^{го} года по словесному повеленію Преосвященнаго Амвросія
55	в слободе г-на подполковника Марка Гайоса Анастасьевке	Св. Великомученика Анастасія	с чьего позволения и когда заложена по делам не значится, а освящена 1794 ^{го} года с позволения Преосвященнаго Гавриила, Митрополита Екатеринославскаго и Херсониса Таврическаго

№	звание мест	имена церквей	когда построены и с чьего позволения
56	в слободе г-на секунд майора Ивана Ремаря Ремаревке	Св. Иоанна Крестителя	1793 ^{го} года заложена протопопом Филофеем Владевичем, с чьего ж позволения, неизвестно
57	в слободе г-на подполковника Бузина Бузовке	Св. Архистратига Михаила	1794 ^{го} года заложена по позволению Преосвященного Гавриила, Митрополита Екатеринославского и Херсониса Таврического, строением еще неокончена, заложенная ж протопопом Глижинским
58	в селении Голте	Святителя Николая	1792 ^{го} года заложена с позволения Преосвященного Амвросия, а освящена сего 795 ^{го} года по дозволению Преосвященного Гавриила, Митрополита Екатеринославского и Херсониса Таврического протопопом Глижинским
59	в селении Гвоздовке	Св. Архистратига Михаила	1792 ^{го} года заложена и построена по повелению г-на генерал майора, Екатеринославскаго наместничества правителя и кавалера Василия Васильевича Коховского и на освящение оной последовал из Екатеринославской духовной консистории марта 24 дня сего 795 года указ, и уже освящена
60	в селении Бобрик	Рождества Пресвятыя Богородицы	1792 ^{го} года заложена по позволению того ж генерал майора Коховскаго, строением же окончена 1793 ^{го} года, но еще не освящена
61	в селении Кривом Озере	Св. Великомученицы Праскевы	1792 ^{го} года заложена, а построена 1794 ^{го} года по позволению означеннаго ж г-на Коховскаго, и на освящение оной последовал из Екатеринославской духовной консистории сего 795 ^{го} года марта 24 дня указ, но еще не освящена
62	в селении Сировой	Св. Архистратига Михаила	1792 ^{го} года заложена, а построена 1793 ^{го} года по повелению означеннаго ж г-на Коховскаго, но еще не освящена
63	в селении Кумаровой	Св. Великомученика Димитрия	1792 ^{го} года заложена и построена 1793 ^{го} года по повелению вышепомянутого г-на Коховскаго
64	в селении Ананиевом	Свят. Николая	1774 года с позволения Преосвященного Митрополита Кирилла Проевлета
65	в слободе г-на от армии пример майора, Донского войска полковника Бокова Меланке	Покров Богоматере	1792 ^{го} года заложена, а освящена 1793 ^{го} года протопопом Филофеем Владевичем, с чьего ж позволения по делам неясствует
66	в слободе госпожи провиантмейстерши Стрюковой Журавке	Покров Богоматере	1794 ^{го} года освящена по дозволению Преосвященного Гавриила, Митрополита Екатеринославского и Херсониса Таврического протопопом Иоанном Глижинским, а когда с чьего позволения построена, по делам незначится
67	в слободе господ майоров Ивана и Михаила Коховских Ахмичетной	Св. апостола и евангелиста Иоанна Богослова	1794 ^{го} года заложена по дозволению Преосвященного Гавриила, Митрополита Екатеринославского и Херсониса Таврического протопопом Иоанном Глижинским, строением же еще не кончена

№	звание мест	имена церквей	когда построены и с чьего позволения
68	в городе Очакове	Св. Николая Чудотворца	1792 ^{го} года посвящена в турецком мечете по дозволению Преосвященного Амвросия протопопом Иоанном Богдановичем
69	в том же городе Очакове	греческая Святителя Николая	сооружена самыми прихожанами, а освящена с позволения Преосвященного Амвросия протопопом Богдановичем 1792 ^{го} года ноября 9 дня
70	в слободе г-на вице-адмирала и разных орденов кавалера Николая Семеновича Мордвинова Коренихе	Святителя Николая	сооружена с позволения Преосвященного епископа Иова, а освящена по дозволении Преосвященного Гавриила, Митрополита Екатеринославского и Херсониса Таврического 1794 ^{го} года ноября 19 дня священником Иоанном Обламским
71	в слободе г-на полковника и кавалера Грибовского, называемой Ташина	Святых Троицы	1794 ^{го} года августа 4 дня заложена по дозволению Преосвященного Гавриила, Митрополита Екатеринославского и Херсониса Таврического священником Иоанном Обламским
72	в селении Голте*	Святителя Николая	1792 ^{го} года заложена с позволения Преосвященного Амвросия, а освящена 1795 года с позволения Преосвященного Гавриила Митрополита
73	в слободе г-на генерал майора Василия Ивановича Турчанинова	именование церкви неизвестно	строится вновь, но из чьего позволения и когда заложена, неизвестно
74	в слободе г-на подполковника Куриса Покровской	Покров Пресвятыя Богородицы	1793 ^{го} года заложена, а освящена 1794-го года по дозволению Преосвященного Гавриила Митрополита протопопом Иоанном Глижинским
75	в крепости строимой по рубежу Главной при Ботне	Св. Андрея Первозванного	сего 795 года апреля 15 числа заложена по дозволению его Высокопреосвященства Гавриила, Митрополита Екатеринославского и Херсониса Таврического протопопом Иоанном Глижинским
76	в городе Дубосарах	Во имя Всех Святых	на заложение сея церкви последовал из Екатеринославской духовной консистории 1794 года указ, но однако еще не заложена
77	в слободе г-на генерал аншефа и разных орденов кавалера, князя Григория Семеновича Волконского Троицкой	Святых Троицы	на заложение последовал из оной консистории 1793 ^{го} года указ, но еще не заложена
78	в слободе г-на канцелярии советника и кавалера Андрея Алтесты Валановой	Святителя Христова Николая	на заложение последовал из Екатеринославской духовной консистории 1793 ^{го} года указ, но еще не заложена
79	в слободе г-на провиантмейстера Якова Белухи Кохановке	Св. апостола Иакова, брата Господня	на освящение последовал из походной его Высокопреосвященства Гавриила, Митрополита Екатеринославского и Херсониса Таврического указ сего 795 ^{го} года

Протопоп Иоан Глижинский

IP НБУВ, ф. V, спр. 530, арк. 300-304.

* Тут у відомості стосовно Голти маємо явний повтор, але в дещо скороченому варіанті (див. п. № 58).

У наведеному документі порівняно з попередньою відомістю 1794 року відсутні згадки про церкви Різдва Богородицьку слободи Покровської і Миколаївської містечка Паркани. Щодо останньої, вона більш за все була ліквідована з припиненням існування цього містечка. Стосовно церкви сільця Покровського, можливо, мала на увазі лише каплиця, підпорядкована Покровській церкві сусіднього села Покровського. Очевидно звідси походить також однакова початкова назва обох сіл, пізніше відомих як Катеринівка генерал-полковника М.Кутузова і Журавка або Ананіївка провіантмейстера Струкова. Згадку про Різдва Богородицьку церкву чи каплицю у колишньому володінні М.Кутузова успадкувало село Богородищенське, де з 1817 року діяла вже Казанська церква. Щодо Покровської церкви села Балай, у відомості 1795 року це вже село Покровське (Куриса), першоназва якого походить від однойменної річки. У подальших відомостях не зустрічається також згадок про село Беликове, яке є дещо перекрученою назвою поселення Делакеу (пізніше Делакове), що мало одну й ту ж Михайлівську церкву. Простежуються також відмінності у назвах церкви села Коси, що зумовлено її освяченням в ім'я іншого святого. Таку ж ситуацію наступні документи фіксують щодо церкви села Ташине, де замість Троїцької з 1796 року почала діяти Андріанонаталіївська церква. У подальших документах не згадується також Миколаївська церква села Суклеї [Сугаклеї], яка до відкриття у місті Тирасполі кам'яної Соборної церкви (1800 рік) певний час слугувала для задоволення духовних потреб його прихожан. Лише на початку XIX ст. були реалізовані також плани щодо побудови Андріївської церкви при Тираспольській фортеці.

Відомості про церкви у правобережних повітах Новоросійської губернії за описом 1798 року

№	назва поселень*	відомості про церкви за економічними примітками до опису
		Новоросийский уезд
1А	губернский город Новоросийск	церкви: первая каменная во имя Преображения Господня заложенная в 1787 году мая в 9 день во время путешествия в южныя страны до города Херсона и Тавриды блаженныя и высокодостойныя памяти Ея Императорского Величества государини императрицы Екатерины вторыя, самодержицы Всероссийской с его величеством римским императором Иосифом вторым же, о трех престолах во имя: первой Преображения Господня, второй Великомученицы Екатерины, третьей Святаго Иосифа, из коих последние два в память Их Императорских Величеств знаменитых во оную страну подвигов, которая строением приостановленна; вторая церковь на полугоре каменная ж во имя Василия, Великого Архиепископа Киссарии Каппадонийския, заложенная на кладбище недоделанная ж, да деревянных приходских две: первая на низком ровном месте во именованіе Успения Пресвятыя Богородицы о трех, вторая Казанския Богоматери на возвышенном ровном месте в одном престолах
1В	казенные фабрики суконная и чулочная	во оных церковь деревянная Покрова Пресвятыя Богородицы в покоях мастерских временная, до сделания в положенном по плану месте
1D	предмestье города Новые Койдаки	в нем церквей деревянных три: первая Святителя Николая, вторая Черниговскаго Михаила и третья Сошествія Святаго Духа о одном пределах
3	Сухачевка	церковь деревянная во имя Святаго апостола и евангелиста Иоанна Богослова одна
4	Краснополь	церковь деревянная Сошествія Святаго Духа
7	Каменка и Старые Койдаки	Каменка, в нем церковь деревянная во имя Святителя Николая; Старые Койдаки, в нем церковь деревянная во имя Святаго Архистратига Михаила
9	Волоское	церковь деревянная во имя Преображения Господня
12	Звонецкое	церковь деревянная во имя Преображения Господня
13	Солоненькое	церковь деревянная во имя Святаго Иосифа
14	Николаевка	церковь деревянная во имя Чудотворца и Святителя Николая
17	Сурское	церковь деревянная во имя Трехсвятителей одна
21	Петровское	церковь деревянная во имя Святых апостолов Петра и Павла
24	Ивановское	церковь деревянная во имя Зачатія Святыя Анны

* До витягу включені всі поселення зі статусом сіл, що визначався наперед наявністю церков та інших релігійних споруд, а також міста (г), містечка (м), станиці (ст) та окремі "деревни" (д), які містять згадки про такі споруди або про церковнослужителів, що можуть свідчити про існування у поселенні самостійних приходів.

25	Каменское, Третузно-во, Карнауховка и Тарамское	в Каменском церковь деревянная во имя Рождества Пресвятыя Богородицы; в Третузном церковь деревянная /.../ во имя Великомученицы Варвары; в Тарамском церковь деревянная ж во имя Покрова Пресвятыя Богородицы; в одной округе четыре /участка/ церковной земли, две при реке Суре, а прочие при оврагах Ведмежом и Келебердянском
26	Романково	церковь во имя Успения Пресвятыя Богородицы о трех престолах: апостола Андрея Первозванного и принесение мощей Святителя Христова Николая
27	Сошиновское	в оном церковь во имя Казанския Богоматери
31	Новогригорьевское	в нем церковь деревянная во имя царя Константина
35	Ильинское	в нем церковь во имя Архистратига Михаила
45	Писмичевское	церковь деревянная во имя Трех Святителей
50	Федоровка	в нем вновь строится деревянная церковь во имя Архистратига Михаила
56	Хортицкая, колония	церковь деревянная
57	Любимое	церковь деревянная Святителя Христова и Чудотворца Николая
60	Верхнетарасовское	церковь деревянная во имя Святыя Мученицы Александры
66	Грушевка	церковь во имя Архистратига Михаила
70	Томаковка	церковь деревянная во имя Благовещения Пресвятыя Богородицы
76	Красногригорьевка, д.	церковь еще не выстроена
79	Никополь, м.	церковь деревянная во имя Благовещения Пресвятыя Богородицы
82	Покровское	церковь деревянная во имя Покрова Пресвятыя Богородицы
83	Шолохово	церковь деревянная во имя Святаго Апостола и Евангелиста Иоанна Богослова
93	Лошкаревское	церковь деревянная во имя Святых равноапостольных князей Константина и Елены
98	Михайловское	церковь деревянная во имя Святыя великомученицы Екатерины
104	Гуляйполе	церковь деревянная во имя Святаго мученика Федора
129	Ивановское	церковь деревянная во имя Зачатия Иоанна Предтечи
135	Домоткань и Пушкаревка	Домоткань, в нем церковь деревянная во имя Архистратига Михаила; в Пушкаревке церковь деревянная во имя Святителя Христова Николая
146	Бородаевка	церковь деревянная во имя Покрова Пресвятыя Богородицы о тех пределах: Святыя великомученицы Варвары и Архистратига Михаила
149	Днепровокаменка и Калужина	Днепровокаменка, в нем церковь во имя Святителя Христова Николая; в Калужино церковь деревянная во имя Успения Пресвятыя Богородицы
163	Альферовское	церковь деревянная во имя Святаго апостола Иоанна Богослова
165	Саксагань	церковь деревянная во имя Покрова Пресвятыя Богородицы с престолом Великомученика и Победоносца Георгия одна
189	Веселотерновское	церковь во имя Архистратига Михаила
194	Софиевское поле	церковь деревянная во имя Святителя Христова Николая
199	Лозоватое	церковь во имя Покрова Пресвятыя Богородицы
202	Анновка	церковь во имя Святаго равноапостольного князя Владимира
227	Камисаровка	церковь деревянная во имя Святителя Христова Николая
236	Лиховка	церковь во имя Сошествия Святаго Духа
242	Байдаковское	церковь деревянная во имя Святаго Крестителя Господня Иоанна
260	Одобашевское	церковь во имя Воздвижения честнаго креста Господня
263	Мишурин Рог, м.	церквей деревянных две: 1 ^я во имя Преображения Господня, 2 ^я Семиона Богоприимца
278	Дериевка и Куцоловка	в Дериевке церковь деревянная во имя Воздвижения честнаго креста Господня; в Куцоловке церковь во имя Покрова Пресвятыя Богородицы
283	Плахтеевка	церковь деревянная во имя Успения Пресвятыя Богородицы
290	Николаевка	церковь деревянная во имя Святителя Христова Николая
293	Хорошево	церковь деревянная во имя Святых равноапостольных царей Константина и Елены
295	Попельнастое	церковь во имя Святаго апостола и евангелиста Иоанна Богослова
303	Никифоровка	церковь во имя Живоначальныя Троицы
309	Жолтое	церковь деревянная во имя Святаго апостола Анания
310	Зеленое	деревянная ж во имя Святых апостолов Петра и Павла

		Елисаветградський уезд
1	Елисаветград, г.	Соборная церковь внутри крепости деревянная во имя Святыя Троицы. В предместьи церквей деревянных 1 ^а во имя Успения Пресвятой Богородицы, а 2 ^а вновь выстроенная каменная соборная с тремя престолами, 3 ^а Покрова Пресвятыя Богородицы, 4 ^а Владимирская, 5 ^а Знаменская, 6 ^а старообрядческая часовня и молитвенный дом
2	на выгонной земле у оврага Криничного	при деревне Млинской, неподалеку церковь деревянная во имя Петра и Павла с кладбищем, да отдельных кладбищ три, из коих одно еврейское и раскольничье
14	Клинцы, ст.	часовня деревянная
16	Калиновская, ст	деревянная часовня
38	Божедановка, сельцо	церковь во имя Святыя Живоначальныя Троицы
44	Лелековка	церковь деревянная во имя Святыя и Живоначальныя Троицы
46	Михалчево	церковь деревянная во имя Святителя Христова Николая
48	Большая Северинка	церковь деревянная во имя Чудотворца Николая
53	Оситняжка	церковь деревянная во имя Чудотворца Николая
59	Петрово	церковь деревянная во имя Иоанна Предтечи
63	Ульяновка	церковь деревянная во имя Рождества Богородицы
65	Сентов	церковь деревянная во имя Сошествия Святаго Духа
68	Вуковарь	церковь деревянная Великомученика Дмитрия
69	Федварь	церковь деревянная во имя Петра и Павла
74	Каменка	церковь деревянная во имя Архистратига Михаила
83	Высокие Буераки	церковь деревянная во имя Великомученицы Екатерины
86	Казармы	церковь деревянная во имя Чудотворца Николая
87	Суботиц	церковь деревянная во имя Стретения Господня
96	Максимовка	церковь деревянная во имя Рождества Богородицы
98	Гончарское	церковь деревянная во имя Иоанна Богослова
99	Знаменка	церковь деревянная во имя Знамения Богородицы
102	Михайловка	церквей деревянных две, церковников 15 душ
105	Лозоватка	церковь деревянная во имя Чудотворца Николая
106	Цыбулев	церковь деревянная во имя Покрова Богородицы с пределом
107	Красное Поле	церковь деревянная во имя Симеона Богоприимца
110	Дицовка	церковь деревянная во имя Воскресения Христова
117	Вершац	церквей деревянных две: первая Рождества Богородицы, вторая Николая Чудотворца
129	Иванковцы	церковь деревянная во имя Покрова Богородицы
130	Плоское	часовня деревянная
134	Веселый Кут	церковь деревянная во имя Рождества Богородицы
135	Ульяновка	церковь деревянная во имя Рождества Богородицы
140	Дмитровка, м.	церквей деревянных три: первая Успения Пресвятыя Богородицы, вторая царя Константина, а третья Чудотворца Николая
141	Шамовка	церковь деревянная во имя Рождества Богородицы
146	Фощеватое	церковь деревянная во имя Андрея Первозванного
150	Мошорин	церковь деревянная во имя Воздвижения Честнаго Креста
165	Пикинерная Аджамка	церквей деревянных две: 1 ^а во имя Преображения Господня о двух престолах, 2 ^а Чудотворца Николая
180	Покровская, ст.	церковь деревянная во имя Покрова Пресвятыя Богородицы
183	Красный Яр, ст.	деревянная часовня
185	Вершинокаменка	церковь деревянная во имя Святителя Николая
198	Куцовка	церковь деревянная во имя Живоначальныя Троицы
201	Верблюжка	церковь деревянная во имя Успения Богородицы
205	Петрово	церковь деревянная во имя Вознесения Господня
217	Гуровка	церковь деревянная во имя Покрова Богородицы
222	Софийское	церковь деревянная во имя Святыя великомученицы Софии

261	Цыбулевка, сельцо	часовня деревянна
270	Коротяк	церковь деревянна во имя Покрова Богородицы
277	Губовка	церковь деревянна Покрова Пресвятыя Богородицы
281	Компанеевка, сельцо	церковь деревянна во имя Покрова Пресвятыя Богородицы
294	Новомиргород, г.	в крепости две церкви: соборная каменная во имя Святителя Николая Чудотворца и приходская деревянна во имя Рождества Пресвятыя Богородицы; в предместьи оногo города приходских две церкви: каменная Покрова Илии, деревянна Архистратига Михаила, старообрядческих часовен две
310	Андреевка	церковь деревянна
330	Мартонош	церковь деревянна Великомученика Георгия
334	Алексеевское	церковь деревянна во имя Святаго апостола и евангелиста Иоанна Богослова
338	Малая Вись	церковь деревянна Иоанна Предтечи
340	Петровка	церковь во имя Верховных апостолов Петра и Павла
342	Петропавлово	церковь деревянна апостолов Петра и Павла
353	Коробчин	церковь деревянна во имя Успения Пресвятыя Богородицы
357	Александровка	-
358	Плетеный Ташлык	церковь деревянна Николая Чудотворца
375	Ивановка	церковь деревянна во имя С ^{го} Иоанна Крестителя
379	Грузкое	церковь деревянна Покрова Богородицы
385	Овсяниковка	церковь деревянна Святителя Николая
388	Виска	церковь деревянна Преображения Господня
398	Максимовка	церковь деревянна Преподобнаго Арсения
402	Панчов	церковь деревянна во имя Чудотворца Николая
409	Каменка	церковь деревянна во имя Святаго великомученика и победоносца Георгия
410	Каниж	церковь деревянна во имя Трех святителей
417	Владимеровка	церковь деревянна во имя Чудотворца Николая
424	Александрия, г.	церквей деревянных 2, первая Успения, вторая Покрова Пресвятыя Богородицы; старообрядческая часовня
428	Золотаревская, ст.	часовня
433	Табурище	церковь деревянна Архистратига Михаила
448	Белецковка, сельцо	церковь деревянна Живоначальной Троицы
449	Крюков, м.	церковь деревянна Покрова Богородицы
450	Онофреево	церковь каменная Преподобнаго Спиридона
452	Павлыш	церковь деревянна Стретения Господня
455	Васильевское	церковь деревянна о двух престолах: Василия епископа Парийскаго и Зачатия Святыя Анны
458	Байдаково	церковь деревянна Андрея Первозваннаго
471	Каменнопотоцкое	церковь Преображения Господня
472	Зыбкая, ст.	старообрядческая часовня
473	Красная Камянка	церковь деревянна во имя Рождества Пресвятыя Богородицы
484	Богоявленск	церковь деревянна Богоявления Господня
485	Куколовка	церковь деревянна Архистратига Михаила
493	Аврамовка	церковь деревянна Трех Святителей
505	Александровка	церковь деревянна Архистратига Михаила
509	Краснополье	церковь деревянна Святаго Великомученика Димитрия
511	Чечелевка	церковь деревянна Покрова Пресвятыя Богородицы
513	Спасово	церковь деревянна Архистратига Михаила
519	Лисаневичево	церковь деревянна Иоанна Богослова
523	Петриковка, м.	церквей деревянных две: 1 ^я Иоанна Предтечи, 2 ^я Чудотворца Николая с пределом Захария и Елисаветы
531	Головковка	церковь деревянна Живоначальныя Троицы
540	Усовка	церковь деревянна во имя Чудотворца Николая
542	Березово	церковь деревянна Святаго праведнаго Иосифа

545	Глоговац	церковь деревянная Святителя Христова Николая
546	Вараждин	церковь деревянная Живоначальных Троицы
547	Войновка	церковь деревянная во имя Святого архидиакона Стефана
554	Бандуровка	церковь во имя Покрова Пресвятыя Богородицы
565	Светлое Поле	церковь во имя Святого Димитрия Мироточиваго
566	Пантазиево	церковь деревянная Архистратига Михаила
568	Диковка	церковь деревянная Богоявления Господня
579	Мироново	церковь деревянная Симеона Столпника
580	Никольская,ст.	часовня
586	Янов	церковь деревянная во имя Иоанна Предтечи
589	Макариха	церковь деревянная Иоанна Предтечи
594	Федорки	церковь деревянная великомученика Георгия
596	Глинск	в старом развалившемся укреплении церковь деревянная Архистратига Михаила
602	Галагановка	церковь деревянная во имя Иоанна Богослова
603	Стецовка	церковь деревянная Чудотворца Николая
606	Калонтаев	церковь деревянная Покрова Богородицы
612	Егоровка	церковь деревянная во имя Святителя Христова и Чудотворца Николая
617	Чонград	церковь деревянная Вознесения Господня
		Ольвинопольский уезд
1а	Ольвинополь, г.	церковь Великомученицы Варвары деревянная
1	Голта	церковь деревянная Николая Чудотворца
5	Катериновка	церковь деревянная Михайловская
7	Романовка	церковь деревянная во имя Марьи Египетския
37	Исаевка	церковь деревянная Казанския Богоматери
57	Новопавловка	церковь во имя Иоанна Богослова
65	Святотроецкое	церковь Святыя Троицы
68	Кохановка	церковь во имя Иякова брата Божия
72	Кривое Озеро и Лукановка	в Кривом Озере церковь во имя Великомученицы Парасковей, в Лукановки Крестовоздвиженская
73	Кумарово	церковь Дмитрия Ростовского Чудотворца
96	Контакузинька	церковь деревянная во имя Святого Иоанна
100	Константиновка и Александровка	церковь в Константиновке Святого Чудотворца Николая; в Александровке Покров Пресвятыя Богородицы
103	Трикраты	церковь деревянная во имя Архистратига Михаила
108	Братское	церковь во имя Чудотворца Николая
136	Бобринцово	церковь во имя Чудотворца Николая
171	Троицкое	церковь деревянная Святыя Троицы
174	Новогригорьевское	церковь деревянная Григория Великой Армении
175	Соколы	церковь деревянная Петра и Павла
176	Мигея	церковь деревянная Апостолов Петра и Павла
216	Ровное	церковь деревянная Покрова Богородицы и часовня деревянная
231	Пещаный Брод	церковь деревянная Иоанна Предтечи
237	Павловское (м.) и Черный Ташлык	в селе Черноташлыцком церковь деревянная Великомученицы Варвары, в Павловском – Великомученика Георгия
242	Злынка	церковь часовня деревянная, церковь деревянная Рождества Богородицы
247	Сухой Ташлык	церковь деревянная Покрова Богородицы
263	Тишковка	церковь деревянная Покрова Богородицы
264	Липняжка	церковь деревянная Успения Богородицы
265	Любомирка	церковь деревянная Покрова Богородицы
271	Лысье Горы	церковь деревянная Покрова Богородицы
273	Исаевка	церковь деревянная Святого Димитрия
274	Синюхин Брод	церковь деревянная Архангела Михаила
377	Ольшанка	церковь деревянная Иоанна Милостивого

278	Осички, д.	церковь деревянная Иоанна Богослова
279	Добрянка	церковь деревянная Рождества Христова
293	Терновка	церковь деревянная во имя Святого Чудотворца Николая
302	Серезлиевка	церковь деревянная Покрова Богородицы
304	Архангельск, м.	две деревянные церкви: первая Архистратига Михаила, вторая Чудотворца Николая
315	Скалевое	церковь деревянная Архангела Михаила
318	Живаново	церковь Архистратига Михаила
319	Тимофеевка	церковь деревянная Покрова Богородицы
320	Калниболото	церковь деревянная Вознесения Господня
325	Кагарлык	церковь деревянная Святыя Троицы
338	Якимовка	церковь деревянная Иоакима и Анны
341	Надлак	церковь деревянная Чудотворца Николая
343	Ивановка	церковь деревянная Константина и Елены
345	Петроостров	церковь деревянная Преображения Господня
347	Хмелевое	церковь деревянная Александра Невского
348	Заверюховка	церковников – 5
350	Эрделиевка	церковь деревянная Георгия
351	Копанки	церковь деревянная Константина и Елены
		Тираспольский уезд
1	Тирасполь, г., Терновка и Сугакля	в Тирасполе церковь греческого исповедания во имя Святого Николая и часовня деревянные мазаночные; церковь в Терновке Прасковейская
2	Карагаш и Слободзея	церковь в Карагаше Николаевская, а в Слободзее Михайловская
3	Чубурчи, Корытная, Глинна, Завертай- ловка	-
12	Граденице	в намереванной выстроить в оном селе Рождества Богородицы церкви для довольствия церковнослужителей отмежованно из окружной земли сто двадцать десятин
13	Яска и Троицкая	церковь в Яске Георгиевская, церковнослужителей мужеска 5, Троицком – Троецкая, церковнослужителей мужеска 8 душ
19	Беляевка и Маяки	церковь в Беляевке Успенская
20	Калаклея	-
21	Овидиополь, г.	в предместьи города церковь во имя Святого Николая
25	Одесса, г.	церковь Николаевская и строящаяся Екатерининская
33	Любополь	церковнослужителей 2 души
56	Покровское	церковь Покровская
73	Бузыновка	церковнослужителей мужеска 3 души
113	Анастасиевка	церковь Анастасиевская
116	Николаевка	церковнослужителей мужеска 4 души
152	Валегоцул	церковь Николаевская
165	Васильевка, Оси- повка и Захаровка	имеются церкви: в Васильевке Васильевская, в Осиповке Иосифовская, при них церковнослужителей мужеска 14 душ, в Захаровке Успенская
178	Богославка	для намереваемой выстроиться в Богославке каменной Иоанновской церкви отведено 124 десятины 2090 квадратных саженой земли
183	Малаешты, Тея, Токмадзиу, Спея, Бутор, Шибка	имеются церкви: в Малаештах, Теи Михайловская, Токмадзиу Николаевская, Спеи Николаевская ж, Буторе – Михайловская, Шибке Николаевская
192	Григориополь, г. с селениями: Делакеу, Черное и Глинное	деревянных церквей две, церковнослужителей мужеска 37, женска 47 душ; церкви в селениях Черном Михайловская, а Глинном Дмитриевская
193	Новые Дубосары, г. с селениями Лунка, Могала	деревянных церквей три, из коих в двух на русском, а в третьей молдовском языках отправляется богослужение, соборная из них во имя Успения Пресвятыя Богородицы; церковнослужителей мужеска 26, женска 15; в селениях Лунке и Могалы имеются часовни

	Погребы, Кошница, Перрыга, Дороцкое, Коржува, Кучиеры, Миловатое, Роги, Гоянь, Дойбаны, Дубовая	в означенных селениях церкви: Дубовой и Дойбанах Михайловские, при них церковнослужителей мужеска 9; Гоянях Николаевская, церковнослужителей мужеска 2; Рогах Рождества Богородицы и заштатной Святосимеоновский монастырь, церковнослужителей мужеска 6; Милаватом Успенская, церковнослужителей мужеска 7; Кошьерах Михайловская, церковнослужителей мужеска 2; Коржевом Успенская, церковнослужителей мужеска 3; Лунке Николаевская; Магалах Михайловская; Кошници, Перрите и Дорацком Михайловские, при них церковнослужителей мужеска 18; в селе Погребах церковнослужителей мужеска 3 души; в сих селениях имеются выстроенные наподобие дому мазаночные часовни
194	Ремеровка, д.	церковь во имя Иоанна Предтечи
196	Ильино и д. Малаешты	в первом имеется церковь Ильинская, при ней церковнослужителей 8, а в Малаештах 3
200	Кошарка	церковь во имя Святого евангелиста Марка
201	Окны	церковь во имя Успения Пресвятыя Богородицы
202	Флоры	церковь Георгиевская
203	Косы	-
204	Бырза	-
207	Точильня и Липецка	-
208	Анани и Гандрабура	-
209	Гольм	невдаль оного при овраге нещитающийся в штате Гольмский мужской Рождества Богородицы монастырь
210	Ясенова	-
211	Гвоздовка и Бобрик	-
212	Мелана	церковь деревянная Покрова Пресвятыя Богородицы
213	Перелет, Посисель, Гидерим, Байталы из округи г.Балты	в Посиселе заштатный Рождества Богородицы монастырь; в Балте церковь деревянная
		Херсонский уезд
1	Херсон, г.	внутри крепости соборная церковь каменная во имя Святыя великомученицы Екатерины и при ней в особом отделении деревянная колокольня; в предместьях города: военном – полковая ветхая деревянная церковь, в купеческом или греческом форштате церковь российская деревянная Святого Архангела Михаила с пределом Великомученицы Варвары, на место коей вновь строится каменная о трех престолах во имя Успения Пресвятой Богородицы, Святителя Христова Николая и Святыя Великомученицы Варвары; церковь греческая, деревянная же Святыя мученицы Софии с пределом Великомученицы Варвары, на место которой вновь зиждется каменная, и церковь католическая мазаночная
5	Ивановское	церковь каменная во имя Святого Предтечи Иоанна
10	Станислав	церковь Святителя Христова и Чудотворца Николая
19	Вавилово	церковь Преображения Господня
21	Турецкая Терновка	строится турецкая мечеть каменная
22	Воскресенское	имеет деревянную церковь
23	Богоявленское	церковь Богоявления Господня
24	Николаев, г.	две церкви православного исповедания: одна Соборная каменная во имя Великого мученика Григория Великия Армении, а другая деревянная греческая во имя Покрова Пресвятыя Богородицы; католическая церковь каменная во имя Святого Иосифа
25	Домаха	церковь деревянная Святого Архангела Гавриила
40	Никольское	церковь каменная Святыя Живоначальной Троицы
48	Тягинка	церковь деревянная Святителя Христова и Судотворца Николая
58	Береслав	церковь Воскресения Господня деревянная, обнесена каменной оградой
63	пустошь Сафрониевская	монастырь построен каменный напротив берега Днепра при устьи оврага Пропастного
67	Омеловое	церковь деревянная Святыя Петра и Павла обветшалая, на место которой вновь строится того ж имени каменная

75	Перетовка	в нем церковь деревянная
92	Николаевка, д.	церковь Пресвятыя Живоначальныя Троицы
93	Марьинское	церковь Преображения Господня
94	Еленовское	церковь деревянная во имя Святителя Христова и Чудотворца Николая
114	Кривой Рог	церковь деревянная Святителя Христова и Чудотворца Николая
119	Широкое	церковь Покрова Пресвятыя Богородицы
125	Шестерня	церковь каменная Рождества Пресвятыя Богородицы
143	Томарово	церковь Рождества Христова деревянная
204	Медерово	церковь во имя Святых апостолов Петра и Павла
222	Привольная, ст.	в ней церковь деревянная
228	Федоровка	церковь Святаго великомученика и победоносца Георгия
229	Касперово	в первом церковь каменная Святителя Христова и Чудотворца Николая с
230	Новопетровское, м.	пределом Святаго мученика Харлампия, а в последнем Святаго Димитрия
240	Николаевка, д.	в селе церковь Святителя Христова и Чудотворца Николая
246	Очаков, г.	церквей православного исповедания две, обе каменные, сооружены во имя Святителя Христова и Чудотворца Николая

Складено за: ЦГИА, ф. 1350, оп. 312, д. 22, лл. 1-25, 48-146. Копія: ЦДІАК України, КМФ-11, оп. 2, од. зб. 2 і 3.

За наявними оцінками, опис повітів Новоросійської губернії 1798 року (більше відомий дослідникам як опис до відповідного атласу 1799 року), звідки залучені вищенаведені відомості, відноситься до найбільш детальних. В той же час і при його підготовці укладачам не вдалося уникнути окремих прогалин або і явних помилок.

Зокрема, із-за пропусків в описі відсутня згадка про Миколаївську церкву села Тритузного, внаслідок чого з тексту виходить, що тут діяла Варваринська церква, яка фактично знаходилася у Карнаухівці. Не відповідає фактичному стану черговість зазначення назв церков у казенних поселеннях Касперове і Новопетровське, де діяли, відповідно, Дмитрівська і Миколаївська церкви. Хрестовоздвиженська церква села Луканівки (згодом Сирове) та Михайлівська села Катеринівки, які знаходилися в лівобережній частині цих сіл, на час укладання опису вже відносилися до території, що відійшла до Подільської губернії (згадки про них без належних коректив залучено очевидно ще з попередніх описів Вознесенського намісництва, коли ці села до їх поділу на ліво- і правобережні частини перебували у складі тогочасного Богопільського повіту). Більш того, у Сировому вже з 1795 року почала діяти власна Михайлівська церква (ДАОО, ф. 37, оп. 3, спр. 53). Невідповідності простежуються також у назвах Пасицельського монастиря (мав здавна Успенську церкву), церков сіл Байдаківка, Білецьківка, Божеданівка (Аннінське), Гуляй Поле, Веселий Кут, Домаха, Кагарлик, Куцеволівка, Лисаневичеве, Миколаївка (фон Сталя), Олександрівка (Аврамова), Петрове (Стойкова), Скалеве, Флори, Чонград і Кам'янка (Булацелєвої), де замість діючої Покровської церкви значиться назва Георгіївської церкви села Олександрівки, відсутня в його описі²⁶. Аналогічну ситуацію маємо і щодо назв інших церков в Аджамці і Архангельську (згадані як Миколаївські замість, відповідно, Покровської і Варваринської); у м. Миколаєві діяла Миколаївська грецька церква, а не Покровська.

Не менш показово, що подібні невідповідності у назвах церков зустрічаються і в тогочасних документах духовних правлін. Зокрема у донесенні 1796 року про побудову церков, у селі Окни (Стурзи) згадується Георгіївська церква, що фактично була закладена і діяла як Успенська; у селі Бірзулове – Дмитрівська, яка при освяченні названа вже Богословською (ДАОО, ф. 37, оп.1, спр. 493). Згадана у цій же справі Покровська церква села Флори вже через два роки фіксувалася в документах як Миколаївська. Очевидно в ім'я інших святих були освячені також згадані в описі церкви у селі Солоненьке та кладовищна у місті Катеринославі.

Дещо застарілою є інформація опису щодо церков у селах Дицівка і Онуфріївка, де діяли вже новозбудовані храми, названі іменами інших святих. За наявними документами на цей час у місті Херсоні замість Михайлівської вже почала функціонувати новозбудована Успенська купецька церква (ДАОО, ф. 37, оп. 2а, спр. 33; оп. 4, спр. 5).

²⁶ В той же час, відомості 1798 року чітко фіксують місце влаштування Орловобалківської Андріївської церкви (село Хвошувате), закладеної за спільним клопотанням від 1778 року генерала Медера і польського полковника Мервинського (ДАДО, ф. 1684, оп. 2, спр. 573, п. 221), які були власниками фактично двох різних сіл в урочищі Орлова балка (від останнього, власне, і походить назва церкви, що згодом перейшла також на село Хашувате).

Лише в окремих випадках виділені кладовищні та придільні церкви. Зокрема, до перших очевидно відносилася Миколаївська церква села Вершаца, на основі якої та відповідного приділу з 1800 року почала діяти вже Іоаннопредтечівська кладовищна церква (Там само, спр. 464, арк. 66), до других – Костянтинівська церква села Дмитрівки, яка вже на початку XIX ст. не згадується.

Звертає увагу також недостатня чіткість відображення у описі 1798 року статусу поселень з церквами, частина з яких все ще відмічені як "деревни". Показово, що практично без змін статус таких сіл залишився відображеним і в пізніших відомостях повітів Херсонської губернії 1806 року (ІР НБУВ, ф. 1, д. 1665, арк. 1-80). Виключення складають лише уточнення щодо сіл Розаліївки, Барабойського, Кисляківки, Миколаївки (фон Сталя), Талового та Іванівського (Камбурля), куди за відомостями з хронології Гавриїла Розанова мала бути перенесена колишня Спиридонівська церква села Онуфріївки. Як село з церквою Іванівка фіксується також у пізніших друкованих картографічних джерелах, зокрема на аркушах 20-верстової Детальної карти Росії, укладеної з урахуванням підсумків V ревізії населення, але скоріше за все тут діяв лише відокремлений приход Онуфріївської церкви, більш детальних відомостей щодо якого відшукати не вдалося. Як село згадується також Верхня Лозоватка, що, не виключено, могло бути зумовлене її належністю до приходу церкви села Миколаївки (Остроградського), яке відійшло до Катеринославського повіту. Не вдалося знайти підтверджень також щодо існування церков у сільцях Перетівці та Осички, останнє з яких належало до приходу Іоаннівської церкви села Ольшанки. Аналогічним чином при сільці Софіївське поле Катеринославського повіту згадана Миколаївська церква села Кривого Рогу, до приходу якого певний час воно було приписане. Відсутні і відомості про самостійні приходи у слободах Завірюхівці, Миколаївці (Жураковського), Любополі (Стурзи), хоча остання, як і слобода Троїцька (адмірала Мордвінова, згодом – генерала Кобле) на другій стороні Тилигульського лиману, зображені на згаданій карті з відміткою про наявність тут релігійних споруд.

Найбільш помітні лакуни щодо складу церков простежуються у відомостях Тираспільського та забузьких частин Херсонського і Ольвіопільського повітів. Але не виключено, що за певною недбалістю чи необізнаністю укладачів, описи фіксують також реальний стан церковного будівництва у цьому регіоні. У багатьох випадках швидкість, з якою видавалися дозволи на відкриття церков та відбувалося їх освячення, наводять на думку, що часто йшлося лише про наспіх влаштовані плетеневі споруди, які вже через кілька років потребували поправки. Щодо кам'яних церков, їх будівництво нерідко розтягувалося на цілі десятиліття. Очевидно не випадково в архіві Херсонської духовної консисторії за другу половину 90-х років XVIII – перше десятиліття XIX століть відклалася значна кількість справ, які стосувалися дозволів на ремонт або перебудову церков, серед яких було немало і нововідкритих. Тому не виключено, що недобудовані церкви у таких випадках могли просто не фіксуватися (в цілому, із зазначених у відомості 1795 року, опис 1798 року не містить інформації щодо діючих церков у 20 поселеннях цього регіону, згаданих зі статусом сіл). Все ще як слободи без зазначення церкви показані села Гіржеве, Ананіївка (Струкова), Ахмачет, Розаліївка (Філодора) і Ташине. Станом на 1798 рік збереглися також метричні книги казенних поселень Врадіївки, Ташлик і Байтали, слобід Іванівка (Мар'яновського), Куликове Поле, Покровка (Милашевича), Миколаївка (Ганського), де початково діяла Троїцька церква, та Тузл (ФХДК, с. 45-70). В той же час, ще в 1796 році була закрита церква у селі Погреби, жителі якого були приєднані до приходу села Кошниці (ДАОО, ф. 37, оп. 1, спр. 495). Аналогічним чином через рік припинила існування Михайлівська церква села Чорне. Недобудованими або не розпочаті будівництвом залишалися церкви міста Одеси Катерининська і Олександроневська при фортеці (Там само, оп. 2а, спр. 81, арк. 51), слободи Воланівки та грецького дивізіону, що мав бути поселений неподалік Одеси.

Із згаданих у описі 1798 року не була закладена церква також у селі Федорівці (графині Сіверсової) Катеринославського повіту, що увійшло до приходу новозакладеної церкви в селі Ігнатівка (генерала Гіжицького). Крім того, з різних причин залишилися нереалізованими клопотання про відкриття церков у слободах Петрівка (Ганського), Петрівське (Заводовського), де лише з 1809 року почав діяти власний Петропавлівський молитовний будинок, Весела (бригадира Зам'ятіна) та Трояни (Кузнецова) (Там само, оп. 1, спр. 481, 485, 516, 583). У 1796 році поселяни села Усівки отримали зашнурну книгу для збору пожертв на будівництво другої Олександроневської церкви (ДАДО, ф. 1684, оп. 2, 172, п. 695), яка практично відразу після освячення згоріла, так і не розпочавши функціонувати як самостійний приход.

Щодо території краю між Бугом і Дніпром, в описі відсутня інформація щодо церковних приходів, які згадані в документах попереднього періоду в селах Оникіївка, Петрівка (Булича),

Покровка (Скорича), Седнівка, а також Ухівка, церква якої фактично перебувала при селі Улянівці²⁷, що постало у межах земельних володінь колишнього Сафронієвого монастиря. та за відомостями про метричні записи станом на 1798 рік почали діяти у казенних поселеннях Богданівка, Варварівка, Кам'янка, Щербані та у поміщицьких селах Троянка, Величківка, Бешбайраки, Девітовка, Любомирка (Ксаверівка), Іванопетровське, Миколаївка (фон Сталя), Андріївка (Сочеванова), Попівка, Олександрівка (Текелі), Миколаївка/Андріївка (Вінтелева), Миколаївка (Водяна), Витязівка, Богуславка та Янопіль, де замість Різдвянобогородицької каплиці з 1798 року почала діяти новозбудована Успенська церква (ФХДК, с. 40-70).

Крім того, замість звітшалої Покровської церкви в адміралтейському селі Воскресенське була закладена Воскресенська, згадки про які в описі відсутні. У 1796 році поселеннями-старообрядцями станиці Привольної було порушене клопотання про їх приєднання до православ'я, що вже наступного року було реалізоване відповідним указом з переосвяченням діючої тут каплиці в Покровську церкву²⁸ (ДАОО, ф. 37, оп. 1, спр. 478). Щодо правобережної Катеринославщини архівні документи цього періоду додатково фіксують започаткування церков приходів у селах Хорошеве (Там само, оп. 1, спр. 486) та Ігнатівка полковника Гіжицького (ДАДО, ф. 1684, оп. 2, спр. 172, п. 724, 764).

Не менш помітних зрушень склад церков на території краю зазнав до середини першого десятиріччя XIX ст. та початку реалізації назрілих адміністративних змін у повітовому устрої губерній. Зокрема, станом на 1805 рік за відомостями про метричні записи, що збереглися у фонді Херсонської духовної консисторії, почали діяти церковні приходи у казенних селах Береснегувате, Бокове, Гарбузинка, Себине, Тернівка (болгарська колонія), Устинівка, у підпорядкування якої на певний час відійшли також прихожани закритої Седнівської церкви; серед приватних – у селах Гордоватка, Григорівка, Іллінське, Кисляківка, Петринівка, Петровське (Солониха), Ревівка, Северинівка, Шпакове (Одигитрійська церква), Щасливе. Замість звітшалої Предтечівської церкви з 1800 року в селі Мала Виска почала діяти новозбудована Покровська церква, змінили назви також новозакладені чи новоосвячені церкви в селах Романкова Балка (Покровська), Тея (Парасковіївська) та Глинне (Вознесенська), на основі якої з 1809 року почав діяти молитовний будинок міста Григоріополя.

У місті Миколаєві крім адміралтейської та грецької почала функціонувати також Різдвянобогородицька купецька церква. Ще дві церкви було закладено у місті Херсоні: кладовищну Всіх Святих і Святодухівську (у Преображенському приділі останньої, відомому як привізна Преображенська церква, вже з 1806 року розпочалося богослужіння). Крім того, були влаштовані церкви при Миколаївському та Херсонському морських госпіталях (ФХДК, с. 55-89). Збереглася також перша метрика Троїцької грецької церкви міста Одеси за 1799 рік, яка розпочала діяти в недостатньо пристосованому приміщенні і лише в 1800 році магістрат віднайшов можливість та звернувся до консисторії з клопотанням про її перенесення в новозбудований будинок у центрі міста (ДАДО, ф. 1684, оп. 2, спр. 176, п. 65). Ще одна грецька церква (Всіх Святих) з 1805 року почала діяти в Дубосарах. У 1803 році були призначені священники також у новопоселені болгарські колонії Малий і Великий Буялики (ДАОО, ф. 37, оп. 2а, спр. 82, арк. 78, 82), де згодом були влаштовані церкви, передбачені до побудови за рахунок казенних коштів.

Було освячено також цілий ряд нових старообрядницьких церков у містах Тирасполі, Одесі, Олександрії (тогочасний Крилов), друга (Покровська) церква у селі Злинка, які після 1800 року отримали офіційний статус єдиновірських. 1799 роком датується згадка ігумена Корсунського єдиновірського монастиря про навернення в русло офіційного православ'я і старообрядницької громади села Троїцького, що над Дніпром²⁹. Єдине з сіл краю у Придніпров'ї з такою назвою – це сільце Троїцьке неподалік містечка Крюкова, відоме ще як Чикалівка. Але останнє належало до поміщицьких сіл, у яких, зазвичай, старообрядці не селилися. І скоріше за все в оригіналі

²⁷ Згадана при цьому Різдвянобогородицька церква села Улянівки не виключено пов'язана з намірами закриття та приєднання до Веселого Кута прихожан звітшалої Преображенської церкви села Ухівки (ДАОО, ф. 37, оп. 1, спр. 594, 692), до приходу якого входила Улянівка. При цьому про Різдвянобогородицьку церкву, як це зазначено в описі, не згадується. Навіть у 1820-х роках (з початком організації військових поселень) після переведу ухівських жителів у Тираспільський повіт, в селі Улянівці певний час до його ліквідації (1830 рік) продовжує згадуватися саме Преображенська церква (ДАОО, ф. 37, оп. 2а, спр. 228).

²⁸ Згодом (з 1807 року) у селі Привольне почав діяти також православний приход Покровської церкви, прихожаними якого у 1814 році було закладено нову Святодухівську церкву.

²⁹ Феодосий (Макарьевский). Материалы для историко-статистического описания Екатеринославской епархии. Церкви и приходы прошедшего XVIII столетия. – Екатеринослав, 1880. – Вып. II. Разные заметки).

документа йшлося про село не на Дніпрі, а на берегах Дністра, де про влаштування такої церкви у старообрядницькій слободі Троїцькій згадується у більш ранньому опублікованому донесенні Катеринославської духовної консисторії 1795 року (ЗООИД, 1875, т. XIX, с. 286-287). В той же час, Троїцька церква цього села починає згадуватися як єдиновірська лише з 1810 року (ФХДК, с. 225). До єдиновірських не відносилися також перша Богородицька та Покровська церкви старообрядницьких сіл Злинки та Рівного, що перебували під особливим наглядом Єлисаветградського духовного правління, хоча до його підпорядкування територіально не належали. Ще через певний час єдиновірські церкви з'явилися в містах Херсоні, Миколаєві та у містечку Крюкові (1825 рік, Хрестовоздвиженська церква), яка до 1837 року, як і його Покровська церква, залишалася у віданні Олександрійського духовного правління. Досить фрагментарні відомості маємо про старообрядницьку громаду міста Катеринослава, де вже в 1804 році було порушене клопотання про влаштування каплиці (ДАОО, ф. 1864, оп. 2, спр. 172, п. 1143), на основі якої згодом почав функціонувати молитовний будинок³⁰.

В описах втрачених справ Катеринославської духовної консисторії збереглися відомості про відкриття до 1806 року церковних приходів також у казенних селах Софіївка, Діївка, Комісарівка (друга Успенська церква), Новомиколаївка (Миколаївка) Херсонського повіту, яка до влаштування власної церкви була зарахована до приходу Катерининської церкви села Михайлівки (Будлянського) (ДАДО, ф. 1684, оп. 2, спр. 172, пп. 895 і 913, 917, 920 і 1058, 1081), а також у приватних слободах Красногригорівка (закладена нова церква), Семенівка (Мироненкова), Артемівка, Павлівка (Соловійова), Біленькій (Миколаївська церква якої мала бути влаштована замість молитовного будинку у селі Любимівка), Більченковій (Там само, пп. 973, 1085, 1090; спр. 176, пп. 243, 380, 503, 541) та Нововасилівці полковника Орди (Там само, спр. 245, п. 13). У Катеринославі замість звітшалої Успенської церкви з 1801 року певний час згадується як Соборна новозбудована Троїцька, що очевидно була зведена як придільна при Святодухівській купецькій церкві і таким чином набула самостійного статусу (Там само, п. 377; спр. 172, пп. 1100, 1160). Згадується також Хортицький приход (Там само, спр. 172, п. 825) та церква в Сурсько-Литовській або Дубровинській слободі Новоросійських казенних фабрик, куди з Нового Кодаку було перенесено Святодухівську церкву, на яку попередньо претендував також князь Кудашов (Там само, спр. 176, пп. 304).

Після відмови у 1793 році фактично двічі впродовж 1801 року розглядалося повторне клопотання статського радника Шароя про відкриття Павлівської церкви в сільці Павлівка, більше відомому як Шаровка або Княжі Байраки, і лише після чергового звернення необхідний дозвіл було отримано (Там само, спр. 172, п. 457; спр. 176, пп. 256, 302, 609; спр. 177, п. 17425), хоча вже на рубежі 20-х років цей приход було закрито. В цьому ж році отримав відмову підполковник Пищевич на відкриття церкви у сільці Млинки (Там само, спр. 176, п. 345)³¹. Збереглося також прохання 1799 року про відкриття Ільїнської церкви у станиці Білоусівка (Там само, оп.1, спр. 602), у задоволенні якого було відмовлено, що не завадило згодом відкрити тут власний приход, хоча і під іншою назвою. Залишилося нереалізованим і датоване цим же роком клопотання губернатора Селецького про відкриття Преображенської церкви у слободі Барабойській поручника Шостака (ДАДО, ф. 1684, оп. 2, спр. 176, пп. 139).

Щодо церков, які почали функціонувати після 1805 року, відклалися більш ранні справи про їх закладання також у селах Іванівка (майорші Курлянської), Остапівка, Романкова Балка, де єлисаветградським купцем Спиридоном Набоковим була збудована друга (Покровська) церква (ДАОО, ф. 37, оп. 1, спр. 606, 645, 664 і 718). За не досить фаховим описом втраченої справи, у

³⁰ Щодо старообрядницьких сіл на території краю, які за описом 1798 року мали відповідні каплиці, на засадах православ'я було переосвячено лише Калинівську, на основі якої з 1821 року почала діяти Миколаївська церква. В інших за Довідником Херсонської єпархії 1806 року такі церкви виключно на засадах єдиновір'я були влаштовані лише в 40-х роках: в селі Зибке (Покровська) – у 1840 році, в Красному Ярі (Благовіщенська) – у 1842, в Золотарівці (Ільїнська) – у 1845, в Клинцях (Благовіщенська) – у 1847, в Никільському (Миколаївська) – у 1849 році. У селі Плоскому навіть після його переведення у Тираспільський повіт діяла традиційна старообрядницька церква, яка у 1752 році згоріла і лише з 1859 року згадується про наміри закласти тут, а також у селі Маяки, молитовних будинків (ДАОО, ф. 37, оп. 1, спр. 1702, 1822). Чи не останньою у 1849 році склад єдиновірських церков першої половини XIX ст. поповнила Покровська церква міста Єлисаветграда, влаштуванням якої опікувався ще князь Потьомкін.

³¹ Таку згоду було надано лише після відрахування у склад військових поселень села Плахтіївки (згодом Успенка), до приходу церкви якого належали поселяни Млинків (збудовану тут у 1886 році Троїцьку церкву було освячено фактично вже у частині цього села, що отримала назву Новогригорівки).

1801 році без належного дозволу було розпочато зведення каплиці у слободі майора Богданова Тираспільського повіту (Там само, спр. 650). Але скоріше за все тут ідеться про слободу майора Баранова, де згодом почала діяти Різдвянобогородицька церква.

За малолюдністю приходу була закрита звітшала Миколаївська церква села Токмазеї (ДАДО, ф. 1684, оп. 2, спр. 172, п. 1217). Залишилися нереалізованими і плани закладання тут нової Михайлівської церкви, до влаштування якої поселяни повернулися лише наприкінці століття.

У зв'язку з указами Синоду було звернуте також монастирське будівництво, що торкнулося насамперед Пасисельського Успенського монастиря (Там само, спр. 883 за 1793-1906 роки), новозакладену церкву якого було переведено у село Понори. Дещо раніше припинили діяльність Рогівський Симеонівський і Гольмський Різдвянобогородицький монастирі, з яких залишилася функціонуючою лише церква останнього.

Враховуючи вади наявних описів втрачених справ та брак джерельної бази щодо Верхньодніпровського та Катеринославського повітів починаючи з 1806 року досить складно відтворити подальші зміни у церковному устрої цієї частини території краю, зокрема до 1835 року, як це простежено у хронології Розанова. Так, судячи з пізніше опублікованого Довідника Катеринославської єпархії 1913 року, на цей час тут простежується додаткове відкриття лише близько десяти нових церков, зокрема у Богодарівці і Троїцькому (1812 рік), Аулах (1816), Чумаках (1821), Мавроєнівці (1824), Сулицько-Лиманському (1829), Вільних хуторах Верхньодніпровського повіту (1833), Адамівці (1834), Катеринославі (1834 – Богородицька при земській лікарні, 1935 – Кафедральний Преображенський собор) та у Михайлівці або Вільних хуторах Катеринославського повіту (1835), відомих завдяки оповідям про їх осадного – Микиту Коржа, опублікованим А.Скальковським та Г.Розановим.

В той же час на початку 30-х років діюча у Михайлівці церква (фактично – молитовний будинок) згоріла і 1832 року було відкрито справу про закладення нової (ДАДО, ф. 1884, оп. 2, спр. 407, п. 3). Не виключено, що більш ранню згадку про цю церкву містить також не досить конкретне посилання консисторського архіву за 1822 рік про переведення в сільце Михайлівку до новозакладеної церкви священика (Там само, спр. 173, п. 5356). Про дещо раніше влаштування церкви при верхньодніпровських Вільних хуторах фіксує карта Катеринославської губернії 1816 року (НБУВ, сектор картографії, д. 12665), де відображена наявність на цей час церков також у селах Троїцькому та Аулах.

За відомістю Нікопольського благочиння 1836 року (див. далі), перша церква у Чумаках була закладена у 1817 році, у Сулицько-Лиманському – у 1822, у солдатській Новопавлівці – у 1828 (за довідником – у 1900 році). За описом втрачених справ консисторського архіву в Катеринославі ще у 1824 році була закладена церква при тюремному замку, а у 1830-му розпочато збір пожертвувань на спорудження храму при міській гімназії (ДАДО, ф. 1684, оп. 2, спр. 173, пп. 5621, 7195), про час відкриття яких Довідник 1913 року взагалі не дає відповіді, як і про інші домові церкви. Крім того, приведені у Довіднику відомості про дату влаштування церков стосуються насамперед їх діючих будівель без розмежування на вперше закладені чи перезакладені, що є досить принциповим при з'ясуванні часу функціонування відповідного приходу. За відсутності більш ранніх відомостей практично не можливо простежити також зміни у назвах перезакладених церков, які лише з певною вірогідністю можуть бути поширені на більш ранній період їх існування і навпаки. У їхньому складі може не виявитися також згадок про церковні приходи, які з різних причин припинили своє самостійне існування.

Зокрема, за даними найбільш детального Списку населених місць Катеринославської губернії станом на 1859 рік (Спб., 1863), у межах правобережної Катеринославщини діяло 93 церкви (включаючи православний та старообрядницький молитовні будинки). З них за Довідником 1913 року до 1859 року засновані 53, після 1859 року – 34, дві церкви зазначені без дати, ще про дві (села Папчинського і другу містечка Алферове) у довіднику не згадується. Крім того, як новозакладений згадується також молитовний будинок у селі Мар'ївка (Мар'їнське) Верхньодніпровського повіту, зазначений ще у відомостях 1859 року. Показово, що серед 34 новозбудованих церков 29 за наявними документами згадуються як такі, що діяли або були закладені до 1806 року, що в цілому є характерним для 40-50-річного терміну оновлення переважно дерев'яних споруд. При цьому із збудованих після 1759 року церков змінила назву лише одна. Останнє з досить високою вірогідністю дозволяє використовувати пізніші згадки про назви церков для характеристики попередніх періодів їх функціонування і навпаки.

Багато додаткової інформації про більш ранній склад церков правобережної Катеринославщини містять також інші, переважно статистичні та картографічні джерела. Зокрема, за обліковими відомостями Катеринославської губернії 1849 року (ІР НБУВ, ф. V, спр. 3712), у її правобережних повітах (без військових поселень) порівняно з даними 1859 року не зазначені як такі, що мали церкви, лише 4 поселення. При цьому у двох із них (Байдаківці і Мавроєнівці) на той час вони діяли, ще у двох були закладені дещо пізніше. Крім того, згадується про другу церкву в містечку Алферове (очевидно новозакладену замість звітшалої) та церкву села Василівки (Енгельгардта) при річці Кам'янці, яке у списках 1859 року взагалі відсутнє.

Значні можливості для відтворення тогочасної мережі церков містить 10-верстова Спеціальна карта західної частини Російської імперії, відома як карта Ф.Шуберта, де фіксація церковних споруд була однією з обов'язкових умов для її виконання. Періоду, що нас цікавить, стосується перше видання карти, що містить інформацію станом на 1827 рік (до передачі у відомство військових поселень сіл Комісарівки, Кривого Рогу та деяких інших). Порівняно із згаданими в документальних джерелах до 1806 року та на карті 1816 року, аркуші 46 і 47 цієї карти додатково фіксують появу нових церков у межах Верхньодніпровського повіту в селах Богодарівці, Василівці (Енгельгардта), Мар'янівці (Ланга), Мар'їнське (Роздеришина), де довгий час діяв молитовний будинок, та в Олександрівці (Кудашова-Манвелова); у межах Катеринославського повіту – у Криничуватому, Михайлівці (Вільних хуторах), Михайлівці (Мавроєнівці), Чумаках та у Великій Олександрівці (Безбородька).

Із закладених до 1806 року церков карта Шуберта не містить інформації про їх наявність у селах Лоцманська Кам'янка, Шошинівка, Бородаївка, Калужине, Більченкове, Хорошеве (Шевське) та у Веселих Тернах, що може мати пояснення як певними вадами тогочасних картографічних джерел, так і реальними фактами закриття церков, їх згорання, перенесення, тимчасового функціонування молитовних будинків тощо. За браком відповідних джерел більш-менш достовірно простежується лише факт закриття церкви у слободі Більченковій. Зокрема, за реєстрами межових книг, при оформленні відповідного документа у 1818 році це поселення згадується вже як "деревня" (ДАДО, ф. 1684, оп. 2, спр. 804, п. 125). Водночас, видана у 1827 році поручнику Гегелі межова книга села Миколаївки (Там само, п. 517), яке входило до колишнього Більченківського приходу, може свідчити, що тут уже почала закладатися нова церква або почав діяти молитовний будинок. 1808-м роком датована також межова книга села Багатої Троїці або Троїцького (Там само, п. 115), де в цей час очевидно вже діяв власний приход.

Серед описів втрачених справ ДАДО збереглися також реєстри ревізських сказок Верхньодніпровського повіту за 1811-1851 роки, які, виходячи із зміни статусу поселень (з сільця чи "деревни" на село), дозволяють з певною мірою достовірності констатувати більш ранній час появи церков у Мар'янівці (Ланга), Олександрівці (Кудашова-Манвелова) – до 1811 року; у Василівці (Енгельгардта) – до 1820 року (Там само, спр. 109, пп. 419, 466, 1070). Щодо села Криничок, про відкриття тут церкви у 1827 році згадується в повідомленні завідувача відділу Катеринославського музею В.І.Строменка за результатами обстежень поселень басейну річки Сури (Известия Археологической комиссии. Вып. 8. – 1903, с. 54).

За ревізією 1835 року як окреме казенне поселення показане також село Новогригорівка або Солдатські хутори (Там само, п.1217), відомості стосовно якого перед цим, як правило, подавалися у складі Верхньодніпровська, що, не виключено, пов'язане також із започаткуванням тут власного церковного приходу. В той же час, за відсутності відповідних згадок не вдалося знайти будь-яких підтверджень про існування церкви в селі Великій Олександрівці (графа Безбородька), яке за чисельністю жителів мало для цього всі підстави, але до їх реалізації справа очевидно не дійшла і це село продовжувало перебувати у складі Писмичевського приходу.

Щодо діючих церков, закладених з 1806 по 1835 рік на території Херсонської губернії, вони досить цілісно представлені у хронології Г.Розанова та пізніших довідкових виданнях Херсонської єпархії. В той же час, за відомостями про метричні записи у фонді Херсонської духовної консисторії, певний час діяли приходи, відкриті у 1809 році в селі Сергіївка колезького радника Бредихіна (Казанська церква); у 1810 році – в селах Софійське радника комерції Перетца (Миколаївська церква) та Богородицьке генерал-майорші Бухольцевої (Казанська церква); у 1811 – в селі Тимофіївка артилерії поручника Бутовича (Благовіщенська церква). У селі Любомирка (Ксаверівка) замість Святодухівської церкви з 1808 року згадується вже Троїцька церква, з 1810 року замість Михайлівських церков у селах Краснополь (Календи) і Нечаївка почали діяти, відповідно, Дмитрівська і Покровська церкви. За цей же рік збереглася метрика Іоаннівського

молитовного будинку болгарської колонії Кубанки (очевидно був приписаний до сусідньої Малобуялицької церкви), де згодом було відкрито Троїцьку церкву. Лише з 1811 року почали діяти Михайлівська церква колонії Паркани та Преображенська села Нечаянне (ФХДК, с. 92-113). У 1818 році служителями Дубосарського карантину був влаштований Преображенський молитовний будинок, згодом приписаний до Соборної церкви міста Дубосар. Були закладені церкви та почали діяти молитовні будинки у селах Новопокровське (Сахарова), Понятовка і Олександрів Дар (ДАОО, ф. 37, оп. 1а, спр. 292, 307).

Збереглася також одна з перших метрик Успенського молитовного будинку так званого "Фонтальського метрополітанського метону" за 1819 рік (Там само, оп. 1, спр. 859, арк. 60), на основі якого з 1824 року в урочищі Великого і Малого фонтанів передмістя Одеси почав діяти другокласний Успенський монастир.

В середині 20-х років влаштована церква у селі Новопетрівське (Савицького) (Там само, оп. 1а, спр. 292, арк. 92). У відомостях про церкви за 1824 рік згадується також кладовищна церква села Глинського, очевидно закладена тут під час зведення нової трьохпрестольної церкви (Там само, оп. 2а, спр. 165, арк. 132).

З переведенням у 1817 році Миколаївського морського госпітала з Богоявленська до міста Миколаєва, сюди була перенесена і його церква Святих Захарія і Єлисавети. Остання, як і Адміралтейський Собор, соборні церкви при фортецях міст Херсона і Очакова та госпітальна міста Одеси (до перетворення на лікарняну), передані з 1826 року у відомство військового обер-священника, перестають згадуватися у відомостях духовних правлінь, до яких вони початково входили. Ще раніше з підпорядкування епархії була виведена церква Тираспільської фортеці. До військового відомства в цей час очевидно належали також Олексіївська церква арештантського відділення міста Миколаєва (при тогочасному острозі) та Миколаївська при тюремному замку міста Херсона, як це мало місце щодо влаштованої при Херсонському військовому лазареті Казанської церкви (за довідником Херсонської епархії 1906 року та за описом храмів армії і флоту 1913 року Г.А. Цитовича закладені, відповідно, у 1828, 1830 та 1816 роках).

У нижченаведених відомостях Херсонського духовного правління за 1836 рік, як і у хронології Г.Розанова, відсутні також згадки про церкви у казенних селах Явкіне, Засілля, Снігурівка, Маліївка, заселених так званими *бобирями* з числа білоруських переселенців, для будівництва яких ще у 1814-1817 роках були укладені кошториси та виділена підцерковна земля (ДАХО, ф. 14, оп. 1, спр. 825). Прихожани зазначених церков належали до греко-уніатів. З них лише Троїцька церква села Маліївки згадується у формулярних відомостях до 1835 року (ДАОО, ф. 37, оп. 2а, спр. 269). Інші перейшли до православ'я вже після 1838 року (Там само, спр. 296, 307).

Крім того, у формулярних відомостях військових поселень згадуються полкові церкви, що розміщувалися у місцях квартирування полкових штабів поселеної Кирасирської дивізії: Георгіївська Орденського кирасирського полку, утворена з часу його формування і поновлена у 1734 році; Успенська Стародубівського кирасирського Його світлості принца Петра Ольденбурзького полку, утворена в 1794 році; Георгіївська Кирасирського принца Альберта Пруського полку та Вознесенська Кирасирського Ії імператорської величності Великої княгині Олени Павлівни полку, утворені у 1825 році (ДАОО, ф. 37, оп. 2а, спр. 263). Зазначені церкви перебували у віданні Катеринославської епархії, як і полкові священники уланських дивізій, що були призначені на рубежі 1830-х років. Щодо назв відповідних церков маємо відомості починаючи з 1836 року лише про Олександроневську церкву Новомиргородського уланського полку, Миколаївську Новоархангельського уланського полку та Миколаївську Одеського уланського полку. При цьому за наявними планами полкових поселень відокремлених будівель такі церкви не мали.

В архіві Херсонської духовної консисторії відклалося також цілий ряд справ з клопотаннями про відкриття нових церков, які з різних причин не були реалізовані. До таких, зокрема, відносяться прохання про влаштування Різдвабногородицької церкви у сільці Іванівка Анастасії Сабадашевої в Олександрійському повіті (1810 рік), Трисвятительської церкви у селі Агафіївка Григорія Зоріна у окрузі Тузлівського приходу (1819 рік) та Стретенської церкви в місті Одесі (1820 рік) (ДАОО, ф. 37, оп. 1, спр. 756, 854; оп. 1а, спр. 197). Було започатковане також будівництво Вознесенської церкви села Звенигородки (1822 рік) та Успенської церкви села Ясиноватки (1833 рік) Олександрійського повіту (Там само, оп. 1, спр. 904, 969), які почали діяти вже на рубежі 40-х років. У 1835 році були освячені Миколаївська (невдовзі згадується як Покровська) церква села Піски, Хрестовоздвиженська села Федваря та привізна Святодухівська церква міста Херсона, які фактично почали діяти лише з наступного року.

Значна кількість раніше діючих церков припинили своє існування у зв'язку із звітшальністю, малочисельністю прихожан та за інших обставин. Зокрема, до 1813 року належить чи не остання згадка про функціонування однієї з найбільш давніх – Троїцької церкви фортеці Святої Єлисавети. У відомостях Херсонського духовного правління за 1807 рік востаннє згадується також про грецьку церкву міста Очакова (Там само, оп. 2а, спр. 61), богослужіння у якій за малочисельністю прихожан, схоже, так і не було розпочате. Припинили діяльність церкви у селі Гордоватці та при Херсонському морському госпіталі. З 1824 року до влаштування нової була закрита також церква у селі Вавілове.

Але найбільш масове закриття церков відбулося у зв'язку з формуванням військових поселень кавалерії та відповідними заходами з виселення чи переселення "надлишкових" поселенців. Вже після 1823 року з офіційних відомостей зникають згадки про Різдвянобогородицьку і Михайлівську церкви міста Новомиргорода та Покровську (з кладовищною Троїцькою) міста Крилова, з 1827 – про церкву села Водяне, з 1829 – про церкви у селах Лагері і Богданівка. У відомостях за 1830 рік з поміткою "ліквідовано" значиться також решта закритих церков у селах Лозоватка, Гутницьке, Веселий Кут, Ульянівка (колишня Ухівська церква) та Федварь (Там само, оп. 2а, спр. 224)³².

Відомості про церкви, наведені в цьому та попередніх коментарях і документах, далеко не вичерпують всього масиву церковної історії краю. Але в цілому вони дозволяють дещо глибше проникнути в її досить об'ємний масив, зняти наявні суперечності і пробіли, а головне – стимулювати більш повне залучення до наукового обігу наявних документальних джерел. Зокрема, багато додаткових деталей з церковної історії краю містять нижчеприведені відомості з рукописної збірки Г.Розанова, які на жаль, були використані останнім далеко не повністю, а інколи і без достатнього критичного переосмислення.

Деякі відомості з історії церковного будівництва, отримані від духовних правлiнь архієпископом Гавріілом Розановим у 1836-1837 роках при підготовці хронологічного опису церков Катеринославської єпархії

1. Екатеринославского уезда по части благочинного протоиерея Моисея Порохова статистическое сведение о церквях, 1836 октября 26 числа

№	Которого года и месяца и числа заложена и освящена церковь, самая ли первоначальная или другая, прежде состоящей, налицо	Ежели первоначальная самая церковь была упразднена, то куда именно она девалась, кто были оных строители и небыло ли каких достопамятных событий
1	2	3
1	в селе Беленьком тайного советника и кавалера Михайла Павловича Миклашевского церковь Николаевская 1803 года заложена, 1804 освящена	
2	в селе Вышетарасовском тайной советницы Ольги Брискорн вторая каменная Крестовоздвиженская церковь 1822 заложена, 1824 сентября 14 дня освящена	первоначальная Александринская церковь 1795 года заложена, 1798 года освящена
3	вдовой помещицы надворной советницы Анны Ивановой дочери Синельниковой в селе Грушевке первоначальная Архангеломихайловская церковь 1785 года заложена, 1787 освящена	
4	в селе Красногригорьевке первоначальная каменная Преображенская церковь 1805 года заложена, а 1830 июня 1 дня освящена	был молитвенный дом, устроенный в 1805 году
5	умершего помещика коллежского ассесора Григория Христофорова в селе Лошкаревке Константино-Еленинская церковь первая, 1792 года заложена, 1792 и освящена	
6	тайной советницы Брискорн в селе Мавроеневском деревянная Сретенская церковь первоначально заложена 1824 года	перевезена из села Вышетарасовки и устроена, того ж года ноября 14 дня освящена

³² Деякі деталі ліквідації переважної більшості із згаданих церков досить ґрунтовно описані у пізнішій замітці дмитрівського священника Г.Сорокіна "Исчезнувшие села Новороссийского края" (див. Прибавления к Херсонским епархиальным ведомостям. – 1900, №№ 6, 7).

1	2	3
7	в городе Никополе третья Покровская деревянная церковь на место второй обветшавшей Покровской же церкви 1793 года заложена, а 1796 освящена. Примечание: в селе Никитином, что ныне город Никополь, первоначальная Покровская церковь, как старожилы утверждают, была плетневая, крыша на ней из камыша, устроена при населении запорожских козаков, а в котором годе заложена и освящена неизвестно, которая по времени сгорела, на место коей построена вторая новая деревянная Покровская же, что из описи церковного имущества, хранящейся при Никопольской церкви, с 1777 года видать можно, где значится между прочим так: в Никитином, церковь деревянная новая из одною банею	церковь сия деревянная Покровская, как в Никопольской приходской церковной книге 1797 года записано, продана поселянам села Шолохова за 100 рублей с дозволения преосвященного Гавриила Митрополита Екатеринославского
8	в казенном селении Новопавловке первоначальная деревянная церковь 1828 года апреля 22 дня заложена и 1833 года мая 28 дня освящена	
9	помещика майора и кавалера Василия Оболонского при поселении крестьян бывшим помещиком Соловьевым первоначальная деревянная церковь Петропавловская 1798 года заложена, а 1804 года освящена	
10	помещицы порутчицы Анны Тимченковой в селе Писмичевке первоначальная деревянная Трехсвятительская церковь 1783 года заложена, а в 1784 освящена	
11	надворного советника Николая Штигица в селе Покровском настоящая вторая каменная Покровская церковь 1795 года заложена, а 1798 освящена	первоначальная запорожская Покровская церковь, в архиве о заложении сведений не отыскалось, кроме антиминса, выданного 1754 года
12	тайного советника Неплюева в селе Сулицко-Лиманском каменная Рождествобогородицкая церковь 1822 года сентября 11 дня заложена, а 1830 июля 13 дня освящена	
13	в казенном селении Токмаковке первоначальная деревянная Благовещенская церковь с колокольнею 1789 года заложена, а 1792 освящена	
14	в казенном селении Чумаках вторая деревянная церковь Николаевская 1831 года заложена, а 1832 освящена	первоначальная, перевезенная из Новых Койдаков, заложена 1817 года и 1830 освящена
15	в казенном селении Шолоховом первоначальная деревянная церковь Иоанно Богословская 1797 года заложена, а 1798 освящена	

IP НБУВ, ф. V, д. 458, арк.120-122. Витяз.

2. Доношение о заложении церквей благочинного священника Артемия Павловского в Александрийское духовное правление, 1836 года декабря 8 дня

№	наименование церквей и кем устроены	когда заложены церкви	когда они построены
1	2	3	4
1	Светлопольская Димитриевская, устроена умершим подполковником Трандафиловым	-	1779
2	Шамовская Богородичная, устроена умершим помещиком подполковником Хорватом	-	1788 генваря 11
3	Бандуровская Покровская, устроенная умершим подполковником Чеботаевым	1778	1780 ноября 14
4	Войновская Стефановска, устроитель неизвестен	1783 октября 16	1785 июля 16
5	Краснопольская Димитриевская, устроена умершим капитаном Церном	-	1779

1	2	3	4
6	Овнянская Покровская, устроена умершей помещицей полковницей Литвиновой	-	1806 ноября 28
7	Михайловки Николаевская, устроена умершим помещиком Ордой	1806	-
8	Александровская Богородицкая, устроена умершим помещиком майором Аврамовым	1795 июля 14	1795 декабря 18
9	Николаевки Николаевская, устроена помещиком Красовским	1798	1799 сентября 14
10	Братолюбовская Духовская, устроена умершим генерал-лейтенантом Григорием и статским советником Семеном Лисаневичами	1820 мая 7	1821 декабря 4
11	Лисаневодушенковичевки Варваринская, устроитель неизвестен	1792	1794 июня 8
12	Макаровки Предтечинская, устроена дворянином Иваном Градовским	-	1795
13	Пантазиевки Михайловская, устроена умершим майором Пантазием	-	1779

IP НБУВ, ф. V, д. 593, арк. 223-224. Витяг.

3. В Александрийское духовное правление Александрийского собора священнослужителей РЕПОРТ

На указ во оном правлении из Екатеринославской духовной консистории полученный, сим почтительнейше доносим оному, что в сем городе Александрии прежде бывшем селении Усиковке наместо старой пришедшей в ветхость, когда же она сооружена и где девалась неизвестно*, новая церковь вновь сооружена во имя благоверного князя Александра Невского заложена 1793 года апреля 3го дня, а 1797 года мая 28го числа освящена и того же года июня 18 дня в 8^м часу пополудни от молнии и грома сгорела до основания, после которой нынешняя Соборная Николаевская церковь во имя Чудотворца Николая заложена 1799го мая 3го дня, а 1800го года ноября 30 числа по резолюции преосвященного Архиепископа Афанасия Новороссийского и Днепровского и ковалера освящена, которые и были сооружаемы от доброхотных дателей, при постройке коих, и первоначальной, достопамятных событий никаких небыло.

генваря __ дня
1837 года

Священник Николай Никифоров;
диакон Михаил Григорьев.

IP НБУВ, ф. V, спр. 594, арк. 225 і зв.

4. Список, составленный в Херсонском духовном правлении о нижеследующих церквях в ведомстве его состоящих, генваря 19 дня 1837 года

№	наименование церквей	когда в каком году устроены
1	Херсонская Успенская каменная трех престольная	дозволено строить в 1785 году, построена ж и освящена по указу Новороссийской духовной консистории 1798 ^{го} , до выстроения ее существовала с 1786 деревянная Архангело Михайловская, перенесенная с Херсонской крепости и упразднена с окончанием ныне существующей Успенской
2	Херсонская Софиевская греческая каменная	заложена преосвященным Никифором 1780 июня 16, построена и освящена того ж года по указу Славянской духовной консистории сентября от 21 дня, прежняя была деревянная, на место коей 1802 года устроена каменная
3	Херсонская привозная Святодуховская каменная трох-престольная	заложена 1804, окончена постройкой и освящена 1836 августа 16 ^{го} дня, до того же в 1806 году устроен в колокольне каменный во именование Преображения Господня предел и ныне в целости существующий

* Цікаво, що те, про що не знав з більш давньої історії Соборної церкви міста Олександрії її тогочасний священник М. Никифоров, згодом розшукав і опублікував його син – відомий краєзнавець Олександрійщини В.М.Никифоров (1832-1908). (Див.: Матеріали для історії виникнення церков в Александрійському уезді // ЗООИД, 1901, т.23, с.49-69).

1	2	3
4	Забалковская Николаевская каменная	в 1819 году обращена из морской госпитальной в приходскую, а 1836 августа 18 ^{го} дня заложена новая каменная в тоже наименование
5	каладбищенская Всех Святых каменная	построена 1806 года, самая первая
6	Херсонская единоверческая Рождествобогородичная каменная	устроена из двухэтажного дома 1818 года, самая первая
7	Марьинская Преображенская деревянная	устроена в 1785 году, самая первая
8	города Береслава Воскресенская деревянная	перенесена Полтавской губернии местечка Переволочной в 1782 году, о освящении Архиерейская грамота выдана 1784 года августа 22 числа под № 1098 ^м , самая первая
9	Блацкова, оно ж и Медеровка, Петропавловская каменная	дозволено строить в 1783 году, о заложении Архиерейская грамота выдана 1783 мая 15 под № 1 ^м , построена и освящена по указу Екатеринославской духовной консистории 1788 года декабря от 16 под № 3634 ^м , самая первая
10	Никольского Троицкая каменная	дозволено строить 1786, по заложении храмозданная грамота выдана того ж года мая 20 числа под № 12 ^м , построена и освящена 1788 года, самая первая
11	Отбедовом Христорождественская деревянная	дозволено строить 1790, построена и освящена по указу походной Архиерейской конторы того ж года июня 26 числа под № 536 ^м , самая первая
12	Грушовки Николаевская деревянная	построена и освящена 1791 года, самая первая
13	Касперониколаевки Николаевская каменная	из часовни, освящена в 1796 году, самая первая
14	Иванопетровского Покровская каменная	дозволено строить по указу Новороссийской духовной консистории 1797 года мая 23, построена и освящена 1798 по указу той же консистории 20 мая за № 1350 ^м , самая первая
15	города Николаева Рождествобогородичная каменная	заложена 1799, а построена и освящена 1800 года, самая первая
16	Каменки, она ж и Константиновка, Успенская деревянная	дозволено строить в 1797 году июня 12, построена и освящена 1799 года, самая первая
17	Остаповки Николаевская каменная	построена 1800 года, самая первая
18	Береснеговатого Николаевская каменная	построена 1801 года, самая первая
19	Омелового Петропавловская каменная	дозволено строить 1785 октября 8 по указу Екатеринославской духовной консистории, о освящении же указ последовал 1800 марта 3 числа под № 379 ^м , самая первая
20	Терновки Успенская каменная	построена и освящена из турецкого мечета 1803 года, самая первая
21	Ульяновки Успенская каменная	построена 1804 года, самая первая
22	Богоявленского Богоявленская каменная	самая первая существовала в 1791 ^м году, так называемая временная, за упразднением коей построена 1806 года нынешняя
23	Любомирки Святодуховская каменная	построена 1806 года, самая первая
24	Калиновки Рождествобогородичная каменная	устроена 1806 года, самая первая
25	Тягинки Николаевская каменная	самая первая существовала в 1781 ^м году, за упразднением же по ветхости настоящая устроена 1807 года
26	города Николаева Всех Святых каменная	построена 1807 года, самая первая

1	2	3
27	Белозерки Рождествопредтечевская	дозволено строить по выданной Архиерейской грамоте 1781 года октября 30 под № 1316 ^м , построена и освящена тоже по Архиерейской грамоте, выданной 1782 года декабря 29 под № 1560 ^м , самая первая
28	Заградовки Адрианонаталиевская каменная	построена 1810 года, самая первая
29	Ивановки Усекновенская каменная	построена 1812 года, самая первая
30	Большой Александровки Николаевская каменная	построена 1812 года, самая первая
31	Батуринец Покровская каменная	построена 1814 года, самая первая
32	Андреевки Успенская каменная	самая первая заложена 1792 июля 29 по указу походной Архиерейской канторы, построена и освящена по указу 1798 мая от 7 за № 1212, на место коей за ветхостию устроена нынешняя 1825 года
33	Воскресенского Покровская каменная	построена 1815 года, самая первая
34	города Николаева Николаевская каменная	построена 1807 года, самая первая
35	Станислава Николаевская каменная	самая первая из часовни посвящена по указу походной преосвященного Амвросия канторы 1790 года июня от 26 за № 538 последовавшему, в 1811 году сгорела, на место коей ныне существующая построена в 1818 году
36	Александрова Дара Николаевский молитвенный дом каменный	построен 1819 года, самый первый
37	Новоивановки Николаевский молитвенный дом деревянный	построен 1820 года, самый первый
38	Песок Покровская каменная	заложена 1820 года, постройкою окончена и освящена 1835 года
39	Золотой Балки Вознесенский молитвенный дом каменный	построен 1827 года, самый первый
40	Костромского Покровская каменная	построена 1821 года, самая первая
41	Николаевки Николаевская деревянная	построена 1821 года, самая первая
42	Калужского Покровская каменная	построена 1822 года, самая первая
43	Троицкого Троицкая каменная	построена 1823 года, самая первая
44	Вшивого Покровская каменная	построена 1824 года, самая первая
45	Малой Александровки Архангеломихайловская каменная	построена 1829 года, самая первая
46	Нововоронцовки /бывшей Николаевки/ Николаевская каменная	первоначально прошлого 1795 года дозволено строить молитвенный дом, освящен на выданном от преосвященного Митрополита Гавриила протопопу Иоанну Богдановичу в том антиминос 1797 года октября 11 числа, на место коего устроена 1829 года ныне существующая
47	Архангельского Архангеломихайловская каменная	построена 1830 года, самая первая
48	города Береслава Успенская каменная	заложена 1811 года, а до устроения был молитвенный дом обращенный по указу консистории прежнего 1836 года в библиотеку и ризницу; настоящая церковь освящена 1835 года ноября 21 дня
49	Кисляковки /бывшем Спаском/ Преображенская каменная	заложена по выданной прошлого 1782 года февраля от 4 числа под № 130 ^м Архиерейской храмозданной грамоте, в 1806 году по ветхости была упразднена, а в 1810 году возобновлена и ныне существует

Протоиерей Николай Соколов; протоиерей Максим Перепелицин; священник Феодор Кошевский; священник Александр Михайлов; письмоводитель Зеленский.

IP НБУВ, ф. V, спр. 604, арк. 278-280.

Вищенаведені оригінали документів є лише незначною частиною з того масиву уцілілих відомостей, які надходили до Г.Розанова в рамках спеціально розробленої програми опису церковної історії краю. В той же час не дивлячись на неповноту охоплення території, вони дають можливість отримати уявлення про характер первинних матеріалів та їх інформаційний потенціал (переважно відомості стосувалися лише діючих церков). Особливо прикрою є відсутність оригінальних донесень від найбільших за кількістю церков Єлисаветградського духовного правління та благочинного округу Херсонського військового поселення. Щодо Забузької частини території краю, яка до 1837 року перебувала у складі Кишинівської єпархії, Г.Розановим були використані насамперед вищенаведені відомості Дубосарської протопопії 1794-1795 років, децю доповнені за рахунок його власних спостережень при об'їзді цих місць. Отримані відомості уточнювалися, про що свідчить листування, яке відклалася в матеріалах рукописних збірників. Проводилася також вибіркова звірка з документами, які зберігалися у консисторському архіві. Зокрема в матеріалах Херсонського повіту (49 церков) такі уточнення в сторону більш давньої історії, як свідчить опублікований хронологічний опис, торкнулися 16 церков. На жаль, щодо історично більш давніх частин території краю із-за втрати архівних документів це завдання було реалізоване далеко не повністю. Відповідні пробіли має також більш ґрунтовне видання матеріалів для історико-статистичного опису Катеринославської єпархії XVIII ст. Феодосія Макаревського.

Відомості про церкви на території краю другої половини XVIII – першої третини XIX ст. у працях Г. Розанова і Ф. Макаревського та за наявними документальними згадками

№	Відомості за даними хронології Г. Розанова				за згадками в документах							повіт з 1835 року
	назва поселення	назва церкви	повіт	рік згадки	1754	1764	1774	1784	1794	1805	1835	
№	поселення	церква	повіт	дата	1754	1764	1774	1784	1794	1805	1835	повіт
1	города Ново-Миргорода	Николаевская, сб	Бб	1752↓		*	+	+	+	+	+	Бб•
2	села Малой Виски (Хорватова, Веселая Вись)	Предтеченская	Бб	1753↓		+	+	+	+	*		Бб-
2а	села Малой Виски (Кудашовой)	Покровская	Бб	1794↓						+	+	Бб
3	села Липняжки (сл. Красная)	Успенская	Бб	1754	*	+	+	+	+	+	+	Бб•
4	посада Петриковки (Мурзинка, Новая Прага) (90)	Николаевская	Бб	1754	*	+	+	+	+	+	+	Ал•
5	города Елисаветграда	Успенская, сб		1755	*	+	+	+	+	+	+	Бб•
6	села Петроострова	Преображенская	Бб	1755	+	+	+	+	+	+	+	Бб•
7	села Аврамовки (Овнянка, Новостародуб)	Трехсвятительская	Бб	1755	*	+	+	+	+	+	+	Ал•
8	села Головки (Бешка)	Троицкая	Бб	1755	*	+	+	+	+	+	+	Ал•
9	города Елисаветграда	Троицкая		1755		+	+	+	+	+	*	Бб-
10	села Грузского	Покровская	Бб	1755	*	+	+	+	+	+	+	Бб•
11	села Печковки (Коробчино)	Успенская	Бб	1755		+	+	+	+	+	+	Бб•
12	села Овнянки (Литвиновой)	Покровская	Ал	1805↓							+	Ал
13	села Семлецького (Скалевое)	Гавриилівська	Бб	1755		+	+	+	+	+	+	Бб•
14	села Тишківки	Покровская	Бб	1756		+	+	+	+	+	+	Бб•
15	села Вершино-Кам'янки	Николаевская	Бб	1756	*	+	+	+	+	+	+	Ал•
16	села Диковки (Сомбор)	Богоявленская	Бб	1757		+	+	+	+	+	+	Ал•
17	города Елисаветграда	Владимирская, гр		1757↓		*	+	+	+	+	+	Бб
18	села Федваря (284)	Петропавловская	Бб	1757		+	+	+	+	+	+	Ал•
19	села Добрянки	Богородицька	Бб	1757		+	+	+	+	+	+	Бб•
20	села Панчева	Николаевская	Бб	1757		+	+	+	+	+	+	Бб•
21	села Калніболотського	Вознесенская	Бб	1758		+	+	+	+	+	+	Бб•
21а	города Очакова	Спирідоновська		1755		*						Од-
22	села Калнішського (Каниж)	Трехсвятительская	Бб	1759		+	+	+	+	+	+	Бб•
23	села Сентов	Святодуховская	Бб	1759		+	+	+	+	+	+	Ал•

№	поселення	церква	повіт	дата	1754	1764	1774	1784	1794	1805	1835	повіт
24	села Каменопотоцького (Каменка)	Преображенская	Бб	1759↑	+	+	+	+	+	+	+	Ал•
25	посада Ольвиополя (Орел, Катерининский шанец)	Варваринская	Бб	1760		+	+	*	+	+	+	Бб•
26	посада Ново-Георгиевська (Крылов, Александрия)	Успенская		1761↑	+	+	+	+	+	+	+	Ал•
27	села Новогеоргиевки (432)	Воскресенская	Ал	1761↓								=
28	села Кукуловки (Куколовка)	Михайловская	Бб	1761↓			+	+	+	+	+	Ал•
29	села Муловатого	Успенская	Тр	1761		*	*	*	+	+	+	Тр*
30	села Кривого Рога	Николаевская	Бб	1761↓				+	+	+	+	Хр•
31	села Надлехска (Надлак)	Николаевская	Бб	1761		+	+	+	+	+	+	Бб•
32	села Иванковец	Покровская	Бб	1761↓			+	+	+	+	+	Ал•
33	села Красноселья (105)	Симеоновская	Ал	1761↓								=
34	села Глинського	Михайловская	Бб	1765↑	+	+	+	+	+	+	+	Ал•
35	села Лелековки (сл. Ингульская)	Троицкая	Бб	1766		*	+	+	+	+	+	Бб•
36	села Большой Выски (Высь)	Преображенская	Бб	1766↑	*	+	+	+	+	+	+	Бб•
37	села Яновка (Яново)	Предтеченская	Бб	1767↑		*	+	+	+	+	+	Ал•
38	села Дороцького	Михайловская	Тр	1768			*	*	+	+	+	Тр*
39	села Магалы	Михайловская	Тр	1770			*	*	+	+	+	Тр*
40	села Погребов	Михайловская	Тр	1771			*	*	+		+	Тр*
41	села Кучиерки (Кучиер, Кошьер)	Михайловская	Тр	1772			*	*	+	+	+	Тр*
42	посада Ново-Украинки (Павловск, Новопавловск)	Георгиевская	Бб	1772			+	+	+	+	+	Бб•
43	села Калантаевки (Калантаев)	Покровская	Бб	1772	*		+	+	+	+	+	Ал•
44	села Спасовки (Спасовое)	Михайловская	Бб	1772			+	+	+	+	+	Ал•
45	села Терновки	Николаевская	Бб	1772↑	*	+	+	+	+	+	+	Бб•
46	села Андреевки (Любомирського)	Покровская	Бб	1772↓				*	+	+	+	Бб
47	села Богоявленського (Сентомаш, Радковка)	Богоявленская	Бб	1773↑		+	+	+	+	+	+	Ал
48	села Деликова (Делакеу) (255)	Михайловская	Тр	1773			*	*	+	+	+	Тр*
49	села Бутор	Михайловская	Тр	1773			*	*	+	+	+	Тр*
50	села Аджамки (194)	Преображенская	Бб	1773↑	*	+	+	+	+	+	+	Ал
51	села Васильевки (Касинова)	Васильевская	Ал	1773			+	+	+	+	+	Ал
52	села Ольшанки	Иоанновская	Бб	1773↓					+	+	+	Бб•
53	села Попельнастого	Богословская	Бб	1773			+	+	+	+	+	Вд•
54	села Оситняжки (Лбова)	Николаевская	Бб	1774			*	+	+	+	+	Ал
55	города Ананьева (Анани)	Николаевская	Ан	1774			*	*	+	+	+	Ан
56	села Елисаветградки (Михайловка, Михайловича, Потемкина)	Михайловская	Бб	1775↑			+	+	+	+	+	Ал•
57	села Суботницького (Суботиц)	Сретенская	Бб	1775↑		*	+	+	+	+	+	Ал•
58	села Краснопольського (Церна)	Димитриевская	Ал	1775				+	+	+	+	Ал
59	села Знаменки	Богородицкая*	Бб	1776↓				+	+	+	+	Ал•
60	села Ново-Архангельська (Архангельск)	Михайловская	Бб	1776↑	+	+	+	+	+	+	+	Бб•
60а	села Архангельська	Варваринская, пр		1758		*	*	+	*	*	*	Бб•
61	села Павлиша	Сретенская	Бб	1776↑			+	+	+	+	+	Ал•
62	города Новомиргорода	Богородицкая	Бб	1776↑	+	+	+	+	+	+	*	Бб•
63	села Цыбулева	Михайловская	Бб	1776								=
64	села Вершацького (Нестеровка)	Богородицкая	Бб	1777↑	+	+	+	+	+	+	+	Ал•
65	местечка Крылова (Александрия)	Покровская		1777↑	+	+	+	+	+	+	*	Ал•
66	села Мартоноша	Георгиевская	Бб	1777↑		*	+	+	+	+	+	Бб•

№	поселення	церква	повіт	дата	1754	1764	1774	1784	1794	1805	1835	повіт
67	села Успенского (Зимун, Плахтеевка)	Успенская	Бб	1777↑	+	+	+	+	+	+	+	Вд•
68	села Петриковки	Георгиевская	Бб	1777								=
69	села Северинки (Увалова)	Николаевская	Ал	1778↑			*	+	+	+	+	Ал
70	города Новомиргорода	Михайловская	Бб	1778↑		*	+	+	+	+	*	Бб•
71	села Доиева Каменка (Новокаменка, Вершинная)	Михайловская	Бб	1778↑			*	+	+	+	+	Ал
72	села Черного Ташлыка (174)	Варваринская	Бб	1778↓								=
73	села Ивановки (Алтипармака)	Константиновская	Бб	1778				*	+	+	+	Бб
74	села Орловой Балки (Мервинского, Фощеватое)	Андреевская	Бб	1778				+	+	+	+	Ал
75	села Якимовки (Миклоева) (243)	Иоакима и Анны	Бб	1778				+	+	+	+	Бб
76	села Максимовки (Чорбы)	Арсениевская	Бб	1778				+	+	+	+	Бб
77	села Черниковки (Казармы)	Николаевская	Бб	1778				+	+	+	+	Ал
78	села Новгородки (Куцовка)	Троицкая	Бб	1779				+	+	+	+	Ал•
79	села Гарагашиовки (Карагаш)	Николаевская	Од	1779				*	+	+	+	Тр*
80	села Верблюжки (368)	Успенская	Бб	1779				+	+	+	+	Ал•
81	села Галагановки (с 1833 – при Стецовке)	Иоанновская*	Бб	1779				+	+	+	+	Ал•
82	села Пещаного Брода	Предтеченская	Бб	1780↑			*	*	+	+	+	Бб•
83	села Пантасиевки (Пантазиевка)	Михайловская	Ал	1780				+	+	+	+	Ал
84	города Херсона	Софиевская, гр.	Хр	1780				+	+	+	+	Хр
85	села Яски	Георгиевская	Од	1780				*	+	+	+	Од*
86	села Андрусовки (Чонград)	Георгиевская	Бб	1780↑	+	+	+	+	+	+	+	Ал•
87	села Бандуровки	Покровская	Бб	1780				+	+	+	+	Ал
88	города Дубосар	Успенская, сб	Ан	1780				*	+	+	+	Тр
89	села Мироновки	Симеоновская	Бб	1780				+	+	+	+	Ал
90	Новой Праги (Петриковка) (4)	Предтеченская	Бб	1781				+	+	+	+	Ал•
91	местечка Трикрат	Михайловская	Бб	1781				*	+	+	+	Бб
92	села Белозерки (Ивановское)	Предтеченская	Хр	1781				+	+	+	+	Хр
93	села Тягинки (Энгельгарда)	Николаевская	Хр	1781				+	+	+	+	Хр
94	села Билецковки	Николаевская	Ал	1781				+	*	+	+	Ал
95	села Петровки (Петрово) (314, 362)	Вознесенская	Бб	1781				+	+	+	+	Ал•
96	села Новогригорьевки (127, 217)	Григорьевская	Бб	1781				+	*	+	+	Бб•
97	посада Крюкова	Покровская	Ал	1781↑	+	+	+	+	+	+	+	Птг
98	села Комисаровки	Николаевская	Бб	1781				+	+	+	+	Вд•
99	города Херсона	Екатерининская, сб	Хр	1782				*	+	+	+	Хр♦
99а	города Херсона	Михайловская, пх	Хр	1779				+	+	*		Хр-
100	слободы Спасской (104)	Преображенская	Бб	1782				+	*			Хр-
101	села Николаевки (262)	Иоанновская	Бб	1782								=
102	города Ново-Миргорода	Петропавловская, кл	Бб	1782				*	*	*	*	Бб•
103	города Берислава	Воскресенская	Хр	1782				+	+	+	+	Хр
104	села Кисляковки (100)	Преображенская	Хр	1782↓						*	+	Хр
105	села Краснополя (Потемкина, Красноселье) (33)	Семеновская	Бб	1782↑			+	+	+	+	+	Ал•
106	села Марьяновки (110)	Борородичная	Бб	1783								=
107	села Баратовки (Ульяновка) (298)	Успенская	Бб	1783				+	+	*	+	Хр
108	села Кагарлиновки (Кагарлик)	Святодуховская	Бб	1783				*	+	+	+	Бб
109	села Губовки	Покровская	Бб	1783				*	*	+	+	Ал•
110	села Ульяновки (Марьяновича) (106)	Богородицкая	Бб	1783				+	+	+	+	Ал

№	поселення	церква	повіт	дата	1754	1764	1774	1784	1794	1805	1835	повіт
111	села Ясеноватки (Алексеевка) (420)	Богословская	Бб	1783				+	+	+	+	Бб
112	села Балацкова (Медерово)	Петропавловская	Хр	1783				+	+	+	+	Хр
113	села Петрового (<i>Стойкова</i>)	Николаевская	Ал	1784				+	+	+	+	Ал
114	села Злынки (Новоукраїнск) (307)	Богородицкая	Бб	1784				+	+	+	+	Бб•
115	села Байдаковки	Николаевская	Ал	1784				*	+	+	+	Ал
116	села Воиновки	Стефановская	Ал	1785↑				+	+	+	+	Ал
117	слободы Компанеєвки (<i>Титова</i>)	Покровская	Бб	1785					+	+	+	Бб
118	села Марьинского	Преображенская	Хр	1785↑				+	+	+	+	Хр*
119	села Шестерни	Рождественская	Бб	1785↑				*	+	+	+	Хр•
120	села Грушевки (Еленское)	Николаевская	Хр	1785↑				*	+	+	+	Хр
121	города Херсона	Успенская, сб	Хр	1785↓					+	+	+	Хр
122	села Плетеного Ташлыка	Николаевская	Бб	1785↑	*	+	+	+	+	+	+	Бб•
123	села Веселого Кута	Михайловская	Бб	1785↑			*	+	+	+	*	Ал•
124	села Поповичевки (Георгиевка, Егоровка, <i>Ластухина</i>)	Николаевская	Бб	1785↑				+	+	+	+	Ал
125	села Стецовки (Шолмош)	Николаевская	Бб	1785↑	+	+	+	+	+	+	+	Ал•
126	местечка Ново-Петровского	Николаевская	Хр	1786↑				+	+	+	+	Хр•
127	села Ново-Григорьевки (96, 217)	Григорьевская	Хр	1786								=
128	села Дмитровки	Успенская	Бб	1786↑	+	+	+	+	+	+	+	Ал•
129	села Дицовки (Гутницьке)	Николаевская	Бб	1786↓					+	+	*	Ал•
130	села Косовки (Глоговац)	Николаевская	Бб	1786↑		+	+	+	+	+	+	Ал•
131	города Ново-Миргорода	Ильинская	Бб	1786					+	+	+	Бб•
132	села Никольского (<i>Репнинской</i>)	Троицкая	Хр	1786↑				*	+	+	+	Хр
133	сала Синюхина Брода	Михайловская	Бб	1786↑			+	+	+	+	+	Бб•
134	села Гуровки	Покровская	Бб	1786					+	+	+	Ал•
135	села Сухого Ташлыка	Покровская	Бб	1786					+	+	+	Бб•
136	села Шамовки	Богородицкая	Бб	1786					+	+	+	Ал
137	села Матвеевки	Петропавловская	Хр	1786↑				*	+	+	+	Хр•
138	села Покровки (Покровское)	Покровская	Бб	1786					+	+	+	Ал•
139	села Коротека (Коротюк) (150)	Покровская	Бб	1786					+	+	+	Бб
140	Бизюкова монастиря (Сафрониевская пустошь)	Григорьевская		1787↑				*	*	*	+	Хр
141	села Светлопольского (311)	Димитриевская	Ал	1787					+	+	+	Ал
142	села Тимофеевки (<i>Никорицы</i>)	Покровская	Бб	1787					+	+	+	Бб
143	села Анновки (Божедановка)	Предтеченская	Бб	1787					+	+	+	Бб
144	села Табурища	Михайловская	Бб	1787↑	+	+	+	+	+	+	+	Ал•
145	села Онофриевки	Предтеченская	Ал	1787↓					*	*	+	Ал
145a	села Онофриевки	Спиридоновская	Ал	1763		*	+	+	+			Ал-
146	города Елисаветграда (148)	Покровская, нз		1787↓					*			Бб-
147	села Высоко-Буерак	Екатерининская	Бб	1787				*	+	+	+	Ал
148	города Елисаветграда (146)	Преображенская, ед	Бб	1788					+	+	+	Бб
149	села Леслиєво-Петровской (Петропавловское)	Петропавловская	Бб	1788					+	+	+	Бб
150	села Коротюка (139)	Покровская	Бб	1788								=
151	села Каменоватки (<i>Булацелевой</i>)	Покровская	Бб	1788↑				*	+	+	+	Бб
152	села Мигеи (<i>Скаржинського</i>)	Петропавловская	Бб	1788					+	+	+	Бб
153	села Копаней (Копанки)	Константиновская	Бб	1788↑				*	+	+	+	Бб
154	села Федоровки (Федорки)	Георгиевская	Ал	1788					+	+	+	Ал
155	села Жолтого	Ананиевская	Бб	1788					+	+	+	Вд•
156	села Омелового	Петропавловская	Хр	1788↑			*	+	+	+	+	Хр
157	села Михальчей (Михалчевка)	Николаевская	Бб	1789					+	+	+	Бб

№	поселення	церква	повіт	дата	1754	1764	1774	1784	1794	1805	1835	повіт
158	села Чечелиевки (Верблюжка)	Покровская	Бб	1789↑	*	+	+	+	+	+	+	Ал•
159	села Коржева	Успенская	Тр	1789					+	+	+	Тр*
160	села Спеи	Николаевская	Тр	1789					+	+	+	Тр*
161	села Перерытого	Михайловская	Тр	1789					+	+	+	Тр*
162	села Троицкого (Новотроицкое)	Троицкая	Бб	1789↓					*	+	+	Бб•
163	села Соколовки (186, 241)		Бб	1790								=
164	села Отбедова (Томарово)	Рождественская	Хр	1790↑					+	+	+	Хр
165	села Станислава	Николаевская	Хр	1790↑				*	+	+	+	Хр*
166	станицы Михайловки (170)	Успенская	Бб	1790					*	+	+	Ал•
167	села Зеленого	Петропавловская	Бб	1790↑		+	+	+	+	+	+	Вд•
168	села Николаевки	Николаевская	Ал	1790								=
169	села Терновки (Тарнавка)	Параскевиевская	Тр	1790					+	+	+	Тр*
170	села Елисаветградки (166)	Успенская	Бб	1790								=
171	города Николаева	Григорьевская, сб	Хр	1790					*	+	+	Хр♦
172	села Гоянь	Николаевская	Тр	1790					+	+	+	Тр*
173	села Малашт	Михайловская	Тр	1790					+	+	+	Тр*
174	посада Ново-Украинки (Черный Ташлык) (72)	Варваринская	Бб	1790					+	+	+	Бб•
175	села Калаглеи (Николаевка)	Николаевская	Од	1790					+	*	+	Од*
176	города Овидиополя	Николаевская, сб	Од	1790↓						+	+	Од
177	села Градениц	Богородицкая	Од	1790↓						+	+	Од*
178	села Шибки	Николаевская	Тр	1790					+	+	+	Тр*
179	села Лунги (Лунка)	Николаевская	Тр	1790					+	+		Тр-
180	села Токмазеи	Михайловская, нз	Тр	1790					*	*		Тр-
181	села Роги	Богородицкая	Тр	1790					+	*		Тр-
181a	села Роги (при монастире)	Симеоновская	Тр	1790↑					+	*		Тр-
182	села Дубового	Михайловская	Тр	1790					+	+	+	Тр*
183	города Елисаветграда	Знаменская	Бб	1790↑		+	+	+	+	+	+	Бб
184	села Чобручи (Чубурчи)	Покровская	Тр	1790					+	+	+	Тр*
185	села Братского	Николаевская	Бб	1791					*	+	+	Бб
186	города Вознесенска (Соколы) (163, 241)	Петропавловская		1791↑					*	+	+	Бб•
187	села Беш-Байрак	Покровская	Бб	1791↓						*	+	Бб
188	села Пасицель	Николаевская	Ан	1791					+	+	+	Ан
188a	села Пасицель (при монастире)	/Успенская/		1791↑					*	*	*	Ан-
189	села Короткого (Коротное)	Покровская	Тр	1791					+	+	+	Тр*
190	села Ясинового	Покровская	Тр	1791					+	+	+	Ан*
191	села Вале-Гуцулуя (Валигоцул)	Николаевская	Ан	1791					+	+	+	Ан*
192	села Широкого	Покровская	Бб	1792↑					+	+	+	Хр•
193	города Бобринца	Николаевская	Бб	1792					*	+	+	Бб
194	села Аджамки (50)	Покровская	Бб	1792					+	+	+	Ал•
195	села Федоровки (Новая Одесса)	Георгиевская	Бб	1792↑				*	*	+	+	Хр•
196	села Касперовки	Димитриевская	Хр	1792					*	+	+	Хр•
197	села Троицкого (Волконского, Корбе, Святотроицкое)	Троицкая	Ан	1792					+	+	+	Ан
198	села Парканы (местечко)	Николаевская	Тр	1792					+			Тр-
199	села Березовки (Березово)	Иосифовская	Ал	1792					*	+	+	Ал
200	села Ремеровки (Реймаровка)	Предтеченская	Тр	1792					+	+	+	Тр
201	села Гидирим	Богородицкая*	Тр	1792					+	+	+	Ан*
202	села Перелет	Михайловская	Ан	1792					+	+	+	Ан

№	поселення	церква	повіт	дата	1754	1764	1774	1784	1794	1805	1835	повіт
203	села Флоры (Макарескула)	Николаевская	Ан	1792↓						+	+	Ан
204	села Окон (Стурзы)	Успенская	Тр	1792					+	+	+	Ан
205	села Дойбановки (Дойбаны)	Михайловская	Тр	1792					+	+	+	Тр*
206	села Бирзул (Бырзулово)	Богословская	Ан	1792					+	+	+	Ан
207	села Малаешт (Катаржи)	Николаевская	Тр	1792					*	+	+	Тр
208	села Глинного	Николаевская	Тр	1792					+	+	+	Тр*
209	села Слободзеи	Михайловская	Тр	1792					+	+	+	Тр*
210	села Незавертайловки	/Успенской/	Тр	1792					+	+	+	Тр*
211	села Андреевки (Сочеванова)	Успенская		1792↓						*	+	Хр
212	села Голты	Николаевская	Бб	1792					+	+	+	Ан•
213	села Воскресенского	Воскресенская	Хр	1792↓						*	*	Хр◊-
213а	села Воскресенского	Покровская	Хр	1792					*		+	Хр◊
214	села Кошарки (Гайоса)	Марковская	Тр	1792					+	+	+	Тр
215	села Суклеи (319)	Николаевская	Од	1792					+			Тр-
216	города Очакова	Николаевская	Од	1792					+	+	+	Од♦
216а	города Очакова	Николаевская, гр	Од	1792					+	+	*	Од-
217	села Ново-Григорьевки (96, 127)	Григориевская*	Бб	1792								=
218	села Гвоздовки (235)	Михайловская	Тр	1792					+	+	+	Ан*
219	села Коренихи (Николаевка)	Николаевская	Од	1793					+	+	+	Од
220	села Овсяниковки (249)	Николаевская	Бб	1793					*	+	+	Бб
221	села Ингульской Камянки	Николаевская	Бб	1793					*	*	+	Ал•
222	села Макарихи	Предтеченская	Бб	1793					*	+	+	Ал
223	местечка Кантакузовки	Предтеченская	Ан	1793↓						+	+	Ан
224	села Ново-Покровки (Балай, Покровское, Курица) (427)	Покровская	Од	1793					+	+	+	Од
225	села Седневки	Ильинская	Бб	1793↓						*	+	Бб
226	села Анастасиевки (Гаюса)	Анастасиевская	Тр	1793↓					+	+	+	Тр
227	села Васильевки (Долгорукова)	Васильевская	Тр	1793↓					+	+	+	Тр
228	села Захарьевки (Долгорукова)	Успенская	Тр	1793↓					+	+	+	Тр
229	села Осиповки (Долгорукова) (426)	Иосифовская	Тр	1793↓					+	+	+	Тр
230	села Александровки	Покровская	Тр	1793↑					*	+	+	Бб•
231	села Аникеевки	Предтеченская	Бб	1793↓					*	*	+	Бб
232	села Миланки (Бокова, Янополь)	Богородицкая*	Ан	1793					+	+	+	Ан
233	села Теи	Параскевиевская	Тр	1793↓						*	+	Тр*
234	села Гиржева	Георгиевская	Тр	1793↑					*	*	+	Тр
235	села Гвоздовки (218)	Михайловская	Тр	1793								=
236	села Бобрика (254)	Богородицкая	Ан	1793↑					+	+	+	Ан*
237	села Кривого Озера (396)	Параскевиевская	Ан	1793↑					+	+	+	Ан*
238	села Сирового (281)	Михайловская	Ан	1793↑					+	+	+	Ан*
239	села Кумаров (299)	Дмитриевская	Ан	1793↑					+	+	+	Ан•
240	села Хмелевого (Акацатова)	Николаевская	Бб	1793↓							+	Бб
241	села Вознесенского (163, 186)	Петропавловская	Бб	1793								=
242	села Пересадовки (Домаха)	Михайловская	Бб	1793					+	+	+	Хр•
243	села Якимовки (75)	Иоакимоанновская	Бб	1793								=
244	села Липецкого	Михайловская	Ан	1793↑					+	+	+	Ан*
245	села Ташина (Грибовского)	Натальинская	Од	1793↓						*	+	Од
246	села Эрделиевки	Георгиевская*	Бб	1793				*		+	+	Бб
247	села Любомирки	Покровская	Бб	1793↓						+	+	Бб
248	города Николаева	Богородицкая	Хр	1793					*	*	+	Хр

№	поселення	церква	повіт	дата	1754	1764	1774	1784	1794	1805	1835	повіт
249	села Овсяниковки (220)	Николаевская	Бб	1793								=
250	села Поповки	Петропавловская	Ал	1793↓						*	+	Ал
251	села Бузиновки (Бузавка)	Михайловская	Од	1793					+	+	+	Тр
252	села Ананьевского (Струкова, Покровское, Журавка)	Богородицкая*	Од	1793↑					+	+	+	Ан
253	села Ахмечетки	Богословская	Ан	1793↓					+	+	+	Ан
254	села Бобрика (236)	Богородицкая	Ан	1793								=
255	села Беляков (Делакеу) (48)	Михайловская		1793								=
256	села Алексеевки	Предтеченская	Бб	1793								=
257	села Гандрабур	Михайловская	Ан	1793↑					+	+	+	Ан*
258	села Лисанево-Душенкевичевой	Варваринская	Ал	1793					*	+	+	Ал
259	села Александровки (Гапсина)	Георгиевская*	Бб	1793					*	+	+	Бб
260	села Тузл (Дерибаса)	Иосифовская	Од	1795						*	+	Од
261	села Шмитова-Петровского (Петровка)	Петропавловская	Бб	1795						+	+	Бб
262	села Николаевки-Винтуловой (101)	Богословская	Бб	1795						*	+	Бб
263	села Величковки	Николаевская	Бб	1795						*	+	Бб
264	села Александровки (Аврамова)	Богородицкая	Ал	1795						+	+	Ал
265	города Одессы	Екатерининская, нз	Од	1795						+		Од-
266	села Куликова-Поля (Чернова)	Димитриевская	Ан	1795						*	+	Ан
267	села Петриньки	Космодамиановская	Бб	1795↓						*	+	Бб
268	села Григорьевки (Зимица)	Николаевская	Тр	1795↓						*	+	Тр
269	села Николаевки (дворянской)	Михайловская	Бб	1795↓							+	Бб•
270	города Одессы	Преображенская, сб	Од	1795↓							+	Од
270а	города Одессы	Николаевская	Од	1795						+	*	Од-
271	села Байтал	Богородичная	Ан	1795						*	+	Ан
272	села Мошорина	Воздвиженская	Бб	1795↑		*	+	+	+	+	+	Ал•
273	села Ивановки (Марьяновского)	Богословская	Бб	1795						*	+	Ан
274	села Ново-Воронцовки (Николаевка)	Николаевская		1795						+	+	Хр
275	села Ровного	Покровская	Бб	1796						+	+	Бб
275а	села Ровного	Николаевская	Бб	1816							+	Бб
276	села Петрова (Солоница, Петровское, Пассека)	Петропавловская	Од	1796↓					*	*	+	Од
277	села Трояновки (Троянка)	Богородицкая	Бб	1796↑				*	*	*	+	Бб
278	села Константиновки	Николаевская	Бб	1796↑					*	+	+	Бб•
279	села Исаевки	Димитриевская	Бб	1796						+	+	Бб
280	села Витязевки (Нечаева)	Николаевская	Бб	1796						*	+	Бб
281	села Сировое (238)	Михайловская	Ан	1796								=
282	села Протопоповки (Вараждин)	Троицкая	Бб	1796↑		*	+	+	+	+	+	Ал•
283	села Троицкого	Троицкая, ед	Од	1796						+	+	Од
283а	села Троицкого (Коблево)	Троицкая	Од	1805						*	+	Од
284	села Федваря (18)	Воздвиженская, нз	Ал	1796↓							*	Ал•
285	села Живановки (Живановича)	Михайловская	Бб	1796↑				*	*	+	+	Бб
286	села Вавиловки (Вавилово)	Преображенская		1796↑					*	+	*	Хр-
287	села Ивановки (Булацеловой)	Предтеченская	Бб	1797						+	+	Бб
288	села Янополя (Ивановой)	Успенская	Бб	1797↓						*	+	Бб
289	села Серезлиевки	Покровская	Бб	1797						+	+	Бб
290	села Розалиевки (Филодора)	Константиновская	Тр	1797					+	*	+	Тр
291	города Дубосар	Всех Святых, гр		1797					*	*	+	Тр

№	поселення	церква	повіт	дата	1754	1764	1774	1784	1794	1805	1835	повіт
292	села Привольного	Святодуховская	Бб	1797↓							+	Хр•
293	села Привольного	Покровская, ед	Бб	1797↑						+	+	Хр•
294	села Николаевки (Водяной, Красовского)	Николаевская	Бб	1797↓						*	+	Ал
295	села Богдановки	Преображенская	Ал	1797						*	*	Ал•
296	села Богослава (Богославка)	Богословская	Тр	1797						*	+	Тр
297	села Щастливого (Годлевского)	Успенская	Ан	1797↓						*	+	Ан
298	села Ульяновки (107)	Успенская	Хр	1797								=
299	села Кумаревки (239)	Димитриевская	Бб	1797								=
300	села Ивано-Петровки	Покровская	Хр	1797						*	+	Хр
301	села Камянки (303)	Успенская	Хр	1797						*	+	Хр*
302	села Ревовки (Хорвата)	Димитриевская	Ал	1798						*	+	Ал
303	села Камянки (301)	Успенская	Бб	1798								=
304	села Шпаковки (Крижановской)	Богородицкая*	Бб	1798↑					*	*	+	Бб
305	села Варваровки	Богородицкая	Бб	1798						*	+	Ал•
306	села Калиновки	Николаевская	Бб	1798↓						*	+	Ал•
307	села Злынки (Новоукраинск) (114)	Покровская, ед.	Бб	1798						+	+	Бб•
308	города Александрии (Бечия, Усовка)	Николаевская, сб	Ал	1799↑		*	+	+	+	+	+	Ал
308a	города Александрии (Усовка)	Александроневская, нз	Ал	1793					*	*		Ал-
309	города Николаева	Николаевская, гр	Хр	1799↑					*	+	+	Хр
310	города Одессы	Покровская, ед	Од	1799						*	+	Од
311	села Светлопольского (141)	Димитриевская	Ал	1799								=
312	села Ильинского (Безбородька)	Александровская	Од	1800						*	+	Од
313	села Остаповки	Николаевская	Хр	1800						*	+	Хр
314	села Петрова (95)	Вознесенская	Бб	1800								=
315	села Щербаківки (Щербани)	Гавриилівська	Бб	1800↑						*	+	Бб•
316	села Береснеговатого	Николаевская	Хр	1801						*	+	Хр◊
317	села Бокового	Покровская	Бб	1803						*	+	Ал•
318	села Терновки	Успенская	Хр	1803						+	+	Хр□
319	города Тирасполя (215)	Николаевская, сб	Тр	1804↑				*	+	+	+	Тр
320	села Себенівки (Себино)	Михайлівська	Бб	1804						*	+	Хр•
321	села Любомирки (Ксавериевка)	Святодуховская	Хр	1804↑						*	*	Хр-
322	села Михайлівки (Орды)	Николаевская	Ан	1804↓							+	Ал
323	города Херсона	Святодуховская, нз	Хр	1804						*	*	Хр
324	города Херсона	Всех Святых, кл	Хр	1804						*	+	Хр
325	села Устиновки	Преображенская	Бб	1804						*	+	Бб•
326	села Арбузинки	Богородичная	Бб	1805						*	+	Бб•
327	села Красной Камянки	Богородичная	Ал	1805↑			+	+	+	+	+	Ал•
328	села Беляевки	Успенская	Од	1805↑					*	+	+	Од*
329	села Еланцовки	Николаевская	Бб	1805								=
330	села Александровки (336)	Николаевская	Хр	1805								=
331	села Григоро-Денисовки	Успенская	Бб	1805↓							+	Ал
332	села Таловой Балки (Боровского)	Преображенская	Ал	1805↓							+	Ал
333	села Браїлівки (Петковича)	Святодуховская	Бб	1805↓							+	Ал
334	села Краснополя (Календы)	Дмитриевская	Ан	1805↓							+	Ан
335	села Калиновки	Богородицкая	Хр	1805↓							+	Хр◊
336	села Большой Александровки (330)	Николаевская	Хр	1805↓							+	Хр*
337	села Дорофеевки (Нижняя Татаровка)	Михайлівська	Бб	1805↓							+	Бб

№	поселення	церква	повіт	дата	1754	1764	1774	1784	1794	1805	1835	повіт
338	села Севериновки (Потоцького)	Богословская	Од	1805						*	+	Од
339	села Ивановки (Курлянской)	Усекновенская	Хр	1807						*	+	Хр
340	города Николаева	Всех Святых, кл	Хр	1807							+	Хр
341	села Благодатного	Михайловская	Бб	1808							+	Бб•
342	села Петриковки (Петровка, Заводовка)	Петропавловская	Од	1808						*	+	Ан
343	села Ряснополя (Гжицького)	Петропавловская	Од	1808							+	Од
344	села Аджигола	Успенская	Од	1808↑							+	Од
345	колонии Большого Буялыка	Успенская	Од	1808↑						*	+	Од ^р
346	колонии Малого Буялыка	Предтеченская	Од	1808↑						*	+	Од ^р
347	села Брашевановки	Покровская	Тр	1808↑							+	Тр
348	колонии Катаржиной	Богородичная	Тр	1808							+	Тр ^р
349	села Березовки	Михайловская	Бб	1808↓							+	Бб•
350	города Одессы	Троицкая, гр	Од	1808↑						*	+	Од
351	села Девиловки (Витовка)	Троицкая	Бб	1808↑						*	+	Бб
352	села Измайловки (Потоцькой)	Софиевская	Од	1809							+	Од
353	села Нечаевки	Покровская	Од	1809								=
354	села Степановка	Святодуховская	Бб	1809↓							+	Бб
355	села Мойсеевки (Добровольського)	Преображенская	Ан	1809↓							+	Ал
356	села Перешор	Николаевская	Ан	1810							+	Ан
357	села Заградовки (Кочубей)	Адрианонаталевская	Хр	1810							+	Хр
358	села Гуровки (Гурьевка)	Покровская	Бб	1810							+	Хр•
359	села Семеновки	Николаевская	Бб	1810							+	Бб•
360	села Мостового (Боровского)	Николаевская	Ан	1810↑							+	Ан
361	села Куяльника (Нерубайские хутора)	Вознесенская	Од	1810							+	Од
362	слободы Петровой (95)	Покровская	Бб	1810							+	Ал•
363	села Ковалевки (Кирьякова)	Михайловская	Од	1811↑					*		+	Од
364	села Варваровки (Голицина)	Михайловская	Од	1811							+	Од
365	села Любашовки (Любинского)	Михайловская	Ал	1811							+	Ан
366	села Николаевки (Жидовское)	Николаевская	Ан	1812↑							+	Ан
367	села Белоусовки	Покровская	Бб	1812							+	Бб•
368	села Верблюжки (80)	Николаевская	Бб	1812							+	Ал•
369	села Новокрасного	Успенская	Бб	1812							+	Бб•
370	села Славяносербки	Лукинская	Од	1813							+	Од
371	села Семеновнастовки (Семеновское)	Николаевская	Бб	1813							+	Бб
372	колонии Кубанки	Троицкая	Од	1814							+	Од ^р
373	города Одессы	Успенская, ед	Од	1814							+	Од
374	села Батурица	Покровская	Бб	1814							+	Хр♦
375	города Одессы (при больнице)	Рождественская	Од	1814							+	Од
376	села Алексеевки (Кирьякова)	Алексеевская	Бб	1814							+	Бб
377	села Барабывки (Барабой, Арнаутское)	Успенская	Од	1814							+	Од ^р
378	села Казанки	Николаевская	Бб	1815							+	Бб•
379	села Новополтавки	Николаевская	Бб	1815							+	Хр•
380	села Ровного	Николаевская	Бб	1816							+	Бб
381	села Поно́р	Покровская	Ан	1816							+	Ан
382	города Тирасполя	Покровская, ед	Тр	1816↑						*	+	Тр
383	села Новопавловки (Новый Буг)	Богородицкая	Бб	1816							+	Хр•
384	села Сергеевки	Покровская	Бб	1816							+	Бб•

№	поселення	церква	повіт	дата	1754	1764	1774	1784	1794	1805	1835	повіт
385	села Костромского	Покровская	Хр	1816							+	Хр*
386	села Вradiевки	Параскевиевская	Бб	1816↑						*	+	Ан•
387	слободы Солоной	Николаевская	Бб	1816							+	Бб•
388	села Жеребков (<i>Жеребкова</i>)	Богословская	Ан	1816							+	Ан
389	села Кохановки	Казанская	Тр	1817								=
390	села Васияновки (Возсиятское)	Покровская	Бб	1817↑							+	Бб•
391	села Богородицвенское	Казанская	Ан	1817							+	Ан
392	села Дальника	Георгиевская	Од	1817↑							+	Од
393	села Татарки	Успенская	Од	1817							+	Од
394	села Федоровки (<i>Чорбы</i>)	Петропавловская	Ал	1817							+	Ал
395	села Антоно-Кодинцовки	Варваринская	Од	1818							+	Од
396	села Кривого Озера (237)	Параскевиевская	Тр	1818								=
397	города Херсона	Богородицкая, ед	Хр	1818							+	Хр
398	города Херсона (Забалковская)	Николаевская	Хр	1819							+	Хр
399	села Точиловки (Точиловое)	Покровская	Ан	1819↑					+	+	+	Ан*
400	села Владимировки	Николаевская	Бб	1819							+	Хр•
401	села Катериновки	Екатерининская	Тр	1819							+	Ан
402	села Ново-Александровки (Березовки)	Николаевская	Од	1820↑							+	Ан
403	города Одессы (на Молдаванке)	Михайловская	Од	1820							+	Од
404	города Одессы	Всех Святых, кл	Од	1820							+	Од
405	слободы Песоцкой (Пески)	Николаевская, нз	Хр	1820↓							*	Хр
406	села Ново-Ивановки	Николаевская	Хр	1820							+	Хр
407	села Братолубовки	Святодуховская	Ал	1821							+	Ал
408	слободы Златобальской (434)	Вознесенская	Хр	1821							+	Хр
409	села Николаевки (Новониколаевки)	Николаевская	Хр	1821↑						*	+	Хр*
410	села Александровки (<i>Абертасова</i>)	Сергиевская	Бб	1821							+	Бб
411	города Григориополя	Вознесенская	Тр	1821↑						*	+	Тр
412	села Ташлык	Георгиевская	Тр	1821↑						*	+	Тр*
413	села Маяк	Преображенская	Од	1821							+	Од*
414	села Калужского	Покровская	Хр	1821							+	Хр*
415	села Еремеевки	Казанская	Од	1821							+	Од
416	села Гориевки (Гориево)	Успенская	Тр	1821↓							+	Тр
417	местечка Петро-Веровки	Петропавловская	Тр	1821↓							+	Тр
418	села Васильевки (<i>Малигонтова</i>)	Преображенская	Тр	1821↓							+	Тр
419	села Усатовых хуторов	Богородицкая	Од	1821↓							+	Од
420	села Алексеевки (111)	Богословская	Бб	1821								=
421	села Троицкого (Сафоново, Стойковка, Евтихполь)	Троицкая	Хр	1823							+	Хр
422	села Павловки (<i>Туманова</i>)	Петропавловская	Тр	1823							+	Тр
423	села Николаевки (<i>Ганского</i>)	Николаевская	Ан	1823							+	Ан
424	села Вшивого (Новопокровское)	Покровская	Хр	1824							+	Хр*
425	села Александровки (Текелино)	Георгиевская	Ал	1824↑						*	+	Ал
426	села Осиповки (229)	Иосифовская	Тр	1824								=
427	села Покровского (<i>Куриса</i>) (224)	Покровская	Од	1824↑								=
428	села Александро-Дариевки (Кабурга)	Николаевская	Од	1824							+	Од
429	села Семенокосовки (Семикосовка)	Троицкая	Бб	1824							+	Бб
430	села Егоровки (Ферстеровка)	Георгиевская	Од	1825↑							+	Од
431	села Кондратовки	Богословская	Ан	1825							+	Ан

№	поселення	церква	повіт	дата	1754	1764	1774	1784	1794	1805	1835	повіт
432	посада Новогеоргиевска (Александрія, Крылов) (27)	Воскресенская, ед	Ал	1827↑						*	+	Ал
433	города Одессы (при лицее)	Александроневская	Од	1827							+	Од
434	села Золотой Балки (408)	Вознесенская	Хр	1827								=
435	села Степановки (Шароя)	Михайловская	Ан	1827↑							+	Ан
436	села Каменного Моста	Николаевская	Ан	1828							+	Ан
437	города Одессы (при тюрьме)	Александроневская	Од	1828							+	Од
438	города Одессы (женск. монастыря)	Михайловская	Од	1828							+	Од
439	города Одессы (на Молдованке)	Петропавловская, ед	Од	1829							+	Од
440	села Александровки (Чуйково)	Покровская	Тр	1829↑							+	Ан
441	села Мало-Александровки	Михайловская	Хр	1829							+	Хр*
442	села Гниляковой Балки	Покровская	Од	1830							+	Од
443	села Архангельского	Михайловская	Хр	1830							+	Хр*
444	села Трех-Хат (Трихаты)	Екатерининская	Од	1831							+	Од
445	села Демидовки	Нерукотв. Образа	Од	1831							+	Тр
446	села Карловки	Богородицкая	Ан	1832							+	Ан
447	села Барановки	Богородицкая	Од	1832							+	Од
448	села Буличево-Петровского	Покровская	Бб	1833↑					*	*	+	Бб
449	города Одессы (при институте)	Александринская	Од	1834							+	Од
450	села Николаевки (Жуковського)	Благовещенская	Бб	1834							+	Бб
451	села Китросановки (Громоклеи)	Троицкая	Бб	1835							+	Бб
452	города Берислава	Успенская	Хр	1835↑							+	Хр
453	города Николаева	Богородицкая, ед, нз	Хр	1835							+	Хр

Складено за виданням: Хронологико-историческое описание церквей епархии Херсонской и Таврической // ЗООИД, 1848, т. 2, с.140-210. При цьому до відомостей (колонки 2-5) залучено назви поселень і церков, дані стосовно хронології їх закладання та належності до тогочасних повітів Херсонської губернії (як вони зазначені у виданні). Додана нумерація зазначена виходячи з послідовності розміщення у виданні відповідних хронологічних даних. У випадку, якщо в одній позиції хронологічного опису згадується також про інші церкви, які діяли у відповідному поселенні, але залишилися не виділеними в окрему позицію, інформація про них подана під відповідним номером з застосуванням літерних позначень (а, б, в і т.д.). При відсутності згадки про дату заснування такої церкви, вона приведена за наявними документами з виділенням курсивом.

Документальні згадки про діючі церкви другої половини XVIII ст. (колонки 6-10) приведено з їх десятилітньою градацією починаючи з 1754 року – часу заснування на території краю поселень Нової Сербії і Слобідського козачого полку. Для XIX ст. (колонки 11-12) такими відправними пунктами обрано 1805 (останній рік перед запровадженням повітової реформи 1806 року) і 1835 роки (саме останнім завершується хронологічний опис Г.Розанова, хоча в поясненнях до історії окремих приходів інформація стосується і більш пізнього періоду). При цьому згадки про діючі церкви, присутні у вищепроведених відомостях 1774, 1784, 1790 і 1798 років (останні з яких із застосуванням відповідних приміток умовно віднесено до 1794 і 1805 років) відмічені позначкою (+), всі інші згадки з приміток до відомостей – позначкою (*). У згадках за 1754 знаком (+) відмічено церкви, що діяли на початок року, знаком (*) – новозакладені та такі, що припинили своє існування і в наступних періодах не згадуються (відповідна позначка зміщена вліво); за 1764 рік – діючі та такі, щодо відкриття яких було порушене відповідне клопотання. Для 1835 року знаком (+) відмічено виключно діючі на цей час церкви, склад яких уточнено за наявними формулярними відомостями (ДАОО, ф. 37, оп. 2а, спр. 261-270). Церкви, які до завершення відповідного періоду припинили своє існування, позначені знаком (*). Крім того в уточнених відомостях про повітову належність відповідних поселень інформація щодо недіючих церков передана курсивом з додатковим позначенням таких, що припинили існування, знаком (-).

Умовні позначення для повітів: Ал – Олександрійський, Ан – Ананьївський, Бб – Бобринецький, Вд – Верхньодніпровський, Ек – Катеринославський, Од – Одеський, Тр – Тираспільський, Хр – Херсонський; для суміжних губерній: Птг – Полтавська, Пдг – Подільська; для військових

поселень, що фактично не входили до складу повітів – (●); для церков військового відомства – (◆), для адміралтейських поселень – (◇), для греко-болгарських колоній – (□), для інших державних поселень, що перебували у підпорядкуванні Палати державного майна – (*).

У випадку принципових відмінностей у фактичних назвах поселень, що не зустрічаються у документальних згадках, останні приведені з відповідними уточненнями (у дужках). Менш значимі редакційні розбіжності при передачі назв поселень (для належної ідентифікації) приведені з необхідними виправленнями, переданими курсивом³³.

Якщо одна й та ж церква згадується в роботі Г.Розанова кілька разів (при закладанні, перебудові тощо), такі випадки відмічені перехресними посиланнями на номери відповідних позицій у відомості. При цьому документальні згадки стосовно таких церков та їх територіальна належність зазначені один раз (переважно це перша згадка або позиція за хронологічним описом, яка знаходить найбільш повне підтвердження у наявних документальних згадках). Наявні дублюючі позиції супроводжується додатковим символом (=). Аналогічним чином, але без перехресних посилань, відмічені також випадки неідентифікованих позицій, що в основному зумовлене невідповідністю назви діючої церкви у даному поселенні (їх реальні найменування відтворені у нижченаведеному додатку пропущених або не згаданих церков).

Найбільше ускладнень виникає з ідентифікацією поселень і церков з однаковою назвою³⁴. На практиці, у межах окремих повітів та відповідних духовних правлінь, такі випадки для уникнення зайвої путанини не допускались. Крім того, існувало чітке розмежування на державні і поміщицькі поселення, яке у хронології Г.Розанова виявилось опущеним. В результаті багато з його слушних приміток виявилися розміщеними не завжди під тим поселенням, якого вони стосуються.

Так, пояснення щодо слободи Спасівки або Кисляківки Херсонського повіту з Преображенською церквою (№ 100, 104), виявилися вміщеними в позиції, яка стосується села Спасового з Михайлівською церквою (№ 44), що на той час входило до військових поселень і умовно показане в складі Бобринецького повіту.

Подібні невідповідності містять примітки, щодо деяких інших позицій хронології, зокрема:

щодо села Красного Поля Олександрійського повіту (№ 58), де йдеться про поміщика Календу, який значно пізніше заселяв село з такою ж назвою, але в Ананьївському повіті (№ 334);

щодо села Миколаївки (№ 168), де в 1790 році дійсно постала Миколаївська церква, але це було скоріше село Остроградської-Гаврилової, що відійшло з Олександрійського до Катеринославського (згодом Верхньодніпровського) повіту, а не поміщика Красовського (№ 294), де аналогічна церква з'явилася дещо пізніше;

щодо села Троїцького Одеського повіту (№ 283), яке за датою заснування Троїцької церкви чітко співвідноситься з відповідним державним поселенням, але щодо нього додана інформація відразу про два приватновласницькі поселення з такою ж назвою і церквою, що належали поміщикам Кобле (додаткова поз. № 283а в тому ж повіті) та Волконському в сусідньому Ананьївському повіті (поз. № 197);

щодо села Олександрівки Тираспільського повіту (№ 230), де Покровська церква влаштована начебто коштом його жителя В.Малами з допомогою громади села. Судячи з останнього, йдеться насамперед про одноіменне державне поселення, що перебувало у військовому відомстві. Всі ж Олександрівки на теренах між Бугом і Дністром належали до приватних, для влаштування церков у яких принципове значення мало не бажання громади, а насамперед воля власника;

³³ Зокрема, до принципових редакційних перекручень, що унеможливають або суттєво ускладнюють ідентифікацію, нами віднесено розбіжності у передачі назв поселень у позиції за № 6, що стосується Петроострова (в хронологію Г. Розанова – Петроверовка), 11 – Печкова (Кечковка), 37 – Янова або Яновки (Анновка), 71 – Доніної Кам'янки (Долиева Камянка), 79 – Гарагашівки (Гарагановка), 95 – Петрова (Петровка), 96 – Новогригорівки (Новогеоргиевка), 109 – Губівки (Зубовка), 154 – Федорок (Федоровка), 158 – Чечеліївки (Чегелиевка), 196 – Касперівки (Касперо-Николаевка), 237 – Петринівки (Петриковка), 285 – Живанівка (Живаковка), 301 – Кам'янки (Карлянка), 358 – Гур'івки (Гуровка), 408 – Златобальського (Златобужское).

Зазнали редакторського втручання також назви сіл Каніжа (Калнишское, № 22), Куколовки (Кукуловка, № 28), Надлака (Надлехск, № 31), Кагарлика (Кагарлиновка, № 108), Копанок (Копани, № 153), Щербанів (Щербаковка, № 315), Семенастого (Семеновастовка, № 371), Возсіятського (Васияновка, № 390), Семикосівки (Семеновкосовка, № 429).

³⁴ Зокрема, лише із числа згаданих, хронологія нараховує 10 поселень з назвою Петрівка, Петриківка, Петрове та ще 7, де це ім'я використано у подвійних назвах типу Новопетрівка, Буличево-Петрівка і т.п.; 9 – з назвою Миколаївка, та ще 4, де ця назва присутня; 8 – з назвою Олександрівка та ще 3 з ознаками нова, мала чи велика, 5 – з назвою Іванівка. Мало не кожен повіт мав також своє Покровське чи Троїцьке з однойменними церквами.

щодо іншого села Олександрівки (№ 259) з Георгіївською церквою у Бобринецькому повіті, останнє тут відоме як Гапсине і ніколи не належало полковниці Варварі Текелієвій, яка дещо пізніше дійсно опікувалася влаштуванням такої ж церкви, але в селі Олександрівка Олександрійського повіту (№ 425);

щодо села Нечаївки з Покровською церквою (№ 353), яке знаходилося в Бобринецькому повіті, але за подібністю назви містить інформацію про село Нечаяне Одеського повіту, де до того ж діяла Преображенська церква, інформація про яку у хронології виявилася фактично відсутньою;

щодо села Сергіївка Бобринецького повіту (№ 384), яке на той час входило до складу військових поселень, проте супроводжується інформацією про поміщика Бредихіна, який значно раніше дійсно клопотав про влаштування церкви у сільці Сергіївці, але розташованому в Херсонському повіті (ДАХО, ф. 207, спр. 771).

Даний перелік можна було б продовжити, враховуючи непоодинокі факти здвоєності або роздвоєності інформації стосовно інших позицій, внаслідок чого в хронології явно бракує відомостей про цілу низку тогочасних церков Херсонської губернії як з давньою, так і з більш пізньою історією, що очевидно малися на увазі, але із-за подібності назв (державне поселення Цибулеве і Цибулівка дворянина Цибульки, Овнянка колишнього сотника Авраменка і Овнянка поміщиці Литвинової тощо) згадані не при тому поселенні або не в той час, яких вони дійсно стосуються. Для уникнення непорозумінь, подібних до вищеприведених, більшість схожих назв поселень додатково супроводжено інформацією про їх засновників, що зазвичай практикувалося при упорядкуванні більшості тогочасних документів з офіційними списками населених пунктів.

Знаком (*) позначені також назви церков, які не збігаються з офіційно прийнятими і є скоріше одним з варіантів їх довільного означення. Зокрема, Богородицькими могли бути названі як Різвянобогородицькі, так і Покровські, Успенські та Знам'янські церкви; Іоанобогословські – Іоанопредтечівськими, або просто Іоанівськими, Григорівськими називали Георгіївські і навпаки, хоча в дійсності – це імена різних святих. При цьому, щоб не поглиблювати розбіжності, останні додатково приведені курсивом у відповідності до їх усталених офіційних назв. У випадку, коли в хронології назва церкви пропущена, її відтворено курсивом у дужках.

Крім того, через умовні словоскорочення позначені деякі типологічні ознаки церков, зокрема: **гр** – грецькі, **ед** – єдиновірські, **ун** – греко-уніатські, **пр** – придільні, **кл** – кладовищні, **пх** – похідні або полкові та соборні церкви (**сб**). Додатково позначені також згадки про незакладені та новозакладені церкви (**нз**), що не почали діяти на кінець 1835 року. Щодо купецьких церков, які діяли у містах Єлисаветграді та Херсоні, після отримання ними статусу соборних, така церква згадується лише в місті Миколаєві. Досить впливові купецькі громади локалізувалися також при єдиновірських церквах міст Одеси та Новогеоргіївська.

Цілу низку запитань викликає метод датування, застосований у хронології Г.Розанова, що базується переважно на наявній інформації про діючі церковні будівлі і невимушено відкидає цілі пласти попередньої історії відповідної церкви та її приходу. Причому, у випадку зведення другої, а то й третьої дерев'яної церкви, що потребували оновлення мінімум через 30 років, це нерідко стосується досить значних хронологічних періодів. Останнє наглядно простежується на прикладі церков з більш давньою історією, які додатково позначені знаком (↑). В той же час маємо і випадки неперевіреної чи помилкової інформації в результаті редакційних збоїв, коли зазначена дата закладання церкви виходить далеко за межі реалій тогочасної історії краю, що, зокрема, стосується першої за хронологічним переліком Миколаївської церкви міста Новомиргорода³⁵, помилкових відомостей про церкви Малої Виски, Куколівки, Кривого Рогу, Іванківців, Андріївки (Любомирського) та ряду інших, які додатково позначені знаком (↓). Із-за редакційних збоїв

³⁵ Цікаво, що у відомостях про Соборну Миколаївську церкву міста Новомиргорода до 1835 року незмінно зазначалося, що остання "построена тшанием прихожан, но когда и кем не известно". Згадка про 1752 рік вперше з'являється лише починаючи з відомостей за 1836 рік (ДАОО, ф. 37, оп. 2а, спр. 275, арк. 1; теж, спр. 279, арк. 1), що вочевидь було пов'язано з часом виходу першого тому Хронологічного огляду історії Новоросійського краю А.Скальковського (Одеса, 1836) з деякими історичними відомостями про Новомиргород, хоча безпосередньо про час закладання кам'яної Миколаївської церкви у них не йшлося. Лише в 1753 році з'являються перші згадки про задум побудови Новомиргородського Миколаївського монастиря, подвір'я якого планувалося розмістити за три версти від шанця. І тільки після відомих перипетій з влаштуванням монастиря порушується питання щодо кам'яної соборної церкви, започаткування якої фіксується в документах 1756 року, а завершення будівництва припадає уже на початок 1770-х років.

залишилися нерозмежованими дати закладання церков у період 1761-1764, 1793-1794, 1821-1822 років, що при застосуванні вищезазначених символів дозволяє зорієнтувати дослідників на більш ранній або пізній час їх закладання. В цілому, враховуючи схематичність представленої інформації, з певною достовірністю можна говорити виключно про дату згадки про церкву, деталізація якої практично неможлива без залучення відповідних документальних джерел.

Чимало непорозумінь викликає некоректність адміністративного розмежування поселень з церквами за тогочасними повітами. Це до певної міри можна пояснити новизною та необізнаністю з усіма деталями останньої повітової реформи, запровадженої з 1835 року, відсутністю карт тощо. В той же час, як свідчать матеріали хронології, останні правки до неї вносилися фактично до 1846 року, коли питання розмежування повітів було давно вирішеним. Певні відмінності залишалися хіба що у підпорядкуванні церков тогочасним духовним правлінням. Якщо в правобережній частині губернії у зв'язку з утворенням Бобринецького повіту ще з 1837 року були приведені у відповідність також межі територіальних повноважень тогочасних Єлисаветградського і Олександрійського духовних правлінь, то у Забузькій частині губернії навіть після її передачі у підпорядкування новоутвореній Херсонській єпархії це питання залишалося невирішеним фактично до припинення повноважень духовних правлінь на початку 50-х років*. Останнє до певної міри пояснює невідповідності у повітовій належності окремих приходів цієї частині території краю. В той же час для віднесення переважної більшості військових поселень, включаючи відрізані з Катеринославської губернії, до складу Бобринецького повіту, що викликає найбільше запитань у дослідників, досить важко знайти відповідну мотивацію. Єдине, що на той час було спільним для цих територіально і відомчо розмежованих адміністративних утворень – це кафедральний Успенський собор міста Єлисаветграда, який ще називали корпусним за місцем перебування протоієрея, першоприсутнього в Єлисаветградському духовному правлінні (саме до його відома входили приходи цивільних поселень Бобринецького повіту) і одночасно виконуючого обов'язки благочинного перших чотирьох кавалерійських округів та резервного корпусу військових поселень. Проте, це жодним чином не зумовлює віднесення військових поселень та їх благочинь до будь-якого з повітів, хоча територіально вони і перебували їх межах.

Але чи не найбільше запитань викликає повнота представлення церков, згаданих у хронології, з яких одні зазначені двічі, а то й тричі, інші, включаючи діючі (як станом на 1835 рік, так і на час публікації роботи), – не згадуються взагалі. Ще більш фрагментарно відображені церкви, які в різний час припинили існування. Не повною є інформація також щодо кладовищних та ряду інших церков. Без належних пояснень до складу церков Херсонської єпархії включені окремі церкви військового відомства. Відомості щодо кола представлених церков, їх типології та загальної кількості відсутні також у передмові до історико-хронологічного опису.

Всього з урахуванням подвійної інформації окремих позицій, виділених літерними позначеннями, в описі представлені хронологічні згадки про 464 церкви. Без подвійних згадок та неідентифікованих або помилкових позицій (позначені прочерком =) їх реальна кількість досягає 429, з яких до недіючих віднесено 33, у тому числі 4 – новозакладені (новоосвячені), до церков військового відомства – 3, до діючих церков, підпорядкованих духовним правлінням тогочасних Катеринославської та Кишинівської єпархій – **393**.

Зазначимо, що всього за відомостями духовних правлінь, розташованих на території Херсонської губернії, станом на кінець 1835 року згадується **434** церкви, у тому числі: до складу діючих церков, підпорядкованих найбільшому на той час Тираспільському духовному правлінню, входило **96** церков та приписний до Успенського собору міста Дубосар карантинний молитовний будинок (ДАОО, ф. 37, оп. 2а, спр. 270); до Одеського благочиння – **55**, включаючи Одеський Преображенський собор (облікований окремо), додатково подавалися також відомості про монахів при двох монастирях Одеських предмість (Там само, спр. 258, 265); до Єлисаветградського – **69** (Там само, спр. 260); до Олександрійського – **32**, включаючи дві крюківські церкви та єдиновірську

* Зокрема, приходи першої частини Одеського благочиння, що фактично виконувало функції духовного правління, після розмежування повітів за останньою повітовою реформою з 1835 року територіально входили як до складу Одеського (Покровське, Антонокодинцовка, Слав'яносербка, Малий і Великий Буялики, Кубанка, Баранівка, Новопокровське), так і сусідніх Ананьївського (Петрівка, Новоолександрівка) та Тираспільського повітів (Петровівка, Бузинівка, Демидівка). Очевидно, саме на цій підставі деякі з власників останніх ще довгий час називали себе одночасно поміщиками Одеського і Тираспільського повітів (ДАОО, ф. 37, оп. 4, спр. 75, арк. 209)

міста Кременчука (Там само, спр. 264); до Херсонського – **46** (Там само, спр. 262; оп. 3, спр. 463); до благочиння округів військового поселення 2-ї Кирасирської дивізії (посад Нова Прага) – **51**, включаючи 4 полкові та 2 кладовищні, що діяли у складі відповідних приходів (Там само, спр. 263); до благочиння округів військового поселення 2-ї Уланської дивізії (місто Новомиргород) – **34**, включаючи приписну кладовищну (Там само, спр. 267); до благочиння округів військового поселення 4-ї і 5-ї легких кавалерійських дивізій (місто Вознесенськ) – **44** (Там само, спр. 269); окремо приведені відомості Успенського собору 2-го Резервного кавалерійського корпусу з приписною Петропавлівською кладовищною церквою у військовому місті Єлисаветграді (Там само, спр. 261). Діяла також Григорівська церква при Бізюковому монастирі. Крім того, ще мінімум 8 нерухомих церков належали до військового відомства (відомості щодо рухомих або похідних церков регулярних військових формувань, дислокованих на території краю, за неповнотою інформації нами опущені). В цілому у даних хронології Г.Розанова не представлено мінімум **46** діючих церков. Досить значною є також кількість не згаданих церков, які з різних обставин припинили своє існування, змінили назву при закладенні нових і т.п. (детальніше див. у додатку 1).

У цьому плані методологічно більш послідовно історія церковного будівництва у повітах правобережної Катеринославщини станом на кінець XVIII ст. представлена у роботі Феодосія Макаревського, хоча за браком необхідних документів не всі з діючих на той час приходів були відповідним чином описані. Не приведена також загальна кількість діючих церков або приходів за даними духовних правлінь, що суттєво ускладнює оцінку повноти приведених відомостей.

№	Відомості за даними опису Ф.Макаревського		за згадками в документах								повіт
	назва поселення	назва церкви	рік згадки	1754	1764	1774	1784	1794	1805	1835	з 1835 року
№	поселення	церква	дата	1754	1764	1774	1784	1794	1805	1835	повіт
1	местечка Нового Кодака	Николаевская	1742	+	+	+	+	+	+	+	Ек*
1a	местечка Нового Кодака	Святодуховская	1780				+	+	+		Ек-
1б	местечка Нового Кодака	Михайловская, пр	1793					*	+		Ек-
2	слободы Половицы	Петропавловская, нз	1779				*				Ек-
2a	города Екатеринослава	Казанская	1786					+	*		Ек-
2б	города Екатеринослава (при губернаторском доме)	Иосифовская	1794					*			Ек-
2в	города Екатеринослава (при фабрике)	Покровская	1795						+	+	Ек
2г	города Екатеринослава	Успенская	1797						+	+	Ек
2д	города Екатеринослава	Святодуховская	1797						*	+	Ек
3	местечка Покровского	Покровская	1734	+	+	+	+	*	+	+	Ек
4	местечка Никитино (Никополь)	Покровская	1777↑		*	*	+	+	+	+	Ек
5	села Романково	Успенская	1755		+	+	+	+	+	+	Ек*
6	села Старый Кодак	Михайловская	1748	+	+	+	+	+	+	+	Ек*
7	село Камянского	Богородицкая	1751	+	+	+	+	+	+	+	Ек*
8	села Карнауовки	Варваринская	1773			+	+	+	*	+	Ек*
9	слободы Волошской	Преображенская	1776				+	+	+	+	Ек*
10	села Петровского (Папчинского)	Петропавловская	1780				+	+	+	+	Ек
11	слободы Письмичевки (Белых)	Трехсвятительская	1782				+	+	+	+	Ек
12	слободы Вышетарасовки (Браницкой)	Александринская	1784				*	+	+	*	Ек-
13	слободы Гологрушевки (Грушевка, Толстого)	Михайловская	1785					+	+	+	Ек
14	слободы Михайловки (Будлянського)	Екатерининская	1778				+	*	+	*	Ек-
15	слободы Лошкаревки	Константиновская	1790					*	+	+	Ек
16	слободы Томаковки	Благовещенская	1791↑					*	+	+	Ек*
16a	слободы Хортицкой (Потемкина)	Николаевская	1785					*	*		Ек-

№	поселення	церква	дата	1754	1764	1774	1784	1794	1805	1835	повіт
16б	слободы Любимовки (<i>Скавронской</i>)	Николаевская, нз	1791						+		Ек-
17	слободы Красногиргорьевки	Богословская, нз	1795						+		Ек-
18	слободы Ивановки (<i>Симперовича, Киньгрусть</i>)	Анновская	1792					*	+	+	Ек
19	слободы Павловки (<i>Соловьева</i>)	Петропавловская	1797						*	+	Ек
20	села Сурского-Клевцова (<i>Шостака</i>)	Трехсвятительская	1793					*	+	+	Ек
21	слободы Сухачевки	Богословская	1794					*	+	+	Ек*
22	слободы Николаевки (<i>Синельникова</i>)	Николаевская	1794						+	+	Ек
23	села Звонецкого	Преображенская	1795						+	+	Ек*
23а	села Краснополье	Святодуховская	1795						+	+	Ек*
24	села Тритузного	Николаевская	1785					+	+	+	Ек
25	села Тарамского	Покровская	1791↑				*	*	+	+	Ек*
26	слободы Сулицко-Лиманской	Варваринская, нз	1794					*			Ек-
27	слободы Шолоховой	Богословская	1797						+	+	Ек*
28	слободы Лоцманской Камянки	Николаевская	1794↑					*	+	+	Ек*
29	слободы Игнатьевки (<i>Гижницкого</i>)	Ильинская	1797						*	+	Ек
30	села Аулы	приход	1797						*		Ек-
31	слободы Диевки	Крестовоздвиженская	1799						*	+	Ек*
32	села Сурско-Литовского (Дубровинское)	Святодуховская	1803						*	+	Ек*
33	слободы Днепровокамянки	Николаевская	1754	*	+	+	+	+	+	+	Вд*
34	слободы Дериевки	Вознесенская	1752	+	+	+	*				Вд-
34а	слободы Дериевки	Крестовоздвиженская	1779				+	+	+	+	Вд*
35	слободы Мишуриноного Рога	Симеоновская	1739	+	+	+	+	+	+	+	Вд*
35а	слободы Мишуриноного Рога	Преображенская	1757		+	+	+	+	+	+	Вд*
36	слободы Вороновки (Тройницка, Куцеволовка)	Николаевская	1755		+	+	+	*	+	+	Вд*
37	слободы Омельник (Лиховка)	Троицкая	1754	*	+	+	+	+	+	+	Вд*
38	слободы Бородаевки	Покровская	1756	*	+	+	+	+	+	+	Вд*
39	слободы Алферовки	Богословская	1781				+	+	+	+	Вд
40	слободы Сошиновки (Шошиновки)	Казанская	1782				+	+	+	+	Вд
41	местечка Анновки (<i>Безбородька</i>)	Владимирская	1785					+	+	+	Вд
42	слободы Веселые Терны (<i>Зоммера</i>)	Григорьевская	1785↑				*	+			Вд-
42а	слободы Веселые Терны (<i>Шляхтина</i>)	Михайловская	1791					*	+	+	Вд
43	села Зеленого	Петропавловская	1757		+	+	+	+	+	+	Вд•
44	села Желтого	Ананьевская	1786					+	+	+	Вд•
45	слободы Лозоватки	Покровская	1787					+	+	+	Вд*
46	села Гуляй Поля (<i>Корбы</i>)	Николаевская	1791					*	+	+	Вд
47	слободы Никифоровки (Боголюбовка)	Троицкая	1792					*	+	+	Вд
48	слободы Ивановки (<i>Руденка, Ивановское, Александровка</i>)	Предтечинская	1793						+	+	Вд
49	слободы Новогригорьевки (Верхнеднепровск)	Константиновская	1792					+	+	+	Вд
50	слободы Саксагань	Покровская	1782				*	+	+	+	Вд*
51	села Попельнастого	Богословская	1772			+	+	+	+	+	Вд•
51а	слободы Буянской	Богословская	1755	*	+	*					Вд-
52	слободы Домоткань	Михайловская	1756	*	+	+	+	+	+	+	Вд*
53	села Успенского (Плахтеевка)	Успенская	1744	+	+	+	+	+	+	+	Вд•
54	слободы Артемовки (<i>Оболонского</i>)	Артемовская	1799						*	+	Вд

№	поселення	церква	дата	періоди згадок								повіт
				1754	1764	1774	1784	1794	1805	1835		
55	слободы Ильинки (Маламы)	Михайловская	1790							+	+	Вд
56	слободы Байдаковки	Иоаннокрестительская	1789						+	+	+	Вд
57	слободы Бельченковой	Богоявленская	1798							*	*	Вд-
58	слободы Васильевки (Маркова, Борха)	Николаевская	1787				*	+				Вд-

Складено за виданням: Феодосій (Макаревський). Матеріали для историко-статистического описания Екатеринославской епархии. Церкви и приходы прошедшего XVIII столетия. – Екатеринослав, 1880; вип. I, с. 105- 378). Нумерація приходів приведена відповідно до черговості їх розміщення на сторінках видання. В інформації про рік згадки про церкву враховані найбільш ранні посилання на використані у роботі документи. При цьому дати з історико-фольклорних відомостей про поселення, що супроводжують початок опису практично кожного із згаданих приходів, нами опущено, як такі, що не стосуються безпосередньо церковної історії.

Застосовані словоскорочення та інші символічні позначення повністю відповідають вищеописаним у примітках до хронології Г.Розанова. Всього, з урахуванням літерних позначень, відомості включають інформацію про 72 приходи. Крім того, без зазначення дати закладання церков та їх опису у роботі Ф.Макаревського згадуються деякі інші приходи, що діяли на території повітів правобережної Катеринославщини до кінця XVIII ст., зокрема, – Комісарівка, Калужине, Пушкарівка. Матеріали історико-статистичних описів містять відомості як про закладені, такі що припинили існування, так і про деякі незакладені церкви, що дозволяє отримати досить цілісне уявлення про стан церковного будівництва на відповідній території краю. Щодо церков та приходів, не згаданих у роботі Ф.Макаревського та закладених впродовж першої третини XIX ст. (до 1835 року) більш детальна інформація приведена у додатку 2.

За відсутності офіційних відомостей про тогочасний склад діючих приходів з певною достовірністю (виходячи з наявних документальних згадок) можна говорити про 91 церкву, включаючи кладовищну та адміністративно не підвідомчі церкви військових поселень, що діяли станом на 1835 рік на території двох правобережних повітів Катеринославської губернії. З них 62 (з урахуванням кафедрального Преображенського Собору міста Катеринослава) закладено до кінця XVIII ст., 29 – після 1800 року.

Додаток 1.

Відомості про церкви на території Херсонської губернії станом на 1835 рік, не згадані у історико-хронологічному описі Гавриїла Розанова

№	назва поселення	назва церкви	рік згадки	періоди згадок								повіт з 1835 року
				1754	1764	1774	1784	1794	1805	1835		
№	поселення	церква	дата	1754	1764	1774	1784	1794	1805	1835	повіт	
1	села Цыбулева	Покровская	1742	+	+	+	+	+	+	+	Ал•	
2	села Войтова	Успенская	1742	*							Ал-	
3	при Гарде и Вербовом урочище	Покровская, пх	1742	*	*	*					Бб-	
4	села Уховки	Николаевская	1743	*							Ал-	
5	села Федорки	Троицкая	1750	*							Ал-	
6	Цыбулевской слободы (Розумовского)	Преображенская	1751	*							Ал-	
7	Хорватова гусарского полка (при Новомиргороде)	Николаевская, пх	1752	*	*						Бб-	
8	Новомиргородского монастыря	Николаевская, нз	1753	*	*						Бб-	
9	крепости Св. Елисаветы	Знаменская, пх	1754	*								
10	села Вуковарь	Димитриевская	1758		+	+	+	+	+	*	Ал•-	
11	села Уховки (с 1822 – с.Ульяновки)	Преображенская	1759		*	*	*	+	+	*	Ал•-	
12	села Уховки	Николаевская, пр	1759			+	+				Ал-	
13	Хорватовой слободы (Онофриевки)	Варваринская, нз	1760		*						Ал-	
14	слободы Омеловой (156)	Михайловская, пх	1771			*	*				Хр-	
15	села Сухого Ташлыка (135)	Димитриевская	1772			+	*				Бб-	

№	поселення	церква	дата	1754	1764	1774	1784	1794	1805	1835	повіт
16	панца Павловського (42)	Михайловская, пх	1772			+	*				Бб-
17	села Ольшанки (52)	Николаевская	1772			+	*				Бб-
18	города Елисаветграда (5)	Петропавловская, кл	1772			+	*	+	+	+	Бб•
19	села Лысье Горы	Покровская	1772			+	+	+	+	+	Бб•
20	села Кошницы	Михайловской	1773			*	*	+	+	+	Тр*
21	села Максимовки (Лагери, Бережинського)	Богородицкая	1774			*	+	+	+	*	Ал•
22	села Аджамки (Новоаджамки) (194)	Покровская, пр	1774			+	+	*			Ал-
23	села Николаевки (Андреевки, Винтулова-Янкова) (101, 262)	Покровская	1774			*	*	*			Бб-
24	села Черного Ташлыка (72)	Михайловская, пх	1776				+	*			Бб-
25	села Дицовки (129)	Воскресенская, пх	1776				*	*			Ал-
26	села Лозоватки (Радоичина)	Николаевская	1776				+	+	+	*	Ал•
27	села Хмелевого (Текеля) (240)	Богородицкая	1780				*				Бб-
28	села Нерубайки	Стефановская, нз	1780				*				Ал-
29	села Троицкого (162)	Святодуховская	1781				*	*			Бб-
30	села Мигей (Текеля) (152)	Николаевская	1781				*				Бб-
31	села Седневки (225)	Николаевская	1782				*	*			Бб-
32	села Еланного (Яланполя)	Трехсвятительская	1783			*	*				Бб-
33	села Софиевки (Гейкина)	Софиевская	1783				*	+	+	+	Ал
34	селения Глиной (411)	Дмитриевская	1783					+	*		Тр-
35	слободы Золотой Балки (408)	Васильевская, нз	1783				*				Хр-
36	местечка Дмитровки (128)	Константиновская, пр	1784				+	*	+		Ал•
37	города Крылова (26)	Троицкая, кл	1784				+	*	*	*	Ал•
38	села Касперо-Николаевки	Николаевская	1784				*	*	*	+	Хр
39	местечка Дмитровки (128)	Николаевская, кл	1785					+	+	+	Ал•
40	слободы Полковниковой (Любомирського) (247)	Преображенская, нз	1785					*			Бб-
41	села Константиновки (278)	Константиновская	1786					*			Бб-
42	села Гончарского (Водяное)	Богословская	1786					*	+	*	Ал•
43	Елисаветградского предместья Ковалевки	Покровская	1787					*	+	+	Бб
44	села Вершаца	Николаевская, кл	1787					*	*		Ал-
45	села Владимировки (Баратовой)	Николаевская	1789					*	+	+	Бб
46	села Любомирки (247)	Николаевская	1789					*			Бб-
47	станицы Соколы (163, 186)	Вознесенская, нз	1790					*			Бб-
48	села Цыбулево	Троицкая, кл	1790					*			Бб-
49	села Богоявленского (Николаевського морського госпітала)	Захариевская, пх	1790					*	*	*	Хр◇-
50	селения Чорной (411)	Михайловская	1790					+			Тр-
51	села Или (Катаржи)	Ильинская	1790					+	+	+	Тр
52	села Теи (223)	Михайловская	1791					+	*		Тр-
53	села Гольм	Богородичная	1791					*	+	+	Ан*
54	села Богоявленского	Богоявленская	1791					*	+	+	Хр◇
55	села Цибулевки (Цибульки)	Михайловская	1792					*	*	+	Ал
56	села Косы (Душиной)	Димитровская	1792					+	+	+	Ан
57	слободы Волановой	Николаевская, нз	1793					*			Од-
58	Стародубовского кирасирского полка (Новый Стародуб) (7)	Успенская, пх	1794↓							+	Ал•
59	села Покровки (Скорича)	Покровская	1794					*	*	+	Бб

№	поселення	церква	дата	1754	1764	1774	1784	1794	1805	1835	повіт
60	села Хмелевого (<i>Акацатова</i>) (240)	Александроневская	1794					+	+	*	Бб-
61	села Ташина (245)	Троицкая	1794					*			Од-
62	слободы Покровской (<i>Кутузова, Катериновка</i>) (391)	Богородичная, нз	1794					+			Ан-
63	города Кременчука	Богородичная, ед	1795						*	+	Птг
64	Тираспольской крепости	Андреевская	1795						*	+	Тр♦
65	села Токмазеи	Николаевская	1795↑						*		Тр-
66	села Кохановки	Ияковлевская	1795						+	+	Ан
67	села Романовки (Романкова балка)	Мариинская	1795						+		Ан-
68	города Одессы (при крепости)	Александроневская, нз	1795						*		Од-
69	сала Флоры (203)	Покровская	1796						*		Ан-
70	села Янополя (288)	Богородицкая	1797						*		Бб-
71	села Иванопетровского	Покровская	1797						*	+	Хр
72	села Новопавловки	Богословская	1798						*	+	Ан
73	села Исаевки	Казанская	1798						*	+	Ан
74	села Николаевки (<i>Ганского</i>) (423)	Троицкая	1798						*	*	Ан-
75	села Покровки (<i>Милашевича</i>)	Покровской	1798						*	+	Ан
76	села Гордоватки	Покровская	1799						*	*	Хр-
77	станицы Белоусовки (367)	Ильинская, нз	1799					*			Бб-
78	слободы Барабойской (<i>Шостака</i>)	Преображенская, нз	1799					*			Од-
79	села Вершаца (64)	Предтечинская, кл	1800						*	+	Ал•
80	города Херсона (морск. госпиталя)	Николаевская	1801						*	*	Хр-
81	селения Глиной (411)	Вознесенская	1801						*	*	Тр-
82	села Романковой балки	Покровская	1801						*	+	Ан
83	города Херсона (323)	Преображенская, пр	1806							+	Хр
84	села Привольного (292)	Покровская	1807							*	Хр-
85	села Краснополь (334)	Михайловская	1807							*	Ан-
86	села Любомирки (321)	Троицкая	1808							+	Хр
87	села Еланец (Гнилой Еланец)	Богородичная	1809							+	Бб•
88	села Сергеевки (<i>Бредихина</i>)	Казанская	1809							*	Хр-
89	села Нечаевки (353)	Михайловская	1809							*	Бб-
90	села Софийского (<i>Перетца</i>)	Николаевская	1810							*	Хр-
91	села Нечаевки (353)	Покровская	1810							+	Бб
92	колонии Кубанки (372)	Иоанновская	1810							*	Од-
93	села Ивановки (<i>Сабадашевой</i>)	Богородицкая, нз	1810							*	Ал-
94	села Богородичного (<i>Бухольцевой</i>)	Казанская	1811							*	Хр-
95	села Тимофеевки (<i>Бутовича</i>)	Благовещенской	1811							*	Бб-
96	колонии Парканы	Михайловская	1811							+	Тр [□]
97	села Нечаянного (<i>Козлова</i>) (353)	Преображенской	1811							+	Од
98	села Малеевки	Троицкая	1814							+	Хр•
99	местечка Крюкова (97)	Воздвиженская, ед	1816							+	Птг
100	села Снегиревки	Николаевская, ун	1816↑							*	Хр*
101	города Херсона (воен. госпиталя)	Казанская	1816							+	Хр♦
102	города Николаева (морск. госпиталя)	Захария и Елизаветы	1817							+	Хр♦
103	предмесья Одессы (при монастыре)	Успенская	1818							+	Од
104	города Дубосар (при карантині)	Преображенская	1818							+	Тр
105	села Понятовки	Иосифовская	1818							+	Тр
106	села Новопокровского (<i>Сахарова</i>)	Покровской	1818							+	Од
107	села Александра Дара	Николаевская	1819							+	Хр
108	села Агафьевки (<i>Зорина</i>)	Трех Святителей, нз	1819							*	Од-

№	поселення	церква	дата	1754	1764	1774	1784	1794	1805	1835	повіт
109	города Одессы	Сретенская, нз	1820							*	Од-
110	села Звенигородки	Вознесенская, нз	1822							*	Ал
111	села Явкино	Успенская, ун	1823↑							*	Хр*
112	села Глинского (34)	Успенская, кл	1824							+	Ал•
113	Кирасирского принца Альберта Прусского полка (Новая Прага) (4)	Георгиевская, пх	1825							+	Ал•
114	Кирасирского Великой княг. Елены Павловны полка (Новгородка) (78)	Вознесенская, пх	1825							+	Ал•
115	села Новопетровского (Савицкого)	Вознесенская	1825							+	Тр
116	села Заселье	Николаевская, ун	1826↑							*	Хр*
117	города Николаева (при остроге)	Алексеевская	1828							+	Хр♦
118	города Херсона (при тюрьме)	Николаевская	1830							+	Хр♦
119	села Ясиноватки	Вознесенская, нз	1833							*	Ал
120	Орденского кирасирского полка (Новогеоргиевск) (26)	Георгиевская, пх	1834↑							+	Ал•

Складено за використаними документальними згадками, що містять додаткову інформацію про склад церков на території краю. Через підкреслення подано дату закладання церкви, залучену з Опису храмів армії і флоту 1913 року Г.А. Цитовича. Відомості про приходи та церкви без їх назви за неповнотою інформації опущено. При повторній згадці деяких поселень (в основному при зміні назви церкви) додані перехресні посилання на їх порядковий номер у відомостях з хронології Г.Розанова.

Додаток 2

Відомості про церкви правобережної Катеринославщини, не представлені у матеріалах історико-статистичного опису Катеринославської єпархії XVIII ст. Феодосія Макаревського та закладені за наявними згадками до 1835 року

№	назва поселення	назва церкви	рік згадки	періоди згадок							повіт з 1835 року
				1754	1764	1774	1784	1794	1805	1835	
№	поселення	церква	дата	1754	1764	1774	1784	1794	1805	1835	повіт
1	слободы Бутовки	Богословская	1749	*							Вд-
2	при ставке компанейских полков в урочище Жолтеньком Комисаровской округи	Покровская, пх	1754	*	*	*					Вд-
3	села Калужино	Успенская	1754	*	+	+	*	+	+	+	Вд*
4	села Пушкаревки	Николаевская	1755		+	*	+	+	+	+	Вд*
5	слободы Ивановки (Политики)	Предтечинская	1778				*				Вд-
6	села Саксагань (50)	Богословская	1780				*				Вд-
7	села Комисаровки	Николаевская	1781				+	+	+	+	Вд•
8	слободы Макогоновки (Адобашевка, Красный Кут)	Крестовоздвиженская	1784				+	+	+	+	Вд
9	города Екатеринослава	Преображенская, сб	1787↓					+		+	Ек
10	села Николаевки (Остроградской-Гавриловой)	Николаевская	1790					+	+	+	Вд
11	села Княжих Байраков (Шаровки)	Павловская	1793↓					*	*	*	Вд-
12	города Екатеринослава	Воскресенская, кл	1795↓						*	+	Ек
13	села Хорошево (Леонтовича)	Константиновская	1796						+	+	Вд
14	города Екатеринослава	Васильевская, кл., нз	1798						+		Ек-
15	села Солоненького (Хорвата)	Иосифовская, нз	1798						+		Ек-
16	села Федоровки (Сиверсовой)	Михайловская, нз	1798						+		Ек-
17	города Екатеринослава	Троицкая, пр	1801						*	+	Ек
18	села Беленькое (Миклашевского) (16-б)	Николаевская	1802						*	+	Ек

19	села Солоненького (<i>Неверовського</i>)	Петропавловская	<u>1803</u>						*	+	Ек
20	слободы Нововасильевки (<i>Орды</i>)	Васильевская	1803						*	+	Вд
21	села Комисаровки	Успенская	1804						*	+	Вд•
22	села Софиевки	Николаевская	1804						*	+	Вд*
23	села Семеновки (<i>Мироненкова</i>)	Вознесенская	1804						*	+	Вд
24	села Красногригорьевки (17)	Преображенская	1804						*	+	Ек*
25	села Троицкого (Багатая Троица)	Покровская	1808							+	Вд
26	села Марьяновки (<i>Ланга</i>)	Богородичная	<u>1806</u>							+	Вд
27	села Александровки (<i>Кудашова, Манвелова</i>)	Казанская	1811							+	Вд
28	села Богодаровки (<i>Булацеля, Гангелова</i>)	Троицкая	<u>1822</u>							+	Вд
29	села Вольные хутора*	<i>Вознесенская</i>	1816							+	Вд*
30	села Аулы (30)	Троицкая	1816							+	Ек*
31	села Чумаки	Николаевская	1817							+	Ек*
32	села Васильевки (<i>Энгельгарда</i>)	Преображенская	1820							+	Вд
33	села Вышетарасовского (12)	Воздвиженская	1822							+	Ек
34	села Сулицко-Лиманского (26)	Богородицкая	1822							+	Ек
35	села Михайловки (Вольные хутора)	Петропавловская	1822							+	Ек*
36	города Екатеринослава (при тюрьме)	Богородицкая	1824							+	Ек
37	села Михайловки (Мавроеновки, <i>Брискорн</i>)	Сретенская	1824							+	Ек
38	села Криничеватого (Кринички)	Благовещенская	1827							+	Ек*
39	села Николаевки (<i>Гегели</i>) (57)	Николаевская	1827							+	Вд
40	села Марьевки (<i>Раздеришина</i>)	Покровская	1827							+	Вд
41	села Новопавловки (Лысой Горы)	Николаевская	1828							+	Ек*
42	города Екатеринослава (при гимназии)	Александроневская	1830							+	Ек
43	города Екатеринослава (при больнице)	Богородицкая	<u>1834</u>							+	Ек
44	села Адамовки	Троицкая	<u>1834</u>							+	Вд
45	села Новогригорьевки (Солдатские хутора)	Николаевская	1835						*		Вд*

Складено за використаними документальними згадками, що містять додаткову інформацію про склад церков на території краю (без відомостей про церкви, назва яких не зазначена). Як виняток, через підкреслення подано дати закладання церков, залучені з більш пізніх довідників Катеринославської єпархії 1908 та 1913 років. При повторній згадці деяких поселень (в основному при зміні назви церкви) додані перехресні посилання на їх порядковий номер у відомостях за матеріалами історико-статистичного опису Ф.Макаревського.

* Не виключено, що при Вільних хуторах початково діяла Миколаївська церква чи молитовний будинок, як про це згадується в Статистичних відомостях про Катеринославську губернію за 1864 рік (НБУВ, № ВО 331770, с. 21).

Олександрівська церква – втрачена святиня села Баштино

В одному з сіл Петрівського району Кіровоградської області є людина, яка цікавиться історією свого краю і села, своїм родоводом. В розмові з ним виявилось, що у знайомого чоловіка зберігається досить унікальний малюнок церкви с. Баштино. Невдовзі вдалося відзняти його. Цей малюнок надихнув до написання даної статті.

Як бачимо, церква була красива, побудована зі зрубу на кам'яному гранітному фундаменті, однокупольна, з дзвіницею. На жаль, до сьогодні не збереглася, знищена більшовиками.

В даній статті наводяться ті відомості, які вдалося зібрати про втрачену святиню, в тому числі завдяки допомозі п. Пивовара А.В.

В 1890 році в селі Баштиному відбулась досить значна подія – освячено свою церкву під назвою Олександрівська. Достатньо інформації про церкву за 1890 рік зберігається в Державному архіві Одеської області, а саме в так званих «Формулярних списках». Розуміючи важливість такого документу, в т.ч. і для подальших досліджень, наводжу її повністю в Додатку I до цієї статті.

Відомо, що на 1893 рік головою церковно-прихідського піклування був землевласник Михайло Шапошніков, який подавав прохання на призначення *«содержания притча из каких-либо сумм»**. Згодом, 06.09.1894, було прийняте рішення про виділення коштів на утримання притчу Баштинської церкви**. Як проіснували священик і псаломщик до цього часу не відомо.

Перша метрика Баштино, яка збереглася в архіві, датується 1894 роком, священик – о. Григорій Петрович Грабенко (нар. в 1854 р.) – перший священик Баштиної, який служив з 1890 р., псаломщик – Іоан Телятніков***. До приходу Баштинської церкви Братолюбівського округу Херсонської Єпархії також належали села Лелеківка і Федорівка, метричні записи яких велись окремо.

Служителі церкви о. Грабенко і псаломщик Телятніков фігурують в документах до 07.07.1895, коли тимчасово з'являються інші прізвища – священик о. Федір Ногачевський і псаломщик Платон Голубовський з сусіднього села Бокової***. А вже з жовтня цього ж року нові служителі – священик о. Никифор Брюховецький і псаломщик Всеволод Біантовський, якого в кінці 1896 замінює Климентій Нагірний***.

В 1899 році *«председателем попечительства избран землевладелец Владимир Александров Шапошников, а членами попечительства, кроме неприменных, избраны крестьяне – Митрофан Васильченко, Евдоким Кухта, Прокофий Кухта, Севастьян Моргун, Федор Ухатенко, Герасим Сичкарь, Андрей Журавель, Никифор Журавель, Тимофей Журавель, Авакум Гриценко, Иван Волошин, Петр Васильченко, Назарий Тымчур, Иов Кухта, Феодосий Шинкаренко, Андрей Гулал, Иван Кухта и Михаил Кравченко»*****.

О. Никифор Брюховецький служив в церкві Баштиної нетривалий час. На початок 1901 року йому допомагав у якості псаломника Михайло Брюховецький (виконував обов'язки).

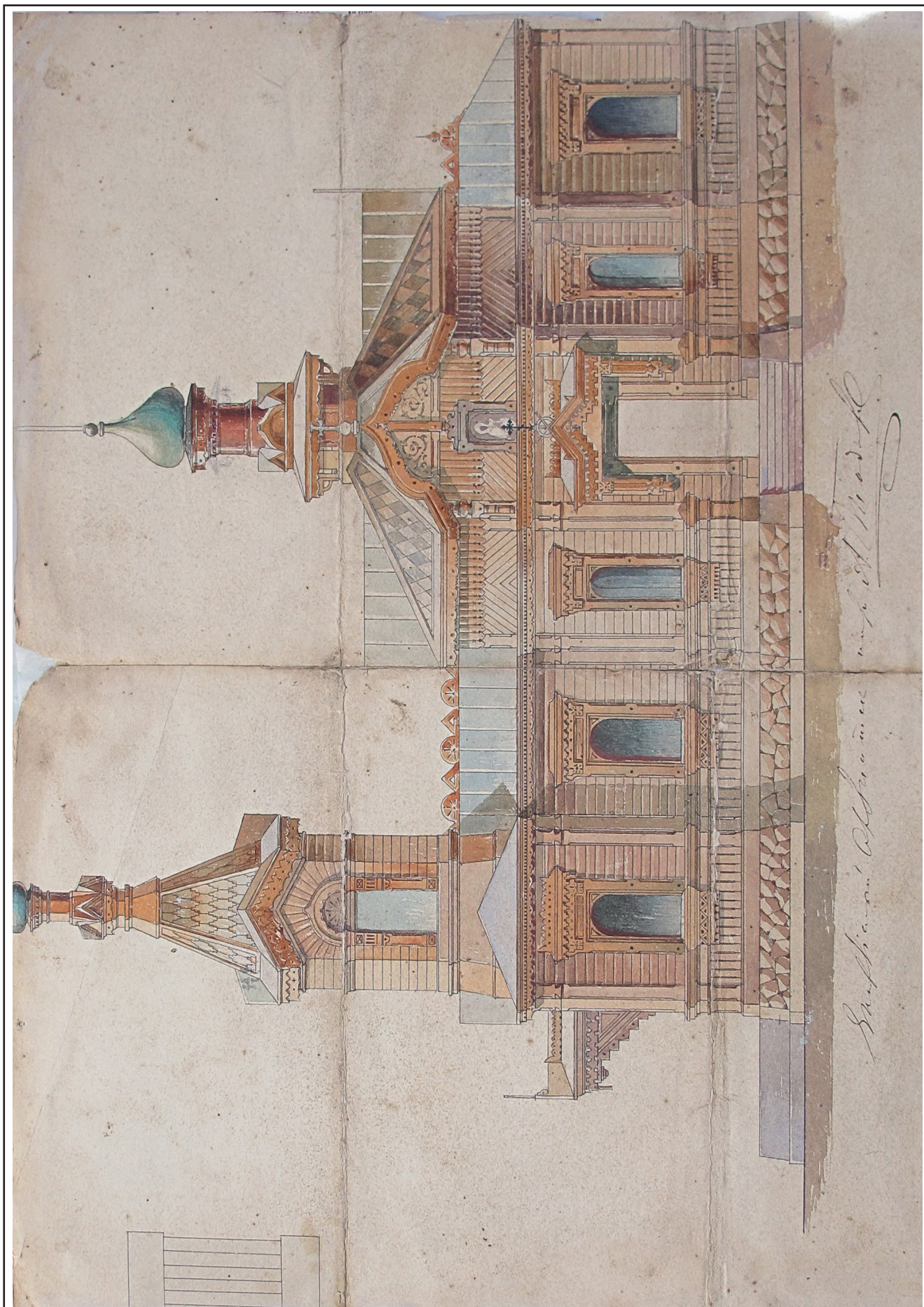
Вже з 23.06.1901 фігурує священик о. Іоан Чернявський і той самий в.о. псаломщика Михайло Брюховецький. З 06.1902 жодного псаломщика у о. Іоана немає до появи в серпні іншого в.о. псаломщика Іоана Пильненького. Подальші зміни відбулися в серпні 1904 р., коли фігурують в якості священиків і о. Георгій Селецький і знову о. Ф. Ногачевський, а з кінця вересня о. Семен Дубенко при тому ж в.о. псаломщика, якого в 1905 замінив Сава Хруль. Також на початку 1906 допомагав в служінні і о. Георгій Селецький з Покровської церкви с. Бокової. Сава Хруль співпрацював зі священиком, який тимчасово заміняв о. Семена Дубенка з середини червня по середину липня 1909 році – той самий о. Федір Ногачевський (з припискою «позаштатний»). З середини листопада цього ж року в метриці з'являється підпис *«заведывающий приходом священник Федор Куделинский»*.

* РГИА, ф. 797, оп. 63, спр. 3-5.

** РГИА, ф. 799, оп. 14.

*** ДАКрО, ф. 781.

**** Херсонские Епархиальные Ведомости. 1899 г. № 7, С. 103.

Малюнок Олександрівської церкви з підписом «Епархиальный архитектор А.Тодоров»

Цінним джерелом по вивченню церковної історії є Херсонські Епархіальні відомості, з різних випусків яких відомо наступне:

1. 1902 р. – «Об утверждении церковных старост: ...почетный гражданин Леонид Шапошников в Александрo-Невской церкви с. Баштино на 1-е трехлетие»,
2. 1906 р. – «При Александрo-Невской церкви села Баштино, Ал. у.; председателем попечительства избран крестьянин Михаил Прокофьев Кухту; а членами крестьяне – Авакум Гриценко, Семен Яковлевич Кухту, Николай Кравченко, Симен Прокофьевич Кухту, Петр Великий, Дионисий Кухту, Антоний Майстренко, Тарасий Кухту, Василий Кухту, Пантелеймон Тороп, Андрей Тороп, Касьян Приходько, Михаил Щербак, Иван Литвиненко, Семен Задорожный, Сергей Саенко, Дмитрий Сулия, Стефан Херсонец, Павен Чинщуца, Яков Колесников, Василий Коломиец, Григорий Гриценко, Дмитрий Остапенко, Игнатий Белаша, Василий Исаак, Филип Херсонец, Хрофим Берзовенко и Феофан Васильченко»,
3. 1910 р. – «Псаломщику Успенской церкви с. Ново-Красного, Елисаветградского уезда, Леониду Черниченко предоставлено священническое место при Александрo-Невской церкви с. Баштино». О. Черниченко з'являється з травня 1910 року в метриках Баштиногo, а в.о. псаломщика той самий Сава Хруль, який фігурує на цій посаді і в збереженій останній метриці Баштиної за 1913 р. Відомо, що о. Черниченко в 1908 році закінчив курс Одеської духовної семінарії по 2-му розряду* .
4. 1913 р. – «18 октября безместному священнику Иоанну Гераскевичу предоставлено священническое место при Александрo-Невской церкви с. Баштино». В метриках Баштиної о. Іоан з'являється з 12.11.1913. За деякими даними на 1901 р. був священником в с. Губівка.
5. 1914 р. – 7-9 березня церковним старостою затверджено селянина Феофана Васильченка на перше триріччя,
6. 1915 р. – церковним старостою затверджено селянина Давида Беленка на перше триріччя,
7. 15.01.16 – «28 декабря назначенный для исполнения пастырских обязанностей к Александрo-Невской церкви с. Баштино Ал. уе. священник Вольнской епархии Петр Андреев, согласно прошению, освобожден от назначения»,
В цьому ж номері – «Окончивший Житомирское училище пасторства дьякон Корнилий Юха рукоположен в священника к Александрo-Невской церкви с. Баштино».
Відомо, що на 1911 рік при Олександрo-Невській церкві с. Баштиної було 900 кв. саж. «усадебной земли, пожертвованной отдельными лицами» в володінні церкви і 1 дес. 1800 саж. в володінні притчу, а також 33 дес., які в якості пожертви на утримання притчу передала громада** .

До Вашої уваги короткі відомості про саме село Баштине. Як і про більшість сіл, про нього мало інформації, наприклад, вона практично відсутня в відомій збірці «Історія міст і сіл УРСР. Кіровоградська область».

Перша назва села – Кіндратівка (мос. Кондратовка). В 18 ст. на картах – сц. (сельцо) Кондратьевка. З архівного документу за 1787 р. відомо: «...деревня Кондратовка поручика Бродского - 58 душ муж пола, 48 ж.п., десятин земли удобной - 7 200, неудобной - 300».

Пізніше поселення в володінні Красовських. З архівного документу від 09.09.1808 відомо наступне: «...земли Александрийского уезда сельца Кондратовки владения корнета Ивана Федорова сына Красовского».

На 1810 рік жителі сл. Кіндратівки відносились до приходу Свято-Покровської церкви с. Бокове. З формулярного списку 1840 р.: «В деревне Кондратовке помещика Порфирия* Иванова Красовского крестьян – 80 3\4 дворовь, 323 д.м.п., 327 д.ж.п. Деревня от церкви в 7 верстах, препятствует речка Боковая».

Згідно з повітовими алфавітами, складеними на підставі відомостей земських судів 1856 р., відомо, що в Баштиному спадкоємців Красовських 90 дворів**** .

* джерело – сайт Музею Християнської Одеси.

** ДАОО, ф. 37, оп. 26, спр. 6847.

*** згодом на його честь назвуть сусіднє село Порфірівка.

**** Пивовар А.В. «Поселення Херсонської губ. за повітовими алфавітами 1856 року», с. 21, 81.

На 1860 р. Баштинe у володінні Андрія Красовського з 246 осіб чол.ст. в 97 дворах.

Станом на рік у селі, центрі, мешкала 551 особа, налічувалось 111 дворових господарств. За — лавка, недіючий винокурений завод. За 3 версти — цегельний завод. За 12 верст — графітна копальня*.

В 1894 році в селі народилось 50 дітей (28 хлопчиків і 22 дівчинки), серед яких 2 двійні, померло 20 осіб, в т.ч. 10 дітей до 5 років.

Вже в 1902 році в селі проживало 525 осіб чоловічої статі і 538 - жіночої, всього 1.063 особи. Діяла земська школа.

Будівля колишньої земської школи, світлина автора, 2016 р.

Додаток І

Формулярный список**

Александрo-Невской церкви села Баштиной Братолюбoвского благочиннического округа Александрийского уезда Херсонской епархии за 1890 год

Ведомость о церкви

- 1) В селе **Баштиной** церковь построена в 1890 году потомственной почетной гражданкой Екатериною **Шапошниковой** с помощью Баштинских крестьян.
- 2) Церковь деревянна на каменном фундаменте прочна.
- 3) Престол в ней один во имя Александра **Невскаго**, Св. Антиминс выданный в сем 1890 году, хранится в целости.
- 4) Утварью и Богослужбными книгами достаточна.
- 5) Причта при ней положено: священник и псаломщик.
- 6) Земли при сей церкви усадебной нет, хлебопашной и сенокосной 33 десятины; отведена в сентябре сего 1890 года прихожанами, плана и документов на эту землю при церкви нет.
- 7) Дома два, построены в сем 1890 году прихожанами на подаренной землевладелецей **Шапошниковой** усадебной земле, каковой земли под домом священника одна десятина, а под

* Волости и важнейшие селения Европейской России. По данным обследования, произведенного статистическими учреждениями Министерства Внутренних Дел, по поручению Статистического Совета. Издание Центрального Статистического Комитета. Выпуск VIII. Губернии Новороссийской группы. СанктПетербург. 1886. — VI.

**ДАОО, ф. 37, оп. 2а, спр. 626.

домом псаломщика 3/4 десятины; документов на дома при церкви нет; надворных построек нет никаких.

8) Жалованья для причта нет ни от казны, ни от прихожан.

9) Разстоянием сия церковь от Благочинного в 30 верстах, от Консистории в 307 верстах и от уездного города в 60 верстах.

10) Ближайшие к ней церкви Покровская села **Бокового** в 7 верстах, Покровская села **Гуровки** в 12 верстах.

11) Особенных зданий при церкви нет.

12) Приписной к сей церкви нет.

13) Домовой церкви в приходе нет.

14) Опись церковному имуществу выдана в сем 1890 году; в неё всё внесено; шнур и печать в ней целы.

15) При сей церкви капиталов нет никаких.

16) Приходо-расходная книга выдана в сем 1890 году.

17) Копия метрических книг есть лишь за сей 1890 год.

18) Копий исповедных ведомостей еще нет.

19) Обыскная книга выдана в сем 1890 году, в ней писанных 2 листа, неписанных 98 листов.

20) Библиотеки при церкви нет.

21) Приходских кладбищ два; по пространству достаточны, по местоположению удобны; при них сторожек и стражи нет.

22) В приходе села **Баштиной** есть земское однокласное училище, учащихся в сем году 50 мальчиков и 4 девочки; учительницею в училище – окончившая курс в **Александрьевской** прогимназии Мария **Якубович**; законоучителем в сем году священник села **Бокового** **Феодор Ногачевский**

23) Церковно-приходская летопись не водится.

24) Церковно-приходского попечительства нет.

Священник Григорий Грабенко.

Ведомость о причте

Кто именно, где и чему обучался, когда и кем в какой чин произведен и к какому месту, какие проходил и проходит особенные должности, когда и чем был награжден и кого имеет в семействе	Лета от рождения
Священник Григорий Петров Грабенко , сын священника, уроженец Херсонской епархии, обучался в Одесском духовном училище, по увольнении за болезнью из 3-го класса, указом Херсонской Духовной Консистории от 27-го ноября 1874 года за № 7173, определен на псаломщицкое место в село Себеное к Михайловской церкви 1877 года 17-го сентября, по выдержании специального испытания в педагогическом Совете Николаевской гимназии на звание учителя, протоколом училищного Совета от 5-го декабря того же года утвержден в должность по 25 Августа 1879 года безмездно. 1881 года 11-го Ноября Указом Консистории переведен на псаломщицкое место в село Гурьевку к Покровской церкви. 1884 года июня 17-го дня Преосвященным Никанором рукоположен в дьякона с оставлением на занимаемом месте. 1887 года Указом Херсонской Духовной Консистории от 30 сентября за № 9447, в поощрение полезной и похвальной службы его, утвержден штатным дьяконом при той же церкви. 1890 года ноября 11-го дня Преосвященным Мемноном Епископом Елисаветградским рукоположен во священника к Александрово-Невской церкви села Баштиной . На чин грамоту имеет.	35
В семействе у него жена Татьяна Михайлова	31
Дети их	
Соломония – обучается в Одесском Епархиал. жен. училище	13
Аркадий – обучается в Херсонском духовном училище	11
Иосиф	9
Варвара	2
Мариамия	1
Священник Григорий Грабенко	

Есть ли недвижимое имение: у самого, у родителей, или у жены, какое именно	Кто как знает чтение, пение и катехизис; из ученых кто сколько проповедей говорил	Кто какого поведения, и дети, обучающиеся в училищах, как вели себя во время отпуска в дом	Кто кому в каком родстве	Кто, когда, за что был судим и чем был штрафован, или не состоит ли под следствием, или судом
Не имеет	Слово Божие проповедует усердно	Очень хорошего	не вѣ	не был и не состоит

Кто именно, где и чему обучался, когда и кем в какой чин произведен и к какому месту, какие проходил и проходит особенные должности, когда и чем был награжден и кого имеет в семействе.	Лета от рождения
Псаломщика нет	
Церковный староста – крестьянин села Баштиной Прокопий Иоаннов Кухта избран в сем 1890 году и Указом Херсонской Духовной Консисории утвержден в сей должности на первое трехлетие	75

Есть ли недвижимое имение: у самого, у родителей, или у жены, какое именно	Кто как знает чтение, пение и катехизис; из ученых кто сколько проповедей говорил	Кто какого поведения, и дети, обучающиеся в училищах, как вели себя во время отпуска в дом	Кто кому в каком родстве	Кто, когда, за что был судим и чем был штрафован, или не состоит ли под следствием, или судом
трудится для пользы церкви				
Отмечал Благочинный священник Федор Еленев				

В каких местах, какого звания	Число дворов	Число душ		В каком разстоянии от церкви и нет ли препятствий в сообщении
		Мужеск. пола	Женск. пола	
В приходе Александрo-Невской церкви села Баштиной жителей				Все прихожане живут в одном селе и препятствий в сообщении нет
Духовных	¾	3	4	
Военных	1 ¼	5	7	
Крестьян	37 ½	150	136	
Итого	39 ½	158	147	
Священник Григорий Грабенко				

Додаток II

Название прихода; церковь; расстояние от Одессы и уездного города; приходские деревни, их расстояние от прихода; национальность прихожан; число раскольников и сектантов и другие сведения	Колличество дворов в приходе		Общее количество прихожан		Училища и школы разного наименования	Капитал церкви	Штат прихода	Домы	Содержание прихода		Наличный состав причта	Какая послыжная награда	Съ какого времени въ санъ и должности	Съ какого времени на постановлени мѣсть и которос по счету
	м.п.	ж.п.	м.п.	ж.п.					Штатное жалованье, руга (т.е. жалованье от прихожан) и земля	Капитал				
Благочиние Братолюбвск Окрута Испр. д. благочинного священникъ Викторъ Краснянскій Духовный следователь священник Андрей Шаповалов														
І. С. Башино, Петровской вол., 3 стана. Церковь деревянная, постр. в 1890 г. иждивением прихожан с помощью землевлад. вдовы потомствен. поч. гравж. Екатерины Федоровны Шапошиной; однопрестольная – во имя св. благ князя Александра Невского.	115 ¼		461	431	Земская	445 р. 67 к.			Священнику 224 р., псаломщику 98 р. Земли церковной 33 дес. 200 кв. с. Усадебной земли 2400 кв. с., с домами от землевладельцы, приносящ. 6-7 р. в год	-	Священник Симеонъ Стефан. Дубенко, 64 л., окончили курсъ богословск. наукъ начетчикомъ въ Одес. Дух. Семинаріи, законоуч. въ двухъ земск. училищахъ; въ сем. жена.	-	Псаломщ. 1863 г., діакономъ 1866 г., священ. 1876 г.	1894 г. (2)
Прих. попечительство с 1891 г.														
От Одессы 307 вер., от Александрии 60 вер.														1905 г. (1)
Прихожане русские (малороссы). Адрес: почт. отдел. м. Братолюбовка. Телеграф и станция желез. дор.-Куцовка (33 вер.).														
Деревни: 1 Лелековский уч. – 7 в.	34 ½		137	122										
2 Лелековский уч. 5 вер.	13		50	39										
Лелековка – 12 вер.	10		40	49	Земская									
Феодоровка – 12 вер.	15		60	63										
Хутор Ситаевка – 7 вер.	31/2		13	12										
Итого.	190 ¼		761	716										

Додаток ІІІ

Ведомость о церкви Александрo-Невской состоящей Александрійского уезда Херсонской епархии в селе Баштино за 1910 год

- а) Церковь построена в тысяча восемьсот девяностом тщанием прихожан с помощью местной землевладелицы потомственной почетной гражданки Екатерины Федоровны **Шапошниковой**.
- б) Зданием деревянная на каменном фундаменте с колокольной, в одной связи, прана, но колокольня требует ремонтровки, так как “балки” второго яруса колокольни уже источены древоотцем; покрыта железом; крыша церкви и колокольни местами поржавела и требует ремонта; внутри церкви местами краска пообсыпалась, требуется перекраска внутренних стен.
- в) Престолов в ней один во имя св. благоверного князя Александра-Невского.
- г) Утварью достаточна.
- д) По штату при ней положены: один священник и псаломщик, которые и имеются налицо.
- е) Жалованья положено: священнику 300 рублей, а псаломщику – 100 р.
- ж) Кружечных доходов за истекший год получено: 381 рубль и 20 к.
- з) Другие источники содержания членов причта и количество поступающего от них дохода: сдача в аренду церковной земли или личная работка – у священника законоучительство.
- и) Земли при церкви состоит: усадебной вместе с погостом церковным 2 десят. 300 квадр. саж., пахатной 33 десят. – квадр. саж., сенокосной – десят. – квадр. саж., в разстоянии 3 версты от церкви. Всего 35 десят. 300 квадр. саж. Земля находится в безспорном владении членов причта, записана в утвержденном проэкте обеспечения, который в целости хранится в церковной железной кассе в целости, равно как и приговор общества, дарственная запись землевладелицы и план церковной “дачи”.
- к) Качество церковной земли: плодородная, но запущенная, по местному “вивсюжная”, средней урожайности.
- л) Средний доход ею приносимый: псаломщик свою часть обрабатывает сам “наемним” трудом; священник сдал 5 д. в аренду за сто руб. на сельско-хозяйственный год, а часть – сходно в аренду не взятая – 14 д. отдасть “с половины”, (обрабатывает исполя), часть обрабатывает сам, наемным трудом.
- м) Дома для священно и церковно-служителей на церковной усадебной земле деревянные, плетенные построены тщанием местной владелицы **Шапошниковой** в 1889 году и составляют собственность церкви другие здания, принадлежащие церкви - “сторожка” при церкви.
- н) Состояние домов: ветхое.
- о) Разстоянием сия церков от Консистории в 307 верстах, от местного благочинного в с. Софиевке, она же Гейковка в 20 верстах, от дорожный - 356, от почт. м. Братолюбовки в 18 верстах; почтовый адрес церкви: м. Братолюбовка.
- п) Ближайшие к сей церкви: Покровская с. Бокового 7 в. Покровская с. Гуровки в 15 в., Покровская в с. Корсуновке в 15 в., Вознесенская с. Петрово в 12 в. и Николаевская с. Водяного в 15 верстах.
- р) Приписанных к сей церкви церквей нет, часовен также нет.
- с) Домов кладбищных и молитвенных домов, к сей церкви приписанных нет.
- т) Опись церковному имуществу заведена с 1890 года, хранится в целости, проверена в 1910 году.
- у) Приходо-расходный книги о суммах свечной и церковной за шнуром и печатью, Духовной консистории даны в марте месяце 1909 года, ведутся исправно, хранятся в целости.
- ф) Копии с метрических книг хранятся в целости с 1890 года.

х) В обыскной книге, выданной в 1907 году, марта 19 дня, за шнуром и печатью, 62 писанных листов, 38 не писанных.

ц) Исповедные росписи находятся в целости с 1891 года.

ч) Книги, до церковного круга подлежащие есть все.

В церковной библиотеке находится книг для чтения предназначенных 21 томов, а периодические издания за текущие годы.

ш) Церковные деньги в целости за ключом церковного старосты, и печатью церковною. Неподвижной суммы состоит в кредитных учреждениях 696 руб. 38 коп., билет находится в целости по сберегательной кассе в м. Братолюбовке по книжке № 394/1.

щ) Имеющиеся в приходе школы в с. Баштино и д. Лелековке, одноклассные, земские.

Церковная школа помещается в дом --- на содержание ее отпускается от --- руб. --- коп. Въ семь году в ней обучается --- мальчиков --- девочек.

э) При церкви состоит старостою церковным крестьянин с. Баштино Данил Журавель, который должность свою проходит с 1909 года 2 ноября.

я) Преосвященный в последний раз посетил приход в --- году.

Священник Леонид Черниченко.

И. об. псаломщика Савва Хруль.

Ведомость о приходе

Какого звания прихожане и в каких местах и сколько где лиц иноверных и инославных исповеданий, старообрядцев и сектантов	Число домов или хозяйств	Число душ		В каком расстоянии от церкви, и нет ли препятствий в сообщении
		муж.	жен.	
В селе Баштино	150	489	479	При церкви.
деревне Лелековке	12	036	042	В 12 верстах
деревне Феодоровке	22	064	064	В 12 верстах
I-ом Лелековском участке	57	168	149	« 7 «
II-ом Лелековском участке	20	064	055	« 5 «
В хуторе Ситаевке	12	063	050	« 7 «
				Препятствий в сообщении нет.
Итого в приходе	267	884	839	
В том числе: духовных	2	2	2	
дворян	2	8	3	
мещан	1	1	4	
крестьян	267	884	839	
Кроме того, в пределах прихода имеют жительство:				
иноверцев (евреев, магометан и других)	1	4	2	
инославных				
раскольников (сколько какого толка)	1	1	2	
сектантов (какой сколько секты)	«	«	«	
	«	«	«	
Итого	274	900	852	

Священник Леонид **Черниченко**

И. об. псаломщика Савва **Хруль**

Список
о службе старосты Свято Александрo-Невской церкви села Баштиной Александрийского
уезда за 1-е трехлетие 1910 года

I Звание, имя и фамилия церковного старосты	II С какого времени в должности (Год, месяц и число)	III Сколько было церковных доходов: свечного, кружечного и кошелькового за последнее трехлетие службы предместника и сколько за каждый год и трехлетие при настоящем старосте				
		Год	В течении каждого года		Средним числом за трехлетие	
			Рубли	Коп.	Рубли	Коп.
Церковных доходов было при предместнике		1906	365	52	363	84 2/3
		1907	362	82		
		1908	363	15		
Крестьянин Даниил Андреев Журавель	1909 2 ноября	свечн.	499	47		
			462	43		
		1910	430	29		
		свечн.	399	68		

Священник Леонид **Черниченко**
И. об. псаломщика Савва **Хруль**.

Духовні острови села Бокове

Духовність...

...Вона була відмінною рисою запорізького козацтва. Життя на війні з її раптовістю та непередбачуваністю, коли повсюди гуляє смерть, наочно показувала козакам «Божий промисел». Тому вони вирізнялися глибокими релігійними почуттями і щирою, далекою від показовості набожністю.

На Січах козацтво будувало храми. Багато храмів було побудовано на територіях, які були підконтрольні Запорозьким вольностям. Козацька старшина, козаки робили великі пожертви на храми, монастирі (грошима, книгами, іконами, хоругвами, коштовним камінням та ін.). З 1734 року всі церкви на Січі носили ім'я Покрови Пресвятої Богородиці, бо вона вважалась захисницею козацтва. Козаки завжди пам'ятали Біблійну розповідь про те, як Богородиця у Влахернському храмі, під час облоги Константинополя сарацинами, покрила християн своїм омофором і тим самим врятувала їх від смерті.

Рік 1775, не стало Січі, розійшлися-розбрелися козаки по всій Україні та по дальніх краях, але принесли вони в нові поселення традиційні козацькі вірування. Не виключенням були і наші предки-козаки, які прийшли на береги р. Бокової. Спочатку вони шукали прихисток своїм душам в храмі села Спасове, Покровському храмі сусіднього села Гурівки, який освятили в 1785 році, та в храмі с. Варварівки. Доказом цього є запис в Метричних книгах храмів, які на щастя, збереглися в архівах.

Перший з них вдалося знайти краєзнавцю Віктору Кир'яну. В Метричній книзі храму слободи Спасове знайшов запис про обряд хрещення в родині Герасима та Анастасії Карабило зі слободи Бокової в 1780 році. Це самий ранній запис знайдений на сьогодні, а тому і роком заснування поселення рахується рік 1780-й.

Згодом архів «віддав» нам ще один документ. В Метричній книзі храму с. Гурівки за 1787 рік читаємо запис:

«23 марта крестил иерей Василий Соколовский младенца Григория от родителей благочестивых Василия (Ткача) и жены его Софии, слободы Боковой.

Восприемником был Омелян Дуброва».

А ще записи про боківчан можна шукати в Метричних книгах храмів поселень: Верблюжки, Миколаївки (Водяне), в яких храми відчинили двері раніше, ніж храм в слободі Боковій.

Росла чисельність населення. На тепер вже казенних землях з'явилися землевласники з бувших офіцерів Російської царської армії. Постало питання побудови храму в слободі. І перше питання, яке потрібно було вирішити при цьому, це отримання дозволу на побудову, виділення земельної ділянки та виготовлення плану забудови. Боківські поселяни та благодійники, відставні офіцери брати Долинські, Семен Апостол та Михайло Швединов доручили зайнятися будівництвом храму ктитору, (ктитор – від грецької – «засновник», «будівничий», особа на кошти якої будується храм, церковний староста) дворянину Федору Жеденку. Це сталося 1 серпня 1801 року. 26 серпня 1801 року Єлисаветградське духовне правління розглянуло клопотання та відправило «Доношение» за №1557 на ім'я тоді ще єпископа Новоросійського і Дніпровського о. Афанасія, де просило підтримати слобожан в намірі будівництва храму.

Наглядова рада при губернаторові Херсонської губернії рекомендувала зібрати кошти та матеріали та будувати храм кам'яний, всупереч клопотання, в якому прохали побудувати його дерев'яним.

Було обрано місце забудови. Це було біля перехрестя доріг, одна з яких вела з с. Гурівки в с. Варварівку, а інша з с. Баштине (Кондратівка) до с. Братолюбівки.

20 березня 1804 року вже Архієпископ Єкатеринославський, Херсонський і Таврійський о. Афанасій видав храмозданну грамоту, де вказувалося, що у виконання Указу Святого Синоду від травня 1802 року єпархія 17 грудня 1803 року благословила будівництво кам'яного храму в ім'я **Покрови Пресвятої Богородиці**.

Закласти храм наказувалося протоієрею Данилу Давидову. Будівництво було розпочате 2 червня 1804 року, але ще в квітні цього ж року розпочали вести Метричну книгу. Перший її запис був про хрещення дитини – дівчинки на прізвище Вишневецька.

Свято-Покровський храм (фото 1960-х років)

Велося будівництво коштом селян та благодійників. 1-го липня 1807 року будівництво храму було закінчене. Освячений храм був в жовтні 1807 року.

Підтвердження цього ми знаходимо, прочитавши документи, які передували будівництву, звіт «Список церквей Херсонской епархии 1902 года», та вивчивши плани села 1840 і 1858 років (див. копії).

При храмові почала діяти церковно-приходська школа, в якій навчали читати, писати, закону Божому, арифметиці, церковним співам та вже тоді було обов'язковим вивчення російської мови. Про рідну, українську, питання навіть не порушувалося.

Службу служили два священики (див. копію звіту по Херс. епархії за 1848 рік). Активно діяла наглядова рада.

Перші церковні документи, які вдалося віднайти, підписані ієреєм Василем Качановським (1772 року народження). До призначення в с. Бокове був дяком в с. Петрове. Дяком служив Єфрем Білий.

Думаємо, що читачам буде цікаво прослідкувати, на підставі віднайдених документів, хронологію духовного життя в Боковому.

В 1809 році другим священиком в храм призначений о. Яків Кобилецький.

З 1814 по 1846-й рік до штату покровського храму вводяться 2 священики, а також дякон, псаломщик (дячок) та 2 паламарі.

Тут слід нагадати читачам, що з 1821 по 1876 село перебувало в статусі військового поселення. Відповідно до цього встановлювалася і ієрархія управління церквами. Про це ми можемо дізнатися з роботи В. Никифорова «Матеріали для истории возникновения церквей в Александрийском уезде Херсонской губернии», видане в м. Одеса в 1904-1906 роках. З цих матеріалів стає ясно, що церкви військових поселень були підпорядковані дивізійним благочинним, а саме: благочинним перших 4-х округів був настоятель Єлисаветградського Успенського корпусного собору; других 4-х округів – настоятель Новомиргородського Миколаївського собору; останніми 4-ма округами опікувався настоятель Вознесенського собору, що знаходився в м. Вознесенськ. Кожен з таких благочинних мав ще по 4 помічники, які називалися – «старший священик округу».

Надалі документи свідчать про таке. З 1825-го року в церковних документах окрім ієрея Василя Качановського богослужіння проводить і о. Никифор Чмелевський (скоріше всього прийшов на зміну о. Якову Кобилецькому).

В 1831 році храм оновлено. На 1840-й рік в церковному формулярі записано: «Здание каменное с деревянным куполом с такою же колокольнею. Земли пашенной и сенокосной 33 десятины». Також нараховувалось духівників: 8 душ чоловічої статі та 6 душ жіночої.

З 1846 року в штаті храму священик, дячок та паламар.

Ще, як зазначено в довіднику «Справочная книга Херсонской епархии» за 1905 рік, псаломщиком

Відтиск першої церковної печатки

в храмі з 1872 року розпочав службу Платон Ананієвич Голубовський, випускник Одеського духовного училища. В духовному сані перебуває з 1862 року, а в даному приході з 1872-го.

Распределение уроковъ для одноклассныхъ церковно-приходскихъ школъ Херсонской епархіи съ 2-хъ лѣтнимъ курсомъ, утвержденное Его Высокопреосвященствомъ Никаноромъ, Архіепископомъ Херсонскимъ и Одесскимъ, 23 сентября 1886 года.							
Дни недѣли.	Годы обученія.	отъ 8 до 9 час.	9 час. 5 м.— 10 час. 5 м.	10 ч. 10 м.— 11 ч. 10 м.	11 ч. 25 м.— 12 ч. 25 м.	12 ч. 30 м.— 1 ч. 30 м.	Урокъ 1/2 час.
Понедѣльникъ	I	Законъ Божій	Русскій языкъ	Чистописаніе	Ариметика	Пѣніе	—
	II	Ариметика	Законъ Божій	Русскій языкъ	Чистописаніе		
Вторникъ	I	Законъ Божій	Русскій языкъ	Законъ Божій	Ариметика	—	Пѣніе
	II	Русскій языкъ	Законъ Божій	Ариметика	Русскій языкъ		
Среда	I	Русскій языкъ	Законъ Божій	Ариметика	Русскій языкъ	Славян. чтеніе	Пѣніе
	II	Законъ Божій	Славян. чтеніе	Законъ Божій	Ариметика	Русскій языкъ	
Четвергъ	I	Законъ Божій	Ариметика	Славян. чтеніе	Русскій языкъ	Чистописаніе	Пѣніе
	II	Русскій языкъ	Законъ Божій	Чистописаніе	Ариметика	Славян. чтеніе	
Пятница	I	Славян. чтеніе	Законъ Божій	Ариметика	Русскій языкъ	Пѣніе	—
	II	Законъ Божій	Русскій языкъ	Славян. чтеніе	Ариметика		
Суббота	I	Законъ Божій	Русскій языкъ	Чистописаніе	Ариметика	Славян. чтеніе	Пѣніе
	II	Ариметика	Законъ Божій	Русскій языкъ	Славян. чтеніе	Чистописаніе	

Розклад занять церковно-приходської школи

На 1896 рік на посаді псаломщика перебував Олексій Никанорович Любинський.

З 1880 по 1914 рік в штаті храму постійно 2 священники.

А от ким були ці священники? Про це вдалося довідатися з архівного документа «Формулярні списки» по Свято-Покровській церкві за 1880-й рік. Підписаний він настоятелем о. Федором Ногачевським, священником о. Федором Севаст'яновим та псаломщиком Платоном Голубовським.

З 1884 року староста храму – Іван Скуб.

Щодо духовного життя боківчан в першій половині 1900-х, то повинні подякувати православному краєзнавцю з м. Олександрія пані Ользі Божко, яка люб'язно поділилася цією інформацією.

З епархіального довідника дізнаємося, що в 1902-му році службу в храмі проводять:

Священик Георгій Петрович Селецький, випускник Єлисаветградського Духовного училища. Вік 56 років. В сані з 1896 року, в приході служить з 1901 року. В сім'ї має дружину та трьох дітей віком 22, 24 та 25 років;

В цей час продовжує службу священник Федір Ногачевський та псаломщик Платон Ананійович Голубовський, розпочав службу псаломщик Петро Сапожников.

В 1906-му році довідник публікує нові дані про духівників Покровського храму села Бокового. На цей час тут служать:

Священик Георгій Селецький;

Священик Андрій Іванович Михайловський (скоріше за все змінив о. Федора Ногачевського), випускник Чернігівської Духовної семінарії по 2-му розряду. Вік 32 роки. В приході з 1904 року. В сім'ї має дружину та дітей віком 3, 5, 7 та 10 років;

Псаломщик Платон Голубовський;

Псаломщик в сані диякона Василь Григорович Сахацький, освіта домашня, вік 65 років. Псаломщиком служить з 1851 року, а дияконом з 1862-го. В даному приході з 1902–го року.

Про подальші переміщення духівників стало відомо з Метричних книг, що зберігаються в Кіровоградському обласному архіві (ф.704, оп.1,діло №12).

Там знаходимо дані про те, що в 1908-1909 роках священиками служили Андрій Михайловський та Петро Поручиков, псаломщиком Платон Голубовський. Цей факт підтверджують їхні підписи під «Страховою оцінкою» церкви, датованою 28 липня 1910 року. А ще звертаємо увагу на те, що третім священиком, який підписав цю оцінку, був о. Діонісій Оратовський. З великою вірогідністю можна стверджувати, що в штаті Покровської церкви його не було, але розпочала богослужіння приписна до неї церква Свято-Серафимівська. Тож, вірогідно, він і був її настоятелем.

В січні місяці 1913 року на перше місце священика в Покровський храм с. Бокового з с. Федорівки Єлисаветградського повіту був переміщений Микола Олександрович Жержерунов. Закінчив він Одеську Духовну семінарію, служив з 1898 року. Богослужіння розпочав разом з о. Андрієм Михайловським, який був переміщений в інший приход, а 15.07.1913 року резолюцією архієпископа Херсонського і Одеського Назарія на посаду 2-го священика в наш храм був направлений з Тираспольського повіту о. Володимир Ніколаєв, але з невідомих причин вже 03.09.1913 року отримав інше призначення, його місце зайняв о. Олександр Феохарі.

Надалі маємо такі дані. 18 березня 1916 року Микола Жержерунов відбув на нове місце служби в м. Новостародуб Олександрійського повіту, а місце першого священика Покровського храму в с. Боковому згідно резолюції єпископа Миколаївського Олексія з 12 серпня цього ж року посів священик Іван Гераскевич.

13-18 серпня 1916 року (згідно з публікаціями Херсонських єпархіальних відомостей) був звільнений від займаного місця, в зв'язку зі вступом на військову службу, 2-й псаломщик храму Григорій Пржеголінський.

Ось такі відомості про дореволюційну роботу Свято-Покровського храму села.

Програміла революція 1917 року, громадянська війна і вже з 20-х років ХХ століття більшовицька влада починає тотальний наступ на релігію. В перших рядах ворогів революції перебувала церква.

Подальші події мали такий розвиток.

Найперше вже 23 січня 1918 року вийшов ленінський Декрет «Про відокремлення церкви від держави та школи від церкви», а вже через рік його затвердив уряд Радянської України. Втіленню цієї ідеї в життя перешкодили події Громадянської війни, з 1920 року влада почала активно діяти. Повсюдно при повітах та волостях були організовані так звані «ліквідаційні комісії». Терміново було зроблено опис церковного майна, здано в державні органи (ЗАГСи) книги реєстрації церковних треб, почалося вилучення церковної утварі. Всім священикам зачитали Декрет «Про відокремлення церкви від держави та школи від церкви». Глумачення не було. Його просто треба було виконувати. Невиконання будь-якого розпорядження влади автоматично призводило до закриття храму.

Влітку 1921 року розпочалася інвентаризація всіх церковних земель та вилучення їх на користь держави, церковні громади позбавлялися права на церковну огорожу (згідно з постановою Народного комісаріату юстиції УСРР від 27 вересня 1921 року). Всіх священиків та представників духовенства проголошували «суспільними паразитами» та позбавляли виборчих прав. З 10 серпня 1921 року зі всіх священиків почали брати розписки (текст був розроблений у Харкові – на той час столиці радянської України), яка мала текст: «Даю цю розписку про те, що на виконання Декрету, здійснення шлюбозведень...в православному храмі...припиняються». Всіх священиків призовного віку поставили на військовий облік та призивали на військову службу. Особам релігійних культів категорично заборонялося перебувати на державній службі.

Так поступово церква втрачала свої позиції.

Ці дії влади в повній мірі стосувалися і релігійної громади нашого села.

Богослужіння в храмах йшли з перервами. Спочатку їх припинили під час атеїстичних гонінь в кінці 20-х років ХХ століття, а вже перед Другою світовою війною в Покровському храмі організували клуб (це підтвердили в своїх розповідях жителі села того періоду Стеценко Катерина Леонтівна, Гриценко Павло Терентійович та інші).

В 1922-му році в православній церкві (не без допомоги держави) з'явилися релігійні течії і групи. Їх назвали «обновленцями». Вони демонстрували прихильність до Радянської влади та відцуралися від патріарха Тихона. Влада підтримала «обновленців», дозволила скликати Собор, який прийняв ряд рішень, які суперечили канонам православної церкви. Так Собор своїми ухвалами дозволив одружуватися єпископам, а овдовілим священикам одружуватися вдруге. Священикам дозволялося носити коротке волосся, одягати цивільний одяг і таке інше. «Обновленці» ще мали назву «прогресивні священики» або «білі священики» та зараховували себе до так званої «живої церкви». Прибічники патріарха Тихона визначалися як представники «мертвої церкви».

На теренах сучасної Кіровоградщини точилася боротьба між цими двома течіями до 1924-го року. Хоча треба зазначити, що «обновленці» в окремих випадках продовжували діяти до 40-х років. В більшості сільських приходів «обновленців» не підтримали. До таких відносились і храми нашого села. Але 80 храмів Олександрійського повіту підтримали «обновленців», але завдячуючи великій просвітницькій роботі священика Василя Юрченка (на 1923-й рік настоятель храму в с. Веселі Байраки) в 1924-му їх залишилося тільки 10.

Влада продовжувала наступ на релігію. З 1922-го року було введено анкетування священиків, яке тривало до 90-х років ХХ століття. За рішенням владних органів, перед тим, як розпочати чи продовжити роботу в приході, священик мав заповнити анкету та детально відповісти на всі її питання. За неправдиві відповіді «відповідач буде відповідати перед судом революції» – застерігав напис на початку анкети. Кількість запитань в анкеті весь час збільшувалася і стосувалася не тільки самого священика, а й храму, храмового майна, прихожан і т.д. Влада жадала мати тотальний контроль над релігійними громадами.

В цей же час в роботу проти вірян було включено пропагандистську машину. Особливо активно почали діяти друковані видання – повітові та губернські газети. Високою активністю відзначалися партійні та комсомольські колективи, які на своїх зібраннях засуджували релігію, затверджували плани антирелігійної пропаганди, що передбачали агітаційну роботу, антирелігійні суди, п'єси, громадські читання в хатах-читальнях, сільбудах. Додумались навіть до того, що вихідний день пропонували перенести на понеділок. Традиційні споконвічні свята проголошувалися «пережитками минулого», а придумувалися та запроваджувалися нові – «червоні весілля»...

Все йшло до того, щоб закрити храми.

Першим епізодом в цьому напрямку було розпорядження від 13 жовтня 1921 року, підписане завідуючим відділом НКЮ УСРР Сухоплієвим. Згідно з цим циркуляром, закривалися всі домові церкви при тюрмах, кавалерійських училищах, духовних семінаріях.

1921-го року в Україні сталася засуха і як наслідок її охопив голод. Тривав він і в 1922-му році. До такої ситуації призвели дії влади, яка насильницьким шляхом хотіла запровадити комунізм. Голод спричинив хвороби – холеру, тиф, божевілля, дистрофію... Мерли в селах десятками, вимирали цілі сім'ї.

Влада вирішила використати цю ситуацію в своїх цілях. В органах влади вирішили закупити продукти за кордоном, але для цього потрібні кошти. 27 грудня 1921 року ВЦВК видав декрет «Про цінності, що знаходяться в церквах і монастирях, а 2 січня 1922 року вийшла постанова «Про ліквідацію церковного майна». Руки були розв'язані і влада взялася до справи вилучення церковного майна. Справжню суть вилучення добре означив вождь пролетаріату Ленін: «...именно данный момент представляет из себя не только исключительно благоприятный, но вообще единственный момент, когда мы имеем 99 из 100 шансов на полный успех разбить неприятеля наголову и обеспечить за собой необходимые для нас позиции на многие десятилетия. Именно теперь и только теперь, когда в голодных месностях едят людей, и на дорогах валяются сотни, если не тысячи трупов, мы можем (и потому должны) произвести изъятие церковных ценностей с самой бешеной и беспощадной энергией и не останавливаясь перед подавлением какого угодно сопротивления...»

Чем большее число представителей реакционного духовенства и реакционной буржуазии удастся нам по этому поводу расстрелять, тем лучше: надо именно теперь проучить эту публику так, чтобы на несколько десятков лет ни о каком сопротивлении они не смели и думать...

Мы можем обеспечить себе фонд в несколько сотен миллионов золотых рублей (надо вспомнить гигантские богатства некоторых монастырей и лавр). Без этого фонда никакая государственная работа

вообще, никакое хозяйственное строительство в частности... совершенно намыслимо...».

Його активно підтримував у цьому питанні уродженець містечка Бобринця та член більшовицького уряду Лев Троцький. Він взагалі пропонував арештувати Синод і патріарха та виступив стратегом у цій злочинній роботі.

У березні 1922 року робота закипіла, почали активно створюватися комісії з вилучення церковного майна. Описували все, включаючи опис мощей. Постанова ВУЦВК за підписом Г. Петровського була інструкцією до дій та наголошувала «Ніякої реалізації цінностей на місцях не здійснювати!». Описували і вилучали скрізь, концентрували все в «центрі», в Гохрані, але, як свідчить статистика, закупки за кордоном були зроблені лише на 1 млн. карбованців.

322 червня 1923 року, згідно циркуляру НКВС УСРР, всі культові будівлі підлягали страхуванню. Її відсутність тягла за собою кримінальну відповідальність.

Активно долучилися до антирелігійної боротьби і органи ЧК, а згодом ДПУ і НКВС.

Яскраво цю добу характеризує оцінка її патріархом Тихоном: «Ніхто не почуває себе в безпеці; всі живуть у постійному страхі обшуку, грабунків, виселення, арештів, розстрілів. Хапають сотнями беззахисних, гноять місяцями в тюрмах, страчують смертю, часто без будь-якого слідства та суду. Страчують єпископів, священників, монахів і монашок, ні в чому не повинних, а, зазвичай, тільки за несправедливими звинуваченнями в якійсь невизначеній і розпливчастій «контреволюційності». Всі прояви як по-справжньому суспільної, так і вищої духовної свободи людини придушені... нещадно. Особливо болючі і жорстокі порушення в справах релігії. Не минає й дня щоб... не з'являлися неймовірні обмови на Церкву Христову і її служителів...».

Наступили роки НЕПу. Настав і період «НЕПу духовного». У жовтні 1924 року припинили свою роботу окружні ліквідаційні комісії по відокремленню церкви від держави, взамін яких створили відділи у справах релігійних громад при округах. Саме тоді з назви зник термін «ліквідаційна», але увага до церкви не зникла.

В нашому селі страшні часи почалися в 1927-30-х роках. Все почалося з Постанови ЦК ВКП(б) «Про заходи по посиленню антирелігійної роботи» від 24 січня 1929 року. Місцеві органи взяли її до активної дії. Саме в ці роки було знищено 2 храми: недобудований та Свято-Серафимівський. Майно цих храмів було реквізоване, будівлі розібрали на будівельний матеріал. А найстаріший храм села, Покровський, позбувся куполів та став клубною установою.

Тиск на церкву з боку держави не стихав.

В окупаційний період 1941 – 1943 років німецька влада дозволила богослужіння.

Релігійну політику нацистів озвучив комісар України Кох: «В Україні, точно як і в Німеччині, кожен може вірити по-своєму. Нами допускається будь-яка релігія і церковний напрям, якщо вони лояльні до німецької адміністрації... Суперечки між церковними напрямками між собою, а саме щодо релігійних питань, нас не цікавлять».

Єпархією під час окупації керував єпископ Єлисаветградський і Миколаївський Михаїл (Хороший), якого змінив єпископ Володимир (Малець).

Розпочалися богослужіння і в Свято-Покровському храмі села. Жителі села Козак Олена Євменівна та Школа Марфа Петрівна розповідали, що їхні вінчання проходили під час німецької окупації. Марфа Петрівна підтвердила той факт, що одночасно на весільний рушник стало 6 молодих пар.

Слід довести до читача, що і під час окупації не було зняте з порядку денного питання Української Автокефальної Православної Церкви. В грудні 1942 року окупаційна влада остаточно розв'язала «мовне» питання, поширивши розпорядження за підписом якогось Ульмана про те, щоб, починаючи від цієї дати, священники на власний розсуд вибирали мову богослужіння – українську або старослов'янську. Але незадовго вільності окупаційної влади почали обмежуватися. Був встановлений контроль над діяльністю священослужителів, відкриттям парафій. Влада почала примушувати священників агітувати населення добровільно їхати на роботу до Німеччини. В початковій школі було заборонено викладати Закон Божий. Практично окупаційна влада у ставленні до церкви почала уподібнюватися більшовицькій владі.

Після 1945 року гоніння на церкву продовжилися, але розтяглися в часі аж до першої половини 60-х.

25 листопада 1943 року виходить Постанова РНК СРСР «Про порядок реєстрації церков», якою заборонялося припиняти їх діяльність. Але слід сказати про те, що без державного «ока» церква не

залишилася. При облвиконкомах почали діяти уповноважені Ради в справах РПЦ. Наша сільська церква відчула це «око» після звільнення від німецьких окупантів 9 березня 1944 року.

На 1 липня 1944 року на території Кіровоградської області зареєстрували 70 церков (ДАКрО, Ф.6662с, Оп1, Спр. 1, Арк.29). Всі вони були в підпорядкуванні РПЦ. Щодо тих священиків, які продовжували дотримуватися автокефальної орієнтації, як це було в період окупації, влада розпочала процес цькування та переслідувань «за приховування націоналістичного нутра», тож незабаром церковні громади перейшли до РПЦ, а духівництво УАПЦ з часом зникло з території області. Храм же села і під час окупації і після звільнення був прихильний до РПЦ.

На жовтень 1944 року в області було зареєстровано вже 130 церков – 110 були підпорядковані РПЦ, а 20 ще належали УАПЦ. Остання церква УАПЦ перестала існувати в першому кварталі 1945 року.

На кінець 1947 року в храмах служили 143 священики, з яких у селах 122.

На початок 1948 року в області діяли 166 храмів. Саме з цього року розпочалися «приморозки» у відносинах держави і релігії. В пресі розпочато активну пропаганду науково-природничих знань, служителі культів були відсторонені від трудової повинності (для зменшення контактів з населенням). З 1949 року заборонялася побудова нових культових споруд, а також їх електрифікація.

З лютого 1952 року всі віруючі жінки (вони були більшістю в релігійних громадах) бралися на облік місцевих Рад. 7 липня 1954 року виходить Постанова ЦК КПРС «Про великі недоліки в науково-атеїстичній пропаганді і заходах по її покращенню». Над релігійними громадами хмари згущувалися.

Особлива активізація антирелігійної політики держави розпочалася після приходу до влади Микити Хрущова, який рахував релігію основним ворогом соціалізму. З 1958 року на Кіровоградщині розпочинається компанія по зняттю з реєстрації релігійних громад, спричиняючи фактично їх ліквідацію.

В квітні 1961 року вийшла секретна Постанова ЦК КПУ «Про посилення контролю за виконанням законодавства про культури». Вона звела стосунки держави і церкви на рівень 1929 року.

В кожному районі області створили Комісії контролю за виконанням релігійними громадами і служителями культів законодавства про культури. 28 лютого 1961 року таку Комісію створили і в Долинському районі. До неї увійшли:

М.М. Щербак – секретар райвиконкому, голова комісії;

І.О. Дурницький – голова Гурівської сільради;

Т.Ф. Кулинич – персональний пенсіонер;

І.Л. Євсєєв – вчитель Долинської СШ №1;

В.Г. Симоненко – голова районного товариства по поширенню політичних і наукових знань;

Л.А. Давиборщ – завідувач районного відділу культури;

М.А. Никоненко – директор Кіровської середньої школи.

Ця комісія встановила контроль за відвідуванням церков, здійснювала роботу по «розкладанню двадцятки» (орган управління в церковній общині), індивідуально працювали з віруючими, сліdkували за учнями шкіл, аби ті не відвідували храми.

Продовжували під різними причинами закривати храми. Впродовж 1960-1964 років в Україні кількість православних громад зменшилася з 7460 до 4565.

З початком 1961 року уповноважений в справах РПЦ при Раді Міністрів СРСР по Кіровоградській області Кравченко отримав завдання негайно вилучити всі церковні будівлі (ДАКО, Ф-2860, оп. 1, спр. 2836, арк. 2).

Прийшла біда і до прихожан та віруючих сіл Кірове, Бокове та Ганнівка. Рішенням Кіровоградського облвиконкому від 16.05 1961 року №371 та постановою Ради в справах РПЦ при Раді Міністрів СРСР від 19.07.1961 року №10 Свято-Покровський храм був вилучений у прихожан. А далі влада храм передала на баланс місцевого колгоспу, де він використовувався як складське приміщення.

Взагалі ліквідація храмів та релігійних громад на Кіровоградщині нагадувала конвеєр. Рішення про нищення ухвалювалося у вузькому колі чиновників обласного рівня. Великий тиск з боку влади був і на діючого владика єпархії митрополита Нестора (Анісімова).

Покровський храм села Бокове. Рік освяти - 1807

Таким був храм після закриття в 1961-му році

Але всі старання влади не досягали жаданого для неї результату. Так згідно статистичних даних релігійні православні громади Кіровоградщини за 1964 рік поширили серед населення 6220 ікон, 18871 натільних хрестів, 5673 молитовників, 2 тони 821 кг свічок.

В 1971 році в Долинському районі було зафіксовано найбільше хрещень в області – 91 % від загальної кількості новонароджених малят.

В цій сільській хаті по вул. Криничній 41 проводили службу до 1968-го року

Церква в будинку Сердюків

Не сиділи склавши руки і прихожани та миряни нашого села. Вони «бомбардували» всі владні інституції та духовне керівництво листами про дозволи та сприяння проведенню богослужінь. І таки добилися свого. Богослужіння дозволили проводити, правда в пристосованих приміщеннях – хатах, які надавали сільчани. Ними були: з 1964 року Бондаренко Марія, яка жила по нині вул. Криничній, 41.

Згодом переселився храм в будинок подружжя Сердоків: Романа Михайловича та Оксани Герасимівни (проживали по вул. Шевченка). Основне ж приміщення храму продовжувало використовуватися як складське приміщення колгоспу.

З 1965 року, коли у владі утверджувався Леонід Ілліч Брежнєв, атеїстична пропаганда не припинилася, але тиск на церкву і віруючих дещо послабився. В цей же період до роботи з церквою активно долучалися спецслужби.

В 1975 році Свято – Покровський храм загалом знесли з лиця землі. А який був храм! Він був цегляний, стіни були товщиною більші за півметра, правда притвор був дерев'яний. Вхід прикрашала висока дзвіниця (до початку 1930-х років). Територія храму була обнесена металевим парканом.

Члени шкільного гуртка «Спадицина» біля руїн Свято-Покровського храму побудови 1807 року

Богослужіння біля відновлених прихрамових поховань (фото 2012-го року)

На її території були два поховання духівників (до зараз збереглася тільки одна надгробна плита з написом).

В лютому ж 1912 року (за переказами) на честь 50-річчя звільнення від кріпосного права на території Свято-Покровського храму поставили пам'ятник царю-реформатору Олександр II, який згідно з Декретом радянської Росії та Рішення більшовицького уряду України «Про знесення з майданів та вулиць пам'ятників, збудованих царям та царським посіпакам» (прийняте 7 травня 1919 року) був знесений.

До сьогодні «дожив» лише його фрагмент, який віднайшов в одному з ставків краєзнавець Василь Гриценко. Зараз він зберігається біля його оселі.

Здогадуємось, що читачеві після прочитання цього абзацу хотілось би задати питання про те, чим же заслужив повагу жителів села Олександр II. Частковою відповіддю на це може бути **історична ремарка:**

Олександр II (роки царювання 1855-1881) був далеким родичем Петра I та рідним правнуком Фрідріха II Пруського. **Твердження звучить більше,**

ніж дивно. Я би його вилучила, щоби уникнути зайвих тлумачень

Найбільші внески імператора Олександра II в історію Російської держави – приєднання нових земель та відміна кріпосного права. Саме своїм едиктом (документ читався з амвону храмів) він урівняв в правах всі верстви населення законним шляхом. Він говорив: «Якщо ми не звільнимо їх (бідних) зверху, то вони звільнять себе знизу». Тому то народ і дав йому звання – «Царь-освободитель».

Не можна не відзначити впливу реформістських ідей Олександра II на Україну. Буваючи тут, він звернув увагу на те, що окремі селянські родини, пращури яких були козаками, нараховують 200-300 років родоводу. Від цього одна з пропозицій – урівняти в правах українське козацтво з російським дворянством. Але цю реформу не підтримала верхівка Російської імперії, бо треба було обдарувати малоросів землями і маєтками, а тому ця ідея залишилася нездійсненою.

Ще маловідомий факт. Перенесення столиці Російської імперії із Санкт-Петербурга в Київ при Олександрі II було практично вирішене ним, бо він часто бував в колиці древньої Русі. За його наказом був відреставрований Маріїнський палац. Він, як знавець живопису, закупив для палацу колекцію картин.

Важко зараз прогнозувати який би був подальший хід історії, але його життя обірвала бомба, кинута революціонером-терористом. Ось така історія.

Достовірнішим є факт того, що пам'ятник Царю встановлений був по вказівці згори, адже село мало статус волосного центру.

В середині 70-х ХХ століття богослужіння черговий раз заборонили. І знову полетіли в усі інстанції листи-прохання. І Всевишній вняв проханням вірян. Настав 1985 рік, настали роки політичного потепління, роки «перебудови», роки, коли церква вирвалася з об'ємів держави.

З благословення владики Севастіана (Пилипчука) 21 серпня 1988 року ступив на нашу історичну землю о. Петро Сидора. Біля храму, який мав останній прихисток свій в тому ж будинку родини Сердюків, його радо вітали люди, що взяли на себе всі клопоти від імені односельців по відновленню роботи храму. Це Гриша Микола Гаврилович, Гриша Ніна Андріївна, Топчій Лідія Степанівна, Кучер Надія Прокопівна, Кравченко Віра Петрівна, Соколовська Тетяна Василівна, Пугач Тетяна Дем'янівна, Жоган Віра Іванівна, Вітряк Василь Якович, Жоган Микола Артемович та багато інших. Без затримки обрали церковний причет: старостою стала Лідія Степанівна Топчій. Саме завдячуючи цій харизматичній особистості була розпочата робота по розробці проектної документації для побудови нового храму.

Ось як згадує нині о. Петро цей період: «Мушу сказати, що служба в сільському храмі за все моє життя була періодом найлегшим, саме там я навчився бути священиком, відпочивав від багатьох турбот. Ці прекрасні люди, з якими я дуже швидко зріднився і став односельчанином для всіх: і керівників, і простих жителів села. Ще було прохолодне ставлення до Церкви, але я вже тоді з парторгом колгоспу та головою сільської ради вирішував, як з участю Церкви провести, наприклад, свято Перемоги. Громада купила для священика дім... у ньому зробили ремонт, і я мав надію на літо забрати сім'ю...».

Люди потяглися до храму. О. Петро показав себе як прекрасний духівник. Його благочинна та просвітницька діяльність – це невід'ємна частина його життя. Ці свої якості протоієрей о. Петро Сидора підтверджує і до сьогодні вже на посту настоятеля Свято – Преображенського собору та секретаря Кіровоградської єпархії УПЦ. Залишив він село навесні 1990 року.

В цей же період в храм зайшов новий настоятель - о. Володимир (в миру Володимир Володимирович Процик).

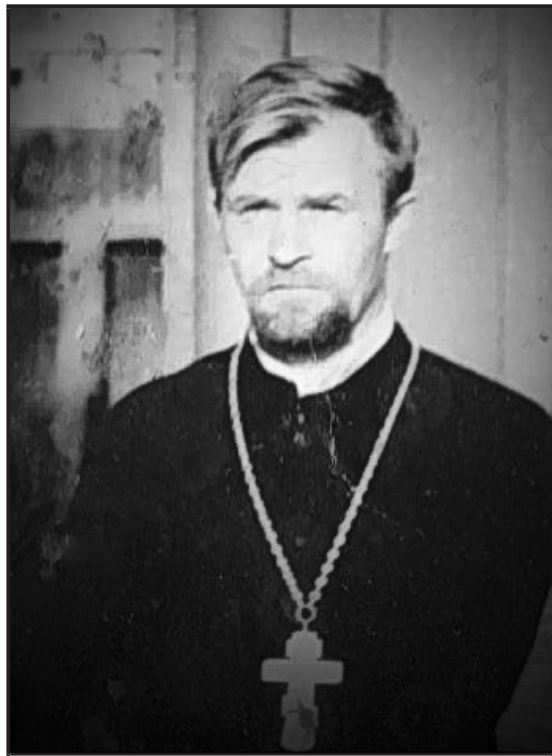
З'явився він на світ 29 січня 1945 року в сім'ї військового льотчика періоду Громадянської війни. Тернистий шлях пройшов уродженець Зборівського району

О. Петро Сидора

Тернопільської області перш ніж одягнути облачення священника. До цього була служба в війську на території Прибалтики, спроба вступити на факультет журналістики (було недобрано 1 бал), невдала спроба вступу до Одеської духовної семінарії. Цікаво, що майбутні семінаристи від найближчої автостанції до семінарії йшли біля 15 км пішки, оминаючи агентів КДБ, які відслідковували молодих людей та всіяко їм перешкоджали, аби не дати їм досягти своєї мети.

Далі була цілинні землі Казахстану та несподівана, дарована мабуть самим Всевишнім, зустріч з владикою Алма-Атинським і Казахстанським, який дав рекомендації для вступу до Ленінградської духовної академії. Добував знання в академії о. Володимир з 1973-го до 1977-го року. В 1978-му був рукоположений в сан священника. Надалі була служба в м. Ката-курган Кокчетавської області, що в Казахстані, в м. Караганда та м. Гулістан, храм якого підпорядковувався Середньоазіатській єпархії. Але не полишала думка про переїзд до України. В цих помислах підтримувала його і матушка Любов, з якою вони на цей час виховували маленьку донечку Оленку. Їх помисли здійснилися і в 1989 році о. Володимир Процик стає настоятелем храму в с. Сосновка Олександрівського району Кіровоградської області, а наступного року йому

О. Володимир Процик

запропонували очолити паству нашого села (о. Петро Сидора відбув до обласного центру).

На долю о.Володимира випала почесна місія бути початківцем в побудові нового храму. Саме він провів певну роботу в сільській громаді та написав заяву до місцевої Ради з проханням виділити земельну ділянку для будівництва нового храму. Такий дозвіл було надано і ділянка була виділена. На цьому місці і височіє нині храм-красень.

Та на жаль цього не довелося побачити о. Володимиру, оскільки підступна хвороба передчасно вкоротила йому життя. Це сталося 14 квітня 1991 року. Похований він на Центральному сільському цвинтарі.

Звичайно, що храм не міг залишатися без духівника. З благословення владики настоятелем стає зовсім молодий священник – о. Володимир Чутора.

Цей енергійний молодий духівник та чудовий організатор зумів привернути до себе молодь. До храму потяглися школярі. Результатом таких старань було те, що його вихованці стали священниками – це нині о. Володимир Лавренюк та о.Олег Собченко.

О. Володимир Чутора

о. Олег Собченко

о. Володимир Лавренюк

Також стараннями його був зложений хрест під майбутнім вітарем майбутнього нового Свято – Покровського храму. Цей день, день закладки хреста під забудову, був святковим днем для православних християн села. Прихожани з церковними піснеспівами, хоругвами йшли від старого храму, що по вулиці Шевченка, до місця побудови майбутнього храму. На це свято був запрошений і духівник, який першим в 1988 році розпочав церковну службу в храмі села після багаторічних гонінь, а нині секретар єпархії о. Петро Сидора. Він і зробив освячення місця під храм та зложив хрест на місці вітара.

*Закладка хреста та освячення земельної ділянки під новий храм
(Освячення проводить о. Петро Сидора)*

А в 1992 році залито фундамент майбутнього храму. Керував роботами вже новообраний староста Григорій Анатолійович Бойко.

Староста храму Г. Бойко

О. Федір Іваник з матушкою Марією

Велику підтримку отримали віряни в період будівництва від правлінь колгоспів ім.Леніна та ім. Ульянова, які очолювали Анатолій Тимофійович Демчук і Миколи Іванович Клименко та голови асоціації «Прогрес» Дмитра Афанасійовича Андреева. До моменту свого нового призначення в грудні 1996 року, о. Володимир вів активну роботу по добудові храму. Стіни довів до ладу знаний в селі будівельник Павло Зіновієвич Шумейко, вікна виготовив столяр Анатолій Приходченко. Але закінчити йому будівництво не довелося – прийшло нове призначення, о. Володимир відбув до м. Бобринець.

З 1996 року по 2000-й рік настоятелем храму був о.Федір Іванник.

До прийняття сану священника він здобув спеціальність столяра і дуже добре нею володів. А тому коли було прийняте рішення про перехід храму на нове місце, він власноруч взявся за столярний інструмент і за якихось десятків днів побудував іконостас для трапезної, в якій і почали богослужіння, бо новий храм ще не мав купола.

22 червня 2000 року – це ще одна віха в духовній історії села. Настоятелем храму став о. Віктор Місяйло.

Виходець зі Львівщини, землі, яка дала Україні не одного знаного на Україні духівника. Він 13 років дійсно був духовним наставником прихожан і односельців. Доброзичливий, принциповий, ініціативний. Таким ми його знаємо. В серпні 2013 року прихожани храму і жителі села вітали його з призначенням на посаду благочинного Долинського благочинного округу. Це тепер.

А в 2000-му році його стараннями до Храмового свята села – Покрови, добудували храм: виготовили і встановили центральний купол, звели 4 колони-опори під купол, поставили купольні хрести, встановили дзвони і 14 жовтня перше богослужіння в храмі провели секретар Кіровоградської єпархії УПЦ о.Петро Сидора та о. Віктор Місяйло. До Великодня було перенесено старий іконостас і службу почали правити в новому приміщенні храму. Наступного 14 жовтня 2003 року, відбулося освячення Престолу і Храму єпископом Кіровоградським і Олександрійським Пантелеймоном. Це був визначний день в житті парафіян – після більш чим 50 літніх гонінь віра повернулася в лоно храму. 2004 та 2005 року відбулося ще дві визначні події в храмі. По-перше, місцева влада в обличчі її голови Козак Елеонори Михайлівни посприяла тому, що в храм був проведений газ. Цю роботу за декілька днів виконав висококласний електрозварювальник Петро Ліщук. По-друге, за сприяння спонсорів Самарського Олександра Леонідовича (керівника селянського фермерського господарства «АСК»), Ніколаєнка Василя Володимировича (приватного підприємця з м. Кривий Ріг) та Собченка Івана Микитовича (місцевого орендаря) був виготовлений та встановлений новий іконостас, освятили його 14 жовтня 2005 року. Церква стала тепла і затишна.

У травні 2008 року релігійна громада села приймала правлячого архієрея (владика) Антонія, єпископа Олександрійського та Світловодського, до якого перейшли церкви Долинського благочинного округу. В цей день був освячений іконостас, а настоятель храму о. Віктор возведений в сан протоієрея та нагороджений грамотою. Грамотами були відзначені і благодійники : Самарський О. Л., Ніколаєнко В.В., Собченко І.М.

Ще в жовтні 2007 року члени історико-краєзнавчого гуртка «Спадщина» Кіровоградської загальноосвітньої школи підняли клопотання перед місцевою владою про встановлення пам'ятного знака жертвам Голодомору 1932-33 р.р. сіл Кірове та Ганнівка. Сесія сільської ради підтримала це клопотання і в жовтні 2008 року цей знак відкрили на території Свято-Покровського храму за присутності голови Долинської райдержадміністрації Данилюка Г.В., заступника голови райдержадміністрації Бондюка Є.А., сільського голови Гриценка М.Г., директорів Кіровоградської та Ганнівської загальноосвітніх шкіл Сердюка В.М. та Кравченко Л.М., учнів та вчителів обох шкіл, прихожан, жителів сіл. До пам'ятного знака лягли квіти та колоски пшениці. Настоятель храму освятив знак та прочитав заупокійну молитву за 160 померлих від голоду людей.

О. Віктор Місяйло

Біля пам'ятного знаку жертвам Голодомору на території Свято-Покровського храму

Стараннями настоятеля храму о. Віктора та за підтримки всієї громади тоді села Кірового та села Ганнівки в 2009 році прицерковну територію обнесли парканом, а в 2010 храм прикрасили красиві вхідні ворота. Весною 2011 року козаки Карабілівської степової сотні разом зі школярами місцевої Кіровської школи висадили більше 20 дерев липи, берези, клена, а прихожани посадили з десяток плодкових дерев. О. Віктор особисто висадив виноград. Прикрашається територія храму, все красивішим та привітнішим стає храм та церковне подвір'я.

14 жовтня 2012 року односельці святкували подвійне свято – Покрову Пресвятої Богородиці (престольне свято) та 205 років з того дня, коли був освячений перший Божий дім на території села. У всіх, хто стояв у храмі був піднесений настрій. Були святкові вітання та подарунки. Козаки Долинської степової сотні піднесли на храм аналої під ікони Божої Матері та Ісуса Христа, Карабілівська степова сотня – підсвічник, підсвічник пожертвувала на храм і родина Гриценків.

В грудні місяці цього ж року стараннями настоятеля храму о. Віктора Місяйла розпочаті, а в січні завершені роботи по облаштуванню підкупольної частини храму.

19 грудня 2013 року настоятелем Свято-Покровського храму став о. Роман (Роман Анатолійович Калініченко), уродженець Знам'янського району нашої області. Першу службу провів разом з тепер вже благочинним Долинського благочинного округу о.Віктором Місяйлом.

14 жовтня 2014 року жителі села та гості святкували традиційне свято – Покрову Пресвятої Богородиці та Храм села. Цього року святкування було особливим – настоятель храму о. Роман відзначав свій день народження. Після проведення богослужіння він отримав поздоровлення від прихожан та благочинного округу о. Віктора. На жаль, так сталося, що його перебування в нашому селі закінчувалося. Вже 19 жовтня він відслужив останню службу разом з новим настоятелем Свято-Покровського храму – о. Олександром (в миру Калакай Олександр Васильович), уродженцем с. Новомихайлівки нашого Долинського району. Цей день для о. Олександра був знаковим, адже це був перший його прихід після рукоположення та возведення в сан священнослужителя.

О. Роман Калініченко

О. Олександр Калакай

Не можна не відзначити той факт, що не дивлячись на малий термін керівництва приходом, о. Олександр завоював повагу серед прихожан та населення. З його ініціативи були проведені роботи по благоустрою території храму в 2015 році, а 6 квітня 2016 року, перед Благовіщенням, підкупольну частину храму прикрасив образ Покрови Пресвятої Богородиці. Це було зроблено коштом, які пожертвували жителі села Руслан Володимирович Потопа, Григорій Анатолійович Бойко, Микола Михайлович Топчій та прихожани. А ще всі хто відвідав храм 29 квітня 2016 року, в день виносу Плащаниці, милувалися красою навісу над входом в храм. Його пожертвував на храм уродженець села, а нині підприємець з м. Кривого Рогу, Тимчур Микола Григорович.

На цей час в штаті храму значаться 2 пономарі: Лавренюк Павло Ахтонович та Лещенко Володимир. На кліросі радують душу прихожан божественними піснеспівами хористи: Собченко Іван Микитович, Стеценко Катерина Леонтіївна, Халемінець Стефанія, Кіріна Феодора Андріївна, Лавренюк Ольга Михайлівна, Конюх Надія Миколаївна, Колісник Наталія Василівна. Обов'язки дзвонаря покладені на Лавренюк Павла Ахтоновича, а продажем свічок та церковної атрибутики опікуються почергово Шульдайс Валентина Маркелівна та Лещенко Катерина.

Не можна не розповісти про ще одну цікаву історію, пов'язану з духовністю в селі та її першим храмом. Почалася вона в лютому 2015 року, а закінчилася на початку травня 2016 року. А зміст цієї історії такий: споглядала телепередачу «Бесіди про вічне» по телекомпанії «Рудана» жителька села Довгаль Поліна Василівна та почула розповідь краєзнавця Криворіжжя Анатолія Федоровича Охінченка про могилу священника, ієрея Івана Козака (в миру Козака Івана Григоровича).

В її пам'яті ожили картинки з молодості, коли тоді ще псаломщик Покровського храму села Іван Козак разом з рідною сестрою її матері Довгаль Тетяною Сергіївною часто заходили на гостину до своєї родини.

Йшов час, родина Козаків виїхала до м. Кривий Ріг, батьки відійшли в інший світ, зв'язки загубилися.

Побачивши телепередачу та знаючи, що наша родина займається історією села, вона попросила перевірити факти та з'ясувати невідомі сторінки біографії родини.

І ось тільки на початку травня 2016 року з допомогою краєзнавців Криворіжжя вдалося налагодити зв'язок з Анатолієм Охінченком, який люб'язно погодився надати матеріали, щоби ми змогли виписати ще одну сторінку розвитку духовності в селі Бокове, розповісти про першого відомого духівника і молитвеника з берегів р. Бокової.

Іван Григорович Козак народився в селі Бокове в 1877 році, на кутку села, який називали «Лубни» (це нині вулиця Покровська). Від батьків успадкував всі православні традиції. З малих років регулярно відвідував богослужіння в храмі. З роками став псаломщиком та дяком. В сан священника рукоположився вже в м. Кривий Ріг. До самого відходу в інший світ служив в храмах міста. В духовній громаді міста відомий як великий молитвеник.

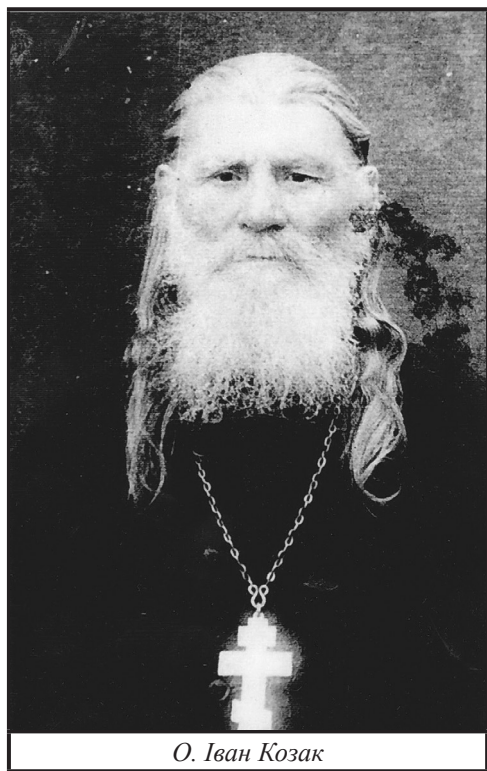
А тепер знову повернімося до історії давньої.

Зростала кількість населення села, воно стало волостю, військовим поселенням, і Покровський храм вже не міг вмістити всіх прихожан, а тому, гадаємо, виникла потреба в побудові ще одного храму. Ці припущення підтверджуються планом села періоду військового поселення (1821-1866 рр.). Але план за

якихось причин в цей період не виконався.

Виконали його лише в 1909 році. Побудову нового храму прискорило, скоріше за все і те, що цар Микола II, ознайомившись в 1903 році з матеріалами по прославленню великого старця Серафима Саровського не погодився з думкою Синоду наклав на них коротку резолюцію: «Немедленно прославить!». По всій Російській імперії почалося спорудження нових храмів на честь святого.

На виконання царської резолюції храм почали споруджувати і в селі Бокове, правда не на тому місці, яке було позначено на плані, а в глибині села (нині площа Миру, за Будинком культури),

ближче до межі з Мажарівкою. Носив він ім'я **Свято –Серафимівський**.

На жаль, архівні дані про цей храм дуже скупі. Є лише формулярні відомості в Одеському архіві по Покровській церкві с. Бокового за 1910-й рік (Свято-Серафимівська церква була їй підпорядкована) та список про службу старост церков, які наводимо:

**Список
О службе старосты Покровской церкви
Села Бокового Александрийского уезда
За 1-е трехлетие 1910 года**

Звание и фамилия церковного старосты	С какого времени в должности (год, месяц и число)	Сколько было церковных доходов: свечного, кружечного и кошелькового за последнее трехлетие службы предместника и сколько в каждый год и трехлетие при настоящем старосте				
		Год	В течении каждого года		Средним числом за трехлетие	
			Рубли	К.	Рубли	К.
При прежнем старосте		1906	2170	8	2333	38,5
		1907	2513	4		
		1908	2317	3		
Церковный староста Покровской церкви крестьянин села Бокового Михаил Петрович Мочаный, 58 лет	22 июня 1909	1909 Свечн., кр., кош.	1975	91	1839	27,5
			128			
		2104	62			
		1910 Свечн., кр., кош.	1454	66		
119	27					
			1573	93		
При прежнем старосте						
Церковный староста приписной Серафимовской церкви крестьянин села Бокового Илья Филимонович Иващенко, 52 года	8 марта 1910	1910 Свечн., кр., кош.	1107	59		
			77	20		

У спогадах жителька села Козак Олени Євменівни (1920 р.н.) згадує: «...храм був величний, багатокупольний. До входу в храм вели дванадцять східців (по числу апостолів). На великі свята всі жителі села старалися попасти сюди на богослужіння...».

На жаль, відомості про цей храм дуже скупі. Відомо лише про те, що священиків храму радянська влада репресувала, а сам храм в 1939 році підірвали.

Спогадами про храм поділилася і Маковецька Валентина Федосіївна: «Спочатку храм закрили, священиків забрали. Потім активіст Омельченко Омелько зняв хрести та куполи. При виконанні цієї роботи він впав з храму, покалічився і залишився інвалідом. ... з цегли, яка була на храмові, побудували господарські будівлі (свинарники, склади та ін.) на території тодішнього колгоспу ім. Калініна».

Останній будматеріал з будівлі храму зник вже після Великої Вітчизняної війни. Камінь з його фундаменту ліг на укріплення броду – мосту в тодішньому центрі села, «штапу», як тоді говорили.

А ще відомо, що на місці колишнього дитячого садка №2, був будинок для священиків Свято-Серафимівської церкви. Його активісти не зруйнували. В ньому в довоєнний період та ще й до кінця

50-х років XX століття знаходилася початкова школа.

Теплий грудень 2015 року дав можливість провести обстеження бувшого подвір'я храму. І сталося чудо – жителем села Пилипчаком Олександром було знайдено язик одного з дзвонів його дзвіниці. Чудо тому, що руйнація храму, велике будівництво будинку культури в кінці 1960-х років та багатоквартирних будинків не змогли знищити всіх артефактів з культової споруди.

Язик з церковного дзвону Свято - Серафимівського храму

Про те наскільки високодуховними були боківчани, може говорити і той факт, що в селі почали споруджувати *третій храм*. Дату початку забудови назвати не можна, поки що, а от місце можна споглядати і сьогодні. Будівництво було розпочате неподалік кладовища, що знаходиться по нині вул. Шевченка. Це була сама висока точка села. Будівельний матеріал (цеглу) випікали з місцевих глин, а експертом був архітектор аж з Херсона. Дослідні партії цегли з місцевих глин випікали в імпровізованих печах в балці, яку називають Павликовою (знаходиться в 250 метрах від місця будівництва).

Будівництво храму велося ще і в перші роки після революції 1917 року. Були побудовані стіни, але до освяти не дійшло – атеїстичні гоніння більшовицької влади не дали цього зробити. Храм розібрали комсомольці у 1927 році і з церковної цегли та тесаного фундаментного каменю побудували дві початкові школи: одну в нашому селі (нині клуб по вул. Козацька), другу - в сусідньому селі Варварівка (нині теж клуб). Таку інформацію нам надав Лисий Володимир Іванович, а він це почув від своєї матері Лисої Олени Остапівни (1905 р.н.), яка брала участь у будівництві.

Він мав стати самим величним храмом в селі, але не судилося. Зараз можна лише споглядати на фундаментний рів у вигляді хреста глибиною більше 2-х метрів. Є надія, що з Божою допомогою тайни архівів відкриються і ми зможемо більше розповісти і про цей храм.

Ще одним прихистком душі як колись, так і зараз, є святе джерело *Явлена криниця*. Якщо згадати розповіді нашого діда Гриценка Терентія Павловича (1896 р.н.), то цьому джерелу має бути зараз більше 2-х сотень років. А одну з легенд, яка розповідає про історію виникнення цього джерела, нам розповіла старожилка села Пугач Марія Романівна (1919 р.н.):

«...в тому місці, де зараз б'є джерело була Суха балка і скоту, який в ній пасся, не було навіть де води попити. І ось одному із пастухів приснився сон, що явилась йому Божа Матір і говорить: «Піди в Суху балку і завтра зроби там криницю». Прокинувшись від сну, здивувався пастух, як в балці за день можна зробити криницю? А коли на другий день він гнав скот, то у відбитку коров'ячої ратиці побачив вологу, розкопав це місце - і забило джерельце. Він упав на коліна і почав молитися і дякувати Матері Божій за її нерукотворний дар. Джерело назвали Явленим.

Селяни розкопали джерело, зробили невеликий зруб і тепер кожен, хто проходив повз міг напиться холодної води. А річка від джерела стала рятівною для худоби. Шанували боківчани Явлену криницю, доглядали за нею, чистили джерело, молилися біля неї.

Згодом пішла чутка, що вода в криниці цілюща – лікує хвороби людські і ніколи не псувалася. І почали приїжджати за лікувальною водичкою односельці, а потім люди із далеких країв. Ввійшло в традицію збиратися біля джерела в день Приполовнення (25-й день між Великоднем і Трійцею). В цей день вода освячувалася і, говорили, мала особливі властивості.

Свято починалося задалегідь. За день – два з'їжджалися люди возами, бричками та гарбами з Криворіжжя, Черкащини, Полтавщини, навколишніх сіл до ярмарку, який теж традиційно проводився в день Приполовнення поряд з Покровським храмом, а вже потім, від храму з хоругвами та церковними піснеспівами рухалися до криниці. Тут відбувалося богослужіння, освячувалася вода, після цього люди вмивалися нею, пили її, набирали в посуд, щоб привезти додому. Далі освячували засіяну з осені хлібну ниву (царину), просили у Господа доброго врожаю, рясних дощів (і дійсно, в цей же день чи через декілька днів проходив дощ).

Потім збиралися на спільний обід. Всідалися на рядна, на траву, розкладали свої нехитрі продуктові припаси і після благословення дарів Божих приступали до трапези. Обід був спільний. Під час обіду дякували Богу за щедрий дар – Явлену криницю, ділилися radoщами і бідами».

Описані традиції святкування живі до цього часу. Єдине слушно зауважити, що в різні періоди життя села вони просто були більше чи менше багатолюдними.

Про значимість Святого джерела свідчить ще одна історія.

Працюючи над матеріалами книги довгими зимовими вечорами 2016 року, до рук потрапило фото 1800-х, на якому позував знайомий мені в дитинстві дід Григорій Бондюк. Щоб в'яснити дещо з його біографії, вирішив поспілкуватися з його онуком Євгеном Анатолійовичем Бондюком. Взявся за телефон. І ось, що я почув:

«... коли я був у віці 10 років мене постійно мучило питання про те, які таємниці ховаються за старими образами в старій хаті, де жили дід Грицько та баба Соломія. Одного разу, користуючись їх відсутністю, я запустив руку до «сейфу» та дістав звідти жовтуватий папір звернутий в трубочку. Коли його розгорнув, то побачив написаний красивим вензельним почерком текст. Сам розібратися не зміг, а тому приніс його до своєї вчительки Валентини Дмитрівни Хижняк. Вона його прочитала. Як з'ясувалося, то був акт, який засвідчував купівлю – міну дідової хати.

Куплена вона була за мірку пшениці та кінну зброю. Було також вказано місце розташування будівлі з прив'язкою: «по балці де знаходиться Явлена криниця»...

...На жаль, документ зберегти не вдалося».

Криниця на початку
2008-го року

Встановлення пам'ятного
хреста біля криниці

Цілюща вода з відновленого джерела

Новий поштовх у відродженні традицій своїх предків надали у травні 2008 року учні місцевої загальноосвітньої школи, члени історико-краєзнавчого гуртка «Спадщина» (керівник Тетяна Миколаївна Турпак). Директор школи В. СердюкМ. відпустив їх з уроків, щоб вони могли безпосередньо доторкнутися до місцевих звичаїв і традицій та побувати на водосвятті біля Явленої криниці. Свято вдалося. Діти вже як жителі села прийняли участь і відчули всю красу православних та народних традицій.

А наступному святкуванню Приполовнення (Правої Середи) в травні 2009 року вже передувало передсвяткове прибирання біля криниці разом з козаками створеної Карабилівської степової сотні. Діти обкошували та вигрібали територію, козаки чистили криницю та облаштовували її, встановлювали хрест на честь заснування козацької застави. 13 травня на святі були присутні вже всі: школярі, козаки, прихожани та жителі села. В цей день тут була заснована застава Карабилівської степової сотні, освячено хрест. Так відроджували давні традиції села. На чергове святкування Приполовнення 2010 року, завдячуючи публікаціям в пресі, передачам радіо та телебачення, розповідей родичам – прибуло біля двохсот людей. Цією історичною пам'яткою села зацікавились широкі верстви населення, керівництво відділу культури, освіти, пам'ятко-охоронної справи райдержадміністрації та облдержадміністрації, тому тут вже в 2011 році пройшли семінари педагогів та обласні туристичні заходи. Пишаємося тим, що наше джерело включено до туристичного маршруту Кіровоградщини, який носить назву «Мальовнича Долинщина».

2013-й рік теж являється знаковим – Явлена криниця набула нового обрису. Завдячуючи допомозі районної адміністрації, місцевої ради, особисто о.Віктора Місяйло були виділені кошти на благоустрій криниці та прилеглої до неї території. Освоєні ці кошти були за активної участі особового складу козаків Карабилівської степової сотні. Над джерелом з'явилася альтанка, споруджений поміст для омовіння та роздягальня. Коштом же козака Івана Собченка був виготовлений та встановлений новий хрест біля криниці.

Перед святкуванням Приполовня 25 травня 2016 року на даху альтанки над Явленою криницею було встановлено невеликий купол. Виготовлений він був стараннями козаків Карабилівської степової сотні та прихожанина Олександра Васильовича Жуковського.

Ось так утворилися, розбудовувалися, зберігалися і зберігаються донині духовні острови села Бокового. Сподіваюся, що в майбутньому історичні архіви ще відкриють дослідникам та широкому читацькому загалу багато нових історичних фактів, відбудеться багато подій, які стануть історією. Так що далі буде...

До питання заснування с. Гурівки Долинського району

Історія колись великого села Гуриного, як ще називають це село, цікавила і цікавить багатьох краєзнавців. Спробуємо розібратися, коли ж саме і ким була заснована Гурівка.

Один з найвідоміших фольклористів і краєзнавців Придніпров'я М.С. Шеремет (*27.06. 1925, с. Варварівка - †2010, м. Кривий Ріг) вмістив в своїй збірці (1) чудовий переказ про походження назви села, який хотілось би нагадати читачам повністю:

«Яких тільки перевідок не ходило межі старими гурівчанами про лісовиків, перелесників, відьом, водяників та іншої нечисті, а найбільше про походження назви рідного села. Всі сходяться на думці, що їхній Гурівці років триста, а може, й більше. Називали її по-різному: ще коли була зимівником – не то Гуртовим, не то Гурою, а коли стала селом – Гуриною і Гурівкою.

Одні знавці пов'язували історію села зі старовинним чумацьким шляхом. Широкою стрічкою він прямував поза дубовою дібровою, перетинав Бокову і тягнувся в бік Криму, звідки чумаки везли сіль. Колесами і воловими ярмами без кінця поскрипували чумацькі хури. Іржали стригуни, мекали вівці, яких гуртоправи з віддалених зимівників провадили в Січ. На ніч табуни коней і отари овець заганяли на вигонах межі Боковою і Глибокою балкою у великі загони та кошари. Від тих загонів, кошар та куренів для гуртоправів худоби започаткувався зимівник, який прозвали Гуртовим.

- То де ж поділася та назва? – кепкували інші й показували в бік Романового дуба на Гнилушці. – Звідти пішло наше коріння.

Біля озера, виявляється, поселився відставний січовик Роман. Поки був хвацьким рубакою, служив охоронцем отамана Сірка, згодом вістовим. Ходив з ним у походи. А підкралася старість – передав свою справу відчайдуху Івану Гурі й поселився на Гнилушці. Оскільки кошовий звався Іваном, вістового почали кликати Івасем. Де Сірко, там і він. Охороняв кошового, мов рідного неня. Помахом шабляки відчиряжував кримчакам руки разом із ятаганамі.

Провідував Івась свого незваного батька, а коли Сірко помер, поселився біля Романа. Невдовзі там був заснований зимівник, зашелестів вітами дубок. Звідтоді його звать Романовим, а зимівник, що переріс у велике село, Гурівкою.

Так це чи ні, ствердно не скаже навіть свідок тих далекий подій – Романів дуб, бо давно розпрощався із зеленими штанами. Стовбур у три обхвати біліє, мов слонова кістка, біля озера і мовчить.»

Майже всі легенди та перекази починаються словами «Було це за часів батька Хмеля...» або «Було це років 300 тому...». Любили оповідачі прикрашати свої перекази, надавати їм більше ваги. Тому брати це до уваги не варто, як і прив'язку до отамана Сірка, який жив в середині XVII ст. Але в переказі зустрічаємо Романа і Романів дуб, біля якого той жив, а також Івана Гуру. Вказується, що Роман і був засновником Гурівки.

Подружжя вчителів гурівської школи Ламанови, лауреати премії ім. Ястребова, в своїх розвідках з історії рідного села (2) пишуть з цього приводу наступне:

«Після розгрому Запорозької Січі 1775 року частина козаків, як відомо, подалася на південь, за Дунай, а от січовик Гурій залишився в рідному степу. Він вибрав розкішне місце поблизу річки Бокової і там заклав хутірець. Великою пасікою, білими гречками та буйними тищенцями славився Гуріїв хутір. Минали літа. Три Гурієві сини поселилися поряд...»

Звернемося до архівних документів. Виявляється, що згадка про Романа, як засновника села, правдива і це підтверджує документально відомий київський історик, також лауреат премії ім. Ястребова А.В. Пивовар, який в своїй статті (3) до I випуску альманаху «Інгульський Степ», крім іншого, пише наступне:

«Більш конкретні відомості щодо осадчих державних слобід на теренах колишнього Запорозжя зустрічаються в матеріалах Херсонської губернської креслярні (ДАХО), в описах втрачених справ Новоросійської губернської канцелярії (ДАДО), окремі з копій яких збереглися в фондах Н.Полонської-Василенко (НА ІУ НАН), де, зокрема, згадуються осадчі ... слободи Гурівки – Роман Гура, колишній поселенець слободи Маржанівки (там же, спр. 569, п. 364; НА ІУ НАН, оп. 2, спр. 145, арк. 28; ЦДІ-АК України, ф. 229, оп.1, спр. 358, арк. 185)...»

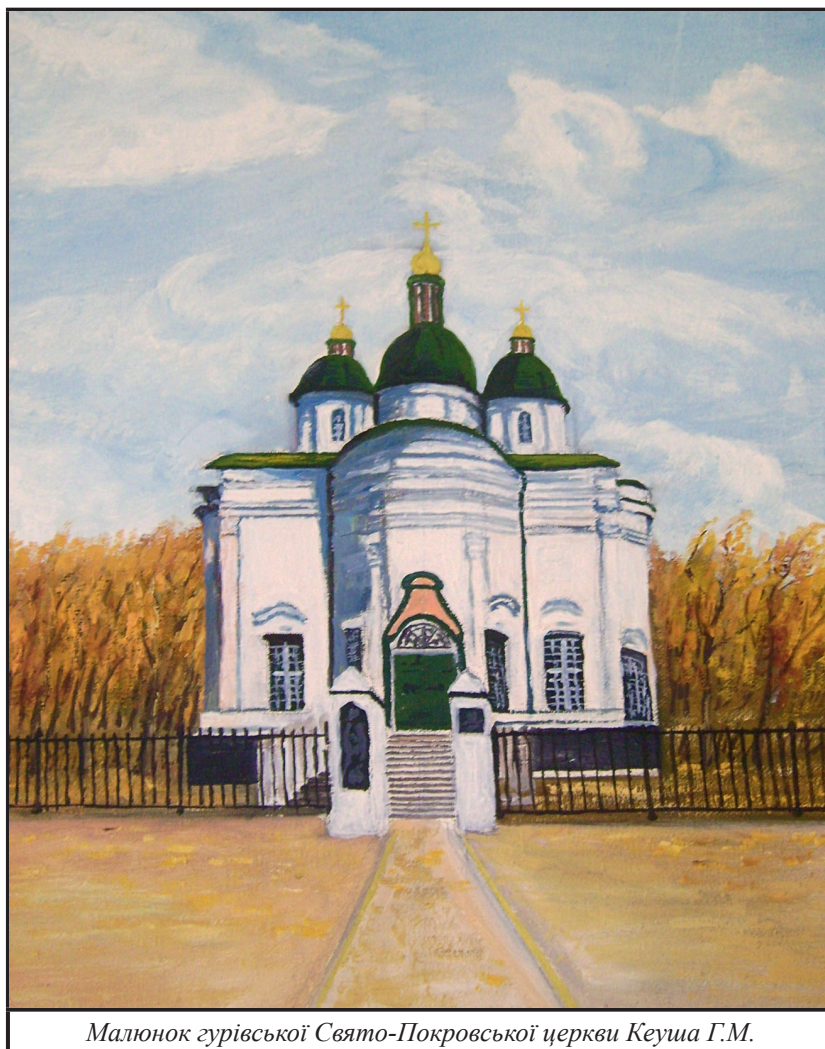
Також те, що Роман з прізвищем Гура жив саме в Гурівці, підтверджує виявлений запис в метричній книзі Свято-Покровської церкви за 1788 рік (4), де він значиться як житель гурівський. І частковим підтвердженням процвітання його господарства є факт, зазначений в тій самій метриці, що в служінні у нього була Наталія, жінка першого гурівського священника ієрея о. Василя Соколовського (* бл. 1735 – †07.08.1796, Гурівка).

Цілком ймовірний і факт про трьох синів Романа – в метриках гурівської церкви 1786-1810 рр. (5) зустрічаються Герасим Гуренко, Григорій Гуренко і Дмитро Гуренко (* бл. 1743 - †20.03.1809, Гурівка). Якщо Дмитро – син засновника села Романа, то приблизною датою народження Романа є 1713 рік. Також за 1786 рік є запис про Михайла Гуру, можливо, брата Романа.

Серед перших родин села в метриках Гурівки фігурують такі прізвища (5) – Дудник, Зуб, Левченко, Литвин, Малий, Науменко, Олійник, Сердюк, Стріха, Таран, Ткач, Шаповал, Швець, Школа, Чорний, Чуприна та інші. Цікаво, що деякі з цих прізвищ також зустрічаються в документах 1773-74 р.р. згаданої вище сл. Маржанівці (зараз с. Іванківці Знам'янського р-ну), але це вже інша тема.

Що ж стосується питання точної дати чи хоча б конкретного року заснування Гурівки, то поки що про це писати зарано, необхідно детально проаналізувати архівні документи. Існує декілька версій. Вперше на картах сл. Гурівка зустрічається досить пізно – це 1790-ті роки. Можливо, Гурівка бере початок з другої половини 1770-х років, як пишуть її дослідники (2). Також можливо, що це 1774-75 роки, якими датується справа, де згадується зимівник на р. Боковій козака Донського куреня Хоми Чорного (6). Згодом Хома Чорний фігурує в метриках Гурівки за 1780-ті роки (5), як її житель. За іншою версією – це може бути і квітень 1768 року – рік справи (7), де вказується зимівник козака Дядьківського куреня Петра Литвина при р. Боковій.

На жаль, як і більшість інших церков краю, гурівська церква була знищена безбожниками більшовиками. Не знайдено навіть її малюнка або світлини. Але один з місцевих художників відтворив зображення церкви за спогадами старожилів, які її пам'ятали.

Малюнок гурівської Свято-Покровської церкви Кеуша Г.М.

Взагалі Гурівка, Гурівський ліс, річка Бокова зберігають для нас ще багато таємниць. Не так давно виявлені учнями і досліджені археологами скельні зображення це підтверджують:

За версією археологів, на зображеннях Бог Тенґрі та відомий тюрський знак «тамга» (8).

Всі зображення, які використані в даній статті, були люб'язно надані подружжям гурівських вчителів Ламановими.

Посилання:

1 - На ймення козака Івася Гури. // Михайло Шермет. Я родом з Варварівки. В 2-х томах. Дніпропетровськ, 2009. Том 1, с. 275-276.

2 – Ламанови С. і С. Історія Гурівки. // Легенди та перекази Криворіжжя. На землі, На рідній... Дніпропетровськ, 2014. Книга восьма. С. 68-69; Ламанови С. і С. Гурівка. Села мого біографія. Кіровоград, 2010. С. 8-9.

3 – Пивовар А.В. Поселення Правобережного Запорозжя в 2 пол. XVIII ст. // Інгульський Степ, альманах. Київ, 2016. I випуск. С. 16.

4 – ДАОО, ф. 37, оп. 3, спр. 18.

5 – ДАОО, ф. 37, оп. 3, спр. 17, 22, 26, 29, 43, 47, 50, 59, 62, 64, 70, 78, 82, 85, 13\4, 100, 103, 112, 117, 124, 132, 140.

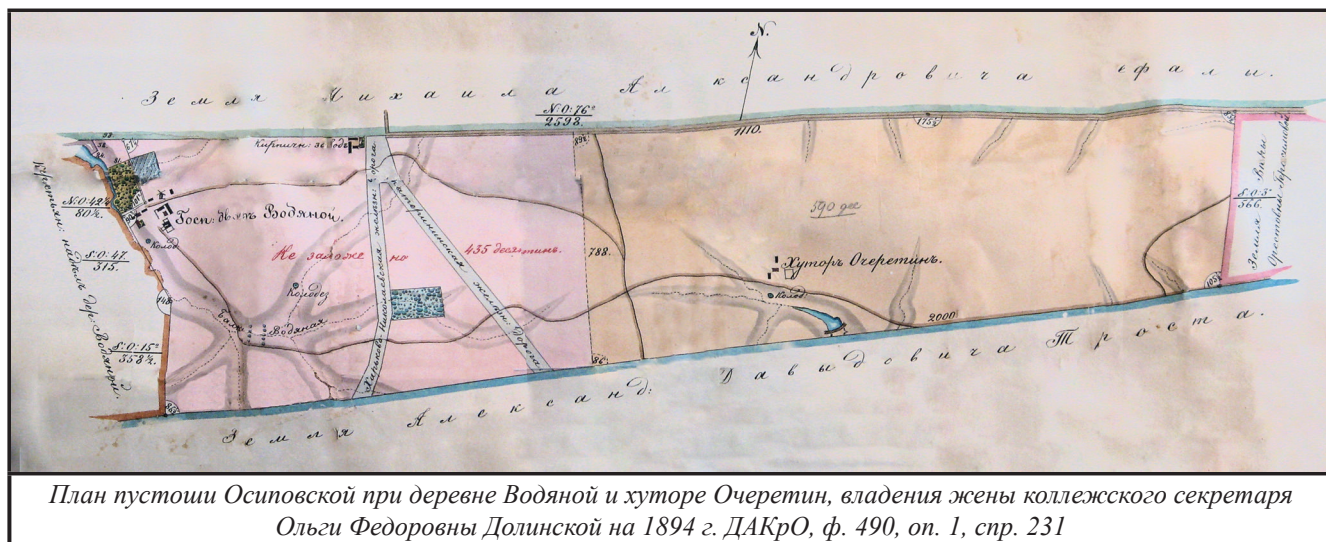
6 - Пивовар А.В. Поселення Правобережного Запорозжя в 2 пол. XVIII ст. // Інгульський Степ, альманах. Київ, 2016. I випуск.

7 - Пивовар А.В. Поселення Правобережного Запорозжя в 2 пол. XVIII ст. // Інгульський Степ, альманах. Київ, 2016. I випуск.

8 – Дивіться документальний фільм «Археологічні розкопки біля села Гурівка» на каналі YouTube за посиланням - <https://www.youtube.com/watch?v=IRWYхубсуjA>

Земля Долинських

Переосмислюючи історію краю, я не можу погодитись з думками, що 20 серпня 1873 року (1 вересня за григоріанським календарем) – день народження нашого міста. Прихід до станції першого прямого потяга Знам'янка-Миколаїв вказав лиш на початок офіційної експлуатації станції. Містоутворюючою, як покаже час, вона стала набагато пізніше. Перша письмова згадка про виникнення поселення була пов'язана із Всеросійським переписом населення, згідно якого станом на 1896 рік у 25-ти будинках селища проживало 227 жителів.

План пустоши Осиповской при деревне Водяной и хуторе Очеретин, владения жены коллежского секретаря Ольги Федоровны Долинской на 1894 г. ДАКрО, ф. 490, оп. 1, спр. 231

Нездорові плітки і вигадки ще й сьогодні продовжують снувати навколо назви станції та особистості Ольги Федорівни Долинської. А все це тому, що знаємо ми про цю жінку зовсім небагато. Андрій Манжелій, долинчанин, дід якого на протязі всього життя, тобто з початку минулого століття, завідував селищною поштою, в газетній публікації «А пані Долинська була» («Долинські новини», 5 червня 1993 р.) пробіли в історії станції заповнював так: «Для багатьох не секрет, що з початку нашу станцію планували назвати Казанка, але з деяких причин, версій декілька, (Невірно вжито слово. В даному випадку означає десять і більше – В. М.) станцію названо Долинська. Існує версія й про те, що пані Ольга – вродлива і ставна жінка – була коханкою інженера, який будував залізницю Знам'янка-Миколаїв. Цієї версії дотримувався і мій дід».

Активно розробляв щойно названий напрям краєзнавства Іван Євсєєв. «Працюючи в 1984 році в Ленінградському облдержархіві, – пише він, (див. І. Євсєєв «Необхідно внести ясність» «Шляхом Ілліча», 4 березня 1989 р. та «Ще раз про станцію Долинська» «Долинські новини», 31 липня 1993 р.) – прочитав матеріали про історію будівництва нашої залізничної станції, (Шкода, але І. Євсєєв жодного разу не конкретизував матеріали посиланням на фонди архівів – В. М.) натрапив на прізвище інженера департаменту Долинського. Він брав безпосередню участь у проектуванні вітки залізниці Знам'янка-Миколаїв. Ось після цього я й зрозумів, чому поміщиця Ольга Федорівна Долинська так настирливо домагалась, щоб Кефала продав їй вузьку смужку землі на західній частині сучасного міста. Хоча точно не відомо, купила вона чи виграла в карти, але старожили підтверджували, що пані придбала ту землю за кілька місяців до приїзду групи інженерно-технічних працівників для вибору місця для спорудження станції і залізниці. Отже, можна зробити висновок, що придбати землі порадив пані родич-інженер».

Говорячи про Долинську, як поміщицю середнього статку, І. Євсєєв зауважував: «З наявних 1000 десятин землі напередодні революції в неї залишилось 630. Решту, мабуть, програла в карти».

Більш конкретно, посилаючись на газету «Херсонские губернские ведомости», називає наявне землеволодіння Ольги Федорівни Долинської, вдови колезького секретаря, Андрій Манжелій. Він пише, що на 1913 рік у неї було 1052 десятини землі. Як і І. Євсєєв підтверджував: «Крім того, (О. Долинська. В. М.), ще й мала хобі – грала в карти і не завжди вдало. Тож й доводилось їй віддавати частину своєї землі пану Кефалі».

без посилань на авторство, не враховує змін у поглядах дослідника в підходах до питань з виникнення станції, допускає багато фактичних помилок, іноді робить сумнівні висновки.

Сьогодні є можливість, майже не коментуючи своїх попередників та сучасників, на частину питань, що були недоступними краєзнавцям другої половини ХХ століття, дати обґрунтовану архівами та бібліотечними закладами відповідь, зняти ті з них, що виявились заідеологізованими або відносились до числа вигадок.

Маючи певні напрацювання з цих питань, я лише сьогодні беру на себе відповідальність частину з них оприлюднити. Цьому сприяв 2015 рік: рік 170-річчя від дня народження Ольги Долинської, виготовлення кіровоградським скульптором В. Френчком її погруддя, робота в Державному архіві Кіровоградської області (ДАКрО), коли до моїх рук потрапив «Список земледельцев Александрійского уезда на 1894 год» (науково-довідкова бібліотека, інвентарний 776).

Документ дає можливість познайомитись з усіма землевласниками нашого краю, які на 90-і роки ХІХ століття мали прізвище Долинські. Вони надруковані на сторінках 17 і 18 даного видання під наступними номерами:

233. Долинська Амалия Гаврилівна, вдова полковника, яка мала 22 дес. землі на річці Боковенька Братолюбівської волості;

234. Долинська Пелагея Семенівна, дружина поручика, мала 500 дес. землі в с. Богданівка, Мойсеївської волості;

235. Долинський Сергій Федосійович, корнет, мав 478 дес. землі в с. Обітоки, Боківської волості;

236. Долинський Володимир Федосійович, шт. ротмістер, мав 923 дес. землі в с. Обітоки, Боківської волості;

237. Долинський Микола Федосійович, мав 500 дес. землі в с. Обітоки, Боківської волості;

238. Долинська Ольга Федорівна, дружина колезького секретаря, якій належали 1418 дес. 1328 сажень землі в с. Федорівка Братолюбівської волості;

239. Долинський Орест Іванович, колезький секретар, мав 2462 дес. 1855 сажень землі в селах Федорівка, Занфірівка і Олександрівка Братолюбівської волості.

Отже, подружжя Долинських, в даному випадку нас цікавлять Орест Іванович і Ольга Федорівна, на 1894 рік мали 3880 дес. 3183 сажень землі, знаходились у шлюбі, а їх землі майже двоверстовою смугою завширшки пролягали від нинішнього села Маловодяне до річки і по річці Боковенька.

Наступні пошуки подарували ще один архівний документ: «План пустоши Осиповской при деревне Водяной и хуторе Очеретин» (ДАКрО, ф. 490, оп. 1, сп. 231). На ньому, крім офіційної назви, є пояснення: «Володіння дружини колезького секретаря Ольги Федорівни Долинської на 1894 рік».

Розроблений військовим землеміром, колезьким асесором В. Модоном в кольорі план дає чітке уявлення про використання угідь землевласницею: 993 дес. із них знаходилось під ріллею, 8 дес. 79 сажень – під городами, 6 дес. 734 сажні – під лісом, 5 дес. 2200 сажень – під ставками, 4 дес. – під забудовою та садами, 7 дес. 310 сажень – під польовими шляхами, 29 дес. – під Харківсько-Миколаївською та Катеринівською залізницями.

В поясненні до плану землеволодіння зазначено, що О. Долинська мала всього 1025 дес. угідь, за винятком 29 дес., які знаходились під залізницею. Ця особливість землі під коліями підкреслена картосхемою.

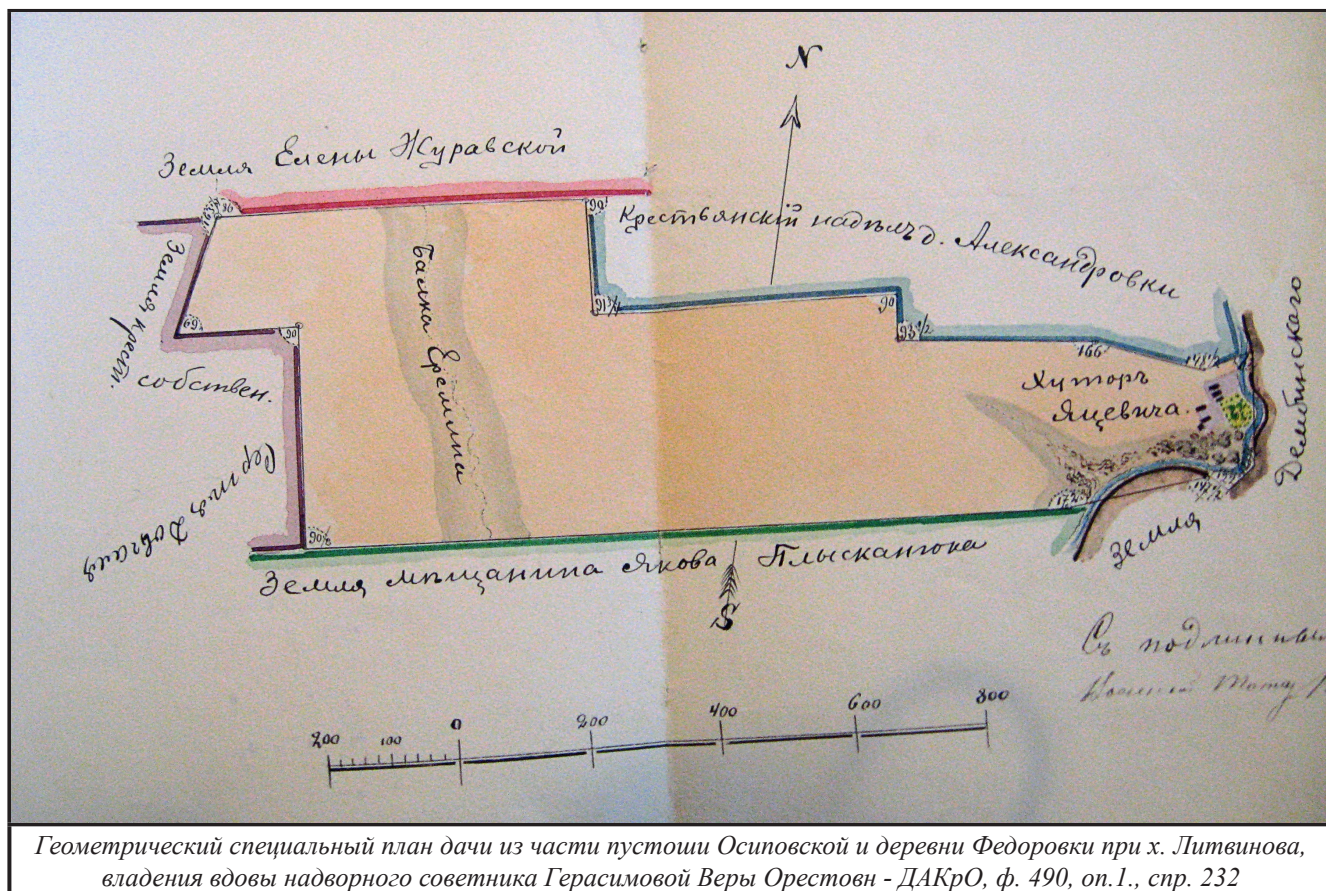
Не можна не звернути увагу на інший факт: 590 дес. угідь Ольги Федорівни були закладені в Херсонському земельному банку. На картосхемі ця територія зафарбована світлішим кольором. Вказано, що банківське поручництво взяли на себе Орест Іванович Долинський та Іван Федорович Бурдзинкевич. Звертаю увагу читача на цю важливу деталь біографії Ольги Долинської.

План дає переконливе уявлення про притоки Водяної. На витоках Очеретяної, правої притоки Боковеньки, вже існував хутір Очеретин, у 20-х роках ХХ століття – комуна, потім село Більшовик, з 2016-го – село Степове.

Північна межа земель Ольги Федорівни починалась біля села Водяного і проходила, мабуть, нинішнім Транспортним провулком міста, суміщалась із іншими землями родини і прямувала до річки Боковенька. Під станцією Долинська не було жодної сажні землі, що належала землевласниці. На землі Долинської знаходився цегельний завод (розміщався ліворуч від нинішнього південного переїзду, за баром, в прямокутнику між вулицею Чумацький шлях і провулком Транспортним). Згадує долинчанка Ольга Василівна Мирошніченко: «В тих місцях у 50-х роках минулого століття мої однолітки використовували колишні глиняні кар'єри заводу для розваг і зимових спусків на санках та лижах».

Майже поруч із цегельним заводом сходились колії двох залізниць і створювали залізничну станцію з назвою Долинська. Проте, це вже була земля поміщика Кефали.

Розібратись із невідповідністю земельних площ у списку землевласників на 1894 рік і в плані землекористування О. Долинської нам допоможе відділ краєзнавства обласної бібліотеки імені Чижевського. Там знаходиться примірник книги «Список земледельцев Александрійского уезда на 1896 год». Цей документ був прийнятий як додаток до статистичного звіту Олександрійської земської управи за 1895 рік. В порівнянні із попереднім «Списком» земельні наділи Ольги Федорівни і особливо Ореста Івановича значно скоротилися. За Ольгою Федорівною на 1896 рік числилось 973 дес. 1328 сажень землі або на 445 дес. менше розмірів площ поданих в облікових списках за 1894 рік і на 52 дес. менше від зазначених розмірів у розробленому Модоном плані землекористування. В Ореста Івановича земельний наділ скоротився більш ніж у чотири з половиною рази і становив 541 дес. землі. Його угіддя знаходилися лише біля сіл Швединівка, в Закурдаєвому та в Дубровиній балці.

Разом з тим у «Списках» 1896 року появилось прізвище Долинського Івана Орестовича, сина подружжя, у власності якого числилось 600 дес. землі. Ці угіддя дворянину Долинському відійшли із земельних наділів села Федорівка і хутора Литвинівка Братолюбівської волості.

Подальший аналіз територіального розміщення земель Долинських показує, що різниця між «Списками» 1894 і 1896 років не що інше як перерозподіл землі між батьками та дорослими дітьми Долинських. Крім сина, по 600 десятин землі одержали й три дочки подружжя. Біля с. Федорівка, на хуторі Литвинівка й на річці Боковенька – Герасимова Віра Орестівна, вдова надворного радника, біля с. Федорівка й на річці Боковенька – Шершеневич Ольга Орестівна, дружина дворянина і 566 дес. 1855 сажень біля с. Федорівка й на хуторі Литвинівка почала використовувати Журавська Олена Орестівна. На мою думку, якісь сімейні негаразди змусили Долинських в стислі терміни, протягом року, розподілити тягар видатків з утримання землі на всіх членів родини. Як показав час цей, крок себе виправдав.

Сімейну традицію бережного відношення до землі в родині Долинських підтвердив наступний документ «Земледельцы Александрійского уезда на 1908 год» (ДАКрО, науково-довідкова бібліотека, інвентарний – 1250). В ньому під номером 304 видрукувані цифрові показники земельних угідь

Долинської Ольги Федорівни, вдови колезького секретаря. На цей час за нею числилось 973 дес. 1328 сажень землі. Під номером 302 записаний Долинський Іван Орестович із земельним наділом 315 дес. 1314 сажень. 541 десятина землі, записаних за Долинським Орестом Івановичем, перебувала у спадщині.

Архівні фонди дали можливість прослідкувати за землеволодінням Долинських перед революційними подіями 1917 року в Росії. Для цього варто відкрити «Список земледельцев Александрійского уезда на 1915 год» (ДАКрО, науково-довідкова бібліотека, інвентарний 768). На сторінці 42 видання під номером 500 записаний Долинський Іван Орестович. Його власність зросла до 766 десятин 1314 сажень угідь. Під номером 502 знаходимо Долинську Ольгу Федорівну, вдову колезького секретаря. Її земельний наділ теж збільшився до 1052 дес. 1328 сажень землі. Не важко переконатись, що після смерті чоловіка, його 541 десятина угідь успадкувались Ольгою Федорівною та її сином.

Цього разу А. Манжелій не помилився. Кількість землі в Ольги Долинської відповідала цифрам, які навів краєзнавець. А ось із хобі Ольги Федорівни – вийшло непорозуміння. Цифри, як кажуть в народі, річ вперта. Наявні десятини земельних угідь впродовж майже четверті століття хобі пані не тільки не підтвердили, а швидше за все – спростували.

Устинівський «заколот»

«На лаві підсудних – 19 осіб. Між ними є й куркулі, й міцні середняки, й навіть бідняки, є й хулігани», – писала у серпні 1930 року газета «Зінов'євський пролетар» про судову розправу над «учасниками і верховодами заколоту, що був в Устинівці» 6 липня того року.

Події того дня в райцентрі Устинівка тодішньої Зінов'євської округи (сучасна Кіровоградщина) сколихнули довколишні села. Тільки й розмов було про владу, яка «стріляє селян, що продають крашанки». Тож владі довелося проводити показовий суд та емоційно описувати його у пресі, щоб дати «рішучу відсіч куркульським брехням».

Історичну пам'ять про те що ж насправді відбулося в Устинівці у липні 1930 року із мороку забуття відновив знаний у приінгульському краї краєзнавець Іван Петренко. Устинівському «заколоту» він присвятив окремих розділ у своїй книзі «Відібране життя (розкуркулення на Кіровоградщині)», яка побачила світ 2009 року. «Події в Устинівці були стихійним проявом різкого незадоволення селянства» діями влади по відношенню до хліборобів, значними утисками з боку влади. Це була відповідь селян окремого населеного пункту на політику примусової колективізації та розкуркулення, на безкарне використання сили та зброї з боку влади щодо селян», – наголошує дослідник.

То що ж відбулось в Устинівці?

Неділя у райцентрі традиційно була базарним днем. 6 липня, напередодні свята Івана Купала, на базар з'їхалося сотні селян із довколишніх сіл. Вийшла на базар й Мотря Дужан, маючи намір прикупити яєць. Разом із матір'ю прийшли і двоє її синів – добрі парубки Василь та Григорій.

На базарі за порядком наглядав міліціонер Гаркуша. Мотря вже складала у кошик куплене, як до неї підійшли міліціонер Гаркуша та представник райкоопштаху Удод. Їм не сподобалося, що жінка закупила так багато яєць-крашанок. Для спекуляції – зробили висновок представники влади. Міліціонер схопив жінку та почав відбирати куплене нею. Але Мотря була не з тих, що мовчки зносять наругу. Навесні вона під час «волинок» однією із перших йшла розбирати і повертати господарям відібране у них майно. Тож і зараз жінка здійняла гвалт і сама накинулася на міліціонерів із криком: «Чого ж це нас, селян, грабують!» На крик матері прибіг із вилами Григорій Дужан. Підійшов і Василь.

Міліціонера почали обступати обурені селяни. Мотря була далеко не першою, яку обібрала влада в Устинівці. Натовп усе збільшувався. Проте селяни не мали наміру силою відстоювати свою правду. В Григорія вила відібрали. Але міліціонер тим часом витяг свого нагана і почав погрожувати людям. Він намагався провратися разом з арештованою до міліцейського відділку. Запальний Григорій вхопив батіг і вперіщив ним Гаркушу та Удода. Міліціонер вистрілив. Куля влучила у Василя Дужана, який тримався поряд із матір'ю.

Над базарним майданом розлетілося: «Селян стріляють за крашанки!» Обурені селяни накинулися на міліціонера та почали його бити. «Бийте наволоч, доки вони знуцатимуться, доки вони стрілятимуть!» – викрикували жінки.

На базарний майдан прибігло підкріплення з міліціонерів, комуністів та комсомольців. Вони змогли відтягти побитого Гаркушу. Під градом каміння, що летіло у їхній бік, активісти схватись у райвідділку міліції.

Розлютовані селяни, яким міліціонери допекли своїми грабунками, поборами та арештами, не розходилися. Довкола міліцейського приміщення вирував стихійний мітинг. Лунали заклики перебити всю місцеву владу, захопити пошту й телеграф та негайно перерізати всі телефонні дроти, щоб владі не надійшло підкріплення.

Лунали й вимоги до міліціонерів здати усю зброю та належним чином покарати Гаркушу, який стріляв у людей. Повсталих ставало все більше. Навіть ті устинівчани, що не були зранку на базарі, підходили до міліцейського будинку.

Аж тут серед натовпу поширилася чутка, що побитого Гаркушу перевезли до лікарні. Протестувальники розділилися, і кілька сотень рушило до лікарні. У лікарні повсталих почали запевняти, що ніякого Гаркуші у них не має. Але селяни вирішили на огляд лікарні відрядити спеціальну комісію на чолі з Лукією Руденко.

Лукія зі своєю групою розпочали обшук лікарняних палат, намагаючись знайти міліціонера. Замість нього натрапили на активіста Кучая, який на базарі рятував Гаркушу від розправи. Кучаю вдалося вирватися з рук селян і утекти. Невдовзі знайшли й міліціонера Гаркушу. Його знову почали бити. Особливо жорстокою була Настя Дужан, мстячи за свого пораненого чоловіка.

Тим часом устинівчани, які залишилися біля райвідділу міліції, почали його закидати камінням. Далі почали трощити ще й приміщення пошти та кооперації. Село Устинівка перетворилося на розтривожений вулик.

Місцева влада викликала допомогу. Колгоспний актив третьої сотні села Устинівки, озброївшись, рушив у центр села. Прибуття цих активістів, а також опергрупи ДПУ зупинило натопк від подальшої розправи. Селяни почали розходитися.

Того ж вечора секретар Зінов'євського ОПК Таран відправив доповідну записку у Харків в ЦК КП(б)У, в якій виклав своє бачення подій. «6 липня 1930 року близько 9-ої години ранку в райцентрі Устинівка, – писав секретар ОКП, – на базарі міліцією був затриманий селянин (спекулянт) з метою доставки в міліцію. Юрба оточила міліціонера, почала його бити. Збитий з ніг міліціонер випадково зробив постріл з револьвера «наган» і ранив одного з юрби селян. На цьому ґрунті юрба почала вбивати його і лише вжитими заходами вдалося цього міліціонера вихватити напівживим з юрби, сховавши його в приміщенні міліції. Органам влади вдалося вгамувати юрбу мирним шляхом. Органи ДПУ вживають заходів по виявленню зачинщиків з юрби».

Слідство тривало трохи більше місяця. І вже 17 серпня в Устинівці розпочався відкритий показовий процес над «активними учасниками і верховодами заколоту».

На лаві підсудних опинилося 19 устинівчан. На запитання судді, чи визнають підсудні себе винними, всі одноставно відповіли: «Винними себе не визнаємо!» Чотири дні тривали судові засідання виїзної сесії Зінов'євського окрсуду. Їх метою яких було аж ніяк не знайти істину, а за всяку ціну довести вину «куркульсько-спекулянської зграї». Це було потрібно владі, щоби якимось чином зупинити розмови, що ширилися довколишніми селами. А довколишнє селянство розповідало про те, що «на базарі стріляли селян, які везли продавати крашанки».

Тож і вирок вражає жорстокістю. Він мав залякати усю округу. 21 серпня 1930 року виїзної сесія Зінов'євського окружного суду ухвалила: трьох учасників заколоту – розстріляти; чотирьох, зокрема Руденко Лукію та Дужан Настю – засудити на 10 років. Дужан Василь, якого поранив міліціонер, отримав 7 років ув'язнення. Його мати та ще вісьмох усстинівчан засудили до трьох років ув'язнення і ще двоє обвинувачених отримали по два роки ув'язнення.

Як зазначив Іван Петренко: «Дії більшовицької влади виявилися надзвичайно жорстокими щодо селян – учасників бунту. В цьому виявився увесь характер тогочасної влади».

Безперечно, вибух народного гніву в Устинівці був стихійним і нестримним. Але події того дня є вдалою ілюстрацією суспільних настроїв українського селянства, їхнього різкого незадоволення утисками з боку влади. І саме ця готовність до протесту лякала владу і штовхала її до нових виявів жорстокості.

РОДОВІД

До питання переселення чернігівських і полтавських козаків у Новоросійський край (Херсонська губернія і правобережна Катеринославщина: 1806-1810 роки)

Про переселення на початку 1800-х років козаків з Чернігівської і Полтавської губерній в казенні поселення Новоросійського краю в загальних рисах достатньо відомо. Менш відомими залишаються його деталі. В розвиток цієї теми у нижченаведених матеріалах додаємо витяги з документів відповідної справи 1806-1810 років, що стосуються переселення козаків на територію між Бугом та Дніпром (центральна частина Херсонської губернії і правобережна Катеринославщина).

За архівним описом фонду 6 "Контора опікунства Новоросійських іноземних поселенців" Державного архіву Одеської області (ДАОО) ця справа, що має назву "О переселении козаков из Черниговской и Полтавской губерний в Новороссийский край" (оп.1, спр.239), нараховувала 959 аркушів. Із-за пошкоджень після відповідної реставрації за новою нумерацією маємо в наявності лише 725, більшість із яких збереглися з помітними втратами інформації у їх нижній частині. За діловодними приписами на обкладинці справи, остання належала до матеріалів 2-го (господарського) столу Контори опікунства новоросійських іноземних поселенців, на яку саме у 1806 році згідно з Височайшим повелінням було покладено контроль за переселенням на спеціально відведені ділянки землі для заведення нових поселень. Зокрема, по Херсонській губернії для цього у відання контори мало бути представлено 263864 десятини землі, ще 214215 десятин передбачалося виділити в Таврійській губернії (ДАОО, ф. 1, оп. 221, спр. 6 за 1816 рік). Щодо сусідньої Катеринославської губернії – тут такі резерви незаселених земель на цей час були уже фактично вичерпані.

Крім того, в описах зазначеного фонду вдалося відшукати ще одну невелику справу (8 арк.) за 1806 рік з досить екзотичною назвою "Переписка о переселении козаков Черногорской губернии в Новороссийский край" (оп.7, спр.13). Як і очікувалося, за оригінальним діловодним записом справа стосується неналежним чином оформленого подання на переселення саме чернігівських козаків (йдеться про наміри козаків містечка Синявки і села Низовки Сосницького повіту (36 осіб) переселитися до села Тернівки Ольвіопільського повіту, які направлялися на погодження Міністра внутрішніх справ і були повернуті для відповідного реагування Малоросійського генерал-губернатора).

За згадками в літературі та в інтернет-публікаціях документи зазначених справ тісно корелюють з матеріалами відповідних справ, які відклалися в фонді 1285 РГИА "Департамент государственного хозяйства МВД", на який покладался контроль за здійсненням переселень з однієї губернії в іншу. Долучалися до цих процесів також установи Департаменту державного майна та Міністерства фінансів. Зокрема, серед наявних архівних фондів до відповідних справ зазначених установ цього періоду можуть бути віднесені наступні:

Діапазон дат та назва справи	арк.
1805, июля 12 – 1812, апреля 19. Дело о предоставлении льгот крестьянам, переселяющимся в Екатеринославскую, Кавказскую, Таврическую и Херсонскую губернии (РГИА, ф.379, оп.1, д. 4)	152
1806, января 4 – 1809, декабря 27. Дело по отношению Министра внутренних дел к Малороссийскому генерал-губернатору о желающих переселиться в Новороссийский край. Часть 1 (РГИА, ф.1285, оп.1, д. 61)	178
1806, апреля 3 – октября 10. Дело о переселении козаков и крестьян из Полтавской в Херсонскую губернию (РГИА, ф.559, оп.2, д.614)	11
1806, апреля 9 – 1807, мая 18. По циркулярному г-на Министра внутренних дел отношению к некоторым гражданским губернаторам касательно изъявляемого казенными крестьянами желания к переселению в другие губернии и переписка по предмету сему с г-ном Министром финансов (РГИА, ф.1285, оп.1, д. 63)	71
1806, июля 3 – 1809, июня 10. О переселении казенных поселян из Черниговской и Полтавской губерний в Новороссийский край. Часть 2 (РГИА, ф.1285, оп.1, д. 71)	129
1806, августа 17 – сентября 6. По представлению Херсонского военного губернатора Дюка де Ришелье о исходатайствовании переселяющимся в Новороссийский край льготы от податей и рекрутской повинности (РГИА, ф.1285, оп.2, д. 132)	10
1806, августа 23 – 1807, июля 2. Дело о переселении козаков и крестьян из Черниговской и Полтавской губерний в Херсонскую (РГИА, ф.559, оп.2, д.436)	22
1806, сентября 24 – 1807, января 10. По письмам Херсонского военного губернатора Дюка де Ришелье и статского советника Контениуса касательно обширности выгод, предназначенных переселяющимся из внутренних губерний в Новороссийский край казенным поселянам (РГИА, ф.1285, оп.1, д. 79)	41

1806, октябрю 1 – 23. Представления гражданских губернаторов о сделанных ими разрешениях на переселение казенных крестьян небольшим числом семей в Таврическую и другие губернии (РГИА, ф.1285, оп.1, д. 80)	4
1806, октябрю 16 – 29. Дело о переселении крестьян из Киевской в Херсонскую губернию (РГИА, ф.559, оп.2, д.507)	5
1809, сентябрю 1 – 1811, апреля 11. О желании мещан города Борзны переселиться в Херсонскую губернию в звании казенных поселян (РГИА, ф.1285, оп.1, д. 107)	10
1810, генваря 2 – 1812, июля 29. О переселении казенных крестьян обеих Малороссийских губерний в Новороссийский край (РГИА, ф.1285, оп.1, д. 110)	108
1811, июня 17 – августа 1. О крестьянах Черниговской, Полтавской, Курской и Тамбовской губерний, изъявивших желание переселиться в Херсонскую губернию (РГИА, ф.1285, оп.1, д. 127)	17
1812, октябрю 1 – 1827, сентябрю 15. О приостановлении переселения казенных крестьян из одной губернии в другую, кроме Новороссийского края (РГИА, ф.1285, оп.1, д.150)	79
1812, ноябрю 23 – 1813, марта 6. Дело о переселении казенных коестьян в Новороссийские губернии (РГИА, ф.1152, оп. 1, 1813 год, д.5)	37

Із зведених відомостей, що відклалися в одній із більш пізніх справ згаданого Департаменту МВД, за 1804-1811 роки в губернії Новоросійського краю в цілому було переселено 25546 душ обох статей, в тому числі у 1804-1805 роках – 8428, у 1806 – 859, у 1807 – 2558, у 1809 – 13077, у 1810- 5019, у 1811 – 1023 (РГИА, ф.1285, оп.1, д.165, л.354).

Продовжувалися такі переселення і в подальшому, в тому числі в казенні поселення на території повітів Херсонської і Катеринославської губернії між Дніпром та Бугом. Проте наявні описи фонду 6 ДАОО не дають відповіді на питання, чи залишалася причетною до них Контора опікунства Новоросійських іноземних поселенців, від якої залежало насамперед визначення потреби у виділенні коштів на переселення (йдеться насамперед про казенних селян, які переселялися на необжиті місця), чи цим опікалися уже інші відомства, як це простежується за матеріалами справи 1808-1811 років із фонду "Управління Новоросійського генерал-губернатора" про переселення 25000 козаків із Малоросійських губерній на землі Чорноморського війська (ДАОО, ф.1, оп.220, спр.6 за 1808 рік).

Як би не вирішувалися такі питання у попередній чи в наступні періоди, матеріали наявних справ з фонду Контори опікунства Новоросійських іноземних поселенців дають досить розгорнуту картину переселенських рухів на територію краю у 1806-1810 роках, включаючи поіменні відомості про конкретних переселенців.

Завдяки узагальнюючій відомості, більш повну характеристику про чисельність та напрямки переселення маємо за 1806-1808 роки. Крім того, у справі відклалися чисельні поточні донесення цивільних губернаторів у Контору Новоросійських іноземних поселенців з відомостями про склад переселенців за 1808-1810 роки. Проте враховуючи, що окремі з таких донесень стосувалися лише намірів на переселення, можливі втрати окремих документів, повної впевненості у повноті їх представлення та кінцевій реалізації ми не маємо.

Зокрема, більш чітко реальний стан переселення фіксують донесення, які надходили до Контори від Чернігівського цивільного губернатора, де крім ревізських списків, укладених на час подання намірів про переселення, містилися додаткові відомості про склад тих, хто дійсно був переселений. Певний лаг часу між оформленням намірів переселитися і реальним переселенням крім вирішення чисто побутових питань, визначення потреби у наданні допомоги на переселення, не в останню чергу був зумовлений необхідністю зняття з податкового обліку, після чого губернськими казенними палатами за місцем переселення мав розпочинатися уже відлік 5-річних пільгових років, передбачених у цей час відповідними урядовими узаконеннями.

Щодо Полтавської губернії, така деталізація у наявних донесеннях відсутня, як і витяги з ревізійних списків стосовно поіменного складу переселенців (як правило, зазначалися лише імена і прізвища осіб, які очолювали відповідне товариство переселенців). Крім того, маємо певні відмінності в оформленні представлених відомостей, частина яких додавалася у формі чітко структурованих виписок в розрізі повітів, інші – із зазначенням чисельності переселенців та напрямків переселення в тексті відповідного донесення, що вочевидь і стало однією з причин того, що останні при уточненні зведеної відомості про переселення станом на кінець 1808 року виявилися поза увагою її упорядників.

Витяг з відомостей про чисельність козаків і казенних селян, переселених у Херсонську губернію та до правобережної Катеринославщини за 1806-1808 роки

Заметка о ведении щета переселяемым из Малороссийских Полтавской и Черниговской губерний в Новороссийский край казакам, казенным крестьянам и воинским поселянам с показанием их семейств и числа душ, равно и из каких мест и где избрали новые место поселения					
Учинена с начала 1808 года					
из каких мест и какого сорта люди	семейств	мужеска	женска	обоего пола	где именно избраны новые местопоселения
Полтавской губернии из уездов:					Херсонской губернии:
Золотоношского					
села Денег: козаков	22	45	[35]	[80]	[Елисаветградского уезда в казенное селение Устиновское]
села Крутков: козаков	5	9	5	14	Ольвиопольского уезда в казенное селение Тишковку
села Лящевки: козаков	7	18	10	28	Херсонского уезда в казенное селение Батуренку
местечка Крапивной: козаков	9	15	11	26	Ольвиопольского уезда в казенное селение Благодарное [Благодатное]
села Чернобаев: козаков	7	18	10	28	
села Чеховки: козаков		8	3	11	
села Мельников: козаков		4	2	6	
села Крутьков: козаков		2	2	4	Сухоташлицкое
местечка Богушковой слободы: козаков		27	16	43	в казенное селение Бобрищево [Бобринец]
деревни Богославца: козаков		32	18	50	Александрійського уезда в казенное селение Куцовку
села Денег: козаков		17	10	27	Елисаветградского [Херсонского] уезда в селение Привольное
<i>местечка Жовнина: козак Иван Павлушенко с товарищи</i>		29	14	43	<i>Александрійського уезда в казенное селение Боковое</i>
<i>того ж местечка казенные крестьяне</i>		12	3	15	<i>туда ж</i>
Лубенского					
местечка Оржиц: козаков	8	21	12	33	Херсонского уезда в слободу Матвеевку
села Хорошков, Юсковец и деревни Рулинец [Пулинец]: козаков	12	23	13	36	Елисаветградского уезда в казенное селение Боровое [Боковое]
сел Махновец, Юсковец и Вязовец и деревень Пятигорец и Кулинец [Пулинец]: казенных крестьян	15	34	23	57	в казенное селение Боковое
Хорольского					
местечка Остапья: козаков	19	29	15	44	Херсонского уезда в селение Александровку
Переясловского					
села Великой Старицы: козаков	14	36	22	58	Елисаветградского уезда в селение Устиновку
селения Войнец и Малой Каратулы: козаков		12	9	21	Ольвиопольского уезда в селение Ровное
селений Мацковец, Пристром, Харковец, Козлов, Демянец и Столпяг: козаков и казенных крестьян		94	73	167	того ж уезда в казенное селение Сетлецкое [Семлецкое]
селений Денис, Полежаев и Сосновы: козаков и казенных крестьян		60	37	97	того ж уезда в селение Гнилой Еленец

сел Денис и Полежаев: казенных крестьян		16	9	25	Ольвиопольского уезда в селение
села Панфил: козаков		38	32	70	Гнилой Еленец
сел Ерковец и Сошникова: козаков		60	43	103	в селение Семеновку и Сухоташлицкое
села Студиников: козаков		25	14	39	в селение Гнилой Еланец
села Хоцек: козаков		50	30	80	в селение Семеновку
села Демянец: козаков		12	11	23	в селение Пещаной Брод
села Помокель: козаков		41	34	75	того ж уезда в селение Гарбузинку
села Выползок: козаков		8	5	13	туда ж
села Помокель: казенных крестьян		3	4	7	туда ж
Лохвицкого					
местечка Воронькова: козаков		22	20	42	Херсонского уезда в казенное селение Новониколаевку
села Белоусовки: козаков		21	11	32	Ольвиопольского уезда в селение Сухой Ташлик
сел Луки, Ячников и деревни Степук:		44	39	83	того ж уезда в селение Семеновку
сел Токарей, Скоробагаток и Белогорелки: козаков		60	44	104	того ж уезда в селение Гнилой Еленец
Миргородского					
местечка Сорочинец: козаков	6	15	10	25	Елисаветградского уезда в селение Боковое
Прилуцкого					
села Юсковец [Юковец]: козаков	5	14	6	20	Херсонского уезда в селение Берснеговатое
Роменского					
села Коржов: казенных крестьян		12	8	20	Александрійского уезда в казенное селение Коцовку [Куцовку]
села Перекоповки и деревни Сурмачовки: козаков		16	16	32	Елисаветградского уезда в слободу Губовку
сел Кропивенец, Ярмолинец и деревни Довгополовки: козаков		25	26	51	Ольвиопольского уезда в казенное селение Ровное
Пирятинского					
местечка Журовки: козаков		[20]	[16]	[36]	Екатеринославской губернии и уезда [в селение Софиевку]
Херсонской губернии:					
села Повстина: козаков		17	12	29	Александрійского уезда в казенное селение Варваровку
села Нехаек: отставной солдат с братьями		4	2	6	Ольвиопольского уезда в селение Пещаной Брод
села Нехаек: казенных крестьян		15	8	23	
местечка Яготина, сел Лесняков и Нечипоровки: козаков		21	14	35	Ольвиопольского уезда в слободу Семеновку
Гадяцкого					
сел Сергеевки и Петровки: козаков		17	17	34	Александрійского уезда в селение Боковое
Черниговской губернии поветов:					
Сосницького					
местечка Мены /6/, сел Бабы /71/, Макошина /15/, Лавы /6/ козаков		[98]			Херсонской губернии и уезда [в селение Александровку]
села Воловиц козаков		30			того ж уезда в селение Шестерню

села Максаков /67/, хутора Максаковського /6/ и деревни Макошинской /16/ казенных крестьян бывших монастырских		89			Екатеринославской губернии и уезда в селение Софиевку
села Городища казенных крестьян, бывших монастырских		31			той же губернии и уезда в селение Новопавловку
села Бабы казенных крестьян, бывших монастырских		5			Херсонской губернии и уезда в селение Александровку
села Бабы /1/ и Волинки /2/ козаков		3			туда ж, в селение Александровское
местечка Мены /43/ и Даниловки /1/ козаков		44			Херсонской губернии и уезда в селение Александровку
сел Лав /63/ и Волинки /2/ козаков		65			Елисаветградского уезда в селение Гуровку
города Сосницы козаков	24	58	45	103	Херсонской губернии и уезда в селение Александровск
Черниговского					
села Товстолеса козаков		1			Херсонской губернии и уезда в селение Александровское
села Козла козаков		11			той же губернии Ольвиопольского уезда в селение Злинку
сел Мохнатина /15/ и Рудки /3/ козаков		18			Херсонской губернии и уезда в селение Камянку
деревни Березовки /3/, сел Мохнатина /3/ и Рудки /3/ казенных крестьян, бывших монастырских		9			Херсонской губернии и уезда в селение Камянку
села Березанки /13/, деревни Свини /12/, Киселевки /9/, Тереховки /4/, Петрушина /16/ козаков		54			Херсонской губернии и уезда [в селение Камянку]
сел Петрушина /28/, Березанки /5/, Мохнатина /17/ казенных крестьян, бывших монастырских		50			Херсонской губернии и уезда в селение Камянку
Козелецкого					
села Свидовца козаков		44			Ольвиопольского уезда в селение Сухоташино [Сухой Ташлык]
села Красиловки козаков		46			
сел Рудковки, Марковец, деревень Еркова, Святенкой и хутора Закревского козаков		25			Херсонской губернии и уезда в село Берисниговатое
Борзенского					
из сел Едут /33/, Красного Става /6/, Конашевки /21/, Хольмов /7/ и Оленовки /1/ козаков		68			Херсонской губернии в селение Висунское
города Борзны козаков		4			той же губернии и уезда в селение Безелуцкое [Базавлуцкое]
села Мартиновки козаков		99			Херсонской губернии и уезда в село Базавлуцкое
сел Ядут /19/, Красного Ставу /7/ и Холмов козаков		31			Херсонской губернии и уезда в селение Висунское
сел Максимовки /35/, Гужовки /8/ и Крупич Поля /2/ козаков		45			той же губернии и уезда в селение Кривой Рог
сел Фастовец /14/, Мартиновки /32/ и Парافیевки /2/ козаков		48			той же губернии и уезда в селение Новониколаевку
села Печей козаков					Херсонской губернии и уезда в новозаселяемое Базавлуцкое селение
села Хорошего Озера козаков					
села Печей казенных крестьян					
села Хорошего Озера казенных крестьян					

села Берестовца и Комаровки козаков	34	24		Александрійського уезда в казенное село Петровое
Конотопського				
сел Поноор /14/, Коренецкой /1/ и предместья Грицовки /31/ козаков	46			Екатеринославской губернии и уезда в селение Новопавловку
Глуховського				
села Уздицы козаков	1			Елисаветградского уезда в селение Панчев
Кролевецкого				
сел Алтиновки /18/ и Рождественского /1/ козаков	19			Херсонской губернии и уезда в село Широкое
села Рождественского козаков	1			
Остерського				
села Бобрика козаков	1			Херсонской губернии и уезда в селение Александровку
села Светильнова козаков	34			Елисаветградского уезда в селение Устимовку
села Русанова казенных крестьян, бывших монастырских	24			в то же селение
Городницького				
села Безугловки казенных крестьян	7			Херсонской губернии и уезда в село Широкое
села Хриповки козаков	8	6	14	Ольвиопольского уезда в слободу Александровку

ДАОО, ф. 6, оп. 1, спр. 239, арк. 67-72 зв. Витяг.

Примітка: Використана відомість, враховуючи чисельні закреслення (нами опущені), відсутність підпису посадової особи, скоріше за все слугувала робочим матеріалом для підготовки іншого, чистового документу з відображенням ходу переселення на кінець 1808 року. Певні втрати інформації щодо Золотоносського і Роменського повітів Полтавської губернії, зумовлені станом збереження архівної справи, відтворені у відомості курсивом.

Крім того, з донесень Полтавського цивільного губернатора, одержаних у Конторі опікунства у 1808 році, які не були враховані у зведеної відомості, маємо додаткові згадки про наступні переселення у цьому ж році з Полтавської губернії:

щодо переселення товариства козаків Олексія, Павла і Наума Кириченка з 10-ти душ чоловічої статі із села Харьковець Переяславського повіту в казенне поселення Плетений Ташлик Грузчанської волості Елисаветградського повіту (одержано 21 січня 1808 року, тамже, арк.51-55 зв.);

щодо переселення козаків села Ярошівки Лохвицького повіту (8 ч.с. і 8 ж.с.) в казенне поселення Глинське Александрійського повіту, а також із сіл Денисівки (33 ч.с. і 25 ж.с.) та Круподерниць (7 ч.с. і 4 ж.с.) Лубенського повіту в Базавлуцьке поселення Херсонського повіту (одержано 11 травня 1808 року, тамже, арк.97 і зв.);

щодо переселення козаків сіл Перекопівки і Біловоди Роменського повіту (50 ч.с. і 40 ж.с.) в казенне поселення Семенівку Ольвіопільського повіту (одержано 25 травня 1808 року, тамже, арк.126);

щодо переселення козаків сіл Ярковець (5 ч.с. і 3 ж.с.), Ячників (13 ч.с. і 9 ж.с.), Ковалина (11 ч.с. і 10 ж.с.), Столі'яг (9 ч.с. і 10 ж.с.) і казенних селян села Ячників (8 ч.с. і 6 ж.с.), разом 34 ч.с. і 38 ж.с. в поселення Піщаний Брід Ольвіопільського повіту (одержано 24 липня 1808 року, тамже, арк.192);

щодо переселення козаків міста Кобеляк (Яким Латиш з товариством 13 ч.с. і 13 ж.с.) в місто Верхньодніпровськ Катеринославської губернії (одержано 7 вересня 1808 року, тамже, арк.217);

щодо переселення козаків сіл Рубльовки і Недогарок Кременчуцького повіту (Клим Мокрий і Михайло Сиволат з товариством, всього 34 ч.с. і 16 ж.с.) в казенне поселення Тернівку Ольвіопільського повіту (одержано 22 жовтня 1808 року, тамже, арк.245);

щодо переселення жителів Броварських хуторів Кременчуцького повіту (вдова Мальчиха з сімейством), сільця Сидорове (відставний солдат Діденко з товариством) і села Горбів (козак Федір Стадниченко з товариством), всього 21 ч.с. і 18 ж.с. в поселення Сухий Ташлик Ольвіопільського повіту (одержано 30 листопада 1808 року, тамже арк. 272 і зв.).

Варто також зазначити, що за складом узагальненої інформації у вищенаведеній відомості явно бракує насамперед часових рамок періоду переселення, які більш чітко окреслені у матеріалах звітних виписок, що надходили при донесеннях Полтавського цивільного губернатора та частково представлені у аналогічній відомості про хід переселення з Чернігівської губернії, витяги з яких при неминучих повторах дозволяють відтворити також окремі втрати інформації, зумовлені станом архівної справи.

Витяг з відомостей Полтавської казенної палати 1807 року про бажаючих переселитися в Херсонську губернію та в правобережну Катеринославщину

Ведомость, сочиненная из таковых же, от Полтавской казенной палаты доставленных, о людях, пожелавших переселиться из здешней губернии в Новороссийский край, сентября 27 дня 1807 года			
из каких поветов и селений и какого звания переселенцы	число душ состоящих по ревизии 1795 года		в какие губернии, уезды и селения переселиться желают
	мужеска	женска	
Золотоношского			Херсонской губернии:
села Денег козаков 22 семьи	45	35	Елисаветградского уезда в казенное селение Устиновское
села Крутьков козаков 5 семей	9	5	Ольвиопольского уезда в казенное селение Тишковку
села Лящовки козаков 7 семей	18	10	Херсонского уезда в казенное селение Батуренец
местечка Крапивной козаков 9 семей	15	10	Ольвиопольского уезда в казенное селение Благодатное
села Чернобаев козаков 7 семей	18	10	
Лубенского			
местечка Оржиц козаков 8 семей	21	12	Херсонского уезда в слободу Матвеевку
сел Хорошков, Юсковец и деревни Кулинец [Пулинец] козаков 12 семей	23	13	Елисаветградского уезда в казенное селение Боровое [Боковое]
сел Михновец, Юсковец и Вязовец, деревень Пятигорец и Кулинец [Пулинец] казенных крестьян 15 семей	34	23	
Хорольского			
местечка Остапья козаков 19 семей	29	15	Херсонского уезда в селение Александровку
Переяславского			
села Великой Старицы козаков 14 семей	36	22	Елисаветградского уезда в селение Устиновку
Миргородского			
местечка Сорочинец козаков 6 семей	15	10	Елисаветградского уезда в селение Боковое
Прилуцкого			
села Юсковец [Ювковец] козаков 5 семей	14	6	Херсонского уезда в селение Бересняговатое
Пирятинского			
местечка Журавки козаков в числе	20	16	Екатеринославской губернии и уезда в селение Софиевку

Губернатор Н.Брусилов

ДАОО, ф.6, оп.1, спр. 239, арк.37-42 зв. Витяг.

Витяги з виписок про козаків Полтавської губернії, які отримали у 1808 році дозвіл на переселення до Новоросійського краю у казенні поселення Херсонської губернії

из каких поветов, селений и кто именно	число душ		в какие губернии, уезды и селения переселяются
	мужеска	женска	
Гадяцкого			
сел Сергеевки и Петровки	17	17	Александрійкого уезда в селение Боковое

Получено 10 июля 1808 года при доношении Полтавского гражданского губернатора

ДАОО, ф.6, оп.1, спр. 239, арк.172-174. Витяг.

Золотоношского			
сел Чеховки: Михаил Мельниченко с товарищи	8	3	Ольвиопольского уезда в казенное селение Сухоташлицкое
Мельников: Степан Пазенко с товарищи	4	2	
Крутьков: Григорий Харченко с товарищи	2	2	
местечка Богущковой слободы: Петр Хоруженко с товарищи	27	16	в казенное селение Бобрещева [Бобринец]
Пирятинского			
села Повстина: Ефим, Тарас и Иван Жуки с товарищи	17	12	Александрийского уезда в казенное селение Варваровку
Лохвицкого			
местечка Воронькова: Иван [...] с товарищи	[22]	[20]	Херсонской губернии и уезда в казенное селение [Новониколаевку]
села Белоусовки: Петр Сас, Федор и Данило Сушки с товарищи	21'	11	Ольвиопольского уезда в селение Сухой Ташлик
Роменского			
села Коржов: Петр Кармазин и Иван Вивденко с товарищи	12	8	Александрийского уезда в казенное селение Коцовку [Куцовку]
<i>Получено 28 июля 1808 года при доношении Полтавского гражданского губернатора</i>			

ДАОО, ф.6, оп.1, спр. 239, арк.195-198 зв., Витяг.

Пирятинского			
села Нехаек: отставной солдат Иван Кучерявый и Тимофей Степаненко с братьями	4	2	Ольвиопольского уезда в селение Пещаной Брод
того ж села казенные крестьяне: Павел Шевченко с товарищи	15	8	туда ж
местечка Яготина: Ефим Шамшенко, сел Лесняков: Дорофей Литовченко, Нечипоровки: Тимофей Пилипенко и козачий подсосудок местечка Яготина Игнат Дорошенко с товарищами их	21	14	той же губернии и уезда в слободу Семеновку
Лохвицкого			
сел Луки, Ячников и деревни Степук: Евстафий Кайдаш с товарищи	44	39	Ольвиопольского уезда в селение Семеновку
Переясловского			
сел Войнец и Малой Каратули: Онисим Набоченко с товарищи	12	9	того уезда в казенное селение Ровное
<i>Получено 6 октября 1808 года при доношении Полтавского гражданского губернатора</i>			

ДАОО, ф.6, оп.1, спр. 239, арк.239-240. Витяг.

Золотоношского			
деревни Богославцы: Тимофей Кобец и Леонтий Барабаш с товарищи	32	18	Александрийского уезда в казенное селение Куцовку
<i>Получено 12 октября 1808 года при доношении Полтавского гражданского губернатора</i>			

ДАОО, ф.6, оп.1, спр. 239, арк.243 і зв. Витяг.

Переяславского			
козаки сел Мацковец, Пристром, Харьковец, Козлов, Демянец, Столпяг и казенные крестьяне сел Мацковец и Харьковец: Зеновий Шостак и Михайло Тельной с товарищи	94	73	Херсонской губернии Ольвиопольского уезда в казенное селение Семлецькое
козаки сел Денис, Полежаев и Сосновы:	60	37	той же губернии и уезда в

Порфирий Швайло и Симон Тихой с товарищи			селение Гнилой Еленец
казенные крестьяне сел Денис и Полежаев: Павел Савченко с товарищи	16	9	туда ж
<i>Получено 26 октября 1808 года при доношении Полтавского гражданского губернатора</i>			

ДАОО, ф.6, оп.1, спр. 239, арк.252 і зв. Витяг.

Роменского			
села Перекоповки и деревни Сурмачевки: Николай Шрамко с товарищи	16	16	Елисаветградского уезда в слободу Губовку
Переясловского			
села Панфил: Павел Гордиенко с товарищи	38	32	Ольвиопольского уезда в селение Гнилой Еленец
села Ерковец и Сошникова: Василий Папуць и Степан Попович с товарищи	60	43	в селения Семеновку и Сухоташлицкое
Золотоношского			
села Денег: Афанасий Супруненко и Василий Петренко с товарищи	17	10	Елисаветградского [Херсонского] уезда в селение Привольное
<i>Получено 16 ноября 1808 года при доношении Полтавского гражданского губернатора</i>			

ДАОО, ф.6, оп.1, спр. 239, арк.267-268. Витяг.

Лохвицкого			
сел Токарей, Скоробагаток и Белогорелки: Иван Ежелий и Иван Плужник с товарищи	60	44	Ольвиопольского уезда в селение Гнилой Еленец
Переясловского			
села Студняков: Андрей Усылка с товарищи	25	14	в тоже селение Гнилой Еленец
села Хоцек: Марко Лупач с товарищи	50	30	того уезда в селение Семеновку
села Демянец: Феодосий Довженко и Федор Мернова с товарищи	12	11	Ольвиопольского уезда в селение Пещаной Брод
села Помокель: Яков и Александр Коломийцы с товарищи	41	34	Ольвиопольского уезда в селение казенное Гарбузинку
села Выползок: Прокоп Заец с товарищи	8	5	туда ж
села Помокель (казенные крестьяне): Федор Шаповаленко с товарищи	3	4	туда ж
Роменского			
сел Кропивинец: Василь Верещака, Житного: Тарас Подрез, Ярмолинец: Фома Яковенко и деревни Довгополовки: Устим Белик с товарищи	25	26	Ольвиопольского уезда в казенное селение Ровное
Золотоношского			
местечка Жовнина: козак Иван Павлушенко с товарищи	29	14	Александрйского уезда в казенное селение Боковое
того ж местечка казенные крестьяне	12	3	туда ж
<i>Получено 14 декабря 1808 года при доношении Полтавского гражданского губернатора</i>			

ДАОО, ф.6, оп.1, спр. 239, арк.283-284 зв. Витяг.

Витяг з відомостей Чернігівської казенної палати 1807 року про чисельність козаків і казенних селян, переведених з 1806 року в поселення Херсонської губернії та правобережної Катеринославщини

Ведомость, сколько числом душ из какого повета здешней губернии и в какие поветы и селения других губерний перечислено козакон и казенных крестьян с начала 1806 года по настоящий 1808 год и чем они обнадежили себя к достижению на новое жилище*, учиненная в Малороссийской Черниговской казенной палате 1807 года декабря дня	
из каких поветов и селений здешней и в какие других губерний перечислены козаки и казенные крестьяне	число душ мужеска пола
Перечислены с начала 1806 года	
А имянно поветов: Черниговского	
козаков:	
села Товстолеса Херсонской губернии и уезда в селение Александровское	1
села Козла той же губернии Ольвиопольского уезда в селение Злинку	11
сел Мохнатина (15) и Рудки (3) Херсонской губернии и уезда в селение Камянку	18
казенных крестьян, бывших монастырских:	
деревни Березовки (3), села Мохнатина (3) и Рудки (3) Херсонской губернии и уезда в селение Камянку	9
Сосницкого	
козаков:	
местечка Мены (6), сел Бабы (71), Макошина (15), Лавы (6) Херсонской губернии и уезда в селение Александровку	98
села Воловиц Херсонской губернии и уезда в селение Шестерню	30
казенных крестьян, бывших монастырских:	
села Максаков (67), хутора Максаковского (6) и деревни Макошинской (16) Екатеринославской губернии и уезда в селение Софиевку	89
села Городища той же губернии и уезда в селение Новопавловку	31
села Бабы Херсонской губернии и уезда в селение Александровку	5
Конотопского	
козаков:	
сел Понор (14), Коренецкой (1) и предместья Грицовки (31) Екатеринославской губернии и уезда в селение Новопавловку	46
Глуховского	
села Уздицы Херсонской губернии Елисаветградского уезда в селение Панчев	1
Остерского	
села Бобрика Херсонской губернии и уезда в селение Александровку	1
Перечислены с начала 1807 года	
Черниговского	
козаков:	
села Березанки (13), деревни Свины (12), Кисельовки (9), Тереховки (4), Петрушина (16) Херсонской губернии и уезда в селение Камянку	54
казенных крестьян, бывших монастырских:	
сел Петрушина (28), Березанки (5), Мохнатина (17) в тоже селение Херсонской губернии	50

* Стосовно інформації про те, "чем они обнадежили себя к достижению на новое жилище", у відповідній колонці відомості, яка у витягу опущена, проти відомостей за 1806 рік зазначено: "О имуществе при делах сведений неимеется, потому что не было еще об оном предписания Министра внутренних дел"; проти відомостей за 1807 і 1808 роки: "Из сих переселенцов козаки имели в небольшом количестве земли, дворы с огородами, а другие как и некоторые крестьяне скот разного рода и движимость, которые при переходе их на новое жительство продали, тем себе к достижению и водворению в других губерниях не требуют вспомоществования от казны". – Уп.

Козелецького	
козаков:	
села Свидовца Херсонской губернии Ольвиопольского уезда в селение Сухоташино [Сухой Ташлык]	44
села Красиловки Херсонской губернии Ольвиопольского уезда в селение Сухоташино [Сухой Ташлык]	46
Городницького	
казенных крестьян, бывших монастырских:	
села Безугловки Херсонской губернии и уезда в селе Широком	7
Сосницького	
козаков:	
сел Бабы (1) и Волинки (2) Херсонской губернии и уезда в селение Александровское	3
Кролевецького	
козаков:	
сел Алтиновки (18) и Рождественского (1) Херсонской губернии и уезда в село Широкое	19
села Рождественского Херсонской губернии и уезда в селение Широкое	1
Перечислены с начала 1808 года	
Борзенского	
козаков:	
из сел Едут (33), Красного Става (6), Конашевки (21), Хольмов (7) и Оленовки (1) Херсонской губернии в селение Висунское	68
города Борзны той же губернии [и уезда в селение Базавлуцкое]	[4]
села Мартиновки Херсонской губернии и уезда в село Базавлуцкое	99
сел Ядут (19), Красного Ставу (7) и Хольмов Херсонской губернии и уезда в селение Висунское	31
сел Максимовки (35), Гужовки (8) и Крупич Поля (2) той же губернии и уезда в селение Кривой Рог	45
сел Фастовец (14), Мартиновки (32) и Парафиевки (2) той же губернии и уезда в селение Новониколаевку	48
Сосницького	
козаков:	
местечка Мены (43) и Даниловки (1) Херсонской губернии и уезда в селение Александровку	44
сел Лав (63) и Волинки (2) Херсонской губернии Елисаветградского уезда в селение Гуровку	65
Козелецького	
козаков:	
из сел Рудковки, Марковец, деревень Еркова, Святенкой и хутора Закревского Херсонской губернии и уезда в село Берисниговатое	25
Остерського	
козаков:	
из села Светильнова Херсонской губернии Елисаветградского уезда в селение Устимовку	34
казенных крестьян, бывших монастырских:	
села Русанова (15) и села Плоского (9) в то же селение Устимовку	24

Советник Яков Запореєв; секретарь Булыгин.

ДАОО, ф.6, оп.1, спр. 239, арк.67-72 зв. Витяг.

Залучена відомість згідно з Випискою із журналу, укладеною в Конторі опікунства Новоросійських іноземних поселенців 27 лютого 1808 року, надійшла при донесенні Чернігівської казенної палати від 25 січня 1808 року і фіксує насамперед час, з якого відповідні переселенці були зняті з податкового обліку на місці їх попереднього проживання. Тобто, враховуючи, що зняття з обліку відбувалося як

правило з наступного року або півріччя після переселення, фактично йдеться про переселених у 1806-1807 роках, а то й наприкінці 1805 року. Матеріали відомості у їх цілісному складі відтворені також у зведеній відомості про кількість переселенців станом на кінець 1808 року. Проте спроба доповнити останню наявними в Конторі опікунства даними вочевидь виявилася невдалою.

Зокрема, у доповненнях щодо козаків міста Сосниці були внесені відомості з ревізських списків, укладених у 1806 році, хоча на час переселення у 1808 році їх чисельність була вже іншою. Зіткнувшись з цією проблемою, схоже упорядники так і не змогли її вирішити стосовно інших сіл Сосницького повіту (Печі і Хороше Озеро), хоча така інформація була представлена у відповідному донесенні Чернігівського цивільного губернатора. У зведеній відомості не були повністю враховані і матеріали деяких інших донесень про переселення, одержаних у 1808 році.

Щодо відповідної інформації з доданих до таких донесень копій ревізійних списків переселенців, укладених за даними останньої ревізії 1795 року з урахуванням померлих та новонароджених на час оформлення намірів на переселення, такі списки не завжди відповідають на питання про реальний поіменний склад фактично переселених і в цілому можуть слугувати скоріше для його орієнтовної характеристики, потребуючи відповідної зв'язки з більш стислими відомостями про голів переселених сімей, які перелічувалися в одержаних донесеннях. Серед приведених прізвищ можна зустріти також імена повірених осіб, які обирали місце майбутнього поселення та отримували на це згоду сільських громад і необхідні погодження місцевих казенних відомств. Зокрема, з наявних у справі донесень щодо Чернігівської губернії маємо чотири таких ревізійних списки за різні роки, одержані за 1808 рік:

список від 13 листопада 1807 року бажаючих переселитися на землі біля слободи **Петрової** Єлисаветградського /на цей час уже Олександрійського/ повіту сімей козаків сіл **Шабалинове** (Хильченки /2/, Сердюки /2/, Брусали, Дулі, Солихіні /2/, Скиби, Маздюки, Кислі /2/, Морози, Білецькі), **Пекареве** (Годуни /3/, Даниленки) та казенних селян села **Спаського** (Мойсеєнки /2/, Чижви, Герасименки) Сосницького повіту, всього 80 осіб ч.с. і 87 ж.с.; одержано 3 лютого 1808 року при донесенні про відповідне переселення козаків сіл Шабалинове (31 ч.с. і 24 ж.с.), Пекареве (11 ч.с. і 10 ж.с.) і казенних селян села Спаське (7 ч.с. і 10 ж.с.), всього 62 особи ч.с. і 44 ж.с. (тамже, арк.58-63 зв.);

список від 20 липня 1806 року бажаючих переселитися 24 сімей козаків міста **Сосниці** (Сухиненка, Богдана, він же Ющенко, Степаненка, Тарасенка, Сезоненка, Яцковича, Кияниці, Сердюків /2/, Хижняка, Курдіяшка, Кошелевського, Горухи-Горієнка, Немеровського, Бакуменка, Кириченка, Педя, Трамона, Моховича, Моховика, Кипченка, всього 58 ч.с. і 45 ж.с.) в село **Олександрівське** Херсонської губернії і повіту та сіл **Печі** (козаків Денисенка, Баглая, Плюти, Солов'яна, Винниченка, Мохоні /2/, казенних селян Хоменка, Кондратенка, Мануйленків /2/, Куликова) і **Хорошого Озера** (козаків Дмитренка, Шейченка, Матвієнка, Остапенка, Сугоняки, Плєскача, селян Самотканів /2/, Бондаренка, Кравченка, Ширая, Лавриків /2/, Рудченка), всього 58 ч.с. і 45 ж.с. в новозаселюване **Базавлуцьке** поселення [Новомиколаївка] того ж повіту; одержано при донесенні 12 травня 1808 року про переселення в Новомиколаївку козаків сіл Печі (17 ч.с. і 16 ж.с.) і Хорошого Озера (10 ч.с. і 6 ж.с.) та казенних селян тих же сіл Печі (18 ч.с. і 14 ж.с.) і Хорошого Озера (15 ч.с. і 15 ж.с.), а також козаків міста Сосниці (69 ч.с. і 53 ж.с.), всього 128 осіб ч.с. і 104 ж.с. (тамже, арк.105-112);

список від 27 квітня 1808 року 15 сімей козаків, бажаючих переселитися в село **Петрове** Олександрійського повіту з села **Берестовця** (Зінченки /4/, Болботи, Іллюшки, Буримські, Бережки, Бурименки, Кравченки /2/, Морози /3/, Койдаки) і 2-х сімей (Іващенко, Ковальці) з села **Комарівки** Борзенського повіту, всього 57 осіб ч.с. і 44 ж.с.; одержано при донесенні 12 вересня того ж року про переселення частини згаданих козаків із сіл Берестовця (31 ч.с. і 18 ж.с.) та Комарівки (3 ч.с. і 6 ж.с.), всього 34 особи ч.с. і 24 ж.с., у село **Гурівку** Єлисаветградського повіту (тамже, арк.220-223 зв.);

список від 19 квітня 1808 року бажаючих переселитися в слободу **Олександрівку** Ольвіопільського повіту козаків села **Хрипівки** Городницького повіту (Бояринови, Радченки, Ананченки), всього 8 ч.с. і 6 ж.с.; одержано 2 листопада 1808 року при донесенні про переселення в зазначене поселення 6 осіб ч.с. і 3 ж.с. (тамже, арк.255-257).

З них у зведеній відомості в цілому врахована лише інформація з двох останніх донесень, яку було залучено саме з ревізійних списків, а не з кінцевих відомостей, зазначених у донесеннях Чернігівського губернатора. Відповідно замість інформації про переселених із сіл Берестовця і Комарівки в слободу Гурівку маємо згадку про село Петрове. Не думаємо, що йдеться про помилку. Але коли в тексті донесення не знаходиться відповідних пояснень, є всі підстави звернути увагу на наявні невідповідності. Тим більше, коли такі випадки повторюються, як це маємо в пізнішому донесенні від 20 лютого 1809 року (одержане 2 березня) де замість Варварівки згадується про переселення козаків села Кнути вже у село Береснегувате.

Подібні невідповідності щодо зазначеної у відомості Чернігівської казенної палати інформації простежуються і в пізнішому донесенні цивільного губернатора від 20 лютого 1809 року (одержано 2

березня) про зняття з обліку з початку 1808 року козаків Борзенського повіту села Мартинівки (99 ч.с. і 62 ж.с.), переселених в поселення Новомиколаївку Херсонського повіту; сіл Ядут, Красного Ставу і Оленівки (40 ч.с. і 41 ж.с.) – в село Висунське, сіл Конашівки і Хольми (28 ч.с. і 22 ж.с.) – в село Широке та Сосницького повіту сіл Лав і Волинки (63 ч.с. і 58 ж.с.) в село Гурівку Єлисаветградського повіту (тамже, арк.317). Тут, зокрема, привертає увагу переселення однієї й тієї ж партії переселенців не лише у Висунське поселення, а і в село Широке, хоча перед цим згадувалося лише про Висунське.

У матеріалах цієї ж справи зберігся і цілий ряд інших ревізських списків козаків-переселенців з Чернігівської губернії, які надходили до Контори опікунства Новоросійських іноземних переселенців при донесеннях, одержаних впродовж наступного 1809 року, а саме:

список від 14 листопада 1806 року бажаючих переселитися у поселення **Широке** Херсонського повіту 4-х сімей козаків з сільця **Гусавки** Чернігівського повіту (Букати, Кравченки, Васко, Кононенки), всього 15 ч.с. і 9 ж.с., одержано 2 березня 1809 року при донесенні про переселення в зазначене поселення 9 осіб ч.с. і 9 ж.с. (тамже, арк.325-327 і зв.);

список від 23 травня 1807 року бажаючих переселитися у село **Кривий Ріг** Херсонського повіту 9 сімей козаків з села **Фастовець** (Федоренки, Миколаєнки, Яременки, Михайленки (2), Топчії, Лифаренки, Кошки, Дудки, вони ж і Козаки) та 11 сімей (Топтуни, Денисенки (2), Міщенки (2), Тригуби (2), Стомбуни (3), Шпанські) з села **Більмачівки** Борзенського повіту, всього 82 ч.с. і 64 ж.с., одержано 2 березня 1809 року при донесенні про переселення в зазначене поселення козаків сіл Фастовець (33 ч.с. і 20 ж.с.) і Більмачівки (21 ч.с. і 20 ж.с.), всього 54 особи ч.с. і 40 ж.с. (тамже, арк. 317-318, 320-323);

список за жовтень 1807 року бажаючих переселитися у село **Варварівку** Олександрійського повіту 8 сімей козаків (Борисенки /2/, Назаренки /2/, Пахарі, Савченки, Ленбіченки, Дворецькі, всього 26 осіб ч.с. і 32 ж.с.) з села **Кнути** Сосницького повіту, одержано 2 березня 1809 року при донесенні про переселення із зазначеного села 16 осіб ч.с. і 18 ж.с. в поселення **Береснегувате** Херсонського повіту (тамже, арк.317-319 і зв., 324);

список від 13 липня 1808 року бажаючих переселитися в казенне поселення **Лисогірське** Ольвіопільського повіту із сіл **Сиволож** (Юрченки, Бець /2/, Шкрятки, Валишов, Сходні, Тарасенки /3/, Ступаки, Мальченки, Добридень, Науменки /2/, Солошенки, Ломейки, Сяляри, Уласенки, Павличенки /3/, Зозулі, Кваші, Алексеєнки, Косяченки, Чмуть, Корнієнки, Шестюки /2/, Молоцькі /2/, Горбачі, Семенченки), **Плиски** (Манзюки), **Хорошого Озера** (Басанець, Лісенко) і **Оленівки** (Левченки і Кузьменки /3/), всього 145 ч.с. і 92 ж.с., одержано 2 березня 1809 року при донесенні про переселення в зазначене поселення козаків сіл Сиволож (72 ч.с. і 57 ж.с.), Хорошого Озера (4 ч.с. і 3 ж.с.), Плиски (1 ч.с. і 1 ж.с.) і Оленівки (8 ч.с. і 3 ж.с.), всього 85 осіб ч.с. і 64 ж.с. (тамже, арк.310-316 зв.);

список за листопад 1808 року бажаючих переселитися в поселення **Олександрівку** Херсонської губернії і повіту козаків Чернігівського повіту села **Сибереж** (Бураки /2/, Сапєги, Лещенки /2/, Дасюки /3/, Глушки /2/, Чередниченки /5/, Турки /3/, Тетері /4/, Коржі /2/, Лисі, Лойки, Кучеряві /2/, Лепехи /3/, Пікулі /2/, Болбоси /3/, Талаші, Герасименки, Книші, Котухи, Глухенькі), всього 154 ч.с. і 112 ж.с. та казенних селян того ж села (Гуренки /4/, Зуї) і села **Хмельниці** (Мартиненки, Зипуни), всього 29 ч.с. і 24 ж.с., одержано 9 березня 1809 року при донесенні про переселення в зазначене поселення козаків села Сибереж (107 ч.с. і 65 ж.с.) і казенних селян того ж села (10 ч.с. і 8 ж.с.) та села Хмельниці (7 ч.с. і 3 ж.с.), всього 124 особи ч.с. і 76 ж.с. (тамже, арк.336-346 зв.);

список від 26 листопада 1808 року бажаючої переселитися в казенне поселення **Олександрівку** Херсонської губернії і повіту сімей казенних селян Карпа і Йова Гуренків Чернігівського повіту з села **Сибереж**, всього 6 ч.с. і 7 ж.с., одержано 8 квітня 1809 року при донесенні про переселення із зазначеного села 4 осіб ч.с. і 4 ж.с. (тамже, арк.352-354);

список за вересень 1808 року бажаючих переселитися в казенне поселення **Кам'янку** Херсонської губернії і повіту козаків сільця **Тарасевичевих Величок** (Сава Тарасевич з товариством, всього 24 ч.с. і 22 ж.с.), села **Неданчичі** (Михайло Мишко, 5 ч.с. і 2 ж.с.), сільця **Кувечичі** (Мильковичі, 6 ч.с. і 4 ж.с.) та козаків і казенних селян села **Мохнатина** (Овдії, Пархоменкови, 5 ч.с. і 7 ж.с.) Чернігівського повіту, одержано 30 квітня 1809 року при донесенні про переселення в зазначене поселення козаків сільця Тарасевичевих Величок (14 ч.с. і 13 ж.с.), сіл Неданчичі (3 ч.с. і 1 ж.с.), Кувечичі (5 ч.с. і 2 ж.с.), Мохнатина (1 ч.с. і 1 ж.с.) та казенних селян того ж села (1 ч.с. і 1 ж.с.), всього 24 особи ч.с. і 18 ж.с. (тамже, арк.369-372);

список від 27 лютого 1809 року бажаючих переселитися в поселення **Шестерню** Херсонської губернії і повіту казенних селян з села **Ушня** Сосницького повіту (Топчії, Зубки, Велички, Сльозки, Комарі, Зюбки, Домненки, Матюшки, Лазєбні, Троцики, Сацки, Ярмоленки, Кришні, Оникієнки, Ігнатенки), всього 80 ч.с. і 54 ж.с., одержано 21 травня 1809 року при донесенні про переселення в зазначене поселення 50 осіб ч.с. і 16 ж.с. (тамже, арк.378-382);

список від 11 січня 1809 року бажаючих переселитися в казенне поселення **Лисогірське** Ольвіопільського повіту козаків з сім'ями села **Сиволож** Борзенського повіту (Валюшки, Коваленки, Моргуни, Носяченки, Бурдюженки, Науменки, Герасименки, Хвені, Шостаченки, Тарасенкові), всього 37 ч.с. і 25 ж.с., одержано 1 червня 1809 року при донесенні про переселення з зазначене поселення 26 осіб ч.с. і 14 ж.с. (тамже, арк.452-455);

список від 12 квітня 1809 року бажаючих переселитися в поселення **Олександрівку** Херсонської губернії і повіту сімей козаків Чернігівського повіту сіл **Бобровиці** (Мазирки і Лісовця), сілець **Яцеве** (Литоші, Камлики), **Свині** (Пантілеєнки /2/, Рубани) і казенних селян сільця **Свині** (Толсті, Марисенки і Никифорови), всього 32 ч.с. і 29 ж.с., одержано 21 червня 1809 року при донесенні про переселення в зазначене поселення козаків сіл Бобровиці (4 ч.с. і 3 ж.с.), сілець Яцеве (5 ч.с. і 5 ж.с.), Свині (6 ч.с. і 6 ж.с.) і казенних селян того ж сільця (7 ч.с. і 6 ж.с.), всього 22 особи ч.с. і 20 ж.с. (тамже, арк.456-458);

список від 7 квітня 1809 року бажаючих переселитися в поселення **Широкє** Херсонської губернії і повіту сімей козаків Сосницького повіту з сіл **Лави** (відставного солдата Макара Дуди, Одулів, Мухи, Куць, Очередка, Марченка, Карпець, Бондара, Киселя, Синиці, Демиденка, Савченка, Кошових /2/, Куниці, Лободи, Бойченка, Скляра, Ісаєнка, Кошляка, Імшенецьких) і **Волинки** (Рухлі, Бондаренка, Семенченка), всього 87 ч.с. і 70 ж.с., одержано 22 червня 1809 року при донесенні про переселення в зазначене поселення козаків сіл Лав (51 ч.с. і 38 ж.с.) і Волинки (7 ч.с. і 4 ж.с.), всього 58 осіб ч.с. і 42 ж.с. (тамже, арк.460-465);

список від 19 березня 1809 року бажаючої переселитися в поселення **Олександрівку** Херсонської губернії і повіту сімей козаків Чернігівського повіту сіл **Рокиз** (Никифор Шубик та Микита Скидач) і **Рудки** (Олексій Здор), всього 9 ч.с. і 8 ж.с., одержано 20 липня 1809 року при донесенні про переселення в зазначене поселення козаків сіл Рокиз (6 ч.с. і 4 ж.с.) і Рудки (1 ч.с. і 1 ж.с.), всього 7 осіб ч.с. і 5 ж.с. (тамже, арк.481-483 зв.);

список без дати бажаючих переселитися в Херсонську губернію в слободу **Батуринку** козаків села **Ріпки** (Кедровські /2/, Бицаї) і сільця **Даничі** (Тишевські /3/, Булаші, Кедрини) Городницького повіту, всього 21 ч.с. і 22 ж.с., одержано 3 серпня 1809 року при донесенні про переселення в казенне поселення Висунське козаків села Ріпки (15 ч.с. і 12 ж.с.) та сільця Даничі (15 ч.с. і 13 ж.с.), всього 30 осіб ч.с. і 25 ж.с. (тамже, арк.486-489);

список без дати бажаючих переселитися в Херсонську губернію в слободу Олександрівку козаків сільця **Гусинки** (Теребили /3/, Позняки), села **Церковище** (Лопатені /2/, Шило, Марченки /2/, Скакуни /2/) і сільця **Постовбиць** (Милиці, Яценки, Давиденки, Крисі, Коваленки), сіл **Суличівки** (Кушнеревські), **Званичева** (Молибоги) і **Маслаківки** (Бравки, Маслаки /2/, Литвини, Протченки), **Чепигівки** (Велигурські) і **Голубичі** (Даничі, Губарі /3/) Городницького повіту, всього 90 ч.с. і 51 ж.с., одержано 3 серпня 1809 року при донесенні про переселення в зазначене казенне поселення козаків сільця Гусинки (11 ч.с. і 7 ж.с.), села Церковище (29 ч.с. і 15 ж.с.) і сільця Постовбиць (23 ч.с. і 8 ж.с.), сіл Суличівки (1 ч.с. і 1 ж.с.), Званичева (1 ч.с. і 2 ж.с.), Маслаківки (14 ч.с. і 8 ж.с.), Чепигівки (2 ч.с. і 2 ж.с.) і Голубичі (9 ч.с. і 5 ж.с.), всього 90 осіб ч.с. і 48 ж.с. (тамже, арк.490-493, 494, 500).

З наступного періоду стосовно Чернігівської губернії маємо лише одне донесення від 8 червня 1810 року із згадкою про переселення з Остерського повіту козаків села **Євминки** (13 ч.с. і 8 ж.с.) та казенних селян того ж села (11 ч.с. і 6 ж.с.) і сіл **Красульки** (1 ч.с. і 4 ж.с.), **Крихаєве** (13 ч.с. і 12 ж.с.), **Чернина** (1 ч.с.) та сільця **Савине** (8 ч.с. і 4 ж.с.), бажаючих переселитися Херсонської губернії і повіту на пустопорожню ділянку пустища **Смірнова**, погоджене за виключенням селян села Крихаєве (Кіндрат Головка і Тимофій Ільченко, 2 ч.с. і 1 ж.с.), які звернулися з проханням залишити їх на попередньому місці проживання (тамже, арк.668-669).

Значно більше подібних донесень, хоча і більш стислих за складом наданої інформації, маємо стосовно переселення з Полтавської губернії, які крім 1809 року, надходили також фактично до кінця 1810 року, зокрема:

2 січня 1809 року: щодо переселення козаків Прилуцького повіту сіл **Подищ** і **Краслян** (Степан Тиханович з товариством, всього 54 ч.с. і 18 ж.с.) в село **Березнеговате** Херсонського повіту (тамже, арк.290 і зв.);

1 березня 1809 року: щодо переселення козаків Золотоношського повіту сіл **Богодухівки**, **Красльонівки**, **Чорнобай** і **Лихоліт**, всього 46 ч.с. і 23 ж.с. в поселення **Глодосєве** [Сухий Ташлик] Ольвіопільського повіту (тамже, арк.328 і зв.);

14 квітня 1809 року: щодо переселення козаків Переяславського повіту села **Стопьяги** (Кирило Закуть з товариством, 12 ч.с. і 10 ж.с.) в поселення **Піщаний Брід** Ольвіопільського повіту (тамже, арк.367 і зв.);

2 червня 1809 року: щодо переселення козаків Лохвицького повіту сіл **Ковалівки** і **Козлівки** (Павло Мотель і Леонтій Міщенко з товариством, 14 ч.с. і 5 ж.с.) в поселення **Єлинець** [Гнилий Єланець] Ольвіопільського повіту (тамже, арк.444-445);

15 червня 1809 року: щодо переселення козаків Переяславського повіту сіл **Циблі** (Павло Бойко з товариством, 61 ч.с. і 44 ж.с.), **В'юнище** (17 ч.с. і 9 ж.с.), **Лецьок** (5 ч.с. і 4 ж.с.), **Козинці** (5 ч.с. і 3 ж.с.), **Малої Каратули** (2 ч.с. і 1 ж.с.), **Городища** (34 ч.с. і 22 ж.с.), **Помокель** (40 ч.с. і 32 ж.с.), **Деньги** (10 ч.с. і 7 ж.с.) та казенних селян сіл **Помоклі** (Петро Куштал, 7 ч.с. і 7 ж.с.) і **Лецьок** (1 ч.с. і 1 ж.с.), всього 182 ч.с. в поселення **Семенівку** Ольвіопільського повіту (тамже, арк. 406 і зв.);

30 червня 1809 року: щодо переселення козаків Лубенського повіту села **Денисівки** (Микита Горб з товариством, 71 ч.с. і 40 ж.с.) в казенне поселення **Базавлуцьке** Херсонського повіту (тамже, арк.475);

4 липня 1809 року: щодо переселення козаків Переяславського повіту містечка **Березань**, сіл **Недра**, **Михновець**, **Прошок**, **Черевок**, **Семенівки** та сільця **Липняки** (Іван Кашин і Гаврило Тітов з товариством, 59 ч.с. і 39 ж.с.) в казенне поселення **Семлецьке** Ольвіопільського повіту (тамже, арк.442 і зв.);

5 липня 1809 року: щодо переселення козаків Роменського повіту сіл **Мокієвки** і **Великих Бубнів** (Федір Грищенко і Кирило Кобиш з товариством, всього 22 ч.с. і 15 ж.с.) в казенне поселення **Висунське** Херсонської губернії і повіту (тамже, арк.478 і зв.);

27 липня 1809 року: щодо переселення козаків Лохвицького повіту сіл **Дашенки** (Кирило Ковтун) і **Світличне** (Павло Куліш) з товариством, всього 24 ч.с. і 18 ж.с. Херсонської губернії і повіту в поселення **Калинівку** (тамже, арк.485 і зв.);

10 серпня 1809 року: щодо переселення козаків Переяславського повіту села **Лецьок** (Савва Баран з товариством, 13 ч.с. і 9 ж.с.) в казенне поселення **Чорний Ташлик** Ольвіопільського повіту (тамже, арк.497 і зв.);

31 серпня 1809 року: щодо переселення козаків Золотоношського повіту сіл **Листки** (Герасим Лисенко з товариством), **Мельники** (Леонтій Литвиненко), **Васютинець** (Максим Гарлаш) і сільця **Старе**, всього 50 ч.с. і 28 ж.с. в поселення **Сухий Ташлик** Ольвіопільського повіту (тамже, арк.493 і зв.);

8 вересня 1809 року: щодо переселення козаків Пирятинського повіту із сіл **Усовки**, **Каландинець** і **Харьковець** (Андрій Пилипенко з товариством, 36 ч.с. і 15 ж.с. та відпущені на волю військовим товаришем Бедним Семен і Павло Ющенки, з ними 4 ч.с. і 2 ж.с.) в село **Варварівку** Олександрійського повіту (арк.506 і зв.);

8 вересня 1809 року: щодо переселення козаків Миргородського повіту сіл **Федунки** (Тимофій і Семен Бідненки), **Решетилівки** (Прокіп Лазоренко з товариством), і містечка **Богачки** (Петро Писаренко), всього 25 ч.с. і 20 ж.с. в слободу **Батуринець** Херсонської губернії і повіту (тамже, арк.505 і зв.);

28 вересня 1809 року: щодо переселення козаків Переяславського повіту села **Паришкове** (Харитон Лисиця з товариством, всього 23 ч.с. і 18 ж.с.) і Хорольського повіту села **Матвіївки** (Трохим Костиря з товариством, всього 31 ч.с. і 6 ж.с.) із першого повіту в поселення в **Гарбузинку**, а з другого повіту – в **Піщаний Брід** Ольвіопільського повіту (тамже, арк.533 і зв.);

5 жовтня 1809 року: щодо переселення козаків Переяславського повіту сіл **Малої Березані** (Пилип Омелян і Василь Величко з товариством, 46 ч.с. і 31 ж.с.) і **Черевок** (Степан Тищенко з товариством, 58 ч.с. і 31 ж.с.) Ольвіопільського повіту в новозаселюване поселення коло річок **Гарбузинки** і **Корабельної** (тамже, арк.534 і зв.);

11 жовтня 1809 року: щодо переселення козаків Прилуцького повіту сіл **Обичівки** і **Лучківки** (Андрій Яковенко і Григорій Гайворон з товариством, 26 ч.с. і 8 ж.с.) в казенне поселення **Широке** Херсонської губернії (тамже, арк.546 і зв.);

28 жовтня 1809 року: щодо переселення козаків Лубенського повіту містечка **Яблунева** (Іван і Семен Куняхи з товариством, 5 ч.с. і 7 ж.с.), сільця **Загребелля** (Леонтій Гончаренко, 1 ч.с. і 1 ж.с.) і села **Савинець** (Іван Сарана з сімейством, 3 ч.с. і 1 ж.с.) в поселення **Лелеківку** Єлисаветградського повіту (тамже, арк.552 і зв.);

8 грудня 1809 року: щодо переселення козаків Золотоношського повіту містечка **Бубнова** (Михайло Пасішник з товариством, 12 ч.с. і 9 ж.с.) Ольвіопільського повіту в поселення **Павлівське** і Прилуцького повіту сіл **Юрковець** і **Болотниця** (Леонтій Синенко, 11 ч.с. і 7 ж.с.) того ж повіту на казенну ділянку при річці **Громоклі** з правої сторони (тамже, арк.608-609);

8 грудня 1809 року: щодо переселення козаків Золотоношського повіту сіл **Щербинівки**, **Мельники** і містечка **Кропивне** (Василь Шупій з товариством, 29 ч.с. і 17 ж.с.) в поселення **Панчеве** Єлисаветградського повіту (тамже, арк.610-611);

20 грудня 1809 року: щодо переселення козаків Золотоношського повіту містечог **Гельмязова**, **Липляви**, сіл **Плесканів** і **Жорнокльова** (Іван Савенко з товариством, 44 ч.с. і 14 ж.с.), а також не

перебуваючих на окладі відставних Данила Несуна, Петра Крупиці і Юхима Сторожа /3 ч.с./ того ж повіту містечка **Гельмязова** Василя Васильця (42 ч.с. і 19 ж.с.) та Трохима Захарченка (48 ч.с. і /../ ж.с.) в казенне поселення **Добрянку** Ольвіопільського повіту (тамже, арк.631 і зв.);

25 січня 1810 року: щодо переселення козаків Золотоношського повіту містечка **Домонтова** і села **Драбовець** (Іван Мокрицький з товариством, 10 ч.с. і 5 ж.с.) в поселення **Павлівське** Ольвіопільського повіту (тамже, арк.598 і зв.);

7 лютого 1810 року: щодо переселення козаків Лубенського повіту села **Золотухи** (Іван Самойленко з товариством, 30 ч.с. і 13 ж.с.), хутора **Зарожського** (Іван Онистратка, 2 ч.с.), **Вершиноіржавського** (Кирило Кулик, 2 ч.с.) і казенних селян сіл **Динисівки** (Іван Сенченко) і **Золотухи** (Пилип Назаренко, 14 ч.с. і 8 ж.с.) в казенне поселення **Лагері** Ольвіопільського повіту (тамже, арк..600 і зв.);

14 лютого 1810 року: щодо переселення козаків Лохвицького повіту сіл **Харьковець** (Сидір Оробей з товариством, 10 ч.с. і 6 ж.с.), **Гапонівки** (Іван Тупик з сімейством, 1 ч.с.) і сільця Винеслава (Петро Тригуб, 12 ч.с. і 2 ж.с.) в поселення **Кам'янку** Херсонської губернії і повіту (тамже, арк.648 і зв.);

21 лютого 1810 року: щодо переселення козаків Лохвицького повіту сіл **Ковалі** і **Харсики** (Павло Герасименко з товариством, 25 ч.с. і 14 ж.с.) в поселення **Калниболотське** Ольвіопільського повіту (тамже, арк.629 і зв.);

21 лютого 1810 року: щодо переселення козака Роменського повіту з містечка **Хмелеве** Андрія Рудика /1 ч.с./ в казенне поселення **Рівне** Ольвіопільського повіту (тамже, арк.634 і зв.);

24 березня 1810 року: щодо переселення козаків Прилуцького повіту містечка **Іваниці** і села **Березівки** (Михайло Рябенський з товариством, 34 ч.с. і 9 ж.с.) в слободу **Береснегувату** Херсонського повіту (тамже, арк.654);

5 квітня 1810 року: щодо переселення козаків Переяславського повіту сільця **Мале Крупілля**, села **Мала Березанка** і містечка **Березані** (Андрій Торощик, Василь Ткаченко і Василь Демченко з товариством, 6 ч.с. і 5 ж.с.) Ольвіопільського повіту на пустопорожню ділянку на правій стороні річки **Корабельної** (тамже, арк.658);

6 квітня 1810 року: щодо переселення козаків Прилуцького повіту села **Леляки** Івана Матулку і Василя Нечика, всього [...] в казенне поселення **Широке** Херсонського повіту та з Переяславського повіту сіл **Строкова** (Микола і Михайло Комісаренки з товариством, 54 ч.с. і 28 ж.с.) і **Виползки** (9 ч.с. і 3 ж.с.) в поселення **Павлівське** Ольвіопільського повіту (тамже, арк 659-660);

3 травня 1810 року: щодо переселення [...] повіту села...] (Григорій Бихало, всього 22 ч.с. і 3 ж.с.) в поселення **Висунське** Херсонської губернії і повіту (арк.718 і зв.);

11 травня 1810 року: щодо переселення козаків Золотоношського повіту містечка **Піщане** (Гаврило і Гаврило Овчаренки з товариством, 11 ч.с. і 5 ж.с.) в поселення **Благодатне** Ольвіопільського повіту та Лубенського повіту сіл **Губське** (Мартин Гаврик) і **Воронинець** (Марко Сліпченко з товариством), всього 57 ч.с. і 45 ж.с. в поселення [...] Херсонської губернії і повіту (тамже, арк.661-662);

2 червня 1810 року: щодо переселення козаків Хорольського повіту сіл **Лелюшки** (23 ч.с. і 7 ж.с.) і **Старої Аврамівки** (1 ч.с. і 1 ж.с.) в поселення **Новомиколаївку** Херсонського повіту (тамже, арк.664 і зв.);

9 червня 1810 року: щодо переселення козаків Переяславського повіту сіл **Велика Стариця** (55 ч.с. і 32 ж.с.) і **Недра** (17 ч.с. і 12 ж.с.) в казенне поселення **Станіслав** Херсонського повіту (тамже, арк.666 і зв.);

6 липня 1810 року: щодо переселення козаків Золотоношського повіту містечка **Кропивне** (7 ч.с. і 3 ж.с.) в казенне поселення **Панчеве** Єлисаветградського повіту (тамже, арк.670 і зв.);

4 серпня 1810 року: щодо переселення козаків Переяславського повіту із села **Селища** (Павло Лазко і Оверко Коваленко з товариством, 63 ч.с. і 54 ж.с.) в новозаселену слободу при річці **Інгул** Єлисаветградського повіту; Миргородського повіту із села **Березової Луки** (Данило Гончаренко і Пилип Кириленко, 33 ч.с. і 19 ж.с.) в казенне поселення **Мар'їнське** Херсонського повіту; Кременчуцького повіту із села **Опришки** (Яків Голобородько, 30 ч.с. і 16 ж.с.) в село **Широке** Херсонського повіту (арк.706-707);

10 серпня 1810 року: щодо переселення козаків Хорольського повіту сіл **Ковалі** і **Нова Аврамівка** (Василь Мороз і Олексій Зубенко з товариством, 10 ч.с. і 12 ж.с.) в поселення **Бобринець** Ольвіопільського повіту та Миргородського повіту містечка **Богачки** (Тимофій Павленко і Василь Матвієнко з товариством, /../) в поселення **Висунське** Херсонської губернії і повіту (тамже, арк.672-673);

13 вересня 1810 року: щодо переселення козаків Переяславського повіту села **Лукашів** (13 ч.с. і 19 ж.с.) в казенне поселення **Благодатне** Ольвіопільського повіту; Золотоношського повіту з села **Дмитрівки** і сільця **Матвіївки** (17 ч.с. і 7 ж.с.) в поселення **Павлівське** Ольвіопільського повіту; Миргородського повіту з містечка **Богачки** (5 ч.с. і 3 ж.с.) в казенне поселення **Кам'янку** Херсонського повіту; Лохвицького повіту з сіл **Івахники** і **Безсали** (9 ч.с. і 5 ж.с.) в село **Варварівку** Олександрійського

повіту; Роменського повіту з сілець **Довгальовки** (./.../ ч.с. і 3 ж.с.), **Талалаївки** (3 ч.с. і 3 ж.с.) і **Левченки** (1 ч.с. і 1 ж.с.) в село **Чорний Ташлик** Ольвіопільського повіту (тамже, арк.711-712);

26 жовтня 1810 року: щодо переселення [... повіту села...] (./.../ ч.с. і 7 ж.с.) в поселення **Константинівку** Ольвіопільського повіту (тамже, арк.719 і зв.);

9 листопада 1810 року: щодо переселення козаків Прилуцького повіту села **Васьковці** (12 ч.с. і 6 ж.с.) в поселення **Благодатне** Ольвіопільського повіту (тамже, арк.720 і зв.);

5 грудня 1810 року: щодо переселення казенних селян Лубенського повіту села **Губське** (10 ч.с. і 5 ж.с.) в слободу **Батуринку** Херсонського повіту (тамже, арк.723 і зв.);

5 грудня 1810 року: щодо переселення [... повіту села...] Херсонської губернії і повіту в поселення **Новомиколаївку** і Єлисаветградського повіту на пустопорожню ділянку при річці **Висуні** (тамже, арк.724-725).

Крім того, у на початку справи збереглися два найбільш ранніх погодження від Міністерства внутрішніх справ, що стосуються переселення козаків у Херсонську губернію:

від 12 липня 1806 року із згадкою про переселення в казенне поселення **Висунське** Херсонського повіту 89 козаків Борзенського повіту з села **Ядути** (Іван Сльозар, Іван і Трохим Ковальчуки, Трохим Набока, Яким Ковальчук, Гаврило Жунка, Леонтій Жунка, Юхим і Омелян Шульгові, Федір Полетика, всього 32 ч.с. і 26 ж.с.), села **Красного Ставу** (Іван і Пантимон Кривошії, Василь Дарага [Гарага], всього 11 ч.с. і 5 ж.с.) та села **Хольми** (Терентій Ільюш, Михайло Данім, Антон Холява, всього 8 ч.с. і 7 ж.с.) (тамже, арк.3-5, 10-15);

від 14 серпня 1806 року щодо 55 сімей козаків Сосницького повіту із сіл **Лави** (Мерні (3), Бондаренки (2), Шутії, Колосенки, Каркеци, Сердюки (2), Швеці, Паламаренки, Імшенецькі, Думи (Казьон), Синиці, Чуміни, Масолаї, Довки, Савченки (2), Вороб'їни, Меменики, Шумні, Безноски, Склярі, Відмиклі, Сергієнки (2), Муховдови) та **Волинки** (Ревенки), бажаючих переселитися в поселення **Гурівку** Єлисаветградського повіту, а також з містечка **Мєни** (Серикови, Аршинники (3), Ритченки, Валюти, Дейнеки, Бешки (2), Якименки (2), Пузії, Копусти, Силки, Кармазіни (2), Кириченки (2), Войченки, Напалки, Дудінки, Присяжні, Брухни, Гаврики) та з села **Данилівки** (Клименки) – в село Олександрівку Херсонської губернії і повіту (тамже, арк.14-18) та відповідне відношення Херсонського казенної палати від 4 жовтня 1806 року (тамже, арк.25-27 і зв).

Щодо першого з них у вищезгаданій справі 13 за описом 7 фонду 6 ДАОО збереглася також копія відповідного подання Чернігівського цивільного губернатора барона Френсдорфа Міністру внутрішніх справ від 20 червня 1806 року з аналогічним поіменним списком глав сімейств (ДАОО, ф.6, оп.7, спр.13, арк.5-8), надіслана в Контору опікунства з відповідними рекомендаціями щодо оформлення рішень на переселення. Очевидно у зв'язку з цим у справі відклалося відношення Херсонської казенної палати, отримане 2 жовтня 1806 року, про надання згоди на переселення 18 душ козаків чоловічої і 18 жіночої статі з містечка Синявки і села Низовки Сосницького повіту в село Тернівку Ольвіопільського повіту з резолюцією від 8 листопада того ж року: "Ко объявлению о сем просителям и Малороссийскому Чернмговскому гражданскому губернатору" (тамже, арк.28 і зв.). Проте інших згадок стосовно подальшої реалізації планів на це переселення відшукати не вдалося.

Крім того, у матеріалах використаної справи досить детально представлені відомості за відповідні роки, що стосуються переселення козаків у лівобережні повіти Катеринославської губернії, Мелітопольський і Дніпровський повіти Таврійської губернії та в район Феодосії, висвітлення яких дещо виходить за межі цієї публікації, підготовленої у руслі тематичної спрямованості збірника "Інгульський степ".

Рід Семена Долинського на Боковій

Долинський – досить поширене прізвище серед шляхтичів та козацької старшини Гетьманщини. Ось, що дізнаємося про роди Долинських з Енциклопедії Історії України (1):

«Долинські – кілька козацько-старшинських, згодом дворянських родів. Найбільш відомим є рід, заснований військовим товаришем Іваном Сученком (2-га пол. 17 ст.). За родинними переказами, цей рід (герба «Побуг») виїхав з Речі Посполитої та оселився в Гетьманщині в м. Батурині. Син родозасновника – Яків Іванович (р.н. невід.–1729) – батурицький сотник (1713) та бунчуковий товариш (1724–29), онук – Карпо Якович (р.н. невід.–1727) – бунчуковий товариш. Син Карпа Яковича – Григорій Карпович (бл. 1722–99) – ніжинський полковий осавул (1745–62) та підкоморій Батурицького повіту (1764–67). 1767 у зв'язку з виборами до Комісії законодавчої 1767–1768 очолював автономістський рух ніжинського та батурицького шляхетства, за що зазнав утисків з боку царської адміністрації – засуджений на довічне ув'язнення, але амністований. Пізніше зробив успішну кар'єру – член 2-ї Малоросійської колегії (1783), голова новгород-сіверського намісницького верхнього земського суду (1787), статський радник (1796). Його син – Іван Григорович (1746–1809) – член Петербурзької Академії Наук (1794), віце-президент Комерц-колегії (1799–1809), таємний радник (1802).

Рід внесено до 6-ї ч. Родовідної книги Чернігівської губ., а герб – до 7-ї частини «Общого гербовника дворянских родов Всероссийской империи».

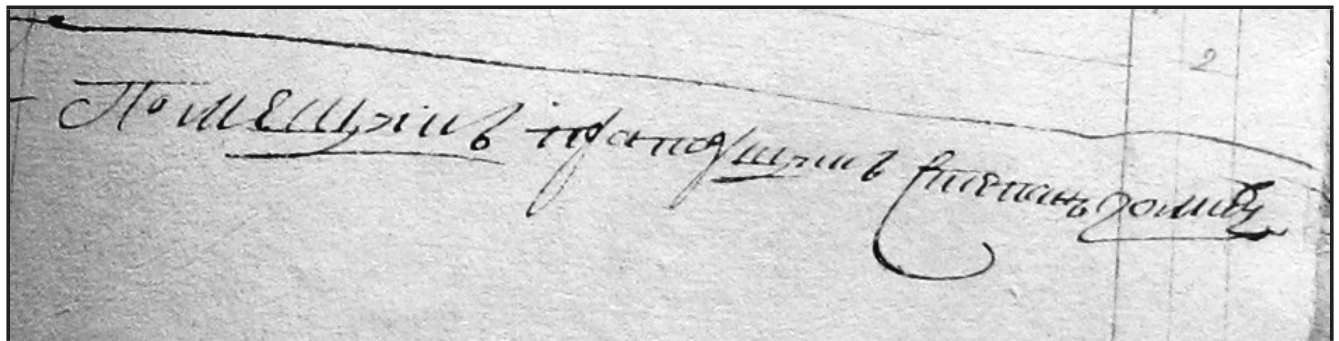
Серед інших родів Долинських відомим є рід, що походить від Лаврентія Долинського (2-га пол. 17 ст.). Його нащадки служили в Гетьманщині бунчуковими та військовими товаришами.

Відомі Долинські серед козацької старшини Чернігівського, Київського, Полтавського, Переяславського та Стародубського полках Гетьманщини (2). 21 особу Долинських знаходимо в праці В.М. Заруби «Козацька старшина Гетьманської України» (3), а також в книгах відомого історика Кривошея В.В. (4). На Правобережжі Долинські зустрічаються і серед легітимованої шляхти Уманського, Чигиринського і Липовецького повітів (5).

Далі в статті просліджується родинний зв'язок відомих в краї Долинських початку ХХ ст. з Долинськими, які оселилися біля Бокової в кінці ХVIII ст.

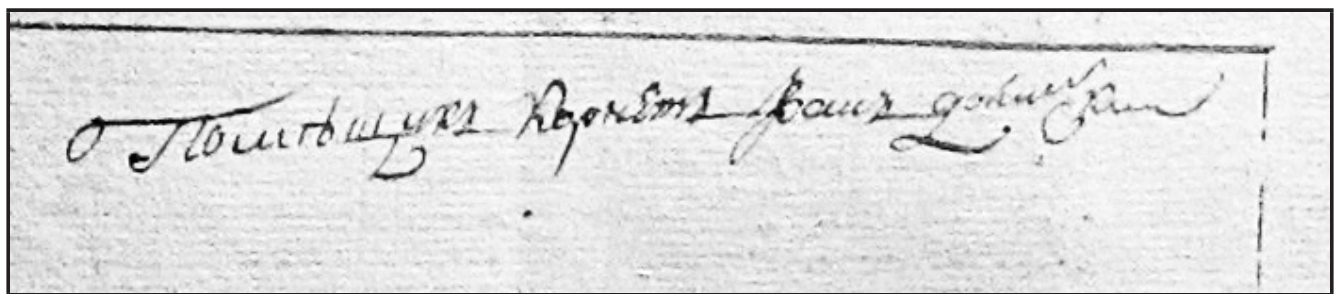
В різноманітних документах того часу зустрічаються два брати (6):

- Стефан Семенович Долинський (*1747 - +22.12.1822) – поміщик, прапорщик, власник сл. Мажарівки;

Підпис «Поміщик прапорщик Степан Долинський»

- Іван Семенович Долинський (*1757 - +26.10.1824) – поміщик, корнет, власник сл. Бойківки.

Підпис «Поміщик корнет Иван Долинский»

Батько Стефана та Івана, Семен Долинський, народився в період між 1700 і 1730 р.р. Вивчаючи козацькі реєстри-компюти, присяги та інші списки, натрапив на особу, яку з великою натяжкою можна вважати батьком Стефана і Івана – отаман Курчицького куреня Мглинської сотні Стародубського полку козак Долин Семен (7). На жаль, інших Семенів Долинських (чи з подібним прізвищем) не зустрів. Це питання потрібно додатково вивчати.

Відомо, що старший з Долинських, Стефан Семенович, був одружений на Софії Данилівні (8), дівоче прізвище якої не відоме. Свої маєтки Мажарівку і Бойківку С.С. Долинський купив у майора Мажарова в 1787 році (9):

«В уезде Елисаветградском: 787 года июля 20 дня от отставного прапорщика Степана Семенова сына Долинского явлена купчая, данная ему того ж года генваря 28 дня от отставного премьер-майора Матвея Гаврилова сына Мажарова на проданную им слободу, называемую Мажаровка, состоящую в Елисаветградском уезде, под кою состоит земли удобной 5800, неудобной 200 десятин, подданных мужеска пола 13, женска 13 души, за 600 рублей».

Також відомості про маєтки С.С. Долинського знаходимо в статті даного Збірника (10):

звание дачь и владельцев прежнего именованя и при каких урочищах	удобной	неудобной	какие выправки нужны
сельцо Можаровка прапорщика Степана Долинского с правой стороны течения реки Боковой его ж, Долинского, в Скелеватке с правой стороны оной же реки	340 150	100 -	Достались по купле от порутчика Михайлы Чорбы, именуемые теми ж прозваниями, по 6-й ревизии показано души в двух деревнях: 150 души
сельцо Секретаровка губернского секретаря Харченкова при балки Водяной по обеи стороны	1502		досталась по купле от прапорщика Долинского в 1794 году, именовалась прежде Ивановкою, а ныне Секретаровкою, по 6-й ревизии 63 души показано

Сл. Бойкову С.С. Долинський в 1794 році продав меншому брату (11):

«Екатеринославского наместничества в Елисаветградском: 794 года сентября 4 дня от корнета Ивана Семенова сына Долинского явлена купчая, данная ему того ж года мая 19 дня от прапорщика Степана Семенова сына Долинского на проданную им состоящую Елисаветградского уезда в урочище при речке Боковой против балки Каменоватой слободу Бойковку, под кою земли удобной 1500 десятин, с населенными на оной подданными мужеска пола 25 душами, и доставиюся ему от майора Мажарова при речке Боковеньке удобной 900, а неудобной 100 десятинами землю, за 1100 рублей».

Знайдені записи в метричних книгах різних поселень дають нам відомості про дітей подружжя Стефана Семеновича та Софії Данилівни Долинських:

- з метричної книги Покровської церкви с. Гурівки за 1787 рік (12):

04.10	Крестил иерей Василий Соколовский младенца Петра от родителей благочестивих прапорщика Стефана Долинского и жены его Софии	восприемник был капитан Дионисий Тимковский
-------	--	---

- з метричної книги церкви Різдва Пресвятої Богородиці с. Варварівки за 1801 рік (13):

01.01	крестил иерей Алексей Угринович младенцу Домникию от родителей законных помещика Карнета Ивана Долинского и жены его Ефросинии жителей слободы бойковки	Татьяна дочь помещика Стефана Долинского
-------	---	--

- з метричної книги Покровської церкви с. Бокової за 1812 рік (14):

<i>Помещика Стефана Долинского сын Сергей</i>	<i>4 лет</i>	<i>С горячки</i>
--	--------------	------------------

- з метричної книги Покровської церкви с. Бокової за 1821 рік (15):

<i>по учинений в церкви троекратного обыска первым браком сочетались селения бокового поселянин Стефан с девицею помещицы Софии Долинской дочерью Матроною коих обвенчал приходский иерей Василий Качановский</i>		<i>поручители были селения бокового поселяне Тимофей Новик и помещика Долинского крестьянин Кирило Спицкий</i>
---	--	--

- Наталія Степанівна Долинська зустрічається в метриці 1822 року Покровської церкви с. Бокової (16),

- в метриці с. Варварівки за 1845 рік зустрічається наступний запис (17):

«коллежского регистратора Григория Степанова Долинского жена Екатерина Василиева».

В метричних книгах Миколаївської церкви державного поселення Казанське за 1831-50 р.р. зустрічаємо наступних поміщиків, які можуть бути синами подружжя Стефана Семеновича та Софії Данилівни – Яків та Йосип, обидва – Степановичі і Долинські (18).

З метричної книги Покровської церкви с. Бокової за 1822 рік дізнаємось точну дату смерті Стефана Семеновича (16):

<i>22.12</i>	<i>Помещик Стефан Долинский</i>	<i>75 леть</i>	<i>Натуральной</i>
--------------	---------------------------------	--------------------	--------------------

Деяку інформацію про його дружину, Софію Данилівну, знаходимо в «Ведомости о церквях» за 1840 р. (19):

«В деревне Мажаровке живет вдова помещица прапорица София Данилова дочь Долинская. Крестьян — дворов 15 1\2, 62 душ муж. пол., 48 душ жен. пол. В 5 верстах [від церкви]».

Зі справи про будівництво церкви в Боковій (20) на 1801 р. нам відомо, що у Івана Семеновича і його жінки Єфросинії (нар. 1763 р.) було шестеро дітей – Наталія (нар. 1788), Конон (нар. 1791), Марина (1793 р.), Марфа (1795 р.), Олександр (1797-11.04.1803) і Домникія (нар. 01.01.1801). Також у подружжя народжувалися діти і в подальшому, про що свідчать записи:

- з метричної книги церкви Різдва Пресвятої Богородиці с. Варварівки за 1803 рік (21):

<i>28.10</i>	<i>крестил иерей Алексей Угринович младенцу Параскеву от родителей законных помещика Корнета Ивана Долинского и жены его Ефросинии</i>	<i>Татьяна дочь помещика Стефана Долинского</i>
--------------	--	---

Через майже два роки після брата помирає і Іван Семенович, про що дізнаємося з метричної книги Покровської церкви с. Бокової за 1824 рік (22):

<i>88</i>	<i>26.10</i>	<i>помещик слободы Бойковки корнет Иван Долинский</i>	<i>66 лет</i>	<i>Натурально</i>
-----------	--------------	---	---------------	-------------------

Далі викладене подальше дослідження родин нащадків поміщиків Івана та Стефана Долинських. В метричній книзі Покровської церкви села Бокової за 1826 рік знаходимо наступне (23):

			Месяц		Апрель
25	18		поучинений в церкви троекратного обыска первым браком считались Троецкого пехотного полка 3 батальйона Иван Козловский с девицею дочерью помещика Ивана Долинского Ефросиниею коих обвенчал приходский священник Василий Качановский	25	поручители были губернский секретарь Конон Долинский и ротмистр Иван Иващенко
			Месяц		Июль
26	25		поучинений в церкви троекратного обыска вторым браком считались слободы мажаровки крестьяни Яков Мой со вдовою Софиею Качановскою коих обвенчал приходский священник Никифор Чмилевский	26	поручитель был помещик Андрей Долинский

Метрика тої ж церкви за 1833 рік дає нам наступні відомості відразу про трьох нащадків перших відомих Долинських (24):

- «...помещика Конона Иванова сына Долинского деревни Бойковки...»,
- «...помещика Майора Феодосия Степанова сына Долинского деревни Феодосиевки...»,
- «...Елисаветградского уезда помещика подпорутчика Андрея Степанова сына Долинского...».

З «Відомості про церкви» за 1840 рік (19):

«В деревне Бойковке живет помещик губернский секретарь Конон Иванов Долинский. Крестьян – дворов 21 1/4, 85 душ муж. пола, 83 душ жен. пола. Сия деревня вместе с Боковою и разделяется также речкою».

Метрична книга Бокової за 1845 рік також містить чимало цікавої інформації. Вперше знаходимо запис про с. Обитоки* Долинських (25):

- «...Александрийского уезда деревни Об[и]ток помещика Долинского...». Це, вирогідно, нова назва с. Феодосіївки, так як далі зустрічаємо в метриці того ж села за 1848 рік наступний запис (26):

23 /06	28 /06	Александра	деревни Об[и]ток помещик Феодосий Стефанов Долинский и законная его жена Амалия Гаврилова оба православного вероисповедания священник Григорий Александрович указной дьячок Яков Данилевский	помещик подпоручик Андрей Стефанов Долинский и8 класса Мария Григорьева Мифтодовская
--------	--------	------------	--	--

- далі в цій самій метриці є запис про нового власника Бойківки:

4	5	София	деревни бойковки помещик подполковник Иван Иванов Чечель и законная его жена Юлия Владимировна оба православного вероисповедания священник Григорий Александрович указной дьячок Яков Данилевский	двенадцатого класса чиновник Конон Иванов Долинский и девица Наталья Иванова помещика двенадцатого класса Ивана Чечеля дочь	приходский священник Григорий Александрович указной дьячок Яков Данилевский указной пономарь И.Кумпан
---	---	-------	---	---	---

- також запис, який свідчить, що чоловік Емілії Гаврилівни Долинської має чин полковника, тобто це син Стефана Семеновича - Феодосій Стефанович:

«...полковница Эмилия Гаврилова Долинская...».

Згодом зустрічаємо полковника Феодосія Стефановича Долинського в метриці Бокової за 1849 рік, де, крім іншого, є відомості і про жінку Андрія Стефановича (27):

«1 ноября 1849 г. деревни Мажаровки помещика подпорутчика Андрея Долинского жена Анна Федорова в 37 лет от родов».

* Обиток (Обитоки) – колишній нас. пункт Боковської волості, на 1856 р. - полковника Долинського 7 дворів. В 30-х р.р. 20 ст. увійшов в с. Кірове (зараз Бокова) Долинського р-ну.

В метриці Бокової за 1852 знаходимо наступний запис (28):

16 .09	21 .09	Владимир	Александрійського уезда поміщик полковник Феодосий Стефанов Долинской и законная его жена Емилия Гаврилова оба православного вероисповедания священник Григорий Александрович указный дьячок Яков Данилевский указный пономарь Игнат Кумпан	бобринецького уезда поміщик флота лейтенант Гавриил Васильев Душенкевич и порутчица вдова Феодосия Максимова Кульчицкая	священник Григорий Александрович указный дьячок Яков Данилевский указный пономарь Игнат Кумпан
-----------	-----------	----------	---	---	--

В метриці Бокової наступного 1853 р. є згадка про Марію, доньку підпоручика Андрія Степановича Долинського (29).

В справах Земського банку Херсонської губ. зустрічаємо наступне (30):

- «землевладелец Александрійського уезда ротмистр Леонид Федосеев Долинский при д. Обитоках (04.02.1885),
- землевладелец Александрійського уезда коллежский секретарь Орест Иванов Долинский при д. Федоровке и х. Литвинове (1893-11.11.1903),
- землевладелица Елисаветградского уезда жена полковника Амалия Гаврилова Долинская при д. Григорьевке (03.04.1899-28.02.1903),
- «деревни Водяной [тепер Маловодяне] и др. Херсонской губ. Долинская О.Ф. (1920)».

Списки землевласників Олександрійського повіту за 1894 і 1896 р.р. (31) дають нам наступні відомості по родині полковника Долинського Феодосія Стефановича:

- Долинская Амалия Гавриловна - вдова полковника, речка Боковенька, Братолюбовской вол., 22 дес.
- Долинский Сергей Федосеевич – корнет, Обитоки, Боковская вол., 478 дес.
- Долинский Владимир Федосеевич - штабс-ротмистр, Обитоки, 918 дес., 1800 саж.
- Долинский Николай Федосеевич – майор, Обитоки, 500 дес.

Крім цього, маємо також відомості і по інших Долинським з тих самих джерел (31):

- Долинская Ольга Федоровна - жена коллежского секретаря, Федоровка, Братолюбовская вол., 973 дес., 1378 саж.
- Долинский Орест Иванович - коллежский секретарь, Федоровка, Замфировка, Александровка, Братолюбовская вол., 541 дес.
- Долинский Иван Орестович [син Ореста Ивановича та Ольги Федорівни] – дворянин, Федоровка и х. Литвиновка, Братолюбовская вол., 600 дес.

Цікавим фактом є те, що і станом на 1856 рік одним з основних власників с. Федорівки (26 дворів) був поміщик Долинський (32, 33). Нині с. Федорівка має назву Маловодяне.

- Долинская Пелагея Семеновна (на 1894) – жена порутчика, Долинский Александр Павлович (на 1896) – дворянин, Богдановка, Мойсеевская вол., 500 дес.

В інтернеті також знаходимо деяку інформацію по відомій в нашому краї Долинській Ользі Федорівні(34)-народилась приблизно в 1845р., дівочепрізвище Бурдзінкевич, дворянка, землевласниця Олександрівського пов. Катеринославської губ. Батько – Федір Іванович (?) Бурдзінкевич був поміщиком, власником с. Миколаївки (Мар'ївки). За розпорядженням департаменту поліції підпорядкована 23 грудня 1883 негласного нагляду в Одесі внаслідок політичної неблагонадійності; залишалася під наглядом і в 1890 проживаючи в ці роки в Одесі і в Херсонській губ. ДП III, 1882, № 868; 1890, № 74, ч. 61; V, 1883, № 4650. Чоловік – Долинський Орест Іванович. За неперевіреними даними О.Ф. Долинська емігрувала у Францію.

Вирогідно, Орест Іванович Долинський – онук прапорщика Степана Семеновича Долинського і син штаб-ротмістра Івана Стефановича Долинського. По рокам це співпадає (дивіться Додатки до цієї статті) - вперше ротмістр Іван Долинський зустрічається в наступних метриках - за 1828 р. Миколаївської церкви с. Вершино-Камянки (35) і 1829 р. Успенської церкви с. Григоро-Денисівки (36), згодом вже, як штаб-ротмістр Іван Степанович Долинський фігурує в метриках 1839 і 1843 р.р. тієї ж Успенської церкви с. Григоро-Денисівки Олександрійського повіту (37). Запис про Івана

Степановича також знаходимо в метриці Бокової за 1848 рік (26):

33	5	помещика штабс ротмистра Ивана Долинского крестьян Егор Стефанов вторым браком православного вероисповеданья священник Григорий Александрович указный дьячок Яков Данилевский	40	деревни Мажаровки крестьянка Елена Иванова Хлевная вторым браком православного вероисп оведанья	35	св. Григорий Александрович с дьячком Данилевским и пономарем И.Кумпаном	по женихе вольно отпущенный Терентийи Гавриил Кишев по невесте можаровские крестьяне Никита Хлевный и Тит Кулиш
----	---	---	----	---	----	--	---

Село Водяна (Миколаївка) зустрічається в збірнику «Алфавитный список владельческим и другого ведомства селениям, состоящим в Александрійском уезде, составленный из сведений, доставленных земским судом в 1856-м году» (33):

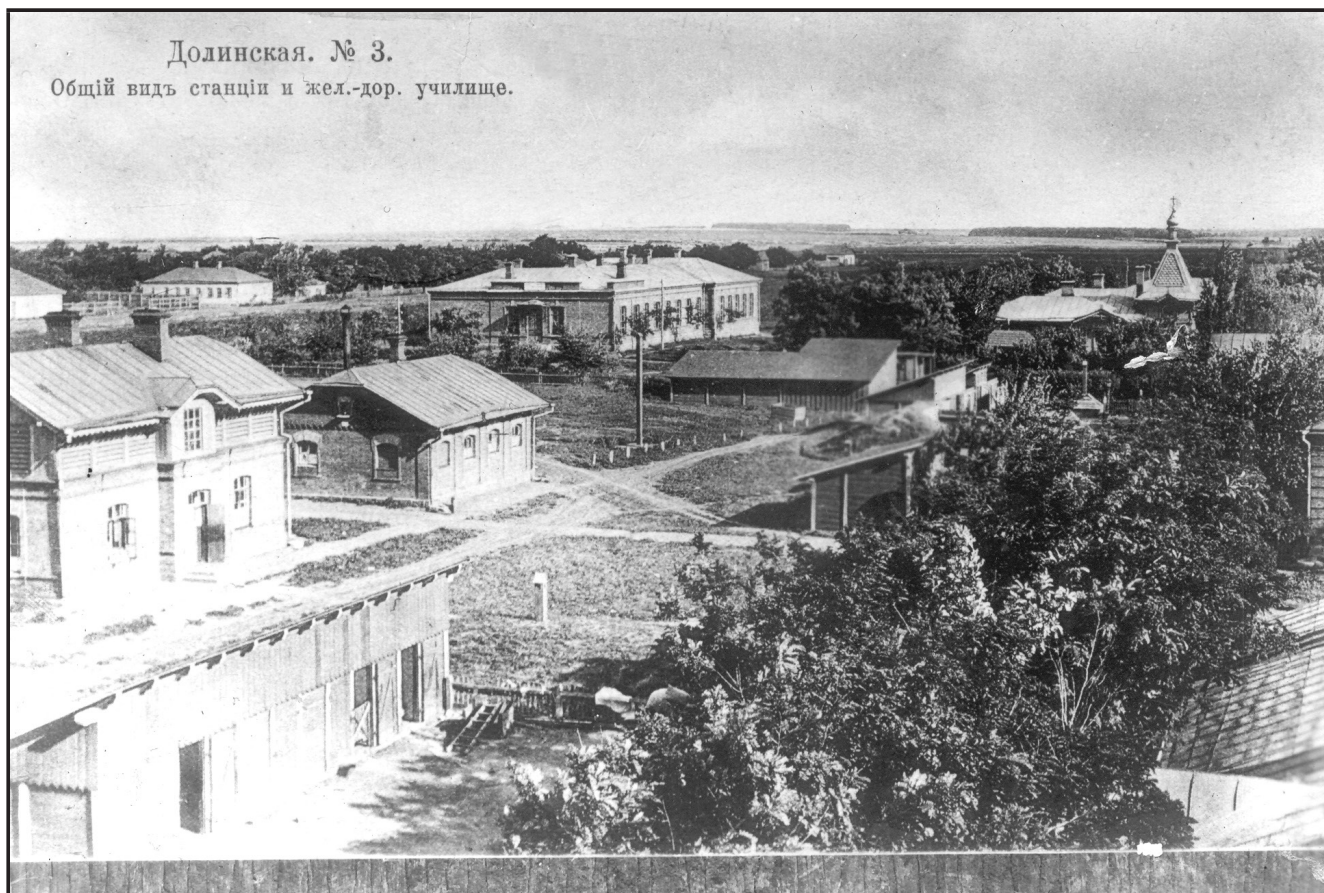
«№47 – деревня Водяная, штабс-ротмистриши Долинской, 8 дворов».

В наступному документі «О выкупе земельных наделов временнообязанными крестьянами (Херсонская губерния)» (38) є відомості про наступних Долинських, у яких селяни викупили землі на протязі 1860-1892 р.р.:

- «Долинского О.И. – дер. Федоровки,
- Долинского Ф.С. – дер. Обыток,
- Долинской Е.В. – дер. Скалеватки,
- Долинской М.Е. – дер. Федоровки,
- Долинских И.А., К.А., О.А., Т.А., Л.А, и В.А. – дер. Мажаровка».

До Вашої уваги в додатках до цієї статті – гілки родинного дерева Долинських, які в 1780-90-х р.р. осіли на р. Боковій. Відомо, що з/д станція Долинська названа на честь Долинської О.Ф. Згодом і район Кіровоградської обл. отримав назву Долинського від назви свого центру.

Світлини були люб'язно надані п. В.Г. Маруценко (м. Долинська)

Посилання:

1 - Томазов В.В. Долинські // Енциклопедія історії України : у 10 т. : [укр.] / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. — К. : Наукова думка, 2004. — Т. 2 : Г — Д. — 518 с. : іл. — ISBN 966-00-0405-2.

2 – Присяга Чернігівського полку 1718 року. Чернігів, 2011; Ревізія Чернігівського полку 1732 року. Чернігів, 2014; Переяславський полк. Київ, 2004.; Присяга Стародубського полку 1718 року. Чернігів, 2017; Полтавський полк, В. Кривошея. Чернігів, 2014; Київщина козацька. Люди і долі. Київ, 2004.

3 – Заруба В.М. Козацька старшина Гетьманської України (1648-1782): персональний склад та родинні зв'язки. Дніпропетровськ, 2011. С. 144-145, 634.

4 – Кривошея В. Українське козацтво в національній пам'яті. Чернігівський полк. Київ, 2012. Том I. С. 444-445; Кривошея В.В. та ін. Неурядова старшина Гетьманщини. Київ, 2009. С. 114; Кривошея В. Генеалогія українського козацтва. Нариси історії козацьких полків. Київ, 2004. С. 34, 39, 292, 307, 309.

5 – Чернецький Є. Правобережний гербовник. Том I, С. 45. Том II, С. 59. Том III, С. 59. Том IV, С. 63.

6 – Інгульський Степ, альманах. I випуск. Київ, 2016. С. 106-108; Інгульський Степ, альманах. II випуск. Львів, 2017. С. 50-115.

7 - Присяга Стародубського полку 1718 року. Чернігів, 2017. С. 184.

8 - Сердюк В.А. Боковська волость // Інгульський Степ, альманах. I випуск. Київ, 2016. С. 62.

9 - Пивовар А.В., Шляховий К.В. Відомості про купчі на землю у правобережних повітах Катеринославського намісництва за додатками до Санкт-Петербурзьких відомостей 1786-1798 років // Інгульський Степ, альманах. II випуск. Львів, 2017. С. 271.

10 - Жахалова Н.В., Пивовар А.В. Відомості про поміщицькі поселення Єлисаветградського повіту за підсумками 6-ї ревізії населення: 1811-1812 роки. // Інгульський Степ, Збірник. III випуск. 2018. С. 383.

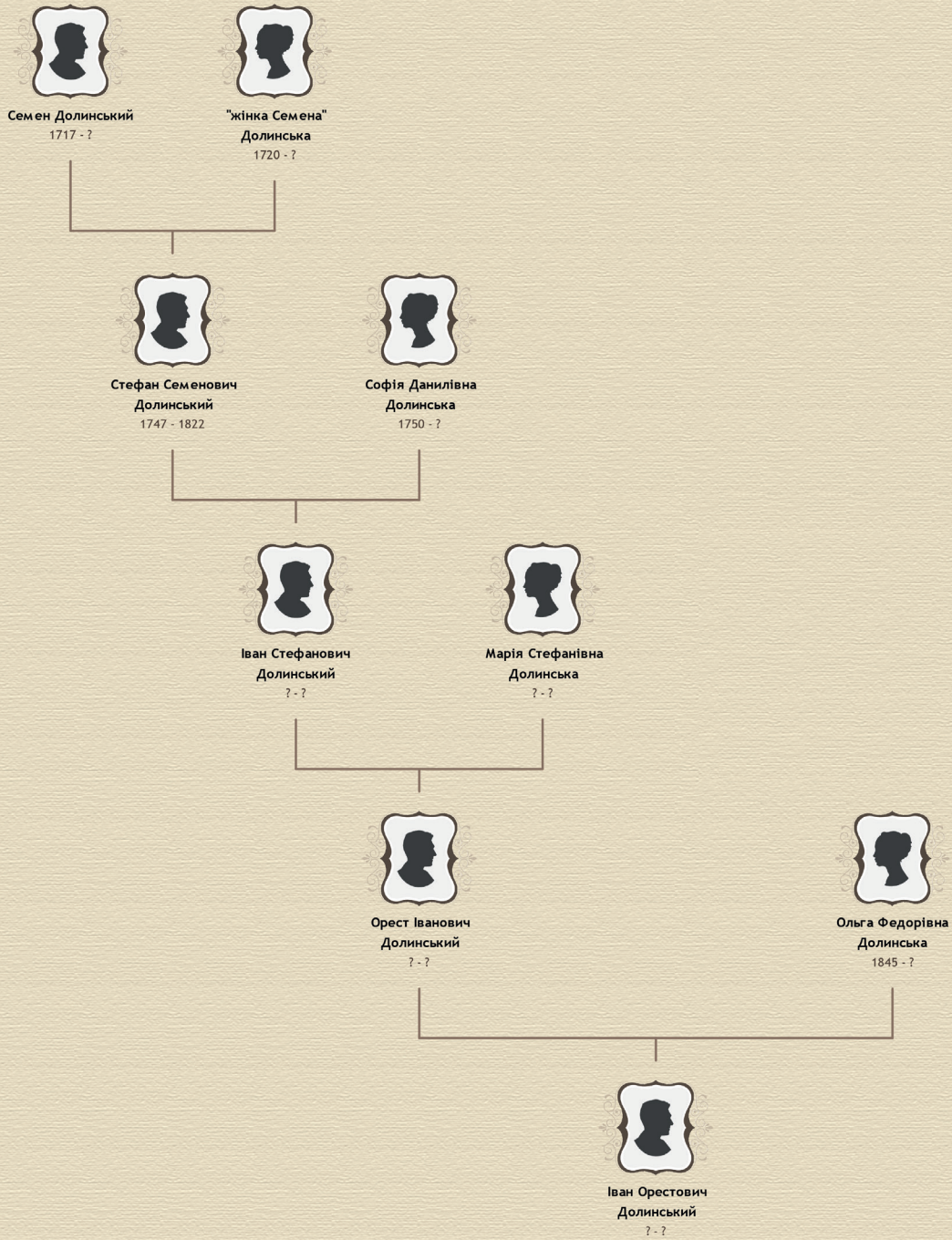
11 - Пивовар А.В., Шляховий К.В. Відомості про купчі на землю у правобережних повітах Катеринославського намісництва за додатками до Санкт-Петербурзьких відомостей 1786-1798 років // Інгульський Степ, альманах. II випуск. Львів, 2017. С. 280.

12 – ДАОО, ф. 37, оп. 3, спр. 15.

- 13 - ДАОО, ф. 37, оп. 3, спр. 82.
- 14 - ДАОО, ф. 37, оп. 3, спр. 154.
- 15 - ДАОО, ф. 37, оп. 3, спр. 246.
- 16 - ДАОО, ф. 37, оп. 3, спр. 258, л.л. 368-383.
- 17 - ДАОО, ф. 37, оп. 3, спр. 775.
- 18 - ДАОО, ф. 37, оп. 3, спр. 392, л. 85-131; спр. 944, л. 346-529; спр. 1054, л. 324-435; спр. 1166, л. 429-528; спр. 984, л. 360-472.
- 19 - Ведомости о церквях, 1840 р.
- 20 - Дело о дозволеннии построить церковь в Елисаветградском уезде в селении Боковом Варваровка во имя Покрова Пресвятой Богородицы - ДАОО, ф. 37, оп. 1а, спр. 77.
- 21 - ДАОО, ф. 37, оп. 3, спр. 13/4.
- 22 - ДАОО, ф. 37, оп. 3, спр. 287.
- 23 - ДАОО, ф. 37, оп. 3, спр. 318.
- 24 - ДАОО, ф. 37, оп. 3, спр. 4/13.
- 25 - ДАОО, ф. 37, оп. 3, спр. 775.
- 26 - ДАОО, ф. 37, спр. 887, л. 385.
- 27 - ДАОО, ф. 37, опис 3, спр. 953.
- 28 - ДАОО, ф. 37, оп. 3, спр. 1083.
- 29 - ДАОО, ф. 37, оп. 3, спр. 1093, л.л. 594-675.
- 30 - Пивовар А.В. Земельні банки. Першоджерело - ДАОО, ф. 249, спр. 1173, 1779, 2268.
- 31 - Список землевладельцев Александрійского уезда на 1894 год, Список землевладельцев Александрійского уезда на 1896 год.
- 32 - Пивовар А.В. Поселення Херсонської губернії за повітовими алфавітами 1856 року. Додатки. Склад найбільших землевласників... - № 85.
- 33 - Алфавитный список владельческим и другого ведомства селениям, состоящим в Александрійском уезде, составленный из сведений, доставленных земским судом в 1856-м году, № 163 - ДАХО, ф. 14, оп. 1, спр. 1873, арк. 8-16 зв.
- 34 - Інформація з сайту - <http://glossword.info/index.php/term/6ea3ab6f59585cae956054a6569bac5d596155b062a2a45656936aa95e9fac71959c7158a25e5ab0ab9361a661a4a770575f64aca0a6a9925b5f98af58b1a671536c57ac.shtml>
- 35 - ДАОО, ф. 37, оп. 3, спр. 328, л.л. 83-102.
- 36 - ДАОО, ф. 37, оп. 3, спр. 348, л.л. 187-196.
- 37 - ДАОО, ф. 37, оп. 3, спр. 546, л.л. 545-589, спр. 671, л.л. 440-475.
- 38 - Описи 46 РГИА Ф.577. Главное выкупное Учреждение МФ, 1862-1890. О выкупе земельных наделов временнообязанными крестьянами (Херсонская губерния).

Додаток I

Частина древа Долинських

Єлисаветградський Бакунін

Нині важко когось здивувати видатними земляками або знаменитостями, які тим чи іншим чином мали відношення до нашого краю. Але завдяки місцевим дослідникам цей список постійно поповнюється і навряд чи буде вичерпаний. Не дивлячись на відносно невеликий відрізок стабільного існування, цей простір породив чи залучив велику кількість талановитих людей і таке явище пояснюється самотутністю та цивілізаційною важливістю заселення Південної України.

Можна називати цілі родини, які своїми представниками залишили помітний слід в історії Єлисаветграда, його повіту та сусідніх Олександрійського і Східно-Подільського регіонів.

Дворянський рід Бакуніних став надзвичайно плідним на діячів, відомих світу в різних галузях людської діяльності – політиці, дипломатії, військовій справі, філософії, літературі, медицині, сільському господарстві тощо. Не оминули Бакуніни і нашу місцину.

8 вересня 1863 року в Єлисаветграді помер і 10 вересня був похований на Петропавлівському кладовищі відставний генерал-майор Василь Михайлович Бакунін, у віці 69 років з діагнозом «від старості».

Історія міста багата на генералів, і коли персона з прізвищем Бакунін промайнула у документах Державного архіву Кіровоградської області, це не викликало особливої уваги, тільки подумалося – чи не родич знаменитого філософа Михайла Олександровича Бакуніна? Та коли зацікавився біографією героїчної сестри милосердя Катерини Бакуніної, виявилось, що цей генерал її рідний брат і помер він 1863 року, а де – не відомо. Зіставлення дати смерті з датою фіксації у документах ДАКрО (1859) стало підставою припущення, що він помер в Єлисаветграді. Пішов легким шляхом і щоб зайвий раз не замовляти документи в архіві, звернувся до колеги за інтересами – кандидата історичних наук О. В. Чорного, який відразу видав підтверджуючу інформацію. Скласти біографічну довідку про більш-менш відому людину в часи Інтернету не важко, але безумовну цінність повідомленню надають використання архівних документів та інших матеріалів, що не потрапили в електронну мережу.

З першого погляду військова кар'єра Василя Михайловича Бакуніна виглядає типовою для тогочасного офіцера. У службу поступив 7 серпня 1812 року, у «славний год сей», портупей-юнкером лейб-гвардії Артилерійської бригади, 19 листопада того ж року переведений прапорщиком у 2-гу Резервну Артилерійську бригаду, з якою вирушив у Закордонний похід. З 3-го вересня 1813 року – підпоручик Нарвського піхотного полку, за відзнаку в Ляйпцігській баталії нагороджений (1 лютого 1814 року) чином поручика і переведений у лейб-гвардії Гренадерський полк.

Брав участь у боях: 1813 року – Ютербок (16 серпня), Грибов (26 серпня), Штелькендорф (27 серпня), Вінтерберг (28 серпня), Ляйпціг (6 – 7 жовтня); 1814 року – Гамбург (9 лютого), Суассон (18 лютого), Краон (22 – 23 лютого), Лаон (26 лютого), нарешті 18 березня – Париж.

Після закінчення війни, 23 грудня 1815 року поручик Бакунін був переведений у найпрестижніший в імператорській гвардії Кавалергардський полк. 25 червня 1818 року отримав чин штабс-ротмістра, дослужився до ротмістра і 1824 року перевівся полковником у Катеринославський кірасирський полк (між гвардійськими і армійськими чинами була різниця у два класи). Будучи кавалергардом, Бакунін виконував обов'язки ад'ютанта генерала від кавалерії князя Д.В. Голіцина, який тоді командував 1-м резервним кавалерійським корпусом. Треба зазначити, що цей факт є показовим для тогочасної службової характеристики – ад'ютантами призначали найкращих офіцерів. За наказом від 13 лютого 1825 року полковник Бакунін був переведений у Ризький драгунський полк (у 1827 – 1833 роках – Драгунський Його Королівської Високості Герцога Олександра Віртембергського полк), в якому командував 2-м дивізіоном та 3-м ескадроном у ньому.

Дивним у військовій біографії Василя Михайловича здається відсутність нагородження орденами, не дивлячись на участь у славних подіях і службу у відмінних полках. Не мав він і значного посадового зростання – вище командира дивізіону (два ескадрони) не піднявся, хоча у чинах не затримувався. І це син санкт-петербурзького губернатора і троюрідний племінник фельдмаршала М. І. Кутузова!

Не вдалося знайти інформації про участь Ризького драгунського полку в Польській кампанії 1831 року, але у тому році його командир, генерал-майор Яків Васильович Шилінг, був нагороджений орденом Святого Володимира 4-го ступеня, Золотою шаблею з алмазами та Відзнакою Военного

Достоїнства 2-го ступеня. А Василь Михайлович Бакунін був пожалуваний маєтком у Царстві Польському з річним доходом у 5000 злотих (рік дарування – 1839). Чи не можуть ці факти бути непрямими свідченнями участі у війні з польськими повстанцями?

Останній військовий період полковника Бакуніна був не дуже яскравим. Він часто хворів, у 1832 році навіть звільнився від служби за хворобою (чи взяв за хворобою відпустку зі збереженням місця в армії), але наступного року повернувся і наказом від 21 липня 1833 року був переведений у Литовський уланський полк (з 11 вересня 1833 року – Уланський Його Світлості Герцога Нассауського полк, з 26 серпня 1839 року – Уланський Його Імператорської Високості Ерц-Герцога Австрійського Альберта полк). Доречно зазначити, що постійні перейменування російських полків за зміною шефів та з інших причин потребують особливої уваги дослідників, щоб не загубити дороговказ пошуку.

Наказом від 31 травня 1836 року він був призначений членом Польового Аудиторіату Діючої армії. Треба пояснити, що Польовий Аудиторіат був створений для призначення військових судів, їх ревізії та нагляду за законністю судочинства в армії. Затверджувався він наказом імператора і складався з трьох осіб – голови у чині генерал-лейтенанта і двох членів генерал-майорського рангу. Призначення полковника на таку посаду, схоже, неабияк характеризує його здібності.

13 березня 1840 року Бакунін узяв відпустку на рік у Царство Польське та в Росію, а за наказом від 15 вересня 1841 року оформив її як безстрокову.

За наказом від 7 липня 1848 року Василь Михайлович Бакунін через хворобу вийшов у відставку у чині генерал-майора з мундиром і пенсією у дві третини жалування. Тому він не взяв участі в Угорській кампанії 1849 року. Його відношення до цієї війни нам невідоме, але генеалогічні свідчення про угорське походження засновника роду Бакуніних дають підставу для певних міркувань.

Виходячи із зібраних фактів, виникає два головних питання щодо життєвого шляху В. М. Бакуніна. По перше, чим він займався чи захоплювався, якщо не переймався кар'єрою; по друге, яким чином опинився в Єлисаветграді.

З першого питання є свідчення, що Бакунін мав схильність до літератури. Нажаль, крім того, що він перекладав французькі твори і 1834 року видав брошуру про Олександрівську колонну, нічого іншого виявити не вдалося. Більш відомий напрямок його ідеологічних уподобань – участь у масонській організації і у декабристському русі. Він перебував у ложі «Орла Російського» і був членом таємного товариства «Союз благоденствія». Але під слідство не потрапив – Височайшим повелінням було: залишити його поза увагою. Імовірно, після формального розпуску цієї організації 1821 року, він у більш революційні Північне чи Південне товариства не ввійшов. Крім того, не всі масони підтримали декабристів, багато з них стали їх активними противниками. Зокрема, під час повстання на Сенатській площі був жорстоко вбитий полковник Микола Стюрлер – масон і командир лейб-гвардії Гренадерського полку, в якому наприкінці війни з Наполеоном служив Василь Бакунін. Цей факт не міг не вразити, а може і вплинув на нього. Враховуючи світоглядний аспект, не важко уявити характер його перекладацьких і літературних інтересів.

Друге питання – найцікавіше і, нажаль, поки що загадкове для нас. Жоден з полків, у яких служив Василь Бакунін не дислокувався на Єлисаветградщині, хіба що перебував на маневрах. Він не був одруженим і шлюбна версія прив'язки також відпадає. Тільки один з Бакуніних, дядько батька Василя Михайловича, відомий державний діяч, таємний радник Петро Васильович Бакунін володів грунтами на наших теренах – 12000 десятин землі під пустищем Білим між річками Інгулом і Громоклеєю. Але це землеволодіння було продане в інші руки задовго до появи Василя Бакуніна в Єлисаветграді.

Рідні брат і сестри також не пов'язані з містом. Євдокія Михайлівна (1794–1850) – художниця, мала золоту медаль Академії мистецтв, була нареченою Адама Міцкевича, але до шлюбу не дійшло; про Любов Михайлівну (1801 р. н.) нічого не відомо, можливо рано померла; Параскевія Михайлівна (1810–1880) – письменниця (чудова поетеса), публікувалася у часопису «Москвитянин»; найбільш відомою з цієї родини була Катерина Михайлівна (1811–1894) – знаменита сестра милосердя Севастопольської оборони 1854–1855 років, соратниця М. І. Пирогова, яка стояла у витоків шпитальної справи, сестринських общин і жіночої медичної освіти. Іван Михайлович (1802–1874) служив у Білоруському гусарському полку (довгий час дислокувався в Єлисаветграді, але вже після його відставки), під час війни 1828–1829 років у Болгарії був ад'ютантом у генерал-лейтенанта князя В. Г. Мадатова, колишнього командира Олександрійського гусарського полку. З них тільки брат Іван був одружений і мав синів Михайла (1852 р. н.), Василя (1867 р. н.) та дочку Любов (1849 р. н.), доля яких нам не відома.

Проживання Бакуніна у нашому місті не було таємницею для рідних, про що свідчить справа, зафіксована в описах фонду Канцелярії обер-прокурора Синоду за 1864 рік «По письму госпожи Бакуниной о выдаче ей Херсонскою консисториею метрического свидетельства о смерти брата ее, скончавшагось в Елисаветграде». Не виключено, що матеріали розгляду цієї справи могли пролити світло і на деякі обставини останніх років життя Василя Михайловича. На жаль, вимушені задовільнитися лише стислою згадкою про зазначену справу, яка за відомостями архіву про наявність відповідних документів відноситься до таких, що вибули.

ЛІТЕРАТУРА ТА ДЖЕРЕЛА

ДРУКОВАНІ ВИДАННЯ

- Бакунины // Руммель В. В., Голубцов В. В. Родословный сборник русских дворянских фамилий. Том I. – С.-Петербург. – Издание А. С. Суворина, 1886. – 918 с. – С. 100 – 105.
- Высочайшие приказы майской трети 1818 года. – Алф. 29 с., с. 277-482. – С. 377.
- Высочайшие приказы генварской трети 1825 года. – Алф. 29 с., 220 с. – С. 87.
- Высочайшие приказы майской трети 1833 года. – Алф. 40 с., с. 293-582. – С. 503.
- Высочайшие приказы первой половины 1836 года. – 244 с. – С. 202.
- Высочайшие приказы 1840 года. – Январь – Июнь. – 216 с. – С. 83.
- Высочайшие приказы. 2^я половина 1841 года. – 224 с. – С. 114.
- Высочайшие приказы 1848 года. – Май – Ноябрь. – 326 с. – С. 138.
- Русские писатели. 1800 – 1917. Биографический словарь. А – Г / Главный ред. П.А. Николаев. – М.: Советская энциклопедия, 1989. – Т.1. – 672с.
- Сборник биографий кавалергардов. Под редакцией С. А. Панчулидзева. Т. III. 1801 – 1825. – М.: «ТРИ ВЕКА ИСТОРИИ», 2001. – XII с., 404 с., 2 с., илл. / Русская историческая библиотека / . – С. 291.
- Список генералам, штаб- и обер- офицерам всей Российской Армии, с показанием чинов, фамилий и знаков отличия. – Санктпетербург. Печатано в Военной типографии Главного штаба Его Императорского Величества, 1828. – 1008 с. – С. 444.
- Список генералам, штаб- и обер- офицерам всей Российской Армии, с показанием чинов, фамилий и знаков отличия. – Санктпетербург. Печатано в Военной типографии Главного штаба Его Императорского Величества, 1829. – 1008 с. – С. 454.
- Список генералам, штаб- и обер- офицерам всей Российской Армии, с показанием чинов, фамилий и знаков отличия. – Санктпетербург. Печатано в Военной типографии Главного штаба Его Императорского Величества. 1831. – 1052 с. – С. 653.
- Список генералам по старшинству. – С. Петербург. В Военной типографии. 1840. – 404 с. – С. 223.
- Список подполковникам по старшинству. Исправлено по 26-е мая. – Санктпетербург. В Военной типографии. 1855. – 338 с. – С. 146.
- Список подполковникам по старшинству. Исправлено по 1-е января. – Санктпетербург. В Военной типографии. 1868. – 656 с. – С. 6.
- Список полковникам по старшинству. Исправлено по 17^е марта. – С. Петербург. В Военной типографии. 1844. – 322 с. – С. 3.

АРХІВНІ ДОКУМЕНТИ

- Ведомость Ольвиопольского уезда с показанием числа десятин под казенными и помещичьими селениями и в пусте лежащих земель. – IP НБУВ, Ф.1, спр.1665, арк. 22-39 зв. – Арк. 29 (Виписка А. В. Пивовара).
- Ведомость розданным и остающимся в Саксаганском, Никопольском, Кизикерменском, Херсонском, Ингульском и Новопавловском уездах дачам с показанием, при каких оные урочищах, и с какими выгодами состоят, сочинена июня 9 дня 1781 года. – РГАДА, Ф.16, оп.1, лл.164-190. – Л. 188 (Виписка А. В. Пивовара).
- Книга, выданная от благочинного церковей 1го округа Херсонского поселения причту Елисаветградской греческой Владимирской Богоматери церкви для вписывания актов родившихся, браком сочетавшихся и умерших. Декабря 30 дня 1859 года. Благочинный протоиерей Феодосий Бершацкий. За 1859 год. – Ф. 349. Оп. 1. Арх. № 9. – 130 арк. – Арк. 79зв. – 80, 81 зв. – 82.
- Книга, выданная от благочинного церковей 1-го округа Херсонского поселения причту Елисаветградского Успенского Собора для записывания родившихся, браком сочетавшихся и умерших. 1 января 1861 – 29 декабря 1864 г. – ДАКрО. – Ф. 160. – Оп. 1. – Од. зб. 40. – 284 арк. – Арк. 198 зв. – 199.
- РГИА. – Ф. 797 – Оп. 34. – Отд. 2. – Стол 3. – Д. 286 (23.11.1864-13.01.1865). – 6 л.

ЕЛЕКТРОННИЙ РЕСУРС

- Карпачев С. П. Масоны против декабристов. – <https://univerfiles.com/388471/Масоны-против-декабристов>
- Литовский уланский полк. – <http://www.antologifo.narod.ru/pages/list/histore/istLitUl.htm>
- Самаль Анна. Виртуальная энциклопедия декабристов. – <http://decemb.hobby.ru/>

**Чотири прізвища жителів с. Бокового Долинського р-ну.
Записи у метричних книгах 18-20 ст. Частина 3***

« Завжди цінуй сліди минулого.»
Публій Паліній Стацій

**Згадки про носіїв прізвищ Кузнецов та Голубовський у метричних книгах
с. Бокового та навколишніх сіл.**

На сьогодні найперша відома згадка прізвища Кузнецов у метриках с.Бокового – у записі 30.05.1865 про народження Юхима Івановича Феденка, хрещеною якого була “Криловського мешанина Иерофея Кузницова жена Соломония Артемова”.

Згідно наявних документів, єдині Кузнецови у с.Боковому - із сім'ї Єрофея Кузнецова, принаймні на протязі 1865-1894 рр у метричних книгах с. Бокового зафіксовано записи лише про Єрофея Федоровича Кузнецова та його численних нащадків. Жодних записів про інших Кузнецових не виявлено.

Прізвище Голубовський з'являється у Боковому у 1874 р.: «Дьячек Покровской церкви, с Бокового Александрийского уезда Серапион Тихонов уволен из духовного ведомства, а на его место переведен дьячек Рождество-Богородичной церкви м. Куртовки Одесского уезда Платон Голубовский» (Херсонские епархиальные ведомости, №23, 1 декабря 1874, с.767), хоча згідно іншого джерела Платон Голубовський знаходився у штаті Покровській церкві с. Бокового з 1872 р. (1906. Справочная книга Херсонской епархии , с.333). Метрик с. Бокового за 1872-1873 рр. не виявлено.

24 вересня 1874 у МК с. Бокового внесено перший запис за підписом «Дьячек Платон Голубовский» (ДАОО, Ф.37, оп.2, спр. 124). Протягом наступних більш ніж 40 років Платон Ананійович Голубовський ніс службу у Покровській церкві села Бокового, більшість записів у метриках за цей період – за його підписом. У метричних книгах с.Бокового 1880 - 1883 рр. посада Платона «и.д.псаломщика», з 1886 - «псаломщик». Всі носії прізвища Голубовський у метриках с. Бокового – з сім'ї Платона Голубовського.

У зв'язку з вимогами щодо захисту персональних даних**, нижче публікується інформація про людей, які на поточний час є померлими (народилися до 1900 р.)***

Терміни, які використовувались при веденні метричних книг:

- “староста” – свідок на вінчанні
- “восприемник” – хрещений
- “поручитель” - свідок на вінчанні

Скорочення:

ДАОО – Державний архів Одеської області

ДАКрО – Державний архів Кіровоградської області

Записи про носіїв прізвища Кузнецов:

30.05.1865. (родился) Евфимий. Селения Бокового поселянин Иван Иванов Феденко и законная жена его Феодосия Петрова.... Восприемники: Боковской поселянин Евстафий Никифоров Бондарь и Криловского мешанина Иерофея Кузницова жена Соломония Артемова». (1865.МК Александрийского уезда ДАОО Ф.37.-Оп.4.-Спр.1502, с.(10))

«13.02.1871. (родилась) София. Селения Бокового Новогеоргиевский мешанин Иерофей Федоров Кузнецов и законная жена его Соломия Артемова, оба православного вероисповедания. Восприемники:

* Закінчення. Початок – у вип.1-2 альманаху “Інгульський степ”

**Відповідно до статті 24 Цивільного кодексу України «Людина як учасник цивільних відносин вважається фізичною особою». Інформація про померлу людину не є її персональними даними. Цивільна правоздатність фізичної особи виникає в момент її народження і припиняється в момент смерті.

***На сьогоднішній день вік найстарішої людини планети становить 117 років.

тогоже с. поселянин Кондрат Николаев Титченко и солдатка с. Варваровки Мины Брыка жена Ольга Яковлева». (1871.МК Александрийского уезда ДАОО Ф.37.-Оп.2.-Спр.59а-02, с. (90))

04.08.1871. (родился) Емельян. С. Бокового крест. Ефим Артемов Яцечко и законная жена его Акелина Иванова.... Восприемники: С.Бокового крестьянини Иван Степанов Карабыло и жена Ерофея Кузнецова Соломия Артемова». (1871.МК Александрийского уезда ДАОО Ф.37.-Оп.2.-Спр.59а-02, с. (118))

05.08.1871. (родился) Емельян. С. Бокового безсрочно отпускной солдат Петр Яковлев Довгаль и законная жена его Акелина Васильева.... Восприемники: С.Бокового крестьянини Иван Степанов Карабыло и жена Ерофея Кузнецова Соломия Артемова». (1871.МК Александрийского уезда ДАОО Ф.37.-Оп.2.-Спр.59а-02, с. (118))

«08.11.1871 (венчались) Посада Новой Праги мещанин Михаил Волк вторым браком... (43 лет) и Д. Мажаровки крестьянка Александра Львова Дроботова вторым браком... (43 лет). Поручители [по жениху] Новопрাগской мещанин Макар Васильев Башенко и Ерифей Федоров Кузницов. По невесте: д.Мажаровки крестьяне Пимон Габельченко и Прокофий Тютюник».(1871.МК Александрийского уезда ДАОО Ф.37.-Оп.2.-Спр.59а-01, с.(155))

«01.01.1874. (родилась) Мелания. Селения Бокового житель Новогеоргиевский мещанин Ерофей Федоров Кузнецов и законная жена его Соломия Артемова, оба вероисповедания православного. Восприемники: селения Бокового крестьяне Кондрат Николаев Титченко, и Стефана Корниенко жена Анна Пимонова». (1874.МК с. Бокова Александрийского уезда ДАОО Ф.37.-Оп.2.-Спр.124)

«12.03.1874 (умерла) Новогеоргиевского мещанина Ерофея Кузнецова дочь Мелания (2 1/2 м) от сухот».(ДАОО, Ф.37, оп.2, спр. 124)

«12.03.1874 (умерла) Новогеоргиевского мещанина Ерофея Кузнецова дочь Мелания (2 1/2 м) от сухот».(1874.МК с. Бокова Александрийского уезда ДАОО Ф.37.-Оп.2.-Спр.124)

«26.09.1880. (родилась) Надежда. Проживающий в селении Боковом Новогеоргиевский мещанин Иерофей Феодоров Кузнецов, и законная его жена Мария Николаева, оба вероисповедания православного. Восприемники: селения Бокового крестьянин Иоанн Стефанов Кара(), и Стефана Корниенка, жена Анна Пимонова». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 1)

«15.12.1880. (родился) Павел. Селения Бокового солдат Иов Прокофиев Момот, и законная его жена Стефанида Иерофеева, оба вероисповедания православного. Восприемники: Проживающий в селении Боковом Ефим Иерофеев Кузнецов и крестьянина () Кобца, жена Татиана ()нова». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 1)

«15.10.1881. (родился) Евфимий. Селения Бокового крестьянин Стефан Иоаннов Довгаль, и законная его жена Мария Андреева, оба вероисповедания православного. Восприемники: проживающий в селении Боковом Новогеоргиевский мещанин Иерофей Феодоров Кузнецов, и крестьянина (ария Остапушенка, Матрона ()ьянова». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 1)

«13.05.1882. (родился) Никита. Селения Бокового состоящий в запасе армии рядовой Иов Прокофиев Момот, и законная жена его Стефанида Иерофеева, оба вероисповедания православного. Восприемники: проживающий в селении Боковом Новогеоргиевский мещанин Евфим Иерофеев Кузнецов, и крестьянина Иосифа Кобца, жена Татиана Феофанова». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«29.08.1882. (родился) Александр. Селения Бокового крестьянин Антоний Евфимов Яцечко, и законная жена его Капитолина Иоаннова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Новогеоргиевский мещанин Евфим Иерофеев Кузнецов, и селения Бокового Свято-Покровской церкви и.д. I псаломщ. Платона Голубовского, дочь София девица». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«23.09.1882. (родилась) Ирина. Селения Бокового умерший до рождения младенца отставной

бомбардир Петр Иаковлев Довгаль, и законная его жена Акилина Васильева, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьянин Иоанн Стефанов Карабило, и Новогеоргиевского мещанина Иерофея Кузнецова, жена Мария Николаева». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«09.12.1882. (родился) Евграф. Селения Бокового крестьянин Стефан Иоаннов Довгаль, и законная жена его Мария Андреева, оба православного вероисповедания. Восприемники: Новогеоргиевский мещанин Иерофей Феодоров Кузнецов, и крестьянина Иоанна Кравченка, жена Александра Стефанова». (ДАКрО Ф.704, оп.1, спр. 2)

«01.01.1883. (родилась) Милания. Проживающий в селении Боковом Новогеоргиевский мещанин Иерофей Феодоров Кузнецов, и законная его жена Мария Николаева, оба православного вероисповедания. Восприемники: с. Бокового крестьянин () Стефанов Карабило, и крестьянина Стефана Кор(), жена Анна Пимонова». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«28.03.1883. (родилась) Мария. Селения Бокового состоящий в запасе армии рядовой Иов Прокопиев Момот, и законная его жена Стефанида Иерофеева, оба православного вероисповедания. Восприемники: проживающий в селении Боковом Новогеоргиевский мещанин Евфим Иерофеев Кузнецов, и крестьянина Феодора Ухатенка, жена Мария Иоаннова». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«16.10.1883. (родился) Николай. С. Бокового крестьянин Антоний Ефимов Яцечко, и законная его жена Капитолина Иоаннова, оба православного вероисповедания. Восприемники: Проживающий в с. Боковом Новогеоргиевский мещанин Евфим Иерофеев Кузнецов, и Новопрагского мещанина Спиридона Цыбульки, жена Иулиания Евфимова». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 2)

«18.01.1886. (родился) Евфимий. Селения Бокового крестьянин Емелиан Прокопиев Момот и законная жена его Ирина Павлова, оба православные. Восприемники: Селения Бокового крестьянин Ио() илинов Кобец, и Новогеоргиевского мещанина Евфима Кузнецова жена, Евфимия Евфимова». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«01.03.1886. (родилась) Евдокия. Селения Бокового крестьянин Михаил Николаев Титченко и законная жена его Гликерия Михаилова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьянин Иоанн Михайлов Кравченко и новогеоргиевского мещанина Евфима Кузнецова жена, Евфимия Евфимова». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«24.06.1886. (родился) Петр. Селения Бокового крестьянин Петр Филиппов Сердюк, и законная его жена Феврония Иаковлева, оба вероисповедания православного. Восприемники: Елисаветградский мещанин ()горий Феодоров Кундик, и Новогеоргиевского мещанина Евфима Кузнецова жена, Евфимия Евфимова». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«26.08.1886. (родился) Варфоломей. Селения Бокового крестьянин () Данилов Грищенко и законная жена его Наталия Аврамова, оба православные. Восприемники: Селения Бокового крестьянин Авраам Дамианов Джогин и Новогеоргиевского мещанина Иерофея Кузнецова дочь девица ()на». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«23.09.1886. (родился) Иоанн. Селения Бокового состоящий в запасе армии Иов Прокопиев Мо() и законная жена его Стефанида Иерофеева, оба вероисповедания православного. Восприемники: Новогеоргиевский мещанин Евфим Иерофеев Кузнецов и Новогеоргиевского мещанина Иерофея Кузнецова дочь девица Анна». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«13.03.1887.(родился)Алексий.ПроживающийвселенииБоковомНовогеоргиевскиймещанинЕвфимийИерофеевКузнецов, и законная его жена Евфимия Евфимова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьянин Максим Кондратов Титченко, и состоящего в запасе армии унтер-офицера Евфима Черниченка жена, Евдокия Лаврентиева». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«01.11.1887 (венчались) Деревни Благодатной крестьянин Иоанн Евфремов Лисий (19 лет), первым

браком вероисповедания православного и Новогеоргиевская мещанка Анна Иерофеева Кузнецова (18 лет), первым браком, вероисповедания православного. Поручители по жениху д. Благодатной крестьянин Максим Максимов Лисий и с. Бокового крестьянин Антоний Евфимов Яцечко. По невесте селения Бокового крестьяне Герасим Несторов Белой и Пимон Стефанов Карабыло». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«09.11.1887. (родилась) Матрона. Селения Бокового крестьянин Иосиф Давыдов Колос и законная его жена Евдокия Севастианова, оба вероисповедания православного. Восприемники: с. Бокового состоящий в запасе армии Герасим Давидов Блашко и Новогеоргиевского мещанина Евфима Кузнецова, жена Евфимия Евфимова». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«06.04.1888. (родился) Георгий. Селения Бокового крестьянин Емилиан Прокопиев Момот и законная жена его Ирина Павлова, оба православные. Восприемники: селения Бокового крестьянин Иосиф Емилианов Кобец и Новогеоргиевского мещанина Евфима Кузнецова, жена Евфимия Евфимова». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«17.07.1888 (умер) В селении Боковом проживающего Новогеоргиевского мещанина Евфимия Иерофеева Кузнецова сын Алексей (2 лет) от младенческого». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«30.08.1888. (родился) Александр. Селения Бокового состоящий в запасе армии Авраам Ио(н)ов Бундюк и законная жена его Ирина Иоаннова, оба православные. Восприемники: селения Бокового крестьянин Игнатий Евфимов Титченко и Новогеоргиевского мещанина Евфима Кузнецова жена его, Евфимия Евфимова». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«01.10.1888. (родилась) Мария. Селения Бокового состоящего в запасе армии Василия Феофанова Москаленка и законная жена его Анна Иоаннова, оба православные. Восприемники: Новогеоргиевский мещанин Иоанн Иерофеев Кузнецов и вдова крестьянка Варвара Иоаннова Олейниченко». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«25.10.1888. (родились) Анастасия и Мария близнецы. Селения Бокового состоящий в запасе армии Иов Прокопиев Момот и законная его жена Стефанида Иерофеева, оба православные. Восприемники: 1-й селения Бокового крестьянин Михаил Иоаннов Волк и крестьянина Илариона Волка жена, Акилина Василиева. 2-му Новогеоргиевский мещанин Иоанн Иерофеев Кузнецов и крестьянина Власия Феденка жена, Евфросиния Дамианова». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«02.02.1889 (венчались) Проживающий в селении Боковом Новогеоргиевский мещанин Иоанн Иерофеев Кузнецов (23 лет), первым браком вероисповедания православного и селения Бокового крестьянка Ирина Василиева Довгалева (20 лет), первым браком вероисповедания православного. Поручители по жениху селения Бокового крестьяне Павел Феофанов Москаленко и Иулиан Павлов Кондратьев. По невесте селения Бокового крестьяне Иоанн Ермолаев Булавка и Григорий Димитриев Манько». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«26.05.1889. (родился) 27.05.1889. (крещение) Георгий. Проживающий в селении Боковом Новогеоргиевский мещанин Евфимий Иерофеев Кузнецов и законная жена его Евфимия Евфимова, оба православные. Восприемники: Селения Бокового крестьянин Максим Кондратов Титченко и деревни Порфировка состоящего в запасе армии Евфима Черниченка жена, Евдокия Лаврентиева. Священник Федор Ногачевский. Псаломщик Платон Голубовский». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«28.09.1889. (родилась) Иулиания. Селения Бокового крестьянин Михаил Николаев Титченко и законная жена его Гликерия Михайлова, оба православные. Восприемники: селения Бокового крестьянин Иоанн Михайлов Кравченко и Новогеоргиевского мещанина Евфима Кузнецова жена его, Евфимия Евфимова». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«08.01.1890. (родилась) Домникия. Селения Бокового состоящий на воинской службе рядовой Иоанн Иерофеев Кузнецов и законная его жена Ирина Василиева, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьяне Емилиан Петров Довгаль и Иоанна Карабила дочь,

девица Агафия». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«15.01.1890. (родился) Павел. Селения Бокового состоящий в запасе армии рядовой Авраам Иоаннов Бундюк и законная его жена Ирина Иоаннова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьянин Дамиен Петров Фастовец и Новогеоргиевского мещанина Евфимия Кузнецова, жена Евфимия Евфимова». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«13.03.1890. (родился) Александр. Селения Бокового крестьянин Емилиан Прокопиев Момот и законная его жена Ирина Павлова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьянин Тимофей Алипиев Москаленко и Новогеоргиевского мещанина Иоанна Кузнецова, жена Ирина Василиева». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«22.06.1890. (родилась) Агриппина. Д. Савченой Балки крестьянин Платон Симеонов Николаенко и законная его жена Матрона Аврамиева, оба вероисповедания православного. Восприемники: Новогеоргиевский мещанин Иерофей Феодоров Кузнецов и с. Бокового крестьянина Климентия Волка, жена Елена Карпова». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«30.08.1890. (родилась) Наталия. Селения Бокового состоящий в запасе армии рядовой Иов Прокопиев (от) и законная его жена Стефанида Иерофеева, оба вероисповедания православного. Восприемники: Проживающий в с. Боковом Новогеоргиевский мещанин Евфимий Иерофеев Кузнецов и с. Бокового крестьянина [Вл]асия Феденка, жена Евфросиния [Ан]типова». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«23.10.1890. (родилась) Параскева. Селения Бокового состоящий в запасе армии рядовой Максим Симеонов Комишан и законная его жена Варвара Лаврентиева, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьянин Иоанн (исанов Стеценко и служащего военной службы рядового Иоанна Кузнецова, жена Ирина [Ва]силиева». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«01.10.1891. (родилась) Иустиния. Селения Бокового крестьянин Никита Василиев Витряк и законная жена его Татяна Иоаннова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьянин Архип Ананиев Витряк и с. Бокового состоящего (в запасе армии) на службе рядового Иоанна Кузнецова, жена Ирина Василиева». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«20.05.1893. (родился) Михаил. Селения Бокового крестьянин Никита Васильев Ветряк и законная жена его Татяна Иоаннова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового крестьянин Моисей Артемиев Довгаль и служащего военной службы рядового Иоанна Кузнецова, жена Ирина Василиева». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«05.11.1893 (венчались) Селения Бокового крестьянин Сергей Петров Козак (25 лет), первым браком вероисповедания православного и проживающая в селении Боковом новогеоргиевская мещанка София Иерофеева Кузнецова (22 лет), первым браком, вероисповедания православного. Поручители по жениху селения Бокового крестьяне Антоний Григориев Зинченко и Ефрем Потапиев Москаленко. По невесте селения Бокового крестьяне Андрей Иоаннов Карабило и Иоанн Тарасиев Скуба». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«05.09.1894. (родилась) Елисавета. Селения Бокового крестьянин Игнатий Евфимиев Титченко, и законная его жена Евдокия Моисеева, оба вероисповедания православного. Восприемники: Новогеоргиевский мещанин Евфимий Иерофеев Кузнецов, и селения Бокового крестьянина Дамиана (ока дочь девица Наталия». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«01.03.1897. (родился) Феодот. Селения Бокового уволенный в запас армии рядовой Иов Прокопиев Момот и законная его жена Стефанида Иерофеева, оба православного вероисповедания. Восприемники: Села Бокового крестьянин Михаил Петров Волк и города Новогеоргиевска мещанина Иерофея Феодорова Кузнецова, дочь девица Надежда». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 8)

«29.10.1897 (венчались) Проживающий в селе Боковом Новогеоргиевский мещанин Димитрий

Ерофеев Кузнецов (21 лет), православного вероисповедания, первым браком и села Бокового отставного солдата рядового Романа Михайлова Безвершого дочь Варвара (19 лет), православного вероисповедания, первым браком. Поручители по жениху села Бокового крестьяне Феодор Евфимиев Яцечко и Гавриил Титов Довгаль. По невесте села Бокового крестьяне Николай Стефанов Корниенко и Иов Прокопиев Момот». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 8)

«23.12.1897. (родилась) Евгения. Селения Бокового крестьянин Викентий Стефанов Довгаль и законная его жена Елисавета Кондратиева, оба православного вероисповедания. Восприемники: Села Бокового крестьянин Иоанн Дамианов Малоок и города Крилова мещанина Иерофея Феодорова Кузнецова, дочь девица Надежда». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 8)

«10.03.1902. ... Восприемники: Крестьяне селения Бокового Феодосий Иоаннов Бундюк и Дмитрия Кузнецова жена Варвара Романова». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 9)

«28.06.1911. Восприемники: ... крестьянина села Бокового Иоанна Кузнецова жена Ирина Васильева». (ДАКрО, Ф.817, оп.1, спр. 1)

«30.10.1911. ... Восприемники: Крестьянин хутора Петрушева (омитрий Иерофеев Кузнецов...». (ДАКрО, Ф.817, оп.1, спр. 1)

«26.04.1912. Восприемники: Новогеоргиевского мещанина Дмитрия Куз(о)ва жена Варвара Романова». (ДАКрО, Ф.817, оп.1, спр. 1)

«21.02.1913. ... Восприемники: Крестьянин хут. Петрушева Дими(о)й Иерофеев Кузнецов...». (ДАКрО, Ф.817, оп.1, спр. 1)

«03.06.1913 (венчались) Проживающий в селе Боковом Новогеоргиевский мещанин Георгий Евфимиев Кузнецов (24 лет), первым браком православного вероисповедания и села Бокового крестьянка Екатерина Константинова Москаленко (21 лет), первым браком, православного вероисповедания. Поручители по жениху села Бокового крестьяне Феодор Иосифов Кобец и Василий Феофанов Москаленко. По невесте села Бокового крестьяне Григорий Стефанов Довгаль и Никита Михайлов Жеденко. Священник Николай Мержерунов. Псаломщик Платон Голубовский». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 14)

«21.02.1914. ... Восприемники: Крестьянин хутора Петрушева Дмитрий Иерофеев Кузнецов...». (ДАКрО, Ф.817, оп.1, спр. 2)

«23.03.1915. Восприемники: крестьянина хутора Петрушева Дмитрия (о)знецова жена Варвара Романова». (ДАКрО, Ф.817, оп.1, спр. 2)

Записи про носіїв прізвища Голубовський:

«26.01.1880 (умер) Селения Бокового Свято Покровской церкви и.д. псаломщика Платона Ананиева Голубовского сын Гавриил (6 лет) от заволок». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 1)

«14.06.1880. (родился) Иоанн. Селения Бокового крестьянин Андрей Дмитриев Манько, и законная его жена Параскева Петрова, оба вероисповедания православного. Восприемники: селения Бокового Свято Покровской церкви и.д. псаломщика Платон Ананиев Голубовский и дворянина Александра Лепихова, жена Евфросиния Иаковлева». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 1)

«25.08.1880. (родилась) Наталия. Селения Бокового крестьянин Антоний Евфимов Яцечко, и законная его жена Капиталина Иванова, оба вероисповедания православного. Восприемники: селения Бокового Свято Покровской церкви и.д. псаломщика Платон Ананиев Голубовский и Григория Яцечка, дочь Мария девица». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 1)

«11.04.1881. (родился) Василий (незаконнорожденный). Проживающая в селении Боковом Новопрাগская

- мещанка Евдо() Сергеева Музыченкова, вероисповедания православного незаконно родила. Восприемники: селения Бокового Свято Покровской церкви и.д. псаломщика Платон Ананиев Голубовский и земской школы учителя Виктора Синиц(), жена Агафия Ипполитова». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 1)
- «07.08.1881. (родился) Евмельян. Селения Бокового крестьянин Николай Евмельянов Заиц, и законная жена его Феона Григориева, оба вероисповедания православного. Восприемники: селения Бокового Свято Покровской церкви и.д. псаломщика Платон Ананиев Голубовский и состоящего ()бевательной службы Василия ()щенко, жена Дария Иоаннова». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 1)
- «27.09.1881. (родился) Роман. Селения Бокового крестьянин Иоанн Давидов Сердюк, и законная жена его Евфросиния Владимирова, оба вероисповедания православного. Восприемники: селения Бокового Свято Покровской церкви и.д. псаломщика Платон Ананиев Голубовский и крестьянине Макария Бело()са, жена Онисия Давидова». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 1)
- «29.08.1882. (родился) Александр. Селения Бокового крестьянин Антоний Евфимов Яцечко, и законная жена его Капитолина Иоаннова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Новогеоргиевский мещанин Евфим Иерофеев Кузнецов, и селения Бокового Свято-Покровской церкви и.д. I псаломщ. Платона Голубовского, дочь София девица». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 2)
- «13.01.1886. (родилась) Татьяна. Селения Бокового крестьянин Андрей Васильев Белой и законная жена его Мария Васильева, оба православные. Восприемники: Елисаветградский мещанин Григорий Феодоров Кундик и псаломщика Платона Голубовского дочь девица София». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 3)
- «11.01.1886. (родился) Феодосий. Селения Бокового крестьянин Евдоким ()нов Довгаль и законная жена его Мелания Иоанникиева, оба православные. Восприемники: Селения Бокового Свято-Покровской церкви, псаломщик Платон Ананиев Голубовский, и приходского священника Феодора Ногачевского жена, Мария Иоаннова». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 3)
- «25.08.1886. (родился) Тит. Селения Бокового крестьянин () Кондратов Козак и законная жена его Анна Павлова, оба православные. Восприемники: Селения Бокового Свято-Покровской церкви, псаломщик Платон Ананиев Голубовский, и крестьянина Дамиана Моло() дочь девица Иулиания». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 3)
- «19.10.1886. (родилась) Анастасия. Селения Бокового крестьянин Сер() Афанасиев Довгаль и законная жена его Матрона Василюва, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового Свято-Покровской церкви, псаломщик Платон Ананиев Голубовский, и крестьянина Иоанна Кравченка жена Ольга Трофимова». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 3)
- «08.05.1887. (родился) Иоанн. Селения Бокового крестьянин Трифон Трофимов Москаленко и законная жена Агафия ()мидова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Елисаветградский мещанин Григорий Феодоров Кундик и селения Бокового Свято-Покровской церкви, псаломщика Платона Ананиева Голубовского дочь девица София». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 3)
- «16.10.1887. (родилась) Параскева. Селения Бокового крестьянин И() Александров Назаренко и законная его жена Ирина Павлова, оба вероисповедания православного. Восприемники: с. Бокового состоящий в запасе армии () Моисеев Сердюк и селения Бокового Свято-Покровской церкви, псаломщика Платона Ананиева Голубовского дочь девица София». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 3)
- «06.11.1887. (родилась) Екатерина. Селения Бокового крестьянин Власий Трофимов Феденко и законная его жена Евфросиния Даниилова, оба вероисповедания православного. Восприемники: с. Бокового крестьянин Иоанн ()фанов Карабыло и селения Бокового Свято-Покровской церкви, псаломщика Платона Ананиева Голубовского дочь девица София». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 3)

«04.02.1888. (родилась) Агафия. Селения Бокового умершего крестьянина до рождения младенца () Иоаннов Довгаль и законная жена его Ав(л)ания Иоанникиева, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового Свято Покровской церкви псаломщик Платон Ананиев Голубовский и приходского священника Феодора Ногачевского жена, Мария Иоаннова». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«22.02.1888. (родился) Александр. Селения Бокового крестьянин Симеон Давидов Сердюк и законная жена Мария Иоаннова, оба православные. Восприемники: селения Бокового крестьянин Иоанн Иоаннов Кравченко и Боковской Свято-Покровской церкви, псаломщика Платона Голубовского дочь девица, София». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«14.04.1888. (родилась) Ирина. Деревни Савченой Балки крестьянин Платон Симеонов Николаенко и законная жена его Мотрона Авраимова, оба православные. Восприемники: селения Бокового крестьянин Макарий Иларионов Белокрыс и селения Бокового Свято Покровской церкви, псаломщика Платона Голубовского дочь девица София». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«04.06.1888. (родился) Леонид. Селения Бокового крестьянин Антоний Евфимов Ящечко и законная жена его Капитолина Иоаннова, оба православные. Восприемники: Селения Бокового Свято-Покровской церкви псаломщик Платон Ананиев Голубовский и крестьянина Иоанна Лисенка жена, Анна Иерофеева». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«12.07.1888. (родился) Михаил. Селения Бокового состоящий в запасе армии унтер-офицер Антипий Ионов Бойко и законная жена его Екатерина Онисифорова, оба православные. Восприемники: Селения Бокового Свято-Покровской церкви псаломщик Платон Ананиев Голубовский и диакона той-же церкви Онисифора Новицкаго дочь девица, Анастасия». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«14.07.1888. (родилась) Елена. Селения Бокового крестьянин Гавриил Титов Довгаль и законная жена его Ксения Ал(к)иева, оба православные. Восприемники: Селения Бокового Свято-Покровской церкви псаломщик Платон Ананиев Голубовский и девица крестьянка Христина Титова Довгалева». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«02.09.1888. (родилась) Елисавета. Деревни Обыток крестьянин Корнилий Филиппов Шапов() и законная жена его Мар() Максимова, оба православные. Восприемники: Селения Бокового Покровской церкви псаломщик Платон Ананиев Голубовский и крестьянина Антония Обойды-Хаты жена, Елена Трофимова». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«07.01.1889. (родилась) Татиана. Селения Бокового крестьянин Сергей Афанасиев Довгаль и законная жена его Матрона Василиева, оба православные. Восприемники: Селения Бокового Свято-Покровской церкви псаломщик Платон Ананиев Голубовский и крестьянина Иоанна Кравченка жена, Ольга Трофимова». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«29.01.1889 (венчались) Селения Бокового крестьянин Константин Феофанов Москаленко (23 лет), первым браком вероисповедания православного и селения Бокового Покровской церкви псаломщика Платона Ананиева Голубовского дочь девица, София (21 лет), первым браком, вероисповедания православного. Поручители по жениху села Бокового крестьяне Андрей Дмитриев Манько и Павел Иоаннов Довгаль. По невесте дворянин Сергей Викторов Щелкан и священника сын Иаков Феодоров Ногачевский. Священник Феодор Ногачевский. Диакон Онисифор Новицкий. Псаломщик Платон Голубовский». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«20.11.1889. (родился) Николай. Селения Бокового крестьянин Константин Феофанов Москаленко и законная жена его София Платонова, оба православные. Восприемники: деревни Мажаровки состоящий в запасе армии унтер-офицер ()онисий Иосифов Иванов и селения Бокового Покровской церкви псаломщика Платона Голубовского дочь девица Мелания». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«04.12.1889. ...Восприемники: ...селения Бокового Покровской церкви псаломщика Платона

Голубовского дочь девица Мелания». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 4)

«06.03.1891. (родился) Василий. Селения Бокового крестьянин Ан() Евфимиев Яцечко и законная жена его Капиталина Иоаннова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового Свято Покровской церкви псаломщик Платон Ананиев Голубовский и с. Бокового крестьянина Космы Довгала, жена Мария Григориева». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«28.09.1891. (родился) Александр. Селения Бокового состоящий в запасе армии унтер офицер Антипий Ионов Бойко и законная жена его Екатерина Онисифорова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового Свято Покровской церкви псаломщик Платон Ананиев Голубовский и с. Бокового крестьянина Кондрата Титченка, жена Зиновия Николаева». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 5)

«29.06.1893. (родился) Петр. Селения Бокового крестьянин Антоний Евфимиев Яцечко и законная жена его Капиталина Иапетова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового Свято-Покровской церкви псаломщик Платон Ананиев Голубовский и с. Бокового Свято-Покровской церкви священника Стефана Сандулевского дочь девица Феодора». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 6)

«05.11.1893. (родился) Павел. Селения Бокового отставной унтер офицер Хрисанф Афана() Довгаль и законная жена его Иу()ния Хрисанфова, оба вероисповедания православного. Восприемники: Селения Бокового Свято-Покровской церкви псаломщик Платон Ананиев Голубовский и крестьянина Михаила Ярошенка жена Агафия Дорофеева». (ДАКрО Ф.704, оп.1, спр. 6)

«07.02.1895. (родился) Федор. Селения Бокового крестьянин Павел Феофанов Москаленко и законная жена Мария Игнатиева, оба православного вероисповедания. Восприемники: Селения крестьянин Константин Андреев Волк и села Бокового Покровской церкви псаломщика Платона Голубовского, дочь девица Любовь». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«02.07.1895. (родилась) Мария. Селения Бокового крестьянин ()ний Евфимиев Яцечко и законная жена его Капиталина Иоаннова, оба православного вероисповедания. Восприемники: Селения Бокового Покровской церкви псаломщик Платон Ананиев Голубовский и крестьянина ()ия Козака жена София Иерофеева». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 7)

«19.05.1897. (родился) Константин. Села Бокового уволенный в запас армии рядовой Андрей Павлов Люткев() и законная его жена Анна Антониева, оба православного вероисповедания. Восприемники: Села Бокового крестьянин Константин Феофанов Москаленко, и села Бокового Покровской церкви псаломщика Платона Голубовского дочь девица Любовь». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 8)

«29.08.1897. (родилась) Любовь. Села Бокового крестьянин Константин Феофанов Москаленко и законная жена его София Платонова, оба православного вероисповедания. Восприемники: Села Бокового крестьянин Иоанн Тимофеев Гуринский, и села Бокового Свято-Покровской церкви псаломщика Платона Голубовского, дочь девица Любовь». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 8)

«12.10.1897. (родился) Иаков. Селения Бокового крестьянин Ант() Евфимиев Яцечко и законная жена его Капиталина Иоаннова, оба православного вероисповедания. Восприемники: Селения Бокового Покровской церкви псаломщик Платон Ананиев Голубовский и дворянина Михаила Игнатиева Лысякова жена Елена Но()ева». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 8)

«02.11.1897 (венчались) Села Федоровки крестьянин Николай Иоакимов Ильченко (20 лет), православного вероисповедания первым браком и села Бокового Покровской церкви псаломщика Платона Голубовского дочь Любовь (20 лет), православного вероисповедания первым браком. Поручители по жениху села Федоровки крестьяне Иоанн Григориев Ильченко и Поликарп Иоаннов Плискан. По невесте села Бокового Покровской церкви псаломщик Алексей Никаноров Любинский и крестьянин Константин Феофанов Москаленко». (ДАКрО, Ф.704, оп.1, спр. 8)

Л.М. Блідар, смт. Улянівка, Кіровоградська обл.

Про рід Шарат*

Я, внучка Шарати Анастасії Іванівни, правнучка Шарати Івана Кузьмовича, праправнучка Кузьми, Пантелеймоновича Шарати (1839 р. – 21 серпня 1890 р. в с. Бокове) та його дружини, а моєї прапрабабусі Марії Іванівни Шарати 1833 р. н.

Ні прапращурів, ні пращурів я не знаю, бо всі померли молодими в тяжкі буремні роки. Не знаю і нащадків, скільки їх було, як жили. Кузьма Пантелеймонович прожив 51 рік. Вмер в своєму селі, прожив з дружиною, пережив її на 3 роки, хоч старша була від нього на 6 років. Скільки було дітей у них, я не знаю.

Прадід Іван Кузьмович Шарата і прабабуся Сусанна Петрівна Шарата теж прожили свій вік в с. Бокове, мали землю свою, реманент, тяглову силу. Трудилися коло землі і не бідували. Були «хазяї». Мали талант до рукоділля. Бабуся Сусанна ткала килими, рядна, рушники, вишивала хрестиком дуже гарно, а дідусь Іван чинив шкіру і шив дуже гарні і дорогі чоботи. Продавали на ярмарках та базарах свої товари. Мали 6 (шестеро) дітей, з яких двоє померли малесенькими, до 2-х місяців (хлопчик Саша – 1880 р. та дівчинка Варя 1886 р.). Четверо вижили: три дочки і син, прожили всі по 80 років. Дідусь Іван Кузьмович був дуже трудолюбивий, не питуший козак, вільнолюбивий та великий правдолюб.

Ми цілими днями трудитися коло землі, давати всьому роду, забував про відпочинок, перекурювати не любив, обідати й полуднувати теж, бо це заважало працювати. Снідав рано, до схід сонця, а обідав – вечеряв після трудового дня. Це і стало причиною його смерті трагічної.

В той день орали ріллю на полі, дід ходив за плугом цілий день, а це виснажливий вид роботи. Вони дуже поморилися, не можна було у загінці (у борозні) зупинятися, а віл оступився і попав ногою в плуг, впав і поламав ногу. Прийшлося воля дорізати. Наварили м'яса, наїлися орачі з горя більше, як треба. В діда вночі заболів живіт, думали пройде, три дні спасали як могли, та нічим не допомогли, бо стався заворот кишок. Від цього й помер у розквіті трудових сил. Потрібну було оперативне втручання зробити вчасно, та не сталося так.

На той час дочки вже всі були замужем, один син Прокіп ще був парубок. Дід любив своїх дітей, піклувався про них.

Зятів поселив на своїй землі, допоміг побудувати хати, обзавестись господарством. Щедрий був і совісний. Не любив ледачих, брехливих, хвалькуватих. Не пустив дочок у сім'ї своїх зятів. Хотів, щоб онуки вирости справжніми козаками. Коли 15-літню Олену (дочку) посватав син куркуля Антон Феденко, якому було 16 років, то дід був проти, щоб вона виходила заміж. А було це так. Зібралися їхати на ярмарок. Повний віз товару. Зверху дівки у вишиванках. Три дівки, гордість батька, чому би людям не показати. Була неділя. Запріг Іван Кузьмович коней вороних, а Олена – середня дочка не сідає на воза, не хоче їхати, бо вчора батько сказав, що нехай Антон не липне, бо ти за нього не підеш. Коли на баских конях і бричці влітають на подвір'я старости. Дід кинувся до дочки, так ось чого вона не хоче їхати з ним. Так ти що, питає і крикливо підвищує голос, підеш за Антона без мого благословення? Олена відповіла, що так, піду. Замахнувся батько батою вперіцив і вдарив дочку, а потім переламав батіг і кинув об землю. Мабуть, до душі була ствердна відповідь козацької дочки, бо після цього впали обоє дітей на коліна і попросили в батька згоди на шлюб. Батько розчулився і запросив старостів до хати. Шлюб був щасливий. Прожили в парі більше 70 років, з усіх воєн вертався Антон – зять, живим. Виростили трьох синів – Василя, Семена і Івана.

Дід Антон Феденко був єдиним батьком – хрещеним і дідом усім дітям і онукам рано посиротілим іншим дітям Шарати Івана Кузьмовича після його трагічної загибелі. Родичався з усіма, вчив, як жити в повазі та любові до рідних. До самої смерті називав Олену своєю голубкою і помираючи

* Від упорядника збірника. Шарата – дівоче прізвище моєї бабусі Марії Лук'янівни Сердюк. В Додатку до статті пані Блідар Л.М. я розмістив родинне дерево Шарат, більшість з яких на сьогодні проживає в Миколаївській обл. (Гарбузинка, Вознесенськ тощо). В Бокову Шарати переселилися з колишнього сотенного містечка Піщаного (зараз Золотоніський р-н) в першій пол. 1790-х р.р. В 1801 році виборним сл. Бокової був Данило Шарата, народжений в Піщаному, писемний. В період з 1929 по 1931 р.р. більшість Шарат Бокової були визнані «куркулями», їх розкуркулили і вигнали з своїх хат. Всі сучасні Шарати походять від перших відомих нам братів Шарат Ігнатія і Петра. Ігнатій був сотником Піщанським Переяславського полку в 1727 і 1732 р.р., городовим отаманом Піщанським в 1728 і 1731 р.р. Джерела - РГАДА, ф. 140, оп. 1, спр. 28, л. 144, ЦДІАУК, ф. 51, оп. 3, спр. 19365, РГАДА, ф. 248, оп. 102, спр. 8250; Генеалогія українського козацтва. Переяславський полк. Володимир Кривошея. Київ. 2004, Козацька старшина Гетьманської України. В. М. Заруба. Дніпропетровськ. 2011; ДАОО, ф. 37 – метричні книги Гурівки, Вербложки, Варварівки, Бокової.

попросив: «Ти ж, голубко, не барися, я буду і там тебе чекати». До року померла і баба Олена. Пішла по-маленьку в магазин, купила цукерок і печива, обійшла нас, родичів, по дорозі, а коли прийшла додому, лягла відпочити, роздала всі гостинці дітям і онукам, своїм і чужим, та й спочила вічним сном у мирі та спокої. Я, онучка її меншої сестри Анастасії Шарати (баби Шаратихи), про яку я напишу нижче завжди вважала цю сім'ю за зразок подружнього життя бо своїх ні діда рідного, ні батька не знала. Вони загинули в лихоліттях воєн (дід в 1916, а батько в 1944 році).

Син Іван Антонович Феденко був моїм весільним батьком. Так вирішили всі мої рідні, а ключовим рішенням цього була моя мама, адже її хрещеним батьком був Феденко Антон. Про свою рідну бабусю, найдорожчу мою няньку, співбесідницю, біля якої довгими зимовими вечорами я слухала оповідання про життя Шаратів, Анастасію Іванівну Шарату, в шлюбі Кравченко, мені хотілося б розповідати всьому світові день і ніч до кінця свого життя. Про її набожність, доброту, порядність, совість, про всі найбільші чесноти на землі, якими тільки може молодіти людина. Прожила вона 80 років, виростила сама четверо дітей, хоч в шлюбі з дідом Дем'яном прожила 6 років, поки його на війну не забрали.

Всього шість років, то в 24 роки вже була вдовою. Дуже все життя жаліла, що була безграмотна. В школу не ходила, бо дівчат не брали. Народилася вона 10 березня 1892 року, а школа була церковно-приходська. Батько Іван Кузьмович хотів, щоб діти були грамотні, тому пішов на такий шлюб. Хлопчик Саша помер на 2 місяці від народження, а народилося вже четверо дівчат, надії на спадкоємця були мізерні. Тому постригли Олену (бойову козацьку дочку) одягли, як хлопця, назвали Сашком і відправили в школу разом із сусідськими хлопцями. Цілу зиму дяк не знав, що серед учнів є дівчинка, азбуку вивчила, буквар, писати навчилася – грамоти. Так одна з трьох дочок навчалася трохи в школі, а інші вміли тільки писати свої прізвища та ім'я друкованими літерами. Та це хитромудре рішення батьків стало відоме пізніше, батьків попередили тихенько, що це гріх, щоб більше дівчат в водили не в школу, а в церкву. Дяк навіть хабаря вимагав за це, але дід не любив тих, хто давав і брав хабарі, тому коли народилася моя бабуся треба було віднести барана за реєстрацію хрещення Насті. Дід розгнівався на попа чи дяка і не поніс, а сусід – потіє чи то теля чи баранця, бо теж хрестилися в той день дівчинку. Отже, сусідську дівчинку назвали Надія, а Шаратівну – Настя, що було проти їхнього бажання. Нема в родовому дереві навіть запису, що 10 березня 1892 р. в сім'ї Шарати І.К. і С. П. була охрещена і зареєстрована дівчинка, хоча метрику, видану тоді, бабуся зберегла до останнього дня свого земного буття.

Немає запису в церковних архівах і дати народження найменшого сина Прокопа Шарати, якого все-таки народила прабабуся Сусанна Петрівна, який виріс, був грамотний як на той час (через 12 років) служив в Армії, був спадкоємцем батька та матері, але весь інвентар, землю, худобу здав в колгосп, а сам працював в сільській Раді, після революції і після армії в органах внутрішніх справ. З села поїхав в Кривий Ріг, хату продав і 28 років в село не повертався, бо з Кривого Рогу його забрали в Харків – тоді столицю України – охороняти військовий завод, потім в Омськ, Томськ, разом із заводом, евакуювали і сім'ю, дітей не було, на війну не брали, бо була броня.

Тільки через 28 років, в 1950 році приїхав Прокіп Іванович з дружиною Тетяною Аврамівною Ніколаєнко – уродженкою з села Варварівки в Бокову. Зустріла рідня дуже радо свого брата, дядька, діда Прокопа.

Зупинився у Феденко Олени Іванівни, там була зустріч всієї великої рідні, яка осталася жива після воєн, голодів, епідемій.

На той час Прокіп Іванович жив у м. Новосибірськ, куди разом зі своїм військовим заводом був евакуйований в роки війни. Жив по вул. Станіславського д.1 кв. 52. Працював після виходу на пенсію кожне літо завгоспом в піонерському таборі в с. Боровое, де оздоровлялися діти працівників цього військового заводу, а його дружина – сестрою – хазяйкою тут же. Вони були опікунами племінниці бабиної. Діда завжди обирали головою батьківського комітету. Він цим дуже пишався, вважався хорошим опікуном, вихователем. Кожного року, як тільки закінчувався оздоровчий сезон, дід Прокіп і баба Таня приїздили в Бокову і тут зимували у моєї мами Насті аж до травня місяця поки не розпочинався новий оздоровчий сезон в піонерському таборі. Після смерті моєї мами вони, приїздили ще 10 років поспіль в Бокову, до моїх брата та сестри, бо я вже жила в Ульяновському р-ні Кіровоградської обл., а старих людей тягнуло до своєї землі, до свого родинного гнізда. Та вже більше ніде їм не було так добре і затишно, як у сім'ї племінниці Софії – моєї мами, бо померла вже Тетяна Аврамівна там в Новосибірську, тоді померла і моя мама в 1976 р. і ще років декілька дід приїхав до

брата в Братолюбівку, до сестри (моїх) та й перестав їздити. Коли в 1986 році я приїхала останній раз на вокзал в м. Кіровоград, щоб відправити його поїздом в м. Новосибірськ, Прокіп Іванович був веселий, жартував, не хотів брати великих ящиків з продуктами, все питав «це що все мені?» і пояснив, що він вирішив вже для себе, що по приїзду буде жити в будинку для престарілих ветеранів військового заводу.

Було йому вже за 80 років, хоч ще був при силі, високий, підтягнутий сивий розумний козак. Останній Шарата, який не мав нащадків. Все своє життя силу, здоров'я віддав людям свого роду чи інших родів, як і багато інших чоловіків, яке пройшли через чорнила революцій, воєн всіх, які тоді точилися, голодів та інших бід, які випали на долю нащадків козацького роду Шаратів.

Ще один епізод із життя Прокопа Івановича, який змусив його виїхати із с. Бокове.

Коли він після армії служив в сільській раді, не знаю, як його посада тоді називалася чи дільничний міліціонер чи як по другому, проти нього був замах на життя чи на його посаду. В нього був кінь, як службовий транспорт, бо село Бокова дуже велике, десятки кілометрів і ось однієї темної ночі йому на дорозі підставили борони догори зубами чи як вони тоді називалися. Кінь налетів на ті гострі борони і покалічив ноги, впав на ті борони і Прокіп Іванович, і загнав у тіло цей ржавий метал, довго лікувався, але був молодий, здоровий і цей замах на вбивство подолав. Після виздоровлення його направили органи в Кривий Ріг на охорону якогось важливого об'єкту, а з Кривого Рогу згодом перевели на підвищення по службі в столицю, яка тоді знаходилася в м. Харкові.

До горілки пристрасті не мали, вживали більше у випадку якогось шановного гостя, фізично працював дід Іван Кузьмович і завжди з тверезою головою, така була хліборобська наука. Але одного разу, їдучи з ярмарку, дід купив флягу горілки додому чи то у Варварівці, чи в Братолюбівці. Чомусь це було незаконно. Може був сухий закон тоді, до революції. А по дорозі додому закріпив, що слідом за ним (назирці) їде той, хто слідкував за тим, щоб горілку не купляли чи в шинку, чи в якій корчмі, а може в якихось продавців оковитої. Дід (тоді ще молодий козак) пришвидшив біг свого коня, а «агент» за ним і так аж на подвір'я в'їхали разом майже. Іван Кузьмович прожогом (дуже спритно) в хату, а той слідом і почав вимагати флягу з горілкою, бо у нього є дані, що горілку він привіз додому. Яке ж здивування було в цього стража порядку, коли він не найшов ніякої баклаги ні в діда, ні в хаті, хоч це було у нього на очах. Він сам собі не вірив, що проколовся, так довго сидів, їхав далеко і дурно. Вибачився – і з хати. Тоді дід не витримав і запросив його як гостя пообідати в хаті, коли вже така робота, бо на службі ж. поставила бабуся Сусанна обід гарячий на столі та й каже гость, що якби була б горілочка, то я б тоді нічого не зробив, випили б отут зараз, та й помирилися; на що Іван Кузьмович підійшов до вхідних хатніх дверей, де справа у вуглі висіло сито велике, глибоке, старе темне козацьке, ще з Січі дідове сито, а під ситом лежить баклажка з горілкою, куди дід як заскочив у хату її вкинув. Здивуванню гостя не було меж, хата мала, з меблів одна лава, стіл і мисник, а під ситом не додумався обшукати. Каже – Іван Кузьмович, що син народився в нього, то й придбав півлітра, давайте за його здоров'я і вип'ємо. Оце такий був винахідливий мій прадід Іван Кузьмович Шарата, добрий господар, батько, чоловік, царство йому небесне.

Не дивлячись на те, що в родині всі чоловіки молодими пішли з життя, а може і завдяки цьому, бо кажуть, що про померлих погано не згадують, у нашій родині культ батька, діда, дядька, брата, внука дуже цінувався, прославлявся всіма жінками роду, хоч жінки козачки були не ликом шиті і керували чоловіками так, що ті слухали їх «безпрекословно», без сварок, обід, бо результат завжди приписувався чоловікові, а баба раділа, що все так вийшло, як вона спланувала. Мир і злагода, любов і повага, було основою всіх сімей нашого великого роду. Цим і завдячуємо нашим пращурам – козакам. Наполегливим, рішучим, толковим, мужнім з діда – прадіда.

Нас багато нащадків було і є тепер: вчених, розумних, з великим життєвим досвідом, з високими досягненнями в житті і без них, але слава Богу, ніхто не пропив свого чинного імені, не вбив нікого, в тюрмах не сидів. Заповідали предки завжди перед тим, як поступити, треба добре подумати, зважити. Якщо не по-твому, то відійди, прости і живи далі з спокійною совістю. Ламати через коліно, добиватися всіма правдами і неправдами свого – це гріх, насильство над особистістю.

У середньої дочки Іван Кузьмовича життя склалося дуже нелегко, у Насті Шаратівни.

Дуже важко було в голодні роки без чоловіка. Допомогала маленьких онучат спасти від голоду бабуся Сусанна Петрівна. В пазусі приносила вузлик пшона на кашу, варила і сідала дивитись як троє онучат з однієї миски виїдають цю їжу. Так прискіпливо дивилась сама, щоб переконатись, що виживуть онуки, бо мама Настя молода і тяжко робила коло землі, вдова. Та все одно якось замітила,

що у маленького Яші почали пухнути ноги і забила тривогу. Виявилося, що Яша маленький не вмів їсти гарячої їжі, а ждав поки вихолоне. А дівчатка голодні вмгли їсти гарячу кашу і виїдали її швидше, поки вона охолоне. Тоді бабуся почала окремо кожного садити з своєю порцією, щоб виїдав кожен скільки йому мама вділить. І нам своїм онукам розповідала, вчила цієї материнської премудрості. Дівчата Саша і Соня були змалечку совісні і відповідальні і ще з 5 років пішли в люди заробляти собі на кусок хліба й одяг. Сашу найняли ще до революції куркулі, багаті хазяї пасти гуси, багато було гусей, давали їсти, взували, одягали в домотканий одяг і давали на зиму трохи харчів. А Соню найняли глядіти двох маленьких дітей і носити в жнива обід на поле в горнятках хазяям, який варила їхня пристаріла мати. Так і вирости в наймах і вижили. Маленький Яша ріс на кілочку прив'язаний коло своєї бабусі старенької, бо мати ходила аж за 18 км теж по найму в економію аж в Лозоватку, Криворізький район, за мішок зерна або муки (що давали).

А потім працювали в колгоспі, все в огородній бригаді і в саду. Була вже і корова, і птиця, і поросля, город майже гектар, сіно, верби, садок. Сама прожила весь вік. В колективізацію посвтався хлопець до неї, Стеценко Григорій, зійшлися жити та не довго, бо коли сіяли в колгоспі зерно, Гриша набрав трохи зерна на крупу і пригорнув у землі під посадкою, щоб потім хоч кулішу варити та якось не вмерти з голоду. Та хтось видав його, був такий випадок. Від цього парубка бабуся народила хлопчика Івана (Стеценка Івана Григоровича), дитину він зареєстрував, а сам втік з села чи то в Кривий Ріг чи в армію. Ніякої допомоги не одержувала, виростила сама, прожив він до 80 років, з батьком не спілкувався. До трьох сиріт додався ще четвертий рот. Було для кого жити і працювати.

Про найстаршу дочку Шарати Івана Кузьмовича Марію теж можу дещо розповісти. Віддав батько її заміж тут же в Боковій за дуже гарного, не бідного, настоящего козака заміж, за Козака Федора, навіть прізвище було співзвучне. Була земля, плотня велика, де виготовляли вози, діжки, колеса (дерев'яні вироби), та весь цей промисел закінчився великою трагедією в їхній сім'ї. Було вже двоє дітей - Параска і Микола. Марія вела домашнє господарство, а чоловік все в плотні, тут же на одному дворі. Марія і в плотні стружки, трісси замітала. Був у діда Федора за помічника Бойко Микола, не знано на яких правах. Зробив Федір йому зауваження, та мабуть і не одне, що сокира не надто гостра, треба ще підточити. А той стояв на своєму, що гостра вже далі нікуди. Заспорили, що такою гострою сокирою можна і голову відрубати. Поклав до колоди Федір голову, а Микола замахнувся з усієї дурі – сили і відрубав голову. Відрубана голова чоловіка покотилася прямо під ноги жінці, тільки дві великі сльози скотилися з його очей. А вбивця Бойко М. вибіг із сокирою з хати і побіг на долину в очерети, збіглися люди, були і якісь правоохоронці, до самого вечора шукали, але безрезультатно, счез, як в землю провалився, було не до нього тоді, бо були війни, революції, голод. Тільки років через 20 мая мама – дочка Анастасії Іванівни, працюючи на шахті в Донбасі разом з односельцями бачили його цього страшного чоловіка там на шахтах Донбасу. Впізнали його, він дуже заблід і перелякався, але на цьому все і закінчилося. Це було в 30-х роках, в голодовку спасалися мої рідні на шахтах м.Сніжне Донецької обл.

Туди забрала моя мама і батько бабусю Анастасію з двома хлопцями Яковом і Іваном, щоб тут вони не померли з голоду. Бабуся хворіла, а хлопці ще не могли самі вижити. Хоч Яків – старший поліз так у шахту добувати вугілля, не знаю, яку він роботу там робив, але під землею. Там йому відірвало литку і всі м'язи на нозі, скалічив ногу, лікували в м. Кургані в Росії, 24 роки, щорічно, під загальним наркозом тягли шкіру з живота та з інших частину тіла до пораненої ноги, щоб залатати рани, але марно. Закінчилося ампутацією ноги уже тут, в Боковій. Сім'ї не мав, пристав до жінки з двома дівчатами в м. Липецьку, так жила його старша сестра Шура, працював сантехніком. Жінка ця була тяжко хвора, у неї в організмі в кишечнику жив який величезний гельмінт, боролосся з ним все життя, але так дочки вирости, забрали її до себе в квартиру, а Якова посадили на поїзд і німечного (бо глушив свою біду горілкою) відправили в с. Бокову до матері.

Нічим іншим заглушити горя і болі він не міг, бо 24 рази був під тяжким наркозом. Організм вимагав знеболення і далі. Отаку «допомогу» привіз син додому старенькій одинокій матері. Але чим могла допомагала йому. Хата плетена хмизом на дерев'яних стовпах вже зовсім була не придатна, та все ж бабуся відділила стіною йому частину хати і зробила йому окрему кімнату, та й стіна вимурована з лампачу, сама підперла стелю, яка вже обвисла над головами.

Просив матір, щоб гнала горілку – первак для обезболювання, приносили іноді і родичі. Трохи легше стало, коли ногу відрізали повністю. Бабуся Настя вже тяжко захворіла, не могла вести господарство, забрала її моя мама, де вона скоро і померла голодною смертю, не приймав організм

навіть води, не могла ковтати вже.

Але цілий місяць лежала, все відповідала, що нічого в неї не болить, і тихенько при повному розумі померла, попросивши дочку покласти її на долівку і лягти їй на руку. Так в обіймах моєї мами, Соні, і пішла у вічність. Я на похороні навіть не змогла побути, бо далеко, жара і місячна дитина у мене, та і я після операції важкої. Цілих 40 років я про це дуже шкодувала і мені снився один і той же сон; снилося, що я забула за бабусю, що вона все ще жива в своїй старенькій хаті, я, навіть бачила, як вона постаріла. Дуже мені було сумно і тяжко за моєю Боковою, ріднею, що діти мої не знають моєї рідні, хоч ми родичалися, щороку приїздили на гробки, вже було тих могил багато.

Мама вскорості через 6 років померла, хворіла на рак. Та коли вже стало дуже сумно і сни не давали спокою, я збрала свою сім'ю і поїхали спеціально на бабусине дворище, на місце моєї колиски. З хати тільки горбок землі залишився, помолилися, панахиду відправили, поминальний обряд справили, попрощалася з кожним деревом, кущем, квітами і дав мені бог онучку, яку дочка назвала Анастасією. Найменша дочка і найменша онучка. Не відпускав мене рід Шаратів все життя. Дуже міцний родинний зв'язок був і є, і продовжується.

Та щоб закінчити розповідь про Якова (Шарату) Кравченка, хочеться ще про одне добре діло моїх родичів розповісти (родинне діло). Коли померла бабуся Настя, Яків сам город обсажував, сидючи на табуретці, пенсія була у нього хороша і прийшла до нього допомога – одинока бездітна жінка, в якій не було хати, бо хтось там з рідні ту хату собі забрав. Стали вони вдвох жити, а хата валиться. Тоді мама моя Софія організувала з своїми дітьми та іншими родичами хто міг допомогти, побудувати нову невелику хату тут же на цьому подвір'ї, з саману який нарobili один рік, а на інший і хату поставили, шифером укрили. Велика кімната, простора кухня з грубою, коридор і веранда. Вимазали, побілили, дали всього посуду, постіль, одяг. Став дядько Яша на старість хазяїном, одне тільки мішало – треба було пити горілку або вино. Цього довго новостворена сім'я не витримала, бо померла моя мама, основна його підтримка.

Була ще старша сестра Шура, але вона там залишилась в м. Липецьку. Там вона прожила до 92 років, мала сину і дочку, працювала весь свій вік продавцем. Дуже кохалася в квітах, торгувала ними, мала такий бізнес до самої смерті. Хоч жила в місті, але квіти вирощувала, любила землю, як і всі Шарати. Я дівчиною посилала родичам в м. Новосибірськ, де жив Прокіп Іванович Шарата, по його проханню, насіння квітів з Бокової. Розказував дід, що кругом, де тільки можна було сіяти матіоли, чорнобривці, майори, гвоздики, нагідки, драголюби та любистки – все це сіялося і на дачах, і на балконах і в піонерських таборах, на клумбах в місті. Сибіряк знає, що це квіти з України, просили ще насіння всякого, а особливою шаную і потребою користувалася наша сушена вишня. Посилки ми пересилали їм завжди і часто. В посилку обов'язково клали грілку резинову олії соняшникової, дуже пахучої і грілку Боківської горілки, фруктової, буякової – перегон, первак і цукрової, та ще гарний шмат кілограмів 2 – 3 сала (товстого, топкого, як масло). Ми ж у відповідь одержували 10 кілограмів одягу гарного, взуття, гостинців і обов'язково картопляного крохмалю, бо в Боковій з картоплею завжди була проблема – то сорти були неврожайні, то засуха, а їли, в основному, картоплю.

Кабана кололи раз у год, а сало солоне їли цілий рік. У всіх нащадків Шарат залишилися діти, онуки, правнуки. Я написала коротко і стисло про перше покоління, про дітей Івана Кузьмовича Шарати та дещо про чоловічий рід, продовження роду Шаратів і великою тугою підтверджую, що по чоловічій лінії, на жаль, більше не знаю, хоч родичі Козаки – нащадки старшої дочки, іменно під прізвищем Козак і правнуки. Козак Олександр Миколайович, син Миколи Миколайовича Козака, живе у Дніпропетровській області, правнук Козака Федора (Шарати Марії Іванівни) убієнного сокирою в своїй плотні, бо в Параски був один син Москаленко Іван Федорович, який помер молодим, є внук, який живе в Кривому Розі, але він ріс у чужій (бабиній) родині, бо мати теж молодою померла, то він про наш рід нічого такого не знає (я так думаю), бо виріс у сім'ї Сердюк Меланки Федорівни, батько Валерій має другу сім'ю, працює в Боковій кочегаром в дитячому садку.

Є ще в Кривому Розі Москаленко Федір Іванович, (ім'я Федора передається з покоління в покоління в честь убієнного діда Козака), але в нього дітей немає. У померлої Лариси залишився син Віталій Валерійович, який живе в Кривому Розі по вул. Косіора Соцгород, має двох близнюків хлопчиків, по 7 років тепер їм.

Про нащадків Шарати Олени теж треба дещо розповісти, бо старші мене родичі померли, а діти мої й не знають того, що я знаю, хоч є внуки, правнуки.

Було у них Феденків три сини – діти Олени Шаратихи. Всі вижили у голодовку, всі виростили в

Боковій. У війну загинув найстарший Семен, похований у Польщі в окремій могилі. Більше знає його внук Феденко Юра, живе в м. Долинська. Син Григорій (Георгій) уже помер, працював в с. Баштино директором школи і істориком, секретарем Долинського райкому партії. Був в Польщі, відшукав могилу батька. Близькі родичі знають більше, мають багато фотографії. Якщо збереглась, то це в ній фотографія 1915 року, де на ній сім'я Шаратів в повному складі.

Середній син Василь Феденко Антонович був партійний секретар в с. Боковій в нашому колгоспі ім. Будьоного, але попри всі заборони релігії щороку носив святити паски і цілу ніч в церкві стояв і молився богу. Що дивувало всіх, як він не боявся влади. Їздив верхи на коні власному і оберігав поле від розкрадання, боявся дід Антон, який сторожував баштан, свого сина, який об'їздив поля, щоб ми онуки не ходили на баштан просити кавунів або динь, бо що ж чужі тоді скажуть. Казав, що я сам вам принесу, а ви не йдіть на поле, а йдіть додому, там баба Олена вам дасть наїстися кавунів і динь. Василь Антонович мав двох дітей: дочку Галину і сина Анатолія. Син Анатолій поїхав до діда Прокопа в Новосибірськ, вивчився на військового льотчика. Мав там сім'ю, там служив на Байконурі. Там і загинув, виконуючи якесь завдання, додому не дозволили перевезти на поховання, а може й не було що везти: чи радіація чи вибух – родичі знали більше.

Тільки через десяток років як помер його двоюрідний брат Валентин – син Івана Феденка, теж молодий і теж трагічно в Кривому Розі (шофер), то привезли хоронити в Бокову, до батьків і дідів у хату, жили разом (баба Олена Шарата). Тоді Василь Феденко приніс поховальний одяг - костюм, сорочку, туфлі, майку і труси і попросив дозволу покласти це все в труну, щоб його син Анатолій мав цивільний батьківський одяг. Мабуть що там, на Байконурі, похорони були символічні.

Іван Феденко прожив усе життя в батьківській хаті. Працював бригадиром рільничої бригади. Дід Антон контролював своїх синів, вони його обожнювали, не дозволяв їм ніяких відхилень від поведінки. Ходив з ціпком і всіх повчав, совітував. Іде 80-літній дід в капелюсі тільки вуса довгі, білі козацькі вітер розвіває. Дуже гарні були вуса.

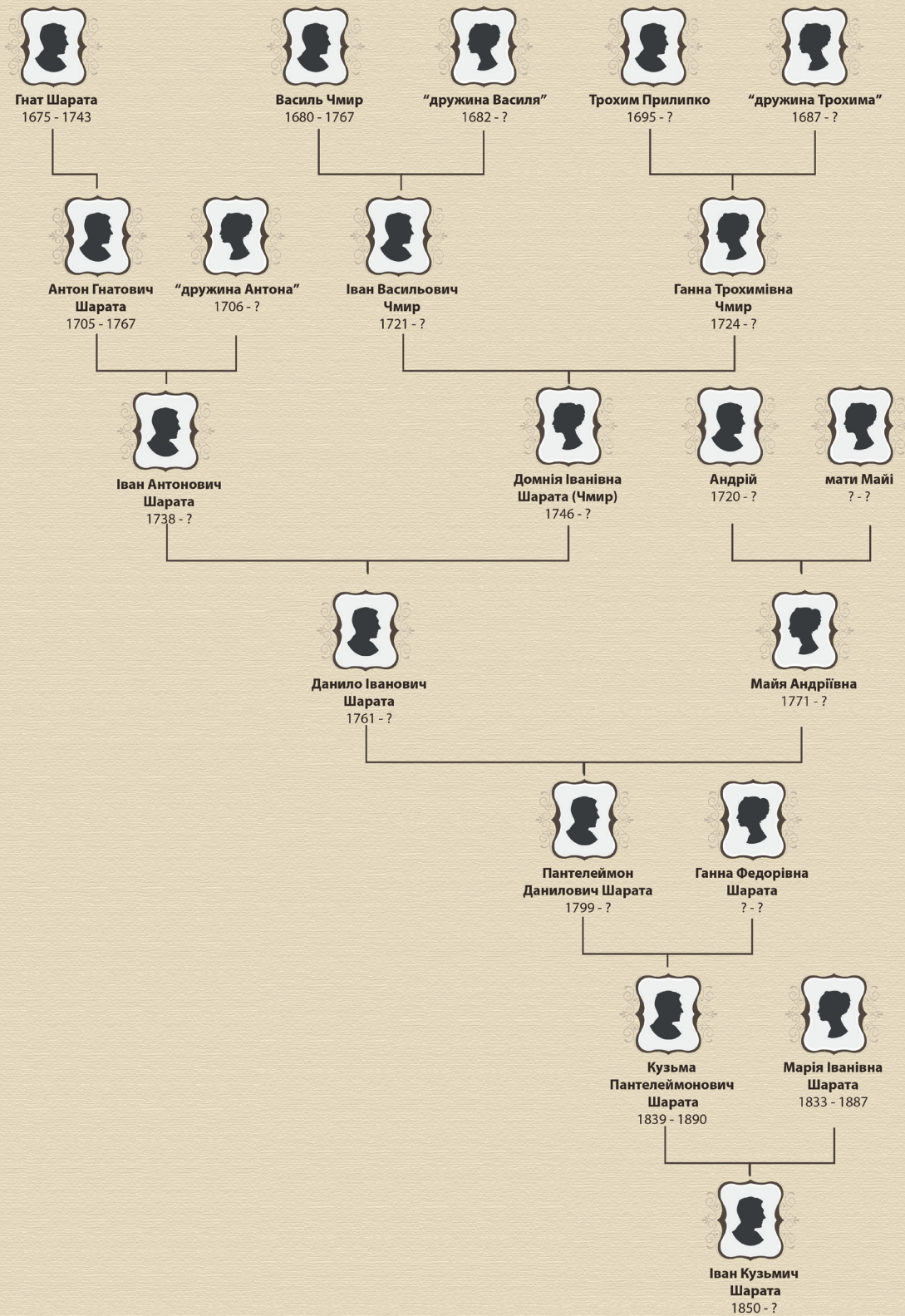
Фізично були здорові всі з Феденків, працювали на землі. Василь Феденко до самої смерті тримав корову і бичка вирощував.

Та нелюди, наркомани, а точніше організатор вбивства була дочка Голови Кіровської с/ради (Нелі). В той день коли дядько здав бичка за 800 рублів, вона приїхала до матері в село, а жили з Феденком на одній вулиці і привезла з собою двох наркоманів, які вночі всі троє вбили обох Феденків Василя і його дружину Наталку і забрали ті 800 рублів, залізли в хату через вікно, зв'язали, катували ветерана війни, 18 колотих ран нанесли, а дружину вбили теж і викинули в сіни. Після похорон в селі дуже боялися люди, але в Кривому Розі бабу Наталку виходили лікарі. Вона довго була в комі, а коли Бог повернув їй пам'ять (родичі знають більше і газети про цей нелюдський випадок писали і про те, як йшло слідство), то Наталя Іванівна Феденко (Біла) розповіла через півроку дочці, як це було. На підлозі в сінях від холоду вона зв'язана міцно почула, що її кличе чоловік тихенько і Наталя подала голос, вона застогнала. Тоді Василь каже, що він стікає кров'ю і до ранку не доживе, але він упізнав, хто їх і за що вбив. Якщо виживеш, то запам'ятай, що це дочка нашої головихи Нелі наче Михайлівни. Тільки нікому не кажи, бо ділу ходу не дадуть, а тебе вб'ють як свідка. Отак розпорядився внук Івана Кузьмовича Шарати, так взнали ім'я вбивці. Односельці про цей випадок добре знають. Знають, як із тюрми головиха привезла через рік дочку хоронити, що вбили її в тюрмі зеки за смерть ветерана війни, інші сумнівалися в цьому, а втім такий випадок був.

Жінки роду Шаратів усіх поколінь були мудрими, роботящими господинями, всі багатодітні були, вірні дружини, йшли в самопожертви своїм чоловікам, дітям, родичам, але курсу свого життя ні під якими ударами долі не міняли. Чоловіків оберігали, як безцінний скарб, як зіниці ока, якби не війни, були б ми всі щасливі і захищені. Особливо важко дітям без батьків, хто хотів, той і обідив. Працювали всі змалечку дома по господарству нарівні з дорослими, тож і вижили всі і в голодні роки, і у війни. Одна тільки бабуся Сусана Петрівна Шарата померла в 1933 році, хоч всіх підгодовувала з пазухи, завжди носила вузлик пшона. Але вже була старенька, мерзла, висадили її онуки, бо вже сама б не вилізла, там вона всю зиму і пролежала, годували в теплі, але смерть забрала. Царство їй небесне. Заповідали нам пам'ятати про її доброту, розповідати всім нащадкам, за могилкою доглядати, поминальні панахиди справляти, що і виконується дотепер. Ну і діда Івана Кузьмовича вважають усі родичі найстаршими членами роду і поховання родові в Боковому с. Біля могил цих збирається вся рідня щороку.

Місце поховання старіших членів роду ми не знаємо і запитати вже не має в кого. Може колись, дякуючи іншим відомостям від більшого кола рідні буде відомо, дасть Бог.

Пращури Івана Кузьмича Шарата

Джерела

Початки присутності кримських татар на Правобережжі Дніпра (у світлі листа османського Султана Сюлеймана Пишного до польського короля Сигізмунда I 1542 р.)

Питання, винесене у заголовок, має значення не лише для розуміння минулого Інгульського степу, але й ширшого кола проблем. Очевидно, йдеться про кордони Кримського ханату та стосунки з Османською імперією. Напряму це питання пов'язане із розумінням так званої “Ханської України,” яка своєю назвою вказувала на існування на османській території саме ханських володінь.

Джерела часто фіксують присутність кримських татар на Правобережжі до Південного Буга, Дністра і далі до Дунаю, які відносилися до османського пашалика (еялета). Йдеться про ногайські орди, які визнавали владу кримських ханів, і були тут відомі під назвами Буджацька або Білгородська орда, малий Ногай, а у XVIII ст. Єдисан. Кримські хани та інші представники ханської династії Герейів тут зимували або подовгу проживали. Дехто з родини Герейів тут навіть козакував, як по-татарськи називалося вільне та небезпечне життя принців, які з різних причин ховалися за межами Кримського ханату. Тут також були якісь ханські помістя та села, що приносили чималі прибутки. Наприкінці XVII – XVIII в оцих ханських володіннях осіли українські колоністи. Хани дозволили їм завести власну адміністрацію на чолі з гетьманом, через що навіть виникли поняття Ханської України, Ганьщини (себто “Ханщини”). Ці факти створюють враження про суверенітет кримських ханів на Правобережжі. Проте це суперечить статусу цього регіону як османської провінції, адже ніякого двовладдя в Османській імперії не було.

Нещодавно український османіст Олександр Серета видав збірку османських документів про Очаківський еялет “Османсько-українське степове порубіжжя в османсько-турецьких джерелах XVIII ст.” (Одеса: Астропринт, 2015. 311 с.). Однак запропоновані у збірці коментарі та тлумачення суперечливі і не прояснюють ситуацію. Це й спонукає до перевірки наданих дослідником документів та висновків.

Предметно О. Серета робить наступні висновки щодо присутності татар та статусу Правобережжя.

1. Османці оволоділи Дніпрово-Дністровським межиріччям, а буквально “проголосили османською власністю” приблизно у 1502-1512 рр., найвірогідніше 1510-1512 (с. 18).

2. Кримські хани одержали від Османів територію Правобережжя у господарське використання, а точніше – в умовне пожалування вищого рангу хасс. За користування хассом сплачувалася якась “державна рента” (с.18, 104-5).

3. Кримський ханат здійснював на Правобережжі “реальне управління” (104), що дозволило хану утворити наприкінці XVII ст. “адміністративно-господарський регіон, самостійний від ... Очаківського санджаку” (105). Цей район О. Серета визначає як “мукатаа-і Томбасар” і ідентифікує його з “Ханською Україною” через те, що ця місцевість була заселена українцями, причому з власною адміністрацією на чолі з гетьманом.

Суперечливість цих висновків очевидна. Якщо Правобережжя було власністю Османської імперії, а Кримські хани лише займалися тут якоюсь господарською діяльністю, то незрозуміло, у чому полягало “реальне управління” ханів.

Одна з причин плутанини криється у не раз хибних аргументах. Основні заперечення зводяться до наступного.

По-перше, османці зайняли цю територію влітку 1538 р. внаслідок походу проти Молдавського князівства. Саме тоді, а не раніше, вони зайняли татарську фортецю Джан-Керман, також відому як Озі та Очаків, на правому березі Дніпра. Припущення про “ймовірні домовленості” між Селімом, майбутнім султаном Селімом I, та кримським ханом Менглі Гереем у 1510-1512 р., коли Селім тільки боровся за султанський трон Османів, нічим не підкріплені.

По-друге, умовні пожалування в Османській імперії надавалися не у власність, а за державну службу (воєнну чи іншу). Зрозуміло, державці визнавали зверхність османського султана, який був носієм суверенної влади. В даному випадку хан, користуючись пожалуванням нехай і вищого рангу (хасс) із щорічним прибутком понад 100 тис. акче, виступав в ролі слуги османського султана.

Помилковим є твердження про те, що державці сплачували державну ренту. Те, що О. Середа приймає за ренту, відносилось до частини податків, які за ісламськими нормами оподаткування збиралися на користь держави (бейтульмал). Ці податки, зокрема, джизья – поголовщина з немусульман, ніколи і ніде не належали державцям пожалувань. Державці відали їх збиранням на підконтрольній території, але віддавали державі.

Словом, існуючі знання не дають жодних підстав припускати суверенітет кримських ханів на Правобережжі в османській час. Ця територія від 1538 р. знаходилася у складі Очаківського пашалика – провінції у віданні губернатора з рангом паші. Якщо Кримські хани на цій території користувалися пожалуваннями, в них не було суверенітету. Інакше кажучи, західним кордоном Кримського ханату мусив виступав Дніпро – кордон ще Кримського тумену, з якого повстав незалежний ханат¹. Тому питання залишається, який стосунок мав Кримський ханат до Правобережжя?

Для того, щоби розібратися у цій ситуації, залишається звернутися до документів. Нижче пропонується розглянути найраніший з документів збірки – лист османського султана Сюлеймана Пишного до польського короля Сигізмунда I від першої декади місяця шабана 949 року гіджри або 10-19 лист 1542 р. (с.142-146). У цьому листі османський султан дорікає польському королю за збройну демонстрацію поляків, яка зірвала делімітацію кордону, нібито попередньо погоджену між двома державами після османської анексії Правобережних степів 1538 р., і вимагає від свого кореспондента миром вирішити справу. За традицією османської канцелярії цей лист містить докладне *narratio* – пояснення підстав для султанського листа, що покликалося на давніші документи та події. Воно, власне, займає майже цілий текст, за винятком звернення-привітання до короля на початку листа і наказу султана наприкінці. Там і викладене обґрунтування прав османців на степи Правобережжя, в тому числі й покликаннями на недавнє минуле. Предметно йдеться про присутність та господарювання у степах Правобережжя підданців кримського хана та наявності ісламських архітектурних споруд.

Цей лист здавна відомий у науці, зокрема у викладі та у цитуваннях польською та французькою мовами.² Книжка О. Середи пропонує справжню розкіш – фотокопію (нехай і дуже зменшену, але її можна прочитати), транскрипцію та прямий переклад українською. Але його переклад нескладний та місцями незрозумілий. Перевірка його за фотокопією та транслітерацією відкрила також неточності у прочитанні та тлумаченні окремих фраз і слів. Це й спричинило потребу у новому перекладі, який наводиться нижче. Зауважимо лише, що у квадратних дужках вставлено слова, що потрібні для розуміння в українському перекладі, а у круглих – пояснення перекладача та глосси (транскрибовані слова).

“Взірець славних Ісусових правителів, приклад великих старійшин Месійського люду, впорядковувач добрих справ загалу Назарейської нації, посідач основ пишноти та гідності (володарської харизми), посідач знаків якнайяснішої гордості (володіння державою), король (кирал) країни Ляха, Зігімондо Кирал – най його дні скінчаться добром.

Як до тебе прибуде знак моєї найяснішої величності (себто тугра, виписана на цьому листі), нехай тобі стане відомо, що якийсь час тому Сілістрійському санджакбею Осману – нехай триватиме його слава, та кадіям Ак-Кермана та Бендера було послано мій найясніший наказ щодо назначення кордону фортеці Джан-Керман (Озі/ Очаків) з кордоном країни Ляха (польського короля).

Нині вищеназвані [особи] прислали до моєї ставки листа, [повідомляючи]: “Як у справі кордону було виписано наш (султанський) священний наказ і послано Вам (королеві) то Ви нібито сказали “нехай пошлють вищезгаданому бею Сілістри листи і пошлють нашого [королівського] бейлербея із десятком беїв” а також Ви дали знати, мовляв, “Не призначаймо кордону, а проведемо розслідування серед місцевих мешканців та добрих людей, і наріжмо кордон відповідно дружбі та по правді, а мої (султанові) люди нехай прибудуть і покажуть свої відзнаки (*nişan*:

¹ Про кордони золотоординських туменів див.: О. Галенко І. “Монгольський перелам” у Економічна історія України: Історико-економічне дослідження у двох томах. Т.1. Київ: Ніка-Центр, 2011, с. 250-269. Про Кримський тумен див. с. 266-268. Зауважимо лише, що термін “улуc”, вжитий у цій праці помилково вжито замість терміну “тумен”.

² Katalog dokumentów tureckich: Dokumenty do dziejów polski i krajów osciennych w latach 1455-1672 / Opracował Zygmunt Abrahamowicz, Ananiasz Zajączkowski ed. Warszawa: PWN, 1959, s. 113; Berindei M., Veinstein G. L’empire ottoman et les pays roumains. 1544 – 1545: Étude et documents. Paris – Cambridge, Mass., 1986, p. 97-100.

дипломи про повноваження) і отак, мовляв, ми покінчимо із цим ділом”.

Через це, відповідно до отих листів, згаданий санджакбей Сілістри опитав приналежних до фортеці Ак-керман та свідущих людей, і вони повідомили, мовляв, “Вищезгаданий кордон йде до місця під назвою Савран, а від нього по праву сторону – до Ак-Су (Південний Буг), а звідти – до річки Озі (Дніпро), а звідти йде до Чорного моря, а ліва сторона це долина, відома під назвою Дегірмендересі (“Долина Млинів”), що приходить до річки Турла (Дністер) повище села під назвою Давуд-Ака з країни Богдан (Молдавія) – це кордон. Понад тридцять-сорок років тому татарські хани узяли під контроль (*zabt idüp*) [описані вище землі від Дністра до Дніпра]. Там хани збирають (*alub*) від тих, хто пасе там своїх овець (*koyunlari yüriyenler*), ресм-і отлак (“пасовищне”), бейту-ль-мал (податки на спадщину) та інші податки на кшталт бад-і гава (“подих вітру”), а усе інше за винятком [податків на] їхніх овець (*gayr-i agnamlari*) перебуває у розпорядженні (*zabt olunur*) мого (султанського) найяснішого домену (хасс)”.

[Тоді] вищепом’янутий бей Сілістри з кадіями від фортеці Бендер перейшли через річку Турлу, проїхали чотири дні і зупинилися у місцині під назвою Делі Гьоль поблизу гробниці Даніяла Ата одного святого з людей ісламу. [Тоді] з листом від згаданих (королівських) бейлербеїв прийшов їхній чоловік і повідомив, мовляв, “Із скількома мужами нам прибути?” А бей Сілістри послав повідомлення, мовляв, “Приходьте до Саврані з трьомастами людей і ми теж із стількома ж людьми прибудемо.” І від себе разом з чоловіком на ім’я Фергад також декілька товаришів з фортеці відправив. На п’ятий день з лаських беїв один Ваш бей на ім’я Юрій Валічкий приніс листа від Вашого згаданого бейлербея, і у ньому було сказано “що б він не сказав, а слухайся його слова”, а також що “наше військо пройшло вже від Саврані дві денні зупинки і ми прийшли у місце з назвою Кедмен і нехай ми втратимо наші голови, але нам не можна провести кордом по цій території (по Саврані)” – отаку дав відповідь.

Коли згаданий бей санджаку Сілістри запитав посланих (на розвідку) людей про їхнього бейлербея, йому повідомили, мовляв, “При ньому нині разом двадцятьма тисячами панцирних та озброєних, є понад дві тисячі стрільців та сотня возів з гарматами, і ознак добрих [намірів] в них нема.” Тому отой (Сілістрійський бей), мовляв, “Це щось супротивне дружбі станеться”, не затримувався, прийшов до свого санджаку, відправив до моєї високої ставки повідомлення про свій відхід із копією посланого Вами до нього листа.

У такому разі, коли Ви по-дружньому ставитесь до трону нашого щастя, то яка причина, що Ви дали дозвіл, аби не нарізати кордон і послали [написаного] отаким чином Вашого листа до вищезначеного бея Сілістри, а слідом за ним послали стільки тисяч озброєних вояків та гармат та зброї? Якщо мета була нарізати кордон, то послати одного-двох озброєних з Ваших товариських беїв [та] декілька ваших людей цілком було би достатньо. Ніхто з цього боку не вирушив для заміру [чинити] отам неподобство, а вирушили вони лишень відповідно до мого священного наказу, аби в точності нарізати кордон, а ще щоби реая з двох сторін заспокоїлася, щоби суперечка розсудилася. З цього боку нічого не виникло супротив допомозі моїй священній команді. Але з Вашого боку у цій справі не чиниться отак само, і нібито вийшло супротивне дружбі та моїй священній команді. Зосібна у присланому Вами до мого Сілістрійського бея Ви нібито кордону не назначили і на цьому (османському) боці нікому зі старих та місцевих людей доручення не давали. Тож яка суть-причина того, що оті ваші беї кажуть “хоч голови наші відріжте, а нам тут неможливо нарізати кордон по цьому місцю” і проявляють впертість-затятість?

В означених кордонах знаходяться таки свідчення від стількох гробниць ісламського люду і стількох мечетей та медресе! Оці речі таки змушують рахуватися при проведенні вірного кордону. Чому б Вам не погодитися нарізати кордон по правді?

Нині, якщо зі стороною мого щасливого порогу Ваша дружба та присяга тверда, то мій священний ферман є отакий, що нехай згаданий кордон буде нарізаний там, де відповідно до Вашого листа його назначили оті старці та довірені мусульмани, щоби були виставлені знаки і [отак це діло] виправлене, щоби суперечка поміж двома сторонами перервалася і якщо тільки нема супротивного моїй найяснішій зверхності, то і Ви теж відповідно дотримуйтесь правил дружби. Так і знайте!

Написано у першій декаді славного [місяця] шабана 949 року.
У богохранимому місці Кустантініє.”

Обґрунтування, наведене у листі султана, описує передусім територію, на якій кримські татари – підданці кримського хана – випасають худобу. Це – справді, межиріччя Дніпра та Дністра, обмежене з півночі річкою Саврань. Суперечка між султаном Сюлейманом та польським королем Сигізмундом I виникла з приводу відносно вузької смуги – на два денних переходи: король наполягав на тому, аби провести кордон південніше – по річці Кодима.

На час написання листа власником цієї території виступає османський султан Сюлейман Пишний. Проте він покликається на два докази про ісламське, а отже нехристиянське минуле цієї території.

Першим доказом виступали наявні тут архітектурні споруди, що несли явні ознаки ісламського стилю, себто форми, декор, зокрема каліграфічні написи арабським письмом (різьблені чи мальовані) – поширений різновид оздоблення. Поза сумнівом, йдеться про архітектурну спадщину Золотої Орди, яка від монгольського завоювання 1236-1240 рр. володіла степами Східної Європи і за правління хана Узбека (1312-1340) прийняла іслам для панівного народу – тюрко-монгольських степовиків.

Другим доказом виступала присутність на цій території, причому упродовж доволі тривалого часу – 30-40 років перед написанням листа. Отже, йдеться про населення цих степів підданцями кримських ханів у 1502-1512 рр. Цю присутність доводили живі свідки з місцевих мешканців Правобережжя.

Другий доказ мав критичне значення для султана Сюлеймана, який хотів переконати свого опонента миром розв'язати суперечку. Справа у тому що ця територія знала тривалий час литовського панування, тож претензії правителів Речі Посполитої впливали саме з цього прецеденту. Права литовських князів були документально підтвержені відомими науці відступними ярликами на території Правобережної та Лівобережної України, які видавали їх власники – нащадки Чингісхана. Перший з них був золотоординський хан Тохтамиш (1380-1395). Він погодився поступитися територіями, які фактично вже були захоплені Великим князівством Литовським, адже він там переховувався після втрати влади 1395 р. від рук Тимура і мав амбіції з допомогою литовців повернути собі золотоординський трон. Сподівання Тохтамиша розвіяла велика поразка татарсько-литовського війська на Ворсклі 1399 р., а за рік перед тим Тохтамиш видав свій перший ярлик з відступкою земель в обмін на податки, що надходили звідти. Надалі литовські князі домагалися поновлення цієї відступки від кожного нового кримського хана, адже правляча у Кримському ханаті династія Герейів теж були нащадками Чингісхана і тому мали право владарювати на усіх завойованих монголами територіях. У них кримські хани погоджувалися на відступку таких фортець степового Правобережжя, як Ябу, Баликли, Качибіїв, Маяк, Дашів. Останній з таких ярликів було видано ще 1514 р.³

В дійсності кримський хан Менглі Герей ще навесні 1492 р. заснував фортецю на Правобережжі, чи буквально “на тому боці” Дніпра.⁴ Литовці вже наступного року зруйнували фортецю, але кримці її таки відновили. Схоже, що татарська назва Джан-Керман, себто “нова фортеця,” під якою вона потрапила до рук османців у 1538 р., видавала факт неодноразового відновлення цього укріплення. Це був майбутній Очаків (назва засвідчена з 1498 р.⁵). Інакше ця фортеця ще називалася Інкерманом.

³ Kołodziejczyk D. The Crimean Khanate and Poland-Lithuania: International diplomacy on the European periphery (15th-18th centuries). A study of peace treaties, followed by annotated documents. Leiden-Boston: Brill, 2011. Див. док. 1 і 4 ярлики Гаджжі Герейя та Менглі Герейя Великому князю Казиміру (1461-1463 рр. та 1472-74 рр.), док. 8 і 14 ярлики Менглі Герейя королю Сигізмунду від 2 липня 1507 р. та червня 1514 р.

⁴ Словама хана Менглі Герейя “на той стороні” – Див.: Памятники дипломатических сношений Московского государства с Крымскою и Ногайскою ордою и Турциею. Т. 1 / изд. Г. Ф. Карпов. Сборник Русского исторического общества. СПб, Т. 41 1884, с. 149, 152

⁵ Там само, с. 261

Але існування цього кримського форпосту на правому березі Дніпра доводить претензії кримських ханів на владу у колишній Золотій Орді.

Ці претензії ясно проявилися і в наступі на Велику Орду, столичну область Золотої Орди на лівому березі Волги. Саме за 40 років до написання ферману, себто 1502 р. Менглі Герей завдав остаточної поразки Великій Орді і спалив її столицю Сарай. До того часу кримським ханам вистачало сил утримувати владу хіба що на Кримському півострові, адже материкові степи залишалися доступними для вторгнень золотоординських ханів⁶. Таким чином, експансія Кримського ханату на Правобережжя на зламі XV-XVI століть, що засвідчена цим документом, вказує на економіко-демографічне зміцнення Кримського ханату.

Крім того, наведені з інших джерел свідчення суверенітету кримських ханів на Правобережжі спростовують міркування О. Середи про те, що це османці оволоділи цим районом у 1502-1512 рр. І виданий ним же документ, як можна пересвідчитись з наданого перекладу, так само не дає для цього жодних підстав. Кримський ханат втратив суверенітет на ці землі лише внаслідок османської експансії 1538 р. Востаннє причорноморські фортеці Кочубіїв, Маяк, Дашів, Баликли з'являються у проекті договору між кримським ханом Сагібом Гереем і польським королем Сигізмундом I на початку 1541 р., але у ярлику Сагіба Герейя 1542 р. про них уже не згадується⁷.

Розглядуваний пасаж також цілком прозоро повідомляє про адміністративний та фіскальний статус Дніпрово-Дністровського межиріччя у 1542 р. Після зайняття регіону 1538 р. османці утворили тут окрему адміністративно-судову округу у складі Сілістрійського санджаку. Адміністративним центром, за яким і називалася ця округа, було призначено фортецю/місто Джан-Керман (Озі/ Очаків), відібрану в кримських ханів. Тому у султанському фермані йдеться про проведення кордону саме між “кордоном фортеці Джан-Керман” (себто округою *sinur* цієї фортеці) та “кордоном країни Ляха” (*Can-Kerman kal'asinin sinuriyle Leh vilayeti sinuri ta'yin olunmak*). Жодних підстав шукати двовладдя у цій окрузі нема.

Не дає таких підстав і податкова організація округи, адже за тим самим ферманом податки з однієї території ділилися поміж османським султаном і кримським ханом. Для османської податкової системи було звично призначати податки та навіть частини тих самих податків різним бенефіціарам, які звичайно й збирали їх самостійно⁸. Османські ленні пожалування по своїй суті являли собою податкові комплекси із заданою сумою надходжень, тому їх часто компонували з податків строкатого походження. Між тим, принцип розмежування податків, що призначалися для кримського хана та османського султана, у розглянутому фермані і викладено ясно, і виглядає він логічно.

“Татарському” хану відписувалися лише податки з татар-кочовиків, яким османці дозволили випасати худобу на відібраній в хана території. Їх названо “ті, хто випасає своїх овець” (*koyunlari yüriyenler*), що означає кочовиків. Відповідно податок називався “звичай пасовищний” (ресм-і отлак). Це був регулярний податок, що розраховувався за поголів'ям овець. Скоріше він приносив основний дохід, тому що султан зводить ханські прибутки саме до оподаткування овець. Як і належить, нерегулярні податки, були строкаті і порівняно незначні. Султан їх згадує під назвами – бейту-ль-мал, як звичайно називалися податки на спадщину, і бад-і гава (“подих вітру”), що позначав податок на наречених, штрафи та інші випадкові стягнення. Документ не дозволяє трактувати бейту-ль-мал “державною рентою” всупереч твердженням О. Середи (с. 18) чи то “відкупом” (с. 104). Насправді до бейтульмал відносилися прибутки, що вважалися спільним надбанням мусульманської громади, як от воєнна здобич, податки з немусульман (джизья), майно без спадкоємців тощо. Властиво, збирати їх було ознакою суверенітету кримських ханів над татарським населенням. Але дозвіл султана на це напрошується пояснити османською практикою маскувати підданство кримських ханів несуттєвими поступками. Як уже зазначалося, османцям все одно було нереально організувати оподаткування кочовиків.

Ані цей, ані жоден інший документ збірки не повідомляє, що султани пожалували кримським ханам цілий хасс, себто податковий комплекс із загальною суммою щорічного прибутку понад 100 тис.

⁶ 1490 та 1491 рр. золотоординські хани зимували у степах між Дніпром і Доном – Див.: Памятники дипломатических сношений Московского государства с Крымскою и Ногайскою ордою и Турциею. Т. 1 / изд. Г. Ф. Карпов. Сборник Русского исторического общества. СПб, Т. 41 1884, с. 88, 108, 118-119.

⁷ Kołodziejczyk D. The Crimean Khanate and Poland-Lithuania: International diplomacy on the European periphery (15th-18th centuries). A study of peace treaties, followed by annotated documents. Leiden-Boston: Brill, 2011, док. №29 – 31.

⁸ Докладніше про османську податкову систему, особливо про розподіл податків див.: Іналджик Г. Османська імперія: Класична доба, 1300-1600. Київ: Критика, 1998, с. 123.

акче⁹. Вони, щоправда, організували хасс, відписавши до нього усі інші податки. Хоча й не названі, за звичною практикою вони напевно включали персональні податки з населення, десятини з продуктів сільського господарства, базарні податки з проданих товарів, мита, ренти з помість та промислів, та багато іншого. Також документ відносить даний хасс до персонального султанського домену (словами султана Сюлеймана – “мій найясніший хасс”).

Таким чином, за свідченням даного документу, султани здійснювали повну владу й фінансовий контроль над Дніпрово-Дністровським межиріччям і не утворили для кримських ханів адміністративно-господарського району, як вважає О. Серeda.

Документ інакше показує статус татар у цьому регіоні. З нього випливає, що попри відсутність суверенітету Кримського ханату над цими землями, татарська присутність була вигідна Османам, адже вони, по суті, платили за неї, поступившись частиною податкових надходжень ханам. Пояснювати свою вигоду у цьому фермані не було потреби, але її причина лежать на поверхні. Татари виконували роль прикордонної варти у великому, малонаселеному районі¹⁰, де до того ж інше військо попросту не могло вижити, тоді як козацька загроза з півночі вже дала про себе знати (і документ про неї повідомляє!). До речі, така організація оборони була властива степовим імперіям, і отже напрошується констатувати прояв однієї з рис степової політичної традиції, до якої належали як Османська імперія, так і Кримський ханат.

Османцям було неважко поступитися податковими надходженнями, адже оподаткування кочовиків було нелегкою справою. Справа у тому, що кочовики перебували на османській території головно влітку, і то рухалися, а зимували вони вже на ханській території, себто на Кримському півострові чи на Молочних Водах. Навіть зупинити кочовиків для перерахування худоби й стягнення податків не було можливості, тоді як в татар попросту не було грошей, бо на степу не існувало ринків – хіба у приморських портах – Кілії, Аккермані, Очакові.

Менш очевидним є бажання Османів маскувати дозволом на використання Правобережжя залежність кримських ханів, щоби утримувати їх лояльність. Але толерування Османами татарської присутності, включно з дозволом на осібну судову і податкову адміністрацію, на Південному узбережжі Кримського півострова, що відносилася до османської провінції Кефе, дає аналогічний приклад.¹¹

Термін “мукатаа-і Тумбасар”, який О. Серeda ідентифікує як османський відповідник “Ханської України”, не дає також підстав бачити в ньому ознаку ханського суверенітету на Правобережжі. Сам термін “мукатаа” (арабською букв. “відруб”) означає в османській термінології концесію чи оренду, себто частину державних прибутків найрізноманітнішого походження (податки, промисли, помістя, рисові угіддя, рибні угіддя, монетні двори, тощо), які тимчасово надавалися приватним особам. Наглядом за останніми з боку держави відали спеціальні агенти держави – еміни. В даному випадку йдеться про концесію кримському ханові сіл Правобережжя, куди прибули українські емігранти і з дозволу хана завели там власну самоорганізацію. Утім, докладніший аналіз матеріалів, що стосуються Ханської України, є предметом окремого розгляду.

⁹ Докладніше про ленні пожалування у рангах тімару, зеамету та хассу див. Іналджик Османська імперія: Класична доба, 1300-1600, Київ, с. 126-128, 248, 252.

¹⁰ Про землі на схід від Дністра говориться в іншому османському документі (1709 р: “а це обширні землі, які залишаються без райї та опорядженості”, див.: Османсько-українське степове порубіжжя в османсько-турецьких джерелах XVIII ст., с. 148-151.

¹¹ Докладніше див.: Мустафа Наїма. Гюсейнові городи у витягу історій із заходу та сходу (Повідомлення про Україну) / Переклад з османсько-турецької Олександра Галенка та Олеся Кульчинського, студії Олександра Галенка. Київ: вид-во Жупанського, 2016. Студія “Політичні стосунки Кримського ханату з Османською імперією”, С. 208-240; спеціально підрозділ “Маскування підлеглого статусу Кримського ханату”, с. 235-240.

А.В. Пивовар, м. Київ

Відомості 1784 року про заселення правобережних повітів Катеринославського намісництва за матеріалами IV ревізії населення

Так склалося, що в архівах України практично не збереглися оригінальні відомості про склад жителів у правобережних повітах Новоросійської губернії за матеріалами вперше проведеної тут у 1782 році IV ревізії населення. Певне виключення складають хіба що підсумкові реєстри в розрізі поселень Крюківського повіту, які відклалися у матеріалах Крюківської воєводської канцелярії і наведені у додатку до цієї публікації. Копія однієї із таких підсумкових відомостей стосовно Єлисаветградського повіту збереглася також серед архівних матеріалів Н.Полонської-Василенко.

В опублікованих відомостях з Атласу Катеринославського намісництва 1787 року* маємо уже дещо уточнені дані, які порівняно з відповідним Атласом 1784 року мали показати певні зрушення у заселенні краю на час відомої подорожі імператриці Катерини II до Криму. Зокрема, в розрізі правобережних повітів Катеринославського намісництва маємо наступні відмінності у кількості поселень та показниках чисельності жителів за відомостями з атласів 1784 і 1787 років:

повіти/уезды:	год	городов	местечек	сел	деревень	число душ	
						мужеска	женска
Александрыйский	1784	1	3	31	181	29402	26496
	1787	1	3	31	181	29736	26516
Екатеринославский	1784	1	1	17	142	22369	17755
	1787	1	1	17	147	25533	18690
Елисаветградский	1784	1	1	26	177	26997	24464
	1787	1	1	26	177	28333	25606
Ольвиопольский	1784	1	1	29	156	21192	19754
Новомиргородский	1787	1	1	29	155	22352	20947
Херсонский	1784	2	2	7	84	9048	4029
	1787	2	2	7	85	10440	5114

Складено за повітовими реєстрами казенних і приватних поселень 1784 року з матеріалів рукописної збірки Гавриїла Розанова (ІР НБУВ, ф. V, спр. 462-546, д. 471, арк. 29-32 зв. – Єлисаветградський повіт; д. 485, арк. 96-99 зв. – Ольвіопільський повіт; д. 486, арк. 109 зв.-111 зв. – Херсонський повіт; д. 489, арк. 128 і зв., 130-131 зв., 133 і зв. – Катеринославський повіт; д. 490, арк. 134-139 – Олександрійський повіт), укладених за матеріалами Атласу Катеринославського намісництва 1784 року та відомостями про відповідні повіти з Атласу 1787 року, опублікованого у вищезгаданому виданні.

Нижче наведено відомості про правобережні повіти Катеринославського намісництва, залучені із багатотомної справи за № 693 із фонду 16 РГАДА з донесеннями князя Потьомкіну з управління Катеринославською губернією, які крім означення їх повітової належності не мають відокремленої назви з зазначенням часу укладання. Остання скоріше за все була на початку відповідних відомостей Кременчуцького повіту, відсутнього у матеріалах зазначеної справи (як прилеглий до губернського міста, цей повіт зазвичай розташовували першим при складанні різних реєстрів чи відомостей). Щодо дати укладання відомостей, за примітками, які відклалися у матеріалах справи серед відомостей лівобережних повітів намісництва (л. 106), згадується що замість чорнових їх білові відомості були укладені 14 квітня 1784 року. Тобто йдеться про вихідні матеріали, які були підготовлені до укладання Атласу намісництва 1784 року, завершеного, як відомо, у травні. Вочевидь, що саме цим можуть бути пояснені деякі редакційні відмінності у назвах окремих населених пунктів у приведених відомостях та у реєстрах поселень, які відклалися у вищезгаданій рукописній збірці Гавриїла Розанова. Зрідка зустрічаються також явні пропуски в інформації щодо чисельності поселян, яку для повноти відтворено курсивом за даними вищезгаданих реєстрів.

* Описи Степової України останньої чверті XVIII – початку XIX століття / Упорядник А. Бойко. – Джерела з історії Південної України. Т. 10. – Запоріжжя, 2009, с. 141-279.

Варто також звернути увагу на застереження, висловлене стосовно згаданих відомостей відомим дослідником історії заселення губерній Новоросійського краю В.М. Кабузаном, що при цьому не йдеться про дані часу проведення IV ревізії населення (1782 рік), оскільки до 1784 року могли змінитися як склад земельних наділів, окремі з яких були відмежовані у 1783-му і на початку 1784 року, так і їх власники*. Проте щодо чисельності казенних і поміщицьких поселенців маємо всі підстави говорити про залучення до повітових відомостей саме відповідних даних IV ревізії, оскільки в 1783 році, крім окремих уточнень матеріалів ревізії збору інших додаткових відомостей про населення не проводилося. Саме дані, IV ревізії фігурували у всіх проектних розрахунках до нового повітового устрою Катеринославського намісництва, створеного указом від 30 березня 1783 року (пропонувалися проекти розподілу на області, на 12 і на 16 повітів). Не виключенням очевидно був і проект розподілу на 15 повітів, остаточно затверджений указом від 22 січня 1784 року, де кількість населення була чи не головним чинником при визначенні складу та конфігурації новоутворених повітів. А вона навряд чи могла бути іншою, ніж це було зафіксовано у матеріалах IV ревізії. Показово також, що у представлених відомостях маємо непоодинокі згадки про повіти, які функціонували в межах колишньої Новоросійської губернії. Щодо згадок про Ольвіопільський повіт – останній було перейменовано на Новомиргородський указом від 4 вересня 1784 року

Відомості правобережних повітів Катеринославського намісництва на початок 1784 року
(за черговістю розташування у використаній справі)

1. Олександрійський повіт

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Александрийском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
1	города Александрийска	6138	—	—	425	375
2	войсковых чинов города Александрийска	1066	—	—	—	—
3	деревни Озерской майора Радуловича	2062	—	—	67	61
4	деревни Смирной подпорутчика Пиваровича	312	—	—	17	11
5	деревень Лукашевки и Березовки бунчукового товарища Руденка и сына его прапорщика Руденка ж	3138	—	—	187	164
6	деревни Лазаревки вахмистра Иовича	104	—	—	82	77
7	деревни Александровки подполковника Текелия	2138	—	—	137	147
8	капитана Прокоповича	156	—	—	46	52
9	казенного села Глоговаца	5756	—	—	402	331
10	военнослужащих чинов села Вараждина	1066	—	—	—	—
11	казенного села Вараждина	5288	—	—	247	241
12	г-на бригадира князя Стратиновича	156	—	—	—	—
13	деревень Воиновки и Белой Горы его ж Стратиновича	2080	—	—	231	184
14	деревни Користовки майора Жигитя и жены его	1352	—	—	135	134
15	поручика Алиева временной	260	—	—	23	20
16	прапорщика Иовича	208	—	—	—	—
17	временной его ж	624	—	—	—	—
18	подполковника Чеботаева временной	660	—	—	—	—
19	деревни Бондоровки подполковницы Чеботаевой	3068	—	—	337	326
20	деревни Морозовки депутата Морозова	1768	—	—	153	139
21	купца Цебульского	182	—	—	—	—
22	капитана Дегая ранговой всегдашней	156	—	—	—	—
23	майора Пантазия	104	—	—	21	26
24	деревни Ясиноватой капитана Ранича	416	—	—	29	30

* Кабузан В.М. Заселение Новороссии (Екатеринославской и Херсонской губерний) в XVIII – первой половине XIX века (1719-1858). – М., 1976, с. 32.

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Александрійском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
25	подпорутчика Цебульского	104	—	—	15	11
26	прапорщика Луполова временной	312	—	—	—	—
27	деревни Андреевки капитана Попова	566	—	—	17	16
28	деревни Лупуловки порутчика Луполова	312	—	—	41	44
29	деревни Егоровки майора Шутовича	624	—	—	32	23
30	деревни Ранишевки капитана Ранича	780	—	—	67	64
31	деревни Лозоватки полкового квартирмистра Вуича	1344	—	—	93	86
32	деревни Михайловки прапорщицы Косовской	624	—	—	22	24
33	деревни Дмитриевки капитанши Здрохлиной	1248	—	—	158	149
34	деревни Светлополя майора Трандофилова	2028	—	—	152	147
35	села Пантазиевки майора Пантазия и сыновей его	3744	—	—	297	274
36	деревни Николаевской коллежской секретарши Игнатъевой	676	—	—	15	18
37	воинских чинов села Санбора	2132	—	—	—	—
38	казенного села Санбура	5324	—	—	682	713
39	кадета Кодинцова	312	—	—	—	—
40	девицы Васильяновой	312	—	—	—	—
41	воинских чинов села Глоговаць	2132	—	—	—	—
42	деревни Березовки майора Вуича	624	—	—	43	47
43	деревни Березовки майора Марковича	1994	—	—	233	205
44	порутчика Игнатова	107	—	—	—	—
45	прапорщика Марковича	728	—	—	—	—
46	майора Вуича	104	—	—	—	—
47	деревни Занфировки прапорщика Занфирова	624	—	—	26	31
48	деревни Таловой подполковника Боровского	5200	747 ½	—	238	208
49	генерального писаря Погребного временной	233	—	—	—	—
50	села Мироновки надворного советника Дементьева	1368	—	—	464	438
51	раскольничей деревни Никольской	2652	—	—	373	276
52	деревни Степановки майора Бутовского	156	—	—	9	7
53	деревни Николаевки коллежского ассесора Свербеева	1092	—	—	84	81
54	деревни Сребной майорши Дерадивоевичевой	728	—	—	57	52
55	воинских чинов села Янова	1066	—	—	—	—
56	деревни Аудиторовки капитана Прокоповича	590	—	—	50	43
57	деревни Березовки майорши Дерадивоевичевой	416	—	—	22	25
58	казенного села Янова	4608	—	—	398	362
59	деревни Захаровки аудитора и прапорщика Корнелиусовых и брата их Фурмана	1248	—	—	89	78
60	подпорутчика Рибусова	104	—	—	17	10
61	деревни Бухиниковой подпорутчицы Варкановичевой	104	—	—	3	5
62	деревни Бабичевки кадета Ланга	858	—	—	63	72
63	деревни Макарихи шляхтича Градовского	3486	—	—	314	261
64	коллежской ассесорши Имшенецкой	312	—	—	—	—
65	деревни Макарихи г-на генерал майора Петерсона	718	—	—	183	162
66	деревни Западенки порутчицы Якшичевой с сынами	712	—	—	69	46
67	деревни Немой капитана Марьяновича	104	—	—	26	27

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Александрійском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
68	воинских поселян села Глинска	954	—	—	—	—
69	г-на генерал майора Петерсона временной	318	—	—	—	—
70	деревни Писаревки полкового квартирмистра Вуича	1641	—	—	141	128
71	деревни Федоровки польского действительного камергера Фон Лизандри	1510	—	—	201	182
72	порутчика Бриского	312	—	—	16	17
73	г-на генерал порутчика Чорбы временной	806	—	—	—	—
74	деревни Арсеньевки лейбгвардии сержанта Чорбы временной	855	—	—	209	184
75	капитанши Бондаревой	104	—	—	7	7
76	г-на генерал порутчика Чорбы временной	300	—	—	—	—
77	деревни Ивановки прапорщика Чорбы	624	—	—	96	90
78	майора Райчевича	156	—	—	16	16
79	казенного села Глинска	3045	—	—	352	336
80	майорши Дерадивоевичевой временной	156	—	—	—	—
81	деревни Петровки майора Чорбы	1248	—	—	261	226
82	капитана Соломина	104	—	—	10	8
83	деревни Сагалатовой капитана Михайлова	104	—	—	15	9
84	воинских чинов села Глинска	2132	—	—	—	—
85	казенного села Галагановки	2696	—	—	357	330
86	казенного села Стецовки	4538	—	—	440	502
	воинских чинов села Стецовки	2132	—	—	—	—
87	деревни Снежковки прапорщицы Вуичевой	104	—	—	17	15
88	майора Радуловича остров Бирок	72	—	—	—	—
89	казенного села Калантаева	3380	—	—	444	405
90	деревни Лобачевки майора Вуича	260	—	—	71	71
91	аудитора Петрова временной	104	—	—	—	—
92	порутчика Вуича	104	—	—	—	—
93	майора Вуича	528	—	—	—	—
94	деревни Сагалатовой порутчика Васильева	104	—	—	9	14
95	деревни Ляховки капитана Кахова временной	396	—	—	55	63
96	майора Ластухина временной	396	—	—	—	—
97	деревни Георгиевки его ж Ластухина	1560	—	—	186	184
98	деревни Яремовки майора Кахова	780	—	—	147	150
99	порутчика Сергея Кахова	104	—	—	—	—
100	деревни Перехристовки капитана Алексея Кахова	104	—	—	26	20
101	деревни Кобзаровки майорши Ангеловой	988	—	—	96	107
102	капитана Алексея Кахова	104	—	—	—	—
103	деревни Черниковки майорши Ангеловой	806	—	—	42	39
104	подпорутчика Сакина ранговой всегдашней	104	—	—	—	—
105	воинских чинов села Чонграда	2132	—	—	—	—
106	казенного села Чонграда	3393	—	—	386	355
107	деревни Тясминской коллежского ассесора Касинова временной	312	—	—	33	42
108	титularного советника Белоусовича с небольшим островком против деревни Саренкова	156	—	—	—	—
109	деревни Бондаревки подпорутчика Саренкова	208	—	—	44	48

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Александрийском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
110	попа Петрова остров	17	—	—	—	—
111	деревни Маслениковки купца Масленикова	624	—	—	59	49
112	деревни Бабичевки капитанши Поповичевой	468	—	—	66	58
113	деревни Бабичевой подпорутчика Бабина	156	—	—	41	41
114	попа Петрова под мельницу	52	—	—	—	—
115	местечка Крилова	5377	—	—	1758	1465
116	раскольничей деревни Золотаревки	4167	—	—	561	448
117	деревни Скалеватой кадета Брайковича	1010	—	—	106	87
118	деревни Скалевой г-на генерал майора и ковалера Пищевича	1612	—	—	132	114
119	подполковницы Хорватовой	338	—	—	—	—
120	воинских чинов местечка Крилова	2457	—	—	—	—
121	аудитора Петрова временной	104	—	—	—	—
122	г-на бригадира Хорвата временной	350	—	—	—	—
123	деревни Ревовки ево ж Хорвата	2236	—	—	208	204
124	купца Турчанинова	2	—	—	—	—
125	Криловского купечества	1356	—	—	—	—
126	деревни Скобиевки майора Грачова	544	—	—	110	95
127	казенного села Табурища	4573	—	—	363	324
128	воинских чинов села Табурища	1066	—	—	—	—
129	прапорщика Боровского	104	—	—	—	—
130	деревни Молчановки капитанши Поповичевой	753	—	—	63	45
131	госпожи бригадирши Леванидовой	1596	—	—	—	—
132	деревни Володковой капитана Надлачанина	104	—	—	15	14
133	г-на генерал порутчика Чорбы	156	—	—	40	31
134	канцеляриста Пискорского	120	—	—	13	11
135	порутчика Кручана	208	—	—	34	28
136	аудитора и прапорщика Корнилиусовых	260	—	—	27	24
137	деревни Бреилловки майора и ковалера Петковича	2360	—	—	187	178
138	деревни Верхней Павловской госпожи генерал майорши Языковой	800	—	—	58	49
139	деревни Свинарки надворного советника князя Кудашева	910	—	—	117	102
140	деревни Нижней Павловской госпожи генерал майорши Языковой	500	—	—	22	23
141	надворной советницы Араповой	240	—	—	13	10
142	деревни Пецовки майора Петковича	732	—	—	68	76
143	подполковника Золотницкого	208	—	—	—	—
144	села Белецковки госпожи бригадирши Леванидовой	2360	—	—	268	213
145	воинских чинов местечка Крюкова	1066	—	—	—	—
146	протопопа Савурского	312	—	—	—	—
147	майора Турунжи	104	—	—	33	31
148	местечка Крюкова	6526	—	—	677	544
149	подпорутчика Неделкова	104	—	—	14	9
150	деревни Гниленькой майорши Диевой	1172	—	—	94	80
151	казенной деревни Садовой	668	—	—	60	48
152	под казенным садом	20	—	—	—	—

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Александрійском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
153	деревни Плотниковки майорши Плотниковой	908	—	—	36	38
154	рисовального мастера Стрижева, садовнических и архитектурских учеников	270	—	—	—	—
155	деревни Андреевки прокурора Ракитского	330	—	—	33	30
156	села Онуфреевки коллежского ассесора Комбурлея	3952	—	—	386	338
157	деревни Плотницкой майорши Плотниковой	750	—	—	19	11
158	деревни Федоровки прокурора Ракитского	1650	—	—	99	100
159	деревни Омельницкой г-на генерал порутчика Чорбы	2165	—	—	164	114
160	деревни Блажковки подпорутчицы Мартиновой	720	—	—	67	56
161	казенного села Павлиша	4061	—	—	389	328
162	коллежского ассесора Касинова	30	—	—	—	—
163	воинских чинов села Павлиша	1066	—	—	—	—
164	села Васильевского коллежского ассесора Касинова	6694	—	—	575	525
165	полковой квартеирмистерши Даниловой	364	—	—	—	—
166	капитана Стратиневича	104	—	—	—	—
167	капитанши Поповичевой	806	—	—	—	—
168	села Байдаковки капитана Байдака	3600	—	—	272	246
169	деревни Ивановки коллежской ассесорши Комбурлеевой	2640	—	—	145	125
170	деревни Лозоватой майора Турунжи	1825	—	—	70	62
171	деревни Лозоватой порутчика Плавецкого	1575	—	—	61	58
172	капитана князя Туркистанова временной	380	—	—	—	—
173	деревни Леонтовичевки коллежского регистратора Леонтовича	624	—	—	65	63
174	деревни Костантиновки прапорщика Петрова	732	—	—	73	57
175	прапорщика Сусликова	104	—	—	2	1
176	деревни Мавродиевки прапорщицы Челебиевой	892	—	—	78	64
177	порутчика Крижавчанина	104	—	—	—	—
178	капитана князя Туркистанова	156	—	—	39	31
179	прапорщика Расмуса	52	—	—	2	3
180	титулярного советника Соколова	52	—	—	—	—
181	деревни Поповки прапорщика Леонтовича	1248	—	—	82	87
182	деревни Омельничка вахмистров Турунжей	1604	—	—	78	64
183	воинских чинов села Каменки	1066	—	—	—	—
184	казенного села Каменки	6082	—	—	343	308
185	деревни Троицкой госпожи камер юнкерши княгини Гагариновой	1363 50 сж.	2758	—	115	113
186	подполковника Золотницкого временной	300	—	—	—	—
187	воинских чинов села Плахтеевки	2132	—	—	—	—
188	казенного села Плахтиевки	4070	—	—	372	345
189	деревни Морозовки коллежского ассесора князя Манвелова	780	—	—	101	89
190	деревни Млинов и Щербаневки г-на генерал майора и ковалера Пищевича жены и сына его	2470	—	—	238	212
191	порутчицы Ивановой	104	—	—	—	—
192	деревни Малой Дереевки порутчика Дереева	120	—	—	11	11
193	деревни Парной капитана Салогубова	180	—	—	16	14

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Александрійском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
194	казенных сел Дереевки и Куцоволовки	8960	—	—	1192	1082
195	деревни Александровки подпорутчика Аврамова	210	—	—	6	9
196	генерального писаря Лядского	60	—	—	—	—
197	деревни Ясеновой порутчика Петра Пугачевского	3000	—	—	36	51
198	деревни Леонтовичевки капитанши Леонтовичевой	930	—	—	9	6
199	деревни Орловой Балки подпорутчика Устимовича	840	—	—	27	34
200	г-на генерал майора Пищевича	120	—	—	—	—
201	поручика Дереева	240	—	—	—	—
202	деревни Жабьей Балки войскового товарища Руденка	1560	—	—	24	13
203	деревни Александровки подпорутчика Аврамова	930	—	—	52	37
204	деревни Плоской порутчика Аврамова	1020	—	—	63	64
205	деревни Крутенькой майора Талапиндова	360	—	—	14	18
206	деревни Крутенькой Балки подпрапорного Леня	360	—	—	4	7
207	деревни Купьевахи майорши и девицы Флоринских	2550	—	—	121	117
208	г-на генерал майора Пищевича и жены его, временной	1930	—	—	—	—
209	деревни Владимировки подполковника Золотницкого с сыновьями	1950	—	—	82	87
210	деревни Троицкой г-на генерал майора Балабина и жены его	2880	—	—	42	41
211	недорослей Тройницких	1440	—	—	—	—
212	казенного села Попельнастой	8403	—	—	425	373
213	воинских чинов села Попельнастой	2460	—	—	—	—
214	регистратора Салогубова	1440	—	—	—	—
215	деревни Федоровки порутчика Майбороды	2880	—	—	90	83
216	деревни Шаровки надворного советника штабс-лекаря Шаря	3000	—	—	16	12
217	деревни Антоновки прапорщика Антона Брижского	720	—	—	3	3
218	титулярного советника Байцурова	2160	—	—	—	—
219	протоколита Торохтеева	1440	—	—	—	—
220	деревни Никифоровки кадета Татарина	3000	—	—	85	79
221	деревни Белозерки подпорутчицы Афанасьевой и сына ее	1830	—	—	23	24
222	прапорщика Глобовского	120	—	—	—	—
223	деревни Визировки прапорщика Григорьева	1080	—	—	6	4
224	деревни Великой порутчика Голубова	1200	—	—	88	79
225	казенной деревни Жолтой	12179	—	—	159	124
226	недоросля Дмитрия Золотницкого	1440	—	—	—	—
227	подполковницы Золотницкой	720	—	—	—	—
228	сержанта Черныша	1440	—	—	—	—
229	попа Демяновского временной	120	—	—	—	—
230	прапорщика Гаврилова	300	—	—	—	—
231	казенного села Краснокаменки	12344	—	—	298	257
232	деревни Александровки доктора Тейлса и жены его	1800	—	—	20	10
233	деревни Хорошевой госпожи генерал майорши Языковой	3493	107	—	150	120

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Александрійском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
	в деревни Хрещатой ее ж госпожи Языковой	3530	17 1136 сж.	—	7	6
234	деревни Николаевки прапорщика Гаврилова	3490	—	—	236	227
235	деревни Купьеватой надворной советницы Араповой	2880	—	—	90	76
236	деревни Омельяновки коллежского советника Седнева	845	—	—	10	8
237	казенной деревни Зыбкой	6000	—	—	329	281
238	деревни Девичьего Поля девицы Гервасиевой	2430	—	—	83	74
239	подпорутчика Волошинова	120	—	—	12	13
240	деревни Золотухи подпорутчика Зерваницкого	750	—	—	16	16
241	деревни Тавровки прапорщика Ошкалова	510	—	—	8	6
242	деревни Федоровки госпожи генерал аншефши Воейковой	3631 979 сж.	551	—	40	41
243	села Богоявленской ее ж госпожи Воейковой	7066 1742 сж.	1029 1480 сж.	—	369	322
244	казенного села Куколовки	8403	—	—	—	—
245	воинских чинов села Куколовки	2460	—	—	—	—
246	деревни Андреевки прокурора Ракитского	1440	—	—	9	7
247	деревни Степановки порутчика Степанова	480	—	—	58	44
248	деревни Пещаной порутчика Зерваницкого	1680	—	—	41	38
249	порожней	346	—	—	—	—
250	прапорщика Ошкалова	720	—	—	—	—
251	майорши Карандашевой	210	—	—	—	—
252	деревни Измайловой капитана Лазарева	3300	—	—	106	101
253	деревни Пустельниковки капитана Пустельникова	1490	—	—	93	84
254	деревни Михайловки адъютанта Комбурля	1740	—	—	73	78
255	казенного села Аврамовки	6120	—	—	345	283
256	поручика Плюкова	120	—	—	1	—
257	деревни Шутовичевки майора Шутовича	2160	—	—	53	41
258	воинских чинов села Аврамовки	2460	—	—	—	—
259	деревни Катериновки майора Федорова	2880	—	—	23	29
260	казенного села Зеленого	8860	—	—	337	298
261	деревни Артемовки карнета Оболонского	1950	—	—	84	70
262	деревни Зеленопавловки подпорутчика Пиваровича	1440	—	—	33	32
263	деревни Кадетовки кадета Пиваровича	750	—	—	16	13
264	прапорщика Пиваровича	720	—	—	—	—
265	подпорутчика Лазарева	1000	—	—	—	—
266	ротмистра Чечеля	180	—	—	—	—
267	деревни Чечилевки капитана Чечеля	1140	—	—	21	30
268	прапорщика Карпова	120	—	—	—	—
269	прапорщика Афанасиева	120	—	—	—	—
270	подпорутчика Аврамова	1922	—	—	—	—
271	подпорутчика Лазарева	440	—	—	—	—
272	поручика Котова	240	—	—	—	—
273	деревни Федоровки коллежской ассесорши Федоровой	840	—	—	29	21
274	прапорщика Волошинова	120	—	—	9	10

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Александрийском уезде	десятин		кв. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
275	капитана Центиловича	180	—	—	9	12
276	села Краснополовки капитана Церна и сына его	3000	—	—	255	209
277	деревни Каминичной прапорщика Фонгольца	1020	—	—	7	4
278	лекаря Копитовского	1440	—	—	—	—
279	казенного села Чечелевки	7164	—	—	410	367
280	коллежского переводчика Малинского	1080	—	—	17	11
281	казенного села Спасовой	9470	—	—	222	212
282	деревни Анисиевки майорши Корбиной	1440	—	—	121	113
283	прапорщика Степанова	60	—	—	—	—
284	деревни Михайловки капитана Дика	120	—	—	25	25
285	деревни Осиповки подпорутчика Федорова	120	—	—	10	7
286	вахмистра Кая под сад	30	—	—	—	—
287	деревни Вершиномурзинской майора Мамошина с сыном	2027	—	—	64	49
288	деревни Лисаневичевой майора Лисаневича	1650	—	—	156	165
289	деревни Кириловки прапорщика Хильченка	840	—	—	71	60
290	деревни Проценковой прапорщика Проценкова	120	—	—	12	11
291	деревни Михайловки ротмистра Ильяшевца	1020	—	—	58	71
292	местечка Петриковки	7966	—	—	1402	1262
293	воинских чинов местечка Петриковки	2835	—	—	—	—
294	деревни Григорьевки полкового квартирмистра Лисаневича	128	—	—	12	13
295	вахмистра Чигринова	30	—	—	—	—
296	деревни Веселой прапорщика Смирнова	1475	—	—	8	5
297	деревни Ивановки порутчика Жайворонкова	840	—	—	27	14
298	местечка Петриковки	316	—	—	—	—
299	деревни Николаевки прапорщика Складяревского	360	—	—	19	18
300	деревни Лисяковки порутчика Лисяка	120	—	—	3	3
301	деревни Бутозателевки прапорщицы Бутозателевой	120	—	—	5	5
302	прапорщика Тыченка	120	—	—	2	1
303	деревни Крутоярки прапорщика Степанова	120	—	—	3	5
304	казенного села Головковки	6000	—	—	536	449
305	воинских чинов села Головковки	2460	—	—	—	—
306	деревни Гавриловки майора Радуловича	540	—	—	8	8
307	деревни Звенигородки сотника Звенигородского	450	—	—	15	23
308	деревни Звенигородки майорши Звенигородской	1650	—	—	192	204
309	деревни Слань Камень капитана Николаева	720	—	—	61	48
310	деревни Ивановской вахмистра Пиваровича	840	—	—	46	39
311	деревни Сторожевой коллежского ассесора Стройникова и жены его	1380	—	—	47	44
312	деревни Вербовой купца Паскина	763	—	—	32	29
	Итого	476072 2229 сж.	3139 2036 сж.	—	29402	26496

РГАДА, ф. 16, д. 693, ч. 6, лл. 97-105 об.

2. Херсонський повіт

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Херсонском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
1	города Херсона	37000	3000	—	—	793
2	Его светлости генерал аншефа и разных ординов ковалера князя Григория Александровича Потемкина	45	2691	—	—	—
3	села Ивановского	—	—	—	62	52
	и деревень Херсонки	—	—	—	32	28
	Покровской	—	—	—	25	3
	г-на генерал порутчика и ковалера Ганибала	10253	2295	178	—	—
4	г-на вице канцлера графа Ивана Андреевича Остермана и супруги его Александры Ивановны	8100	900	—	—	—
5	г-на действительного тайного советника, генерал прокурора и ковалера князя Александра Алексеевича Вяземского под рыбную ватагу	20	—	—	—	—
6	г-на генерал майора Соимонова	2700	300	—	—	—
7	г-на вице-адмирала Клокачева	10000	—	—	—	—
8	села Станислава	25100	3900	—	1283	44
9	под крепостью Кинбурном, Збуривским ретранжаментом и соляными прогнойными озерами	18926	18926	—	—	—
10	г-на вице-адмирала Клокачева	2000	—	—	—	—
11	г-на действительного тайного советника, генерал прокурора и ковалера князя Александра Алексеевича Вяземского под рыбную ватагу	1198	3521	4421	—	—
12	г-на бригадира Болтина	1500	1500	—	—	—
13	г-на генерал майора и ковалера Александр Алексеевича Безбородька	434	1092	2600	—	—
14	деревни Александровки г-на генерал фельдмаршала и разных ординов ковалера графа Петра Александровича Румянцева Задунайского	8663	703	2666	3	—
15	г-на генерал порутчика и ковалера Степана Матвеевича Ржевского	2700	300	—	—	—
16	деревни Спасовки капитана Сергея Спаского	2919	80	2400	70	50
17	деревни Федоровки г-на генерал майора и ковалера Федора Матвеевича Толстого	4645	1357	2200	—	—
18	назначено под казенную деревню Балабанову	20250	2250	—	—	—
19	деревни Витовки войскового товарища Дембского	2700	300	—	11	12
20	г-на действительного тайного советника князя Кантакузина	10800	1200	—	—	—
21	внука его князя Первула Кантакузина	5800	200	—	—	—
22	порожней	3000	—	—	—	—
23	деревни Устиновки инженер порутчика Устинова	5800	200	—	9	7
24	порожней	44420	—	—	—	—
25	г-жи княгини Роксандры Гики	5800	200	—	—	—
26	литовского генерала графа Платера	11400	600	—	—	—
27	казенной деревни Ороша	21400	1100	—	121	5
28	купца Фабера	1400	100	—	—	—
29	прапорщика Чернопольского	1450	50	—	—	—
30	порожней	3000	—	—	—	—
31	деревни Карповки войскового товарища Дембского	2850	150	—	9	3

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Херсонском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
32	деревни Лариевки майора Степана Лария	7125	375	—	22	13
33	деревни Михайловки майора Петра Лария	11400	600	—	18	12
34	порожней	1500	—	—	—	—
35	прапорщика Бородачева	1450	50	—	—	—
36	деревни Медеровки г-на генерал майора и кавалера Медера	7125	375	—	85	70
37	деревни Балацкой полковника Фонгантвиха	5800	200	—	29	23
38	девицы Араповой	5700	300	—	—	—
39	майора Булгакова	2900	100	—	—	—
40	капитана Замятина	5800	200	—	—	—
41	порожней	3000	—	—	—	—
42	порожней	9000	—	—	—	—
43	Адмиралтейской коллегии прокурора г-на бригадира Колокольцова	11400	600	—	—	—
44	капитана Турнова [<i>Турновита</i>]	5700	300	—	—	—
45	г-на полковника фон Река	8600	400	—	—	—
46	казенной деревни Береснеговатой	11400	600	—	60	3
47	польской службы старосты и кавалера князя Любомирского	7200	300	—	—	—
48	порожней	3000	—	—	—	—
49	провиантмейстра Чайшева	8600	400	—	—	—
50	капитана Голикова	2950	50	—	—	—
51	порожней	6000	—	—	—	—
52	прапорщика Волкова	5800	200	—	—	—
53	порожней	3000	—	—	—	—
54	порожней	7500	—	—	—	—
55	майора Сидора Белого	4450	50	—	—	—
56	гвардии сержанта Алексея Раевского	11400	600	—	—	—
57	г-на бригадира Ивана Хорвата	4400	100	—	—	—
58	деревни Николаевки капитана Корниевского	8800	200	—	13	4
59	деревни Гордоватки майора Белого	5800	230	—	24	8
60	порожней	3000	—	—	—	—
61	порожней	6000	—	—	—	—
62	деревни Федоровки подпорутчика Полякова	2900	100	—	4	2
63	г-жи действительной камергерши Наталии Дмитриевны Загряжской	8700	300	—	—	—
64	г-на действительного камергера Загряжского	8700	300	—	—	—
65	деревни Донской девиц Варвары, Настасии, Наталии и Анны Ушаковых	22000	2120	—	20	2
66	Вотчинной коллегии г-на вице президента Высоцкого	5800	200	—	—	—
67	деревни Шостаковки капитана Шостакова	5800	200	—	8	9
68	Адмиралтейской коллегии г-на контр адмирала Борисова	11600	400	—	—	—
69	г-на действительного камергера и ковалера князя Александра Куракина	11600	400	—	—	—
70	титулярного советника Белоусовича	8500	500	—	—	—
71	деревни Вольской шляхтичей Вольских	2900	100	—	22	18
72	подпорутчика Вольского	1450	50	—	—	—

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Херсонском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
73	деревни Артаковки майора Артакова	4350	50	—	15	6
74	порожней	3000	—	—	—	—
75	подполковника Якова Мерлина	5800	200	—	—	—
76	деревни Костомаровки капитана Костомарова	5800	200	—	25	15
77	деревни казенной Висуни	16000	500	—	47	1
78	порожней	6000	—	—	—	—
79	г-на бригадира князя Любомирского	17600	400	—	—	—
80	коллежского ассесора Свербеева	11600	400	—	—	—
81	капитана Бахметьева	5800	200	—	—	—
82	г-на полковника Фонгантвиха	8600	400	—	—	—
83	майора Афанасия Соймонова	11600	400	—	—	—
84	коллежского советника Юрья Соймонова	11600	400	—	—	—
85	доктора Фоншейнфогеля	3000	—	—	—	—
86	порожней	3000	—	—	—	—
87	г-на тайного советника, сенатора и кавалера Соймонова	11600	400	—	—	—
88	г-жи княгини Роксандры Гики	2900	100	—	—	—
89	обер секретаря Лашкевича	5800	200	—	—	—
90	деревни Садовой майора Фалеева	4500	—	—	44	24
91	деревни Никольской г-на генерал майора Репнинского	8400	600	—	205	135
92	польской службы г-на генерал лейтенанта князя Понятовского	2960	100	—	—	—
93	польской службы камергера Пивницкого	1450	50	—	—	—
94	польской службы старосты и кавалера князя Любомирского	4200	300	—	—	—
95	польской службы советника Гибала	1450	50	—	—	—
96	порожней	1500	—	—	—	—
97	майора Герарда	1450	50	—	—	—
98	подполковника Германа	2900	100	—	—	—
99	села Тягинки г-на генерал майора и кавалера Высоцкого	14500	500	—	226	103
100	девицы Нелюбовой	4200	300	—	—	—
101	инженер подпоручика Радица	2900	100	—	—	—
102	обер провиантмейстера князя Козловского	3000	—	—	—	—
103	деревни Томариной подполковника Томары и бунчукового товарища Томары	14500	500	—	281	212
104	г-на бригадира князя Шаховского	3000	—	—	—	—
105	г-на генерал майора князя Вяземского	2900	100	—	—	—
106	порожней	3000	—	—	—	—
107	обер провиантмейстера князя Козловского	2900	100	—	—	—
108	Вотчинной коллегии вице президента Высоцкого	5800	200	—	—	—
109	деревни Бургунки г-на полковника и кавалера Якубовича и сына его	5800	200	—	42	36
110	г-на полковника барона Мейндорфа	2900	100	—	—	—
111	коллежского ассесора Якушкина	1941	562 ½	1800	—	—
112	г-на вице канцлера графа Ивана Андреевича Остермана и супруги его Александры Ивановны	14000	1000	—	—	—

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Херсонском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
113	назначено под казенную деревню Бобровую	14000	1000	—	—	—
114	порожней	6000	—	—	—	—
115	капрала Мормусича	60	—	—	—	—
116	прапорщика Волкова	60	—	—	—	—
117	г-на генерал майора Перфильева	6000	—	—	—	—
118	порожней	9000	—	—	—	—
119	города Берислава	18000	500	—	494	77
120	контролера Попова и жены его	18	—	—	—	—
121	деревни Шведской колонии	7500	—	—	219	264
	корсиканцев	—	—	—	354	—
122	девицы Наталии Ушаковой часть острова Каирского с лиманом Волоским	750	750	—	—	—
123	монастыря Софрониевской пустыни	3000	—	—	10	—
124	г-на полковника Ефимовича	3000	—	—	—	—
125	капитанши Байдаковой	1000	—	—	—	—
126	деревни Никольской капитана Байдака	6030	545	3092	75	10
127	надворного советника Константинова	8800	200	—	—	—
128	назначено под казенную деревню Садкову	15000	—	—	—	—
129	подпорутчика Вольского под мельницу	½	—	—	—	—
130	порожней	3000	—	—	—	—
131	села Омеловой г-на гофмаршала и кавалера князя Бяратинского	10000	500	—	158	91
132	деревни Давыдова Броду польской службы г-на генерала князя Понятовского	8800	200	—	18	7
133	подполковника Турченинова	8800	200	—	—	—
134	деревни Комаровки польской службы полковника Мервинского	2800	200	—	69	42
135	деревни Шуваловой г-на обер камергера графа Шувалова	5800	200	—	16	1
136	г-на полковника Смирнова	2900	100	—	—	—
137	г-на бригадира Саблукова	3000	—	—	—	—
138	лейб гвардии корнета Нарышкина	11400	600	—	—	—
139	г-на тайного советника и кавалера Нарышкина	11400	600	—	—	—
140	пруского иностранца Феги	7200	300	—	—	—
141	г-на генерал майора Леонтьева	8800	200	—	—	—
142	села Перетовки полковника и кавалера Перета	12004	2053	2893	137	70
143	девицы Настасии Ушаковой	2800	200	—	22	5
144	г-на брегадира Болтина	2900	100	—	—	—
145	г-на генерал майора Соимонова	2900	100	—	—	—
146	деревни Гавриловки сенатского экзекутора Державина	5800	200	—	141	42
147	г-на генерал майора Леонтьева	2900	100	—	—	—
148	деревни Каховской г-на генерал аншефа и кавалера Каховского	6000	—	—	15	14
149	деревни Лозоватой [Золотой] г-на брегадира и кавалера Энгельгарда	6000	—	—	86	62
150	г-на кригс камисарши Катерины Павловой	11400	600	—	—	—
151	порожней	6000	—	—	—	—

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Херсонском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
152	деревни Лутовки г-жи генерал майорши княгини Голицыной	16000	1500	—	55	15
153	польского полковника Гурки	1500	—	—	—	—
154	деревни Осокоровки подполковника Чулкова	3000	—	—	15	7
155	г-на генерал майора Перфильева	6000	—	—	—	—
156	деревни Николаевки г-на генерал майора Архарова	11400	600	—	14	5
157	польского полковника Гурки	1500	—	—	—	—
158	порожней	6000	—	—	—	—
159	порожней	9000	—	—	—	—
160	порожней	12000	—	—	—	—
161	порожней	1500	—	—	—	—
162	казенной деревни Шестерни	14000	1000	—	212	124
163	капитана Байдака под мельницу	½	—	—	—	—
164	г-на полковника Смирнова	5800	200	—	—	—
165	деревни Андреевки полкового квартирмейстера Сочеванова	5800	200	—	32	35
166	деревни Могильной кадета Иовича	2700	300	—	2	2
167	деревни Елкиной прапорщика Иовича	2700	300	—	7	3
168	г-на полковника Иваненка	4400	100	—	—	—
169	осадчика Письменного	1500	—	—	—	—
170	казенной деревни Широкой	12000	—	—	186	132
171	капитана Голикова	8800	200	—	—	—
172	г-на генерал поручика Свистунова	7500	—	—	—	—
173	г-жи генерал майорши Надежды Васильевны Шепелевой	11400	600	—	—	—
174	шведского пастора	1500	—	—	—	—
175	девицы Федоровой	2800	200	—	—	—
176	девицы Гурьевой	11600	400	—	—	—
177	порожней	18000	—	—	—	—
178	казенного села Марьинского	11600	400	—	462	210
179	девицы Настасии Ушаковой остров Омельницкой с лиманом Омельницким	40	20	—	—	—
180	деревни Еленинской г-жи генерал прокурорши княгини Вяземской	11927 ½	386 ½	—	285	149
181	деревни Усть Камянки капитана Стены	1400	100	—	32	19
182	деревни Базавлущкой Каменки прапорщика Воротинцова	1183	314	1932	30	29
183	казенной деревни Шолоховой, состоящей в Никопольском [Екатеринославском] уезде	8000	500	—	—	—
184	деревни Павловки капитана Остроуха, состоящей в Никопольском [Екатеринославском] уезде	1400	100	—	—	—
185	деревни Заречинской г-на действительного штацкого советника Петерсона	5800	200	—	17	10
186	порожней	3000	—	—	—	—
187	коллежского ассесора Котлубицкого	3000	—	—	—	—
188	деревни Евдокимовки поручицы Безобразовой	1400	100	—	5	7
189	г-на бригадира князя Шаховского	7000	500	—	—	—
190	г-на полковника Ефимовича	8800	200	—	—	—

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Херсонском уезде	десятин		кв. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
191	деревни Каховой майора Кахова, состоящей в Никопольском [Екатеринославском] уезде	4200	300	—	—	—
192	капитана Чоглокова	2900	100	—	—	—
193	надворного советника Кокина	2900	100	—	—	—
194	деревни Златоустинской подполковника Мерлина	12000	1000	—	27	22
195	деревни Николаевки полкового асаула Петра Макухи	5800	200	—	42	44
196	деревни Ивановки г-на генерал майора и кавалера Сергея Николаевича Салтыкова и бригадира Ивана Никитича Болтина по купле от полкового асаула Ивана Макухи	2800	200	—	22	14
197	казенного села Кривого Рогу	12000	1500	—	204	165
198	г-жи стацкой советницы Протасовой	11400	600	—	—	—
199	кадета Тимофеева	1450	50	—	—	—
200	порожней	4500	—	—	—	—
201	капитана Комнина	5800	200	—	—	—
202	г-жи бригадирши княгини Шаховской	11400	600	—	—	—
203	порожней	9000	—	—	—	—
204	майора Плещеева и жены его	22000	2000	—	—	—
205	порожней	12000	—	—	—	—
206	г-на генерал майора Чернышева	11400	600	—	—	—
207	майора Михайловича	2900	100	—	—	—
208	порожней	13500	—	—	—	—
209	деревни Сагайдачки подпорутчика Дебрециння	1100	400	—	2	4
210	деревни Овсяниковки капитана Овсяникова	5700	300	—	16	20
211	деревни Ульяновки девицы княжны Баратовой	8600	400	—	55	49
212	деревни Антоновки кадета Булацеля	4400	100	—	10	6
213	деревни Грушеватой майорши княгини Баратовой	2900	100	—	6	4
214	деревни Гаражиной г-на полковника Соколова	8700	300	—	26	14
215	полковницы Соколовой	5700	300	—	—	—
216	деревни Пашенной подполковника Мерлина	5700	300	—	24	14
217	казенной раскольничей деревни Привольной	11400	600	—	68	54
218	назначено под казенную деревню Громоклею	7500	—	—	—	—
219	деревни Михайловки лекаря Вейланда	4300	200	—	10	8
220	порожней	1500	—	—	—	—
221	порожней	3000	—	—	—	—
222	Архипилажского острова грека Феареса	3000	—	—	—	—
223	майора Лобанова	2900	100	—	—	—
224	порожней	3000	—	—	—	—
225	деревни Остаповки порутчика Евстафия Иванова	1450	50	—	14	6
226	деревни Водяной майора и порутчика Лореров	2900	100	—	4	5
227	порожней	3000	—	—	—	—
228	прапорщика Хмельницкого	1450	50	—	—	—
229	прапорщика Григорьева	1450	50	—	—	—
230	майора Базина	2900	100	—	—	—
231	майора Плохого	2900	100	—	—	—
232	майора князя Баратова	4400	100	—	—	—
233	г-на генерал аншефа грузинского царевича Георгия	11400	600	—	—	—
234	порожней	4500	—	—	—	—

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Херсонском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
235	порожней	1500	—	—	—	—
236	подпорутчика Бузиянова	2900	100	—	—	—
237	порожней	9000	—	—	—	—
238	порожней	1500	—	—	—	—
239	прапорщика Иванова	2900	100	—	—	—
240	сержантов Ушаковых	11400	600	—	—	—
241	порожней	1500	—	—	—	—
242	порожней	3000	—	—	—	—
243	деревни Криничной прапорщика Бантиша	1450	50	—	5	9
244	деревни Крутоярки прапорщика Бабалича	1450	50	—	8	8
245	деревни Терноватой прапорщика Гертопана	1450	50	—	5	4
246	назначено для арнаут	12000	—	—	—	—
247	казенных деревень Соколов	14000	1000	—	210	168
	Раковец	—	—	—	76	83
248	местечка Новогригорьевского	11400	600	—	392	193
249	деревни Арнаутовки	5800	200	—	80	78
250	деревень Скаржинки	8700	300	—	79	62
	Михайловки	—	—	—	25	15
251	назначено для арнот	15000	—	—	—	—
252	прапорщика Флоденка	2900	100	—	—	—
253	порожней	3000	—	—	—	—
254	прапорщика Константинова	2900	100	—	—	—
255	порожней	4500	—	—	—	—
256	порожней	1500	—	—	—	—
257	прапорщика Курьяковича	2900	100	—	—	—
258	прапорщика Поповича	4400	100	—	—	—
259	назначено для арнот	15000	—	—	—	—
260	назначено для вербованных козаков	12000	—	—	—	—
261	казенной деревни Тройницкой	11400	600	—	111	86
262	казенной деревни Федоровки	11400	600	—	160	125
263	казенной деревни Касперовки	7200	300	—	101	72
264	местечка Новопетровского	14000	1000	—	195	127
265	деревень Николаевки	—	—	—	43	40
	Вербовой	—	—	—	24	19
	г-на подполковника Касперова	15500	1000	—	—	—
266	деревни Костиць порутчика Иванова	4400	100	—	31	22
267	деревни Богдановки прапорщика Порожинского	2950	50	—	18	16
268	порожней	1500	—	—	—	—
269	казенной деревни Себиной	8500	500	—	60	38
270	казенной деревни Гурьевой	7300	200	—	58	35
271	казенной деревни Константиновки	7300	200	—	15	19
272	казенной деревни Баловни	4300	200	—	53	27
273	казенной деревни Матвеевки	5700	300	—	93	39
274	назначено под казенную деревню Домахию	12000	—	—	—	—
	Итого	1834332 286 сж.	194593		9048	4029

3. Ольвіопільський повіт

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Ольвиопольском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
1	города Ольвиополя	8080	—	—	314	311
2	села Мигеи г-на генерал поручика и ковалера Текелия	6408	—	—	116	101
3	военнослужащих чинов города Ольвиополя	1230	—	—	—	—
4	деревни Ставровки майора Ставровича	1740	—	—	27	28
5	деревни Черноташлицкой майора Исаева	1480	—	—	57	74
6	военнослужащих чинов села Синюхиноброта	2460	—	—	—	—
7	подпоручика Сербулова	120	—	—	—	—
8	казенного села Синюхиноброта	6950	—	—	164	179
9	майора Патрина	½	—	—	—	—
10	деревни Калмазовой адъютанта Купчинского, которая показана по ревизии за г-ном генерал-майором Зверевым	1440	—	—	60	60
11	военнослужащих чинов села Ольшанки	1230	—	—	—	—
12	казенного села Ольшанки	16203	—	—	410	445
13	казенного села Лысой Горы	14760	—	—	302	310
14	капитана Бадюла	120	—	—	—	—
15	военнослужащих чинов села Лысой Горы	2460	—	—	—	—
16	деревни Красноярки майора Апостолова	720	—	—	8	13
17	казенной деревни Полковникова	17900	—	—	91	73
18	деревни Стенковатой подпоручицы Воробьевой	1500	—	—	29	16
19	военнослужащих чинов села Добрянки	2460	—	—	—	—
20	деревни Одобашевки майора Одобаши	1440	—	—	45	37
21	казенного села Добрянки	11344	—	—	298	278
22	деревни Доброй надворного советника князя Кудашева	1500	—	—	15	9
23	деревни Величковки майора Величковского	6000	—	—	38	34
24	подпоручика Новаковича и жены его	1440	—	—	—	—
25	деревни Александровки поручика Вуичича и жены его	3720	—	—	55	48
26	деревни Катериновки майора Маркова	1680	—	—	30	40
27	капитана Булгакова	180	—	—	—	—
28	майора Войнова	300	—	—	—	—
29	казенного села Липняжки	9765	—	—	316	317
30	того ж села военнослужащих чинов	1230	—	—	—	—
31	казенного села Тишковки	9870	—	—	263	257
32	прапорщика Гулевича	360	—	—	—	—
33	деревни Липняговой майорши Дечелкуловой	1620	—	—	4	2
34	деревни Красного Поля кадета Соколова и отчима его капитана Карбовского	2340	—	—	24	31
35	деревни Водяной Балки капитанши Елкиной	720	—	—	5	8
36	деревни Водяной капитана Карачона	1440	—	—	5	7
37	военнослужащих чинов села Тишковки	2460	—	—	—	—
38	деревни Устимовки поручика Мартинова	840	—	—	30	27
39	деревни Чуровки подполковника Чуровского	868	—	—	8	7

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Ольвинопольском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
40	майорши Дечелколовой под мельницу	120	—	—	—	—
41	нолковника Фон Шица	1440	—	—	—	—
42	казенного села Терновки	3515	—	—	—	—
43	деревни Костоватой капитана Беженуцы	540	—	—	20	27
44	деревни Фурдуювки поручика Фурдуя	720	—	—	3	4
45	деревни Троян капитана Грекула	840	—	—	17	16
46	деревни Федоровки майора Маркова	1440	—	—	61	46
47	деревни Поповичевки поручицы Поповичевой	120	—	—	7	12
48	капитана Беженуцы	180	—	—	—	—
49	казенного села Терновки	5929	—	—	203	205
50	майора Величковского	18	—	—	—	—
51	деревни Константиновки сотника Константинова	720	—	—	33	24
52	военнослужащих чинов села Терновки	1230	—	—	—	—
53	деревни Маслова Броду ротмистра Иванченка	328	—	—	73	76
54	деревни Мацковки майора Мацкова	1404	—	—	73	72
55	священника Садоцкого	104	—	—	10	14
56	деревни Демяновки капитана Сабова	728	—	—	22	17
57	деревни Лозоватой Балки подпоручика Якубенка	104	—	—	12	22
58	деревни Дековичевки майора Дековича	2236	—	—	60	54
59	подпоручика Онилова	208	—	—	—	—
60	деревни Семеновки прапорщика Семенова	650	—	—	4	3
61	вахмистра Бранковича	52	—	—	—	—
62	казенного села Архангельска	6412	—	—	388	432
63	воинских чинов того ж села	1066	—	—	—	—
64	лекаря Гурлебуша	120	—	—	—	—
65	деревни Белведерье отставного прапорщика Алексея Добровольского по купле от капитана Карачона слободской, ранговой, садовой и лесной	1784	—	—	136	103
66	казенного села Скалевой	9510	—	—	421	417
67	деревни Захаровки майора Захарова	260	—	—	34	24
68	военнослужащих чинов села Скалевой	1066	—	—	—	—
69	деревни Эрделиевки прапорщика Эрделия	286	—	—	33	26
70	капитана Эрделия	104	—	—	—	—
71	деревни Родовки майора Рода	156	—	—	7	7
72	деревни Бузниковатой майора Керстича	1092	—	—	10	7
73	аудитора Змунчицы	624	—	—	—	—
74	деревни Манойловки подпоручика Гиржева	104	—	—	3	3
75	деревни Ивановки майора Гиржева	1440	—	—	58	71
76	деревни Серезлиевки штык юнкера Серезлия	1248	—	—	127	129
77	майора Рода	1248	—	—	—	—
78	майора Захарова	624	—	—	—	—
79	деревни Кагарлицкой майора Ивана Никорицы и жены его	5008	134	—	175	146
80	деревни Живановки майора Живановича и жены его	1500	40	—	233	222
81	деревни Шляховой поручика Плавшича	404	—	—	52	51
82	деревни Моисеевки титулярного советника Моисеева	1531	21	—	21	22

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Ольвинопольском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
83	девицы Экскузовичевой	104	—	—	—	—
84	порутчика Плавшича	615	9	—	—	—
85	девицы Харламовой	104	—	—	—	—
86	капитана Бурцова	733	—	—	—	—
87	воинских чинов села Калниболота	1066	—	—	—	—
88	поручика Плавшича	18	—	—	—	—
89	казенного села Калниболота	8037	—	—	293	317
90	вахмистра Ноура под сад	5	—	—	—	—
91	деревни Тимофеевки капитана Никорицы	1951	22	—	68	57
92	майора Живановича	1812	29	—	—	—
93	казенного села Надлака	6140	—	—	346	376
94	воинских чинов села Надлацкого	1066	—	—	—	—
95	деревни Вукотичевки майора Вукотича	624	—	—	47	36
96	села Ивановки майора Иванова	2522	—	—	425	391
97	деревни Вукотичевой полковника Вукотича	645	—	—	51	45
98	г-на бригадира и ковалера графа Подгоричания	1154	—	—	—	—
99	деревни Якимовой капитана Жаховского	755	—	—	122	108
100	деревни Егоровки г-на бригадира графа Подгоричания	945	—	—	13	10
101	прапорщицы Ракиной	104	—	—	5	10
102	деревни Якимовки майора Миклоева	2344	—	—	195	159
103	капитана Жаховского	505	—	—	—	—
104	подпоручика Новаковича	260	—	—	—	—
105	деревни Яниполя майора Ильи Иванова и жены его	2856	—	—	58	45
106	полковника Вукотича	624	—	—	—	—
107	майора Ракшанина	624	—	—	—	—
108	села Хмелевой г-на генерал порутчика и ковалера Текелия	5726	—	—	230	204
109	деревни Заверюховки подпорутчика Заверюхи	728	—	—	43	34
110	майора Фантранзе	624	—	—	—	—
111	деревни Эрделиевки подпорутчика Эрделия	1248	—	—	50	43
112	деревни Копанок майора Палалова и сыновей его	1352	—	—	155	146
113	майора Ракшанина	156	—	—	—	—
114	майора Цветиновича	832	—	—	58	51
115	казенного села Петроострова	6052	—	—	394	419
116	священника Федорова	52	—	—	9	10
117	прапорщика Сакары	26	—	—	—	—
118	подпорутчика Заверюхи	2	—	—	—	—
119	военнослужащих чинов села Петроострова	3198	—	—	—	—
120	деревни Арсениевки майора Давыдовича	1144	—	—	50	41
121	майора Палалова	162	—	—	—	—
122	деревни Каракизелевой подпоручика Каракизеля	104	—	—	10	7
123	подпоручика Эрделия	104	—	—	—	—
124	деревни Сухолетовой поручицы Томшиной	728	—	—	80	66
125	деревни Лепехиной майора Лепехина	728	—	—	49	46
126	прапорщика Вуковича	624	—	—	—	—
127	деревни Андреевки капитана Янкова	1248	—	—	102	84

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Ольвиопольском уезде	десятин		кв. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
128	капитанши Карачоной	6	—	—	—	—
129	казенного села Коробчина	5546	—	—	620	642
130	капитана Нечая	18	—	—	—	—
131	капитанши Елкиной	104	—	—	11	10
132	священника Васильева при мельнице	2	—	—	3	3
133	военнослужащих чинов села Коробчина	2132	—	—	—	—
134	деревни Кветки майора Патрина	706	—	—	30	25
135	прапорщицы Васильевой	104	—	—	27	20
136	деревни Свиарки майора Дембровского	494	—	—	31	31
137	майора Величковского	312	—	—	—	—
138	деревни Анновки капитанши Карачоной	260	—	—	121	103
139	деревни Ранговой майора Величковского	156	—	—	9	7
140	деревни Краснополя капитана Акацатова	728	—	—	86	73
141	деревни Юревки капитана Дуковича и жены ево	1248	—	—	38	50
142	деревни Петропавловской майора Станковича	1352	—	—	48	54
143	деревни Миролобовой майора Булацеля	728	—	—	67	63
144	капитанши Карачуновой	676	12	—	—	—
145	деревни Петровки майора Шмита	1248	—	—	57	54
146	деревни Лозоватой г-на генерал майора и ковалера Зверева	1500	60	—	93	90
147	села Малой Виски майора Лепехина	8587	—	—	304	292
148	военнослужащих чинов местечка Новомиргорода	2457	—	—	—	—
149	прапорщика Войнова	20	—	—	4	2
150	деревни Шмитовки подполковницы Шмитовой	1248	—	—	108	93
151	священника Россинского	263	—	—	—	—
152	деревни Карловки лекаря Аксениуса	388	—	—	56	50
153	казенной деревни Троянки	1300	—	—	102	88
154	села Андреевки г-на бригадира князя Любомирского	964	—	—	2581	250
155	майора Шмита	24	—	—	—	—
156	майора Александрова	4	—	—	—	—
157	майора Лутковского	2	—	—	—	—
158	местечка Новомиргорода	8190	—	—	1435	1398
159	г-на генерал поручика и ковалера Текелия	32	—	—	—	—
160	Новомиргородского купечества	1000	—	—	—	—
161	г-на генерал поручика и ковалера Текелия	104	—	—	—	—
162	прапорщика Иваницына	52	—	—	—	—
163	прапорщика Абросимова	52	—	—	—	—
164	села Ясиновой майора Лутковского и жены ево	2451	—	—	124	114
165	деревни Манойловки капитана Криты	1248	—	—	68	70
166	майора Станковича	936	—	—	—	—
167	майорши Лутковской	728	—	—	—	—
168	деревни Петровки кадетов Буличей	728	—	—	62	72
169	капитана Младеновича	104	—	—	—	—
170	деревни Лукьяновки капитана Дуковича	344	—	—	47	57
171	г-на бригадира и ковалера графа Подгоричаня	208	—	—	—	—
172	прапорщика Васильева	52	—	—	—	—
173	капитана Младеновича	104	—	—	—	—

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Ольвинопольском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
174	прапорщика Иваницына	4	—	—	—	—
175	майора Вукотича	156	—	—	—	—
176	деревни Александровки майора Александрова	224	—	—	32	26
177	капитана Крыты	156	—	—	—	—
178	деревни Висянки г-на брегандира и ковалера графа Подгоричания	312	—	—	68	57
179	майора Патрина	104	—	—	—	—
180	подполковницы Серезлиевой	224	—	—	—	—
181	г-на брегандира и ковалера графа Подгоричания	156	—	—	—	—
182	фабриканта Поповича	22	—	—	—	—
183	г-на генерал майора и ковалера Василия Зверева	13	—	—	—	—
184	деревни Константиновой капитанши Маргажичевой и сына ей прапорщика Маргажича	780	—	—	68	64
185	деревни Александровки майора Александрова	329	—	—	51	51
186	майора Степана Лария	156	—	—	—	—
187	деревни Павловки майора Петра Лария	260	—	—	50	56
188	деревни Каменки полковницы Булацелевой	1397	109	—	160	148
189	г-на брегандира и ковалера графа Подгоричания	12	—	—	—	—
190	майорши княгини Баратовой	15	—	—	—	—
191	военнослужащих чинов казенного села Мартоноша	2132	—	—	—	—
192	казенного села Мартоноша	5990	—	—	683	637
193	деревни Оситной майора Степана Лария	1248	—	—	53	61
194	деревни Антоновки и Оситной майора Петра Лария и жены его	1872	—	—	123	95
195	майора Патрина	624	—	—	—	—
196	деревни Флоровки прапорщика Флоры	560	—	—	4	6
197	деревни Марьяновки полковницы Булацелевой и сыновей ее	3224	512	—	125	114
198	казенного села Панчова	1536	—	—	—	—
199	капитана Скорича	624	—	—	—	—
200	деревни Михайловки майора Сагайдакова	1248	—	—	7	6
201	кадета Михаила Чорбы	104	—	—	—	—
202	деревни Гребеновки порутчицы Гребениной	624	—	—	9	10
203	отставного подпоручика Андрея Керстича ранговой	104	—	—	—	—
204	деревни Ковалевки капитанши Рашковичевой	780	—	—	29	30
205	деревни Федоровки майора Чорбы и сыновей его	2652	—	—	78	69
206	деревни Сагайдаковки майора Сагайдакова	1268	—	—	73	70
207	деревни Максимовки майора Чорбы	1404	—	—	214	196
208	подпоручицы Черной	52	—	—	—	—
209	казенного села Панчова	7846	—	—	912	882
210	военнослужащих чинов села Панчова	2132	—	—	—	—
211	военнослужащих чинов села Канижа	2132	—	—	—	—
212	деревни Ивановки [Шпаковки] капитана Крыжановского и жены его	1352	—	—	72	66
213	деревни Капитановки прапорщика Младеновича	780	—	—	48	48
214	казенного села Канижа	6194	—	—	687	621
215	деревни Аврамовки майора Аврамова	806	—	—	37	39

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Ольвиопольском уезде	десятин		кв. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
216	майорши княгини Баратовой	130	—	—	—	—
217	г-на коллежского советника Нелюбова и дочери ево	1950	—	—	—	—
218	деревни Мироновки капитана Миронова	728	—	—	29	27
219	деревни Владимеровки майорши княгини Баратовой	1274	—	—	77	78
220	деревни Жидановки капитана Миронова и адъютанта Миронова	728	—	—	15	17
221	подпоручика Бали	104	—	—	—	—
222	подпоручика Лакисова	104	—	—	—	1
223	подлекарши Каселевой	52	—	—	—	—
224	деревни Водяной майорши Дебрецыниевой и сына ее	2129	—	—	126	106
225	деревни Осиковатой майора Ставровича	1248	—	—	97	83
226	казенного села Грузкой	8490	—	—	503	441
227	деревни Овсяниковки майора Иванова	900	—	—	71	71
228	деревни Кошовенковой прапорщика Кошовенка	450	—	—	27	27
229	деревни Ивановки капитана Иванова	480	—	—	27	24
230	деревни Овсянниковой майора Стратемировича	1050	—	—	69	63
231	прапорщика Макалюгина	360	—	—	—	—
232	майорши Ивановой	30	—	—	—	—
233	военнослужащих чинов села Грузкой	2460	—	—	—	—
234	деревни Хуторища прапорщика Лепескина, в том числе и Погребного	210	—	—	15	22
235	деревни Сугаклеи майора Бутовича и жены ево	1710	—	—	91	65
236	деревни Сугоклееватой капитана Молчана	1080	—	—	31	37
237	деревни Каменоватой купца Греченка	210	—	—	9	10
238	деревни Каменоватой Сугаклеи майора Лбова	1440	—	—	33	25
239	майора Михайловича	3150	—	—	—	—
240	деревни Вишняковки капитана Вишнякова	3760	—	—	42	42
241	деревни Михайловки прапорщика Радойчина	720	—	—	19	11
242	подпоручика Титова	720	—	—	—	—
243	деревни Карловки прапорщика Барбера	1440	—	—	13	8
244	деревни Семеновки прапорщика Миатовича	720	—	—	23	13
245	казенной раскольничей деревни Ровной	24303	—	—	184	166
246	прапорщика Кизилбаша	360	—	—	—	—
247	г-на генерал майора и ковалера Зверева и супруги ево	3000	—	—	—	—
248	деревни Петриковской лекаря Кленки	1440	—	—	18	20
249	прапорщика Ставровича	900	—	—	—	—
250	подпорутчика Ефремова	720	—	—	—	—
251	порутчика Пулицкого, назначено	720	—	—	—	—
252	порутчика Гроеросулова	360	—	—	—	—
253	деревни Куцой Балки прапорщика Сакары	720	—	—	2	3
254	деревни Новаковки вахмистра Станишина	720	—	—	4	2
255	деревни Захаровки подполковника Кисликова	1440	—	—	17	15
256	деревни Симоновки подпорутчика Анастасиева	1440	—	—	29	24
257	вахмистра Ильенкова	360	—	—	—	—
258	прапорщика Анастасиева	1440	—	—	—	—
259	майорши Алейниковой	1440	—	—	—	—

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Ольвиопольском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
260	деревни Мироновки майора Булацеля	2460	—	—	35	33
261	деревни Ивановки полковницы Булацелевой	8880	—	—	26	24
262	воинских чинов села Виски	2460	—	—	—	—
263	казенного села Виски	9450	—	—	659	547
264	прапорщика Деоридияшенка	720	—	—	—	—
265	деревни Малиновки [Маниловки] цолнера Аникеева	1576	—	—	21	20
266	казенного села Плетеного Ташлыка воинских чинов	2460	—	—	—	—
267	казенного села Плетеного Ташлыка	8688	—	—	336	396
268	майора Александра	1500	—	—	—	—
269	капитанши Николаевой	750	—	—	—	—
270	казенной деревни Злынки	16848	—	—	553	453
271	прапорщика Гулевича	360	—	—	—	—
272	деревни Дмитровки порутчика Фирсова	720	—	—	5	7
273	деревни Поповки священника Федорова	720	—	—	21	17
274	деревни Дабычевки порутчика Дабыча	750	—	—	14	11
275	военнослужащих чинов села Сухого Ташлыка	2460	—	—	—	—
276	казенного села Сухого Ташлыка	15415	—	—	237	206
277	майора Величковского	720	—	—	—	—
278	прапорщика Бельского	720	—	—	—	—
279	порожней	720	—	—	—	—
280	деревни Юрьевки капитана и прапорщика Карачонов	780	—	—	39	37
281	военнослужащих чинов села Пешаного Броду	2460	—	—	—	—
282	майора Величковского	1/2	—	—	—	—
283	казенного села Пешаного Броду	9811	—	—	317	289
284	назначено под казенное селение, населяемое князем Любомирским	2656	—	—	—	—
285	деревни Гофмановки капитана Гофмана	750	—	—	—	5
286	деревни Зверевки г-на генерал майора и ковалера Зверева, которая по ревизии написана за полковником Перетом	3000	—	—	87	76
287	прапорщика Войнова	720	—	—	—	—
288	прапорщика Полозова	720	—	—	—	—
289	г-на генерал майора и ковалера Зверева	180	—	—	—	—
290	коллежского регистратора Григорьевского	720	—	—	—	—
291	регистраторов Евецких	720	—	—	—	—
292	казенных сел Павловки и Чорного Ташлыка	32481	—	—	977	898
293	деревни Яловки подпорутчика Яловского	1680	—	—	27	24
294	прапорщика Никифорова	720	—	—	—	—
295	прапорщика Гукова	720	—	—	—	—
296	деревни Мишарошовки майора Мишароша	1200	—	—	3	2
297	подпоручика Санбулова	1440	—	—	—	—
298	воинских чинов села Павловки	2835	—	—	—	—
299	майора Гернича	4400	—	—	—	—
300	полкового квартирмистра Нечая	1500	—	—	—	—
301	капитана Нечая	2950	50	—	—	—
302	подпорутчика Миллера	2950	50	—	—	—

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Ольвиопольском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
303	лекарши Аксениусовой	1460	40	—	—	—
304	деревни Бешь Боераков полкового квартирмейстера Стратемировича	5800	200	—	10	11
305	регистратора Трилицкого	2950	50	—	—	—
306	майора Лутковского	4500	—	—	—	—
307	майорши Александровой	1500	—	—	—	—
308	порожней	1500	—	—	—	—
309	купца Кавелина	2950	50	—	—	—
310	деревни Лозоватки купца Дунчи	1500	—	—	7	6
311	прапорщика Витязя	4350	150	—	—	—
312	деревни Крывоносówki войскового товарища Крывоноса	4350	150	—	3	5
313	прапорщика Косюры	2950	50	—	—	—
314	писаря Косюры	1450	50	—	—	—
315	деревни Покровской ротмистра Турченинова	5800	200	—	11	13
316	деревни Аннинской секретаря Зайковского и тестя ево шляхтича Навроцкого	5800	200	—	16	10
317	казенной деревни Бобринцевой	10000	500	—	53	35
318	прапорщика Островского	1500	—	—	—	—
319	бунчукового товарища Остроградского	2900	100	—	—	—
320	коллежского асессора Рымши	4500	—	—	—	—
321	г-на генерал майора Мезинцова	12000	—	—	—	—
322	деревни Алексеевской майоров Розянок в Елисаветградском уезде	3222	—	—	—	—
323	подполковника Стойкова	1500	—	—	—	—
324	девицы Чернышиной [Чернышевой]	8800	200	—	—	—
325	коллежского советника Седнева	2900	100	—	—	—
326	г-на действительного штатского советника Бакунина	12000	—	—	—	—
327	шляхтича Закревского	1500	—	—	—	—
328	назначено прапорщику Волошину	1500	—	—	—	—
329	порожней	4500	—	—	—	—
330	кадета Беньковского	2950	50	—	—	—
331	коллежской советницы Нелюбовой	5900	100	—	—	—
332	капитана Скорича	5800	200	—	—	—
333	г-на генерал майора князя Вяземского	8800	100	—	—	—
334	прапорщика Боянова	1450	50	—	—	—
335	прапорщика Ружича	1500	—	—	—	—
336	деревни Гниленькой прапорщика Антонова	1450	50	—	5	4
337	порутчика Евстафия Иванова	1500	—	—	—	—
338	порутчика Сегедия	2900	100	—	—	—
339	деревни Григорьевки капитана Антонова	3000	—	—	2	4
340	порожней	1500	—	—	—	—
341	порутчицы Дониной, назначено	1500	—	—	—	—
342	поручика Дони, назначено	1500	—	—	—	—
343	майора Кусолова	3000	—	—	—	—
344	деревни Вербовенькой прапорщика Юраша	1450	50	—	11	9
345	деревни Ивановки ротмистра Михалчи	5800	200	—	16	11

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Ольвинопольском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
346	капитана Никорицы	5800	200	—	—	—
347	порожней	4500	—	—	—	—
348	прапорщика Стоюла	1500	—	—	—	—
349	майора Никорицы	2900	100	—	—	—
350	порожней	1500	—	—	—	—
351	прапорщика Чижмича	1450	50	—	—	—
352	прапорщика Кисича	1500	—	—	—	—
353	назначена для арнаут	12000	—	—	—	—
354	деревни Трех Крат майора Скаржинского	12171	2032	—	219	194
355	деревни Пондик майора Михаила Рота	3000	—	—	26	25
356	казенной салдатской деревни Александровского	12000	—	—	218	79
357	казенной салдатской деревни Константиновского	12000	—	—	207	65
358	назначено для арнаут	12000	—	—	—	—
359	порутчика Кроновича	1500	—	—	—	—
360	поручика Шидянского	1500	—	—	—	—
361	деревни Камышеватой майора Станковича	10500	—	—	3	5
362	деревни Каменоватой подполковницы Серезлиевой	5800	—	—	5	7
363	порутчика Руднева	2950	50	—	—	—
364	майора Сагайдакова	2900	100	—	—	—
365	полковника Вукотича	2950	50	—	—	—
366	порожней	1500	—	—	—	—
367	войскового товарища Волковняка	2900	100	—	—	—
368	порожней	3000	—	—	—	—
369	сотника Волковняка	2900	100	—	—	—
370	порожней	3000	—	—	—	—
371	подпорутчика Цыбульского	1500	—	—	—	—
372	прапорщика Лупулова [деревни Татаровки]	5800	200	—	4	3
373	деревни Павловки майора Пулевича	5800	—	—	7	8
374	порутчика Бродского	4400	100	—	—	—
375	майора Палалова	4500	—	—	—	—
376	майора Волковняка	3000	—	—	—	—
377	порутчика Рыстича	1500	—	—	—	—
378	назначено для арнаут	9000	—	—	—	—
379	назначено для арнаут	12000	—	—	—	—
380	назначено под казенную деревню Каирскую	12000	—	—	—	—
381	назначено под казенную деревню Карабельную	12000	—	—	—	—
382	деревни Карабельной капитана Акацатова	5900	100	—	19	14
383	деревни Прилук майора Патрина	5800	200	—	16	15
384	подполковника Фишера	5800	200	—	—	—
	Итого	971693 ½	8425	596	21192	19754

РГАДА, ф. 16, д. 693, ч. 6, лл. 135-146 об.

4. Єлисаветградський повіт

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Єлисаветградском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
1	города Єлисаветграда	2980	—	—	2495	2225
2	под казенным виноградным садом	23	—	—	—	—
3	купца Красноглазова	31	—	—	—	—
4	деревни Масляниковай вахмистра Масляникова и отца его Никиты Масленикова	312	—	—	59	39
5	майора Бородкина	10	—	—	—	—
6	под выгоном купеческим	4972	—	—	—	—
7	деревни Лозоватки порутчицы Созоновой и сына ее	2610	—	—	118	86
8	деревни Писаревой майора Анисимова	840	—	—	96	94
9	деревни Масловки купца Ивана Масленикова	300	—	—	20	21
10	майора Анисимова	720	—	—	—	—
11	казенной деревни Гусарской	570	—	—	39	33
12	деревни Поповки порутчика Ефима Саренкова, по купле	426	—	—	33	32
13	раскольничей деревни Клинцов	7636	—	—	727	534
14	деревни Козыревой г-на коллежского советника Нелюбова	6280	200	—	59	65
15	раскольничей деревни Калиновки	6915	—	—	294	270
16	г-на полковника Соколова	600	—	—	—	—
17	порожней	1280	—	—	—	—
18	купца Масляникова временной	1216	—	—	—	—
19	купца Красноглазова	390	—	—	—	—
20	деревни Саренковой порутчика Саренкова	840	—	—	67	60
21	деревни Ингульской майора Бутовича	60	—	—	100	88
22	деревни Арнаутовки прапорщика Арнаута	330	—	—	23	19
23	г-на генерал майора Петерсона	38	—	—	—	—
24	деревни Соколовой г-на полковника Соколова и жены его	1486	—	—	100	123
25	деревни Сугаклеи полковницы Вукотичевой	1444	—	—	43	38
26	церковной	480	—	—	—	—
27	полковника Соколова временной	1050	—	—	—	—
28	коллежской ассесорши Федоровой	120	—	—	—	—
29	комендантских лугов	120	—	—	—	—
30	деревни Николаевских садов прапорщика Казаринова	1440	—	—	14	18
31	деревни Марьиной майорши Льбовой	720	—	—	5	5
32	полковника Соколова	1440	—	—	—	—
33	деревни Федоровки майора Бородкина	1440	—	—	51	32
34	деревни Красновершки канцеляриста Скляревича	2880	—	—	27	19
35	порожней	900	—	—	—	—
36	капитанши Мухартовой	720	—	—	—	—
37	деревни Божедомовки подпорщика Божедомова	720	—	—	12	11
38	деревни Стоговки коллежского ассесора Стогова	720	—	—	10	8
39	деревни Каменоватой г-на генерал майора и кавалера Медеры	1440	—	—	31	28
40	деревни Овсяниковой порутчицы Овсяниковой	1320	—	—	42	29

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Елисаветградском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
41	прапорщика Диордияшенка	720	—	—	—	—
42	купца Шульгина	5 ½	—	—	—	—
43	купца Рогачова	30	—	—	—	—
44	купца Балашова	780	—	—	—	—
45	казенного села Лелековки	6000	—	—	285	302
46	деревни Михайловки ротмистра Михалчи	2358	—	—	65	45
47	деревень Трофимовки и Лозоватки г-на генерал майора и кавалера Зверева	2444	—	—	218	176
48	села Большой Сиверинки г-на бригадира и кавалера Увалова и жены ево	2262	—	—	220	199
49	деревни Лозоватки капитана Павлова	1248	—	—	125	108
50	майора Ставровича	568	—	—	—	—
51	майора Льбова	568	—	—	—	—
52	деревни Кричановки шляхтича Кричановского	728	—	—	17	13
53	селя Оситняжки майора Льбова	1248	—	—	222	180
54	деревни Могильной майора Букинського	1248	—	—	55	36
55	деревни Божедаевки коллежской ассесорши Федоровой	1248	—	—	46	47
56	деревни Сребной прапорщика Радойчича	52	—	—	15	14
57	деревни Сребноярки майора Мишковского	156	—	—	3	2
58	деревни Васильевки майора Селевина	364	—	—	30	28
59	деревни Петрова полковника Стойкова	1196	—	—	48	42
60	подпорутчика Садовникова временной	364	—	—	9	8
61	деревни Петриниевки кадета Милодановича	312	—	—	8	11
62	подполковника Кисликова временной	182	—	—	7	3
63	деревни Ульяновки майора Марьяновича	1704	—	—	93	77
64	деревни Аврамовки майора Аврамова	104	—	—	4	4
65	воинских чинов казенного села Сентова	2132	—	—	—	—
66	казенного села Сентова	5144	—	—	391	328
67	воинских чинов села Вуковарова	1066	—	—	—	—
68	гвардии сержантов Ушаковых	624	—	—	—	—
69	деревни Капитановки прапорщика Михайловича	156	—	—	286	294
70	казенного села Вуковара	6034	—	—	556	530
71	казенного села Федвара	6262	—	—	614	634
72	воинских чинов села Федвара	2132	—	—	—	—
73	деревни Вершинсиверинки майора князя Баратова	156	—	—	9	10
74	деревни Сегедиевки порутчика Сегедия	364	—	—	21	18
75	деревни Николаевки майора Тодоровича, временной	260	—	—	27	36
76	деревни Зерзадцевки вахмистра Зерзадцева	52	—	—	1	2
77	квартирмистра Игнатова	104	—	—	—	—
78	деревни Матронинской капитана Крижановского	364	—	—	38	40
79	села Каменки недоросля Дони	1248	—	—	184	151
80	села ж Каменки капитана Дони	1215	47	1534	32	32
81	порутчицы Дониной	104	—	—	21	18
82	деревни Малой Сиверинки полковника Тотовича	1350	—	—	61	58
83	деревни Мамайки майора Михаловича	780	—	—	51	42
84	деревни Высоких Боерак ротмистра Михалчи	1872	—	—	172	159

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Елисаветградском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
85	деревни Ульяновки майорши Марковичевой	624	—	—	86	73
86	деревни порутчика Дони	724	—	—	44	43
87	деревни Спасовой майорши Мажаровой	1352	—	—	41	27
88	деревни Краснокаменки капитана Антонова	780	—	—	55	60
89	отставного капитана Дони	104	—	—	—	—
90	села Казарни майора Черникова жены и сына его	2652	—	—	430	351
91	казенного села Суботица	6691	—	—	666	538
92	польской службы капитана Тьола	1248	—	—	—	—
93	деревни Александровки капитана Александрова	1433	—	—	174	184
94	казенного села Знаменки	3250	—	—	481	405
95	казенной деревни Гончарской	1248	—	—	237	229
96	деревни Ивановки майора Эскузовича	624	—	—	53	62
97	деревни Константиновки майора Георгиева	1404	—	—	70	58
98	капитанши Юрьевой	156	—	—	—	—
99	порутчика Куликовского	104	—	—	—	—
100	капитана Чебановского	104	—	—	—	—
101	капитанши Юрьевой	312	—	—	—	—
102	деревни Кучеровой надворной советницы Араповой	1872	—	—	116	119
103	казенного села Суботица воинских чинов	1066	—	—	—	—
104	деревни Каховки майора Тодоровича	1248	—	—	80	76
105	села Максимовки порутчицы Бережинской	1428	—	—	230	186
106	деревни Радойчиной капитана Радойчина	208	—	—	12	3
107	деревни Кушнеревки майорши Титовой	832	—	—	62	49
108	майора Лбова	182	—	—	—	—
109	казенного села Цыбулева	5710	—	—	760	660
110	деревни Поповки священника Андреева	104	—	—	40	40
111	капитана Ивана Михайловича	104	—	—	—	—
112	капитана Георгия Михайловича	104	—	—	—	—
113	капитана Михайла Михайловича	156	—	—	—	—
114	села Михайловки майора Михайловича	5070	—	—	906	863
115	г-на генерал майора и кавалера Языкова	1612	—	—	—	—
116	под казенным лесом Нерубаем	812	—	—	—	—
117	деревни Пауновки майора Беляева	936	—	—	98	102
118	деревни Нерубайки майора Мажарова	780	—	—	56	38
119	назначено под казенную деревню	390	—	—	—	—
120	села Лозоватки капитанши Радойчиной	1092	—	—	330	228
121	села Красного Поля надворной советницы княгини Кудашевой	3432	—	—	463	450
122	под казенным фарпостом Краснопольским	33	—	—	—	—
123	под казенным фарпостом Малишевским	33	—	—	—	—
124	деревни Дицовки девицы Парошиной	1248	—	—	275	306
125	деревни Калиновки кадета Демянова	82	—	—	12	10
126	недоросля Перележибокова	208	—	—	—	—
127	порутчика Потлога	208	—	—	—	—
128	г-на генерал майора и ковалера Безбородка	3000	—	—	—	—
129	его Светлости г-на генерал фельдмаршала князя Григория Александровича Потемкина	3000	—	—	—	—

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Елисаветградском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
130	деревни Николаевки г-на генерал майора и ковалера Высоцкого	168	—	—	61	68
131	деревни Литвиновки порутчика Литвинова	186	—	—	10	10
132	деревни Ружичевки цолнера Резанова	156	—	—	49	56
133	деревни Чигриновки подпорутчицы Талагировой	156	—	—	30	33
134	деревни Самбросовки майора Мержанова	468	—	—	55	53
135	казенного села Вершаца	4024	—	—	597	587
136	майорши Корбиной	104	—	—	—	—
137	деревни Черной [<i>Чернечей</i>] надвornoй советницы Араповой	780	—	—	196	168
138	воинских чинов села Вершаца	1066	—	—	—	—
139	деревни Голубовки подпорутчика Рудковского	104	—	—	25	29
140	деревни Шарковки прапорщика Якимова	104	—	—	17	11
141	деревни Чутки надвornoго советника князя Кудашева	312	—	—	101	92
142	деревни Сочевановки полкового квартирмистра Сочеванова	104	—	—	14	19
143	деревни Кобыляновки майора, князя Манвелова	312	—	—	62	67
144	надвornoй советницы Араповой	125	—	—	—	—
145	г-на генерал майора и ковалера Языкова	832	—	—	—	—
146	деревни Ефимовки капитана Церного	312	—	—	100	96
147	казенного села Иванковец	6939	—	—	852	868
148	казенной раскольничей деревни Плоской	5618	—	—	944	870
149	прапорщика Петрова	104	—	—	—	—
150	деревни Поповки коллежской ассесорши Имшенецкой	104	—	—	48	48
151	деревни Богдановки порутчицы Евстафьевой	624	—	—	58	60
152	майора Ильина	156	—	—	3	8
153	казенной деревни Тонконоговки	780	—	—	76	77
154	казенного села Веселого Кута	1612	—	—	281	248
155	казенного села Уховки	894	—	—	169	154
156	деревни Ульяновки	182	—	—	48	48
157	майора Лобова	3 ½	—	—	—	—
158	его Светлости г-на генерал фельдмаршала и разных орденов кавалера князя Григорья Александровича Потемкина	12140	—	—	—	—
159	деревни Антоновки вахмистра Замши	231	—	—	17	10
160	деревни Васовки порутчика Иванова	480	—	—	74	52
161	отставного прапорщика Дубинского временной	104	—	—	—	—
162	деревень Шамовки и Алексеевки подполковника Хорвата	1612	—	—	208	218
163	военнослужащих чином местечка Дмитровки	2457	—	—	—	—
164	местечка Дмитровки	7080	—	—	1168	1124
165	деревни Радивоевки майора Радивоевича	381	—	—	1	2
166	деревни Алексиновой помещика Алексина	353	—	—	53	65
167	деревни Христофоровки майора Герничевой	1040	—	—	116	101
168	деревни Костентиновской Харитонова	661	—	—	88	77
169	деревни Троянки гвардии сержанта Пищевича	1248	—	—	125	105

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Елисаветградском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
170	села Орловой польского полковника Мервинского	1390	—	—	187	187
171	деревни Петровой подполковника Угречича Требинского	1058	—	—	113	105
172	деревни Хоцеватой г-на генерал майора Медера	1818	—	—	164	164
173	деревни Станишиновки майора Станишиновой	1352	—	—	58	54
174	недоросля Золотницкого	676	—	—	—	—
175	казенного села Мошорина	5502	—	—	569	573
176	воинских чинов села Мошорина	2132	—	—	—	—
177	майора Трандафилова	182	—	—	—	—
178	прапорщика Горбаненка	104	—	—	—	—
179	капитана Марьяновича	104	—	—	—	—
180	деревни Луполовки прапорщика Луполова	104	—	—	5	4
181	деревни Бранковичевой подпорутчика Бранковича	104	—	—	12	10
182	майора Пищевича	156	—	—	—	—
183	капитана Андреева	104	—	—	11	4
184	деревни Яковлевки капитана Яковлева	208	—	—	22	18
185	капитана Манойлова	104	—	—	2	3
186	деревни Тимофеевка капитана Прокоповича	312	—	—	7	8
187	г-на брегадира и кавалера барона Ферзина	1440	—	—	—	—
188	деревни Ивановки порутчика Недельки Иванова ранговой всегдашней	120	—	—	2	1
189	казенного села Аджамки	14605	—	—	860	839
190	деревни Волковой прапорщика Волка	240	—	—	27	22
191	прапорщика Кошевского ранговой всегдашней	120	—	—	—	—
192	прапорщика Колчинского	120	—	—	16	11
193	деревни Черняковки майорши Черняковской	540	—	—	27	23
194	деревни Евграфовки капитана Дзюбенка	540	—	—	19	24
195	воинских чинов села Аджамки	2460	—	—	—	—
196	порутчика Сокольниковка ранговой всегдашней	120	—	—	—	—
197	капитана Лишевского ранговой всегдашней	180	—	—	—	—
198	прапорщика Скрынникова ранговой всегдашней	120	—	—	—	—
199	деревни Лозоватки майора Бутовича	3360	—	—	150	134
200	купца Филипова	60	—	—	—	—
201	деревни Демешковки капитана Демешкова, временной	480	—	—	17	22
202	порутчицы Костенковой	120	—	—	—	—
203	деревни Андреевской прапорщика Костецкого	140	—	—	7	7
204	квартирмистра Мишуrowsкого	30	—	—	—	—
205	казенной деревни Красного Яру	14767	—	—	1062	751
206	казенной деревни Покровской	3150	—	—	330	206
207	деревни Лозоватки порутчика Бережинского	1650	—	—	67	45
208	деревни Поповки секретаря Попова	720	—	—	14	9
209	казенного села Куцовки	23000	—	—	564	442
210	поручика Еремеева	120	—	—	—	—
211	деревни Федоровки порутчика Лисаневича	240	—	—	7	7
212	поручика Смирнова	360	—	—	—	—
213	прапорщика Мурзакова	120	—	—	3	1

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Елисаветградском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
214	казенного села Вершинокаменки	9048	—	—	426	399
215	прапорщика Волошкевича	720	—	—	—	—
216	деревни Павловки штаб-лекаря Шароя	990	—	—	6	9
217	местечка Петриковки, состоящего в Александрийском уезде	1890	—	—	—	—
218	порутчицы Душенкевичевой	120	—	—	—	—
219	деревни Чебановки кадета Бережинского	1560	—	—	10	13
220	деревни Анисиевки майорши Корбиной, состоящей в Александрийском уезде	1440	—	—	—	—
221	деревни Белополя титулярного советника Белоусовича	3936	304	93	64	52
222	титулярного советника Бродского	726	—	—	—	—
223	порутчика Сергеева	360	—	—	—	—
224	казенного села Верблюжки и деревни Варваровки	23000	—	—	498	435
225	капитана Юшкова	5800	200	—	—	—
226	деревни Водяной капитана Александрова	1500	—	—	15	13
227	казенного села Петровой, состоящего в Екатеринославском уезде	6780	—	—	—	—
228	деревни Котовки порутчика Котова	1450	50	—	35	23
229	казенной деревни Боковой	6000	—	—	54	33
230	деревни Мажаровки майора Мажарова	5800	200	—	13	14
231	деревни Антоновки капитана Александрова	3000	—	—	18	20
232	деревни Бойковой полкового асаула Бойка	1500	—	—	40	45
233	деревни Кондратовки порутчика Бродского	7200	300	—	36	30
234	деревни Мироновки капитана Белого	3000	—	—	20	16
235	деревни Лелековки капитанши Радойчиной с сыновьями	4400	100	—	17	9
236	деревни Савыной капитана Цыбодриги	2900	100	—	27	18
237	девицы Гибал	4500	—	—	—	—
238	деревни Нагибаловки прапорщика Волошкевича	1400	100	—	3	2
239	деревни Заседковой писаря Заседкова	1450	50	—	9	4
240	казенной деревни Гуровки	10500	—	—	84	72
241	прапорщика Афонасьева	1450	50	—	—	—
242	деревни Миновки коллежского регистратора Рожинского	4400	100	—	11	12
243	деревни Софиевки г-на генерал-майора Гейкина	14714	1786	—	45	50
244	казенной деревни Лозоватой, состоящей в Никопольском [Екатеринославском] уезде	3000	—	—	—	—
245	деревни Радивовичевой майора Радивоевича	1450	50	—	7	10
246	деревни Богоблагодатной майора Аврамова	2900	100	—	73	50
247	майора Радуловича	2900	100	—	—	—
248	порожней	12000	—	—	—	—
249	гвардии порутчика Протасова	3000	—	—	—	—
250	майора Фонтранзе	3000	—	—	—	—
251	порожней	28000	—	—	—	—
252	артиллерии г-на полковника Толстова	12000	—	—	—	—
253	деревни Солнцовой подполковника и кавалера князя Солнцева-Засекина	11800	200	—	25	17

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Елисаветградском уезде	десятин		квadr. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
254	капитана Прокоповича	1450	50	—	—	—
255	деревни Седневки коллежского советника Седнева	11800	200	—	105	79
256	сержанта Черныша	5800	200	—	—	—
257	капитанов Ильяшевича, Дика и прапорщика Степанова	4500	—	—	—	—
258	казенной деревни Устиновки	13500	250	—	44	29
259	деревни Беловки старшины Белого	3000	—	—	6	2
260	гвардии сержанта Якова Протасова	3000	—	—	—	—
261	гвардии сержанта Андрея Протасова	3000	—	—	—	—
262	гвардии сержанта Павла Протасова	3000	—	—	—	—
263	деревни Федоровки г-на генерал порутчика Чорбы	4500	—	—	71	66
264	деревни Михайловки майора Чорбы	3000	—	—	13	11
265	деревни Григороденисовки капитана Тимковского	7500	—	—	19	21
266	порутчика Еремеева	3000	—	—	—	—
267	деревни Криничевой капитана Харитонова	3000	—	—	13	12
268	кадета Кодинцова	1500	—	—	—	—
269	порожней	1500	—	—	—	—
270	капитана Золотарева	3000	—	—	—	—
271	майора Годоровича	4500	—	—	—	—
272	капитана Быкова	1450	50	—	—	—
273	прапорщика Раказовича	1500	—	—	—	—
274	г-на генерал майора Волкова	3000	—	—	—	—
275	деревни Лозоватки майора Пантазия	3000	—	—	12	10
276	деревни Васильевки бунчукового товарища Мальчевского	1900	60	—	17	10
277	деревни Добрянки майора Трандафилова	1500	—	—	18	12
278	деревни Веселой майора и порутчика Лисаневичей	3000	—	—	22	16
279	деревни Константиновки майора Георгиева	1500	—	—	2	3
280	деревни Дубровиной капитана Закурдаева	3000	—	—	16	14
281	деревни Ивановки бунчукового товарища Малчевского	5900	100	—	21	17
282	деревни Малой Чечелевки капитана Чечеля	1500	—	—	10	7
283	подполковника Текелия	2998	54 2000 сж.	—	—	—
284	капитана Нелюбова	5800	200	—	—	—
285	деревни Цыбулевки купца Цыбульского	2950	50	—	11	10
286	капитана Кандаурова	1500	—	—	—	—
287	деревни Грузкой майора Селевина	2950	50	—	17	20
288	деревни Инженеровки прапорщика Горбаненкова	1450	50	—	7	7
289	прапорщика Самойлова	1500	—	—	—	—
290	деревни Камня майора Анисимова	4500	—	—	30	30
291	деревни Бузовой инженер порутчика Сиверса	4200	60	—	38	27
292	деревни Дониевки капитана Дони	2950	50	—	32	32
293	майора Жигитя	1500	—	—	4	2
294	вахмистра Грекова	1710	—	—	—	—
295	деревни Монастырища прапорщика Луполова	3000	—	—	5	7
296	порутчика Алиева	3000	—	—	—	—

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Елисаветградском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
297	козака Островерхого	240	—	—	—	—
298	деревни Коротина старшины Перепелина	3000	—	—	32	21
299	вахмистра Замши	1500	—	—	—	—
300	деревни Кузминец подполковника Стойкова и жены его	4450	50	—	18	13
301	деревни Алексеевской майоров Родзянок	7000	38	—	63	67
302	казенной деревни Бобринцовой, состоящей в Ольвиопольском уезде	1500	—	—	—	—
303	деревни Пустополья секретаря Зайковского	1450	50	—	3	3
304	порожней	3000	—	—	—	—
305	прапорщика Зайковского	1500	—	—	3	2
306	прапорщика Петецкого	1450	50	—	—	—
307	деревни Томовки майорши Звиногородской	3000	—	—	—	—
308	подполковника Шошина	1500	—	—	—	—
309	деревень Широкой и Камышеватой прапорщика Добровольного [Добровольского]	6000	—	—	99	82
310	деревни Криничеватой купца Белого	1500	—	—	13	12
311	деревни Савичевки купца Савича	1500	—	—	7	6
312	деревни Раздолья поручика Никулина	3000	—	—	8	10
313	деревни Компаньевки майора Титова	1450	50	—	8	11
314	подпоручика Садовникова	3000	—	—	—	—
315	деревни Комышеватой адъютанта Петерсона	2900	100	—	12	12
316	казенной деревни Ингульска	12000	—	—	101	86
317	казенной деревни Губовки	6000	—	—	133	146
318	деревни Сосовки шляхтича Подлесецкого	3000	—	—	22	16
319	деревни Элитовки купца Липынина [Лепенина]	3000	—	—	37	23
	Итого	740773	5599		26997	24464

РГАДА, ф. 16, д. 693, ч. 6, лл. 147-154.

5. Катеринославський повіт

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Екатеринославском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
1	города Екатеринослава	36000	3000	—		
	Нового Койдака	—	—	—	1283	1057
	Половицы	—	—	—	463	360
	Старого Койдака	—	—	—	327	307
	Каменки	—	—	—	136	124
2	местечка Никополя	30000	2000	—	1247	398
3	деревни Сулицкого Лимана г-на тайного советника, сенатора ковалера Неплюева	22000	2000	—	169	118
4	села Покровского	—	—	—	342	134
	деревни Копиловки	—	—	—	292	191
	г-на действительного тайного советника и ковалера князя Александра Вяземского	37400	8522	2113		
5	казенной деревни Шолоховой	4500	—	—	144	71
6	деревни Алексеевки секретаря Путилина	4200	300	—	28	24
7	надворного советника Стромилова	4300	200	—	—	—

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Екатеринославском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
8	деревни Марьянской подпорутчика Петрова	2900	100	—	20	16
9	надворного советника Лашкарева	2900	100	—	—	—
10	деревни Павловки капитана Остроухова	2900	100	—	20	16
11	деревни Шарাপовки г-на генерал майора Петерсона	5700	300	—	76	59
12	деревни Широкой г-на бригадира Синельникова	11400	600	—	10	7
13	г-на полковника Батурина	6000	—	—	—	—
14	деревни Ивановки порутчика Иваненкова	11400	600	—	50	43
15	деревни Лашкаревки надворного советника Лашкарева	2900	100	—	6	2
16	деревни Белоусовки старшины Белоуса	1450	50	—	39	22
17	подпорутчика Дебрециния	1400	100	—	—	—
18	порожней	13000	—	—	—	—
19	деревни Михайловки тайного советника и ковалера Будлянского	11400	600	—	38	33
20	деревни Бутовичевки войскового товарища Савицкого	12000	—	—	118	104
21	г-на генерал майора Шамшева	11400	600	—	—	—
22	казенной деревни Томаковки	24000	1560	—	81	12
23	тойже деревни остров Перебоинской	1000	500	—	—	—
24	деревни Семеновки капитана Белицкого	3900	100	—	39	16
25	назначена подпорутчику Федорову	3000	—	—	—	—
26	подпорутчицы Деривой	1450	50	—	—	—
27	деревни Криничеватой майора Даева	2900	100	—	6	1
28	деревни Григорьевки вахмистра Кремьянского	2900	100	—	9	10
29	казенной деревни солдатской Павловской	10000	400	—	284	127
30	деревни Аннинской Нечаянной подпорутчицы Подымовой	2570	475	570	45	25
31	деревни Усть-Томаковской г-на вице президента и ковалера графа Ивана Григорьевича Чернышева и супруги его графини Анны Александрович	22000	2000	—	223	48
32	деревни Грушевки г-на генерал майора и ковалера Толстого	11400	600	—	315	149
33	деревни Архангельской г-на камер юнкера князя Гагарина	7200	300	—	105	69
34	деревни Тарасовки коллежской ассесорши Сычевской	1450	50	—	49	38
35	деревни Тарасовского Кута госпожи генеральши графини Александры Васильевны Браницкой	14000	1000	—	233	110
36	деревни Беленькой г-на генерал порутчика и ковалера Каменского	11400	600	—	91	57
37	деревни Днепровской г-на генерал фельдмаршала и разных орденов ковалера графа Кирила Григорьевича Разумовского	8500	500	—	36	22
38	деревни Томаковской его ж графа Разумовского	20000	1000	—	31	14
39	деревни Любимой госпожи действительной камергерши графини Катерины Васильевны Скавронской	11400	600	—	67	43

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Екатеринославском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
40	деревни Хортицкой его светлости г-на генерал фельдмаршала и разных ординов кавалера князя Григория Александровича Потемкина с островом Хортицким	20000	3630	—	58	53
41	деревни Павловской Привольной г-на бригадира Никиты Болтина по купле от генерал порутчика и ковалера Павла Сергеевича Потемкина	7000	500	—	88	53
42	г-на генерал порутчика и ковалера графа Дебальмена	5800	200	—	—	—
43	подполковника Бушуева	2900	100	—	—	—
44	г-на полковника Бибикова	3000	—	—	—	—
45	кригс комисара Ковалинского	5800	200	—	—	—
46	деревни Федоровки гвардии сержанта Ушакова	9000	469	1285	65	61
47	г-на генерал майора Норова	5800	200	—	—	—
48	деревни Вовнижской г-на генерал фельдмаршала и разных ординов кавалера графа Петра Александровича Румянцева Задунайского	8500	500	—	15	3
49	деревни Воинской госпожи бригадирши Синельниковой	2820	367	1075	71	53
50	деревни Николаевки г-на бригадира Синельникова	3180	356	760	29	25
51	деревни Алексеевки прим'ер майора Синельникова	3000	359	350	29	25
52	деревни Александровки г-на генерал майора и кавалера Безбородька	14000	1000	—	73	64
53	деревни Воскресенской гвардии сержанта Ушакова	3000	286	—	34	30
54	деревни Васильевки войскового товарища Осинского	1450	50	—	7	2
55	деревни Алексеевки капитана Верминки	4300	200	—	4	37
56	деревни Звонецкой полковника Турченинова	8700	300	—	6	10
57	протопопа Фомича	360	—	—	—	—
58	казенного села Волоской	17000	1120	—	679	625
59	остров Становой г-на генерал порутчика князя Прозоровского	80	—	—	—	—
60	деревень Сухачовки	25000	2000	—	100	157
	Тарамской	—	—	—	258	246
	Тритузной	—	—	—	309	278
	сел Каменского	—	—	—	500	433
	Карноуховки	—	—	—	344	273
61	казенного села Романкова	25000	2000	—	1344	1087
62	деревни Прасковеевки майора Леонтовича	4300	200	—	35	27
63	деревни Ивановской порутчика Звягина	2900	100	—	22	17
64	госпожи полковницы Булацелевой	2800	200	—	11	6
65	деревни Богодаевской подпорутчика Сахновского	1450	50	—	35	22
66	деревни Ивановки подпорутчика Якубовича	2900	100	—	27	23
67	порутчика Табуровича	1450	50	—	—	—
68	секретаря Папчинского	4000	284	—	—	—
69	деревни Грушевки отставных прапорщиков Никифора Рудицына и Якова Ханенка по купле от девицы Алексеевой	5800	200	—	36	36
70	капитана Чумаковского	1450	50	—	—	—

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Екатеринославском уезде	десятин		квдр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
71	деревни Федоровки капитана Додатка	1450	50	—	15	18
72	деревни Петровской секретаря Папчинского, в том числе и садовой	2900	130	—	180	140
73	деревни Алексеевской ротмистра Бучинского	5800	200	—	24	15
74	деревни Никольской майора Тутольмина и порутчика Ломаковского	7000	500	—	88	84
75	деревни Письмичевки прапорщиков Белых	2900	100	—	88	62
76	деревни Павловой майора Соловьева	5800	200	—	24	15
77	порутчика Безобразова	1450	50	—	—	—
78	порожней	1500	—	—	—	—
79	порожней	1500	—	—	—	—
80	майора князя Голицына	11400	600	—	—	—
81	майора Корбия	5800	200	—	—	—
82	деревни Ивановки надворного советника Корбия	5800	200	—	63	38
83	деревни Камчадаловки коллежского ассесора Мищенко	11600	400	—	4	2
84	деревни Васильевской г-на бригадира и ковалера Маркова	8700	300	—	106	81
85	порожней	3000	—	—	—	—
86	подкоморого Остроградского	2900	100	—	—	—
87	надворной советницы княгини Кудашевой	2800	200	—	—	—
88	деревни Петровой атамана Петренка	2900	100	—	4	1
89	коллежского ассесора Шляхтина	8700	300	—	—	—
90	капитана Петрова	2900	100	—	—	—
91	деревни Васильевки священника Григорьева	4400	100	—	14	12
92	деревни Ивановки надворного советника доктора Политики	11700	300	—	51	41
93	деревни Патерилочки капитана Патерилова	4400	100	—	10	8
94	деревни Нечаевки капитана Нечаева	2900	100	—	1	1
95	деревни Искусовки штаб-лекаря Искуса	2900	100	—	5	4
96	деревни Энгельгардовой г-на бригадира и ковалера Энгельгарда	5700	300	—	9	8
97	обер-аудитора Дебольцева	5800	200	—	—	—
98	подполковника Шошина	4400	100	—	—	—
99	деревни Ластухиновки майора Ластухина	4400	100	—	2	3
100	деревни Сергеевки г-на генерал-майора князя Голицына	11400	600	—	20	18
101	коллежского ассесора Прокоповича	5800	200	—	—	—
102	гвардии ротмистрши Овцыной	8800	200	—	—	—
103	г-на бригадира Саблукова	8800	200	—	—	—
104	деревни Григорьевской майора Кахова	2900	100	—	96	66
105	деревни Алексеевской капитана Кахова	2900	100	—	14	8
106	майора князя Баратова	2900	100	—	—	—
107	села Веселотерновского надворного советника штаб-лекаря Зоммера	12600	756	1076	159	135
108	деревни Павловки прапорщика Орловского	3969	331	650	25	19
109	деревни Семеновки войскового товарища Климовского	4400	100	—	56	41

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Екатеринославском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
110	деревни Федоровки капитана Оболонского	4300	200	—	24	30
111	девицы Катерины Нелюбовой, которая была за госпожею генерал аншефшею Воейковой	5800	200	—	—	—
112	деревни Софиевки девицы Комбурлеевой	5800	260	—	29	15
113	казенного села Кривого Рогу, состоящего в Херсонском уезде	5800	200	—	—	—
114	коллежского секретаря Игнатъева	2900	100	—	—	—
115	казенной деревни Лозоватки	8700	300	—	84	68
116	деревни Антоновки капитана Увалова	2900	100	—	21	17
117	деревни Евстафиевки майора Чичерова	2900	100	—	—	—
118	деревень Анновка	—	—	—	110	100
	Крестяновка	—	—	—	16	13
	Казимировка	—	—	—	45	39
	г-на генерал порутчика графа Фонвитгенштейна	15800	700	—	—	—
119	казенного села Петровой	7400	320	—	436	384
120	девицы Оболонской	1450	50	—	—	—
121	прапорщиков Ивана и Осифа Пиваровичей	1450	50	—	—	—
122	деревни Великой порутчика Голубова, состоящей в Александрийском уезде	1450	50	—	—	—
123	деревни Надеждовки старшины Старого	1450	50	—	30	18
124	майора Аврамова	1500	—	—	—	—
125	деревни Никифоровки кадета Татарина, состоящей в Александрийском уезде	2900	100	—	—	—
126	деревни Ивановской капитана Шинаева	2736	28	647	23	18
127	деревни Туркистановки капитана князя Туркистанова	2900	100	—	16	16
128	деревни Плисковки прапорщика Плисковского	1450	50	—	6	6
129	деревни Якимовки полкового асаула Волочая	4400	100	—	38	35
130	порутчика Голубова	4400	100	—	—	—
131	деревни Марьяновки порутчика князя Туркистанова	1450	50	—	5	1
132	Иностранной коллегии секретаря Пастушкова	1450	50	—	—	—
133	порожней	1500	—	—	—	—
134	регистратора Салогубова	1450	50	—	—	—
135	деревни Райполя помещика Раховского	2900	100	—	8	5
136	деревень Евдокиевки титулярной советницы Соколовой и Кохновки войскового товарища Устимовича	4326	180	1101	43	39
137	прапорщика Гаврилова	1450	50	—	—	—
138	титулярного советника Бельчинкова	2900	100	—	—	—
139	казенного села Саксагани	13000	500	—	325	215
140	деревни Ивановска титулярного советника Бродского	7200	320	—	128	109
141	села Алферовки гвардии сержанта Алферова	5800	200	—	119	110
142	деревни Варваровки капитана Байдака	5800	200	—	76	58
143	деревни Анновки бунчукового товарища жены Анны Остроградской	5800	200	—	20	23
144	деревни Ильяшевки прапорщика Гаврилова	1450	50	—	22	19

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Екатеринославском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
145	деревни Божедановки подпоруччика Панамарева	2900	100	—	14	10
146	деревни Ильинской прапощика Маламы	5800	200	—	140	107
147	деревни Степановки полкового асаула Савицкого	5800	200	—	51	40
148	надворного советника князя Кудашева	4350	150	—	—	—
149	коллежского ассесора Касинова	2900	100	—	—	—
150	порутчика Иванова	1450	50	—	—	—
151	деревни Ивановки порутчика Руденка	7360	20	1577	128	87
152	села Шошиновки подполковника Шошина	5800	200	—	133	97
153	деревни Щуровки коллежского ассесора Турковского	1400	100	—	31	23
154	деревни Щуровки или Шапаровки старшин Шапаренка и Малого	2800	200	—	74	48
155	деревни Щуровки или Преображенской капитана Алексева	1450	50	—	50	42
156	деревни Григорьевской г-на генерал фельдмаршала и разных орденов кавалера, князя Григория Александровича Потемкина	8438	428	1870	226	189
157	казенных сел Домоткани	8000	207	—	702	705
	Пушкаровка	—	—	—	781	712
158	полковницы Булацелевой	8	—	—	—	—
159	г-на бригадира и ковалера барона Ферзина	26	—	—	—	—
160	ранговой порутчика Семена Пугачевского	90	—	—	—	—
161	ранговой прапорщика Яковлева	210	—	—	17	14
162	деревни Петровской капитана Карамалы	700	20	—	20	16
163	деревни Булацелевки майора Афанасия Булацеля	1440	—	—	22	29
164	деревни Ивановки г-на бригадира и ковалера барона Ферзена	700	20	—	25	28
165	деревни Боровсовки подполковника Боровского	1300	140	—	60	30
166	деревни Марьинской майора Хальчевского	2800	80	—	26	26
167	деревни Самотканской Вершины майора Потоцкого	2100	60	—	56	61
168	карнета Потоцкого	1400	40	—	—	—
169	казенных сел Домоткани и Пушкаревки	2459	—	—	—	—
170	казенного села Бородаевки	2324	—	—	—	—
171	деревни Андреевки майора Остроградского и жены его	1740	—	—	35	41
172	деревни Белченковой титулярного советника Белченкова	2550	30	—	94	81
173	деревни Якимовки ротмистра Бурсукова	2160	—	—	126	118
	деревня Ульяновка его ж				52	42
174	деревни Корнилонатовки коллежского ассесора Прокоповича	1450	50	—	71	69
175	деревни Серенковой недоросля Серенкова	480	—	—	16	11
176	ранговой прапорщика Желеева [Желепова], по купле доставшаяся	120	—	—	1	2
177	казенного села Бородаевки	7374	—	—	1066	1011
178	деревни Аннинской майорши Остроградской	510	—	—	56	55
179	деревни Гечгловки порутчицы Гегелиной мужа ее	1440	—	—	200	191

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Екатеринославском уезде	десятин		квадр. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
180	казенных сел Днепровокаменки	10002	—	—	492	450
	Калужина	—	—	—	508	434
181	деревни Рядовой порутчика Гегелы	732	—	—	37	28
182	деревни Зосимовки ротного квартирмистра Зосимовича и отца его священника Зосимовича	840	—	—	67	54
183	деревни Николаевки кадета Гегелы	2680	—	—	41	48
184	деревни Варваровки кадетши Быстровой и матери ее	3157	—	—	55	69
185	подпорутчика Редильского	720	—	—	—	—
186	деревни Карловки аптекаря Бобриня и жены его	1440	—	—	3	7
187	казенного села Бородаевки	3000	—	—	—	—
188	деревни Лозоватой порутчика Гегелы, в том числе и заводская	2000	—	—	6	4
189	казенного села Комисаровки	15469	—	—	947	791
190	коллежской ассесорши Касиновой	1440	—	—	—	—
191	надворного советника штаб лекаря Шароя, состоящей в Александрийском уезде	300	—	—	—	—
192	подполковницы Золотницкой	720	—	—	—	—
193	подполковника Золотницкого	1440	—	—	—	—
194	казенной деревни Капканцовой	720	—	—	—	—
195	деревни Михайловки прапорщика Золотницкого с братьями	1500	—	—	119	115
196	деревни Алексеевки капитана Алексева	1440	—	—	59	73
197	деревни Степановки порутчика Пугачевского	960	—	—	95	85
198	деревни Петровцов ротмистерши Турченовской	720	—	—	34	44
199	деревни Турченовки ее ж	180	—	—	33	37
200	деревень титулярного советника Соколова Соколовки	900	—	—	76	73
	Федоровки	1440	—	—	13	8
201	деревни Байдаковки майора Байдака	1710	—	—	68	55
202	прапорщика Писаревского	120	—	—	—	—
203	порутчика Колесникова	120	—	—	14	17
204	полкового квартирмистра Андруского	120	—	—	—	—
205	квартирмистра Лишевского	90	—	—	—	—
206	ево ж	30	—	—	—	—
207	казенного села Лиховки	8332	—	—	779	608
208	деревни Одобашевки г-на генерал порутчика и ковалера Василия Алексеевича Черткова	3200	—	—	192	175
209	казенного села Мишуриногора	300	—	—	—	—
210	деревни Каменистой прапорщика Себова	720	—	—	21	25
211	вахмистра Пугачевского	720	—	—	—	—
212	деревни Дерезоватой майора Волка	360	—	—	25	12
213	деревни Коломойцовой порутчика Коломойцова	720	—	—	23	23
214	деревни Катериновки порутчицы Устимовичевой	1440	—	—	32	36
215	казенного села Мишуриногора	600	—	—	—	—
216	деревни Каменистой капитана Устимовича	1440	—	—	91	77
217	деревни Бобиревки капитана Бобирева	900	—	—	54	54
218	писаря Лисицы и дяди его Лукьяна Пасичникова	300	—	—	—	—
219	порутчика Протопопова	1080	—	—	—	—

№ дач	В каких уездах и чьи именно в Екатеринославском уезде	десятин		кв. сажень	поселенных душ	
		удобн.	неудобн.		мужеска	женска
220	прапорщика Бодяка	120	—	—	3	2
221	капитана Устимовича деревни Омельничка	180	—	—	27	27
222	деревни Красной порутчика Протопопова	420	—	—	37	20
223	капитана Устимовича	45	—	—	—	—
224	ево ж	7 ½	—	—	—	—
225	казенного села Мишуриногора	8891 ½	—	—	830	769
	Итого	1119354	59932	1771	22369	17755

РГАДА, ф. 16, д. 693, ч. 6, лл. 160-167 об.

Додатки

**Деякі відомості з матеріалів ревізії населення 1782 року
у Крюківському повіті Новоросійської губернії**

109	Ведомость сколько в Крюковском уезде обитает в гусарских шанцах, пикинерных государственных слободах и во оных находящихся бурлак, раскольников, равно в помещичьих слободах и в самих помещиков крепостных, вольных служителей, дворовых, проживающих военнослужащих, отставных обер афицеров, на ранговых дачах поселян, а также и жидов, учинена августа " " дня 1782 году*		
	Звание селений в оных живущих людей		число людей
			мужеска женска
	звание селений		мужеска женска
	в городе Крюкове		
	отставных нижних чинов, рядовых и воинских поселян		401 372
	военнослужащих		41 24
	<i>церковнослужителей и их детей</i>		11 9
	<i>живущих в Крюковском кагале жидов</i>		14 10
	в слободе при казенном саду поселян		60 48
	отставных обер афицеров проживающих в Крюкове дворовых людей	капитана Салогубова	4 5
		прапорщиков Самсона Леонтовича	12 6
		Ивана Степанова	1 0
		Андрея Себова	1 4
		Симы Лукича	1 —
		подпорутчика Неделкова дворовых	5 5
		прапорщика Андрузного	3 4
	во владельческих слободах	полковницы Леванидовой Белецковки	262 209
		<i>церковнослужителей, их свойственников и детей</i>	6 4
		вдовствующей майорши Плотниковой Плотниковки	36 38
		кригс цолмейстера Плавецкого дочери в Гниленькой	94 80
		прокурора Ракицкого Андреевки	33 30

* У копії відомості нами опущено колонку "Какая подать взискивается и по какому числу" з інформацією узагальнюючого змісту, в якій проти військових поселян і військовослужбовців зазначено: "В полках Македонском, Далмацком и Венгерском в гусарских шанцах от числа взрослых от 16 лет душ, полагаая в дворе по две, а на двор земли по 26 десятин, за всякую по 5 копеек з воинских поселян за исключением военнослужащих"; проти дворових людей відставних обер офіцерів – "По объявлению их желания и от двора по рублю тридцати копеек"; проти поселян у приватновласницьких слободах – "По отводу под слободу земли з десятины по две с половиною копейки"; проти бурлаків – "З сих податъ взискивается с лица по одному рублю"; проти державних поселян у пікінерних слободах – "За исключением состоящих в отставных и воинских поселян подать полагаая в год на две души от 16 лет взрослых по тридцати десятин земли, за всякую по пяти копеек", проти поселян у приватновласницьких слободах – "Поземельныя за землю толикого ж числа, сколько под слободу отведено, по две копейки с десятины".

звание селений		мужеска	женска
в футорах	секунд майора Турунжи	33	31
	капитана Бойдака в Демуровке	14	14
	порутчика Кручана	34	28
	прапорщика Корнилиуса	27	24
	порутчика Неделкова на ранговой его даче	9	4
Итого:		1102	949
в шанце Камянском			
отставных нижних чинов, рядовых и воинских поселян		271	258
военнослужащих		19	9
<i>бурлак</i>		1	
<i>церковнослужителей и их детей</i>		10	9
отставных обер афицеров проживающих в шанце дворовых людей	подпорутчика Дмитриева	2	1
	прапорщика Вишневецкого	12	11
	прапорщика межевщика Расмуса	2	3
во владельческих слободах	госпожи генерал аншефши Воейковой Троицкой	115	113
	капитана Салогубова в Мавродиевке	78	64
	коллежского регистратора Леонтовича Леонтовичевки	65	63
	прапорщика Петра Петрова	73	57
	вахмистров Михаила и Петра Турунжиных Омельничка	78	64
	майора Леонтовича Поповке	82	87
в футорах	капитана князя Туркистанова	39	31
	порутчика князя Туркистанова	2	1
	прапорщика Отшкала	22	16
Итого:		871	787
в шанце Зимунском			
отставных нижних чинов, рядовых и воинских поселян		298	291
военнослужащих		33	24
<i>церковнослужителей и их детей</i>		11	9
отставных обер афицеров проживающих в шанце дворовых	капитана Иванова	5	5
	вдовствующей порутчицы Ивановой	8	6
	прапорщика Демуки	4	2
	прапорщика Стоянова	2	2
во владельческих слободах	г ^{на} генерал майора и ковалера Пищевича Млинке поселян	206	188
	дворовых российской породы крестьян	29	24
	коллежского ассесора князя Маниелова Морозовки	101	89
	майорши Флоринской Купьевахи	121	117
Итого:		818	757
в шанце Павлишском			
отставных нижних чинов, рядовых и воинских поселян		338	292
военнослужащих		34	20
из оных же поселян в церковниках		8	7
вдовствующей порутчицы Грубихи дворовых		5	3
во владельческих слободах	господина генерал порутчика Чорбы Омельничке	164	114
	коллежского ассесора Касинова Васильевки поселян	527	475
	ево Касинова дворовые из великороссийских и польских выходцев	4	6
	из выкрещенных турок	2	1
	поляков	2	0
	из малороссиян	24	35

звание селений		мужеска	женска
	крепостных его	5	2
	<i>церковнослужителей, их детей и дворовых поповских</i>	12	6
	колежского ассесора Комбурля Онофреевки дворовых ево служителей	7	4
	поселян	371	327
	<i>церковнослужителей и их детей</i>	8	7
	капитана Ракицкого Федоровки дворовых служителей	3	2
	поселян	96	98
	подпорутчика Мартинова Блажковки	67	56
Итого:		1677	1455
в шанце Табуришском			
	воинских поселян	295	279
	военнослужащих	28	21
	<i>церковнослужителей и их детей</i>	12	10
отставных офицеров дворовых людей	г ^{на} генерал порутчика Чорбы	40	31
	порутчика Табуровича	10	11
при футорах	умершего вонадворного советника Арапова жены в футоре	13	10
	губерского регистратора Пискорского в футоре	13	11
	капитана Надлчаника на ранговой даче	15	14
во владельческих слободах	майора и ковалера Петковича Браиловки	187	178
	ево ж Петковича в Пицовки	68	76
	г ^{жи} генерал майорши Язиковой в Верхне Павловской	58	49
	ее ж Язиковой Нижне Павловской	22	23
	секунд майора Грачева Скубиевки дворовых малоросийской породы	5	
	крепостных великоросийской породы		2
	поселян	105	91
	надворного советника князя Данила Кудашева Свинарной	117	102
Итого:		988	908
в шанце Криловском			
	воинских поселян	635	646
	военнослужащих	70	73
	<i>церковнослужителей и их детей</i>	15	13
во владельческих слободах	полковника Хорвата Ревовки	208	204
	генерал майора Пищевича Скелеватой	132	114
	священника Дмитрия Петрова Скелевой дворовых служителей	5	3
	поселян	73	66
	ево ж священника при мельнице поселян	28	18
	подпорутчика Бабына Бабычевой	41	41
	купца Масляникова Булаевой	59	49
Итого:		1266	1227
в государственной слободе раскольничей Золотаревки			
	поселян	505	448
	бурлак	56	
Итого:		561	448
в шанце Чонградском			
	отставных нижних чинов, рядовых и воинских поселян	342	301
	военнослужащих	47	38
	<i>церковнослужителей и их детей</i>	6	5
отставных обер афицерских	капитана Алексея Кахова	4	4

звание селений		мужеска	женска	
дворовых людей	ево ж Алексея Кахова в Перехристовки	22	16	
во владельческих слободах	секунд майора Ластухина Гегоргеовой дворовых малороссийской породы	8	6	
112	крепостных великороссийской породы	4	2	
	поселян	173	176	
	коллежского ассесора Кашинова в Тясминский	33	42	
	секунд майора Кахова в Яремовки	134	128	
	крепостных его	4	4	
	служителей его	5	9	
	ево же Кахова в Черниковки	32	30	
	дворовых ево	10	9	
	капитана Егора Кахова в Ляховки	55	63	
	умершей майорши Ангеловой Кобзаровки	96	107	
	подпорутчика Саренкова Бондаревки	44	48	
	капитанши Поповичевой Бабычовки	63	53	
	дворовых ее	3	5	
	Итого:		1085	1046
в государственной слободе раскольничей Никольской				
поселян		350	276	
бурлак		23	-	
Итого:		373	276	
в государственных слободах	Калантаевой	поселян	435	399
		военнослужащих	3	
		<i>церковников и их детей</i>	6	6
	в Галагановой	поселян	346	323
		военнослужащих	5	1
	<i>церковников и их детей</i>	6	6	
Итого:		801	735	
в шанце Шолмоском				
отставных нижних чинов, рядовых и воинских поселян		396	392	
военнослужащих		29	20	
<i>церковнослужителей, дворовых, свойственников и их детей</i>		11	10	
во владельческих слободах	секунд майора Вуича в Лобачевой балке	71	71	
	вдовствующей прапорщицы Вуичевой в Снежковой балке	17	15	
	порутчика Николая Васильева в Сагалатовой балке	9	14	
Итого:		533	522	
в шанце Вершацком				
отставных нижних чинов, рядовых и воинских поселян		467	458	
военнослужащих		64	56	
<i>церковнослужителей и их детей</i>		16	14	
отставного прапорщика Талагира живущие при шанце на казенной земле		30	33	
во владельческих слободах	бригадира и ковалера Высоцкого Николаевки	61	68	
	умершего надворного советника Арапова Чернечей	181	153	
	его Арапова проживающих при шанце	15	15	
	секунд майора князя Маниелова Кобеляновки	62	67	
	колежского ассесора Стройникова Корнилоуцкой	25	22	
	полкового квартирмистра Сечеванова Сечевановки	14	19	
отставного подпорутчика Рудковского Голубовки	25	29		
113				

звание селений		мужеска	женска
	уволившегося от службы прапорщика Якимова Шарковки	17	11
	ундер цолнера Резанова Рожичевки поселян и дворовых служителей	49	56
	порутчика Гаврила Литвинова Литвиновки	10	10
	капитана Ефима Церна Ефимовки	100	96
	секунд майора Дмитрия Мержанова на ранговой ево земле	55	53
	надворного советника князя Кудашова в футоре	101	92
	Итого:	1292	1252
в государственной слободе Иванковцах			
	поселян	821	850
	военнослужащих	8	1
	бурлак	8	
	<i>церковнослужителей и их детей</i>	14	17
	Итого:	851	868
в государственной слободе раскольничей Плоской			
	поселян	886	844
	бурлак	31	
	монахов и монахинь	27	26
	Итого:	944	870
в шанце Глинском			
	отставных нижних чинов, рядовых и воинских поселян	250	262
	военнослужащих	39	29
	<i>церковнослужителей и их детей</i>	16	15
отставных унтер афицеров живущих при шанце их людей	прапорщика Иваницкого	18	15
	прапорщика Брижского	16	17
	вольных его служителей	1	2
	прапорщика Чернякова	2	1
во владельческих слободах	г ^{на} генерал майора Петерсона Макарихи дворовых служителей	12	12
	поселян	168	148
	брегадира Вуича Писаревки служителей	7	3
	поселян	134	125
	полковника Лизандри Федорках поселян	201	182
	секунд майора Чорбы в Петровой	249	214
	прапорщика Ивана Чорбы в Ивашковки	96	90
	гвардии сержанта Арсения Чорбы Арсениевки	209	184
	г ^{на} генерал порутчика Чорбы вольных дворовых служителей	4	
	крепостных купленных и взятых с деревень	12	12
	капитана Михайлова дворовых людей	6	3
	в футоре ево Михайлова называемом Сагалатовым поселян	9	6
	вдовствующей порутчицы Якшичевой дворовых людей	4	4
	в футоре ее Западенки	65	44
	польского шляхтича Градовского Макарихи поселян	311	259
	дворовых людей во услужении находящихся	3	2
	капитана Соломина на ранговой даче	10	8
	Итого:	1842	1636
в шанце Яновском			
	отставных нижних чинов, рядовых и воинских поселян	338	295
	военнослужащих	23	17
	<i>церковнослужителей и их детей</i>	10	9

		звання селяни	мужеска	женска
114	отставных обер афицеров при шанце	прапорщика Райчевича живущих при шанце подданных	3	3
		прапорщика Вуича проживающих при дворе в найме	1	5
	при ранговых дачах	секунд майора Райчевича	16	16
		секунд майора Бутовского поселян	6	5
		проживающих в найме	3	2
		капитанши Бондаревой	7	7
		капитана Марьяновича	26	27
	во владельческих слободах	подполковника Боровского Таловой Балки крепостных	2	2
		поселян	236	206
		умершего надворного советника Дементиева Мироновки работников	7	1
		поселян с определением с них и в церковника	435	417
		<i>духовных, их служителей и детей</i>	10	6
		священника Скиднева дворовых	15	14
		вдовствующей майорши Дерадивовичевой Березовки	22	25
коллежского ассесора Свербеева Николаевки		81	79	
служителей его		3	2	
вдовствующей майорши Дерадивовичевой Серебряной дворовых людей		4	3	
поселян		53	49	
землемер порутчика Прокоповича в Березовки поселян		45	49	
дворовых в найме проживающих			3	
капитанши Поповичевой Молчановки	63	45		
		Итого:	1409	1287
в шанце Глоговацком				
		отставных нижних чинов, рядовых и воинских поселян	359	303
		военнослужащих	37	21
		<i>церковнослужителей</i>	6	7
во владельческих слободах	штаб лекаря Ланга Березовки	63	72	
	майора Вуича Березовки	43	47	
	умершего секунд майора Фурмана наследников Захаровки поселян	89	78	
	премьер майора Марковича Березовки поселян	226	200	
	служителей	4	3	
	прапорщика Занфинова дворовых служащих	1	2	
	поселян	25	29	
	в хуторе прапорщицы Варканичевой поселян и служителей	3	5	
		подпорутчика Рибусова на ранговой даче	17	10
		Итого:	873	777
в шанце Бечийском				
		отставных нижних чинов, рядовых и воинских поселян	332	299
		военнослужащих	63	49
		<i>церковнослужителей и их детей</i>	7	7
		живущих при шанце подданных отставного порутчика Гаврила Пиваровича	13	8
		служащего подпоручика Пиваровича ранговых	17	11
115	во владельческих слободах	майорши Звиногородской Звиногородки служителей	1	1
		поселян	26	28
		порутчика Зерванецкого в Пещаном Броду служителей	3	2
		поселян	38	36
		сотника Звиногородского Звиногородки	15	23
		секунд майора Радуловича Озерная	61	58

звание селений		мужеска	женска	
	капитана Бади Николаева Слан Камени	61	48	
	подполковника князя Стратиновича в футоре Белои Горы	61	54	
	дворовых в шанце Дмитровском	5		
Итого:		703	624	
в шанце Вараждинском				
отставных нижних чинов, рядовых и воинских поселян		222	220	
военно служащих		9	9	
<i>церковнослужителей и их детей</i>		8	7	
во владельческих слободах	подполковника Чеботаева Бандуровки поселян	319	312	
	<i>церковников и их детей</i>	5	4	
	бунчукового товарища Руденка Лукашевки поселян	63	52	
	ево же Руденка Березовки	124	112	
	подполковника Текелии Александровки	139	145	
	прапорщика Лазара Иовича в Лазаревки	78	70	
	кадета Иовича на слободской земле	4	7	
	порутчика Алеева на ранговой	19	18	
	дворовых ево	4	2	
Итого:		994	958	
в шанце Самборском				
отставных нижних чинов, рядовых и воинских поселян		597	625	
военнослужащих		32	11	
<i>церковнослужителей и их детей</i>		10	9	
отставных обер афицеров и военно-служащих живущих при шанце их подданных дворовых	подпорутчика Адамова	10	12	
	военно служащего подпорутчика Цыбульского	15	11	
	кадета Кодинцова	12	15	
секунд майора Пантазия при мельнице		21	26	
капитана Салогубова при мельнице		14	9	
Итого:		711	718	
в шанце Дмитровском				
отставных нижних чинов, рядовых и воинских поселян		907	831	
военно служащих		95	78	
<i>церковнослужителей и их детей</i>		12	11	
бурлак		7		
в богodelьне нищих		11	9	
дмитровского кагала жидов		14	10	
военнослужащих и отставных штаб и обер афицерских живущих при дворах подданных и служителей крепостных	коллежского ассесора Гришаева крепостных	1	3	
	дворовых людей	17	11	
	секунд майора Ильина подданных и служителей	3	8	
	военнослужащего порутчика Станишинова	9	16	
	отставных:	подпорутчика Дубинского	7	7
		прапорщика Якова Скригина	5	8
		прапорщика Ивана Попова	20	17
		прапорщика Кирила Павловского	3	6
		прапорщика Петра Дебренадера	1	3
		подпорутчика Чернича	17	13
вдовствующей прапорщицы Осиповой		5	4	
в слободе уволенного порутчика Астафьева Богдановки поселян		58	60	
дворовых			2	

звание селений		мужеска	женска	
в футоре секунд майора Ластухина		48	48	
Итого:		1240	1145	
в шанце Цыбулевском				
отставных нижних чинов, рядовых и воинских поселян		631	580	
военнослужащих		33	26	
<i>церковнослужителей и их детей</i>		10	9	
отставных обер афицеров живущих при шанцев их дворах поселян	секунд майора Кефалы	15	7	
	капитана Потлога	2	1	
	военно служащего порутчика Фонфилерса	4	3	
	порутчика Гроегросула	4	4	
	прапорщиков	7	5	
	Леонтия Николаева	7	5	
	Василя Кушнерова	8	10	
	Григория Лаврентиева	4	6	
в государственных слободах	Веселом Куте	поселян	269	246
		военно служащих	4	
		<i>церковнослужителей и их детей</i>	8	6
	в Вуховке	поселян	158	149
		военнослужащих	2	
		<i>церковнослужителей и их детей</i>	4	5
	в Тонконоговки	поселян	76	77
во владельческих слободах	полковника Парошина Дицовки		269	304
	примьер майора Беляева Пауновки		98	102
	капитанши Радойчиной Лозоватки поселян с <i>церковнопричетниками</i>		330	288
	г ^{жи} генерал майорши княгини Баратовой в Красном Поле поселян		437	432
	дворовых служителей		18	12
	<i>церковнослужителей и их детей</i>		8	6
	осадчего ее Баратовой Ивана Чернявскаго в той же слободе поселян		32	27
Итого:		2431	2305	
пикинерных слобод				
в воинской слободе Дериевки	отставных нижних чинов, рядовых и воинских поселян		634	589
	со оных состоит в военной службе		38	26
	<i>церковнослужителей и их детей</i>		13	10
в принадлежащей ко оной воинской слободе Куцоволовки	отставных нижних чинов, рядовых и воинских поселян		445	419
	со оных состоит в военной службе		32	6
	<i>церковнослужителей и их детей</i>		6	7
владельческих	секунд майора Антона Талапиндова Крутенской поселян		12	16
	дворовых работников		2	2
	умершего секунд майора Аврамова жены Анны Аврамовой Жабьей, она ж и Лиманы, поселян		57	44
	работников		1	2
	капитана Патерилова на ранговой даче поселян		16	14
	генерал майора и ковалера Пищевича Щербаневки		3	5
	порутчиков	Ивана Дериева на ранговой дачи	11	11
		Петра Пугачевского Ясиновой балке	36	51
		Якима Аврамова в Плоской	57	62
	работников	6	2	

звание селений		мужеска	женска
	удовствующей капитанши Софии Леонтовичевой Леонтовичевке	9	6
	подпоручика Александра Устимовича в Орловой балке	27	34
	войскового товарища Руденка в Жабьей	24	13
	подпрапорного Михаила Ляня	4	7
Итого:		1433	1326
округи Мишуринорожской			
в слободе Мишуринской отставных нижних чинов, рядовых и воинских поселян		750	725
со оных состоит в военной службе		38	18
в той же слободе жительствоет бурлак		8	
живущего в той слободе отставного прапорщика Крупкова, воспитанной им с малолетства		1	
<i>церковнослужителей и их детей</i>		21	18
во владельческих слободах	господина генерал поручика и ковалера Черткова поселян	192	175
	капитанов Устимовича Амельничку	27	27
	Бобырева Бобыревки поселян	54	54
	поручика Протопопова Красной	37	20
	евоже Устимовича Каменистой	83	70
	дворовых служителей	8	7
	секунд майора Волкова Дерезоватой	25	12
	поручика Коломойцова в вершине балки Дерезоватой	24	23
	удовствующей порутчицы Устимовичевой в Катериновке	32	36
	прапорщика Андрея Себова в Каменистой	21	25
	прапорщика Павла Бодяка на ранговой ево дачи	3	2
Итого:		1324	1212
округи Днепровокамянской			
в слободе Днепровокамянки	отставных нижних чинов, рядовых и воинских поселян	431	419
	из оных в военной службе	24	4
	бурлак	11	
	<i>церковнослужителей и их детей</i>	15	14
во владельческих слободах	порутчика Андрея Гегели в Гегеловки поселян	49	45
	дворовых его служителей	7	6
	ево порутчика жены Ульяны Гегелевой в Гегеловки	144	140
	порутчика Ивана Гегели в Рядовой	37	28
	кадета Николая Гегелова	41	48
	квартирмистра Федора Зосимовича в Зосимовки	67	54
в слободе Калужинной	отставных нижних чинов, рядовых и воинских поселян	450	418
	со оных состоит в воинской службе	27	9
	бурлак	23	
	<i>церковнослужителей, их дворовых и детей</i>	8	7
Итого:		1334	1192
округи Бородаевской			
в слободе Бородаевки	отставных нижних чинов, рядовых и воинских поселян	994	975
	со оных состоит в службе военной	49	23
	<i>церковнослужителей и их детей</i>	15	13
во владельческих слободах	премьер майора Потоцкого в Самотканских вершинах поселян	50	50
	да ево ж Потоцкого дворовых служителей	6	11
	коллежского ассесора Прокоповича Корнилонатальиной поселян	58	63
	дворовых ево служителей	13	6
	секунд майора Остроградского Андреевки	35	44

звание селений		мужеска	женска
	ево ж Остроградского Аннинской	56	55
	ротмистра Барсукова Акимовки поселян	106	101
	дворовых служителей ево ж Барсукова	8	6
	да в той же слободе дворовых крепостных ево, Барсукова, переведенных Курской губернии Путивльского уезда з деревни Мяшутинной	9	1
	да ево ж Барсукова в Ульяновке поселян	45	39
	отставного капитана Якова Дика в хуторе поселян	6	4
	ево ж Дика дворовых	5	5
	архитектора титулярного советника Белченкова в Войтановке поселян	89	80
	ево Белченкова дворовых	5	1
	умершого сотника Серенка в Серенковой, которою владеет ныне сын ево недоросля	8	5
	порутчика и депутата Скапи дворовых подданных	5	4
	ево ж служителей	3	
	прапорщицы Желеповой дворовых служителей	1	2
Итого:		1566	1488
округи Домотканской			
в слободе Домоткани	отставных нижних чинов, рядовых и воинских поселян	637	653
	со оных в военной службе	34	19
	бурлак	4	
	<i>церковнослужителей и их детей</i>	6	6
живущих во оной слободе отставных обер афицеров дворовых служителей	порутчика Пугачевского	2	2
	порутчика Ивашинова		1
в слободе Пушкаревки	отставных нижних чинов, рядовых и воинских поселян	732	684
	со оных поступило в воинскую службу	31	15
	бурлак	5	
	<i>церковнослужителей и их детей</i>	12	10
жительствовавшего в Пушкаревки отставного прапорщика Казнодея служители		1	2
во владельческих слободах	полковника и ковалера барона Ферзина Ивановке поселян	25	28
	капитана Карамалья Петровской	20	16
	майора Булацеля Булацелевки	22	29
	майора Боровского Боровсковки	60	30
	порутчика Руденка Ивановки поселян	101	75
	ево Руденка крепостных доставшихся ему по купле	1	1
	наемных дворовых служителей	18	9
	порутчика Халчевского в Марьинской поселян	20	21
	крепостных доставшихся ему Халчевскому по купле	1	3
	дворовые служители	5	2
	отставного прапорщика Яковлева на ранговой даче поселян	13	9
	дворовых ево служителей	4	5
	Итого:		1754
округи Амелинской			
в слободе Амелинской, она же Лиховка	отставных нижних чинов, рядовых и воинских поселян	627	580
	со оных поступило в воинскую службу	22	9
	бурлак	6	0
	<i>церковнослужителей и их детей</i>	8	8
проживающих в слободе Лиховки отставных обер афицеров неимеющих в отводе земель дворовые служители	капитана Лишевского	1	1
	подпорутчика Андрузного	2	
во владельческих слободах	секунд майора Бойдака Бойдаковки	68	55
	капитана Алексева Алексеевки	59	73

звание селений		мужеска	женска
	капитанши Турчановской в Петровцах	34	44
	в Турченевке	31	33
	ее ж Турченевской дворовие служители	2	4
	порутчика Пугачевского в Степановке	91	84
	наемних служителей	4	1
	землемер артиллерии штик юнкера Соколова в Федоровке	13	8
	да ево ж Соколова в Соколовке крепостных	2	1
	поселян в той слободе	66	64
	дворовых ево Соколова служителей	8	7
	порутчика Колесникова на ранговой ево даче	14	17
	кадета Золотницкого Владимировки	119	115
	надворного советника Алексеева дочери ево девицы Варвары Алексеевой Варваровке	55	69
Итого:		1232	1173
округи Попельнастовской			
в слободе Попельнастой	отставных нижних чинов, рядовых и воинских поселян	383	351
	с оных поступило в военную службу	16	9
	бурлак	13	
	<i>церковнослужителей и их детей</i>	8	7
живущаго во оной слободе порутчика Святодухова дворовые подданные		4	4
во владельческих слободах	порутчика Майбороды Федоровки	90	83
	штап лекаря коллежского ассесора Шароя в Шаровке	16	12
Итого:		530	466
округи Комисаровской			
в слободе Комисарке	отставных нижних чинов рядовых и породу бывшего Запорожья полковых старшин, то ж и воинских поселян	922	782
	с оных состоит в воинской службе	12	
	да служащих в тамошнего священника Ковалевского неимеющих в объявленной слободе никакова родства	2	4
во владельческих слободах	аптекаря Карла Бобринова Карловки	3	7
	порутчика Андрея Гегели в Лозоватке	6	4
Итого:		945	797
округи Зеленской			
в слободе Зеленой	воинских поселян	327	294
	из оных состоит в службе	6	2
	<i>церковнослужителей и их детей</i>	5	5
во владельческих слободах	карнета Оболонского Артемовки	84	70
	кадета Пиваровича поселян	15	12
	подпорутчика Павла Пиваровича	33	32
той же округи в слободе Жолтой	отставных капралов, рядовых и воинских поселян	148	119
	с оных состоит в службе военной	4	1
во владельческих слободах	подпорутчика Афанасиева в Белозерки	23	24
	вахмистра Аврама Григорьева Новоаврамовки	6	4
	кадета Татаренкова Никифоровки поселян	81	78
	дворовых ево людей	4	1
	порутчика Голубова в Великой	81	76
	при той слободе дворовых ево Голубова людей	5	3
	прапорщика Бржицкого в Антоньевки	3	3
Итого:		825	724

звание селений		мужеска	женска
округи Овнянской			
в слободе Овнянке	отставных нижних чинов, рядовых и воинских поселян //	310	265
	со оных в воинской службе	13	2
	бурлак в той слободе	3	
	<i>церковнослужителей</i>	3	4
проживающих в объявленной Овнянской слободе отставных обер офицеров дворовые подданние	порутчика Сергеева	3	4
	подпорутчика Плюкала	1	
	прапорщика Патерилова	1	
	прапорщика и межевщика Аврамова	12	14
во владельческих слободах	пример майора Шутовича в Шутовичевки	53	41
	капитана Пустельникова в Пустельниковки поселян	91	78
	годовие служители ево Пустельникова	2	6
	капитана Лазарева Измайловке	102	98
	ево Лазарева служителей вольных	2	
	крепостных доставшихся ему по купле	2	3
	секунд майора Федорова в Екатериновке	19	26
	дворовых служителей	4	3
	капитана Чечелева в Чечелевки поселян	21	30
	Харьковского гусарского полку подпорутчика Камбурлея в Михайловке поселян	61	70
в той слободе ево Камбурлея дворовых служителей	12	8	
Итого:		715	652
округи Куколовской			
в слободе Куколовке	отставных нижних чинов, рядовых и воинских поселян	316	317
	со оных в воинской службе	7	2
	<i>церковнослужителей и их детей</i>	7	7
во владельческих слободах	госпожи генерал аншефши Воейковой в Богоявленской	351	307
	да ее ж г ^{жи} Воейковой при той великороссийской породы дворовые люди	21	19
	<i>церковнослужителей и их детей</i>	6	6
	также ее госпожи генераланшефши Воейковой в Федоровки	40	41
	Азовской губернии прокурора Ракицкого в Андреевки	9	7
	порутчика Степанова в Степановке	56	43
	служителей наемных ево ж Степанова	2	1
	порутчика Тавровского в Тавровке поселян	6	5
	служителей ево Тавровского наемных	2	1
	ротного квартирмистра Степана Москаленка в футоре поселян	2	2
во оном и сам он жительствует	1		
Итого:		826	758
округи Краснокамнянской			
в слободе Краснокамнянской	отставных нижних чинов, рядовых и воинских поселян	281	240
	со оных состоит в военной службе	9	5
	<i>церковнослужителей</i>	4	3
во владельческих слободах	полковника Детейльса в Александровки	3	3
	подпорутчика Зерваницкого Золотухе	16	16
	подпорутчика Волошинова на ранговой даче	12	13
Итого:		325	280
округи Зыбковской			
в государственной раскольничей слободе Зыбкой поселян:	вышедших из Стародубских слобод и Валуйской степи	309	270

звання селений		мужеска	женска
да и с польских мест		16	11
во владель- ческих слободах	госпожи генерал майорши Языковой Хорошевой поселян	137	113
	в той же слободе крепостных переведенных города Переславля Серибринского уезда з сельца Акайомова	7	3
	Белевского уезда з села Савинкова	3	3
	Дмитровского уезда деревни Малаховки	3	1
	да ее ж госпожи генерал майорши Языковой в слободе Хрещатой	7	6
	госпожи генерал майорши Балабиновой Троицкой	40	40
	при той же слободе прапорщика Разживина кой находится в отлучки	2	
	господина коллежского советника Седнева в Амеляновке	10	8
	надворного советника Арапова Купьевахе	90	76
	господина подполковника Золотницкого Владимировой	24	25
	да ево господина Золотницкого владения подданных, записанных за им по прошениям и поданным из Новороссийской губернской канцелярии к указным выписям, цыганской нации	29	31
	коллежского ассесора Касинова в Девичьем Поле	83	74
	коллежского ассесора Камбурлея жены ево Федосьи Камбурлеевой в Ивановке поселян	134	118
	ее Камбурлеевой дворовых крепостных, доставшихся ей по наследству от отца ея лейб карасирского полку ротмистра Полинского	6	5
	вольных служителей дворовых же	2	
	секунд майора Турунжи в Лозоватки	70	62
	умершого премьер майора Плотникова жены Альоны Плотниковой в Плотниковки	19	12
	капитана Бойдака Бойдаковки	272	246
порутчика Плавецкого в Лозоватки	61	58	
Днепровского пикинерного полку прапорщика Гаврилова в Николаевке поселян	233	226	
дворових ево людей	4	1	
Итого:		1561	1389
Всего во всем Крюковском уезде*		37735	34627

122

Коллежский ассесор и земской камисар Василей Гришаев;
Провинциальный канцелярист Василей Аврамов.

*ЦДАК України, ф. 1297, оп. 2, спр. 395, арк. 109-122
(з урахуванням перерахунків, що відклялися на арк. 158-175).*

Ревізія населення 1782 року, що проводилася за маніфестом Катерини II від 16 листопада 1781 року, мала бути завершена поданням відповідних даних до початку 1783 року. За указом Новоросійської губернської канцелярії надходження з місць відомостей із ревізкими списками для їх узагальнення у воєводських канцеляріях мало бути завершено до 1 липня 1782 року. Вищеприведена серпнева відомість Крюківського повіту містила перші узагальнення підсумків ревізії основних категорій населення, але не остаточні. Як сама відомість, так і подальші матеріали справи № 395 відбивають сліди чисельних перерахунків, які необхідно було провести впродовж кількох місяців до завершення звітного року.

Зокрема, значних коректив уже в наступному вересні зазнали дані щодо державних поселян та військовослужбовців. Надійшли також відомості щодо складу духівництва повіту. При передачі матеріалів ревізії та пізніших доповнень і уточнень, які збереглися у вигляді чернетки, такі зміни нами

* У підсумку наведено зроблений нами перерахунок. За попередніми даними серпневої відомості, у Крюківському повіті було обліковано 36243 поселян чоловічої і 33520 жіночої статі, 1055 осіб, що перебували на військовій службі та, відповідно, 667 жінок у складі їх сімей: разом – 37298 чоловіків і 34187 жінок (Там само, арк. 122). Певні відмінності спостерігаються і в підсумкових відомостях стосовно повіту, які готувалися в Єлисаветградській провінційній та Новоросійській губернській канцеляріях.

відмічені у матеріалах серпневої відомості курсивом з відповідним перерахунком підсумкових даних. Щодо осіб духовного сану, доповнена інформація подана узагальнено, без виділення їх окремих категорій, дворових, підсусідків та дітей. В окремих випадках згрупована також занадто деталізована інформація про дворових та найманих працівників окремих власників, щодо яких не простежуються чіткі критерії їх розмежування. Зрозуміло, що отриманий підсумок за відомістю (37735 осіб чоловічої і 34627 жіночої статі) також не був остаточним. У матеріалах справи зустрічаються також дані про наявність 37725, 37679 і 37673 осіб чоловічої статі (*Там само, арк. 175*).

При уточненні матеріалів ревізії, частіше зазнавали змін відомості щодо державних поселенців та осіб чоловічої статі, які підлягали більш ретельному обліку з огляду на використання цих даних при складанні окладних книг (останні на той час слугували основним фінансовим інструментом обліку податного населення та визначення обсягу державних доходів). Що стосується приватновласницьких поселенців, найбільше ускладнень виникало з обліком кріпосних, щодо яких лише в листопаді було отримано більш-менш вивірені дані. Так, за відправленою до Новоросійської губернської канцелярії відомістю, датованою 23 листопада, у повіті за IV ревізією нараховувалось 208 кріпосних, у тому числі 112 осіб чоловічої статі проти 56 за даними попередньої ревізії (*Там само, арк. 226*). Враховуючи, що III ревізія на території повіту не проводилась, зазначена цифра скоріше за все відбиває зміни у кількості кріпосних, переведених їх власниками з інших губерній, що мало знайти відображення насамперед у відповідних окладних книгах. Не дивлячись на порівняно невелику чисельність кріпосних, уточнення кожної цифри нерідко потребувало неабияких зусиль виконавців на місцях (*див. додаток 1*).

За даними, підготовленими для відправки в губернську канцелярію у жовтні 1782 року (*див. додаток 2*), у Крюківському повіті було обліковано 37717 осіб чоловічої статі (правда, при більш детальному перерахунку, їх кількість за мала б бути дещо іншою). Відсутні у справі також дані про землевласників, що не підлягали безпосередньому обліку, та про купців, міщан і цехових, які проживали у містечках Крюкові та Крилові і обліковувалися через Кременчуцький міський магістрат.

Додаток 1.

Рапорти з матеріалів Крюківської воєводської канцелярії про хід уточнення відомостей щодо кріпосних

В Крюковскую воеводскую канцелярию смотрителя подпорутчика Волошинова
Репорт

Во исполнение полученного мною из оной воеводской канцелярии указа повелевающего отобрать з слобод г~дна генерал майора и кавалера Языкова и коллежского ассесора Конбурлея о крепостных людях, а равно из слободы г~жи генерал аншефши Воейковой Богоявленской по выправке, ежели оные крепостные, и там окажутся на точном основании приложенной при оном указе сенатской формы ревизские сказки и прислать оние с нарочным во оную канцелярию, я от получения того указа на другой день для отобрания тех сказок в показанные слободы ездил, но за большими выправками в слободе //Хорошевой в силу мог оную сказку чрез двое сутки получить, которая при сем прилагается. В Богоявленской же за выправкою крепостные явились, но как прикащика в слободе нет, а отъехал к госпоже в город Кременчуг, где и пробавить может трое суток, а может и больше, то без оного сказки было взять неоткого, а в слободе г~дна коллежского ассесора прикащик по незнанию о крепостных людях откель оные доставшиесь, также показанной сказки дать не мог, а з владельцем той слободы хотя я и имел случай в слободе Хорошевой видиться, которой на требование мое объявил, что он о тех крепостных без документов имеющихся у его на оных, кои находятся в доме ево в городе Кременчуге выправки подлежащей дать не может, а как свободу получит отпуском з слободы Хорошевой, в то время и требуемую сказку пришлет ко мне, о чем Крюковской воеводской канцелярии репортуяю.

Ч. 18 октября 1782 году.

Подпорутчик Алексей Волошинов.

ЦДІАК України, ф. 1297, оп. 2, спр. 395, арк. 215 і зб.

В Крюковскую воеводскую канцелярию смотрителя подпорутчика Волошинова
Репорт

На полученный из оной воеводской канцелярии вторичный указ сим рапортуяю, что я по получении оного от господина коллежского ассесора Комбурлея о крепостных людях требовал, но он объявил так как и в прежде посланным от меня моем рапорте прописано, когда он з слободы Хорошевой отпуск получит в дом, то немедленно оную сказку представит ко мне, а слободы Богоявленской /прикащик/ на требование мое объявил, что он своего писаря с прежде данным от меня указом отправил к госпоже генерал аншефше Воейковой и ожидает чрез ево резолюции, а без оной о крепостных людях дать не может, потому что он слыхал от ее, госпожи генерал аншефши Воейковой, что показанные в прежде поданной от него сказки великороссийской породы людей считаются должны не в Богоявленской слободе сего уезда, но в слободе сына ее г~дна генерал майора Репнинского, а на место оних будут показанни другие в Богоявленской слободе находящиеся при дворе ее, госпожи генерал аншефши

Воейковой, и когда он, управитель, получит резолюцию, то как дать знать, то в то время и требуемая указом скаска имеет быть мною отобрана.

Октября 21 дня 1782 году.

/підпис/

ЦДІАК України, ф. 1297, оп. 2, спр. 395, арк 219. Відпуск.

На звороті документу міститься вказівка підпоручику Волошинову знову їхати в слободу Хорошеву за казкою від Комбурля. Щодо кріпосних генерал-аншефші Воейкової, то про них казка уже була отримана.

Додаток 2.

**Національний склад державних поселян чоловічої статі в округах
Крюківського повіту за ревізією 1782 року**

Поселяни за місцем проживання та національною приналежністю	малоросіяни	росіяни	волохи	серби	болгари	угорці	німці	лютерани	греки	цесарці	македонці	грузини	поляки	турки	євреї	калмики	розкольніки	Разом
Крюків	339	1	11	25	12		1		2				6	4				401
Садовка	60																	60
Камянка	255		4		3				3			4	2					271
Земун	223	3	39			4			15				14					298
Павлиш	336		2															338
Табурище	267	3	20	2									3					295
Крилов	567	13	18	5	2	7			6			4	12		1			635
Золотарівка																	505	505
Чонград	274		14	14	12								22	4	2			342
Никільська																	350	350
Калантасво	435																	435
Галагановка	346																	346
Шолмош	332		63				1											396
Вершац	429	5	22	8	1					2								467
Іванківці	821																	821
Плоска																	886	886
Глинськ	178		42	12	3	5							8		2			250
Янов	210		73	29		4						19	2			1		338
Глоговац	78		281															359
Бечей	321		9						2									332
Вараждин	214	1	3									3	1					222
Самбор	79		516	2														597
Дмитрівка	536	5	339	15	1	5		1	1						4			907
Цибулів	545	1	72	8					1			4						631
Веселий Кут	269																	269
Вухівка	158																	158
Тонконогівка	76																	76
Зибка																	325	325
в пікінерн. сл.	8383												2	2				8387
Всього	15731	32	1528	120	34	25	2	1	30	2	3	32	71	10	9	1	2066	19697

* 3 поселян пікінерних слобід 2 чоловіки турецької нації проживало в селі Комісарівці, 2 польської – в Лихівці.

військовослужбовці:

Крюків	36	1	1	1	1								1					41
Камянка	18								1									19
Земун	28		1						2				2					33
Павлиш	34																	34
Табурище	26	1	1															28
Крилов	51	3	3			4			1			1	6		1			70
Чонград	41		1		2								1	2				47
Калантасво	3																	3
Галагановка	5																	5
Шолмош	22		6				1											29
Вершац	55	3	5	1														64

ЦДІАК України, ф. 1297, оп.2, спр.395, арк.190-192. Чернетка.

Відомості з попередніми підсумками ревізії населення, які були укладені в Єлисаветградській провінційній та Новоросійській губернській канцеляріях у вересні 1782 року

I

Ведомость от Елисаветградской провинциальной канцелярии о состоящих в Елисаветградской провинции разного звания людях с показанием мужеска и женска пола душ, сентября "... " дня 1782 года

звание людей	число людей		
	мужеска	женска	итого
Елисаветградской провинции в уездах:			
Елисаветградском			
Отставных штап и обер афицеров и кадетов	191	158	349
воинских поселян втом числе иотставных нижних чинов иредовых	8452	7866	16318
владелческих подданных	12114	11056	23170
в государственных великороссийских слободах поселян бурлак и расколничьих ченцов	3092	2351	5443
цыган	323	268	591
крепостных дворовых людей	136	169	305
Итого	24308	21868	46176
Крюковском			
Отставных генералитетов штап и обер афицеров и кадетов	711	676	1387
воинских поселян втом числе и отставных нижних чинов иредовых	17010	16029	33039
в государственных расколничьих слободах поселян бурлак и раскольничьих ченцов	2134	1776	3910
владелческих подданных	15603	14675	30278
цыган	13	16	29
жидов	55	54	109
Итого	35526	33226	68752
Ольвиополском			
Отставных штап и обер афицеров и кадетов	325	308	633
воинских поселян втом числе иотставных нижних чинов иредовых	6485	7333	13818
в государственных расколничьих слободах поселян бурлак и расколничьих ченцов	641	492	1133
владелческих подданных	6920	6109	13029
Итого	14371	14242	28613
А во всех трех уездах:			
Отставных генералитетов штап и обер афицеров и кадетов	1227	1142	2369
воинских поселян втом числе иотставных нижних чинов иредовых	31947	31228	63175
в государственных расколничьих слободах поселян бурлак и расколничьих ченцов	5867	4619	10486
владелческих подданных	34637	31840	66477
цыган	336	284	620
крепостных дворовых людей	136	169	305
жидов	55	54	109
Итого	74205	69336	143541

Воевода, надворный советник Александр Глазов;

в должности воеводского товарища капитан Василий Вишняков.

Секретарь Федор Попов; губернский регистратор Леонтей Лещинской.

РГАДА, ф. 16, оп. 1, д. 797, ч. 2, арк. 398-398 зв.

Відомості про чисельність військових поселенців у гусарських і пікінерних полках Новоросійської губернії наприкінці 1782 року

105 Вedomость о состоящих в Новороссийской губернии гусарских шести и пикинерных трех полках, с показанием сколько каждый из них имеет под собою воинских селений и какое число в оных мужеска полу душ, так же и десятин земли значит под сим. Сочинена ноября "... " дня 1782 года.

звание полков	в воинских селениях принадлежащих к тем полкам	во оных сколько	
		мужеска полу душ	десятин земли
1	2	3	4
Македонского гусарского	Крюкове	365	7954
	Садовом	54	668
	Каменке	269	7080
	Плахтеевке	325	6380
	Павлише	345	9625
	Табурище	279	5623
	Крылове	552	
	Гришевке*	91	7374
	Чонграде	284	5613
	Стецовке Калантаеве Галагановке	360 430 353	6550 3380 2496
ИТОГО		3707	62743
Далмацкого гусарского	Вершаце	413	4658
	Иванковцах	851	6577
	Дмитровке	751	10350
	Уховке	156	894
	Веселом Куте	247	1612
	Тонконоговке	93	780
	Глинске	175	6383
	Янове	218	5658
	Глоговаце	343	7664
	Сомборе	590	8012
	Вараждине	177	6254
Бечьем	267	8358	
ИТОГО		4281	67180
Венгерского гусарского	Мошорине	428	8580
	Гончарском	195	1248
	Суботице	564	9429
	Цыбулеве	573	7138
	Федваре	555	8480
	Вуковаре	537	6940
	Сентове	321	7681
	Каниже	733	10286
	Панчеве	748	10244
ИТОГО		4654	70026

105зв.

* Цікаво, що у попередніх матеріалах ревізії населення за цей же, 1782 рік, село Гришівка, що знаходилося на лівому березі Цибульника проти Золотарівки, як і село Капканцеве біля Лихівки, ще не виділялися як самостійні поселення. При V ревізії згадується лише Капканцеве, хоч обидва села проіснували до їх переведення у склад військового поселення на території краю, відомого під назвою Херсонського або Новоросійського. Ще через певний час (на рубежі 1830-х років) їх жителі були переселені у більш крупні села і вищезгадані, та багато подібних їм державних поселень хуторського типу, повністю чи на певний час припинили своє існування.

1	2	3	4	
Сербского гусарского	Мартоноше	644	7958	
	Новомиргороде	541	10591	
	Коробчине	542	8414	
	Петроострове	313	8902	
	Надлаке	260	8516	
	Калниболоте	335	9919	
	Скалевом	289	10742	
	ИТОГО	2924	65042	
Болгарского гусарского	Архангелске	293	7332	
	Терновке	194	10554	
	Тишковке	225	12570	
	Липняжке	308	10875	
	Добрянске	376	14759	
	Олшанке	440	17313	
	Синюхиноброде	194	9290	
	Ольвиополе	122	9190	
	Лысой Горе	301	17220	
	Полковниково	164	17222	
	ИТОГО	2617	126325	
Молдавского гусарского	Пещаноброде назначено под воинское селение, которое долженствует бригадир князь Любомирский и обзаселить	284 —	12151 8656	
	Павловске	439	21454	
	Черноташлыке	406	17222	
	Сухоташлыке	215	18635	
	Плетеноташлыке	304	13548	
	Висе	580	12510	
	Грузком	466	11550	
	Лелековке	245	5980	
	ИТОГО	3059	121706	
Елисаветградского пикинерного	положено чтоб сии селения в другие полки отдавали людей на службу	Новоаджамке	33	7626
		Староаджамке	749	11118
		Петриковке	1244	12903
		Аврамовке	213	9900
		Головковке	475	9832
		Куколовке	243	9324
		Попельнастом	346	10743
		Вершинокаменке	397	11092
		Спасовом	156	8280
	Чечелевке	352	10178	
	Краснокаменке	251	14024	
	Зеленом	301	8740	
	Жолтом	146	14699	
	Комисаровке	805	18209	
	Домоткане	594	10720	
	Пушкаревке	693		

	1	2	3	4
1063в.		Бородаевке	960	11569
		Лиховке	567	8992
		Капканцевом		
		Днепровокаменке	373	10882
		Калужине	426	
		Мишуринороге	615	10031
		Дериевке	579	8840
	Куцоволовке	436		
		ИТОГО	10954	217692
107	Херсонского пикинерного временные селения сии селения приписаны к Херсонскому полку для вспоможения, а сверх того даны Херсонскому полку земли для поселения, кои и будут их непрременные квартеры	Романкове	1232	27000
		Каменском	468	27000
		Третузном	301	
		Карнауховке	269	
		Тарамском	184	39000
		в Новых Койдаках	972	
		Половице	394	
		Каменке	130	
		Старых Койдаках	274	18000
		в Волоском	773	
		Томаковке	90	31060
		Никополе	1360	32000
		Шолоховом	165	13000
		Шестерне	110	6000
		Широком	166	12000
Кривом Роге	199	22500		
		ИТОГО	7027	227560
	Днепровского пикинерного сии селения комплектуют оной полк	Келеберде	543	за неописанием принадлежащей к сему полку земли не известно
		Солошине	176	
		Новых Сенжарах	3880	
		Беликах	3437	
		Кобыляке и в Горишних млинах	3515	
		Старых Сенжарах	2680	
	Кременчуге	282		
	Богомолвке	373		
	Кохновке	486		
	Пещаном	423		
	Власовке	248		
	Недогарках и Бугачевке	437		
	Рублевке	531		
	Пришибе с хуторами	1790		
	Кахновке	348		
Переволочне	328			
Горбаневке	31			

1	2	3	4
	Кишенке	1008	
	Лучках	201	
	Ханделеевке	206	
	Соколке	2353	
	Комаровке	632	
	Лисовке	133	
	ИТОГО	24341	
	А во всех девяти полках	63564	958274

Губернатор Николай Языков.

РГАДА, ф. 16, оп. 1, д. 796, ч. 7, лл. 105-107.

Примітка: Відомості про склад гусарських і пікінерних полків у Новоросійській губернії підготовлені за розпорядженням генерал-губернатора князя Г.Потьомкіна від 27 жовтня 1782 року і надіслані на його ім'я при рапорті новоросійського губернатора М.Языкова, датованого груднем цього ж року (Там само, арк. 104).

Чи не найбільше питань у цьому документі викликає склад Херсонського пікінерного полку, де відсутні поселення, на базі яких після відповідного указу 1776 року розпочиналося його формування. Зокрема, за відомостями від 19 листопада 1778 року, які відклалися в архівних справах військово-похідної канцелярії фельдмаршала О.Рум'янцева-Задунайського, цей полк, що під командуванням полковника Івана Маркова (пізніше бригадир) квартирувався в слободі Петровій Слав'янської провінції і перебував у команді генерал-поручика П.Текелія у підпорядкуванні генерал-майора Георгія Депрерадловича, складався з 634 штатних осіб (272 здорових і 336 відлучних) при нестачі (потрібних у добавку) 420 (ЦДІАК України, ф.246, оп. 1, спр. 762, арк. 9-10, 33-34). Причому, за наявним складом у цей час полк формально виглядав уже не гірше, ніж сусідній Єлисаветградський пікінерний (529 наявних при нестачі 447 та ще 61 – на реверсі) (Там само, арк. 41).

Відсутні у відомості також згадки про військових поселенців найбільших державних поселень тогочасного Інгульського повіту – Верблюжки і Куцівки, на які разом із колишньою запорозькою Комісарівкою приходився головний тягар початкового етапу формування полку*. Можливо після переведення його штаб-квартири до Нового Кодяку та наявних ускладнень з комплектуванням, при визначенні досить непевних за змістом тимчасових та допоміжних поселень, що формують полк, його колишні, переважно козацькі, поселення були визначені як резерв для комплектування створюваного у цей час Бугського козачого полку, аналогічних відомостей щодо якого не маємо.

Щодо поданих відомостей, не виключено, що саме їх було використано при підготовці майбутньої реформи гусарських і пікінерних полків, які вже за указом від 28 липня 1783 року мали перейти у склад регулярної Катеринославської кінноти під назвою легко-кінних, реформа яких завершилася лише на початку наступного року, після призначення командирів відповідних полків. За розпорядженням князя Потьомкіна від 10 травня 1784 року на основі двох правобережних пікінерних полків (Єлисаветградського і Херсонського) було сформовано Єлисаветградський легко-кінний полк, з гусарських Македонського і Далматського – Олександрійський, з Сербського і Болгарського – Ольвіопільський, з Венгерського і Молдавського – Херсонський (ІР НБУВ, ф. V, д. 852, арк. 207 і зв.).

З вищезгаданих легко-кінних полків Ольвіопільський у 1788 році знову отримав статус гусарського, Єлисаветградський у 1789 році перетворено на кінно-єгерський, а Херсонський і Олександрійський протягом 1790-1792 років перебували у складі регулярних козацьких полків. Наприкінці 1796 року Херсонський легко-кінний полк було розформовано, а Олександрійський та Єлисаветградський полки переведено у гусарські.

* За більш ранніми документальними згадками 1780 року, крім Комісарівки, Петрового, Верблюжки і Куцівки Херсонський пікінерний полк розташовувався також у селі Чечелівці (Див. Беднов В. Материали для истории колонизации бывших Запорожских владений. – Екатеринослав, 1914, с. 12).

Відомості про чисельність жителів Новоросійської губернії за підсумками IV ревізії з нереалізованого плану 1783 року про створення Новоросійського намісництва

Ведомость из коликого числа душ и на сколько уездов разделяемых, составляется Новороссийское наместничество

в Новороссийском наместничестве 210.508 душ разделяются на нижеписанные 13 ^{ти} уездов, именно:	в каждом уезде сколько мужеска пола душ	из сих уездов какие именно отмежеваны по прежнему их положению	сколько в котором уезде состоит земли десятин по нынешнему разделению	
1 ^{ий} Кременчугской	27924	не межеваны	258230	Хотя в сих 7 ^{мих} уездах, а особливо в последних 6 ^{тих} счисляется гораздо меньше против положенного по высочайшему учреждению числа душ в уезде, но таково разделение учинено в разсуждении пространства земли, которая в тех уездах еще не обселена, да и по неудобности присоединить более к одному уезду земли, чрез что была бы великая дальность в отношении жителей к уездному городу, и что сии места в предь подают надежду быть обзаселенными, а с тем имеет умножено будет и число людей.
2 ^{ий} Кобыляцкой	26333		220720	
3 ^{ий} Полтавской	25573		200240	
4 ^{ий} Великобудышской	23447		212250	
5 ^{ий} Петриковской	28815	отмежеваны	474982	
6 ^{ий} Елисаветградской	28188		347422	
7 ^{ий} Ольвиопольской	16353		505815	
8 ^{ий} Новокогдацкой	15995		651473	
9 ^{ий} Новопавловской	1846		658308	
10 ^{ий} Криворожской	4117		779398	
11 ^{ий} Никопольской	4332		542256	
12 ^{ий} Кизикерменской	3514	626635		
13 ^{ий} Херсонской	3372	698840		
Да цыган во всем Новороссийском наместничестве	699			
Итого	210508		6176569	

Губернатор Николай Языков.

РГАДА, ф. 16, оп. 1, д. 797, ч. 2, л. 211.

Примітка: Певних відомостей про обставини появи цього Плану, який передував іменному указу від 30 березня 1783 року про утворення Катеринославського намісництва, відшукати не вдалося. Зокрема, В.Кабузан взагалі прийняв запропонований у ньому склад повітів за новий устрій Новоросійської губернії, що далеко не відповідає дійсності. Причому, приведений проект не єдиний серед матеріалів зазначеної справи*.

В той же час варто відмітити, що при підготовці Плану були використані вже уточнені підсумки IV ревізії населення на території Новоросійської губернії, які порівняно з вищенаведеними попередніми даними в частині населення чоловічої статі в цілому по губернії виявилися на 7 відсотків вищими (210508 чол. проти 196600), ніж це було зафіксовано на початку ревізії. В частині правобережних повітів губернії, уточнені дані (без циган) виявилися вищими на 5,3 відсотки (106532 чол. проти 101125). Щодо окремих повітів із-за структурних змін у їх складі відповідні порівняння не мають достатніх підстав, хоча і дозволяють простежити тогочасне бачення потреб у реформуванні повітового устрою губернії, підходи до якого, з урахуванням укрупнення повітів, в цілому були реалізовані вже у наступному 1784 році при визначенні внутрішньої структури Катеринославського намісництва.

Крім загальної відомості, до Плану додавалися також інші документи з обґрунтуваннями устрою передбачуваного намісництва, серед яких певний інтерес мають відомості щодо правобережних поселень, які втрачали статус міських (Крюків, Новомиргород, Інгульськ) та про кількість у повітах купців, міщан і цехових. Зокрема, щодо останніх, за доданою відомістю у Крюківському повіті їх було

* Зокрема, одним із більш ранніх проектів без дати і авторства у складі 12 повітів Новоросійського намісництва передбачалося крім губернського утворити Новосенжарівський, Полтавський, Дніпроградський, Елисаветградський, Овліопільський, Новопавлівський, Херсонський, Кизикерменський, Ольжинський, Володимирський і Нікопольський. При цьому губернське місто Кременчук пропонувалося перейменувати у Слав'янськ, Крюків – у Дніпроград (*там же, арк. 271-276 зв.*). Ідентифікація чи територіально прив'язка ще двох повітових міст Ольги і Володимера у проекті відсутня. Серед вірогідних претендентів на отримання цих назв могли бути як Інгульськ, Саксагань, так і Нові Койдаки, які в той час фактично виконували функцію повітового міста Саксаганського повіту.

1029, з яких одні належали до Кременчука, інші – до фортеці Св.Єлисавети; у Єлисаветі та в прилеглому повіті – 2156, в Ольвіопільському повіті – 852, у Новопавлівському – 67, у Нікопольському – 46, у Херсонському – 767 (Там же, арк. 213 і зв.). Порушувалося також питання відкриття ратуш та вдосконалення мережі ярмаркової торгівлі, підходи до яких були зафіксовані вже після визначення в указі від 22.01.1784 реального складу повітів нового намісництва.

Витяг з реєстру Катеринославського намісництва 1784 року про правобережні містечка і села колишньої Новоросійської губернії, в яких могли бути утворені ратуші

РЕЕСТР

Екатеринославского наместничества какия в уездах учрежденных из части Новороссийской губернии состоят многолюдныя местечки, села и деревни, в которых по мнению Межевой экспедиции учредить можно ратуши

В каких уездах:	Число душ					
	купцов, мещан и цеховых		воинских поселян		Итого	
	мужска	женска	мужска	женска	мужска	женска
в Екатеринославском уезде						
местечко Никополь	42	32	1167	349	1209	381
село Романково			1330	1077	1330	1077
села Домоткань и Пушкаревка			1446	1376	1446	1376
село Петрово			428	321	428	321
село Бородаевка			1049	998	1049	998
село Комисаровка			936	783	936	783
село Мишуриин Рог			798	743	798	743
в Херсонском уезде						
село Станислав			1283	44	1283	44
город Береслав			490	76	490	76
село Марьинское			274	137	274	137
солдат			184	70	184	70
село Кривой Рог			204	165	204	165
местечко Новогригорьевск			238	142	238	142
местечко Ново Петровское			166	96	166	96
в Ольвиопольском уезде						
село Архангельск	68	65	282	325	350	390
местечко Новомиргород	649	578	526	594	1175	1172
село Павловск	67	48	872	815	939	863
в Єлисаветградском уезде						
село Сентов			368	361	368	361
село Федварь			589	608	589	608
село Цибулев			664	574	664	574
село Иванковец			837	857	837	857
местечко Дмитровка			1020	982	1020	982
село Аджамка			832	807	832	807
село Куцовка			550	439	550	439
село /Верблюжка/			478	417	478	417
в Александрійском уезде						
село Глинск			283	269	283	269
местечко Крылов	1026	721	704	719	1732	1440
местечко Крюков	139	73	441	395	580	468
село Дериевка			1149	1040	1149	1040
местечко Петриковка			1274	1144	1274	1144

У використаному документі дата реєстру не зазначена, але виходячи з відсутності відтвореної нами назви одного з повітів (Ольвіопільського), його укладено відповідно до п. 5 указу від 22 січня 1784 року про внесення пропозицій щодо утворення ратуш у поселеннях Катеринославського намісництва у період до остаточного вирішення питання про перенесення повітового центру з Ольвіополя до Новомиргорода за указом від 4 вересня 1784 року. Крім рішення Кременчуцького магістрату від 24.03.1785 про утворення ратуш у Олександрівській фортеці та в містечках Крилові і Крюкові (ЦДІАК України, ф. 955, оп. 2, спр. 4053) інших відомостей щодо цього питання відшукати не вдалося. В той же час варто зазначити, що більшість, із включених до реєстру поселень у 1784 році ввійшли до мережі ярмаркових центрів Катеринославського намісництва.

Витяг з відомості 1784 року про ярмарки, відкриті в правобережних повітах Катеринославського намісництва

Ведомость о учрежденных до открытия Екатеринославского наместничества в городах и селениях, как казенных так и владельческих, ярмарках

повіт та назва поселень	кількість ярмарок
Екатеринославский уезд	
<i>в казенных селениях:</i>	
Бородаевка	3
Домоткань	3
Днепрово-Камянка	4
Мишуриин Рог	6
Комисаровка	4
в слободе генерал порутчика Черткова	1
Новомиргородский уезд	
в городе Новомиргороде	4
в местечке Ольвиополе	4
<i>в казенных селениях:</i>	
Панчевском	3
<i>в помещичьих:</i>	
надворного советника Кудашева Веселой Виске	6
Елисаветградский уезд	
в городе Елисаветграде	4
в местечке Дмитровке	4

повіт та назва поселень	кількість ярмарок
<i>в казенных селениях:</i>	
Цибулеве	3
Вершаце	3
Иванковце	3
Мошорине	4
Куцовке	3
Краснополье	4
Александрийский уезд	
в городе Александрия	4
<i>в местечках:</i>	
Крылове	8
Крюкове	1
Петриковке	4
<i>в казенных селениях:</i>	
Косовском	4
Самборском	3
Глинском	4
Калантаевке	3
Зыбкой	4
Аврамовке	3
Дериевки	3
<i>помещичьих:</i> капитана Цорна Красное Поле	4

НА ІУ НАНУ, оп. 2, спр. 146, арк. 312-314. Копія Н.Полонської-Василенко з матеріалів Архіву Таврійського управління державним майном. Витяг. (Оригінал зберігається в РГВИА, ф. 52, оп. 1, д. 601, ч. 1, лл. 10-21).

Всього за відомістю, скріпленою підписом губернатора В.Каховського, у Катеринославському намісництві проводилося 355 ярмарків, з яких 111 приходилось на правобережні повіти. Як для 4-х із 14-ти повітів, зазначених у відомості, це досить високий показник. Жодної ярмарки не зазначено лише в Херсонському повіті, хоча за наявними документами безпосередньо у Херсоні дві ярмарки (в Георгіїв день 23 квітня і в День Успіння Богоматері 15 серпня) були запроваджені ще указом Новоросійської губернської канцелярії від 18 березня 1781 року (ЦДІАК України, ф. 955, оп. 2, спр. 2148).

Торкаючись історії ярмаркової торгівлі на території краю, варто зазначити, що перші ярмарки почали відбуватися тут ще в 40-х роках XVIII ст. Спочатку це право мали виключно сотенні містечка, належні в той час до малоросійського Миргородського полку: Крилів, Цибулів, Архангельськ. Наприкінці 40-х років вони проводилися також у слободі Глинськ, яка в офіційних документах почала іменуватися містечком. За пропозицією К.Розумовського (1751 рік), що залишилася не реалізованою, розглядалося також питання відкриття ярмарки у селі Табурище (ЦДІАК України, ф. 52, оп. 1, спр. 56).

З утворенням Нової Сербії її головний командир генерал-майор І.Глебов вже листом від 19 листопада 1753 року повідомив Генеральну військову канцелярію про запровадження у задніпрських місцях Нової Сербії 10 ярмарків: у фортеці Святої Єлисавети – 4-х (5 вересня в День пророка Захарія і Святої праведної Єлисавети, 1 січня в День Нового року, 23 квітня в День великомученика Георгія і 29

червня в День Святих верховних апостолів Петра і Павла), та в шанцях Новомиргородському і Криловському – по 3 (ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 11214, арк. 871; спр. 11526).

Після утворення Новоросійської губернії, за повідомленням, надрукованим у фортеці Св.Єлисавети 18 лютого 1765 року, тут передбачалось проведення вже 24 ярмарок, з них у губерньському центрі (на той час – фортеця Св.Єлисавети) – 3, у Новому Миргороді – 4, в слободі Орел – 2, в Архангельському шанці – 3, в слободі Мурзинці або Петриківці – 3, в Мішуриному Розі – 3, в Крюкові – 4, в Криловському шанці – 2 (ДІМ. КП. – 133885).

Вже у 1767 році ярмарки були запроваджені у шанцях Дмитрівці (11 рота) і Вершац (8 рота) у 1772 році – в шанцях Кам'янка (4 рота) і Цибулів (9 рота) Жовтого гусарського полку та в слободі Богоявленській, у 1775 – в шанці Табурище (ДАДО, ф. 1684, оп. 2, спр. 565, пп. 4, 18, 146, 147, 130, 184).

За відомостями Новоросійської губерньської канцелярії, поданими у 1775 році до Комерц-колегії Сенату, на території Єлисаветградської провінції в цей час функціонували ярмарки у фортеці Св.Єлисавети – 4, в шанцях Криловському – 9, Новомиргородському – 4, Архангельському – 3, Павлівському – 3, Сентовському – 3, Семлецькому – 3, Цибулівському – 3, Крюківському – 4, Дмитрівському – 3, Мошоринському – 4, Глинському – 3, Самборському – 3, Бечійському – 3, в Орлі – 2, в Мурзинці – 3, в Мішуринорозькому – 3, Краснокам'янському – 3, в Іванківцях – 2, в Богоявленській слободі – 3 (РГАДА, ф. 276, оп. 1, ч. 1, д. 1712-б, лл. 86-89 об. Оpubліковано А.В.Бойком // Південна Україна XVIII-XIX століття. Вип. 5. – Запоріжжя, 1999, с. 24-26).

На теренах колишньої Запорозької Січі за наявними документами перші 4 ярмарки для іноземних торгових людей були запроваджені за донесенням єлисаветградського купця Цибульського указом Новоросійської губерньської канцелярії від 8 жовтня 1776 року в новозаснованому місті Слов'янську при урочищі Микитине (ЦДІАК України, ф. 2069, оп. 1, спр. 535). За пропозицією губернатора М.Муромцева указом від 12 червня 1777 року в Новоросійській губернії запроваджено двотижневі ярмарки, які мали проводитися у Кременчузі – 3, в Єлисаветі, Новомиргороді і Крилові – по 4, в Катерининську, Новопетровську, Новогригор'ївську, Покровську і Кодаках – по 3 (ЦДІАК України, ф. 955, оп. 2, спр. 190).

У пізніших справах Кременчуцького міського магістрату збереглися також укази 1778 року про запровадження 4-х ярмарок у Глоговацькому (Косівському) шанці, 1780 року – у Куцівці (3), Красному Полі княгині Баратової (4), Сентові (3), Надлаку (4), за 1781 рік - про збільшення до 4-х кількості ярмарок в Ольвіополі, за 1782 рік – про утворення ярмарок у Мошоринському шанці (4), в слободі Веселій Висці* майора Лепехіна (6), в Панчевському шанці (3), за 1784 рік - в слободі Седнівці надвірного радника Седнева (4) тощо. (ЦДІАК України, ф. 955, оп. 1, спр. 523, 1268, 1326, 1880, 1460, 2614, 2826, 2998, 3533). З утворенням Катеринославського намісництва такі відомості у справах магістрату не відклалися, що очевидно зумовлене як певною стабілізацією мережі ярмаркових центрів, так і її згортанням в окремих повітах під час останньої російсько-турецької війни.

За описом Новоросійської губернії 1798 року на кінець XVIII ст. ярмарки зафіксовані у наступних поселеннях її правобережних повітів: у Новоросійському: в м.Новоросійську – 5, в селах Романково – 4, Верхньо-Тарасівським полковника Леслія – 4, в містечку Нікополі – 4, в селах Покровському княгині В'яземської – 1, Домоткані – 3, Пушкарівці – 4, Бородаївці – 3, Дніпровокам'янці – 4, Саксагані – 2, Веселокатеринівському статського радника Шляхтіна – 4, Комісарівці – 4, Лихівці – 4, Одобашівці померлого бригадира Одобаша – 2, в містечку Мішурин Ріг – 6, в селах Деревці – 3 і Попельнастому – 3; в Єлисаветградському: в містах Єлисаветграді – 4, Новомиргороді 4, Олександрії (кол. Крилов) – 6, в містечку Крюкові – 3, в селі Василівське надвірної радниці Касінової – 4, в станиці Зибка – 4, в селах Аврамівка – 3, Краснопілля поручика Церна – 4, в містечку Петриківці – 4, сільці Озерне полковника Радуловича – 3, в селах Усівці – 2, Глоговац або Косівці – 4, Диківці або Самборі – 3, Глинську – 4; в Ольвіопільському: у селі Петрівка майора Скорича – 3; у Тираспільському: в місті Тирасполі – 4; у Херсонському: в містечку Бериславі – 4 (ЦГИА, ф.1350, оп. 312, д. 22, лл. 1-25, 48-146. Копія – ЦДІАК України, КМФ-11, оп.2, д. 2-3).

* Мається на увазі слобода Мала Виска, названа за пропозицією її тодішнього власника Веселою, щоб відрізнити від розташованих поблизу ще двох поселень, що називалися Висками (див. ЦДІАК України, ф. 955, оп. 2, спр. 2826).

Неопубліковані листи І. М. Синельникова до В. С. Попова 1784 – 1787 років

Пропонована археографічна публікація відтворює частину невідомих листів правителя Катеринославського намісництва І. М. Синельникова до В. С. Попова – очільника канцелярії Новоросійського генерал-губернатора Г. О. Потьомкіна. Представлені нижче листи у 1883 році знайшов у паперах В. С. Попова, що зберігалися в професора Ставровського, український історик Федір Данилович Ніколайчик (1857 – 1920). Він же підготував коментарі до них, а також вступну статтю. Матеріали у 80-х роках ХІХ століття опубліковані не були, а тому і листи І. М. Синельникова, і вступну статтю до них Ф. Д. Ніколайчика пропонуємо увазі істориків та краєзнавців. Нині ці матеріали з дарчим надписом «От Ф. Николайчика из Новгород-Северска. 25 ноября 1883 года» загальним обсягом 40 рукописних аркушів зберігаються в Інституті рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (Ф. І., Од. зб. 840).

Щодо зазначеного упорядником періоду листування (1784-1788 роки), останній не виходить за межі 1887 року. Підстав для іншого датування не дають також три недатованих листа та приведена приписка до одного з невизначених повідомлень, які виходячи з їх змісту, стосуються подій 1786 – середини 1787 років. З початком російсько-турецької війни, що припадає на серпень 1787 року, на порядку денному як у правителя Катеринославського намісництва, так і у правителя Канцелярії князя Потьомкіна стояли уже дещо інші питання.

Публікація документів здійснюється із збереженням мовних, граматичних та стилістичних особливостей оригіналу. Застарілі кириличні літери замінені на відповідні сучасні, твердий знак у кінці слів не передається. Пошкоджені в оригінальному тексті слова або їхні частини позначені трьома крапками. В тій частині тексту, де їх можна було відтворити в контексті написаного, останні подаються у квадратних дужках.

Часть переписки правителя Екатеринославского наместничества Синельникова с Поповым, правителем канцелярии князя Потемкина-Таврического, 1784 – 1788 гг.

Летом 1764 года, за несколько месяцев до достопамятного уничтожения (манифестом от 10 ноября) Гетманщины, была образована Новороссийская губерния. В состав новой губернии вошли: 1) так называемая Ново-Сербия с Новослободским полком с правой стороны Днепра и Славяносербия с Бахмутским полком и поселениями около Украинской линии – с левой. Правая сторона губернии, под именем Елисаветинской провинции, занимала пространство от р. Синюхи (левый приток Буга) до Днепра и от рек Выси (приток Синюхи) и нижнего Тясмина на юг до устьев Синюхи с одной стороны и устья речки Самоткани (в Днепре) с другой. Левая часть губернии, или Екатерининская провинция, представляла разбросанные поселения по р. Орели – Украинская линия, и по реках Бахмуту и Лугани (притоки Северного Донца, где ныне Бахмутский и Славяносербский уезды Екатеринославской губернии) – Славяносербия. Губернским городом был сделан Кременчуг, который вместе с другими южными местечками и селами Полтавского полка, по уничтожению гетманства, пожелал войти в состав Новороссийской губернии.

Учреждение новой губернии в землях, искони принадлежавших Запорожью¹; было ясным провозвестником близкого конца самостоятельности “земель верного войска Запорожского Низового”. Между губернским начальством и кошем шли бесконечные пограничные споры, которыми преимущественно и ознаменовано недолгое совместное существование этих, столь отличных друг от друга соседей.

После известной первой турецкой войны к России отошли, по Кучук-Кайнарджийскому миру, степи между низовьями Буга и Днепра, Кинбурнская крепость с окрестностями, крепости Керчь и Еникале и северные побережья Азовского моря. Все эти земли составили новую Азовскую провинцию; к ней были присоединены левая часть Новороссийской губернии под именем Бахмутской провинции,

¹ По крайней мере это можно сказать об Елисаветинской провинции.

и обе вместе составили (в феврале 1775 г.) отдельную Азовскую губернию, в Новороссийской же остались только земли на правой стороне Днепра. Две новые губернии, как кольцом, охватили владения запорожцев. Пограничные ссоры разгорелись с новою силою и дали повод правительству привести в исполнение, давно решённое уничтожение Сечи. В июне того же 1775 года Текелій занял Сечь войском и таким образом прекратилось её самостоятельное существование. Земли запорожцев распределались между двумя названными губерниями, не считая сотен тысяч десятин, пожалованных разным “превеликим генералам” из родовитой знати (например, князьям Вяземскому, Прозоровскому и другим).

Губерния Азовская и Новороссийская существовали официально до 1783 года. 30 марта этого года Екатерина II указом князю Потёмкину велела образовать одно Екатеринославское наместничество, которое и было торжественно открыто в апреле 1784 года в Кременчуге. Город Кременчуг, находясь на границе между Малороссией и Новороссией, совместил в себе удобства старого, установившегося поселения, которого ещё не доставало Новороссии, с близостью к заселяемому краю, а потому с самого же начала был избран колонизаторами для своего пребывания и помещения центрального управления. До 1783 г. он был губернским городом Новороссийской губернии, обоих её видах, потом наместническим городом Екатеринославского наместничества, пока, наконец не заменил его в 1789 году новопостроенный Екатеринослав, как более удобный по положению, почти в центре обширного края.

По управлению новороссийский губернатор до 1774 года был подчинен киевскому генерал-губернатору. 31 мая 1774 г. в Новороссию был назначен особый генерал-губернатор, генерал Григорий Александрович Потёмкин, тогда вице-президент Военной коллегии, в последствии светлейший князь Таврический.

Всем известна знаменитая администраторская деятельность Потёмкина как в Новороссии, так и в новоприсоединённом (1783 г.) Крыму. Живя однако, в Петербурге и занимаясь общегосударственными вопросами первостепенной важности, Потёмкин не мог лично входить в чёрную, детальную работу по устройству вверенной ему области; с высоты своего положения он следил за общим ходом колонизации и благоустройства нового населения, за ростом возникавших по его желанию городов, в особенности за политическим положением края; вся же мелкая, муравьиная работа была близко известна местным помощникам светлейшего – губернаторам новых областей, которых Потёмкин не только выбирал довольно удачно, но, кроме того, умел как-то привязать к себе лично. Примером такого верного, исполнительного и привязанного к княжеской особе губернатора может служить Иван Максимович Синельников, бригадир, потом генерал-майор, губернатор Новороссийской губернии и затем правитель Екатеринославского наместничества, павший в 1788 году под Очаковом, где он состоял в свите Потёмкина.

В Петербурге и в походе у Потёмкина была канцелярия, где и были сосредоточены все новороссийские дела. Но кроме сухих официальных бумаг, каждый губернатор вёл подробнейшую деловую переписку с правителем канцелярии, который разные мелкие дела решал сам, а о крупнейших докладывал князю. С 1783 года должность правителя занимал Василий Степанович Попов, впоследствии статс-секретарь Екатерины. Выпишем здесь из 9-го тома “Записок” Одесского общества истории и древностей краткие биографические сведения о нём. “Василий Степанович Попов был уроженец Казанской губернии, сын коллежского асессора из семинаристов; окончив полный курс в Казанской гимназии, поступил в казачье войско, где производимый постепенно в чине достиг степени есаула. Вследствие редкой в то время образованности был взят московским главнокомандующим князем В. М. Долгоруким правителем канцелярии, где Попов и состоял по смерти Долгорукова (1783 г.), пользуясь полным доверием князя, как это свидетельствовал Бантыш-Каменский (см. “Исторический словарь достопамятных людей Русской земли”, Т II, стр. 277). Такою же доверенностью, вследствие примерной скромности, услужливости и неутомимости, пользовался Попов и у князя Потёмкина, у которого он пробыл до последней минуты его жизни. За тем, по прибытии в 1792 году в С.-Петербург со всеми важными бумагами покойного князя, представленными лично Императрице (см. “Дневник А. И. Храповицкого”. СПб. 1874, стр. 388) был оставлен Императрицею для собственных дел Её Величества. Попов окончил службу в качестве члена государственного совета, чине действительного тайного советника и кавалером ордена Св. Александра Невского. Погребён в пожалованном ему Императрицею Екатериной II, Полтавской губернии, в местечке Решетилровке”.

В числе разных бумаг покойного профессора Ставровского редакции досталась часть писем к Попову от двух губернаторов: Синельникова и Коховского; письма эти были переданы Ставровскому наследниками Василия Степановича из решетиловского архива и составляют только небольшую часть всей переписки упомянутых лиц. Обширная эта переписка напечатана в 9, 10 и 12 томах “Записок” Одесского общества истории и древностей и представляет богатейший материал для знакомства как с лицами и действиями, так и с тогдашним положением Новороссийского края. Цель и объём нашего журнала не позволяет нам напечатать все имеющиеся у нас письма, следуя порядку “Записок”, что впрочем, кажется, и не важно в виду того, что незначительные по содержанию письма не имеют, как исторический материал, почти никакого значения; они в совокупности с другими дают возможность составить понятие собственно о характере переписки; но по всем имеющимся у нас письмам нельзя составить себе такого понятия, потому что письма эти отделены друг от друга теми, которые напечатаны в “Записках”. Мы выбрали поэтому только наиболее характерные. Некоторые из них касаются бывшей в 1784 году на юге “чумы”, другие – приготовлений к “Высочайшему шествию в Таврию” в 1787 г., третьи – тогдашнего состояния г. Кременчуга. Все же без исключения ярко обрисовывают личность Синельникова и его многообразные, под час, как увидит читатель, очень оригинальные обязанности.

Милостивый государь, Василий Степанович!

Богу Всевышнему, Матери Отечества, и светлейшему благодетелю и милостивому князю благодарение за крест, коим благословлён я в кавалеры. Ай, батюшка князь! Он все дела делает, похожи на доброту сердца своего: целые пригоршни крестов прислал. Я курьера Вашего послал в Херсон к Николаю Ивановичу² и с ним буду писать и благодарности и расписки от всех кавалеров пришлю; а теперь спешу послать таврические фрукты, кои были несколько удержаны на заставе, причиною сомнительного курьера, открывшегося однако же безопасным; а впрочем и переименован он сим Багдатлы-Углою, к лучшей осторожности, и чтоб при всём том не дать примечания в Малороссии, где и горячек с пятнами (sic!) боятся, о чём усмотреть изволите в копиях письма ко мне и рапорта моего.

Чума имеет упрямство, равное с херсонскою, ибо и наша ходит с такими же бубонами и карбункулами; но отвечаю Вам за то, что не сделает она такого поражения людям, как в Херсоне, ибо мне и Бог и добрые люди помогают, да и сам, ей Богу, не сплю. Теперь ещё чума открылась в Келеберде и в Петриковке³: у Шаля больной секретарь из Александрии⁴, где чума совсем почти прекратилась; и два мои курьера – один следом, а другой на перейми – догнали тогда, когда он, прискакавши в Келеберду в дом, умер и успел заразить отца своего и тётку; отец вслед за ним пошёл в землю, а тётка вылеживается, и более больных там нет, а потому и можете судить, остро ли мы управляемся с чумой.

Я к Вам послал сегодняшний суточный рапорт, который тоже откроет Вам нашу чуму, что она сидит на островах, но никак не могу сказать в городе: ура! ибо неизвестными дорогами она ходит и кроется от нас, доколе кого молча не укусит. За Днепр послал Самойловича и Ластухина⁵, чтоб там все места обшарили, и особливо с границами разговорился Ластухин, ибо в Очакове и в Польше чума, а сам управляю я Кременчугом.

О дворцах давно к Вам ведомости послал⁶ и утвердительно доношу, что к зиме будут накрыты, а столярная работа сделается зимою, а в марте и апреле окончится внутренность. Представьте бывшие строения, кои изволил видеть светлейший князь, – что и в почине почти не было, а где зачато, то похоже на наместническое правление, которое после воды, стоя на столбиках, угрожало падением, и я должен был подкрепить каменным фундаментом, а крышу совсем сбросить и вновь перекрыть, поелику дожди выгнали нас из присутствия. Старый профессор архитектуры г. Шаль захал было ко мне с контрактом, что он договорил столярную работу в княжеский дом за 5 450 руб., так я ему сказал,

² Корсаков, строитель Херсонской крепости и других крепостей

³ Первая ныне местечко Кременчугского уезда Полтавской губернии, вторая – местечко Новомосковского уезда Екатеринославской губернии.

⁴ Ныне уездный город в Херсонской губернии.

⁵ Самойлович – доктор медицины, присланный из Петербурга для исследования чумы. О нем будет ещё упоминаться далее. Ластухин, вероятно, полицейский чиновник.

⁶ Здесь говорится о стационарных дворцах для предполагавшегося путешествия наследника, Павла Петровича, которое не состоялось.

чтобы он присутствовал в своей днепровской комиссии, где денег нет, а я исполню оную работу, половину денег убавя; чудеса в нашем гнезде! а говорит крепко не хочется, дабы не испортить добродушия своего, и потому натягаю осторожностью и смотрением. Не заботьтесь! Сделаю дворцы; а только поспешите добавить по моей ведомости денег; и дороги исправляются, на кои тоже положено было 4 000 р.; аж кровь чуть не застыла, как я сию последнюю смету увидел, на что также потребно Ваше в палату повеление, дабы отпускали мне деньги, чтоб вспомочь обывателям деревом на мосты, кои уже делаются весьма дешево, брав лес у промышленников, и заплата будет необходимая, – да и не грех, в рассуждении нашего безлесья, а паче, что денег возьму на сие не много.

О землях выправлю я, – подайте мне время, ибо я замечаю, что и сия часть держится под ногтём, так надобно разведать поискуснее; да пожалуйста, решите меня о межевой экспедиции по представлению, а я, ей Богу, никому ни десятины не дам без воли княжеской, и такое учинил определение, что не имел на сие власти, и благоволили б приятели на меня не сетовать, а я оставляю себе должность – кто будет просить, выправляться только: точно ли пустая земля и не сделает ли кому утеснения? Потом представлять и свидетельствовать светлейшему князю.

Осипа Степановича господина Судиенкова ⁷ ожидаю и изъявлю всё то, что только относиться будет к моей услуге. Благодарю Вас за уведомление! О продаже лесов Сергея Лаврентьевича ⁸ постараюсь; но и на сие также потребно много время, дабы не сделать промаху и услужить ему, сходно с завещанием светлейшего князя и собственным моим на то усердием. Поздравляю Вас кавалером и в заключение скажу, что я есть и вечно буду с искреннею преданностью, усердием и почтением верным и всепокорнейшим Вашим слугою и другом.

Иван Синельников

13 октября 1784
Кременчуг.

30 ноября 1784 г., Кременчуг. – М[илостивый] г[осударь] В[асилий] С[тепанович]. Расскажет Вам Иван Остафьевич барон Ферзен, как мы управляемся с чумой и с каким прилежанием рассматриваем её в присутствии генералитета, через присланный от Его Светлости микроскоп. Барон глядел на неё прилежно и также знакомился с тем больным, от кого взята была материя и вещи, не робел также и господин Гейкин. Мне кажется, если все не будут бояться чумы и иметь осторожность такую, как нам господин Самойлович внушает, то не может она погублять народа. Самойлович и штаб-лекарь Копытовский в глазах наших резали от зараженного платья, брали из раны материю и прикасались и кому и к другому руками, ничем невредимы; а только и секрету, что прежде и после руки свои омывали спиртом. Но как сие испытание служит к единой только пользе той, что не боялись люди и не бросали зараженных, как скотов, и паче не следовали баснословию, что будто сия болезнь поветрие или мор, от коей во место защиты будто бы должно спасаться бегством, то и практикует господин Самойлович о дальнейшей пользе, – чем оную исцелять; коему помощи, Господи Боже, успеть! а опыты его одно за другим умножаются. Материя язвенная и материя оспенная имеют великую разноту: оспенная жидка и сливается, а язвенная вся в пузырьях, подобна лягушачьим яйцам.

Внемли, Боже, молитву нашу и открой нам благодать свою! чтобы чума в России сломила себе голову, так как притупилось жало болезни французской; а старания, ей Богу, много!

Из рапортов моих Вы видели, как было чума хлестонула за Днепр от столоначальника и секретаря; но посмотрите же как скосырски при помощи Божией истребили мы её: за Днепром остался в Крылове зараженный 1, а здесь 11; а потому и скажу: если бы первоначально не дали вогнездиться чуме в Кременчуге, то и тут не было бы таких забот, какие мы претерпели от сей окаянной болезни, защищая глупую невинность и не стесняя оную тюремным заключением, по обыкновенным осторожностям, каковы не истребляют, но рождают болезни.

⁷ Поверенный князя Безбородька.

⁸ Ныне уездный город в Херсонской губернии.

Благодарим мы добродетельного князя, что он сходил в херсонский чумной карантин и открыл нам глаза, показав пример, что людей должно спасать, а не бегать от них. У меня медицинские чины смотрят не издалека и не из-за ветру, а разговаривают с чумными прилежно, а потому и помогает нам Бог, и Кременчуг от свирепости спасён.

Выпуск из города делаю я таким образом: 1-е, кто имеет нужду отлучиться, тот должен явиться у квартальных офицеров и купцов, избранных от магистрата, и получить письменное свидетельство, что дом его и в соседстве живущие благополучны; 2-е, с сим должны явиться у кватального штаба офицера, а сей повелевает своему квартальному лекарю осмотреть его и все семейство, и даст свидетельство во полицию; 3-е, городничий призовет Самойловича, кой известен о всех домах, и осмотря его, засвидетельствует мне; 4-е, я дам билет и так, чтоб его на выезде ещё лекарь осмотрел и все вещи и деньги пересчитал, дабы излишнего ни нитки не имел, с чем и выедет; и нигде и никто не явился больным, да быть сего не может, ибо из тех домов только выпускаются, где не было сначала и ныне нет болезни; заражённые же дома, коих всех весьма мало, и сверх того и до ныне под стражею хотя в них жители и благополучны; 5-е, кто привезёт съестные припасы, должен выехать во ограду, и сторгуясь чрез оную, обязан вещи сложить, а деньги получить казённые из кади, налитой уксусом; а во место казённых жителей градской высыпать свои деньги в ту же кадь при офицере, который омывает и считает те деньги и не допускает ни до какого сообщения продающих с покупающими.

Привязались было из Малороссии, что чума к ним от нас зашла, но на поверку не так, и я докажу и уличу: нетронь берегутся польской Украины, имеющей сношение со Очаковом, а от нас к ним не зайдёт, ибо у меня дворянские предводители и дворяне разделили все селения и, сверх капитанов-исправников, так смотрят, что лучше желать нельзя; и в селениях самомалейшее приключение мне известно; и если бы где показалась, то конечно не выпустят сего зла, так как Вы и увидите в моём рапорте; а что у Вас горомогласят о нашей чуме, то я не виноват, а благодарю Бога, что не погубил народа, и Кременчуг таков же, как и был, и мы в нем учредясь поближе к делу, а не к писаниям, жили и живём без уныния, и чума почти исчезла, и кроме карантина в городе благополучно. Прекращаю тем, что Бог помощник нам и что я есмь с искренним и т.д.

В: Представте Херсон и наш город: там полки, а у нас жители; с первыми можно поспешно делать, а с последними трудно, ибо те без делов, без жён и детей и без имущества, а последние всё то имеют, и притом глупы; но в Херсоне не так скоро искоренили, как у нас, а чума и здесь с прошедшей же зимы укоренилась; разница же при всём том велика, ибо здесь успеваем без потеряния людей. Мудрено было мне отыскивать причину, отколь заражались люди, когда во всех кварталах она была, или вила своё гнездо, и когда я при обыске города нашёл 36 зараженных и сверх того в ливаде купца Бирюкова двух валяющихся мертвых; и потому смело скажу, что милость Божия с нами велика, и труды наши каждому жителю ощутительны.

3 декабря 1784 года. Кременчуг. – В: Вот Вам, милостивый друг, и по Вашей форме рапорт, и точно с царградским курьером посылаю числом первым. И в Сенат два, с коим я смело разговаривать начинаю, потому что – Богу благодарение – почти чуму совсем искоренил и уже висит она, сука-страдница, на волоску; и Бог поможет мне так её истребить, что и слуху об ней не будет, ибо я через зиму попрактикую вымораживать все рухлядь сумнительных домов, и конечно пошутить ей впредь не дозволю, – а кольми паче, когда пограничные карантинныя приберу к рукам и поразговорю с служивыми, дабы не мешали мне в том, что не на их ответе. Что же Вы собираетесь меня журить за не скорое искоренение чумы, и для чего я её в Кременчуге не заморозил, то чем же я виноват, что Вы, будучи здесь, не приказали ей быть смирной? прошу сказать лучше: спасибо, что я не болтал, а остро её заморил. Гренадерский батальон вынес её в лежащие около Кременчуга в три селения. Разъехавшиеся 700 дворян⁹, один – в Рублевку, другой – в Запсёлье, секретарь – в Келеберду, кадет Полиевский – в свой хутор, и все сии селения по левой стороне Днепра; но истреблена в то же самое время, как оказалось. В Александрию вывез секретарь же и столоначальник, а оттоль в Петриковку, Табурище, Суботиц, Цыбулев, Макариху, Перетовку и Чернышову слободу¹⁰; но везде летали мои

⁹ Бывшие в Кременчуге при торжественном открытии наместничества.

¹⁰ Суботиц, Цыбулев, Макариха – села Александрийского уезда Херсонской губернии. Табурища, Перетовки и Чернышовой слободы нет в ближайших к Кременчугу уездах соседних губерний, на картах отдельных губерний Генерального штаба.

медики и умеющие искоренять чиновники, дворяне и дворянские предводители, оказывая мне любовь и дружбу, и нигде не допустили до вреда. Боже! Тебе единому рвению и страданию мои известны и Тебе благодарю за милость Твою! Прикрючила была меня чума так, что и день и ночь в поту аж лоб от мнения болел; а теперь я плюю на чуму, ибо все пути её присечены и остатки в тюрьме. Изю всех кременчугских 6-ти кварталов вытаскивали её на остров за 7 верст. Я теперь начинаю чудотворить: собираются ко мне граждане, музыка ревёт и девки добре танцуют, и словом – зажал густо! А Самойлович третий день уже пачкается с умершим в прошедшую неделю чумным; рылся он в голове, но не нашёл в ней того, чего искал, а обрел в самом сердце ядовитую материю, которая подобна гусиному салу, и заключает, что от сей самой материи скоропостижно умирают, потому что ни во одном умершем обыкновенною болезнию не бывает такой материи, и таким количеством, каким наполнено то сердце; а далее что будет – Богу известно, а его желание – практиковать и бороться с сим ядом. Находя лекарство, коему бы он повиновался. Чума к нему не пристаёт, следовательно и изыскал он уже лекарство, защищающее человека; и медики которые ужасались и трепетали, ныне с почтением приемлют советы его и следуют ему, и также с ним хлопчут около мертвеца, и невредимы. Жаль мне будет Самойловича, если он сломит шею; но он однако ж бодр и тверд в своих предприятиях, говоря, что служит отечеству с пользою, а ядом чумным презирает. Бог буди помощник нам.

Благодарю за ленту, присланную мне на кавалерию, которую теперь каждый день носить стану, а то я и без креста в карантинны мыкался.

Скажу Вам смех. Жена моя, узнав, что я сих бедняков посищаю, подарила мне бутылочку с уксусом, четырех французских разбойников, которую положил я в штанной карман; бутылочка ототкнулася и все штаны выпачкала, ибо они были белые. И так довольна жена, что я нужную часть защитил от чумы.

Пожалуйста, дайте денег докончить дворцы; ведь кременчугский дворец уже покрывается! Кирпичный завод в новом Екатеринославе делать велел, и дорогу проложим, и все Ваши повеления исполняются поспешно; а денег, пожалуйста, дайте! Грузинские разговоры переводятся, но жалко, что Гарсеванов уехал; он бы перевел почище. В статные роты казаки нужны, а нанять теперь способу нет, ибо и Польша, и Малороссия, и Харьковская губерния заперты; а хотя и вербуются, но слабо; сие же казаки лишние, ибо в кирасиры надобно дать лучших.

Есмь я с искренним почтением и неприменною преданностью... Тфу! Забыл что уже подписался.

17 мая 1785 г. Кременчуг. – М[илостивый] г[осударь] В[асилий] С[тепанович], Богом клянусь, что милость, последовавшая с трудящимися во время чумы, столько мне принесла радостей, что я изобразить Вам не могу; а просто скажу: заплати Бог творящему добро, уделяя ему от неисповедимых щедрот много и много.

О примежевании лесных дач и земель к покупному гендриховскому имению межевщики посланы, и вся будет соблюдена пристойность и миролюбие с соседями при разграничивании. Вашу дачу также причислил, несмотря на то, что мне за неё давали 9 000 р., почему и крепость напишу и к Вам для рукоприкладства пришлю, яко к Фоме безсребреннику.

Слышал и я, что у меня появились стихотворцы, да я, право, сих премудростей не читаю, да правду сказать – и некогда; а притом у меня много разных народов и разных писателей. Если прикажете, я Вам собирать буду оригиналами, получше стихов. У меня один городничий прислал рапорт, что он таскивает того черта, которому мужик неизвестной кровью подписался; а один капитан исправник рапортует, что у него болит живот, и понос подобен воде, назвать же он сию болезнь иначе не умеет, как сказал ему прапорщик Камашка, что сия болезнь именуется неварение желудка; а третий стряпчий описывает выдержанную им атаку от полковничьих борзых собак, с помощью идущих по улице мужиков, шпаги и тыну, к коему он, ретируясь, прислонился спиною; и говорит – чуть не проиграл баталии, и просит на управу благочиния о ея слабости: для чего борзые собаки не на цепях? и сей последний – приехавший из Петербурга. Так есть, что читать, получая столько бумаг, что едва и дело прочитать успеваю; а о стихах сказывал мне Матвей Иванович Афонин, что он, заметя их у меня в кабинете, збрл и к Вам доставил, дабы они не сгнили в оном...

25 июня 1785 г. Кременчуг. – М[илостивый] г[осударь] В[асилий] С[тепанович]. Рассмотря содержание княжеских елисаветградских деревень и подав способ к лучшим торгам, отдал я кабаки на откуп Бородушке, с строящимся вновь трактиром, в год за 5 000 рублей, начиная от 1 числа сего месяца; но при сем случае убавить много таких артикулов, которые, по учреждению княгини Баратовой¹¹, стесняли народ, а паче, что у ней не смел никто на ярмарках продавать вздробь ни соли, ни дѣгтю; а сама она скупала, возами и бочками и из барыша продавала, не предвидя того, что тем самым разрушала она ярмарки, прибыли же от того имела 50 руб., ибо собственным её людям вольно было покупать на стороне для собственной надобности, а не на продажу; а сторонние знали сие положение, запасались также из мест вольных. Я же всему тому дал вольность, дабы воротить народ к сему месту, на доведение стоящей названия Красносельской ярмарки. Там быть может хорошая покупка хлеба, и потому велел поделатъ магазейны, с тем чтобы отдавать их в найм, а покупателей поищу, чтобы сделали там пристанище с деньгами.

Церковь в Красном селе¹² окончена и сад довольно распространен, и садовник есть, для выезду и въезду сделано четверо ворот на все четыре стороны, и у каждого двора посаженные по 16 деревьев изрядно растут. Дымина деревня хороша, но надобно только дать ей лучший вид; прочие деревушки также изрядно живут. Хлебы у нас растут весьма хороши, дал бы только Бог собрать поспевшие без вреда; а в посеве с Дыминым господского поболее 500 четвертей, кроме данных семян русским крестьянам. Сена косят 100 скирд, в окружность 24, а через верх семь трёхаршинных сажень. Кирпич у Штроберга и у Навроцкого делается хороший, а у Булгакова на Хортице начинается, и проба кирпичу сделана. Хортицу теперь прикрасили дворцом и садом, кажется, хорошо, и я усиливаюсь населять там людей.

Крестьяне русские много поели хлеба, потому что приводимы были осенью; однако ж и обещанную тысячу душ, и с женским при том полом, прокормлю до новины; а если бы они подскачили теперь, когда у нас из третьего снопа будут жать, то не имел бы я сих расходов; крестьян жду, но их нет, а хлеб в первых числах июля начнут жать, а сено уже косят у нас давно.

Покорнейше прошу отставного подпоручика Навроцкого определить в какойнибудь полк, дабы я не давал ему за Самоткань¹³ жалованья. Стромберг получает на содержание своего стола по двадцати руб. на месяц, но с тем, чтоб ему по деревням ездить на своих лошадях и экипаже, а езды ему много. Навроцкий получает 120 руб. и часть провизии; а как определится, то и сего получать не будет, ибо ему некуда далеко разъезжать. Хлебопашество впредь будет лучшее, а винокурением и прочим придумываю раздобывать деньги и прикупать деревушки. Есмь с преданностью и т.д.

При письме из Кременчуга от 17 октября 1785 г. В: Помилуйте, расскажите мне, что за диковинка? Явился ко мне княжеский гусар, с добрым аттестатом и в чине лейб-гусарского вахмистра. Я, признаюсь, содрогнулся: восемь лет служил у безпримерного в добродетелях князя и отпущен с таким званием, что он не избегает всякой на ряду сельской повинности; словом – и в провожатые к колодникам брать его будут. Если же он чем согрубил, то можно ли на дураках вечно взыскивать? Ведь уже он во весь век несчастлив! Но мне больше всего тягостно, что аттестатом похвален, а в существе сослан несчастным. Неужели мудрено было пожаловать в прапорщики и велеть дать место, приличное ему? Ведь у нас и на лошадей похожи в тех чинах есть, а он создан негнустно! Пожалуйста, выведите меня из сомнения; и если хотите помочь ему, то помогите, яко человек человеку, – не ему в добро, так Богу в славу. Ведь я его не знаю, да ведаю, что светлейший князь добродетелен; а гусар сей, с добрым аттестатом, в случае нужды будет волов погонять и плакать, ибо он чувствовать приучился. И первое слово брякнул мне, что он несчастлив и чтоб я его миловал.

30 октября 1785 г. Кременчуг. – М[илостивый] г[осударь] В[асилий] С[тепанович]. Федор Арсентьевич Чорба просил меня спросить у Вас, будет ли куплена его деревня белорусская за 24

¹¹ От которой приобретены они Потёмкиным.

¹² Село в нынешнем Александрийском уезде.

¹³ На речке Самоткань, где ныне г. Верхнеднепровск, для Высочайшего проезда делалась гать и станционный дворец. Стромберг и Навроцкий заведовали частями дорожных сооружений.

тысячи, со всем тамошним заведением и винокурнею, – в рассуждении, что ему о продаже писал г. Сталь¹⁴, и он, учиня ответ, не имеет на то резолюции. Я, оное исполняя, есмь впрочем с искренним высочайшим и преданостью и проч.

При письме из Кременчуга от 10 апреля 1786 г. Объясню Вам, мой милый, сердечный друг Василий Степанович, состояние города Кременчука вкратце. Он теперь на острове; более двухсот домов в воде по окошка, а в нижние покои и во окна лезет вода. Жители по улицам ездят лодками, проклиная прежних строителей, которые по планам своим, не обходя низменных мест, велели им строиться по порядку, на равне с возвышенными. Вода не останавливается наполняет наш город; и если будет она прибывать, по замечаниям, по 9 число мая, то предвидеть можно, что останется без воды один только старый городок и близ одного возвышенного места, где в прошедшие времена сидело сотенное местечко с полуторастами дворами, да та большая улица, где Гейкин живет, до красных рядов, по её возвышению. Есть пословица: когда гром не грянет, мужик не перекрестится; теперь и много рассказчиков является, что они помнят, когда езжали паромами из Крылова прямо под ту пещаную гору, которая близ дворца, а что де мы не сказывали, – то паны у нас не спрашивали, и нам де, старикам, живущим в деревнях, до того дела нет, и ведали про то новое построение москали. Дворец и сад регулярной от воды удалены, а рощу и пруд залило и, как бы вода ни умножилась, к дворцу и саду не дойдет, а к тому же я в запас и земли от низменных мест подсыплю, чтоб не приближалась.

Город Новомосков (sie!), то есть бывший Екатеринослав, страдал от зимнего наводнения, когда заперлись пороги, а теперь и более терпит от непомерного наводнения. В сем месте жители от воды и от болезни вопиют и просят переселиться в новый Екатеринослав и в Новоселицу; я их удерживал год, а ныне говорят, что мочи нет; и потому не будет ли благоугодно переместить уездный город Новомосковск в Новоселицу, где торги и ярмарки, по богатству тамошних жителей, бывают лучше кременчугских; следовательно и прилично быть там уездному городу, нежели в пустом Новомосковске¹⁵, в котором строение из соснового дерева сделанное, поспешно гниёт, а казне оное стоит денег многих, и можно бы было часть выручить, переведа в Екатеринослав. Сегодня делаю распоряжение о привозе в город лотками хлеба для продовольствия жителей, а между тем собираюсь ехать по улицам с неводом коропов или сазанов ловить.

10 мая 1786 г. Кременчуг. – Поздравляю Вас, любезный и сердечный мой друг, с Решетиловкою; мне Казимир Иванович прислал копию с указа. Клянусь тебе Богом, аж вспрыгнул я с удовольствия, хотя и болит у меня третий день голова, однако же надеюсь развеселиться. Помогите Бог моему Фоме безребряннику исправить свое голое состояние и расплатиться с долгами. С Решетиловкою надо обойтись с прилежным рассмотрением о растасканных добрах и людях, о чём частью мне известно; и паче довольно Вашего добра у бывшего полковника Горленка, сотников, атаманов, войсковых и значковых товарищей, за сбегом людей, завладевших. По моим ведомостям, Ваших подданных 1 237 душ, а если собрать бежавших, то, сказывают, найдется с полторы тысячи; из числа сих надобно возвратить из Полтавского полку с 30 служивых, в прошлом году на ряду с воинскими обывателями отданных. Доходов быть может до 3 тысяч рублей в год.

Паки поздравляя, есмь с душевною преданостью Вашим вернейшим, усерднейшим и всепокорнейшим другом и слугою Иван Синельников.

Когда будете к нам? И не подкрадитесь, Бога ради, врасплох.

10 марта 1787 г. Кременчуг. – М[илостивый] г[осударь] В[асилий] С[тепанович]. Спальня зеленою, а диванная малиною шелковыми материями одеты¹⁶. Ныне в ордере ко мне написано, что почивальня будет в диване, для чего отделать оную тем манером, как в Петербурге спальня его

¹⁴ Управляющий могилевскими именьями князя Потемкина. Дело идет о покупке последнему нового именья.

¹⁵ Ныне уездный город Екатеринославской губернии все таки Новомосковск, а Новоселица (теперь Новоселка) село. Оба на р. Самаре.

¹⁶ Дело идёт о дворце в Кременчуге, для путешествия императрицы Екатерины II в южную Россию. Смотрите об этом заметку в февральской книге “Киевской старины” за текущий год

светлости сделана. Я петербургскую спальню помню, но по слову о диване: ломать ли оный, или к той стене, где его светлости кровать стояла, сделать, на подобие петербургской, оставляя и диван так, как оный и при его светлости был, и одевать его приказано. Не могу решиться, а прошу объяснения, а между тем приказал двери, близ коих кровать стояла его светлости, заделать, а в бывшую спальню, вместо маленьких, сделать большие двери; а одни маленькие двери из диванной, что будет спальня, в комнату, сделанную для ретирады, прорубить и прочее приготавливать; но прошу только поспешить уведомлением, ломать ли диван, или помещать в одной комнате и кровать и диван? Ещё какие будут перемены, Бога ради прошу поспешить: здесь много достать нельзя, а Москва далеко, из коей нужные вещи получаем; да и мастеровые не всякого ремесла есть, и за мелочью бывает остановка, так как насилу отыскал человека выбить свинцом ванну в бани и поделать трубы и краны, но и то не имеющего инструментов, коего должен, отыскав, оными снабдить, и уже делать сие дело.

Бржицкой мне сказывал, что будто отменяется дорога – переправою в Бариславе; если из Тавриды, то, поделав пристани, есть возможность переехать на судах, кои приготовлены на Ингульце и какие сыщутся в Херсоне; а чтоб из Барислава¹⁷ переезжать в полу ю сильную воду в Тавриду, поднимаясь паромом вверх по Днепру более четырех верст, то сие не только трудно, но при ветре и невозможно; а лучше ехать из Херсона вниз по реке в Збурииск, да и во обратный путь удобнее тут же переправиться, поелику и судов и шлюбок при Херсоне довольно, а в Бариславе, кроме обыкновенных казенных 5 паромов и 2 почтовых лодок, нет; однако же, встаца от Херсона и от Ингульца суда в обратный путь из Тавриды, есть возможность переправиться в Бариславе, поелику тоже плыть вниз по воде, сев у Шингирейского ретраншаменту¹⁸. Ещё говорят, что якобы есть намерение ехать из Кременчуга прямо в Херсон сухим путём, оставляя от Койдак¹⁹ набережную дорогу, чему я не верю и верить не должен, однако ж долг имею изъяснить, что сего сделать никак будет нельзя, ибо ни дворцы, ни мосты не успеют, да и обшырная дорога не исправится, да и мостов, пока степные речки не сольёт, нельзя ставить, ибо оные разливаются весьма обширно и бывают быстры; а как скоро оные сливаются, то и надёжно, что из обратного пути из Тавриды и Херсона, так как и предписано, надобное, сколько можно сделать будет, к лучшему поспеет.

Графу Александру Андреевичу²⁰ свидетельство посылаю. Александру Матвеевичу землю поищу скоро.

Бога ради скорее решите о диване, а петербургскую спальню и я и архитектор помним, что в последний раз ближняя ко дворцу была; прочее и день и ночь работают и город планируют и о крыльце в сад помню, бывая там – и по всем работам каждый день; а как тепло настанет, то и за краски примемся, и певчих вербую и одеваю, а сторонние едва ли годятся, ибо они поют по служивому, а разве подладят кирасирские, кроме басов, коих за моими не слышно, а новые басы ещё лучшие есть – и рога не заглушают. Есмь в прочем и буду всегда с преданностью и проч.

Без даты. – Дворец здешний, о котором говорят, что нигде другого такого по дороге нет, почти одолел, полы рейки переправил и по пространству комнат добавил, и диван добрый сделал, двор выпланировал; скоро стану возить большие деревья – сажать кругом и под окнами, дабы он весь был в саду. Князь Александр Алексеевич, когда вошёл в зал двадцати четырех саженный, то сказал: вот Петербург! Может быть будете расписывать, а у меня оббит полотном и выбелен с клеем; теперь доштукатуривают каминны и отделявают в зале оркестр и трон, да остается ещё наружная столярная работа, яко то: наличники и карнизы, хотя впрочем и окрашен уже дворец. Какими обоями прикажете обивать, и какой делать диван, то есть чем его одеть? А между тем одел я некоторые комнаты на случай Вашего приезда бумажками, то есть начерно, а набело делайте, как угодно. Много при всех дворцах явилось против смет дела, а особливо перевозка материалов и планировка. Мебелей много надобно, а прислали Вы весьма мало; на прочие же путевые дворцы и не знаю, как соберемся, а особливо

¹⁷ Берислав – бывший Кызыркерменский городок, лежит на правой стороне Днепра, выше устья Ингульца (Херсонская губерния).

¹⁸ Бывший Шингирейский ретраншамент находился на левом берегу Днепра, немного выше Берислава. Отсюда видно, что, переправляясь у Берислава с правой стороны на левую, надо плыть от Берислава вверх до Шингирейского ретраншаменту и обратно.

¹⁹ Два Койдака: старый и новый; первый немного ниже нынешнего Екатеринослава, второй – выше.

²⁰ Безбородько

в бывшем Запорожье. Сколько всех доставлено сюда мебели, реестр посылаю. Хортицкий дворец оканчивается, а прочие делаются понемногу, соображаясь с деньгами занятыми. Надо ли подтвердить о лошадях ²¹, уведомите.

В: Окончивши соляную и корабельную материи, приступаю к объяснению других Ваших вопросов ²².

Вы изволите писать, что светлейший князь приметил, что я не пишу к Вам таких обстоятельных писем, как прежде писал; а мне кажется, что я право не ленив, да и лениться некогда, ибо кроме наместнического правления, имею экспедиции: 1-е, обер комендантов и комендантов с гарнизоном у меня столько, что в других десяти губерниях нет, с коими я говорю о всякой мелочи по хозяйству, к снабжению их; 2, пограничная осторожность от болезни; 3, таможенные попечения о доходах их; 4, со всего государства почти идут колодники, коих надобно призреть и отправить, а сверх того ещё и рекрутки; 5, переписка с четырьмя господами частными военными генералами, а также и с полками, которые мы, не получая рекрут, сами комплектуем, и по квартирному прочим; 6, провиантский департамент, многие войска довольствующий, коих здесь и в Тавриде столько, сколько может быть в других десяти же губерний нет; 7, построения в разных местах; 8, университетской суммы экспедиция, требующая о каждой материи попещись; 9, обширная страна, требующая обозрения, заселения и помощи о выводе людей; 10, проезжая дорога и гости, дача им подорожей и стечение в сей край разных дел, от которых по одному наместническому правлению до 30 тысяч №№ по журналам, да у меня три правящих секретарскую должность едва успевают; 11, разные бояре пишут о своих землях, коих здесь со всего царства натолпилось, и всякому должно отвечать; а 12, своя экономия.

Итак, всепокорнейшее прошу дать мне Ваше дружеское наставление, какой в сутках выбрать час на ту лень, о которой Вы говорить изволите; а не лучше ли сказать: надолго ли меня станет? Здесь же народ военный и иностранный и всякая сволочь; всякий отставной не хочет ведать судей, а лезет к губернатору, говоря о заседателях, что “он младый, и мужик, а я капрал, и сам турцы сека”. Вот сколько у меня должностей! Однако ж, за всем тем не забываю я ни благоденний, ни служения моего, а верен и усерден есмь и буду, пока достанет дыхание, и потому считаю таковое заключение сущим моим несчастьем, которое терпя, дружески Вам скажу, что горько душе моей, утопающей в трудах.

О его сиятельстве князе Александре Александровиче донесу Вам, что посещение его приятно было сердцам народным, по его ласки, а не меньше того и ему усердия наши были приятны. Он, благодаря Бога, был всем тем доволен, чем только не придворный, но чистосердечный губернатор примыслил принять, в почесть столь почтенного, и трудами и заслугами и сединою украшенного мужа, и в честь беспримерного начальника краю сему; здесь и по дороге торжественно он говорил, что нашёл здесь Россию, приехавши к нам на малороссийских шкапах, а девушки его – на волах. Мы его встречали через письма в чужих губерниях и лично принимали, провожали на границу, стреляли, певчие пели, музыканты играли, делали иллюминации и – словом – только что не носили на руках. Князь был весел и княгиня танцевала, и всех благодарили так, что мне и говорить нечего, а расскажут сами, а потому то и не писал я к Вам, дабы не похвалить себя самим. Они говорили: “Дай Бог здоровья князю Григорию Александровичу, у которого видать шикарную и цветущую губернию”. Я был у него в деревни два раза в гостях; он и там тоже говорил; а от меня желал, чтоб я его о чемнибудь попросил, но я всенижайше поблагодарив, начисто сказал, что греха сего не вкушу, ибо мне есть кого просить; он меня и за сие похвалил, подтверждая мне всегда быть такову приверженцу к своему благодетелю.

Шёлк для его светлости из Царяграда привезённый, при сем препровождаю при записке, при коей он прислан от Фраденга. О виннице – строить ли оную? – и о вине 60 тысячах вёдрах – отдавать ли графини, или обратить, как и следует по деньгам, в экономию? – ничего по мне, мой друг не пишешь; Бог с тобою! Я из сей стороны может быть терплю. В статные роты запрещено именным указом вольных принимать, а мы нуждаемся без них, а теперь и батальон велено Гейкину отправить, а колодники роют пруд и их караулят они. Дело Юргенцова с Бантышем пришлю, а Гибалю с Деболцовым помирил: счесали с Деболцова за землю 4 000 р., и выдумки не помогли! Прощай, ложуся спать; по полуночи четвёртый час во исходе, а к тому же завтра воскресенье – надобно принимать поклоны, итить к обедни, и будет бал, гостей насхало много, в том числе и Дунин из

²¹ На сколько сами жители, без подтверждения, “потрудились” с доставкой лошадей под императорский поезд, см. “Киевскую старину” за февраль текущего года, заметку “Как готовили Кременчуг к встрече императрицы Екатерины II”.

²² Без даты. Приписка к какому то письму, очевидно позже 1787 года, когда уже прошла лихорадочная деятельность, возбуждённая высочайшим приездом.

Харькова, просит крепостных валов. Спасибо гостям! Они меня посещают, а на ночь часто запирают за бумаги, на всенощное бдение.

Приписка к какому то письму, без даты. – Курьер от Вас сегодня с разными ордерами приехал, а нам с Галечкою не привёз от Вас ни строчки, и мы на Вас прогневались, хотим сделать Вам заплату равную – курьеров двух или трех пустить без писем, не рассуждая, что у Вас дел много, ибо мы сего греха не внемлем. А если не поправитесь, то прощайтесь с Галечкою! Она с сердцов вылетит замуж; и как пришлю к Вам курьера за образом или за иконою в серебряном окладе, на благословение, то потрусишь и сам.

Секретно! ²³Любезный друг! Увидите рапорт мой о слабостях, Киево-Межегорскому монастырю принадлежавших, коему здесь земли даны от его светлости, а хохлы сами набрали и сооружилось монастырское владение; словом – ченцы имели деревню по милости его светлости. Ныне оную в казну надобно отобрать, поелику ченцам жалование определено. Но отобравши, куда ж оную девать? В воинские ли обыватели причислять, или, также как и в малороссийских губерниях, в экономические крестьяне спрашивать резолюции? А между тем ... (одно слово вырвано) не приступишь, ибо указ говорит о Малороссии одной, от коего и должны ждать уведомления, по показанию от монастыря о его владениях. Вот, любезный и сердечный мой друг оказия наградить божественному князю награжденного уже чинами и преданного ему душою и сердцем, – тем самым, чем он сих киевских ченцов н[аградил]. Склонность к добродетели и любовь твоя дружеская ко мне позволяют мне открытым сердцем говорить, и потому, открывая предприятие мое, прошу, подумавши прилежно, мне сказать, ладно ли я думаю, или нет? Слова твои ставлю я пред собой законом, и во всем согласоваться и повиноваться изучился, следовательно – и молчать о том, о чём не надобно говорить. Меня деревушки с жалованием прокормят, да три сына и дочь, и пятой в брюхе, нередко заставляют задумываться, поелику они, разделясь на участки, весьма будут жидки. Кто ж меня наградит, как единый токмо светлейший князь, кой, доставя мне счастье, может сделать блаженство и детям моим, с которыми я лучше Богу за него помолюсь, нежели те киевские ченцы. А сам я себе, ей Богу, не придумаю соорудить деревни, как сооружали здесь прежде, да и почту за смертный грех в милости обмануть моего благодетеля и божественного покровителя моего. Судьи здешние один другому деревни жаловали и владеют многие, а мне колдовство сие в лоб не идёт. Провиантская, знаю я, что поболее двух миллионов барыша имеет; а ... Мавроен, торгуясь в Койдаках, давал 100 тысяч, так я его матюкнул (sic), для того что учил меня обмануть моего благодетеля, вверившего мне тогда сие дело. Ныне Левченко приезжал от полтавской компании и, торгуясь, за такие же 100 тысяч на последок чуть не выбранил меня при Рибасе, для чего я пресекаю им пути производить дела, и сулил ту кучу за то только, чтоб я отстал от провиантской, говоря, что не сладили бы с ними ни по каким регулам, когда бы не успевал я перекупать у них хлеб моими комиссионерами; указывал мне на цены соседственных губерний и нынешнюю дороговизну и также учил, как Мавроен, коего потому же держася [сих?] правил, поблагодарил при Рибасе ма[тюками?]; а закупаю так как уже не найду лучшей возможности к дешевизне, хотя на оную ни подрядчики, ни дворяне не вызываются, торгующие сим ремеслом.

Рассуждая и твори по разуму и доброте твоей, а я до смерти есмь твой преданный друг и вернейший слуга.

Говорю по дружбе, относя единственно к Вашему доброму сердцу; а в прочем я ни с кем о такой материи слова не промолвлю и чувствую, что я милость сию заслужу, заслуживая и прежние. Деревня сия не во отдалённости от моих Ненасытецких порогов, где чувствительно обидела меня вода и заставила 44 двора выносить на гору и три млина унесла, а селил и заводился семь лет.

Отдатчики из Решетилówki скажут, что земли разграблены, и нет иного способа, как отыскать особую комиссию, кою и учредите, под названием отдаточной комиссии, по примеру в Малороссии, и сената попросим... (вырвано почти две строки) кто хотел, грабил.

23 ноября 1883 года.
Г. Новгород-Северск.
[Ф. Д. Николаичик]

²³ Без даты. Края листка истлели и обтрепались; в середине есть тоже дырки.

Судячи з викладеного у листі, можемо припустити, що написаний він у 1787 році (О. Чорний).

Відомості про деякі купчі на землю в межах території Херсонщини та Правобережної Катеринославщини у 1800 – 1806 роках

Нижченаведена добірка сенатських оголошень про здійснені купчі акти на теренах правобережних повітів Новоросійського краю продовжує публікацію витягів із додатків до Санкт-Петербурзьких відомостей, розміщених на офіційному веб-сайті Російської національної бібліотеки, започатковану у попередньому (другому) випуску альманаху «Інгульський степ». Дана частина охоплює період 1800 та 1805 – 1806 років.

Крім того, додаються деякі з тогочасних оголошень, які стосуються території краю, що нерідко двічі, тричі, а то й чотири рази публікувалися у відповідних випусках казенних оголошень до Санкт-Петербурзьких відомостей.

Текст переданий з вилученням кінцевих літер **ъ**, заміною **і** на **и** та **Ѣ** на **е**, приведенням тогочасних словоформ на **-аго**, **-яго** у відповідність до сучасної орфографії.

Витяг з деяких оголошень про купчі до номерів Санктпетербурзьких відомостей за 1800, 1805 та 1806 роки з відомостями щодо купівлі землі та маєтків у межах території правобережних повітів губерній Новоросійського краю

От Правительствующего Сената объявляется, что в присланных из разных губернских правлений и уездных судов доношениях, рапортах, прочих ведомостях и реестрах значат следующие явленные в оных местах разных чинов от людей на покупные и заложенные имения крепости, а именно:

Вознесенского наместничества в Елисаветградском уезде: 796 года октября 8 дня от помещика ротмистра Ивана Иванова сына Корнилиуса явлена купчая крепость на купленную им у помещика поручика Ивана Григорьева сына Еремеева состоящую Елисаветградского уезда начиная от речки Боковеньки чрез балку Очеретянку к вершине речки Висуни 1500 десятин удобную землю, называемую Еремеевку, с выстроеными на оной 8-ми подданныческими ветхими избами без людей, за 745 рублей.

Объявлени о купчих к № 57 Санктпетербургских ведомостей во вторник июля 17 дня 1800 года.

Херсонской губернии в Елисаветградском уезде: 800 года Марта 20 дня Киевской губернии Чигринского повета помещицею г-жой генерал-майоршею Катериною Николаевою дочерью Давыдовою явлена купчая крепость, данная ей того ж года февраля 9 дня от отставного поручика Мартына Моисеева сына Гданцова, на проданное им ей движимое и недвижимое собственное имение, слободу, называемую Гданцовка, населенную на отведенной и формально отмежеванной ему Гданцову по повелению бывшего Катеринославского генерал-губернатора г-на генерал-фельдмаршала и кавалера князя Потемкина-Таврического 791 года и по Высочайшей конфирмации утвержденной 6000 десятинах земли, лежащей в Елисаветградском уезде по течению речки Ингульца с правой стороны против устья реки Саксагани в смежности с одной стороны с означенною рекою Ингульцом, с другой и 3-й землею помещиков Протасовых, а с 4-й стороны казенною пустопорозжею землею ж, со всею принадлежащею к той слободе показанною 6000 десятинами землею, угодыями и записанными по 795 года ревизии подданными мужеска 30, женска пола 22 душами, людьми, исключая из оных мужеска 1, женска пола 2 души, за 10500 рублей.

804 года февраля 11 дня тамошнего уезда помещицею вдовствующею подполковницею Прасковьею Семеновою дочерью Анисимовою явлена купчая крепость, данная ей того ж года генваря 30 дня от коллежского регистратора Григория Федорова сына Анисимова, на проданное им по доверенности отца своего войскового товарища Федора Анисимова ж, движимое и недвижимое имение, доставшееся ему, Анисимову, по наследству после умершего родного его брата подполковника Анисимова, а именно: из состоящей в Елисаветградском уезде при селце Камне земле 3-я часть, таковой же 1654 десятины и по разделу, учиненному с другим наследником, полковым писарем Леонтием Анисимовым, подданных людей, записанных при двух деревнях означенного умершего подполковника Анисимова Белоглинье и Камне, мужеска 35, женска пола 30 душ, и сверх того из

строения, состоящего в помянутых двух же деревнях, оцененного присяжными ценовщиками 3-я же часть, рогатой скот, овцы сено и хлеб в скирдах вымолоченный, и посеянной, за 9000 рублей.

Объявлении о купчих к № 3 Санктпетербургских ведомостей во вторник генваря 10 дня 1805 года.

Херсонской губернии в Ольвиопольском уезде: 804 года апреля 4 дня от губернского секретаря Иосифа Иванова сына Золочевского явлена купчая, данная ему 803 года июля 8 дня от шляхтича Сильвестра Иванова сына Янковского и жены Ягнишки Ивановой дочери, урожденной Ковальской, на проданную ими пустопорозжую 250 десятин землю, состоящую в Ольвиопольском уезде, за 125 рублей.

Того ж числа от оного же Золочевского явлена купчая, данная ему 803 июля 6 дня от титулярного советника Ивана Егорова сына Гентериуса, на проданную им пустопорозжую 1000 десятин землю, состоящую в Ольвиопольском уезде за 750 рублей.

Того ж числа от дворян Онуфрия Михайлова сына Латия и Филимона Иванова сына Брашевана явлена купчая, данная им совместно с товарищами дворянами ж 32 человеками 803 года мая 20 дня от помещика надворного советника и кавалера Павла Семенова сына Чуйка, на проданное им недвижимое имение, состоящее в Ольвиопольском уезде, слободу Александровку с землею 6000 десятинами и крестьянами мужеска пола 39 душами, за 10000 рублей.

Объявлении о купчих к № 8 Санктпетербургских ведомостей в пятницу генваря 27 дня 1805 года.

Новороссийской губернии в Херсонском уезде: 804 года марта 21 дня от генерал-лейтенанта Федора Федорова сына Козлова явлена купчая, данная ему 803 года июля 3 дня от генерал-майора Алексея Абрамова сына Селехова, на проданное им недвижимое имение, состоящее в Херсонском уезде 3000 десятин землю и крестьян мужеска 7, женска пола 5 душ, за 400 рублей.

Февраля 5 дня от капитан-лейтенанта Афонасия Юрьева сына Рафтопула явлена купчая, данная ему 804 года генваря 30 дня от надворного советника Василия Иванова сына Маркова, на проданное им недвижимое имение, состоящее в Херсонском уезде деревню Новую, подкою земли 3000 десятин и крестьян мужеска 117 душ с их женами и после ревизии рожденными детьми, за 15000 рублей.

Марта 21 дня от генерал-лейтенанта Федора Федорова сына Козлова явлена уступная, данная ему 798 года мая 20 дня от штаб-лекаря Федора Константинова сына Балабана, на уступленное им недвижимое имение, состоящее в Херсонском уезде пустопрозжую 1500 десятин землю, за 100 рублей.

Марта 3 дня от капитан-лейтенанта Афонасия Юрьева сына Рафтопула явлена купчая, данная ему 804 года марта 1 дня от коллежского ассесора Ивана Афонасьева сына Соیمانова, на проданное им недвижимое имение, состоящее в Херсонском уезде, деревню Озерище, под коею земли 12400 десятин и крестьян мужеска 19, женска пола 9 душ, за 8400 рублей.

Екатеринославской губернии в Екатеринославском уезде: 804 года февраля 24 дня явлена Екатеринославским купцом Касианом Даниловым сыном Остроуховым купчая крепость, данная ему Екатеринославского уезда от помещика дворянина Павла Александрова сына Якубовича того ж года февраля 22 дня на купленную у него им, Остроуховым, 1432 десятины 1280 квадратных сажень удобную земл, в Екатеринославском уезде состоящую, названную им Остроуховскою, за 5730 рублей 50 копеек.

Объявлении о купчих к № 12 Санктпетербургских ведомостей в пятницу февраля 10 дня 1805 года.

Екатеринославской губернии в Екатеринославском уезде: 801 года декабря 17 дня явлена титулярным советником Иваном Денисовым сыном Шарковским купчая крепость, данная ему от корнета Алексея Иванова сына Алферова на купленную Шаровским у него пустопорозжую землю в Екатеринославском уезде состоящую, удобной 475 и неудобной 25 десятин, названную им Ивановскою, за 500 рублей.

804 года апреля 16 дня явлена надворным советником Петром Федоровым сыном Чорбою купчая крепость, данная ему того ж года апреля 15 дня от подполковника Афонасия Григорьева сына Булацеля на купленную Чорбою у него деревню Булацеловку, в Екатеринославском уезде состоящую, под коею земли удобной 2100 и неудобной 60 десятин, пустошь Привольную с лесом 20 десятинами, крестьян по ревизии 795 года записанных и после оной причисленных мужеска 170, женска пола 177 душ, со всею имеющеюся в той деревне движимостию и недвижимостию, за 35000 рублей.

Херсонской губернии в Елисаветградском уезде: 804 года мая 6 дня помещиком корнетом Василием Игнатьевым сыном Мордовским явлена купчая крепость, данная ему и помещику дворянину Андрею Павлову сыну Мыше 803 года ноября 14 дня Елисаветградского уезда помещиком надворным советником Степаном Федоровым сыном Козачковским на проданную им собственную свою землю 1500 десятин, лежащую в Елисаветградском уезде при речке Боковенке и балки Очеретяной в вершине речке Высуне с населенными на оной и записанными по 795 года ревизии людьми мужеска 4, женска пола 4 же душами, по смежности дач капитана Лаврова и ротмистра Корнилиуса, за 1600 рублей.

Объявлении о купчих к № 18 Санктпетербургских ведомостей в пятницу марта 3 дня 1805 года.

Херсонской губернии в Елисаветградском уезде: 804 года июня ... дня помещиком отставным штабс-капитаном Петром Яковлевым сыном Эрделием явлена купчая крепость, данная ему того ж года мая 26 дня Елисаветградского уезда от помещика коллежского советника Емельяна Иванова сына Седнева, на проданное им собственное свое недвижимое имение, состоящее в Елисаветградском уезде слободу Еленскую по правую сторону речки Березовки, с записанными в оной по 5 ревизии подданными, не полагая в то число бежавших и умерших, с переведенными в оную из слобод его Седнева, Александровки и Анненской, да села Седневки по оной же ревизии записанными наличными мужеска 80, женска 67, да родившихся в них после ревизии мужеска 18, женска 33 души, земли под оную слободу удобной 4000 десятин по речке Березовке, в смежности земель с одной стороны шляхтича Завадского, с другой казенного селения Устиновки, а в степь из общей его Седнева из 13500 десятин сколь в 4000 десятин следовать будет, за 11000 рублей.

Объявлении о купчих к № 25 Санктпетербургских ведомостей во вторник марта 28 дня 1805 года.

Херсонской губернии в Елисаветградском уезде: 804 года июня 18 дня помещиками полковником и кавалером Григорием, подполковником и кавалером же Семеном Ивановыми детьми Лисаневичами явлена купчая крепость, данная им того ж года мая 31 дня от помещицы ротмистрши [Домны] Петровой дочери Ильяшевичевой на проданную ее 1500 десятин землю, состоящую Елисаветградского уезда округи Верблюжской на балке Дубровиной, доставшуюся ей по купчим 803 года от помещиц Прасковьи Даниловой дочери Добровольской и Александры Даниловой же дочери Арнаутовой от каждой по 750 десятин, которая земля находится в смежности с дачами сверху балки помещицы прапорщицы Апостоловой, а снизу помещика Шведченкова, с правой стороны майорши Дебренадеровой, с левой же казенного села Бокового, оно ж и Карабиловки, за 4000 рублей.

В Ольвиопольском уезде: 804 года июня 30 дня от шляхтича Михайлы Доминикова сына Змиородского явлена купчая, данная ему того ж года генваря 29 дня от шляхтича Иосифа Фомина сына Звойломейера, на проданное им недвижимое имение, слободу Юзефполь, с землею 1500 десятинами и крестьянами мужеска пола 49 душами и всеми угодья, состоящее в Ольвиопольском уезде, за 77500 польских золотых; она ж земля положение имеет у урочища оврага Столбовой на Очаковской степи; с кем же она ж земля смежна, в крепости не значится.

Того ж числа от порутчика Осипа Андреева сына Мефтодовского явлена купчая, данная ему 804 года генваря 18 дня от коллежского регистратора Алексея Иванова сына Куца, на проданную им пустопорожную 1500 десятин землю, состоящую в Ольвиопольском уезде, за 200 рублей; она ж земля положение имеет при вершинах речек Корабельной и Камышеватой, по смежности дач майора Палалогова и отданных было порутчику Бродскому и войсковому товарищу Волковнякову, кои по прошением их по прежнему приняты в казну.

Июля 4 дня от коллежского регистратора Ивана Степанова сына Шеларя явлена купчая, данная ему 803 года декабря 13 дня от помещика дворянина Федора Александрова сына Чорбы, на проданную им пустопорожную 200 десятин землю, лежащую в Ольвиопольском уезде при речке Чичеклее, по течению оной с левой стороны, по смежности с дачею Волоского господаря Россеты, за 50 рублей.

Объявлении о купчих к № 26 Санктпетербургских ведомостей в пятницу марта 31 дня 1805 года.

Херсонской губернии в Елисаветградском уезде: 804 года июня 28 дня тамошнего уезда помещиком корнетом Дмитрием Павловым сыном Здрохлевым явлена купчая крепость, данная ему того ж года мая 26 дня сего уезда помещицею коллежскою регистраторшею Пелагеею Степановою дочерью Мануйловою, на проданную ею ему Здрохлеву собственную свою 104 десятины землю,

доставшуюся ей по наследству по смерти родителя ея подпорутчика Бранковича и жены его, а ее матери Марьи Яковлевой дочери, состоящую Елисаветградского уезда по смежности с дачами казенного селения Мошоринского, да помещиков подполковника Трандафилова и прапорщика Марьяновича, за 1000 рублей.

Объявлени о купчих к № 28 Санктпетербургских ведомостей в пятницу апреля 7 дня 1805 года.

Новороссийской губернии в Херсонском уезде: 804 года июля 15 дня от тайного советника и кавалера Сергея Лазарева сына Лашкарева явлена купчая, данная ему того ж года мая 2 дня бывшей польской службы от надворного советника Гамшея Гиршова сына Цатлина, на проданное им недвижимое имение, состоящее в Херсонском уезде слободу Софиевку, с написанными в оной по 795 года ревизии крестьянами и деревню Федотовку, в коей людей крестьян мужеска 30 душ с женами их, детьми и особо принадлежащими к слободе Софиевке и деревне Федотовке землями, за 17000 рублей.

Июля 26 дня от надворного советника Федора Савельева сына Комстадиуса явлена купчая, данная ему того ж года июля 19 дня от подполковницы Авдотьи Петровой дочери Родзянкиной, на проданное ею недвижимое имение, состоящее в Херсонском уезде землю 4500 десятин, за 1000 рублей.

Июля 11 дня от коллежской советницы княгини Катерины Сергеевой дочери Кудашевой явлена купчая, данная ей того ж года июля 2 дня от действительного тайного советника и кавалера Якова Иванова сына Булгакова, на проданное им недвижимое имение, состоящее в Херсонском уезде дачу, называемую Трихатки, Булгакова тож, под коею земли 6000 десятин, людей крестьян мужеска пола 16 душ, за 5000 рублей.

Херсонской губернии в Елисаветградском уезде: 804 года августа 9 дня надворным советником Петром Богдановичем по доверенности жены его Прасковьи Петровой дочери Богдановичевой явлена купчая крепость, данная ей того ж года июня 14 дня Елисаветградского уезда от помещицы коллежской секретарши Аксины Васильевой дочери Поповой, на проданную ею половинную часть деревни Поповки, под коею по ведомости числится удобной 600, а не удобной 120 десятин земли, состоящей при речке Лозоватке, со всею к ней принадлежностью и написанными при оной деревне по 5 ревизии мужеска 24 и женска пола 20 душами, за 2100 рублей.

Объявлени о купчих к № 37 Санктпетербургских ведомостей во вторник мая 9 дня 1805 года.

Херсонской губернии в Елисаветградском уезде: 804 года августа 31 дня отставным капитаном Сергеем Дмитриевым сыном Кузьминым явлена купчая крепость, данная ему того ж года Июля 8 дня от помещиков корнета Василия Мордовского и дворянина Андрея Мыши, на проданную ими из числа доставшейся им во обще по купчей от помещика надворного советника Степана Казачковского 1500 десятин земли 900 десятин и из поселенных крестьян, записанных по 5 ревизии за ним Казачковским мужеска 1 женска 3, да из пропущенных в ту ревизию мужеска 2 и женска пола 3 души, которая земля состоит Елисаветградского уезда в деревне Степановке, начиная от вершины речки Высуни при речке Боковенке и балке Очеретяной, по смежности таковых дач капитана Лаврова и ротмистра Корнелиуса, за 2000 рублей.

Объявлени о купчих к № 38 Санктпетербургских ведомостей в пятницу мая 12 дня 1805 года.

Херсонской губернии в Елисаветградском уезде: 804 года сентября 3 дня помещиком коллежским секретарем Федором Андреевым сыном Решетиловым явлена купчая крепость, данная ему того ж года августа 17 дня тамошнего уезда от помещика надворного советника Петра Федорова сына Чорбы на проданную им из числа собственного своего недвижимого имения, доставшегося ему по купле от двоюродного брата его порутчика Михайлы Максимова сына Чорбы 801 года февраля 14 дня, состоящего Елисаветградского уезда в деревне Михайловке, а именно: близ слободы Федоровки по течению речки Боковенки с правой стороны земли 1000 десятин, начиная от формальной межи помещика капитана Тимковского идущей от оной речки в степь прямою линиею до того пункта, где кончится пропорция 1000 десятин, а от толь поворота в лево прямою линиею в ширину до пункта назначенного в поворот, паки в лево к самой речке Боковенке чрез балку Бочковату на бугор недалече сей балки при речке состоящей, да по левую сторону оной речки Боковенке 1200 десятин, по смежности с одной стороны по формальной меже дачи его Чорбы Федоровской, а с другой от земли помещика порутчика Котова, доставшейся ему обще с корнетом Симоновым по покупке от означенного порутчика Чорбы, в таком точно положении, как она земля при генеральном размежевании в полном количестве

выходить будет, с имеющимся там строением и живущими там же крестьянами, записанными за оным порутчиком Чорбою по 5 ревизии и вновь рожденными мужеска 10, женска пола 12 душами, со всем принадлежащим им имуществом и всеми имеющимися в той проданной 2200 десятинах по обе стороны речки Боковенки земли угодыми, за 4300 рублей.

Объявлени о купчих к № 43 Санктпетербургских ведомостей во вторник мая 30 дня 1805 года.

Екатеринославской губернии в Екатеринославском уезде: 804 года октября 7 дня явлена майором и кавалером Василием Петровым сыном Нечаевым купчая крепость, данная ему октября ж 6 дня от майора ж Василия Иванова сына Синельникова на купленную оным Нечаевым у него, Синельникова, из числа состоящей во владении его тамошняго уезда при речке Солоной под деревнею Широкою 16927 десятин 127 сажень землю, удобной 4000, неудобной 193 десятины, названную им Лукиевкою, за 4193 рубля.

Объявлени о купчих к № 48 Санктпетербургских ведомостей в пятницу июня 2 дня 1805 года.

Херсонской губернии в Елисаветградском уезде: 804 года октября 13 дня Елисаветградскою из дворян купеческою женою Елисаветою Тимофеевою дочерью Голиковою явлена купчая крепость данная ей того ж года августа 25 дня Елисаветградского уезда от помещицы вдовствующей подполковницы Прасковьи Семеновой дочери Анисимовой, на проданную ею из числа доставшегося ей по смерти мужа ея подполковника Анисимова на 7 часть имения, состоящего в Елисаветградском уезде при селце Белоглинье между дач принадлежащих городу Елисаветграду и помещику полковому писарю Анисимову, землю 248 десятин, за 1950 рублей.

Объявлени о купчих к № 48 Санктпетербургских ведомостей в пятницу июня 16 дня 1805 года.

Новороссийской губернии в Херсонском уезде: 804 года октября 10 дня от штабс-ротмистра Федора Осипова сына Бржиского явлена купчая, данная ему 804 года октября 10 дня генерала от инфантерии и разных орденов кавалера князя Сергея княж Федорова сына Голицына от жены княгини и ордена Великомученицы Екатерины 2 класса кавалера Варвары Васильевой дочери Голицыной на проданное ею недвижимое имение, состоящее в Херсонском уезде, землю, называемую пустошь Волчью, удобной 11400, неудобной 600 десятин со всеми угоды, в смежности дач с правой стороны генерал майора Ивана Лаврентьева сына Мерлина, с 2-й пустоши Голой капитана Голикова, пустоши генерал порутчика Свистунова, полкового есаула Петра Макухи, с 3-й майора Колошина, а с 4-й казенной слободы Каменки, за 12000 рублей.

Сентября 6 дня от порутчика Ивана Кириллова сына Чарыкова явлена купчая, данная ему того ж года июня 11 дня от дворянина Василия Петрова сына Остроухова на проданное недвижимое имение, состоящее в Херсонском уезде, 1500 десятин землю, лежащую в урочище при речке Базавлуке, по смежности с владениями с одной стороны с селением Шолоховым казенных поселян, с другой селением же Константиновкою, а с третьей помещика Добровольского, за 750 рублей.

Того ж числа от генерал-лейтенанта Федора Федорова сына Козлова явлена купчая, данная ему 804 года сентября 3 дня от коллежского советника и кавалера Никиты Семенова сына Тюреникова на проданное недвижимое имение, состоящее в Херсонском уезде, 1500 десятин землю, в смежности с дачами с одной стороны покойного генерал-лейтенанта Козлова, а с другой и 3-й коллежского ассесора Зорина, с 4-й разделяется речкою Березанью, за 2000 рублей.

Екатеринославской губернии в Екатеринославском уезде: 804 года ноября 11 дня надворным советником Алексеем Алексеевым сыном Савицким купчая крепость, данная ему ноября ж 7 дня от майора Василия Иванова сына Синельникова на покупную из числа состоящей во владении его Екатеринославского уезда при речке Солоной под деревнею Широкою 16927 десятин, удобную 1900 и неудобную 100 десятин землю, названную им Чертомличком, за 2000 рублей.

Объявлени о купчих к № 53 Санктпетербургских ведомостей во вторник июля 4 дня 1805 года.

Херсонской губернии в Елисаветградском уезде: 804 года декабря 10 дня от дворянина Максима Васильева сына Звенигородского явлена купчая крепость, данная ему того ж года ноября 18 дня Екатеринославской губернии и уезда от помещика штабс-капитана Николая Владимировича сына Золотницкого на проданную им из владимировой нераздельно обще с братьями его наследственной по умершем отце его, статском советнике и кавалере Владимире Золотницком,

сенокосной земли, состоящей в 208 десятинах, положением находящейся сего уезда в Крюковской округе в урочище Золотой пустоши, в смежности с одной стороны речки Днепра, с другой от крюковских поселян, а с третьей от помещика Петковича 3-ю часть, то есть 69 с третьей десятин, за 800 рублей.

Объявлени о купчих к № 61 Санктпетербургских ведомостей во вторник августа 1 дня 1805 года.

Екатеринославской губернии в Екатеринославском уезде: 805 года февраля 11 дня явлена генерал-майоршею Катериною Петровою дочерью Петерсоновою купчая крепость, данная ей февраля ж 10 дня от пасынка ея капитана Григория Иванова сына Петерсона на проданную принадлежащую ему часть оставшегося по смерти отца его генерал-майора Петерсона недвижимого имения, состоящего еще не в разделе, в деревне Шараповке земли удобной 2561 десятину и людей мужеска пола 42, женска 34 души, за 3000 рублей.

804 года августа 19 дня явлена порутчицею Марьею Степановою дочерью Калачевскою купчая крепость, данная ей августа ж 19 дня от губернского секретаря Семена Афонасьева сына Ильяшевского на проданную пустопорозжую землю, состоящую в Екатеринославском уезде близ речки Саксагани по течению оной с левой стороны в урочищах оврагов Крутого, Крутенького и вершинах Широкого, удобной 1465, а неудобной 35 десятин 650 квадратных сажень, названную ею, Калачевскою, Марьевскою, за 2000 рублей.

Объявлени о купчих к № 75 Санктпетербургских ведомостей во вторник сентября 19 дня 1805 года.

Херсонской губернии в Ольвиопольском уезде: 805 года февраля 23 дня от помещика подполковника Захара Иванова сына Уманского явлена купчая, данная ему 804 года августа 28 дня от помещицы майорши Анны Константиновой дочери Ивановой и сына ея порутчика Ивана Ильина сына Иванова на проданное ими имение из под села Янополя 300 десятин землю и крестьян мужеска пола 20 душ, состоящее в Ольвиопольском уезде при том селе по левую сторону Водяной балки, по смежности дач надворного советника Акацатова и казенного селения Глodos, за 1225 рублей.

Того ж числа от помещика стольника Мозырского Северина Антонова сына Вислоух[ов]а явлена купчая, данная ему 804 года июня 10 дня от помещика титулярного советника Ивана Варфоломеева сына Коленды на проданную им пустопорозжую 1000 десятин землю, состоящую в Ольвиопольском уезде при слободе его Коленды Краснополе, по смежности земель помещиков генерала Быкова, Бернадского и Чайковского, за 1800 рублей.

Того ж числа из дворян полкового есаула Ефима Червоного от дочери Прасковьи Ефимовой, а по мужу Усатенковой явлена купчая, данная ей 803 года сентября 29 дня от коллежского ассесора Григория Васильева сына Христофорова на проданное им недвижимое имение сельцо Ольговку, с землею 2000 десятинами и крестьянами мужеска пола 32 душами и всеми угодья, состоящее в Ольвиопольском уезде при речке Телигуле по течению оной с правой стороны по смежности дач 8 класса Мартыновского и дворян Варзарей, за 6000 рублей.

Того ж числа от помещика Николая Иванова сына Нечая явлена купчая, данная ему 803 года октября 13 дня от наследников умершего войскового товарища Кахничевского, подпорутчика Петра, юнкера Ивана Федоровых детей Кахничевских и сестры их Елены, находящейся в замужестве за коллежским регистратором Трилицким, на проданное ими недвижимое имение слободу Марьяновку, с землею 3000 десятинами и крестьянами мужеска пола 18 душами и со всеми угодья, состоящее в Ольвиопольском уезде на вершине речки Бобринца, за 6500 рублей.

Того ж числа от дворянина Степана Апостолова сына Сабина Гузы, явлена купчая, данная ему 803 года декабря 19 дня от помещика дворянина Тихона Игнатьева сына Дубачинского Козаченка, на проданную им пустопорозжую 600 десятин землю, состоящую в Ольвиопольском уезде при речке Громоклее, по смежности бывшей прапорщика Волошина, а ныне в казенном ведомстве и помещицы Чернышевой, за 570 рублей.

Херсонской губернии в Елисаветградском уезде: 805 года февраля 11 дня тамошнего уезда помещика майора Канивальского женою Аграфеною Васильевою дочерью Канивальскою явлена купчая крепость, данная ей 804 года ноября 28 дня тамошнего ж уезда от помещика г-на тайного советника, действительного камергера и кавалера Михайлы Иванова сына Комбурлея на проданное им ей собственное свое состоящее в Елисаветградском уезде село Войновку, под коим по ведомости показано земли удобной 2523 и неудобной 222 десятины 465 сажень, с записанными в оном за ним,

Комбурлеем, по 795 года ревизии 249 душами мужеска пола людьми и всем находящимся движимым и недвижимым имением, исключая из показанного числа людей дворовых, им, Комбурлеем, в село его Анофриевку переведенных, всего 14 душ, за 20000 рублей.

Того ж числа помещиком майором Дмитрием Васильевым сыном Канивальским явлена купчая, данная ему 805 ж года генваря 30 дня тамошнего уезда от помещицы майорши жены его Аграфены Васильевой дочери Канивальской на проданное ею ему собственное свое имение, состоящее Елисаветградского уезда в селе Войновке, под коим по ведомости показано земли удобной 2523, неудобной 222 десятины 465 сажень, 120 мужеска пола ревижских душ с семействами и к тем людям земли со всего количества, что к показанному селу Войновке теперь принадлежит, да из других угодий, каковы при оном имеются и со всех хозяйственных заведений половинную часть, чему всему будет учинена общая между ими полюбовная разделка, за 6000 рублей.

Объявлении о купчих к № 76 Санктпетербургских ведомостей в пятницу сентября 22 дня 1805 года.

Объявлении о купчих к № 77 Санктпетербургских ведомостей во вторник сентября 26 дня 1805 года.

Херсонской губернии в Елисаветградском уезде: 805 года марта 10 дня тамошнего уезда помещиком надворным советником Романом Ивановым сыном Резановым явлена купчая крепость, данная ему 804 года декабря 5 дня от коллежского ассесора Василия Константинова сына Онория на проданную из числа Всемилоствейше пожалованных ему 3000 десятин земли отрезанную Екатеринославскою межевою конторою, из владения помещиков надворного советника Патрина и майора Веселинова, и отведенную во владение его Онория, лежащую при речке Свинарке, удобную 306 и неудобную 5 десятин, за 1095 рублей.

Объявлении о купчих к № 85 Санктпетербургских ведомостей во вторник октября 24 дня 1805 года.

Херсонской губернии в Елисаветградском уезде: 805 года апреля 21 дня сотником Василием Ефимовым сыном Цымолоем явлена уступная, данная ему 804 года июня 30 дня от помещика тамошнего уезда прапорщика Андрея Сомойлова сына Луполова на уступленную им ему, Цымолою, из числа состоящей сего ж уезда под деревнею его Монастырищах при речке Березовке по течению с левой стороны 3000 десятин земли, 500 десятин, которая положение свое имеет по смежности помещиков порутчика Степана Стойкова, майорши Тулубьевой и городского секретаря Петра Панютина Водяной балки удобной 4701, а неудобной 30 десятин, и записанного при вышеупомянутой деревне Монастырищах по 795 года ревизии крестьянина Гаврилы Петрова сына Седого, стоящее 100 рублей.

Объявлении о купчих к № 98 Санктпетербургских ведомостей в пятницу декабря 8 дня 1805 года.

Херсонской губернии в Елисаветградском уезде: 805 года мая 31 дня из дворян подпорутчиком Александром Даниловым сыном Соломкою явлена купчая крепость, данная ему того ж года мая 11 дня от майорши Елены Михайловой дочери Стромберти на проданное ею крепостное недвижимое имение, дошедшее к ней по покупке от подпорутчика Леона Добровольского, в Елисаветградском уезде на реке Сугаклее Комышеватою деревня, именуемая Широкая с крестьянами, писанными в оной по 5 ревизии и прикупленными особо дворовыми людьми, всего 35 душ с женами и детьми их, их крестьянским и господским дворовым и прочим строением, всяким скотом, птицею, хлебом разного рода, пашенною, непашенною и усадебною землею, коей под тою деревнею по ведомости числится удобной 2900 и неудобной 100 десятин, санными покосами и всеми угодьями, не выключая ничего, как она деревня куплена ею от Добровольского, за 7000 рублей.

Объявлении о купчих к № 99 Санктпетербургских ведомостей во вторник декабря 12 дня 1805 года.

Херсонской губернии в Ольвиопольском уезде: 805 года июля 13 дня от коллежского регистратора Никифора Гаврилова сына Косенкова явлена купчая, данная ему того ж года июля 8 дня Ольвиопольского уезда от помещика, служащего в Ольвиопольском гусарском полку порутчика Арсения Егорова сына Захарова на проданную им из числа доставшейся ему по наследству от отца его майора Егора Захарова сына Захарова под деревнею Захаровкою, состоящую 208 десятин землю, 104 десятины, положение имеющую по течению речки Когарлыка с левой стороны по смежности дач Ольвиопольского уезда помещиков генерал-лейтенанта и кавалера Никорицы, подполковника Карачона и штик-юнкера Селезлия, за 100 рублей.

Июля 19 дня от помещика корнета Афонасия Федорова сына Зозуленского явлена купчая, данная ему 805 ж года июня 5 дня помещика, штата провиантского 12 класса Стерлегова от жены Федосьи Стерлеговой на проданную ею пустопорозжую 750 десятин землю, состоящую в Ольвиопольском уезде при урочище Большом Куяльнике по обеим сторонам по смежности помещика прапорщика Вульфа за 100 рублей.

В Елисаветградском уезде: отставным штабс-ротмистром Семеном Степановым сыном Бутовским явлена купчая, данная ему того ж года мая 13 дня тамошнего уезда от помещика отставного майора Александра Алексева сына Золотарева на проданную им собственную свою 1500 десятин землю, доставшуюся ему по купле от помещицы провинциальной секретарши Ефросиньи Поповой, лежащую тамошнего уезда при речке Ингульце, по смежности с таковыми ж землями помещицы корнетши Василисы Добровольской, генерал-майорши Катерины Давыдовой, по формальному межеванию с казенною пустопорозжою и по течению речки Ингульца, а левой стороны противу земли казенного ж селения Кривого Рогу, за 2700 рублей.

Маия 1 дня помещиком майором Павлом Ильиным сыном Лазарьевым явлена купчая крепость, данная ему 805 ж года генваря 10 дня от помещиков тамошнего уезда майора Гаврилы Степанова сына Бибикова и дворянки девицы Марьи Юрьевой дочери Юрьевой же, на проданное ими недвижимое имение, состоящее Елисаветградского уезда в округе Суботицком на вершине урочища Сухой Аджамки деревню, называемую Вершинное Поле с населенными в оной и по 795 года ревизии за ним, Бибковым, записанными, бежавшими и пропущенными, но по росписке 800 года показанными людьми мужеска 30, женска пола 24 душами, под коею деревнею земли купленной им, Бибиковым, у коллежского ассесора Куликовского и капитана Чебановского 2 дачи подпорутчичьим рангом 240 десятин, за 2000 рублей, Юрьевой доставшейся ей по наследству от умершего отца ея майора Юрьева слободскую и ранговую, первую на 12 дворов 312, а вторую на 6 дворов 156 десятин земли, за 1350 рублей, а все за 3850 рублей.

Объявлении о купчих к № 101 Санктпетербургских ведомостей во вторник декабря 19 дня 1805 года.

Херсонской губернии в Ольвиопольском уезде: 805 года июля 26 дня от помещика подпорутчика Козьмы Акинфиева сына Беляева явлена купчая, данная ему того ж года июня 16 дня от помещика надворного советника Михайлы Александрова сына Ганжевича на проданную им 1500 десятин землю, состоящую в Ольвиопольском уезде при речке Чичаклеи по течению оной с правой стороны, смежную с дачами владельцев порутчика Черницкого и полкового есаула Любинского, за 1000 рублей.

Того ж числа от коллежского ассесора Александра Иванова сына Генади явлена купчая, данная ему 801 года ноября 23 дня от надворного советника и кавалера Александра Яковлева сына Яншина, на проданную им 1500 десятин землю, состоящую в Ольвиопольском уезде с правой стороны реки Буга, в смежности с одной стороны генерал-порутчика Фондерфельдина, а с другой генерал-майора Милашевича, за 1500 рублей.

Объявлении о купчих к № 103 Санктпетербургских ведомостей во вторник декабря 26 дня 1805 года.

Херсонской губернии в Херсонском уезде: 805 года октября 12 дня от дворян Климентия Пащенко и Моисея Сухомлина явлена купчая, данная им того ж года октября 10 дня от отставного хорунжего Герасима Дмитриева сына Алейникова на проданное им недвижимое имение, состоящее в Херсонском уезде при реке Днепре 1030 десятин землю, за 1030 рублей.

Октября 26 дня от отставного прапорщика Якова Иванова сына Волчаницкого явлена купчая, данная ему 805 ж года октября 13 дня от жены корнета Ивана Шулипина [Шультина] Анны Константиновой дочери Шулипиной [Шультиной] на проданное ею недвижимое имение, состоящее в Херсонском уезде при речке Днепре, дачу именуемую сельцо Танинске, земли 1500 десятин, за 3060 рублей.

Октября 25 дня от Тимофея Афонасьева сына Овсянникова явлена купчая, данная ему 804 года ноября 5 дня от отставного полковника Дмитрия Матвеева сына Куликовского на проданное им недвижимое имение, состоящее в Херсонском уезде по той стороне реки Буга, деревню Котляревку, земли 12000 десятин, крестьян мужеска пола 71, женска 52 души, за 2500 рублей.

В Елисаветградском уезде: 805 года июля 24 дня елисаветградским купцом Павлом Петровым сыном Орешниковым явлена купчая крепость, данная ему того ж года июня 17 дня от

елисаветградского именитого гражданина Савина Дмитриева сына Голикова на проданную им собственную свою 1250 десятин землю, доставшуюся ему, Голикову, в возврате после умершей дочери его, коллежского секретаря Фесунова жены Марфы, купленную им ей в приданное, состоящую Елисаветградского уезда в вершине балки Вшивой, по смежности таковых же земель оногo секретаря Фесунова, отделенной ему с одного его, Голикова, участка, майора Титова, секретаря Зеленого, помещиц Навроцкой, капитанши Месниковой и казенного селения Калиновки, за 4000 рублей.

Сентября 6 дня тамошнего уезда помещицею дворянкою Анною Семеновою дочерью Навроцкою явлена купчая крепость, данная ей 805 ж года августа 25 дня Елисаветградского уезда от помещика отставного майора Вильгельма Вильгельмова сына Беренса на проданную им собственную свою в Елисаветградском уезде при речке Сугаклеи Камышеватой лежащую 1500 десятин землю, дошедшую ему по купле от майорши Садовниковой и сына ее Кирасирского князя Потемкина полка кадета Ивана Садовникова ж, по смежности дач с одной стороны помещика майора и кавалера Титова, а с другой его, Беренса, за 5000 рублей.

Ноября 1 дня Елисаветградского уезда от помещика ротмистра Аврама Константинова сына Марковича явлена купчая крепость, данная ему 805 ж года июня 5 дня сего уезда от помещицы подполковника Угричича-Требинского жены Елисаветы Константиновой дочери на проданную ею собственную свою 624 десятины землю, доставшуюся ей в наследство по духовному завещанию покойного родителя ее премьер-майора Константина Марковича, состоящую в общем владении с ним, ротмистром Марковичем, под слободою его Константиновкою, по смежности с имением помещика полковника и кавалера Текелия, за 2000 рублей.

Объявлении о купчих к № 38 Санктпетербургских ведомостей в пятницу мая 11 дня 1806 года.

Екатеринославской губернии в Екатеринославском уезде: 805 года декабря 7 дня явлена из дворян коллежским регистратором Яковом Ивановым сыном Марченковым купчая крепость, данная ему декабря 6 дня от помещика Екатеринославскаго уезда штабс-капитана Александра Николаева Адабаша на проданную им из числа состоящей во владении его Екатеринославскаго уезда под сельцом Адабашовкою земли, доставшейся ему в наследство по смерти отца его бригадира Николая Адабашева 110 удобную и 20 десятин неудобную землю, лежащую при урочище с казенного селения Лиховки в Мишуриногор, идущей Большой Чумацкой дороги и Большом Лимане, в смежности казенных мишуриногорских поселян, длинником по меже Мишуриногорской и порутчицы Ковалевской, а поперечником по Мишуриногорской Чумацкой Большой дороге, да из числа крестьян записанных по 795 года ревизии в том селе Адабашовке за умершим отцом его бригадиром Адабашом мужеска 3, женска пола 4 души, за 2200 рублей, которая земля и названа от него, Марченка, Евдокиевскою.

Объявлении о купчих к № 45 Санктпетербургских ведомостей во вторник июня 5 дня 1806 года.

Деякі з казенних оголошень 1805 – 1806 років

От Херсонского губернского правления объявляется, что взятые в Ольвиопольском уезде за неимение письменных видов бродяги, показавшие себя Курской губернии Льговского уезда деревни помещика порутчика Деменкова беглыми крестьянами Алексей Афонасьев, Миней Евтеев и Семен Еремин, по силе указов 765 ноября 9, 797 ноября 15 и 798 февраля 10 числ состоявшихся отосланы для употребления в крепостную работу, в Херсонской крепости производящуюся, к тамошнему коменданту господину генерал-майору Ганже, имеющие на принадлежность их право должны поступить по точности изъясненного 765 года указа, лет им от роду: 1-му 24, 2-му 25 и 3-му 26 лет.

Херсонской губернии от Елисаветградского городского магистрата на основании Устава о банкротах IV отделения, 15, 16 и 17 статей объявляется, что в оном при производстве над елисаветградским мещанином Мануилом Торопцовым, о должных им елисаветградскому купцу Василию Ващакину по 2 векселям 1500 рублях дела поскоку он Торопцов объявил себя к платежу как оному Ващакину, равно и прочим кредиторам объявленным при взятьи с него показания в 2035 рублей 30 копеек несостоятельным, чрез то и оказался банкротом: то дабы о таковом случае могли быть сведомы и все, до кого сие по связи дела касаться будет, а имеющие на оногo Торопцова свои долги, или у себя что из имения его, те б в положенные сроки объявили где следует.

Объявлении казенныя к № 1 Санктпетербургских ведомостей во вторник генваря 3 дня 1805 года.

От Херсонского губернского правления объявляется:

1. Что за неплатеж подпорутчиком Бабанским 13-го егерского полку майору Илье Живковичу и прочим кредиторам долгу отысланы подданные его, Бабанского, люди по решению Ольвиопольского уездного суда, находящиеся в Ольвиопольском уезде мужеска 5, а женска пола 4 души оцененные в 480 рублей и к продаже коих предположены следующие сроки: 1 от 1 припечатания чрез 2 месяца, 2 от того чрез 10 дней, а 3 и окончательный по истечении от публикации 3 месяцев в 1 день, по чему желающие имеют явиться для произведения торгов в оном губернском правлении в течении назначенных сроков.

2. Что за неплатеж шляхтичем Бринзею австрийскому негоцианту Премуде наличностию приговоренных по третейскому решению 4000 червонцов долгу, описано имение его, состоящее в городе Одессе дом каменной, и близ одного в урочище называемом Фонтан хутор с разными к ним принадлежностями, что все оценено в 10700 рублей, и к продаже коего предположены следующие сроки: 1-й от 1-го припечатания чрез 2 месяца, 2-й от того чрез 10 дней, а 3-й и окончательный от истечения от публикации 3-х месяцев в 1-й день, почему желающие имеют явиться для произведения торгов в оном губернском правлении, в течении назначенных сроков.

Объявлени казенныя к № 3 Санктпетербургских ведомостей во вторник генваря 10 дня 1805 года.

Объявлени казенныя к № 4 Санктпетербургских ведомостей в пятницу генваря 13 дня 1805 года.

Херсонской губернии в Елисаветградском городском магистрате имеется в производстве, о должных елисаветградским мещанином Кондратом Сапожниковым елисаветградскому ж купцу Андрею Желябину по 2-м векселям, всего 675 рублях 50 копейках, дело; но самого должника Сапожникова в городе Елисаветграде на лицо не оказалось, а находится, как градская полиция уведомила в Молдавии; почему о сыске его Сапожникова и присылки за надлежащим присмотром в оной магистрат для взыскания с него прописанных должных им денег, равно о объявлении на его прочими кредиторами своих претензий, также кто ему должен, или кто имеет у себя в сохранении его деньги или имения, от одного городского магистрата на основании Устава о банкротах и объявляется.

Херсонской губернии от Ольвиопольской городской ратуши по силе указа 797 года августа 17 дня объявляется, что в оной произведенное и решенное сего года сентября 24 числа, о должных по обязательствам Ольвиопольского уезда помещику кадету Владимиру Крыжановскому, Киевской губернии Уманского уезда местечка Торговицы мещанами евреями Шмилем и Иосем Абрамовичами и Бенем Фроимовичем, 225 рублях 83 копейках, дело остается невыполненным за неявкою сказанных Абрамовичев и Фроимовича к выслушанию решения, то и должны они, или их поверенные в оной ратуши для той надобности явиться.

Херсонской губернии от Александрийской* ратуши, согласно указа генваря 23 дня 799 года объявляется, что по произведенному в оной делу, в иске здешнего купца Казанцова жены Феодосии, купца же здешнего Полякова на жену Феодосию, за почитаемую от ея боем и ругательством обиду, по объявлении решительного протокола, обе стороны изъяснили неудовольства, и подписками вместо присяги расписались, что оне подлежащих за перенос сего дела ко взносу денег и такого имения, из доходов коего могли бы те деньги заплатить у себя не имеют, почему ежели кто изведает, что тяжущихся о их несостоятельности показания несправедливы, уведомили бы о сем ратушу для учинения взыскания.

Объявлени казенныя к № 4 Санктпетербургских ведомостей в пятницу генваря 13 дня 1805 года.

От Херсонского губернского правления объявляется, что за неплатеж дворянином Степаном Добровольским должных капитану Козьмину 850 рублей, описано имение его Добровольского по решению Херсонского уездного суда дом каменной в городе Очакове состоящий со всеми к нему принадлежностями, билиардом и к нему прибором, оцененной в 500 рублей, и к продаже коих предположены следующие сроки: 1-й от первого припечатания чрез 2 месяца, 2-й от того чрез 10 дней, а 3-й и окончательный по истечении от публикации 3 месяцев в 1 день; почему желающие имеют явиться для произведения торгов в оном губернском правлении в течении назначенных сроков.

Объявлени казенныя к № 9 Санктпетербургских ведомостей во вторник генваря 31 дня 1805 года.

* У даному випадку йдеться про ратушу колишнього міста Крилов, перейменованого в Олександрію.

Херсонской губернии от Александрийской ратуши объявляется, что по произведенному в оной делу в иске тамошней мещанской дочери девки Ирины Лебедевой на купца Сергея Виноградова, в насильствовании ея Виноградовым, по нахождению у него в услужении, блудодеянии с нею, и почувствовании ею от того женского поноса, по объявлении решения она Лебедева изъяснила неудовольство, и подпискою вместо присяги расписалась, что она подлежащих за перенос того дела ко взносу денег и такого имения, из доходов коего могла бы те деньги заплатить у себя не имеет; почему согласно Указа генваря 23 799 года извещается, ежели кто изведает о несостоятельности ея Лебедевой показание несправедливо, уведомили бы о том ратушу для учинения взыскания.

Объявлении казенныя к № 20 Санктпетербургских ведомостей в пятницу марта 10 дня 1805 года.

От Херсонского губернского правления в следствие представления войска Бугского Войсковой канцелярии объявляется, дабы желающие взять на откуп с будущего 807 года винную продажу в 32 ведомства того войска станицах состоящих Херсонской губернии в уездах: Херсонском Федоровской, Димовичевой, Касперовской, Новопетровской, Себинской, Гурьевской, Константиновской, Баловной и Матвеевской; Елисаветградском Михайловской, Красносельской, Кучеровской, Нерубайской, Григорьевской, Гутницкой, Лагерьской, Водянской, Рудой, Сердечной и Уховской; и Ольвиопольском Вознесенской, Сокольской Переправе, Раковской, Константиновской, Болгар, Новогригорьевской, Арнаутовской, Белоусовской, Михайловской, Троецкой, Щербановской и Соломской, явились в городе Вознесенске в Бугскую войсковую канцелярию для торгу и в цене договору с надлежащими о благонадежности своей одобрениями и законными залогами на сроки: 1-й декабря 20 сего 805, 2-й будущего 806 года февраля 20, и 3-й 26, того ж месяца.

Объявлении казенныя к № 96 Санктпетербургских ведомостей в пятницу декабря 1 дня 1805 года.

От Херсонского губернского правления объявляется, дабы желающие взять в оброчное содержание земли, состоящие в уездах: Ольвиопольском 1-ю с правой стороны речки Камышеватой и с левой речки Карабельной из числа удобных 8500, и неудобных 500 десятин, значемся на уездном плане под № 182, по смежности пустопорозжих Казенных пустоши Лисьей майора Волковника 500 десятин; 2-ю положение имеющую между речек Костоватой с правой стороны, а Комышеватой с левой стороны, по смежности земель казенной и порутчика Ристича 2900, 1400 десятин, и Херсонском: 1-ю из числа отобранных в казенное ведомство из владения коллежского советника Турновитта пустоши Доброй 5700, 1000 десятин; 2-ю из владения графа Самойлова пустоши Качкары 2800, 1500 десятин; и 3 из владения полковника Ивана Ефимовича 1000 десятин, и сверх того состоящие при городе Береславе в реке Днепре рыбныя ловли, для торгов и заключения договоров с законными залогами явились в Херсонской казенной палате, на сроки: 805 года февраля 5, 7 и 10 чисел.

От Херсонского губернского правления объявляется, дабы желающие взять в оброчное содержание оставшуюся за удовлетворением казенных поселян Елисаветградского уезда селения Бокового и Гуровки указною 15-десятинною пропорцією по излишестве состоящую в округе оных 1-го 3440 и 2-го 2740 десятин землю для торгов явились в Херсонской казенной палате сами, или прислали поверенных с законными доверенностями на сроки: 806 года генваря 10, 13 и 16 чисел.

Объявлении казенныя к № 101 Санктпетербургских ведомостей во вторник декабря 19 дня 1805 года.

Объявлении казенныя к № 102 Санктпетербургских ведомостей в пятницу декабря 22 дня 1805 года.

Объявлении казенныя к № 103 Санктпетербургских ведомостей во вторник декабря 26 дня 1805 года.

Объявлении казенныя к № 104 Санктпетербургских ведомостей в пятницу декабря 29 дня 1805 года.

От Херсонского губернского правления объявляется, дабы желающие взять во оброчное содержание состоящую в Херсонском уезде при урочище Подах и при небольших отвершках оврагов Волчеге и Осокоровки, в участке значащемся на уездном плане под № 91, положение имеющим по смежности деревни Николаевки генерал-майора фон Сталя, казенной деревни Камянки, деревни Андреевки капитана Сочеванова, казенного селения Шестерки, деревни Ивановки майора Курляндского и пустоши отдаленной помещика Гурки 7000 десятин казенную землю, явились для торгов и заключения договоров в Херсонскую казенную палату на сроки: 1-й марта 1, 2-й 5 и 3-й 8 числ сего 806 года.

Объявлении казенныя к № 2 Санктпетербургских ведомостей в пятницу генваря 5 дня 1806 года.

От Херсонской палаты гражданского суда на основании именного 799 года марта 24 дня Указа объявляется, что поруччик Лука Перепелицын при подписании недовольствия на решение оной палаты учиненное по делу о оставшемся после смерти Ольвиопольского уезда помещика майора Ивана Турчанинова движимом и недвижимом имении из коего он Перепелицын присвоивает себе по незаконной покупке земли 3000 десятин в данной подписке объявил, что он за подлежащих за перенос выше описанного дела ко взносу в палату 200 руб. денег в наличии и имения такого, из доходов коего мог бы те деньги заплатить не имеет, буде же он Перепелицын имеет таковое имение, то ведающие о том дали бы знать оной палате, для поступления с ним Перепелицыным по силе упомянутого Указа.

Объявлении казенныя к № 5 Санктпетербургских ведомостей во вторник генваря 16 дня 1806 года.

Объявлении казенныя к № 6 Санктпетербургских ведомостей в пятницу генваря 19 дня 1806 года.

От Херсонского губернского правления объявляется, дабы желающие взять в оброчное содержание казенныя земли, состоящия тамошней губернии в уездах и именно:

в Елисаветградском: 1-ю, пустошь при овраге Вербовом, по смежности дачи гвардии сержанта и поручика Протасовых, удобной 1900, неудобной 100 десятин; 2-ю, пустошь по обеим сторонам речки Висуне, по смежности дач майора Фонтранзе и деревне Беловке, удобной 20500 десятин; и 3-ю, пустошь при речке Березовке с левой стороны и по смежности порозжих казенных земель, удобной 2900, неудобной 100 десятин;

Ольвиопольском: 1-ю, пустошь с правой стороны при речке Чичиклеи, по смежности пустоши коллежского ассесора Ганжевича Святотроицкой и Ульяновки, удобной 3000 и неудобной 50 десятин; 2-ю, пустошь с левой стороны речки Солоной, при урочищах оврага Кодимы, Печеной и вершины Белоусовой в 3 участках: 1-м удобной 11500, неудобной 500, во 2-м удобной 11500, неудобной 500 и 3-м удобной 14500, неудобной 500 десятин; 3-ю, пустошь по смежности села Новогригорьевского при речке Гнилом Еланце с левой стороны в 2-х участках: 1-м удобной 4400, неудобной 100 и во 2-м удобной 2950, неудобной 500 десятин; 4-ю, пустошь Грузинского царевича Григорьевскую при речке Громоклее с правой стороны и по обеим сторонам оврага Водяного, смежную с казенными землями и деревнею Витковкою, удобной 7400, неудобной 600 десятин; 5-ю, пустошь с левой стороны речки Громоклеи и по смежности деревни Витковки, удобной 1400, неудобной 50 десятин; Тираспольском: 1-ю, пустошь с правой стороны оврага Свинного, по смежности деревни Богомольной, удобной 700, неудобной 100 десятин; и 2-ю, пустошь между речек Большого и Малого Куяльников, по смежности деревни Богодаровки и пустоши капитана Генадия, удобной 500, неудобной 50 десятин; и Херсонском: 1-ю, плавни, положение имеющие между берегов левого реки Днепра и правого реки Конской, с одной стороны отделяющиеся рекою Днепром от земли города Херсона, а с другой стороны рекою Конскою, удобной 2444 десятины 1264 сажени; 2-ю, пустошь при урочище Подах, смежную с помещичьими деревнями Михайловкою и Лариевкою, казенною деревнею Воскресенскою и порозжими участками, удобной 2900, неудобной 100 десятин; 3-ю, пустошь при урочище Подах и при небольших отвершках оврагов Волчего и Оскоровки, удобной 18000, неудобной 200 десятин; 4-ю, пустошь по смежности деревень Ивановки, Лутовой и Оскоровки; 5-ю, пустошь полковника Чулкова и майорши Перфильевой, удобной 5800, неудобной 200 десятин; 6-ю, пустошь с левой стороны речки Вербовой, по смежности земель провинциального секретаря Попова и кадета Тимофеева, удобной 4400, неудобной 100 десятин; 7-ю, пустошь по обе стороны речки Висуни, простирающуюся до левой стороны речки Доброй, смежную с землями княгини Шаховской, прапорщика Волкова, деревнею Лозоватою и казенными землями, удобной 3654, неудобной 200 десятин; 8-ю, пустошь при вершинах оврага Водяного, смежную с землями княгини Баратовой, удобной 5800, неудобной 200 десятин; 9-ю, пустошь от правого берега реки Висуни, простирающуюся чрез вершины речки Доброй и Куцого оврага до левого берега речки Ингула, удобной 11000, неудобной 500 десятин; 10-ю, пустошь при овраге Злодейке, смежную с казенным участком, деревнею Егоровкою, землями прапорщика Волкова, обер-провиантмейстера Чаитова и деревнею Татьяновкою, удобной 2400, неудобной 37 десятин; 11-ю, пустошь при урочище Подах, смежную с деревнями Медеревою, Балацкою, Татьяновкою и пустошью Доброю, удобной 20500, неудобной 200 десятин; 12-ю, пустошь на левом берегу Гнилого Яланца, смежную с казенною деревнею Федоровкою и помещичьими землями, удобной 15384, неудобной 666 десятин; 13-ю, пустошь при вершинах речки Березани в 2 участках, удобной 25000, неудобной 275 десятин; 14-ю, пустошь на правой стороне речки Сасика, смежную с деревнями Мошивою, Гурьевою и землями флота капитана Шенина, удобной 1500, неудобной 50 десятин; 15-ю, пустошь Ивановку в

2 участках при реке Днепра, удобной 2000 десятин; 16-ю, пустошь капитана Голикова, удобной 2950, неудобной 50 десятин; 17-ю, пустошь при левом берегу реки Доброй, смежною с порозжею казенною и пустошью Романковскою, удобной 950, неудобной 50 десятин; 18-ю, пустошь по обе стороны речки Висуни и по правую сторону речки Вербовой и по смежности деревни Комниновки, удобной 22000, неудобной 2000 десятин; 19-ю, пустошь Смирнову, удобной 2900, неудобной 300 десятин; 20-ю, пустошь Добрую, с правой стороны по смежности казенного села Береснеговатого, деревни Татьяновки и казенного ведомства пустоши Добрянской, удобной 3700, неудобной 300 десятин; 21-ю, пустошь Водяную, с правой стороны речки Камянки и деревень Злотоустинской и Егоровки, удобной 2900, неудобной 100 десятин, и 22-ю, пустошь Монтяеву, с правой стороны реки Днепра, по смежности земель Золотой и Михайловки, для торгов и заключения договоров с законными залогоми явились в Херсонскую казенную палату на сроки: 1-й 20. 2-й 23 и 3-й 28 числ марта сего года.

Объявлении казенных к № 6 Санктпетербургских ведомостей в пятницу генваря 19 дня 1806 года.

Херсонской губернии от Елисаветградского уездного суда объявляется:

1-е, дабы по производимому в оном суде формальным порядком по поданной коллежским ассесором Евдокимом Поповым по доверенности Киевской губернии Чигиринского уезда 38 селений во владении генеральши Ламбовой на урочные годы высочайше пожалованных состоящих управителя порутчика Антона Тарновского, тамошнего уезда на порутчицу вдовствующую капитана Чебановского жену Пелагею Чебановскую, за прием якобы и передержательство в слободе ея Чебановской бежавшего 797 году из числа тех селений из Тарасовки жителя Якова Костенка, он же и Ничипоренко с семейством, исковой жалобе, делу оныя тяжущиеся стороны, или от них поверенные для хождения явились в оном суде в назначенной Указом 781 года марта 12 годовой срок, с тем, что по прошествии оного срока за неявкою их дело отдано будет в архив к вечному забвению.

2-е, дыбы тамошнего уезда помещик премьер-майор Станкович и дворянин Аратовский к выслушанию учиненного по делу о должных последним в сумму наследника покойного генерал-аншефа Текелия, Коллегии иностранных дел юнкера Александра Текелия, в ведомстве первого состоявшей по векселю за уплатою 50 рублям деньгах, решительного определения, явились в оном суде сами, или прислали вместо себя поверенных с надлежащими доверенностями, в положенной Указом 797 года августа 17 дня четырехмесячной срок.

3-е, дабы тамошнего уезда помещика умершего подпорутчика Дебрециния наследники к выслушанию учиненного по делу о отыскиваемой казенного селения Вуковарского поселянкою Ефимиею Гирниковою сыну ея Михайле из подданства оного Дебрециния вольности, решительного определения, явились в оном суде сами, или от них поверенной с доверенностию в назначенной Указом 797 года августа 17 дня четырехмесячной срок.

4-е, дабы тамошнего уезда помещик порутчик Мефтодовский и имеющий себя беглым военным дезертиром Иов Козлов, к выслушанию учиненного по делу о отыскиваемой им Козловым из подданства его Мефтодовского вольности, решительного определения, явились в оном суде сами, или от них поверенные с доверенностями, в положенной Указом 797 года августа 17 дня пунктом 3 четырехмесячной срок.

От Херсонского губернского правления объявляется, что Херсонскою казенною палатою отдаются в оброчное содержание казенные пустопорозжие земли, состоящие тамошней губернии в уездах, и именно:

Херсонском: 1-я, на левом берегу речки Гнилого Еланца 2000 десятин; 2-я, называемая пустошь Попова и Десятинникова 5000 десятин; 3-я, при вершине речки Сасика по обеим сторонам 4500 десятин; 4-я, на левом берегу речки Гнилого Еланца 1000 десятин; 5-я, из того же участка 1500 десятин; 6-я, называемая Качкары, 1500 десятин; 7-я, из числа отобранной в казенное ведомство из владения полковника Ивана Ефимовича 1000 десятин и состоящая на речке Днепре при городе Бериславе казенная рыбная ловля;

Елисаветградском: при овраге Вербовом 6000 десятин;

Ольвиопольском: 1-я, между речек Костоватой с правой, а Камышеватой с левой сторон по смежности земель казенной и порутчика Ристича 1500 десятин; 2-я, из того же участка 1400 десятин и 3-я с правой стороны речки Корабельной 500 десятин, для взятъя коих в таковое содержание желающие явились бы к торгам и заключению договоров с законными залогоми в Херсонской казенной палате на сроки: 1-й 4, 2-й 7, а 3-й 11 числ мая сего года.

Объявлении казенных к № 23 Санктпетербургских ведомостей во вторник марта 20 дня 1806 года.

От Херсонского губернского правления объявляется, что при оном продаваться будут с публичного торгу: 1-е, генерал-майора Альвинцова, состоящий в городе Елисаветграде на Быковой слободе дом и торговая баня с местом и садом, описанной и оцененной в 250 рублей, за казенный долг. 2-е, генерал-майорши Альвинцовой, обязавшейся за мужа своего генерал-майора Альвинцова уплатить все подлежащие с него в казну долги, деревня ее Барбаровка, состоящая в Елисаветградском уезде, проданная ею было дворянину Борщу-Смоквине за 10000 рублей, с имеющеюся под оною 1440 десятинами землею и поселенными тамо ревижскими мужеска 67, женска полов 63 душами, к покупке которых имений желающие явились бы к торгам в оном правлении на сроки: 1-й от 1-го припечатания чрез 2 месяца и 25 дней, 2-й от того чрез 3 дни, а 3-й и окончательный по истечении от публикации 3-х месяцев в 1-й день.

Объявлении казенныя к № 24 Санктпетербургских ведомостей в пятницу марта 23 дня 1806 года.

Объявлении казенныя к № 25 Санктпетербургских ведомостей во вторник марта 27 дня 1806 года.

В. Дідик, м. Верхньодніпровськ

Про відкриття шинків при хуторах казенних поселен Катеринославської губернії за матеріалами справи 1808-1809 років

Архівна справа, про яку йдеться, в даний час зберігається у фонді Новоросійського і Бессарабського генерал губернатора Державного архіву Одеської області і за наявним описом має назву “По представлению Екатеринославского губернского правления о выселившихся из казенных селений Екатеринославского, Новомосковского и Верхнеднепровского уезда поселен на хутора и о убытках, могущих произойти от этого переселения винному откупу”. За діловодним заголовком справа озаглавлена більш лаконічно: “Дело по представлению Екатеринославского губернского правления о хуторах”. Із 55 аркушів, зазначених у описі збереглося 45. Проте, із співставлення їх попередньої і нової номерації, зменшення загального обсягу справи зумовлене насамперед вилученням незаповнених (чистих) аркушів і на цілісність представлених документів не вплинуло.

За своїм змістом справа стосується легалізації правового статусу хуторів казенних поселен, які у масовому порядку почали з'являтися на території вищезгаданих Катеринославського, Верхньодніпровського, Новомосковського, а також Олександрівського повітів Катеринославської губернії ще з кінця минулого – XVIII ст. Без вирішення цього питання останні невимушено потрапляли під дію введених обмежень на продаж спиртних напоїв за межами наявних населених пунктів. Таким чином, завдяки прийнятим рішенням, які отримали схвальну підтримку тогочасного Херсонського військового губернатора, генерал-лейтенанта Дюка де Рішельє, на карті губернії у складі її казенних волостей з'явилася ціла низка нових населених пунктів, серед яких до найбільш відомих можна віднести Вільні хутори, які згадуються ще і як Вільні Орлянські хутори, Посунькові хутори (нині в межах міста Вільногірська), Солдатські хутори (Новогригорівка), Аули, Чумаки, а також знамените завдяки опублікованим розповідям Микити Коржа село Михайлівка (Сурська), що виникло на місці колишніх хуторів поселен Діївки, Нових Койдаків і Сухачівки.

Враховуючи досить значний обсяг справи, з матеріалів останньої до публікації, крім документів загального змісту, залучені насамперед ті, які містять згадки про хутори у правобережних (Верхньодніпровському та Катеринославському) повітах Катеринославської губернії, хоча безумовний інтерес становлять і відповідні матеріали справи, що стосуються безпосередньо хуторів Новомосковського повіту.

Звернення Катеринославського губерньського правління від 30 жовтня 1808 року до генерал-лейтенанта Е.Дюка де Рішельє з проханням дозволити відкриття шинків у хуторах казенних поселен

Получено 5 ноября 1808 года

ЕГО СИЯТЕЛЬСТВУ!

Господину генерал лейтенанту Херсонскому военному губернатору, управляющему по гражданской части в губерниях: Екатеринославской, Херсонской и Таврической, и кавалеру Еммануилу Осиповичу Дюку Дершелье.

От Екатеринославского губернского правления

ПРЕДСТАВЛЕНИЕ

В губернском правлении слушав прошение от управляющаго питейным откупом коллежского ассесора Штигилица и 1-й гильдии купца Гария *господину* здешнему гражданскому губернатору и кавалеру поданное, а от него губернскому правлению предложенное, что проекта условий на винный с 1807 по 1811 год откуп ВЫСОЧАЙШЕ конфирмованного по 7 *параграфу* непозволено откупщику иметь в казенных селениях более двух шинков или питейных домов, разумея один тот, на которой откупщик имел право, а другой, коим пользовались сами поселяне. По основанию сего постановления, во всех казенных селениях на откупе верителя его состоящих, имеется по одному и не более как два питейные дома, соразмерно надобности в них, и самого исполнения закона; но в уездах: Екатеринославском, Новомосковском и Верхнеднепровском, из казенных селений: Петриковки, Голубовки, Романкова и Лиховки выселились под названием хуторов казенные поселяне, почти особыми селениями, разстоянием от первобытных селений в три, шесть и восемь верст, числом от тридцати

до восьмидесяти семейств; которые жительствова от тех селений, в коих состоят питейные дома в отдаленности, нуждаются при свадьбах и крестинах, так же и при обыкновенных гостеприимствах в горячих и холодных напитках; при всем том примыкают поселением своим гораздо ближе к помещичьим владениям, нежели к казенным селениям, и по сему при случае надобности сверх нежелания их, пользуются горячими напитками из владений помещичьих, из-за чего могут выйти откупу убытки, а поселянам чрез покупку из непозволенных мест в казенные поселения горячих напитков невинныя притеснения, и самое их за то суждение по законам; но дабы сего избежать и отвратить неприятности немалую заботу по присудственным местам, о таковом необходимом корчемстве быть могущую; просить в вышеписанных хуторах питейные дома открыть верителю его позволить, дабы иногда поселяни по неумышленному но тем сказать необходимому корчемству немогли быть ввергаемы под взыскание и самое суждение по законам **ОПРЕДЕЛЕНО**: хотя высочайше конфирмованного в 20 день июля 1806 года проекта условий на новый с 1807 года питейный по здешним трем губерниям откуп в параграфе 7-м предоставлено откупщику иметь в казенных селениях не более двух шинков или питейных домов; но по обстоятельствам, что в уездах: Екатеринославском, Верхнеднепровском и Новомосковском некоторых казенных селений обитатели, устроивши с давнего времени на землях, тем селениям принадлежащих, для разведения скотоводства и других хозяйственных выгод так называемые хутора, составили значущие в них заселения и, состоя не в близком от селений расстоянии, по неимению в тех своих жилищах со стороны короннаго откупа для удовлетворения их нужд продажи питей, быв сопредельны владельческому селениям, могут действительно по простоте своей производить в подрыв откупа корчемство, привозом из владельческих шинков горячего вина, несмотря на строгое в том законом воспрещение и при случаи открытия такового, подвергаться суждению и взысканию по законам. То в отвращение такового поселян ко вреду казенного откупа поползновения, влекущего за собою разорительные для них последствия и присудственным местам напрасные затруднения, губернское правление полагает: содержателю питейнаго откупа дозволить открыть продажу питей сих по одному шинку и в самых тех хуторах, яко выселенных из оных же на откупу состоящих селений, и так же значущее поселение составляющих, разумея таковыми те, которые отстоя от настоящих их селений в особом расстоянии, заключает в себе по крайней мере до тридцати семейств, соединенно поселившихся. Положение таково правление признает необходимым по тому, что заселении сии остаются на будущее время прочными, поелику *господин* Министр внутренних дел в предписании здешнему *господину* гражданскому губернатору, от 2 июля сего года последовавшем, по случаю сделанного симу правлением по представлению господина губернского прокурора предположения, чтобы переселившихся самовольно из некоторых селений Александровского уезда без согласия общественного на другие по берегу речек лежащие земли, обратит на прежние места, изъявил свое мнение: что как таково их обращение на места, им отведенные, послужит может для них разорением, тобы запрета строго подобный с одного места на другое переход, оставить переселившихся крестьян там, где они устроились. Но не приводя оного в исполнение, представить о том на благоразсмотрение вашему сиятельству и просить в разрешение предписания.

Советник Яковлев

Советник Жмелев

№ 34441

Октября 30 дня 1808 года

ДАОО, ф. 1, оп. 221, спр.1 (1808), арк. 1-2 зв., 5 і зв.

**Розпорядчий припис генерал-лейтенанта Е.Дюка де Рішельє Катеринославському
губернському правлінню від 11 листопада 1808 року про надання відомостей щодо хуторів
Ноября 11, 1808 года, № 1463**

Екатеринославскому Губернскому правлению

Предписание

Не находя в представлении ко мне оного Губернского правления об открытии в хуторах уездов Екатеринославского, Новомосковского и Верхнеднепровского шинков, в каком они состоят от селений своих расстоянии и из какого количества душ состоит каждой хутор, предлагаю Губернскому правлению донести о том мне.

Вместе с тем обязываюсь я долгом поставить на вид *Губернскому* правлению, что распространение хуторов есть не без полезное для здешнего края.

Всегдашнее мое наблюдение за населенными по всему краю уверяло меня, сколь таковы начальные водворения нужны. По вступлении моем в управление здешним краем во многих местах видел я пустопорожние земли, но лишь только показались на оных хутора, в недолгое время составились из них значущие поселения. Таким образом уверительно можно сказать и весь Новороссийский край оселен. Посему то уважение и недолжно по моему мнению восрещать заводить хуторов.

ДАОО, ф. 1, оп. 221, снр.1 (1808), арк. 3 і зв. Відпуск.

Звернення генерал-лейтенанта Е.Дюка де Рішельє до Катеринославського губернатора К.Гладкого від 11 листопада 1808 року з проханням надіслати свою думку щодо хуторів
Ноября 11, № 1464.

Милостивый государь мой Кирила Семенович!

Увидев из донесения ко мне Губернского правления о хуторах, что входили по сему предмету с представлениями губернского прокурора и на то последовало от господина Министра внутренних дел к Вашему *превосходительству* от 2 числа прошедшаго июля *месяца* предписание, прошу поскорее Вас, милостивый государь мой, с обоих сих бумаг доставить мне списки и с тем вместе сказать Вашу мысль, не вредно ли будет для здешнего края восрещение хуторов, от коих происходят значущие поселения. Вы издавна в здешнем краю, знаете положение его, знаете и средства, какими достигал край до заселения. По сему прошу обстоятельно объяснить мысль Вашу.

С совершенным почтением имею честь быть.

Милостивого вашего превосходительства...

ДАОО, ф. 1, оп. 221, снр.1 (1808), арк. 4 і зв. Відпуск.

Рапорт Катеринославського губернатора К.Гладкого генерал-лейтенанту Дюку де Рішельє від 12 січня 1809 року з викладом власного ставлення щодо хуторських поселень

Получено 25 генваря 1809 года

Его сиятельству

господину генерал-лейтенанту, Херсонскому военному губернатору, Одесскому градоначальнику, управляющему гражданскою частию в губерниях: Екатеринославской, Херсонской и Таврической и кавалеру Дюку Еммануилу Осиповичу де Рішельє.

Екатеринославского гражданского губернатора и кавалера

Рапорт

Исполняя предписание Вашего сиятельства № 1464 я имею честь представить при сем списки с бумаг, заключающих в себе представление Губернского прокурора о хуторских поселениях, определение по нем Губернского правления, предписание на то господина Министра внутренних дел и исполнение по нем учиненное.

При том честь имею объяснить и мнение мое по сему случаю: хуторские поселения в прежнее время при новом обзаселении сего края дозволяемы были и они тогда были полезны как собственно для жителей, так и для государства, поелику мало помалу жители к ним приселялись и хутора сделались значущими селениями и деревнями, но тогда были здесь пустые степи и переход людей с места на место был безпрепятственной; теперь же, когда все вообще земли разделены на участки и розданы в таком виде казенным крестьянам и помещикам, следовательно и избраны уже выгодные места к заселению, когда казенные селения населены уже до того, что редкое из них имеет у себя какой либо излишек по числу душ, большею ж частию недостатествуют ею, и когда по сей причине и переселения казенных крестьян из других в здешнюю губернию восрещено вышним начальством, таковые хуторские селения непризнаются выгодными по следующим причинам: во первых, что хутора сии должны составляться не из вновь приходящих сюда из других губений людей, как то прежде было, а из жителей тутошних и тех самых селений, к коим земли принадлежат и следовательно при заведении

хуторов селения упадут будут, число ж жителей в отношении к населению все будет одинаково; во вторых, что поселяне всю пользу в сих хуторских поселениях находят ту одну, чтоб иметь лучшие усадьбы от тех, какие имеют в селениях, и чтоб отдалясь от своих собратий избежать скольконибудь тех личных повинностей, какие по селениям отправляются, как то: провода колодников, дачи подвод и прочее. Скотоводство же и хлебопашество у них состоит в одинаком положении, как бы и в то время, когда хуторские сии жители находились в селениях; но занятие вне деревень усадьб служит стеснением в выгодах, принадлежащих всем вообще жителям, а чрез уклонность хуторских людей от отправления личных обязанностей по земству, прочие, в селениях остающиеся, с излишеством тем тяготиться могут. Сверх того, в настоящее время все почти казенныя селения назначаются под военной постой, которой определяется по соразмерности в них числа дворов; при дозволении ж выхода поселянам в хутора и при удалении многих из них туда уменьшится количество сих дворов и тогда деревенские жители таковым квартированием военнослужителей стеснятся будут, да и для салдат будет невыгода. Я не говорю уже о том, что хутора, в малом числе домов выселяющиеся, немало сумнительны и со стороны укрывательства в них беспашпортных людей, беглых салдат, крестьян и даже самых важных преступников, поелику полиции иметь за сим надзору в них весьма неудобно по разсеянности их, и оно даже будет затрудняться во взыскании с людей сих самых податей. На опыте было, когда в 799-м году появилась шайка разбойников в Днепровских плавнях, скопившаяся из разных бродяг и беглецов, то злодеи сии по поимке открыли, что имели пристанища свои большею частию в хуторах. Случай сей был доведен до сведения Верховнаго правительства и по поводу того воспоследовавшим тогдаже высочайшим указом велено все оныя поселения разломать и уничтожить. В прочем мнение сие мое я имею честь предать на благоразсмотрение Вашего сиятельства.

Губернатор Гладкий

№ 134

12 генваря 1809 года

Екатеринослав

ДАОО, ф. 1, оп. 221, спр.1 (1808), арк. 6-8 зв.

Додаток:

1. Копія припису Міністра внутрішніх справ О. Куракіна про недопущення самовільного переселення казенних поселян від 2 червня 1808 року

М.В.Д. По просительной части на № 3888. О взаимных сношениях губернского прокурора начет самовольного переселения с одного места на другое казенных крестьян.

2 июня 1808. С-Петербург. № 283.

Господину действительному статскому советнику Екатеринославскому губернатору Кириле Семеновичу Гладкому.

Из доставленной ко мне от вашего превосходительства ведомости о взаимных сношениях Губернского прокурора с Губернским правлением во второй половине мая, усматриваю я, что по представлению Губернского прокурора о перемещающихся самовольно на другие, по берегу речек лежащие, обществу нужные земли, казенных поселянах, оставляя места для жительства их в селениях отведенные, Губернское правление заключило строго предписать Александровскому земскому суду о воспрещении такового переходу и о возвращении на прежние места переселившихся без необходимой нужды и без согласия общественнаго; почему же земским судом сие допущено, доставлен бы был от него ответ для разсмотрения по законам.

В следствие сего с моей стороны полагая, что естли допущенных к переселению казенных крестьян обратить на места, им отведенные, само по себе послужит им может разорением, понеся двойные издержки на хозяйственныя их построения, обстоятельство сие я долгом считаю поставить в виду вашего превосходительства, присоединяя к сему мое мнение, что справедливее бы было запрета строго подобный с одного места на другое переход, оставить переселившихся крестьян там, где они устроились, неприемля отнюдь во уважение изъяснений о надобностях общественных в землях, для того ими занятых, поелику непозволить сие зависело паче от самого общества.

В прочем, что будет учинено Губернским правлением начет нижнего суда, по слабому наблюдению которого допущен таковой беспорядок поселения, я буду ожидать от вашего превосходительства уведомления.

На подлинном подписал Министр внутренних дел князь А.Куракин.

Верно: губернатор Гладкий

ДАОО, ф. 1, оп. 221, спр.1, арк. 9 і зв., 12. Копія.

2. Копія рішення Катеринославського губернського правління за поданням губернського прокурора

Копия с представления Губернского прокурора Нефедьева и учиненного по нем в Губернском правлении определения.

По представлению господина Губернского прокурора Нефедьева, при коем к законному рассмотрению сего правления предлагает в копии рапорт Александровского уездного стряпчего о переселяющихся по берегу речек поселянах, в изъясненном же рапорте стряпчий Корицкий доносит, что в проезд его по казенным делам чрез селение Александровского уезда Ивановку и Малую Михайловку заметил, что оных селений некоторые поселяне, оставив настоящие свои планные места, переселились на другие по берегу речек и притом необходимые для целых селений места и дворы сии сделали не в сообразность последовавших о сем узаконений, чрез что выходят уже между прочими поселянами несогласия и раздоры. ПРИКАЗАЛИ: как описываемое уездным стряпчим Корицким переселение, делаемое некоторыми из поселян селений Ивановки и Михайловки на берегу речек и заселение по оным лугов относится к стеснению прочих поселян в общественных их выгодах, для того Александровскому нижнему земскому суду предписать строго указом таковое переселение как в тех селениях, так и других, ежели бы оное где либо происходить могло, воспретить и тех из поселян, кто без необходимой нужды и без согласия общественного, оставя своевольно отведенные им к заселению места поселились по берегу речек и селидьбою своею стесняют общие выгоды, немедленно снести на места для заселения назначенные, имея впредь смотрение, что бы таковых своевольных переселений отнюдь делаемо небыло под собственным в том суда земского ответом, а почему таковое в означенных селениях допущено объясниться к рассмотрению Губернскаго правления с первою почтою, к губернаторским же делам дать с сего определения список.

Верно: губернатор Гладкий

ДАОО, ф. 1, оп. 221, спр.1 (1808), арк. 10-11. Копія.

3. Копія рішення Катеринославського губернського правління за приписом Міністра внутрішніх справ від 2 червня 1808 року

Копия с определения учиненного в Екатеринославском Губернском правлении.

По предписанию господина Министра внутренних дел, действительного тайного советника и разных орденов кавалера князя Алексея Борисовича Куракина, предложенное от господина гражданского Губернатора и кавалера, в коем пояснено, что из доставленной от господина гражданского губернатора ведомости о взаимных сношениях губернского прокурора с губернским правлением во второй половине мая, усматривает он, господин Министр, что по представлению губернского прокурора о перемещающихся самовольно на другие, по берегу рек лежащие, обществу нужные земли, казенных поселянах, оставляя места для жительства их в селениях отведенные, Губернское правление заключило строго предписать Александровскому нижнему земскому суду о воспрещении такового перехода и обращении на прежния места переселившихся без необходимой нужды и без согласия общественного, почему же земским судом сие допущенно, доставлен бы был от него ответ для рассмотрения и взыскания по законам. Вследствие чего Его сиятельство полагая, что естли допущенных к переселению казенных крестьян обратить на места ныне, само по себе сие послужит им может разорением, понеся двойные подержки на хозяйственные их строения, а потому обстоятельство сие, поставляя в виду господина Губернатора, присоединяет к сему свое мнение, что справедливее бы было, запрета строго подобный с одного места на другое переход, оставить переселившихся крестьян

там, где они устроились, неприемля отнюдь во уважение изъяснений о надобностях общественных в землях для того ими занятых, поелику не позволить сие зависело паче от самого общества, в протчем что будет учиненно губернским правлением нащот нижняго суда, по слабому наблюдению которого допущен таковой беспорядок поселения, будет ожидать от его, господина Губернатора, уведомления и справку в Губернском правлении учиненную, что по полученному от Александровского нижнего земского суда в объяснение на указ рапорту, правление находя из оног оправдание суда, что он о вышеизъясненном выселении поселен сведения не имел и относя упущение сие к винности суда по тому, что члены онаго, имея ежечастные разъезды по уезду, должны иметь о устройстве во оном по всем частям, а паче земский исправник, яко хозяин уезда, недремлемое смотрение, наложило на оный суд и в особенности на земского исправника в пользу Приказа общественного призрения денежную пеню по 20-ти рублей с сильнейшим суду подтверждением, чтобы впредь в уезде подобных беспорядков отнюдь не происходило под опасением сугубого взыскаия по всей законной строгости. ПРИКАЗАЛИ: предписать Александровскому нижнему земскому суду указом, чтобы он, сколько в селении Ивановке и Малой Михайловке оселилось семей в таком разстоянии от селений, какие зделали заведени и какое именно чрез то в выгодах, а вообще селениям принадлежащих происходит стеснение, изыскав аккуратнейшим образом, о последствиях доставил в казенную палату в подробности донесения немедленно, в которую с прописанием предписания господина Министра внутренних дел к надлежащему по тому со стороны ея распоряжению сообщить. А дабы суды земские имели строгое смотрение за поселянами, чтоб они ни под какими предлогами не делали своевольных из селений переселений, о том зделать всем им строгое чрез указы подтверждение, о чем и по делам господина Губернатора и кавалера дать с определения сего копию.

Верно: губернатор Гладкий

ДАОО, ф. 1, оп. 221, спр. 1 (1808), арк. 13-15 зв. Копія.

**Подання Катеринославського губернського правління генерал-лейтенанту
Е. Дюку де Ришельє від 22 січня 1809 року про хутори казенних поселен
у Катеринославському, Новомосковському і Верхньодніпровському повітах**

Получено 8 февраля 1809 года

ЕГО СИЯТЕЛЬСТВУ

Господину генерал лейтенанту, Херсонскому военному губернатору, управляющему по гражданской части в губерниях: Екатеринославской, Херсонской и Таврической и кавалеру Еммануилу Осиповичу Дюку Дершелье.

От Екатеринославского губернского правления

ПРЕДСТАВЛЕНИЕ

На предложение Вашего сиятельства от 11-го ноября прошлого 1808-го года за № 1464 о выселившихся ис казенных селений хуторах, в каком они состоят от селений своих разстоянии и из какого количества душ состоит каждый хутор, Вашему сиятельству губернское правление с полученных от судов земских рапортов доносит: Екатеринославского, что из селений Диевки и Койдак выселились хутора разстоянием от селений своих: первые в Голой балке, в них дворов 40, поселен мужеска 80 и женска 50; вторые Аулы разстоянием от селения Диевки в 35 верстах, в них дворов 60, поселен мужеска 120 и женска 60; из Романкова хуторов выселившихся три: 1-й Аулы в шести верстах, в них поселенских жилых домов 148 и ревизских мужеска пола душ 275; второй Сурские Мокрые разстоянием от Романкова в 12 верстах, в них жилых домов 109, мужеска пола душ 180; и третей Сурские Сухие разстоянием от 10 до 14 верст, в них поселенских домов 30, мужеска пола душ 76; из местечка Никополя: в 20 верстах домов 5, поселен мужеска пола 8 и женска 4; в 15 верстах домов 14, поселен мужеска пола 27 и женска 19; в 7 верстах домов 3, мужеска 7 и женска 2 и в 17 верстах домов 8, мужеска 9 и женска 8, из селения Томаковки в 18 верстах хутора, называемые Чумаки, в них домов 56, мужеска 118 и женска 87 душ; Новомосковского из селений Петриковки Солонцевые, в них домов 26, мужеска 54 и женска 54 в 3 верстах; Галушковые, в них домов 58, мужеска 111 и женска 100 в 10 верстах; Камянки и Протовчихи, в них домов 20, мужеска 35 и женска

36 в 7 верстах; Череднищкіе в них домов 14, мужеска 27 и женска 23 в 4 верстах; Протовчихи в них домов 10, мужеска 17 и женска 16 в 8 верстах; Кузюриные, в них домов 12, мужеска 22 и женска 20 в 5 верстах; Гупаловки Фесуновые, в них домов 110, мужеска 321 и женска 338 в 8 верстах; Собченихи, в них домов 97, мужеска 273 и женска 273 в 5 верстах; Чернетчины Нефорощанской Креминишены, в них домов 32, мужеска 115 и женска 99 в 6 верстах; Бабайковки, Пегичинихи, в них домов 17, мужеска 32 и женска 33 в 7 верстах; при озерах Солоном и Кислом домов 31, мужеска 86 и женска 97 в 6 верстах; Сорочины, в них 28 домов, мужеска 85 и женска 92 в 6 верстах; при урочище Прядовке домов 142, мужеска 475 и женска 513 в 18 верстах; Могилева, Крежахи, в них домов 95, мужеска 195 и женска 178 в 6 верстах; на Супинахи, в них домов 22, мужеска 34 и женска 38 в 8 верстах; Протовчихи, в них домов 17, мужеска 21 и женска 33 в 6 верстах; при урочище Дрюковке, в них домов 15, мужеска 36 и женска 35 в 3 верстах; Прядивские, в них домов 18, мужеска 54 и женска 55 в 10 верстах; Чаплинки по Сухой балке Чаплинке, в них домов 30, мужеска 73 и женска 78 в 4 верстах; при речке Чаплинке, в них домов 89, мужеска 232 и женска 238 в 10 верстах; Шульговки, Роевские, в них домов 25, мужеска 86 и женска 75 в 2 верстах; Протовчихи, в них домов 19, мужеска 63 и женска 72 в 4 верстах; Серковские, в них домов 26, мужеска 69 и женска 77 в 7 верстах; Знаменки, Прусовые, в них домов 14, мужеска 21 и женска 18 душ, в 25 верстах и Верхнеднепровского: хутора Бородаевки при речке Самоткане, дворов 90, обоого пола душ 386 в 30 верстах; при вершине Лозоватой дворов 2, душ 15 в 40 верстах; в балки Камишного дворов 4, душ 12 в 7 верстах; из селения Домоткани при речке Самоткане дворов 16, душ 49 в 30 верстах; в хуторах, называемых Посунькових, дворов 25, душ 98 в 35 верстах; из селения Пушкаревки при речке Самоткане дворов 24, душ 91 в 20 верстах; с города Верхнеднепровска при речке Самоткане дворов 21, душ 62 в 7 верстах; из селений Днепровокамянки и Калужина при урочище Омельничку дворов 18, душ 54 в 10 верстах; особо того из селения Калужина при речке Омельничку дворов 17, душ 83 в 15 верстах.

Губернатор Гладкий
Советник Яковлев
Советник Жмелев
Секретарь Шимков

№ 1181

Генваря 22 дня 1809 года.

*По листам скрепил: повытчик, губернский секретарь Золотаревский
ДАОО, ф. 1, оп. 221, спр.1 (1808), арк. 16-18.*

Звернення генерал-лейтенанта Е.Дюка де Рішельє від 27 лютого 1809 року до Міністра внутрішніх справ О.Куракіна з проханням залишити на місцях хутори, заселені казенними поселеннями, та дозволити відкрити в них по одному шинку

М.В.Д. 2 експедиція.

Относительно хуторов в Екатеринославской губернии. От Херсонского военного губернатора. 27 февраля 1809 года. Одесса, № 250.

Господину Министру внутренних дел

Содержатель питейнаго откупа в Екатеринославской губернии коллежский ассесор Штиглиц вошел к тамошнему губернатору с прошением, объясняя, что проекта условий на винный с 1807 по 1811 год откуп, Высочайше подтвержденного, по 7 параграфу не позволено откупщику иметь в казенных селениях более двух шинков или питейных домов, разумея один тот, на которой откупщик имел право, а другой, коим пользовались сами поселеняне. По основанию сего постановления, во всех казенных селениях, на откупе верителя его состоящих, имеется по одному и не более, как два питейные дома, соразмерно надобности в них; но в уездах: Екатеринославском, Новомосковском и Верхнеднепровском, из разных казенных селений выселелись под названием хуторов казенные поселеняне, почти особыми селениями, разстоянием от первобытных селений в три, шесть и восемь верст, числом от тридцати до восьмидесяти семейств; которые жительствуя от тех селений, в коих состоят питейные дома, в отдаленности, и нуждаются при сватбах и крестинах, так же и при обыкновенных гостеприимствах в горячих и холодных напитках; при всем том примыкают поселением

своим гораздо ближе к помещичьим владениям, нежели к казенным селениям, и по сему при случае надобности сверх нежелания их пользуются горячими напитками из владений помещичьих, из за чего могут выйти откупу убытки, а поселянам чрез покупку из непозволенных мест в казенные поселения горячих напитков невинныя притеснения, но дабы сего избегнуть и отвратить неприятности и самую заботу по присудственным местам, о таком необходимом корчемстве быть могущую, просить в вышеписанных хуторах питейные дома открыть ему позволить.

Екатеринославское губернское правление, разсматривая сие прошение и находя, что в уездах: Екатеринославском, Верхнеднепровском и Новомосковском, некоторых казенных селений обитатели, устроивши с давнего времени на землях тем селениям принадлежащих, для разведения скотоводства и других хозяйственных выгод так называемые хутора, составили значущие в них заселения и, состоя не в близком от селения разстоянии, по неимению в тех своих жилищах со стороны казенного откупа для удовлетворения их нужд продажи питей, быв сопредельны владельческим селениям, могут действительно по простоте своей производить в подрыв откупа корчемство привозом из владельческих шинков горячего вина, несмотря на строгое в том законом воспрещение и, при случае открытия такового, подвергаться суждению и взысканию по законам. А по сему в отвращение такового поселяно ко вреду казенного откупа поползновения, влекущаго за собою разорительные для них последствия и присудственным местам напрасные затруднения, полагает Губернское правление содержателю питейнаго откупа дозволить открыть продажу питей сих по одному шинку и в самых тех хуторах, яко выселенных из оных же, на откупу состоящих селений, и также значущее поселение составляющих, разумея таковыми те, которые отстоят от настоящих их селений в особом разстоянии, заключают в себе по крайней мере до тридцати семейств, соединенно поселившихся. Положение таково правление признает необходимым по тому, что заселения сии остаются на будущее время прочными, поелику Ваше сиятельство в предписании своем гражданскому губернатору от 2 июля, прошедшаго 1808 года последовавшем, изъявили свое на то мнение. Но правление, не приводя положения своего в исполнение, испрашивало моего согласия.

Щитая необходимым иметь подробнейшия сведения об означенных хуторах, в каком они состоят от селений своих разстоянии, и из какого количества душ состоит каждой хутор, я требовал сих сведений от губернского правления. Ныне получаю оные нахожу, что хутора сии в разстоянии таком: от 6 до 10-14, 18, 20, 30 и 35-ти верст. Поселение в них простирается от 30-ти дворов до 40, 58, 60, 97, 110, 142 и 148-ми. Кроме сих есть и другие в разстоянии трех, пяти и семи верстном, имеющие поселения от 2-х дворов до 15-ти, 20-ти и 25-ти. Судя по разстоянию и по заселению толико значущему первых хуторов, признаю именованное сие вовсе для них не совместным, а напротив, должны они поселениями своими состоять особо от тех мест, к которым ныне сопричислены, и поелику превращения их в селения зависит от местного губернского начальства, то и предложил я Екатеринославскому губернскому правлению, чтобы оно по сношению с Казенною палатою зделало о том хозяйственное распоряжение. И на основании высочайше подтвержденного в 20 день июля 1806 года проекта условий дозволило содержателю питейнаго откупа открыть там питей продажу. О чем долгом поставляю донести Вашему сиятельству.

В вышеупомянутом предписании к Екатеринославскому гражданскому губернатору Ваше сиятельство изъявить изволили свое мнение на щот хуторов, чтобы впредь недозволять заводить их. По поводу сему я обязанностию себе поставляю доложить: Херсонская и Таврическая губернии имеют весьма малое заселение против состоящей в них в знатном количестве в пусте земли. Но и то заселение, можно уверительно сказать, начиналось от хуторских заведений, к коим присоединяясь мало по малу выходящие из других губерний, скудость в земле имеющих, казенные крестьяне, составили наконец значущие селения и деревни. Таким точно образом оселенялась и Екатеринославская губерния. Со дня вступления моего в управление здешним краем, первым предметом моим было несть наблюдение за населением. Оно паче еще меня удостоверило, сколь необходимы начальныя на пустых землях заведения, ибо лишь где оные покажутся, в недолгое время там составляются значущие поселения и таким только образом можно достигнуть до желаемой о заселении края цели. Хотя ж с другой стороны, дозволение хуторов представляет некоторое неудобство полиции иметь за ними надзор, чтоб праздно шатающиеся и беглецы не находили в них пристанища; но причина сия по сравнении с пользою ожидаемою от заселения степных мест, по мнению моему, не должна бы препятствовать, тем более, что при всех строго принятых мерах не возможно истребить сего зла, да и бродяги нигде

долго задерживаемы небывают, скоро их открывает полиция, и отправляет куда следует. И так, сколь ни полезно по мнению моему хуторское поселение, но я, за силою объясненного предписания Вашего сиятельства к дозволению заводить оные впредь по вверенному мне краю приступить не осмеливаюсь, а представляю все вышеписанное в благоразсмотрение Вашего сиятельства и испрашиваю Вашего на сие предписания.

ДАОО, ф. 1, оп. 221, спр.1 (1880), арк. 19 – 20 і зв. Відпуск.

Розпорядчий припис генерал-лейтенанта Е.Дюка де Рішельє від 27 лютого 1809 року Катеринославському губернському правлінню з дозволом самостійного вирішення питання щодо хуторів казенних поселен та відкриття при них винного продажу
Февраля 27-го 1809 года, № 251.

Екатеринославскому губернскому правлению

Из сведений доставленных мне от одного губернского правления о высилившихся из казенных селений хуторах состоящих в Екатеринославском, Новомосковском и Верхнеднепровском уездах, усматриваю я, что хутора сии в разстоянии таком: от 6-ти до 10-ти, 14, 18, 20, 30 и 35-ти верст. Поселение в них простирается от 30-ти дворов до 40, 58, 60, 97, 110, 142 и 148-ми. Кроме сих есть и другие в разстоянии трех, пяти и семи верстном, имеющие поселения от двух дворов до 15-ти, 20-ти и 25-ти.

Судя по разстоянию и по заселению толико значущему первых хуторов, признаю именование сие вовсе для них несовместным, а напротив, должны они поселениями своими состоять особо от тех мест, к которым ныне сопричислены, и поелику превращение их в селения зависит от местного губернского начальства, то и предлагаю губернскому правлению, чтобы оно, по сношению с казенною палатою, зделало о том хозяйственное распоряжение и на основании Высочайше конфирмованного в 20-й день июля 1806 года проекта условий дозволило содержателю питейного откупа открыть там питей продажу. Об исполнении чего и буду ожидать уведомления.

Сим разрешаю представление ко мне губернского правления от 30 числа октября прошлаго 1808 года за № 34 441-м.

ДАОО, ф. 1, оп. 221, спр.1 (1808), арк. 21. Відпуск

Подання Катеринославського губернського правління від 24 березня 1809 року з зазначенням хуторів у Катеринославському, Новомосковському і Верхньодніпровському повітах, яким надано статус окремих поселень з дозволом на відкриття винного продажу

Получено 13 апреля 1809

ЕГО СИЯТЕЛЬСТВУ!

Господину генерал лейтенанту, Херсонскому военному губернатору, управляющему по гражданской части в губерниях: Екатеринославской, Херсонской и Таврической, и кавалеру Еммануилу Осиповичу Дюку Деришелье.

От Екатеринославского губернского правления

Представление

По предложению вашего сиятельства от 27 февраля № 251 губернное правление ОПРЕДЕЛИЛО: О превращении хуторов в селения особо от тех, из коих оные выселились, и значущее поселение собою составляющих именно: уездов Екатеринославского: в Голой балке, Аулах из селения Диевки, Аулах из Романкова, Сурских Мокрых, Сурских Сухих и Чумаках; Новомосковского: Галушковых, Фесуновых, Собченихи, Кренинишиных, при озерах Солоном и Кислом, при урочище Прядовке, Крежихи, по Сухой балке Чаплинке и при речке Чаплинки же; и Верхнеднепровского: Бородаевский при речке Самоткане предоставит хозяйственному распоряжению здешней казенной палаты, о чем в оную сообщить, требуя о последующем сие правление уведомить; между ж тем о дозволении содержателю винного откупа, коллежскому ассесору Штиглицу, на основании ВЫСОЧАЙШЕ конфирмованного

в 20 день июля 1806 года проекта условий, в открытии в означенных хуторах винной продажи, предписать земским судам: Екатеринославскому, Новомосковскому и Верхнеднепровскому указами, о чем и Вашему сиятельству доносит.

Советник Яковлев
Советник Жмелев
Секретарь Шимков
Експедитор С/.../

№ 9962

Марта 24 дня 1809 года.

ДАОО, ф. 1, оп. 221, спр.1 (1808), арк. 22 і зв.

Відповідь товариша Міністра внутрішніх справ Й.Козодавльєва від 21 травня 1809 року генерал-лейтенанту Е.Дюку де Рішельє на його звернення стосовно запровадження при хуторах винного продажу

Получено 5 июня 1809

М.В.Д. 2 экспедиция, 1 отделение, 2 стол.

Ответ на № 250: О хуторах в Новороссийских губерниях. 21 мая 1809 года, № 1640.

Господину генерал-лейтенанту, Херсонскому военному губернатору Дюку Емануилу Осиповичу де Рішельє.

На отношение Вашего сиятельства к Министру внутренних дел о разрешении заводить безпрепятственно хутора в Новороссийских губерниях, честь имею по препоручению его ответствовать Вам, милостивый государь мой, что обстоятельство сие может быть разрешено в то время, когда постановлены будут правила об основании, на коем в будущее четырехлетие могут быть устроены по Новороссийскому краю винные откупа.

А по тому и не оставите Ваше сиятельство при доставлении сюда требуемых от вас Министерством о винных откупах сведений сообщить ему вместе и соображения ваши о устройстве хуторов.

Товарищ Министра внутренних дел

Осип Козодавлев

ДАОО, ф. 1, оп. 221, спр.1 (1808), арк. 23 і зв.

Повторне звернення генерал-лейтенанта Е.Дюка де Рішельє від 9 червня 1809 року до Міністра внутрішніх справ з проханням прийняття рішення щодо хуторів

М.В.Д. 2 экспедиция, 1 отделение, 2 стол.

Ответ на № 1640: О хуторах в Новороссийских губерниях. 9 июня 1809 года, № 955.

Господину Министру внутренних дел

Получив по непоручению Вашего сиятельства от товарища министерства предписание, 21-го истекшего мая последовавшее, что разрешение о заведении по Новороссийскому краю хуторов не иначе может быть, как в то время, когда постановлены будут правила об основании на коем в будущее четырехлетие могут быть устроены по Новороссийскому краю винные откупа и чтобы я при доставлении требуемых Вашим сиятельством о винных откупах сведений доставил вместе и соображения о устройстве хуторов, честь имею на сие донести Вашему сиятельству.

В представлении моем за № 250-м о хуторах в Новороссийских губерниях я изложил все, что до сего предмета относилось, следовательно из-за того, неимея чего сказать здесь в добавление изложенных обстоятельств, осмеливаюсь всепокорнейше просить Вас, милостивый *государь*, присовокупив представление мое о хуторах к представленным мною с позапрошедшою почтою по винному откупу сведениям и, рассмотрев совместно, не оставит меня в снабдение начальничьим Вашего сиятельства разрешением.

ДАОО, ф. 1, оп. 221, спр.1(1808), арк. 24 і зв. Відпуск.

Н.В. Жахалова, м. Олександрія
А.В. Пивовар, м. Київ

ВІДОМОСТІ ПРО ПОМІЩИЦЬКІ ПОСЕЛЕННЯ ЄЛИСАВЕТГРАДСЬКОГО ПОВІТУ ЗА ПІДСУМКАМИ 6-Ї РЕВІЗІЇ НАСЕЛЕННЯ: 1811-1812 РОКИ

Опрацьовуючи матеріали справ 445 та 446 за 1812-1813 роки, які були у свій час додані до колекції планів і межових книг Олександрійського повіту (фонд 490 Державного архіву Кіровоградської області) і стосуються узагальнення матеріалів 6-ї ревізії населення у межах повіту, нами було звернуто увагу, що крім власне Олександрійського повіту, в останній із них відклався також досить значний масив документів, що стосуються Єлисаветградського повіту. Зокрема, йдеться про уточнення підсумків проведеної тут у 1811 році ревізії, відомості щодо яких не завжди відповідали реальному стану справ, зокрема в частині повітової належності відповідних поселень.

Після виокремлення у 1806 році зі складу Єлисаветградського повіту новоутвореного Олександрійського, з їх новими межами були обізнані далеко не всі з місцевих поміщиків, що і породжувало відповідні неузгодженості та додаткові з'ясування. Крім того, порівняно з попередньою, 5-ю ревізією, проведеною у 1795 році, відбулися чисельні зміни у назвах поселень, було заселено чимало колишніх пустищ, які таких назв взагалі не мали. З'ясування питань, що виникали, покладалося насамперед на губернського землеміра, з матеріалів якого власне і сформовані вищезазначені справи.

В результаті проведених уточнень, у матеріалах справи 445 зафіксовані досить цілісні відомості про поселення та власників Олександрійського повіту, де за уточненими даними повітового землеміра, виходячи із земської відомості, укладеної на початку 1813 року, на час 6-ї ревізії населення проживало в цілому 47156 душ чоловічої статі, в тому числі купців християн – 306, купців євреїв – 9, міщан християн – 2348, міщан євреїв – 378, казенних поселян – 21567, малоросійських козаків (переселених з Чернігівської та Полтавської губерній) – 419, колишніх монастирських селян – 174, коронопосполитих – 4, поміщицьких дворових – 1022, селян – 20618 (ДАКрО, ф. 490, спр. 445, арк. 99 і зв.).

Щодо Єлисаветградського повіту, у справі 446 такі підсумкові дані відсутні. Деяко відмінним є також і склад документів, представлених у справі, які у своїй основі мають скоріше вибіркового характеру. Зокрема, з чернетки звірочних записів губернського землеміра, фрагментарно присутньої на початку справи (арк. 1-14), маємо наступні номери земельних дач Єлисаветградського повіту, які потребували чи проходили таку перевірку: № 40, 50, 59, 106-107, 109, 113, 130, 132, 135, 156, 161, 164-166, 170-172, 175, 177-178, 185-186, 191, 194, 199-200, 213, 215-216, 243, 248, 251-253, 266, 275, 289-290, 293, 297-300, 303, 321-322, 325, 328, 330-332, 334, 341, 343-344, 346, 349, 354-355, 359-362. Всього за останніми відомостями 1808 року у складі Єлисаветградського повіту напередодні ревізії нараховувалося 368 земельних дач (ДАОО, ф.1, оп. 220, спр.1 (1804), ч.1, арк. 534-561 зв.). Тобто, йдеться лише про їх порівняно незначну частину, що не стосувалася державних поселень, пустопорожніх ділянок, окремих поміщицьких сіл, які не змінили свого статусу тощо. Відповідно не приходиться очікувати необхідної повноти також від отриманих відомостей, які відклалися у справі за результатами проведеної перевірки і стосуються скоріше лише її початкового етапу.

Проте навіть за таких обставин наявні матеріали мають зацікавити дослідників як в частині представленої інформації, так і з огляду на спосіб її отримання. Йдеться насамперед про волості та округи, згадані у відповідних донесеннях, хоча в плані організації управління поселенською мережею, волосний поділ у цей час поширювався виключно на державні поселення*. З запровадженням з 1784 року у повному обсязі повітових установ, передбачених виданими у 1775 році засадами для губернського управління, втратив своє значення також поділ повітів на державні округи, що діяв на території краю з часу утворення тут Єлисаветградської провінції. Але схоже, що ні повітовий суд, ні діючі органи дворянського самоуправління, виявилися неспроможними справитися у стислі терміни з поставленими завданнями. Тому для їх виконання і були залучені волосні управи державних поселень, що зазвичай були досить добре обізнані зі станом справ у навколишніх поміщицьких селах.

*Перші державні волості відповідно до Височайше затвердженої 7 серпня 1797 року доповіді Експедиції державного господарства "О разделении казенных селений на волости и о порядке их внутреннего управления" (ПСЗ-1, т. 24, № 18082) почали діяти на території краю вже на початку 1798 року (ДАХО, ф. 14, оп. 1, спр. 399, арк. 53-62).

**Ведомость Новомиргородской волости о тех владельцах и их селениях,
кои по планам и ведомостям до 6-й ревизии числились**

учиненна июня 27 дня 1812 года

№ по плану	звание дачь и владельцев прежняго именованія и при каких урочищах	число десятин земли		Какие выправки нужны
		удобной	неудобной	
266	деревня Шмитовка майорши Катерины Александровой дочери Шмитовой на левом берегу течения реки Выси	1248	-	помещиком майором Петром Павловым сыном Шмитовым в 6-ю ревизию показано душ 230. Деревня сия именуется как прежде, так и ныне Катериновкою, поселена она на левом берегу течения реки Великой Выси, владеет оную господин Шмит по наследству, доставшемуся от покойного отца его, подполковника Павла Шмита и мачухи Катерины Шмитовой
359	деревня Павловка майора Петра Лария на левом берегу течения реки Великой Выси	206	133	помещиком майором Петром Степановым сыном Ларием в 6-ю ревизию показано душ 34. Деревня сия именуется ныне Антоновкою, поселена на ранговой земле на левом берегу течения реки Великой Выси, владеет оною сам господин майор Петр Ларий
360	пустошь его ж Лария с той же стороны Выси, а показал что под садом имеет	156 20	-	за сию пустошь показал, что оной не имеет. Сия земля состоит на левом берегу течения той же реки Выси, владеет оною сам господин Ларий
355	пустошь ранговая порутчика Ивана Чорбы на левом берегу течения реки Великой Выси	104	-	сия земля состоит в середине земель ротмистра Ильи Булацеля, ныне же употребляется к земле села умершого порутчика Ивана Чорбы Максимовке сенокосом, она земля досталась ему Чорбе по купле от порутчика Василия Ристича, заселения на оной числа душ не имеется, владеет оною жена его Чорбы Катерины Чорбына
164	деревня Павловка прапорщика Павла Константинова сына Вучковича на правом берегу течении реки Малой Выси	624	-	помещикамы майоршею Мариєю Брантовою показано в 6-ю ревизию дворовых 2, крестьянских 14, и с мужем майором Брантом 11, майоршею Елисаветою Эдлеровою 21 и австрийского консулята канцлера Тойклера женою Татьяною 31, а всего 79 душ. Деревня сия именуется не Павловка, а Софиевка, поселена она по обеим сторонам по течению речки Малой Выси, владеют оною самы владельцы: госпожа майорша Брантова с мужем майором Сергеем Ивановым сыном Брантом, майорши Эдлерава и Токлерава по наследству, доставшемуся от отца их, отставного губернского секретаря Павла Константинова сына Вучкова
175	пустошь Патрынова надворного советника Патрына перешедшая по купле майору Степану Ларию при отворшках оврага Оситного	624	-	сия пустошь земли 624 десятины еще до первой ревизии Патреным продана майору Степану Ларию и присовокуплена к земле уже ево, Лария, состоящей на овраге Оситном при деревне его, того оврага по течению на левой стороне заселеной и состоит еще в хлебопашестве пустошью ж, коею и ныне по смерти ево, майора Лария, по наследству владеет племенник ево родной, порутчик Михайла Петров сын Ларий

343	деревня Софиевка прапорщика Вучковича при речки Выси в градской округе Новомиргорода с левой стороны течения речки Выси	-	-	помещиком титулярным советником Филимоном Никитиным в 6-ю ревизию показано душ по двум ревизским сказкам: по 1-й его советника Никитина 11, а 2-й жены его Ульяны Никитыной 16, а всего 27. Деревня сия именуется не Софиевка, а Анастасиевка, поселена оная не с левой, а с правой стороны течения речки Великой Выси, владеет господин титулярный советник Ныкитын по наследству от тестя его, господина губернского секретаря Павла Константинова сына Вучковича, под сею же деревнею по формальному размежеванию показано земли 131 дес. 1324 сажней
289	пустошь капитана Крыты, перешедшая майору Александрову на правом берегу течения речки Парпурной	156	-	сии земли были пустоши, на коих не было никакого заселения, кроме одного хутора для скотоводства, а ныне помещиком господином майором и кавалером Михайлом Федоровым сыном Бабкиным в 6-ю ревизию показано душ по ревизии его господина Бабкина дворовых 6, крестьянских 5 и жены его Анны 32, а всего 43 души и населена деревня, именуемая Новопокровскою, с правой стороны речки Парпурной, владеет сам господин майор и кавалер Бабкин по наследству, доставшемуся за женою, а наследницею умершего коллежского регистратора Егора Иванова сына Александрова,
346	деревня Александрова майора Александрова на левом берегу течения речки Парпурной	224		
361	деревня Александровка тоже майора Александрова на правом берегу речки Великой Выси	189	15	помещицею госпожею майоршею Анною Бабкиною в 6-ю ревизию показано душ 25, деревня сея именуется ныне Габурова, поселена оная с правой стороны течения реки Великой Выси, владеет оною сама госпожа Бабкинова с мужем майором и кавалером Бабкиным
171	деревня Манойловка подполковницы Зверевой по завещанию капитана Крыты по течению реки Малой Выси с правой стороны	1248	-	помещиком майором Феодосием Воропоновым в 6-ю ревизию показано душ 72 и коллежскою асесоршею Аною Цветиновичевою 53, деревня сия имеет настоящее свое название Манойловка, земля под сию деревню как 1248, так и пустошь 52 десятины совокуплена вместе и разделена вышесказанным владельцем майору Воропонову и асесорше Цветиновичевой по равной части. Поселена деревня с правой стороны течения речки Малой Выси, владеют оною сами владельцы майор Воропонов и асесорша Ана Цветиновичева по наследству данному отцу, господина подполковника и кавалера Моисея Михайловича сына Зверева двум дочерям ея асесорши Цветиновичевой и уже умершей майорше Воропоновой с оставшимися от ее наследниками
170	пустошь порутчика Обросимова по купле подполковника и кавалера Моисея Михайлова сына Зверева по течению речки Малой Выси с правой стороны	52		
*	Деревня Константиновка капитанши Маргаричевой на правом берегу течения реки Великой Выси	780	-	Находящимися в военной службе штабс ротмистром Михаилом и Константином Зверевыми показано в 6-ю ревизию душ 137, деревня сия именуется Константиновка, поселена оная с обеих сторон течения речки Великой Выси, владеют оною они господа Михайло и Константин Зверевы по наследству бабки их, уже умершей капитанши Маргаричевой
165	пустошь надворного советника Николая Степанова сына Патрына на правой стороне реки Малой Выси	312	-	сия часть земли состоит в той же округе при реке Малой Висе по течению с правой стороны, смежна с ниже писаною, именуемою Антоновкою, пустошью 260 десятин и при сей части земли на правой стороне речки Выси отдельно на шести десятинах за окопом состоит в заселении деревня Ановка, а не Антоновка, з давного время, земля 312 куплена от майора Величковского, а деревня с ставом и мельницею от капитанши Карачуновой, и в сей деревне по нынешней 6-й ревизии состоит 88 душ

166	пустошь Антоновка его ж Патрына на левом берегу течения реки Малой Выси	260	-	прописанная земля не есть пустошь, а состоит издавна под прописанною деревнею Ановкою в числе заселенной и она состоит на левой же стороне реки Выси, но не 260 десятин, а 409 в которое число зачтены ранговые капитана Карачона, а особо под мельницу и после все совокупно по смежностях зачислены под деревню Ановку уже под заселение
161	деревня Миролубовка майора Булацеля перешедшей по купле прапорщику Якову Эрделию по обе стороны течения речки Свинарки	728		помещик подпоручик Яков Павлов сын Эрделий, жительствующий в Ольвиопольском уезде, объявил, что земля состоящая под сими деревнями при формальном размежевании отошли во оный уезд и о числе душ, показанных в 6-ю ревизию, сказки поданы им, Эрделием, в Ольвиопольскую ревизскую комиссию, то дабы в двойне числиться земля и души не могли, по сеией ведомости показать не хотел
349	деревня Васильевка поручицы Васильевой владеемой поручиком Яковом Эрделием на левом берегу течения речки Свинарки	156		
344	пустошь подпоручика Ивана Григориева сына Воинова на левой стороне оврага Скарбного	20	11	на сей пустоше заселения душ не имеется, кроме состоит один шинковой дом, владеет оною пустошью сам владелец, подпоручик Воинов
290	деревня Фишеровка, перешедшая генерал майору Подгоричанию на правом берегу течения речки Парпурной	26		сия земля 26 и 156 десятин совокуплена в одно место, на коей поселена малая деревня с левой стороны течения речки Парпурной, именуется ныне хутор Высянский, во оной помещиком Егором графом Подгоричанием Петровичем по 6-й ревизии показано душ 16. Владеет сам граф Подгоричаний Петрович по наследству, доставшемуся от генерал майорши графини Подгоричаниной
293	пустошь генерал майора Подгоричания, перешедшая куплею от майора Вукотича на левом берегу речки Парпурной	156		
178	деревня Гребенковка поручицы Перелижебоковой, перешедшая губернскому регистратору Халмкову с правой стороны течения речки Великой Выси	624	-	помещиком ротмистром Ильею Булацелевым в 6-й ревизии показано душ 44. Деревня сия именуется Гребенкова, поселена с правой стороны течения речки Великой Выси, владеет оною сам владелец ротмистр Булацель по купле от прапорщика Дмитрашки Райчича

Волосный голова Яков Миятов
Волостный писарь Козма Галевский

ДАКрО, ф.490, спр.446, арк.25-30.

Ведомость Новомиргородской волости о тех владельцах и их селениях, кои к 6-й ревизии подавали ревизские сказки с наименованием селений

учиненна июня 27 дня 1812 года

Звание селений и владельцев	Число душ по 6-й ревизии	Какие выправки нужны
генерал лейтенантши Катерины Острожской в деревне Мариевки	6	сие число душ показано при сей деревни Мариевки отца ея г-на подполковника Михайла Игнатъева сына Станковича, деревня сия состоит в вершине оврага Свинарной балки
майора Петра Павлова Шмита деревня Катериновка	230	деревня сия поселена на левом берегу течения реки Великой Выси, 1248 десятин земли достались по наследству от покойного отца его, подполковника Павла Шмита; сия ж деревня издавна называлась Катериновкою
майорши Марии Брантовой деревня Софиевка, в оной: дворовых	2	деревня сия именуется издавна Софиевкою, поселена с обох сторон течения речки Малой Выси, под которою земли 624 десятины достались по наследству от отца их губернского секретаря Павла Вучковича
крестьян	14	
мужа ея майора Сергея Бранта	11	
майорши Елисаветы Эдлеровой австрицкого консулята канцлера Токлера жены Татьяны	21	
	31	

майорши Анны Бабкиной деревня Габуровка	25	деревня сия поселена с правой стороны по течению реки Великой Выси, под которой земли удобной 189, а неудобной 15 десятин, деревня сия прежде именовалась Александровкою, досталась по наследству майорши Бабкиной по умертвии первого мужа ея, коллежского регистратора Егора Александрова
майора Михайла Бабкина деревня Новопокровска в одной: дворовых крестьян тож жены его майорши Анны Бабкиной	6 5 32	деревня сия поселена на пустопорожней земли 156-ти и 224-х десятинах с правой стороны по течению речки Парпурной, оная земля досталась по наследству майорши Бабкиной по умертвии первого мужа ея, коллежского регистратора Егора Александрова
ротмистерши Анны Вынницкой. в Анновки дворовых и крестьян	18	сие число душ щитається при трактыре, состоящем при лесе близ города Новомиргорода, но кроме трактыра никакого заселения не имеется
майора Феодосия Воропонова деревня Манойловка, во одной крестьян коллежской асесорши Цветиновичевой полковника Сергея Николазьева во одной деревне Манойловке	72 53 1	деревня сия поселена с правой стороны течения реки Малой Выси, под которою земли удобной 1248 и пустоши присовокуплено 53 десятины. Деревня именуется по прежнему наименованию Манойловкою, досталась по наследству асесорше Цветиновичевой и уже умершей майорши Воропоновой с оставшимися от нее наследниками отца их, господина подполковника и кавалера Моисея Михайлова сына Зверева
штабс ротмистра Михайли и порутчика Константина Зверовых деревня Константиновка	137	деревня сея Константиновка имеет и ныне прежнее свое наименование Константиновкою, поселена с обеих сторон реки Великой Выси, под которою состоит удобной земли 780 десятин. Досталась она им Зверевым по наследству бабки их уже умершей капитанши Маргажичевой
тытулярной советницы Ульяни Никитиной деревня Настасевка во одной деревни мужа ея тытулярного советника Филимона Никитина	16 11	деревня сия Настасиевка имеет и ныне прежнее свое наименование Настасиевкою, поселена с правой стороны течения реки Великой Выси, под которою земли по реформенному размежеванию показано 131 десятина 1324 сажены, досталась по наследству ее, Никитиной, и мужу ее, тытулярному советнику Никитину, от тестя его, губернского секретаря Павла Константинова сына Вучковича
порутчика Егора графа Подгоричания Петровича хутор Высянский	16	хутор сей поселен с левой стороны по течению речки Парпурной, под которым состоит земли удобной 26 и 156, а всего 186 десятин, которая досталась по наследству от умершей генерал майорши графини Подгоричаниной

Волосный голова Яков Миятов
Волостный писарь Козма Галевский

ДАКрО, ф.490, спр.446, арк.31-33 і зв.

Ведомость Елисаветградского уезда Грузчанской волости о владельцах и их селениях, кои по планам и ведомостям до 6-й ревизии числились

учиненна июня дня 1812 года

№ по плану	звание дач и владельцев прежняго именованія и при каких урочищах	удобной	неудобной	кем и сколько в сих прежнего именованія селениях в 6-ю ревизию показанно душ, не называются ли сии селения теперь другими наименованіями, а пустоши остаются ли и ныне пустыми или на них в 6-ю ревизию кем и сколько записанно душ, с каким именованіем деревни, при каких сторонах урочищ поселены и кто как селениями, так и пустошами ныне владеет
	Грузчанской округи			
+	село Овсяниковка майора Андрея Иванова с левой стороны течения речки Грузской	900	-	дочерью его, коллежскою асесоршею Авдотьей Павловскою 95 душ, названий других, кроме Овсяниковка, не имеет, пустошей неимеется, владеет она г-жа Павловская

+	село Кульпинка полковника и кавалера Егора Савельева Стратемировича с правой стороны реки Грузкой	1050	-	внуками его, умершего майора Ивана сыновьями 68 и сыном его майором и кавалером Федором Стратемировичем по нахождении его в городе Єлисаветграде городничим, сколько именно показано душ неизвестно, именуется ли другими именованиями сии участки неизвестно по небытности его, Стратемировича, пустошей неимеется, а владеют 1-м участком внуки его, Стратемировича, до возраста мать их майорша Надежда Стратемировичева, а последним майор Федор Стратемирович
С +	деревня Скоричевка майора Скорича с левой стороны оврага Грузского	624	-	майоршою Надеждою Стратемировичевою 19 душ были поселены на той же стороне оврага, другими наименованиями не именуется, владеет она г-жа Стратемировичева
И +	деревня Ивановка коллежского советника Иванова с обеих сторон урочища Грузкой	888	173	ним, Ивановым, 156 душ, другими именами не называется, пустоши неимеется, а владеет оной же Иванов
К +	деревня Молчановка поручицы Константиновичевой с левой стороны течения реки Сугаклеи Каменоватой	720	-	нею, Константиновичевою, 81 душа, другим наименованием не называется, пустоши неимеется, владеет она же и ныне
В +	село Антоновка майора Лазарева на левом берегу течения реки Сугаклеи Каменоватой	360	-	поручицею Воронинскою, 49 душ, другим званием, кроме Антоновкою, не именуется, пустоши неимеется, владеет она, Воронинская
+	деревня Вышняковка капитана Вышнякова с обеих сторон урочища Сугаклеи Каменоватой в вершине балки	2500	540	ним, г-ном Вышняковым, 120 душ, другими именами не называется, пустоши неимеется, владеет и ныне оной же
М	деревня Михайловка надворного советника Михайловича на правом берегу течения реки Сугаклеи Каменоватой	3150	-	губернскою секретаршею Кириловою, 34 души, другим званием не именуется, пустоши неимеется, а владеет она ж, Кирилова
2 346 Г	деревня Лисакровка, она ж и Добрицкая, бывшего коллежского ассесора, а нынешнего статского советника и кавалера Добрянского, на правом берегу течения реки Сугаклеи Каменоватой	191	7	майором Греченковым, 18 душ, другим наименованием не называется, пустоши неимеется, владеет оной же Греченков
У Д	деревня Назаровка Каменовата прапорщицы Лбовой на левом берегу течения реки Каменоватой	1110	-	наследниками ее штабс капитаншою Марьею Диевскою, 40 душ на 720 десятин земли; надворною советницею Ольгою Ульяновою 50 душ на 720 десятин земли, именуется ее деревня вновь заселена Назаровка и Живых вод, 1-й Диевской, именуется Назаровкою, последнее ж число десятин земли 30 остается за прапорщицею Лбовою, владеют ныне оные ж порознь своими участками
Д	хутор Николаевской прапорщика Лепескина на левом берегу течения реки Сугаклеи Каменоватой	70	-	штабс капитаном Диевским, 3 души, другим именем не называется, владеет он, Диевской
+	деревня Водяна майорши Дебрециниевой с обеих сторон урочища Водяной балки	2238	-	управителем Дзевинским, 144 души, другими именами не называется, пустоши неимеется, остается по смерти ее до отискания наследников под опекуном
Ш	деревня Катериновка подпоручика Дебрециниева на правом берегу течения реки Грузкой	720	-	наследниками умершего генерал майора Шрейдерса, 44 души, других наименований и пустоши неимеется
Б	деревня Кошовенкова, она ж и Васильевка, прапорщика Кошовенкова и сотника Кошовенкова по течению реки Грузкой с обеих сторон	450	-	гг. Андреем и Венедиктом Богдановичами, 37 душ, другими именами не называется, пустоши неимеется, владеют оные нераздельно

Б	деревня Тимофеевка примьер майора Григория Иванова Бутовича с левой стороны течения речки Сугаклеи Каменоватой	1444	-	артиллерии поручником Тимофеем Григорычем Бутовичевым, 164 души, другим именем не называется, пустоши неимеется, владеет оной Тимофей Бутович
Г	деревня Турина артиллерии капитанши Туриной на правом берегу речки Лозоватой Сугаклеи	695	25	штаб лекарем Гезчином, 20 душ, по 6-й ревизии именуется Еленовкою, владеет оной лекарь Гезчин
Высковской округи				
207 Ф	деревня Флоровка помещика прапорщика Степана Флорина с левой стороны течения речки Выси	623 сажней 909	-	ним, помещиком Флорином, 16 душ, да на той же земле и в той деревне за внуками его умершаго ротмистра Флорина детьми прапорщиком Яковом, находящегося в училище Дмитрием и девицею Наталиею Флориновыми, 13 душ, именуется по прежнему, пустоши неимеется
Б 267	сельцо Марьяновка ротмистра Ильи Булацеля по обеих сторон течения речки Выси	2310 сажней 324	-	ним, ротмистром Ильею Булацеловым, крестьян 264, дворовых 11, а всего 275 душ, другого именованя, кроме Марьяновка, неимеется, пустоши неимеется, владеет оной же Булацель
Б 166	деревня Павловка ротмистра Ильи Булацеля на земле, доставшейся в покупке от брата его родного с левой стороны речки Выси	1492	-	ним, ротмистром Булацелем, 24 души, другим названием не именуется, пустоши неимеется, владеет он же, Булацель
Б	деревня Писковата его ж, Булацеля, вновь поселенная на земле, числящейся при сельце Марьяновке по течении речки Виси с правой стороны	-	-	ним, Булацелем, 19 душ, по 6-й ревизии именуется Писковата, владеет он же, Булацель
Б	деревня Гребенкова его ж, Булацеля, на земле, доставшейся в покупке от губернского регистратора Осипа Халмкова, с правой стороны течения речки Выси	560	18	ним, Булацелем, 44 души, именуется Гребенкова, владеет оной же Булацель
П	деревня Михайловка коллежского регистратора Константина и за уряд хорунжего Михайла Палалоговых с левой стороны речки Чорного Ташлика	1640	-	1-м Константином 64, а последним Михайлом Палалоговыми 64 души, другого наименованя, кроме Михайловка, неимеется, владеют оные по половине
П	деревня вышеписанная, участок карнета Григория Палалогова	820	-	ним, карнетом, 62 души показано
К	деревня Захаровка полковницы Устинии Кисликовой с левой стороны речки Донского Ташлика	1800	700	оною помещицею показано 38 душ, другим наименованем не именуется, пустоши неимеется, владеет и ныне она
+ 272 В	деревня Нерубайка майоров Дмитрия и Гаврыла Васильевых с правой стороны речки Семенастой	1440	70	1-м Дмитрием 57, а последним Гаврылом Васильевыми 33 души, другими именами не именуется, пустоши неимеет, владеют оба
+ 2 Б	деревня Барбаровка, она ж и Карловка, Григория Борща Смокины с правой стороны речки Сугаклеи Березнеговатой	1448	93	Григорием Борщем Смокиною, 37 душ, деревня Барбаровка, она ж и Карловка, ныне именуется Григориевка, пустоши неимеется, владеет и ныне оной же
Г	деревня Воляновка генерал майорши Гриненталевои с левой стороны речки Сугаклеи Березнеговатой	700	12	оною генеральшею Гриненталевою, 12 душ, именуется по прежнему Воляновка, пустоши неимеется, владеет и ныне она
Ш	деревня Семеновка помещика Шамотульского с правой стороны речки Сугаклеи Березнеговатой	720	-	оним помещиком Шамотульским, 32 души, именовалась Михайловскою, а ныне по покупке именуется Семеновка, пустоши неимеется, владеет и ныне Шамотульский
Н	деревня Семенаста помещика Гаврыла Борща Смокины с правой стороны речки Семенастой	1080	60	женою его по второму мужу штабс капитаншою Нодгельферовою, 77 душ, именуется по прежнему Семенаста, владеет и ныне она же

К	сельцо Еленовка вновь поселенное порутчика Курдемова с правой стороны речки Сугаклеи Каменоватой при вершине	700	-	порутчиком Курдемовым, 28 душ, другого наименования, кроме нынешнего, при 6-й ревизии Еленовка неимеет, владеет он, Курдемов
К	сельцо Миронишевка, она ж и Косогоровка, инженер прапорщика Косогорова при речки Сугаклеи Каменоватой с правой стороны	1600	-	сыновьями его дворянином Андреем Косогоровым, 47 душ, подпорутчиком Василием – 47, именуется по прежнему, пустоши неимеется, владеют ныне Андреем Косогоров и Василей по половине
+ 2 А	деревня Семенова майора Анастасиева и жены его с левой стороны речки Семеновской	1440	540	майором Анистасиевым, 81 душа, а женою его 9 душ, именуется по прежнему, пустоши неимеется, владеют ныне оба
С	сельцо Ивановка полковницы Марьи Булацеловой, а ныне генерал майорши Скаржинской с обеих сторон речки Чорного Ташлика	4635	-	оной помещицы генерал майорши Скаржинской управляющим именем ее Павлом Добровольским 223, именуется по прежнему, владеет по припорученности он, Добровольский
Канежской округи				
М	деревня Мироновка майорши Мироновой на урочище Дедовой и Сухой балки по левой стороне	1432	-	майоршею Мироновою вписано 105 душ, другими названиями не называется, пустоши неимеется, владеет и ныне она ж
Б	село Владимировка майорши княгини Баратовой с правой стороны Дедовой балки, рек никаких нет, кроме пруда	1229	-	майоршею княгинею Баратовою, 155 душ, другими наименованиями не называется, пустоши неимеется, владеет и ныне она ж
С	деревня генерал майора Ставровича Осиковата с обеих сторон по балке Осиковатой	1816	-	генерал майором Ставровичем, 148 душ, другими наименованиями не называется, пустоши неимеется, владеет и ныне оной же
С	деревня Ивановка майора Селевина с левой стороны оврага Дедовой балки	129	-	сыновьями его подпорутчиками Василием 72 души и Михайлом 67 душ Селевинами, кои души 67 Михайлом с Ивановки вновь поселены по правой стороне Дедовой балки, именуется вновь поселенная деревня Михайловка, другое же наименование Ивановка неимеет, пустоши неимеется, владеет ныне Ивановкою Василей, а Михайловкою – Михайло Селевины
К	село Шпакова майорши Крыжановской на урочище Сухой балки	1350	-	майоршею Крыжановскою, 209 душ, другими наименованиями не называется, пустоши неимеется, владеет и ныне она ж, Крыжановская
Н	деревня Алексеевка порутчика Милодановича на вершине балки Водяной	104	-	порутчиком Милодановичем, 11 душ, другими наименованиями не называется, пустоши неимеется, владеет и ныне он же, Милоданович
Сентовской округи				
С	сельцо Петрова генерала Петра Степановича Стойкова по левой стороне течения речки Ингула	860	85	сыном его штабс капитаном Василием Стойковым, 92 души, другими наименованиями не называется, пустоши неимеется, владеет ныне оной же, Василей Стойков
У	деревня Мариуполь генерал майорши Усковой, доставшаяся ей от отца генерала Стойкова, с правой стороны Ингула			дочью ее генеральшею Елисаветою Усковою, вновь заселенно при 6-й ревизии 20-ю душами, другими же именованиями не называется, владеет она ж, Елисавета Ускова
Л	село Оситняжка подполковника и кавалера Лбова с левой стороны течения речки Ингула, а с правой – речки Крутоярки	1653 2407 сажней	33	подполковником Лбовым, 146, в сем же селе племянниками его подпоручиками Егором и Назаром Лбовыми, 151 душа, другими наименованиями не называется, владеют оные же Лбовы
М	деревня Лозоватка надворного советника Ивана Михайловича с правой стороны течения речки Ингула	1248	-	ним Михайловичем, 140 душ, другими ж наименованиями не называется, владеет ныне по смерти его жена
К	футор Лупулов карнета Федора Кисликова в Лупуловой балке	105	-	карнетом Кисликовым, 19 душ, другими наименованиями не называется, владеет ныне жена его

Плетеноташлицкой округи				
A +	село Александровка умершаго майора Александра, в вершине речки Плетеного Ташлика	1421	53	опекунами за наследницею его, Александра, внуки девицы Екатерины Александровой, 213 душ, другими наименованиями не называется, пустоши неимеется, остается под опекуном
A	село Аникеевка титулярной советницы Аникеевой	1576	-	нею ж, показано 201 душа, другими наименованиями не называется, пустоши неимеется, владеет она ж, Аникеевша
A	деревня Ариповка прапорщицы Ариповой	1440	-	прапорщицею Ариповою 27 и дочью ее штабс капитаншею Поповою в той же деревни 20 душ, другими наименованиями не называется, владеют обе своими участками
Лелековской округи				
C	сельцо Сугакля Каменовата умершаго Бугских войск полкового есаула Сахарева на левом берегу речки Сугаклеи Каменоватой	1000	-	женою его, ныне надворною советницею Рогиленою 25, да на той же земля дочью его Сахарева Авдотьею 25 душ, другими наименованиями не называется, владеют обои своими участками
O	деревня Овсяниковка умершаго полкового квартирмейстера Петра Овсяникова, доставшаяся от него жене его Ефимии на правом берегу речки Сугаклеи Каменоватой	1320	-	сыном их порутчиком Павлом Овсяниковым, 42 души, другими наименованиями не называется, пустошей неимеется, владеет ныне оный же
C	сельцо Созоновка умершаго ротмистра Созонова на балке Березоватой	2000	-	наследниками его Созонова, 89 душ, другими наименованиями не называется, владеют наследники на две части

За отсутствием Головы волостный выборный Аксентей Лопушнян

Волостный писарь Даниила Павловский

ДАКрО, ф.490, спр.446, арк.34-39

Ведомость Елисаветградского уезда волости Аджамской о тех владельцах, кои по 6-й ревизии подавали ревизские сказки с наименованием селений

№ по плану	звание селений и владельцев	число душ по 6-й ревизии	Какие выправки нужны
+ Б	девицы Катерины Александровой в Кончиной крестьян майора Петра Бутовского в Камишеватой	10 156	сих в Аджамской волости не имеется
Б	коллежского асессора Емельяна Белявского в Боляновки		сия деревня била с левой сторонни аврага Лозоватого, називалась Боляновкою, так и ныне он, Белявской, именует, земли при нем имеется доставшейся по покупке пустошей от порутчика Сокольникова 120, капитана Лишевского 120, прапорщика Скринникова 120, а всего 360 десятин, коего Белявского крестьяне до 6-й ревизии учинили побег, ныне ж земля находится без людей во владении
Г + Д	генерал майорши княгини Марьи Голицыной в Зеленой штабс капитана Николая Диевского хутора Николаевского людей жены его Марьи деревни Назаровки людей	90 3 40	сих в Аджамской волости не имеется и где находятся неизвестно
Е	капитана Дмитрия Егорова в Мошорине при деревне Елизаветовке	3	в оного капитана Егорова земли не било, но и ныне не имеется, а жительствоет в селении Мошоринском с прописанными 3-мя душами

+ Э	штабс ротмистра Дмитрея Эскузовича в казенном селении Суботицком		оного Эскузовича ныне земли не имеется, а считается по размежевании за карнетом Георгиевым, душ крестьянских также по 6-й ревизии за ним неимеется, а хотя были по 1795 года ревизии, то проданны надворному советнику Константинову
+ Ж З	прапорщика Ильи Жуковского в Жуковки	2	сих где находятся не известно
Л	14 класа Никиты Зосимовича в Николаевке	11	
М	коллежского секретаря Василия Лукьяновича в Лукьяновычевой	19	
М	штабс капитана Кирила Марьяновича в Марьяновке	3	
М	ротмистра Мартина Марьяновича в Новоселеце	5	
П	порутчици Любовьи Петровой при деревне Вершинопольи	18	сия деревня именовалась прежде, тож и ныне Вершинополье, с правой стороны оврага Малаевого, земли имеется доставшейся по покупке от майора Бибикова бившие пустоши капитана Чебановского 104, Слободской пустоши капитанши Юрьевой 312, от нее ж Юрьевой ранговой 156, капитана Куликовского пустоши 104, на оних же пустошах вновь заселенных деревень неимеется, кроме Вершинополья
П	штабс капитанши Авдотьи Прокоповичевой в Прокофьевки	23	сии 23 души достались ей в приданое от отца ее генерал майора Стойкова без земли, которые поселенни при деревни мужа ее штабс капитана Тимофея Прокоповича к ево 22 душам в Тимофеевки, а не Прокофьевки, под кою имеется земли удобной 312, неудобной 8 десятин при устье по левую сторону Зарудних и по правую Писарской балок, земля ж доставшаяся и помянутие 22 души по наследству от отца ево коллежского асесора Петра Прокоповича
+ С	подпорутчика Андрея Смирнова в Веселой	4	сих где находятся не известно
Т	девици Ульяни Трандафиловой в Добрянки	30	
Ц	коллежской асесорши Анны Цветковичевой в сельце Манциловке	53	
Ч	бивших польских войск хорунжего Филипа Черноухова в Криничеватой при деревне помещика Младинович, а какая деревня и о числе именно Младиновича неизвестно	18	
		3	

Волостный голова Тарапун
Писарь Фесечков

ДАКрО. ф.490. спр.446. арк.40-41.

Ведомость Елисаветградского уезда Аджамской волости о тех владельцах и их селениях, кои по планам и ведомостям до 6-й ревизии числились

№ по плану	звание дачь и владельцев прежняго именованя и при каких урочищах	число десятин земли		Какие выправки нужны
		удобной	неудобной	
40 П С	деревня Богдановка прапорщика Андрея Калинина сына Пятецкого с левой стороны оврага Мордаева	116	4	оная земля досталась по покупке елисаветградскому купцу Тимофею Союдину, которой и ныне владеет, душ же никаких не имеется по 6-й ревизии

50 Н	пустошь Нелюбовка капитана Нелюбова с правой стороны реки Боковеньки	5900	100	сих в Аджамской волосты не имеется
113 С	деревня Степановка ротмистра Садовникова с левой стороны течения реки Сугаклеи Камишеватой	2900	100	
171 З К	деревня Маноиловка подполковницы Зверевой по завещанию капитана Крыты по течению реки Выси с правой стороны	1248		сей деревни и земли в Аджамской волости не имеется и где находится неизвестно
215 Ч П	пустошь ранговая капитана Чебановского	104	-	оние пустоши капитана Чебановского, капитанши Юрьевой и капитана Куликовского поступили во владение по покупке порутчицы Любови Петровой и на оних пустошах вновь заселенных, деревень не имеется, кроме только в означенной деревне Вершинополье по 6-й ревизии 18-ть душ
	пустошь Слободская капитанши Юрьевой с правой стороны оврага Малаевого	312		
216 Ч П	на оних пустошах деревня Вершинное Поле майора Бибикова пустошь ранговая капитана Куликовского с правой стороны оврага Малаевого	104		
243 289 К А	деревня Капитановка прапорщика Турчановского на левой стороне оврага Солтишского пустошь капитана Крыты, перешедшая майору Александрову на правом берегу течения речки Парпурной	156		в Аджамской волосты не имеется
297 С	село Саренково титулярного советника Саринкова по течению реки Ингула с правой стороны	700	140	сих в Аджамской волосты не имеется
299 Б	под сад майора Бороткина с правой стороны течения речки Ингула	10		
322 З	деревня Брайкевечевка подпоручицы Брайкевичевой при овраге Ключниковом и речке Бешке	104		оная земля досталась по покупке Александрийского уезда помещику г-ну карнету Здрохлеву, которой и ныне владеет деревнею, на оной и душ по 6-й ревизии не имеется заселенных
329 в	деревня Андреевка капитана Андреева	104		неизвестно где находится
328 К	деревня Михайловка прапорщика Михаила Федорова сына Колчинского	100	20	оного Колчинского крестьяне отпущены на волю до 6-й ревизии и земля поступила продажею во владение помещику прапорщику Волкову, деревень на оной земли не имеется
330 Л	пустошь Степовая порутчика Федора Иванова сына Сокольниковца	100	20	означение пустоши порутчиком Сокольниковым, каптаном Лишевским и прапорщиком Скринником проданы коллежскому асесору Емельяну Белявскому, на коей земле по неимению в него, Белявского, крестьян, заселенных деревень не имеется
331	пустошь Лозоватая капитана Захария Алексеева сына Лишевского	100	20	
332	пустошь Сухая прапорщика Ивана Данилова сына Скринникова все три при вершинах оврагов Лозоватого и Сухого	100	20	
360	пустошь его ж Лария с той же стороны Выси	156		сей пустоши в Аджамской волости не имеется и где находится неизвестно

Волостной Голова Тарапун
Писарь Фесечков

ДАКРО, ф.490, спр.446, арк.42-43 зв.

Ведомость Єлисаветградського уезду о тех владельцах, кои к 6-й ревизии подавали ревизские сказки с наименованием селений в Цыбулевском волостном правлении

сочиненная июня 16-го дня 1812 года

звание селений и владельцов	число душ по 6-й ревизии	
подпоручика Полидора в слободе Сегедиевки	59	+
капитана Антонова с прапорщиком Андреем Антоновым в Красной Камянки	60	+
титулярного советника Трибинского в Спаской	129	+
коллежского ассесора Доне в Доненой Камянки и брата его капитана Василия	252	+
коллежской советницы Пистойвой [Пестовой] Высоких Боераках	178	+
генерал майора Михайлова в Марьевки	106	+
штабс ротмистра Андросова 41-на и поручика Николая Доне 34-ре в слободе Высоких Боераках, всего	75	+
генерала Ингельгардта [Энгельгардта] в Николаевки	35	+
полкового есаула Щербацкого в деревни Ружичевки	73	+
поручика Дмитрия Цорнова в Литвиновки	17	+
графа Безбородка в деревнях Чернолески, Чутовки и футоре Калиновки	332	+
порутчицы Симичевой в Васовки	75	+

ДАКрО, ф.490, спр.446, арк.44 і зв.

Ведомость Єлисаветградського уезду о тех владельцах и их селениях, кои по планам и ведомостям до 6-й ревизии числились в Цыбулевском волостном правлении

сочиненная июня 16-го дня 1812 года

№ по плану	звание дачь и владельцов прежняго именованя и при каких урочищах	число десятин земли		какие прежде были оным слободам и деревням именованни, так и прежде именуются
		удобной	неудобной	
	деревня Сегедиевка подпоручика Полидора с правой стороны вершины речки Северинки	624	-	+
	деревня Красная Камянка умершего капитана Антонова брата его прапорщика Андрея Антонова с левой стороны вершины речки Северинки	400 377	- -	+
+	деревни Спаской титулярного советника Требынского с левой стороны речки Северинки	1200		доставшаяся по умертви от майора Мажарова
	сельце Донена Каменка коллежского ассесора Ивана Доне в оном же сельце Доненой Камянке брата ево капитана Василия Доне с левой стороны речки Северинки	1248 1260		+
+	в селе Высоких Боераках коллежской советницы Пистойвой [Пестовой] с правой стороны вершины речки Мамайки	1798	147	доставшейся от майорши Грудницкой

+	в деревни Марьевки генерал майора Михайлова с правой стороны вершины речки Мамайки	624	85	
+	в деревни Высоких Боераках штабс ротмистра Андросова да ранговой под тою ж слободою его ж г-на Андросова пустошь в вершине речки Северинки	228 94 300	- - -	+ доставшейся по купчей крепости г-на Требинского с слободы Спаской, она ж и Мажарова
+	деревни генерала Энгельгардта Николаевки на речки Ирклейце в вершине балки Николаевки	168	-	
+	полкового есаула Щербацкого в деревни Ружичевки по правую сторону речки Ирклейца	156	-	
+	в футоре помещика Цорнова Литвиновом по правой стороне Ирклейца	162	-	доставшейся по купчей крепости от капитана Летвинова
	деревны Чутовка, Чернолеска и хутор Калиновка графа Безбородка на правой стороне речки Ингульца и вишедшей из балки Чернолески, Чутовка ж, по левую сторону речки Тонконоговки	4278	-	+
	деревни порутчицы Симичевой Васовки по левой стороне речки Рудой	376		+

ДАКрО, ф.490, спр.446, арк.45-46.

Ведомость Єлисаветградского уезда волости Куцовской о тех владельцах и их селениях, кои по планам и ведомостям до 6-й ревизии числились

июня _ дня 1812 года

№ по плану	звание дачь и владельцев прежняго именованія и при каких урочищах	число десятин земли		какие выправки нужны
		удобной	неудобной	
на плане № неположено	Селения Куцовки под округою состоящие господские владения сельцо Васильевка коллежского ассесора Малчевского с левой стороны течения речки Боковеньки при вершине	2856 1200 ^{сж}	48	заселено оно им же Малчевским по 6-й ревизии и показано 180 душ, называется ныне именованіем прежним Васильевкою и владеет он же, коллежский ассесор Малчевский
№ неимеется	сельцо Марьевско порутчика Малчевского с левой стороны течения речки Боковеньки и балки Даниловой	2930	70	обселено оным же Малчевским, в 6-й ревизии показано 170 душ. Прежде оно село именовалось пустошь Васильевка, а ныне по 6-й ревизии именуется сельцо Николае Марьевско, владеет он, порутчик Малчевский
плана неимеется	деревня Константиновка кадета Михаила Драгомирова	1386	114	обселено прописанным помещиком Драгомировым, в 6-й ревизии показано 5 душ; деревня именуется прежним наименованіем, владеет он же ею и вдова Устинія Козмина, Иван Козма и Кирил Дойбан
+	пустошь Нелюбовка капитана Нелюбова с правой стороны речки Боковеньки	4330 1760 ^{сж}	172	порутчиком Семеном Никорою на оной пустоши по 6-й ревизии показано 9 душ, ныне именуется деревня Константиновка, владеет он, Никора, обще с братом дворянином Георгием Никорою
+	деревня Кушнеревка капитана Николая Лаврова с правой стороны течения речки Боковеньки	1300	200	обселена оным же капитаном Лавровым, показано в 6-й ревизии 12, именована ныне деревнею Боковенька, владеет он же, Лавров

т	деревни Добрянка майора Исидора Трандафилова с левой стороны течения речки Дубровиной и Боковеньки	500	-	внукою его, девицею Ульяною Михайловою Трандафиловою показано в 6-ю ревизию 35 душ. Называется именованием прежним. Владеет она девица Трандафилова
+	деревня Лозоватка майора Пантазия с левой стороны балки Лозоватки	5740	-	оним же Пантазией в 6-ю ревизию показано 40 душ, деревня именуется прежним наименованием, владеет он, Пантазиев
+	деревня Текелиевка полковника и кавалера Текелия с правой стороны речки Боковеньки	2998	36	оним же Текелием показано в 6-ю ревизию 66 душ по прежнему наименованию и владеет он же, Текелий
	деревня Веселовка майорши Елисаветы Дебренадировой с левой стороны течения речки Боковеньки	1500	-	оною Дебренадировою в 6-ю ревизию показано 8 душ, под тем же наименованием и владением состоит сказанная деревня

ДАКрО, ф.490, спр.446, арк.47-48.

Состоящие под округою селения Гуровского владельцы и селения их

№ по плану	звание дачь и владельцев прежняго именованя и при каких урочищах	удобной	неудобной	какие выправки нужны
+	деревня Федоровка порутчика Федора Берманского с левой стороны течения речки Боковеньки при вершине	950	50	оним Берманским в 6-ю ревизию показано 18 душ под тем же именованием и владением Берманского
+	деревня Степановка карнета Василия Мордовского с правой стороны речки Боковеньки	600	50	оним Мордовским в 6-ю ревизию показано 8 душ, состоит под тем же именованием и владельцем
+	сельцо Александровка коллежского регистратора Корнилиуса с правой стороны речки Боковеньки	1000	65	в числе показанной земли 500 десятин с правой стороны речки Боковеньки покупке от помещиков Александрийского уезда коллежского регистратора Корнилиуса, а последняя от порутчика Берманского
+	сельцо Катериновка помещика капитана Кузмина с правой стороны оврага Очеретяного	900	-	капитана Кузмина прежнего именованя сельцо Катериновка, по 6-й ревизии показано душ 28, земля досталась по купле от помещиков карнета Мордовского и дворянина Мити
+	сельцо Федоровка надворного советника Петра Щорбы с правой стороны речки Боковеньки да по левую сторону состоит под тем же именованием	4914 300	300 -	1-я по правую сторону собственная по прежнему именованию, а 2-я досталась по купке от брата его, порутчика Михаила Чорбы, по 6-й ревизии показано душ 209
+	сельцо Суперечена штабс капитанши Анастасии Жигитевой и сестры ее малолетной Дарии Якшевичевой с правой стороны течения речки Ингульца	1450	50	оною же владельчицею поселена по течению реки Ингульца, по сей 6-й ревизии показано душ 28, да мужа ее штабс капитана Жигитя переведенных из Александрийского уезда крестьян 38 душ, именуется по прежним званиям и владеют оной прописанные владельцы
+	села Моисеевка карнета Добровольского по правую сторону течения реки Ингульца	2900	100	доставшееся владение земли по купле от майорши Радивоевички, по 6-й ревизии показано 124 души, именуется тож Моисеевкою
+	его ж, Добровольского, сельцо Новомихайловка, она ж ныне и Царев Курган с правой же стороны реки Ингульца	5900	100	досталась от генерал майорши Давидовой в покупке, по 6-й ревизии показано душ 149, госпожи ж Давидовой та земля досталась 6000 десятин от гвардии порутчика Протасова, а по размежевании последнему именуется Матроновкою 3000 десятин

+	помещика Степана ж Добровольского село Грузкое при речки Боковой с левой стороны в устьи балки Грузкой	1220	80	досталась от наследника майорши Радиоевичевой капитана Радиоевича, по 6-й ревизии показано 25 душ, именуется по прежнему именованию
+	его ж Добровольского жены Василисы деревня Подмельничная при устьи речки Боковой с правой стороны и реки Ингульца с правой же стороны	750	-	именуется ныне Подмельничною под числом, показанным при селе Мойсеевке 124 душ, под тем же владением
+	помещика коллежского регистратора Данила Добровольского сельцо Даниловка с правой стороны речки Боковой	3000	29	достались по купле от родного брата поручика Алексея Добровольского, крестьян по 6-й ревизии показано 29 душ, именуется темже названием
+	сельцо Малая Скельоватка штабс ротмистра Бутовского с правой стороны реки Ингульца	700	50	досталась по купле от майора Золотарева, показано по 6-й ревизии 10 душ под прежним именованим и владением
+	деревня Марьяновка помещиков ротмистра Наркиса и капитана Кирила Марьяновичевых с правой стороны речки Ингульца при урочище Чубином Кибле	700	50	заселена по купле от майора Золотарева показанными Марьяновичами и по 6-й ревизии показано 8 душ под тем же именованим и владением
+	сельцо Настасиевка штабс ротмистрши Анастасии Коптьевой с правой стороны речки Боковой	750	-	заселена по наследству отца ее провинциального секретаря Попова, по 6-й ревизии показано 17 душ
+	сельцо Золотаревой, госпожи майорши, именуемое Владимировское	506	-	досталось по наследству умершего отца ее провинциального секретаря Попова, именуется по прежнему под ее владением, по 6-й ревизии 16 душ
+	ротмистрши Соломиной сельцо Анновка по течению речки Боковеньки с левой стороны и титулярного советника Аврамова сельцо Григорьевка по течению речки Боковеньки: с правой сторонв с левой	3000 1500	- -	заселено и доставшееся от отца ее, титулярного советника Аврамова, по 6-й ревизии 12 душ. Земля не отчислена еще от отца ее, сказанного советника, у коего числится по 6-й ревизии душ 108, ему досталась от полковника Протасова
+	село Софеевка ассесора Лутковского и деревнях Христофоровки и Филиповки Софеевка с правой стороны речки Боковеньки Христофоровка ж и Филиповка с левой стороны оной же речки	14000	3000	Досталась по купке от генерал лейтенантши Софии Гейкиной, по 6-й ревизии 381, под теми ж именованими
+	сельцо Секретаровка губернского секретаря Харченкова при балки Водяной по обеи стороны	1502		досталась по купле от прапорщика Долинского в 1794 году, именовалась прежде Ивановкою, а ныне Секретаровкою, по 6-й ревизии 63 души показано
+	сельцо Можаровка прапорщика Степана Долинского с правой стороны течения речки Боковой его ж, Долинского, в Скелеватке с правой стороны оной же речки	340 150	100 -	Достались по купле от поручика Михайлы Чорбы, именуемые теми ж прозваниями, по 6-й ревизии показано душ в двух деревнях: 150 душ
+	сельцо Богоблагодатное коллежского регистратора Попова с правой стороны течения речки Боковой	994	-	досталась по наследству от отца его, провинциального секретаря Попова, по 6-й ревизии душ 39 темже именованим
Устиновской округи				
+	деревня Седневка умершего коллежского советника Седнева наследников с левой стороны реки Ингула	5000	-	коллежского советника Седнева наследниками показано по 6-й ревизии душ 242 под прежним названием

+	деревня Требиновка подкомория Требинского с левой стороны речки Березовки	12000	-	подкомория Требинского показано по 6-й ревизии душ 57, именуется попережнему
+	деревня Божадаевка майора Юзифовича и брата его по обе стороны речки Висуни	1500	-	майором Юзифовичем показано по 6-й ревизии душ 12, деревня именуется попережнему
+	деревня Даниловка прапорщика Мулявы с правой сторны речки Висуни	15000	-	сим прапорщиком показано по 6-й ревизии душ 18, деревня имянуется прежним названием
+	деревня Звенигородка сотника Звенигородского по обе стороны речки Висуни	1500	-	сим сотником показано по 6-й ревизии душ 11, именуется деревня по прежнему
+	деревня Тулубьева умершого майора Тулубьева с левой стороны течения речки Березовки	1500	-	женою его показано по 6-й ревизии душ " _", именуется деревня по прежнему
+	деревня Золотаревка капитана Золотарева и сына его штабс капитана Золотарева с правой стороны речки Березовки	2300	-	сими Золотаревыми показано по 6-й ревизии душ по 15-ти, всего 30, именуется деревня по прежнему, из оной земли отдано за дочерью прапорщику Цыбульскому – 700 десятин
+	деревня Завадовка шляхтича Завадского	1300	200	шляхтичем Завадским в 6-ю ревизию показано душ 19, именуется деревня по прежнему названию
+	деревня Сонцовка титулярного советника Требинского с левой стороны речки Березовки	11800	-	оним Требинским показано по 6-й ревизии 194, именуется деревня по прежнему названию, досталась по купле 1810 года от князя Сонцова
округи Ингульской				
+	деревня Дониневка капитана Донина с левой стороны реки Ингула	4000	500	помещиком капитаном Дониным показано в 6-ю ревизию 110 душ, сия деревня называется с начала заселения ее, Донеевки, с левой стороны реки Ингула, пустоши неимеется, ныне владеет означенной капитан Илья Донин
+	деревня Инжинеровка порутчика Горбаненкова с правой стороны реки Ингула	1805	1270	оною деревнею владеет ныне порутчица Горбаненкова и показано по 6-й ревизии 17 душ, с начала заселения деревня именуется Инжереровкою с правой стороны реки Ингула и при устьи оврага Шатравина, пустошей неимеется, под владением оной Горбаненковой
+	деревня Татьяновка порутчика Сагатовского с левой стороны реки Ингула	500	-	вновь поселяемая деревня Татьяновка, показано в 6-ю ревизию 7 душ тем же именованием называется и во владении Сагатовского
+	деревня Славинская ротмистра Славинского с правой стороны реки Ингула	1468	138	оним Славинским показано в 6-ю ревизию 19 душ, деревня сия именуется по новому званию Богдановкою – под оним же владельцем
+	деревня Терноватка подполковницы Анисимовой с правой стороны реки Ингула	2481	-	оною помещицею Анисимовою показано в 6-ю ревизию 46 душ, да сыном ее карнетом Гензелием 35 душ, деревня именуется по прежнему названию, пустоши неимеется, владеет той же помещица
+	деревня Лозоватка Елисаверградского купца Дикова с левой стороны реки Ингула	3388	-	сказаным купцом Диковым показано в 6-ю ревизию 85 душ, прежде сия деревня именовалась Лозоваткою, доставшаяся по купле от полкового писаря Анисимова, ныне владеет он, Диков, и ныне тож
+	селение Коротюк с пустошью Бузовою майора Перепелицына по обоим сторонам реки Ингула	7600	296	оним помещиком показано в 6-ю ревизию 141 душа, селение именуется по первому названию Коротюк, пустошь незаселена, ныне владеет означенной Перепелицын

по плану № 1 +	селение Алексеевка надворного советника Кирьякова с левой стороны речки Сугаклеи Камышеватой	7000	-	оным помещиком показано в 6-ю ревизию 320 душ, селение именуется попрежнему, доставшееся по купле от полковника Кодянки [Родзянки], ныне владеет оной Кирьяков
+	деревня Степановка порутчика Стойкова с правой стороны реки Ингула	2455	46	прежнего именованія деревня Кузминцова, оным порутчиком показано в 6-ю ревизию 30 душ, по нынешнему названію Стойкова, доставшаяся по уступной от отца его, майора Стойкова, ныне владеет порутчик Стойков
+	деревня Ульяновка надворной советницы Михайловичевой с левой стороны реки Ингула	1115	-	оная деревня ныне по прежнему именованію, показано по 6-й ревизии душ 44, досталася по купле от сестры майорши Усковой при реки Ингуле и Сугаклеи Камышеватой, владеет оною означенная Михайловичева
+	деревня Лефросиновка капитана Муравского с левой стороны речки Березовки	475	25	капитаном Муравским показано в 6-ю ревизию 12 душ по прежнему ее названію Лефросиновка, поселена на купленной от помещика прапорщика Лупулова, пустошей неимеется, владеет ныне Муравский
+	деревня Степановка Ворникова, Бижиция и Драгомирова	1027	-	оными дворянами показано в 6-ю ревизию 57 душ, деревня по прежнему названію, пустоши неимеются, ныне владеют означенные дворяне
+	пустошь порутчицы Анастасии Снурчевской	475	25	оной Снурчевскою показано в 6-ю ревизию 2 души, доставшаяся по купле от прапорщика Лупулова, пустошь не заселена, почему и названіе неизвестно, ныне Снурчевская владеет
+	деревня Монастирищи помещика порутчика Лупулова с левой стороны речки Березовки	675	50	оным Лупуловым показано в 6-ю ревизию 5 душ, названіе оной деревни сначала заселения, доставшаяся по наследству отца его, прапорщика Лупулова, пустоши неимеются, он же, Лупулов, владеет
+	деревня Марфовка помещицы прапорщицы Лупуловой при Водяной балки	300	-	оною Лупуловою показано в 6-ю ревизию 9 душ, населена ею же, Лупуловою, на купленной от прапорщика Лупулова земле при Водяной балки, пустоши неимеются, владеет оная ж Лупулова
+	деревня Алексеевка прапорщика Паладия с правой стороны речки Березовки	1000	-	оным Паладием показано в 6-ю ревизию 46 душ, названіе деревни с начала заселения – Алексеевкою, доставшаяся по купле от майора Жижича [Жигитя], пустошь незаселена, владеет и ныне он, Паладій
+	пустошь на балки Лепкаловой	750	-	
+	штабс капитана Платановича и жены его Марии	660	-	оным Платановичем показано в 6-ю ревизию 15 душ, владение сие доставшееся по духовному и уступному завещанію от прапорщика Паладия, под тем же именованіем и владеніем
+	деревня Тапольна городского секретаря Панютина с левой стороны речки Березовки	1500	-	оного Панютина женою показано в 6-ю ревизию 23 души, доставшаяся по купле от прапорщика Паладия с начала заселения Табольною, пустошей неимеется, владеет жена Панютина с наследниками
+	деревня Керстьевка порутчика Керстина с правой стороны речки Березовки	1541	30	оным Керстиным показано в 6-ю ревизию 41 душа, названіе деревни прежнее, ко оному числу перечисляются Золотоношского повета футора Гайворонщина купленные 62 души, пустошей неимеется, ныне владеет означенной Керстин
округи Губовской				
+	деревня Пустополь статской советницы баронши Борковой с левой стороны речки Сугаклеи, с правой именовались Еленовкою	2950	200	оною помещицею Барковою показано по 6-й ревизии душ 83, оная деревня именуется ныне Пустополь /:по прежнему:/, во владении оной же помещицы

+	селение Компанеевка майора Титова, с левой стороны течения речки Сугаклеи Камышеватой	2975	107	оным помещиком Титовым показано по 6-й ревизии 130 душ, деревня именованная первого, ис числа ж показанной земли дано в приданное дочери его Градовской 500 десятин, которая еще неотмежевана при урочище Кременоватой балки, на которой сделано поселение, ныне по 6-й ревизии 13 душ за ней, Градовскою, числимые
+	село Камышеватое помещика майора Петра Бутовского с правой стороны речки Сугаклеи Камышеватой	4288	212	оным помещиком показано по 6-й ревизии 156 душ, сии души и земля достались по купли от титулярного советника Максима Требинского 1811 года; состоит под прежним именованием и владельцем
+	деревня Долиновка помещика шляхтича Павла Дроботковского с левой стороны речки Сугаклеи Камышеватой	1500	81	оным Дроботковским показано по 6-й ревизии душ 54, досталась земля от майора Милонина, называется темже именованием и владельцем
+	деревня Комышевата купца 2-й гильдии Рогалева	4500	-	оная деревня и земля досталась Складарю от майора Беренца, а по купле ныне владеет 2-й гильдии купец Рогалев, по 6-й ревизии показано 80 душ
+	деревня бывшая Елитовка, ныне именуемая Марьяновка полковой есаульши Новиковой – с левой стороны речки Вшивой	300	220	оная земля досталась полковой есаульши за дочерью ее, а его Марьяновича женою, часть в приданное, а часть по купли, совместно оною владеют с помещиком Зеленым, с которым еще неразмежевана, по 6-й ревизии показано Марьяновичевым 26 душ, да Новиковой 8
+	деревня Козеревка 1-й гильдии купца Логунова с левой стороны реки Ингула			оная земля досталась от помещика Нелюбова по купле, показано по 6-й ревизии 8 душ и владеет ныне 1-й гильдии купец Логунов, деревня именуется темже названием
+	деревня Сасовка генерал майора и кавалера Орлова с правой стороны речки Вшивой			как объявленной слободы прикащик об земли несведущ, равно и о числе душ, и докладывал о сем чрез главного управителя господину генералу – и получил на оной резолюцию, что за все владение им, господином Орловым, доставлено будет от экономии по форме ведомость
округи Калиновской				
+	сельцо Поповка порутчика Ефима Саренкова по правую сторону реки Ингула да по левую сторону оной же реки	240 118	18 13	досталась по купле от секунд майора Черникова под прежним именованием и показано по 6-й ревизии 38 душ
+	сельцо Раздолье секретаря Осипа Фисунова с правой стороны речки Сугаклеи Камышеватой	1250	-	оным помещиком показано по 6-й ревизии 45 душ, земля досталась по наследству и по покупки в майорши Титовой, называется темже именованием, владеет он же, Фисунов
+	деревня Широкая Балка наследников умершего порутчика Хаяновского с правой стороны речки Комишеватой			досталась по купле от госпожи майорши Странбирши, по 6-й ревизии показано 56 душ, земли десятин по неучиненному размежеванию числа десятин узнать невозможно
+	деревня Савичевка дворянки Анны Навротской с правой стороны речки Сугаклеи Камышеватой			оною помещицею неучинено надлежащего о имени объяснения в разсуждении нерешения раздела, а по выправке имеет оная доставить прямо в суд сведение
+	слобода Красновершка капитана Фидота Складаревича и брата его унтер афицера с правой стороны речки Сугаклеи Камышеватой при вершине	2805	75	оними помещиками показано по 6-й ревизии 74 души, деревня под прежним именованием, владеют они ж, Складаревичи
+	слобода Федоровка подполковника Василия Бородкина с двумя братьями с правой стороны балки Федоровой	2600	140 160	досталась по наследству покойного дяди Федора Бородкина 1810 года, прежнего именованная, по 6-й ревизии 96 душ под теми ж владельцами

округи Покровской				
	село Лозоватка поручика Івана Бережинського з правої сторони течення оврага Лозоватки	1631	-	як раніше так і нині називається село Лозоватка, душ по 6-й ревізії числиться за женою поручика Бережинського Агафією 20, за синами: підполковником Васи́лем Бережинским 19, штабс-ротмістром Іваном Бережинским 20
	село Поповка поручика Венедикта Богдановича з лівої сторони оврага Лозоватки	720	-	як раніше, так і нині називається село Поповка, душ по 6-й ревізії за ним, Богдановичем записано 17, ім'я досталося по спадщині померлої секретарши Поповой

ДАКрО, ф.490, спр.446, арк.48-54 і зв.

СПАДЩИНА

Стаття Скальковського Апполона «Єврейський полон в Запорозжжі в 1770-1772 р.р.»

В недавно добытих мною обрывках архива «последней» Сечи Запорозжской, я среди тысячи бумаг, вполне истлевших и по неволе преданных мною огню, отыскал еще много довольно любопытных документов, особенно: о гайдамаках, о войне, 1769 – 1774 годов, о сношениях Запорозжья с крымскими и ногайскими татарами, о торговле с Очаковым и Польшей и проч. Между ними нашёл я довольно любопытную переписку о «Еврейском плене в Запорозжье», которой желаю поделиться с читателями «Киевской Старины».

Во время достославной Румянцевской компании против турок и татар (1769 – 1774 г.), послан был, по воле главнокомандующего, один отряд запорожских казаков на лодках, под командою храброго войскового старшины *Данилы Третьяка*, к устьям Днепра и Буга, для поисков против неприятеля, особенно близ Очакова и Кинбурна. Эта «Низовая команда» или «Пехота», во время вылазки и преследования татар по берегу, захватила в ногайских степях, в октябре 1770 года, часть табора крымского хана Крым-Гирея и в нем пленных волохов и евреев, всего 673 души. Вероятно это был «ясыр», добытый татарами за Днестром, или в польских пределах, который они вели в Крым, на продажу туркам. В числе пленных было более 100 евреев с женами и детьми.

Походный Кош, получив о том известие, приказал: «кодацкому полковнику *Блакитному* «пригнанных» на Запорозжье кущовским атаманом *Максимом Ротом* пленных принять и разместить в селении Паланки и ждать дальнейших приказов. Но тут явился весьма щекотливый вопрос: кто и чем будет кормить пленных? ибо еще прежде сего было приведено в Запорозжье 1,300 волохов, освобожденных тоже из татарского плена, во время поисков близ Очакова. На счет христиан дело обошлось просто: им дозволено было оставаться в запорожских пределах или-же удалиться за Днепр, в малороссийские селения¹. Вслед за сим от кошеваго с походного Коша приказано: «так как повалено было, чтобы волохов распустить, а жидов от громады годовать, а иначе они все с голоду сгинуть, то полковнику кодацкому этому жидовскому народу харчевые припасы от поспольства отпустить с запиской, сколько, какого числа, яких харчей или на то денег дано будет?» Из документов видно, что для прокормления жидов выдано проса 61 четверть, ценою на 152 руб., и 58 четвертей муки.

Но евреи 25 октября просили кошевое начальство: что так как они, подобно волохам, не могут оставаться на жительство в запорожских пределах, а нуждаясь в продовольствии, отягощают кодацкую громаду, то чтобы их часть отпустили в Польшу для добычи денег на «выкуп» их из плена. Кош дал приказ войсковому старшине Третьяку, как собственнику ясыра: «учинить в команде своей о вышеписанном *консилиуме* (совещание) и как у вас о сем положено будет, прислать к нам рапорты» Третьяк не медля отвечает, что по определению всей *пехоты* (т. е. лодочной команды) решено: отпустить 6-ть жидов в Польшу для собрания денег на выкуп и для их конвоя назначен товарищ кущевскаго куреня *Роман Пашковский*. Ордер походного Коша так любопытен, что мы списываем его буквально:

Г. полковнику кодацкому, Стефану Блакитному².

«При определенных из Коша войска низоваго казаках, имеете вы отбитых пехотною запорожскою командою, при разбитии ханского обоза и это ясыра, под Кинбургом жидов, если они находятся все в Новом Кодаке, собрав, выбрать из них шесть человек таких, которых-бы здесь оставались жены и дети, либо родственники, а паче отцы, отпустить их, с посылающимся при сем свидетельством, польской области в разные места, к их родственникам, за конвоем сих казаков, для собрания договоренных ими за содержание себе в харчах и одеянии, также и на выкуп 8,000 руб. денежной суммы, па пять месяцев, с тем им объявлением, что если они тех денег в показанный срок не выстарчат (не доставят), то оставшиеся в Кодаке жиды и все их родство имеют окрещены быть и по неволе, или самой смерти преданы будут, без всякого пощадения, непременно».

«13 ноября 1770 г.»

¹ Мы полагаем, что эти волохи и молдаване были осадчими, т. е. основателями селения «Волосские Хутора», в 20 верстах от Екатеринослава.

² Блакитный (blekitny, с польского) голубой.

Но не смотря на упомянутый «консилиум» запорожской пехоты и мудрый ордер походного Коша, случилось препятствие (цирконстанціе, как сказано в бумаге)³, какого наше «товариство» вовсе не ожидало. Евреи лишь только достигли польского рубежа, то нашли там покровителей поляков, которые посоветовали им прежде уплаты денег обратиться «с слезным письмом» в главную квартиру армии, бывшую в Яссах. И главнокомандующий, граф Румянцев, послал в Кош следующий ордер:

«Жители польского местечка Янова, жида, здесь объявили, что взяты они командою войска запорожского во время разбития ханского обозу, при городе Кинбурне, и отпущены от вас с сроком в Польшу для сбора денег на выкуп себя и других жидов из плену, и что, не находя себя в состоянии собрать назначенную вами сумму, возвратиться опасаются. Я потому рекомендую вам прислать ко мне без замедления рапорт: сей сбор денег на выкуп по собственному ли вашему благопризнанию определен, или в сходстве данного какова-либо о том от вышнего начальства повеления?»

Граф Румянцев.

«Яссы, февраля 26 дня 1771 года.

На это Кош отвечал, что запорожская пехота с боя взяла часть обоза крымского хана и в ней бывших пленных волохов и жидов, и о своем подвиге донесла главному своему командиру графу Панину. Евреи, зная наши обычаи (воспрещение оставаться в Запорожье), пожелали свободы и сами предложили выкуп. Войско согласилось и послало избранных ими депутатов в Польшу с конвоем. 30-го апреля они уже были в местечке Смелой (Киевской губ.), где евреи уже имели и деньги. Кош просит, следственно, из уважения к службе пехоты и в поощрение новых поисков над неприятелем, утвердить эту сделку, тем более, что запорожские селения содержали и кормили евреев в течении нескольких месяцев.

Но Румянцев не удовольствовался этим ответом, и еще раз писал кошевому начальству:

«Получа ваш рапорт под № 728 на мой посланной к вам ордер, и не видел в нем того, чтобы давало вам право освобождать пленных за выкуп, как сие вы чините с жидами, за коими я к вам писал, хотел я вам тут изъяснить ту причину, по которой я вхожу в сие дело. По военному общему праву, пленник взятый оружием принадлежит своею особою всегда государю; следственно и свобода его не зависит от партикулярной воли воина, а найпаче в продолжение еще войны. Но если ваше войско исключительный имеет для себя закон, или древний обычай, позволяющие вам поступать иначе; я о том не ведая, нахожу однако за прилично припомнать вам, чтобы вы сие чинили, доложась настоящему своему командиру; а в прочем, в отдаче по условию денег выпущенными жидами, а воспрещения не прикажу чинить.

Граф Румянцев.

9-го мая 1771 года.

Из главной квартиры. Город Яссы.

Вскоре является и от самых евреев из форпоста Семлика⁴ всенижайшее донесение:

Его ясновельможности пану Кошевому.

«По нынешним печальным военным обстоятельствам павшие в полон сродственники наши, жида, содержатся в селениях принадлежащих войску команды вашей ясновельможности и по причине не в состоянии заплатить потребное число выкупных денег, и по ныне не выпущены, о которых всенижайшие прошения приносим вашей ясновельможности. Мы по нашей бедности и нищете, с собранными 600 рублями, для заплату за тех наших сродственников, сюда к Семлицыну форпосту прибыли, но нам пропуску чинить не могут здешние командиры⁵, того ради мы нижайшие рабы вашей ясновельможности, всенижайше падши к ногам вашим, слезно молим: чтобы на нашу крайнюю нищету взирая, по своему везде славившемуся великодушию, тех наших сродственников приказали на наш кошт с поверенным атаманом сюда к Семлицыну форпосту доставить, для получения от нас вышешоказанных 600 руб. денег, да привезенного для высокой вашей персоны 40 аршин кармазинного тонкого сукна; для чего и посылаем при сем нарочного от себя человека, с

³ Забавно читать в казачьих письмах латинские слова: консилиум (consilium, совет) и цирконстанция (circumstantio, случай); вероятно, писарями были учившиеся в академии или поляки, сделавшиеся запорожцами.

⁴ В Ново-Сербии, т.е. в елисаветградском уезде херсон. губ., на р. Выси, близ Ново-Архангельска.

⁵ Ново-сербское военное начальство.

прошением нашим и с приложением письма его высокого сиятельства, графа-фельдмаршала П. А. Румянцева о тех наших однородных.

Вашей ясновельможности нижайшие рабы (подписи по-еврейски).

Ноября 10. 1771 г.

Присланное евреями письмо графа Румянцева было следующее:

Государь мой, Петр Иванович.

Обыватели польского местечка Янова и других, жиды, принесли вторичное прошение о освобождении взятых войском запорожским их однородцов, удержанных по сие время в селениях войску принадлежащих, по той токмо причине, что назначенного выкупа восьми тысяч рублей не могли собрать по крайней нищете своей. Надеюсь на известное мне ваше благоразсуждение, прошу вас, государь мой, приказать их освободить, ибо, положим, хотя-бы и было обыкновение брать с пленных за выкуп деньги; но в уважении крайнего не состояния их выплатить требуемое количество денег, надлежит показать человеколюбие над сими бедными людьми, кои, сидя в неволе, лишены всех к тому способов: а однородцы их, пребывая в Польше, от войны и болезней обнищавшиеся, о исправлении своем стараясь, конечно пособить им не могут.

Пребываю в прочем с моим истинным вам почтением, государь мой, вашим покорным слугою
Граф Румянцев.

Октября 1771 года.

Получив хотя любезное, но и точное приказание, Кош собрал сходку для решения этого дела и вот что было определено:

«1771 года декабря 7, атаманы куренные и казаки да старшины войсковые, будучи на сходке, приговорили: чтобы взявши 600 руб. денег, жидов отпустить, ибо и граф Румянцев неоднократно пишет в Кош». Так окончилось это любопытное дело: 14 января 1772 года, Кош удостоил и жидов следующим своим ответом:

Жидам Самуилу Марковичу, Марку Лазаревичу и Мошку Осиповичу.

«При донесении вашем посланные 600 руб. деньги⁶ и сукно чрез наших нарочных казаков: *Ивана Щоку* и *Данила Заволоку* получены тут исправно, а родственники ваши жиды, находившиеся в здешних местах, при сем к вам отправляются. А для охранения их в пути и препровождения до Семлицкаго форпосту здешних войсковых три человека определено».

А вот и финал: кодацкий полковник Гаврило Попович 20 января 1772 года донес Кошу, что на десяти повозках, нанятых евреями по 8 злотых за всякую, доставлено в Семлик, т. е. на польский рубеж 77 евреев, с детьми и женами.

В заключение приводим благодарственное письмо евреев, писанное 15 февраля 1772 года из Умани:

«За освобождение нашего рода жидов, до границ Семлицкаго форпоста, без приключения и ни от кого никакой обиды, благополучно препровожденных, и за такое вашей ясновельможности милосердие и не оставление рода нашего приносим всепокорнейшую и нелицемерную нашу со всякою учтивостью и старшинам и всему войску запорожскому благодарность. Да и впредь ясновельможность вашу всенижайше упрашиваем, если, по воле всемилосердного Бога, еще под случай наш род в запорожское низовое войско попадетя, не оставлять... Те-же евреи, под покровительством ново-сербского майора Павла Эрдели, достигли Умани, где мы достали, и в презент вашему ясновельможности посылаем 8 голов сахару, и просим оный принять и себе в здоровье употреблять».

А. Скальковский.

Киевская старина. – 1884. – Т. 8 (январь). – С. 159-165.

⁶ «Серебряною монетою», прибавлено, а в Сечь даже царское жалованье выдавалось медными деньгами.

Упорядник О. Пасічняк, м. Кропивницький

Літопис Вознесенської церкви села Петрове священника Антонія Манжелея

*Помыслихъ дни первыя, и лѣта
вѣчная помянухъ, и поучахся.
(Псал. 76, 6).*

Немного времени прошло отъ существованія села Петрова, а отъ построенія въ немъ церкви еще менѣе, но уже и теперь затруднительно собрать точныя свѣдѣнія о дѣятеляхъ, перво наперво трудившихся при образованіи села и устроеніи въ немъ церкви.

Изъ историческихъ документовъ мы имѣемъ двѣ грамоты: 1-я выдана Никифоромъ, архієпископомъ Херсонскимъ и Славенскимъ, вмѣстѣ съ Антиминсомъ, 1780 года, Марта 27 дня; 2-я – Аѳанасіємъ, епископомъ Новомиргородскимъ и Днѣпровскимъ, 1800 г. Іюля 18 дня. Кромѣ этихъ, важныхъ впрочемъ для нашего дѣла, документовъ, мы можемъ воспользоваться рассказами 100 лѣтняго старика, кореннаго жителя села Петрова, Елевферія Свиностриги.

Первымъ насельникомъ мѣста, на которомъ теперь находится село Петрово, былъ выходець изъ Запорожья, козакъ Петръ (по фамиліи неизвѣстный).

Въ пустынно-дикомъ, но тѣмъ неменѣе роскошномъ уголку вдоль берега быстрой, глубокой и рыбной рѣчки Ингульца, мало по малу начали селиться и другіе выходцы изъ того же Запорожья, въ числѣ первыхъ изъ нихъ было и семейство старика, рассказами котораго мы пользуемся.

Указать съ точностію годъ, когда поселились первые насельники села, не можемъ; но вѣроятно вскорѣ послѣ основанія крѣпости св. Елисаветы, когда само правительство заботилось, чтобы заселить мѣста вокругъ крѣпости, т. е. въ половинѣ или около XVIII стол. Послѣднее тѣмъ вѣроятнѣе предполагать, что уже въ 1780 году была построена церковь, когда слѣдовательно домохозяевъ было уже не мало.

Главнымъ строителемъ церкви былъ нѣкто козакъ Глоба и его сотрудиномъ священникъ Максимъ Краснопольскій. Въ новопостроенную церковь выданъ былъ Антиминсъ съ грамотою на имя свящ. Максима Краснопольскаго. Вотъ подлинный текстъ ея:

Божією Милостію
Смирный Никифоръ
архієпископъ
Славенскій и Херсонскій.

«По благодати, дару же и власти всесвятаго и животворящего Духа, даннѣй намъ отъ Архієрея великаго, прошедшего небеса, Христа Спасителя міра, чрезъ святыя Апостолы и ихъ намѣстники, пастыри и учителя церковныя, другъ друго приємно; а по доношенію Славянскаго духовнаго Правленія, во оное же по поданномъ вѣдомствѣ Протопопіи Славянской Государственной Слободы Петровой отъ священника Максима Краснопольскаго съ приходскими людьми доношеніежь, коимъ просили о посвященіи вновь выстроенной въ означенной Слободѣ, во имя Вознесенія Господня церкви и о выдачѣ къ тому освященію святаго Антиминса, благословили мы означенную новопостроенную во имя Вознесенія Господня церковь, буди оная по силѣ Указовъ, 734, Сентября 13 и 772-го годовъ Октября, 9-го числѣ въ святѣйшемъ правительствующемъ Синодѣ состоявшихся, въ готовности имѣется, въ приличное время по церковному чиноположенію выданнымъ новымъ святымъ Антиминсомъ изъ присутствующихъ Славянскаго духовнаго правленія священниковъ соборнѣ освятити, и въ ней священно служеніе совершать, и по освященіи прислать и намъ репортъ, чего въ знаменіе и сія Благословительная Грамота приходскому тоя церкви священнику съ прихожанамъ, за рукою нашею при печати Каѳедральной дана, въ Полтавскомъ Кресто-воздвиженскомъ Монастырѣ Марта 27 дня 1780 года».

Памятью ревностной заботливости о. Максима остались нѣкоторыя вещи, сохранившіяся доселѣ, въ то время, надо полагать, приобрѣтенныя дорогою цѣною. Эти вещи слѣдующія: а) фелонь, изъ малиноваго бархата, съ вышитыми на оплечьи апостолами, съ надписью надъ каждымъ по гречески; б) два сундука, изъ кипариснаго дерева, окованные прочно желѣзомъ, одинъ длиною 5 четв.,

шир. 3 четв., вышиною 4 четв.; другой немного меньше, и в) икона Пресвятой Троицы, въ рамѣ, съ надписью на оборотной сторонѣ четко киноварью: сию икону куплено въ церковь съчовую Атаманомъ Корсунскимъ Павломъ Куделею за деньги покойнаго Сорокопуда. Року 1765. Декабря 15 дня».

Вещи эти о. Максимъ досталъ у нѣкоего воеводы Оболенскаго, а сей послѣдній воспользовался въ Сѣчи и этими, и многими другими (въ числѣ послѣднихъ были, какъ свидѣтельствуеъ старикъ, два паникадила литыя изъ серебра которыя тогда цѣнили одно въ 40, а другое въ 17 тысячъ руб.), неизвѣстно какъ (старикъ такъ объ этомъ выражается: «тоди все тамъ разжаковалы»). Воевода Оболенскій поселился въ 17 верстахъ отъ села Петрова, на р. Зеленой, впадающей въ рѣку Ингулець.

Построенная около 1780 г. церковь, въ селѣ Петровомъ, стояла около 20 лѣтъ, и въ 1799 году сгорѣла отъ громоваго удара, поразившаго ее во время совершения св. литургіи, въ воскресный день. Старикъ, рассказчикъ, съ умиленіемъ воспоминаеъ всегда объ этомъ трогательномъ событіи, которое и самъ хорошо помнитъ. Онъ благоговѣнно отзывается о личности своего батюшки, о. Максима, что онъ, не смотря на видимую опасность для жизни, не вышелъ изъ церкви, пока не окончилъ богослуженія; и съ торжествомъ, объ усердіи своихъ собратій прихожанъ, какъ одни изъ нихъ съ самопожертвованіемъ выносили, что можно было, изъ церкви, и какъ другіе силились утушить пожаръ молокомъ.

Ревностный о. Максимъ незамедлил, съ добрыми своими прихожанами, соорудить новой храмъ Господу, во имя Его св. Вознесенія, какъ и прежній. На построеніе новой церкви выдана была грамота преосвященнымъ Аѳанасіемъ, епископомъ Новомиргородскимъ и Днѣпровскимъ, 1800 г. Іюля 18 дня. Антиминсъ же сохранился въ ней прежній, т. е. выданный преосвященнымъ Никифоромъ (сохраняется и доселѣ).

Вотъ подлинный текстъ этой грамоты:

«Божією Милостію
Смиренный Аѳанасій

Епископъ Новороссійскій и Днѣпровскій.»

«По благодати, дару и власти всесвятаго и животворящаго Духа, даннѣй намъ отъ самаго великаго Архіерея, Господа нашего Иисуса Христа, чрезъ святыхъ и священныхъ его Апостолы, и ихъ намѣстники и пріемники, благословили мы епархіи нашей, Елисаветградскаго уѣзда въ казенномъ селѣ Петровомъ на мѣсто сгорѣвшей тамо во имя Вознесенія Господа Бога и Спаса нашего Иисуса Христа церкви, по вступившему къ намъ того села Петроваго отъ жителей повѣреннаго Ивана Губы прошенію, и въ разсужденіи довольнаго количества приходскихъ дворовъ, коихъ нынѣ состоитъ 201, полагая въ каждый по четыре души мужеска пола, построить въ тожъ имянованіе новую церковь на пристойномъ мѣстѣ, по подобію прочихъ святыхъ церквей и по чиноположенію церковному, которую одному изъ присутствующихъ Елисаветградскаго духовнаго правленія соборнѣ заложить, и потомъ намъ репортовать. А когда она церковь построена, и въ ней престолъ по силѣ указа Святѣйшаго Правительствующаго Сѣнода 1734-го Сентября 13-го въ вышину аршина шести вершковъ содскою, въ ширину аршина четырехъ вершковъ, также и жертвенникъ въ пропорцію престола и олтаря сдѣланы будутъ и къ освященію все приличное, по силѣжъ указа Святѣйшаго Правительствующаго Сѣнода 1742-го годовъ Октября 9-го числѣ состоявшихся, изготовлено будетъ, тогда все оное помянутому Елисаветградскому духовному правленію освидѣтельствовавъ описать, и ту опись прислать къ намъ при доношеніи съ прошеніемъ о освященіи оной новой церкви нашего пастырскаго благословенія. Для чего и сія Благословительная грамота за подписаніемъ нашимъ и съ приложеніемъ печати въ богоспасаемомъ градѣ Новомиргородѣ дана 1800 года Іюля 18 дня».

Примѣчаніе. Съ 1800 по 1818 годъ въ селѣ Петровомъ была одна церковь, въ 1818 году построена другая церковь, во имя Покрова Божіей Матери.

Такимъ образомъ село Петрово было раздѣлено на два прихода, разграниченные р. Ингульцемъ.

I. Первымъ приходскимъ священникомъ въ селѣ Петровомъ былъ *Максимъ Краснопольскій*; ему-то судилъ Господь быть строителемъ двухъ церквей. Служилъ съ 1780 по 1804 г. (умершій).

II. *Мартинъ Езерскій*, служилъ съ 1804 по 1813 г. (умершій).

III. *Трофимъ Потоцкій*, съ 1804 по 1815 г. (умершій).

IV. *Лаврентій Краснокутскій* – съ 1813 по 1823 г. (умершій).

V. *Николай Короповскій* – съ 1813 по 1820 г. (умершій).

VI. Стефанъ Пироговъ – съ 1820 по 1851 г. (умершій).

VII. Іоаннъ Ивановъ – съ 1823 по 1830 г. (умершій).

VIII. Константинъ Назаревскій – съ 1846 г. временно служилъ, (нынѣ служить въ с. Таловой Балкѣ).

IX. Ѳеофанъ Порудѣвъ – съ мая по октябрь 1853 г.

X. Сѣмеонъ Верцацкій – съ октября 1853 по январь 1854 г. (нынѣ служить въ с. Боковомъ).

XI. Пароеній Загорскій – съ января по мартъ 1854 г. (нынѣ служить въ м. Красной Камянкѣ).

XII. Іоаннъ Данильченко – съ 1854 по 1858 г. (умершій).

XIII. Дорофей Гавеля – съ апрѣля по августъ 1858 г. (нынѣ служить при Покровской церкви с. Петрова).

XIV. Георгій Чеховичъ – съ августа 1858 по октябрь 1860 г. (нынѣ служить въ с. Краснополѣ).¹

XV. Антоній Манжелей – съ октября 1860 г. по настоящее время.

Мы ограничиваемся однимъ перечнемъ лѣтъ, прослуженныхъ каждымъ изъ упомянутыхъ выше приходскихъ священниковъ Вознесенской церкви, лишая себя права поднимать завѣсу прошедшаго, за которой, впрочемъ, мы ничего не нашли точно опредѣленнаго ни въ документахъ церковныхъ, ни въ сказаніи народномъ. Каждый изъ нихъ въ свое время послужилъ интересамъ церкви по силѣ своего усердія, оставивъ по себѣ память въ народѣ. Мы съ удовольствіемъ останавливаемся на личности о. Іоанна Данильченка. Служилъ онъ *вмалѣ, но на лѣта долга* оставилъ память о себѣ. Общее преданіе свидѣтельствуетъ, что о. Іоаннъ былъ кротокъ и незлобивъ какъ дитя; честенъ, ревностенъ и благотворителенъ — истинный другъ и пастыръ вѣреннаго ему стада.

Касаясь религіозно-нравственнаго состоянія жителей села Петрова, намъ бы хотѣлось писать о немъ въ болѣе широкомъ размѣрѣ; но писать голословно, основываясь на недомолвкахъ стариковъ, значить писать на основаніи своихъ догадокъ и предположеніе. Общій строй жизни народной настолько однообразенъ, что въ понятіи стариковъ сложилось опредѣленіе прожитаго ими времени, какъ времени добраго, несравнимаго съ настоящимъ. Тогда, говорятъ они, и нравы людей были лучше, и усердіе къ Богу и ревность къ церкви были большія, и самая матеріальная жизнь была привольнѣе.

Впрочемъ, и само народное сознаніе замѣчаетъ три начала, положившія въ основу религіозно-нравственной жизни народа или застой, или прогрессивное развитіе. Эти три начала, или точнѣе періода, обозначатся такъ: I) отъ начала основанія села до учрежденія южно-военнаго поселенія, когда и село Петрово было включено въ составъ его; II) отъ учрежденія поселенія до упраздненія его и III) отъ упраздненія поселенія до нашихъ дней.

Въ первомъ періодѣ развита патріархальность, простота, всецѣлая преданность Церкви и ея уставамъ. То было время, когда основнымъ началомъ въ направленіи народной жизни было единственно одно: религія. Говорятъ теперь, что въ то время, при совершенной неразвитости народа, религія давила нравственное чувство народа, но не развивала его, чему свидѣтели: грубость и невѣжество старины. Но, если и правда, что въ старину было болѣе грубости и невѣжества чѣмъ теперь, нельзя, однакожь сказать, что религія давила народное чувство; можетъ быть напротивъ сама религія не мало терпѣла отъ грубости и невѣжества, когда не видѣла въ исповѣдникахъ своихъ точнаго исполненія своихъ предписаній. Въ большинствѣ же случаевъ неоспоримо, что она была по сердцу старому времени; она умягчала народные нравы, и вводила въ жизнь Законъ, въ основѣ котораго лежать: кротость, милосердіе; благоснисходительность и любовь, а не грубость и невѣжество.

Второй періодъ положилъ новое начало жизни народной. Военное поселеніе, устроая все на военную ногу, можетъ быть и нехотя, имѣло свое вліяніе и на религіозно-нравственную жизнь народа. По виду все облекалось въ нарядъ, но въ сущности это начало было болѣе подавляющее, чѣмъ сочувствующее духу жизни народной. Мы не будемъ разсматривать подробности этой жизни, а только замѣтимъ, что результатъ воспитанія, которое жители военныхъ поселеній получили отъ поселенія мало утѣшительнъ. Въ жизни народа развилось лицемѣріе, крайняя униженность, подозрительность, и къ самой религіи равнодушіе и холодность. Если привязанность къ церкви неистребилась въ народѣ, то это благодаря предшествовавшему періоду, отъ котораго она перешла съ кровью боголюбивыхъ предковъ.

Какъ только Благословенный, помазанникъ Божій, снялъ тяжкое иго поселенія, въ народѣ проявилось съ новою силою религіозное чувство; ему вспомнилось старое время, а съ нимъ и все то, что услаждало жизнь его. Здѣсь бы, при этомъ переходѣ, хулителю старины присмотрѣться, съ какою любовію народъ принялъ свою древнюю руководительницу, святую религію, и какъ охотно ея водительство и теперь отдаетъ себя.

Въ годы, по упраздненія поселенія доселѣ, Господь посѣтилъ жителей многими испытаніями: въ 1861 г. саранча истребила хлѣбъ; въ 1862 г. плохой былъ урожай хлѣба; въ 1863 г. совершенный

неурожай; в 1864 г., хотя былъ сильнѣйшій урожай, но зимою того же года было нашествіе мышей, истребившихъ весь хлѣбъ, оставшійся невымолоченнымъ на зиму; в 1865, 66 и 67 г. плохіе были урожаи, а в 1868 г. неурожай. Кромѣ этого были еще болѣзни и падежь скота.

Не смотря однакожь на частыя бѣдствія, постигавшія жителей села Петрова, приходскій храмъ Вознесенія Господня былъ капитально исправленъ, снабженъ новою ризницею и цѣнными богослужебными сосудами. Мы съ удовольствіемъ записываемъ усердіе своихъ прихожанъ на страницы лѣтописи, какъ дѣло, достойное памяти; а нѣкоторыхъ изъ нихъ, содѣйствовавшихъ обновленію и украшенію св. храма болѣе значительными жертвами, поименно. То были прихожане: церковный староста Леонтій Майстровъ, кромѣ личнаго усердія и старанія, пожертвовавшій болѣе двухъ тысячъ р. серебромъ, помѣщикъ Василій Васьковъ,² пож. – 150 р. (весьма благодѣтельный и для причта), помѣщикъ Иванъ Шпаковъ – болѣе 100 р., Иванъ Филиппѣй (бывшій волост. старшина, а нынѣ членъ земской управы) – болѣе 100 р., Параскева Старикова – до 100 р., Шавронистъ Афанасій Ковтунъ – болѣе 50 р., Харитонъ Пята и Татьяна Шулькина – по 50 р., и многіе другіе, которымъ похвала и память у Господа.

Въ другихъ богоугодныхъ дѣлахъ тоже значительное развитіе. Первый шагъ по уничтоженіи военнаго поселенія жители села Петрова ознаменовали обѣтомъ: не работать въ праздничные дни, и обѣтъ свято исполняется доселѣ: работа, даже самая легкая, напримѣръ, мельничная – упразднена. Усилилось усердіе къ посѣщенію храма во время совершенія въ немъ богослуженія; явились ревность къ обученію дѣтей грамотѣ, и забота объ исправленіи молитвъ, которыми ежедневно молятся. Составились общественные приговоры: I, о прекращеніи пьянства по шинкамъ, II, объ уменьшеніи самихъ шинковъ въ селеніи и III, о перенесеніи базаровъ съ воскресныхъ на будніе дни. Въ частности, мы можемъ указать на двѣ личности, своею жизнію много вліявшіе на умы жителей: Харитонъ Пята и Исидоръ Кривецъ, жизнь которыхъ описана въ особыхъ статьяхъ³.

Большое вліяніе на умы жителей имѣло священнослуженіе архіерея въ храмъ Вознесенія Господня, первое отъ существованія и села и храма. Священно-служеніе совершено было Преосвященнѣйшимъ Димитріемъ, архіепископомъ Херсонскимъ и Одесскимъ 16 іюля 1863, неурожайнаго года. Того же дня, по отъѣздѣ святителя, и нѣсколько иослѣдующихъ затѣмъ дней всеблагій Господь упоилъ изсохшую землю обильными дождями; весь августъ мѣсяць былъ дождливый и осень благодатнѣйшая, предвѣстница урожайнаго года. Жители единогласно приписали эту благодать силѣ молитвъ святителя. Въ слѣдствіе чего, въ послѣдующій затѣмъ проѣздъ того же святителя, жители, чрезъ приходскаго священника, пишущаго эти строки, просили святителя удостоить ихъ снова своего священнослуженія въ храмъ Вознесенія Господня; но дѣла отозвали благосердаго святителя въ противную сторону отъ села Петрова. Усердіе жителей благословилъ владыка иконою св. Тихона Задонскаго и 50 серебряными иконками Божіей Матери. Первая сохранена въ церкви для памяти, а послѣдніе розданы усерднѣйшимъ изъ жителей и лучшимъ изъ школьниконъ въ церкви, по совершеніи молебна Божіей Матери съ акаѳистомъ св. Тихону.

Затѣмъ, еще одно послѣднее сказанье, и лѣтопись моя окончена. При распространеніи грамотности весьма важную роль играютъ матеріальныя къ тому средства. Какое же пріятное для села Петрова явленіе, что съ послѣдней трети 1869 года, устроится въ селѣ Образцовая Земская школа, отъ которой, конечно, можно ожидать быстрого развитія грамотности въ селѣ¹).

Священникъ Антоній Манжелей.

Текст статті друкуються за оригіналомъ:

Манжелей Антоній, священникъ. Лѣтопись Вознесенской церкви села Петрова / Священникъ Антоній Манжелей // Прибавленія къ Херсонскимъ епархиальнымъ вѣдомостямъ. – 1869. – 15 Ноября. – № 22. – С. 776–786.

Примітки упорядника:

¹ Георгій Чехович (1838–1877) приходився ріднимъ братомъ авторові історико-краєзначого нарису про с. Цибулеве Знамянського району – Павлу Чеховичу.

² Детальніше див. некрологъ Зубовъ Игнатій, священникъ. О помѣщике Александрійскаго уѣзда, отставномъ капитанѣ Василіѣ Павловичѣ Васьковѣ // Прибавленія къ Херсонскимъ епархиальнымъ вѣдомостямъ. – 1881. – № 3. – 1 февраля. – с. 94–99.

³ Див. бібліографію праць о. Антонія Манжелея. На момент публікації «Літопису Вознесенської церкви...» статті про згаданихъ священникомъ осіб, вочевидь, вже були надіслані нимъ до редакції епархиальнихъ вѣдомостей.

¹) Весьма желательнo, чтобы прекрасный примѣръ почтеннаго отца Антонія Манжелея вызвалъ къ подражанію и другихъ приходскихъ священниковъ паствы Херсонской. Ред.

ПІСЛЯМОВА УПОРЯДНИКА

«Летопись Вознесенской церкви села Петрова» – це перша, відома нам, публікація священика, педагога та освітнього діяча Антонія Петровича Манжелея і, взагалі, перший церковний літопис, надрукований в «Херсонських єпархіальних відомостях», який безпосередньо стосувався конкретного населеного пункту Центральноукраїнського регіону.

Значення подібного роду праць має набувати ваги, зважаючи на відносно малу кількість опублікованих церковних літописів Херсонської єпархії на шпальтах періодичного видання «Херсонські єпархіальні відомості», неактивне їх введення священнослужителями, нерідкісні випадки пожеж при храмах, а також безповоротну втрату церковних архівів у 1920–1930-ті рр.

Отця Антонія Манжелея варто поставити до ряду тих особистостей, які стояли у витоків історичного краєзнавства нашого краю. Звісно, його вклад у дослідження минулого краю не рівняється з вкладом інших священиків-краєзнавців, скажімо, В. Нікіфорова, В. Лобачевського, Ю. Сіцінського чи Г.Сорокіна, проте, це була перша спроба написати історію селища Петрового, яка залишилася тривалий час невідомою місцевим дослідникам. Хоча, ще свого часу письменник і громадський діяч Б. Грінченко, під криптонімом «В.Ч.», опублікував замітку у часописі «Київська старовина» [1], вперше скориставшись «Летописью Вознесенской церкви села Петрова», без посилання на неї. Робота о. Антонія Манжелея послугувала священику Георгію Романенку зразком для наслідування (яке набуло форми плагіату) при написанні 1902 р. «Краткой летописи св. Алексиевской церкви села Алексеевки» [4]. В цілій низці публікацій доктора історичних наук І.І. Лимана теж можна зустріти посилання на згадану працю священика.

Про автора «Літопису Вознесенської церкви» нам відомо не багато. Джерелами для вивчення його біографії, головним чином, є некролог невідомого товариша священика, в якому наводиться витяг з послужного списку Антонія Манжелея, спогади автора некролога про нього. Додаткову інформацію про освітню й професійну діяльність о. Антонія можна знайти в його працях, на сторінках єпархіальних відомостей. Народився майбутній священик у сім'ї дяка 1839, можливо, 1840 року. Отримавши початкову освіту в одному із духовних училищ єпархії, Антоній Манжелей продовжив навчання, як і більшість священиків губернії, в Херсонській духовній семінарії, закінчивши її 1859 р. з отриманням атестату 2-го розряду. Із серпня 1860 р. розпочав службу в Дмитрівській церкві с. Краснопіль (тепер – Владіївського р-ну Миколаївської обл.) Ананьївського повіту, не пробувши там і місяця, був переведений до Вознесенської церкви с. Петрове [5, с.156].

А.П. Манжелей, як видно з ряду його статей, був глибоко переконаний в тому, що моральним боргом священика є просвітницька діяльність в середовищі селянства. Священик вважав, що «з розширенням народної освіти, пробудиться і народна свідомість», й тому розвиток сільської освіти зайняв таке важливе місце в його житті [2, с.652]. За перший рік своєї служби у Вознесенській церкві він організував парафіяльну школу, яка через рік була перетворена в зразкову земську. «В перший рік своєї діяльності вона [школа] зустріла повну недовіру з боку суспільства», – відмічав А.П. Манжелей [3, с.267]. На наступний навчальний рік число учнів школи зросло до 180 осіб. Не зважаючи на те, що школа називалась земською, вона перебувала під безпосереднім наглядом приходського священика – отця Антонія, який зробив школу привабливою в очах неосвічених селян. В сільській школі стали навчатися діти із сусідніх населених пунктів, діти дворян, духовенства та міщан. Для кращих учнів школи створена була система стипендіального забезпечення. Навчальний заклад мав 4 класи. Стипендіати допускалися, під керівництвом вчителя, до викладання у перших двох класах школи. Отримавши значний досвід, «стипендіати поставлені так добре, – повідомляв священик, – що з честю можуть змінити солдат напівграмотних, які займаються викладанням у сільських школах» [3, с.271].

Як склалася доля Петрівської школи після переїзду А. Манжелея 1871 р. в Одесу, нам невідомо. За особистим запрошенням Високопреосвященого Димитрія, архієпископа Херсонського та Одеського, о. Антоній переїздить туди для викладання у міських народних училищах закону Божого та нагляду за недільними школами. На цей крок, пов'язаний із покиданням с. Петрове, його підштовхувала хвороба очей, яка не давала спокою священику за майбутнє своєї дружини та дітей (його дві дочки, Олександра та Марія, навчалися в Одеському єпархіальному жіночому училищі), оскільки він боявся, що сім'я може втратити годувальника. Товариш о. Антонія у некролозі відмічав, що він часто хворів, мав ще з дитинства слабе здоров'я, але «характера был живого и веселого. Он никогда не

унывал, не грустил о бедности своей; науками занимался с охотою, с особенною любовью принимался за сочинения и никогда не пользовался чужими трудами» [5, с.157–158].

Останні два роки життя священика не покидала хвороба – пневмонія легень, тим не менше, він продовжував працювати й працювати. Отець Антоній говорив не раз своїм близьким, що хоче кинути Одесу й повернутися до села. Якось, згадував товариш А. Манжелея, хтось з його близького оточення відповів йому на це, сміючись: «Да тебе нельзя идти в деревню, ты все будешь раздавать, а дети будут без башмаков» [5, с.159].

В останній день свого життя, 21 грудня 1879 р., можливо, відчуваючи наближення смерті, отець Антоній висловив бажання сповідатися й причаститися, після здійснення цього перед священиком Михайлом Запольським, він пішов із життя [5, с.160–161].

З огляду на подвижницьку діяльність о. Антонія Манжелея на освітній ниві, відсутність повного переліку його творів, вважаємо за потрібне представити нижче бібліографію праць священика.

Бібліографія праць о. Антонія Манжелея (статті, проповіді, промови, навчальна література)

1. Манжелей Антоній, священик. Лѣтопись Вознесенской церкви села Петрова / Священик Антоній Манжелей // Прибавленія къ Херсонскимъ епархиальнымъ вѣдомостямъ (далі ХЕВ). – 1869. – 15 Ноября. – № 22. – С.776–786.

2. Манжелей Антоній, священик. Замѣтка о состояніи Образцовой Земской школы въ с. Петровомъ, въ 18^{69/70} учебномъ году / Священик Антоній Манжелей // Прибавленія къ ХЕВ. – 1870. – № 15. – 1 августа. – С. 518–523.

3. Манжелей Антоній, священик. Исидоръ Каленниковъ Кривецъ / Священик Антоній Манжелей // Прибавленія къ ХЕВ. – 1870. – № 16. – 15 Августа. – С.534–544.

4. Манжелей Антоній, свящ. Слово, сказанное по совершении литургіи при разлукѣ с прихожанами / [Соч.] свящ. Антонія Манжелея. – Одесса: тип. П. Францова, 1871. – 4 с.

5. Манжелей Антоній, священик. Свѣдѣнія о состояніи образцовой земской школы, Александрійскаго уѣзда, села Петрова, за 18^{70/71} учебный годъ / Священик Антоній Манжелей // Прибавленія къ ХЕВ. – 1871. – № 13. – 1 Июля. – С.266–274.

6. Манжелей А., священик. Письма къ брату / Священик А. Манжелей // Прибавленія къ ХЕВ. – 1872. – № 3. – 1 Февраля. – С.55–70; № 4. – 15 Февраля. – С.83–91; 1873. – № 4. – 15 Февраля. – С. 82–89; № 7. – 1 Апрелья. – С.201–211; № 10. – 15 Мая. – С.278–293.

7. Манжелей Антоній, священик. Рѣчь сказанная при встрѣчѣ гроба дѣвицы О.К. / Священик Антоній Манжелей // Прибавленія къ ХЕВ. – 1873. – № 12. – 15 Июня. – С.360–363.

8. Манжелей Антоній, священик. Земство и духовенство въ дѣлѣ народнаго образованія // Священик Антоній Манжелей / Прибавленія къ ХЕВ. – 1873. – № 20. – 15 Октябрья. – С.614–625; № 21. – 1 Ноябрья. – С.646–656.

9. Манжелей Антоній, священик. Опыты Божія посѣщенія. (Изъ разказовъ сельскаго священика) / Священик Антоній Манжелей // Прибавленія къ ХЕВ. – 1874. – № 2. – 15 Января. – С.23–36.

10. Манжелей Антоній, священик. Слово въ недѣлю четвергую великаго поста [Произнесено въ Каѳедральномъ соборѣ] / Священик Антоній Манжелей // Прибавленія къ ХЕВ. – 1874. – № 8. – 15 Апрелья. – С.176–185.

11. Манжелей А., Учебникъ по предмету закона Божія, составленный согласно программѣ, выработанной Съездомъ законоучителей одесскихъ городскихъ и предмѣстныхъ народныхъ училищъ, для двухъ младшихъ отдѣленій / [Соч.] Законоучителя одесск. гор. нар. училищъ свящ. Антонія Манжелея. – Одесса: тип. Л. Нитче, 1874. – [6], 66 с.

«Памятником своих трудов он оставил учебник для начальных школ, который весьма пригоденъ для детей малоразвитых, простых» [5, с.161].

Перевидання (всього 7 перевидань): (з 2-го видання підзаголовок: «Подготовит. курсъ для начинающихъ учиться»): 1875. - [4], 94 с.; 1876. – [4], 108 с.: ил; 1887. – 104 с.: ил; 1890. - 104 с.: ил.

Про 4-те і 5-те перевидання підручника укладачу цієї бібліографії о. Антонія невідомо. У «Каталогі духовних і других книг магазина Ігнатія Лукьяновича Тузова» на 1892 і 1894 р. є видання підручника за 1883 р.

12. Манжелей Антоній, священик. Слово въ недѣлю св. женъ мѣроносицъ / Священик Антоній Манжелей // Прибавленія къ ХЕВ. – 1877. – № 10. – 15 мая. – С.213–219.

13. Манжелей Антоній, священик. Каковъ результатъ выборнаго начала благочинныхъ въ нашей епархіи (По поводу разговора съ сельскимъ священикомъ) / Священик Антоній Манжелей // Прибавленія къ ХЕВ. – 1877. – № 18. – 15 Сентябрья. – С.553–565.

Критика статті о. Антонія Манжелея о. Василієм Івашенком (священником Шамівської Різдво-Богородицької церкви): Івашенко В., священник. Нѣскольکو словъ по поводу статьи о. А. Манжелея: «Каковъ результатъ выборнаго начала благочинныхъ въ нашей епархіи?» / Священникъ В. Івашенко // Прибавленія къ ХЕВ. – 1878. – № 2. – 15 Января. – С.17–26.

14. Манжелей Антоній, священникъ. Слово въ день Рождества Богородицы / Священникъ Антоній Манжелей // Прибавленія къ ХЕВ. – 1877. – № 21. – 1 Ноября. – С.685–691.

15. Манжелей Антоній, свящ. Рѣчь при совершеніи таинства брака / Свящ. Антоній Манжелей // Прибавленія къ ХЕВ. – 1877. – № 23. – 1 Декабря. – С.823–826.

Продовження дискусії з о. В. Івашенком:

16. Манжелей Антоній, свящ. Къ вопросу: „Каковъ результатъ выборнаго начала благочинныхъ въ нашей епархіи“ / Свящ. Антоній Манжелей // Прибавленія къ ХЕВ. – 1878.– № 8. – 15 Апрѣля. – С.198 – 209.

[Чемена Мартирій, протоіерей.] Отъ редакціи / [Протоіерей Мартирій Чемена] // Там же. – С. 209– 210.

17. А.М., священникъ. Переписка между колеблющимся въ вѣрѣ и утвердившимся въ ней / Священникъ А.М. // Прибавленія къ ХЕВ. – 1878. – 1 Мая. – № 9. – С.237–245; № 11. – 1 Іюня. – С.309–322; № 12. – 15 Іюня. – С.352–358.

18. Манжелей Антоній, священникъ. *О христіанскомъ воспитаніи дѣтей* / Священникъ Антоній Манжелей // Прибавленія къ ХЕВ. – 1879. – № 3. – 1 Феврала. – С.73–82.

19. Манжелей Антоній, священникъ. *Слово в недѣлю св. Отець 1-го Вселенского Собора* / Священникъ Антоній Манжелей // Прибавленія къ ХЕВ. – 1879. – № 11. – 1 Іюня. – С.311–318.

Некрологи:

1. Товарищъ почившаго. Памяти священника Антонія Манжелея // Прибавленія къ ХЕВ. – 1880. – № 6. – 15 Марта. – С.158–164.

2. Отъ редакціи // Там же. – С. 164–165.

Бібліографія відгуків на «Учебникъ по предмету Закона Божія ... »:

1. Венгеров, С.А. Источники словаря русских писателей. Т.ІV. ЛОНАЧЕВСКІЙ – НЕКРАСОВЪ / Собралъ проф. С.А. Венгеровъ. – Пг: Типографія Императорской Академіи Наукъ, 1917. – С.158.

2. Второе исправленное и дополненное издание ученика по Закону Божию – свящ. Ант. Манжелея // Прибавленія къ ХЕВ. – 1875. – № 22. – 15 Ноября. – С.654.

3. БИБЛІОГРАФІЯ. 2) Учебникъ по предмету закона Божія, составленный согласно программѣ, выработанной съездомъ законоучителей одесскихъ городскихъ и предмѣстныхъ народныхъ училищъ, для двухъ младшихъ отдѣленій. Священника Антонія Манжелея. Одесса. 1874. 66 стр. // Кіевскія епархіальныя вѣдомости. Отдѣль второй. – 1874. – № 23. – 1 Декабря. – С.646–649.

1.В. Ч. [Грінченко Борис]. Нѣкоторые остатки старины въ Херсонщинѣ / Ч.В. [Борис Грінченко] // Кіевская старина. Т.ХІІ. – 1888. – Сентябрь. – С.73–75.

2.Манжелей Антоній, священникъ. Земство и духовенство въ дѣлѣ народнаго образования / Священникъ Антоній Манжелей // Прибавленія къ ХЕВ. – 1873. – № 20. – 15 Октября. – С.614-625; № 21. – 1 Ноября. – С.646–656.

3.Манжелей Антоній, священникъ. Свѣдѣнія о состояніи образцовой земской школы, Александрійскаго уѣзда, села Петрова, за 18^{70/71} учебный годъ / Священникъ Антоній Манжелей // Прибавленія къ ХЕВ. – 1871. – № 13. – 1 Іюля. – С.266–274.

4.Романенко Георгій, священникъ. Краткая лѣтопись св. Алексіевской церкви села Алекѣвки / Священникъ Георгій, священникъ // Прибавленія къ ХЕВ. – 1902. – № 7. – С. 217–222.

5.Товарищъ почившаго. Памяти священника Антонія Манжелея // Прибавленія къ ХЕВ. – с.1880. – № 6. – 15 Марта. – С.158–164.

Додаток

Вознесенська церква, 1928 р., знищена більшовиками в 1930 р.

Світлини були люб'язно надані краєзнавцем Сердюком І.В. (смт. Петрове)

Умовні скорочення архівних та інших фондів і установ

Умовні скорочення	Повна назва архівних та інших установ
BCr	Бібліотека Чарторийських (м. Краків, Польща)
БОАМ	Бібліотека Одеського археологічного музею НАН України
<i>ДАДО</i>	Державний архів Дніпропетровської області
<i>ДАКрО</i>	Державний архів Кіровоградської області
<i>ДАОО</i>	Державний архів Одеської області
<i>ДАХО</i>	Державний архів Херсонської області
<i>ДІМ</i>	Дніпропетровський національний історичний музей ім. Д.І.Яворницького
ІР НБУВ	Інститут рукописів Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського
<i>КМФ</i>	Колекція мікрофільмів
КОУНБ	Кіровоградська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д.І.Чижевського
ОАМ	Одеський археологічний музей НАН України
ОГИМ	Одеський державний історичний музей
РГАДА	Російський державний архів давніх актів (м. Москва)
РГВИА	Російський державний військово-історичний архів (м. Москва)
РО БАНР	Рукописний відділ бібліотеки Російської академії наук у м. Санкт-Петербурзі
СК НБУВ	Сектор картографії Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського
ЦГИА	Центральний державний історичний архів (м. Санкт-Петербург)
ЦДІАК України	Центральний державний історичний архів України у м. Києві

ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

- Аврамівка 39, 104, 115, 132, 148, 270, 283, 289, 321, 328
Аврамівське 118
Агафіївка 142, 166
Адамівка 140, 168
Аджамка 26, 28, 39, 108, 115, 119, 123, 136, 149, 152, 165, 292, 326
Аджамка, ріка 43, 85
Аджамка, слобода 35, 38, 108, 110
Аджамська волость 372–374
Аджамська округа 87, 324
Аджамський повіт 100
Аджибей 123
Аджигол 156
Аджиджера 123
Адобашівське 117
Азовська губернія 330
Акайомове 314
Ак-Керман 10, 259, 262
Ак-Су, Південний Буг 259
Алексинове 291
Алтинівка 216, 221
Алферівка 113, 117, 130, 163, 299
Алферове, містечко 140
Анані 135
Ананієве 122, 123, 127
Ананьївка 129, 137, 154
Ананьїв, місто 149
Ананьївський повіт 158, 159, 391
Анастасіївка 126, 134, 153
Анастасіївка, слобода 121
Андріївка 116, 120, 123, 132, 147, 149, 153, 165, 265, 268, 270, 276, 281, 282, 292, 300, 302, 310, 313, 350, 374
Андрусівка 108, 150
Аникіївка 153, 372
Анисіївка 271, 293
Аннинська 119, 136, 286, 296, 300, 311, 342
Аннівка 130, 151, 163, 282, 299, 367, 368
Антонівка 269, 277, 293, 299, 312, 366, 369
Антонов, паланка 16
Антоно-Кодинцівка 157
Арбузинка 155
Аржова, слобода 123
Арипівка 372
Арнаутівка 278, 288
Арнаутівська, станиця 350
Арнаутське 156
Арсеніївка 266, 281, 306
Артаківка 274
Артемівка 139, 163, 270, 312
Архангельськ 82, 105, 108, 114, 116, 120, 121, 134, 136, 147, 149, 158, 280, 296, 321, 326, 327
Архангельська округа 90, 92, 99
Архіпелазький острів 277
Аули 140, 163, 168, 354, 359, 362
Ахмачет 137
Ахмачетна 122
Ахмечетки 154
Бабані 15
Баби 214, 215, 220, 221
Бабин 15
Бабичева, слобода 304
Бабичівка 265, 267, 305
Багата Трійця (Троїцьке) 141
Багачки 225
Базавлук, ріка 344
Базавлуцьке 221, 222, 225, 276
Базар 18
Байдаківка 116, 118, 130, 136, 141, 151, 164, 268, 301, 311, 314, 360
Байдакове 132
Байконур 254
Байтала 137
Байтали 135, 154
Бакли, паланка 13
Балабанівка 9
Балай 121, 129, 153
Баланівка 12, 17
Балацкове 151
Балацька 273
Баликли, фортеця 260
Балилівка 16
Баловня 278, 350
Балта 121, 123, 126, 135
Бандурівка 118, 133, 150
Барабівка 156
Барабой 156
Барабойська, сл. 137, 139, 166
Кисляківка 137
Бараїлов 17
Баранівка 158
Баратівка 113, 120, 150, 309
Барбарівка 353
Басівка 375
Батурин 228
Батуринець 147, 156, 225
Батуринка 213, 224, 227
Бахмут 329
Баштина, Баштине, село 4, 169, 170, 172, 174-179
Безсали 226
Безуглівка 216, 221

Белведер'є, село 280
Белведерь 123
Белевський повіт 314
Белецківка 132, 267, 302
Белецківка, слобода 116
Бельведер, слобода 117
Бельченкова, слобода 164, 300
Бендери 258
Бердичів 16
Березанка 215, 220
Березань 225 226
Березань, ріка 344
Березівка 123, 152, 156, 157, 220, 264, 265, 307
Березівка, ріка 342, 346, 377, 379, 380
Березнеговата, слобода 226, 273
Березнеговате 155, 214, 221, 222, 224, 352
Березнячка, балка 40
Березова Лука 226
Березовата, балка 372
Березове 132
Берестовець 216, 222
Бержка, ріка 27
Берзіолова 123
Берислав 113, 120, 135, 146, 147, 150, 158, 275,
326, 328, 337, 350, 352
Бершадь 17
Бессарабська земля 123
Бечей 316, 317, 320
Бечинська округа 91
Бечія 155
Беш Боєраки 286
Беш-Байрак 152
Бешка 39, 108, 148
Бешка, ріка 27, 88 100, 374
Бешки, вершина 26, 28
Бикова, слобода 353
Бирза 135
Бирзул 153
Бирзулова 122, 126
Бистрик 16
Біла Гора 264
Біла Церква 11
Біла Церква, фортеця 16
Біленька 139, 143
Біленьке, село 296
Білецьківка 121, 136, 150
Біли 17
Білики 322
Біликове 124, 129
Біловка 294
Біловоди 216
Білоглиння 344
Білогори, хутір 308
Білогорілка 214, 219
Білозірка 120, 150, 147, 269, 312
Білопілля 293
Білополе 16
Білоусівка 17, 139, 156, 166, 214, 218, 295, 351
Білоусівська, станиця 350
Біляївка 122, 123, 125, 134, 155
Біляки 122, 123, 154
Більмачівка 223
Більченкова, слобода 141
Бірок, острів 266
Бісарівка 15
Благовіщенськ 139
Благодатне 156, 226, 227
Блажківка 268, 304
Блазур, паланка 14
Бобирівка 301, 310
Бобрик 122, 123, 127, 135, 153, 154, 216, 220
Бобринець 121, 152, 184, 191, 226, 295, 345
Бобринецький повіт 158, 159, 160, 161
Бобринцеве 133, 286
Бобрищево 213, 218
Боброва, село 275
Бобровиця 18
Бовдня 15
Бовнюв, паланка 14
Богачки 226
Богданівка 29, 143, 155, 205, 278, 291, 308, 373
Богданка, ріка 26, 40
Богоблагодатне 293, 378
Богодаївське 297
Богодарівка 140, 141, 168, 351
Богодухівка 224
Боголюбівка 163
Богомолівка 322
Богомольне 351
Богопільський повіт 136
Богородицьке 141
Богородичне 166
Богорожденське 157
Богорождественське 129
Богоскова паланка 14
Богослав (Богославка) 155
Богославка 134, 218
Богословець, село 213
Богоявленська слобода 91, 106, 270, 313, 315
Богоявленське 118, 121, 123, 132, 135, 149, 165
Богушкова, слобода 213, 218
Божедаївка 289, 379
Божеданівка 131, 136, 151, 300
Божедомівка 288
Бойківка 228, 229, 231, 293
Бокова, Бокове 4, 153, 155, 169, 171, 173, 176,

179–182, 185–186, 194–195, 199, 213, 214, 217,
219, 228–235, 240–254, 293, 350, 389
Бокова, ріка 179, 201, 202, 229, 233, 378
Боковенька, ріка 205, 206, 229, 232, 342, 343,
374, 376–378
Боковенька, село 376
Болгари, станиця 350
Болобанівка 15
Болотниця 225
Болтишка, ріка 80, 100
Болянівка 372
Бондарівка 17, 264, 266, 305
Бондури 15
Борзна 212, 221
Борзненський повіт 215, 222–224, 227
Борислав 337
Борки, паланка 13
Боровиця 13
Боровичен 13
Боровківка 121
Боровськівка 300, 311
Бородавка 163
Бородаївка 39, 105, 113, 108, 116, 117, 130, 300,
301, 322, 326, 328, 360, 362
Бородаївська округа 310
Бороданька 17
Боромля 14
Борошилов 16
Бортники, паланка 17
Борчихівка 16
Босаков 17
Ботна 128
Бочковата, балка 343
Боярка 16
Брайкевичівка 374
Браїлівка 155, 304
Бранковичеве 292
Братолюбівка 157, 179, 251
Братолюбівська волость 205, 206, 232
Братолюбівський округ 169
Братське 123, 133, 152
Брацлав, фортеця 17
Брашеванівка 156
Бреїлівка 267
Бризань (Березань) 123
Бровари 12, 18
Броварські Хутори 216
Буг 6, 24, 27, 43, 112, 121, 123, 137, 159, 212, 257,
329, 347, 384
Бугачівка 322
Буджак 10
Будлянське 139
Бужин, паланка 13
Бужинівка 134, 154
Бужівка 12, 15, 122, 127
Бужниковата 280
Бузова 294
Бука, паланка 15
Буки 12, 13
Буковар 105
Булаєва, слобода 304
Буланова, слобода 112
Булацелівка 300, 311
Булича 137
Буличово-Петрівське 158
Бундарівка, сл. 115
Бургунка 117, 274
Бусівка 15
Бутівка 108, 167
Бутовичівка 117, 295
Бутозателівка 271
Бутори 121, 125, 134, 149
Бутура 122, 123
Бухинікова 265
Буша 17
Буянськ 108
Буянська слобода 108, 163
Вавілове 135, 143, 154
Вавіловка 123
Валагош 39
Валанова 122, 128
Валегоцул 134
Валегошулове 123
Вале-Гуцулуя 152
Валеоцулове 122, 126
Валуйський степ 313
Вараждин 106, 118, 133, 154, 264, 316, 317, 320
Вараждин, слобода 115
Вараждинська округа 91
Варварівка 155, 156, 179, 214, 218, 222, 225, 226,
229, 230, 235, 249, 250, 251, 293, 299, 301
Варшава 9, 11
Василівка (Маркова) 117
Василівка 116, 118, 121, 126, 132, 134, 141, 149,
153, 157, 164, 168, 289, 294, 297, 298, 303, 367,
376
Василівка, слобода 110, 107, 117
Василівське пустище 376
Василовка 17
Васильків 12, 13, 17
Васівка 291, 376
Васіянівка 157
Васютинець 225
Васьківці 227
Велика 269
Велика Виска 149

Велика Вись 365, 366, 367, 368
Велика Вись, ріка 86
Велика Олександрівка 141, 147, 155
Велика Орда 262
Велика Северинка 131, 289
Велика, слобода 312
Велика Стариця 213, 217, 226
Великий Буялик 156
Великий Інгул 86
Великий Куяльник 351
Великий Куяльник, урочище 347
Великий, ліс 31
Великі Бубни 225
Великобудиський повіт 325
Величківка 154, 279
Вербич 15
Вербка 17
Верблюжка 43, 104, 108, 115, 119, 131, 150, 152, 156, 179, 249, 293, 323, 326
Верблюжка, слобода 39
Верблюзька округа 85, 324
Вербова Балка 90
Вербова, ріка 352
Вербове 271, 278
Вербове, урочище 111, 164
Вербовенька 286
Вербовий яр 352
Вергуни, паланка 14
Вереміївка 14
Верхня Лозоватка 137
Верхня Павлівська 267
Верхньодніпровськ 121, 163, 216, 335, 354
Верхньодніпровський повіт 140, 141, 158, 159, 354, 355, 361, 362, 363
Верхньопавлівське 304
Верхньотарасівське 130, 328
Вершаць 108, 114, 119, 131, 137, 165, 166, 291, 316, 320, 328
Вершацька округа 90, 91, 100
Вершацьке 149
Вершинне Поле, село 347, 374
Вершиноіржавське 226
Вершинокам'янка 43, 105, 108, 115, 119, 131, 148, 293, 321
Вершинокам'янський повіт 93
Вершиномурзинська 271
Вершинополе, село 373
Вершиносеверинівка 289
Весела 294, 373
Весела Виска 327
Веселе 271
Веселий Кут 54, 115, 119, 131, 136, 143, 151, 291, 309, 316, 317, 320
Веселі Терни 117, 163
Веселі Терни, слобода 118
Веселівка 377
Веселокатеринівське 328
Веселотернівське 130
Вила, паланка 16
Винеслав 226
Винниця 15
Виповзка 219
Виска 114, 120, 132, 285, 328
Виска, слобода 35, 106, 109
Високі Байраки 117
Високі Боераки 289
Високі Боераки, слобода 375, 376
Високі Буераки 119, 131
Висунське 221, 223, 225–227
Висунь 274, 351, 379
Висунь, ріка 227, 342, 343, 351
Добра, ріка 351
Висянка 283
Висянський хутір 367, 368
Вись 39, 108, 321, 385
Вись, ріка 78, 101, 329, 365, 366, 370, 374
Вись, слобода 76
Виська округа 88, 92, 324
Витовка 156
Витязівка 154
Вишняківка 284, 369
Вищетарасівське 143, 162, 168
Вищетарасівська, слобода 117
Вівнянка 108
Відень 11
Візірівка 269
Війтів, село 164
Вільні Орлянські хутори 354
Вільні Хутори 140, 168
Вільногірськ 354
Вільшанка 85, 133, 149, 165, 279, 321
Вільшанка, ріка 78
Вільшанське 119
Вільшанський повіт 92, 93
Вінтерберг 237
Віршовка 16
Вітівка 121, 272
Владимирівка 132
Владівка 15
Власівка 322
Влисків, паланка 16
Вовкова 292
Вовницька 296
Вовнянка, слобода 39
Вовче пустище 344
Вовчий яр 351

Вовчків 18
 Водвит'є, паланка 16
 Водяна, Водяне 117, 121, 123, 165, 176, 179, 203, 223, 277, 279, 293, 369
 Водяна Балка 86, 279, 345, 369, 371, 378, 380
 Водяна, станиця 350
 Вознесенськ 152, 153, 180, 249, 350
 Вознесенська станиця 350
 Войнець, поселення 213, 218
 Войнівка 133, 345, 346
 Войтанівка 311
 Войтова, слобода 111
 Войтове 108
 Войтівці 15
 Воїнівка 151, 264
 Воїнівка, слобода 115, 118
 Воїнське, село 297
 Воланівка сл. 137
 Волинка 215, 221, 224, 227
 Воловиця 214, 220
 Володарка 16
 Володимирівка 121, 157, 165, 269, 284, 312
 Володкова, село 267
 Волоська 162
 Волоська, слобода 111
 Волоське 113, 129, 297, 322
 Волоське, село 117
 Волоський лиман 275
 Волоські хутори 384
 Волянівка 370
 Вольська 273
 Вольшанка, паланка 16
 Воронинець 226
 Воронівка 163
 Вороновка, паланка 13
 Вороньків, містечко 214, 218
 Ворсовка, паланка 18
 Воскресенське 123, 135, 153, 297, 351
 Врадіївка 137, 157
 Врадіївський район 391
 Вуковар 114, 119, 131, 164, 289, 320, 352
 Вуковарська округа 80, 88, 89
 Вуковарське поселення 84
 Вуковарський округ 324
 Вуковарський повіт 92, 100
 Вукотичівка 281
 Вухівка 316, 317
 Вуховка 309
 Вшива балка 347, 348
 Вшива, ріка 381
 Вшиве 147, 157
 В'юнище 225
 В'язовець 213, 217
 Габурівка 366, 368
 Гаврилівка 271
 Гавростин 14
 Гадяцький повіт 214, 217
 Гайворонщина 380
 Гайдамацька балка 40
 Гайдамацький яр 100
 Гайсин 15
 Галаганівка 118, 133, 150, 266, 316, 320
 Галаганова слобода 56, 72, 116, 305
 Гамбург 237
 Гандрабури 122, 126, 135, 154
 Ганнівка 117, 185, 191, 192
 Ганьщина (Ханщина, Ханська Україна) 257, 262
 Гапонівка 226
 Гарабаш 122
 Гарагоша 125
 Гаражина 277
 Гарбузинка 214, 219, 225, 249
 Гаргашівка 150
 Гард 164
 Гвоздівка 122, 123, 127, 135, 153
 Гегелівка 310
 Гельм'язів 225, 226
 Георгіївка 151, 266
 Георгіївка, слобода 116
 Гетьманщина 24, 33, 103, 228, 235, 329
 Гечгліка 300
 Гідирим 122, 123, 126, 135, 152
 Гіжицьке 163
 Гіржеве 137, 153
 Глинна, Глинне 121–123, 125, 134, 153, 165, 166
 Глинськ, Глинське 39, 108, 118, 133, 149, 167, 216, 266, 316, 317, 326–328
 Глинськ, слобода 115
 Глинська округа 91
 Глоговаць 133, 264, 265, 316, 317, 320, 328
 Глоговацька округа 91
 Глодоси 345
 Глодосеве (Сухий Ташлик) 224
 Глодосівська округа 79
 Глухівське 216
 Глухівський повіт 216, 220
 Гнатівка 163
 Гниленьке 267, 286, 302
 Гнилий Єланець (Яланець) 213, 214, 219, 351, 352
 Гнилякова Балка 158
 Говтва 14
 Гоголів 12, 13, 18
 Гола балка 359, 362
 Голе пустище 344
 Голов'ятин, паланка 13

Головківка 104, 118, 119, 121, 132, 148, 271, 321
Головківка, слобода 115, 118
Головківський округ 324
Гологрушівка 162
Голодівка 17
Голта 122, 123, 127, 128, 133, 153
Голубичі 224
Голубівка 291, 305, 354
Гольм 122, 135
Гондрабура 123
Гончарська 290, 320
Гончарська, слобода 38
Гончарське 121, 123, 131, 165
Гопник 13
Горбанівка 322
Горби, село 216
Гордоватка 143, 166, 273
Горіївка 157
Горішні Млини 322
Горностайполе 18
Городище 18, 215, 225
Городище, паланка 13
Городницьке 216
Городницький повіт 216, 221, 222
Городок 15
Гофманівка 285
Гояни 122, 123, 124, 135
Градениці 134
Гребенівка 283
Гребінківка 367
Гребінкова 370
Грибов 237
Григорівка 232, 271, 296, 298, 300, 370
Григоріївська станиця 350
Григоріопіль 134, 157
Григоро-Денисівка 155
Григороденисівка 294
Грицівка 216, 220
Гришівка 320
Громокля 158, 225, 238, 277, 345, 351
Грузька балка 378
Грузька ріка 43, 369
Грузька, слобода 39, 35
Грузьке 108, 114, 120, 132, 148, 284, 294, 321
Грузький округ 324
Грузький повіт 92, 100
Грушівка 117, 120, 121, 130, 143, 146, 151, 296, 297
Грушівське, село 117
Грушовата 277
Грущанська волость 216
Губівка 116, 132, 150, 214, 219, 295
Губівська округа 380
Губник 13, 15
Губське 227
Гужівка 215, 221
Гуляйполе 130, 136, 163
Гупалівка 360
Гурине 200
Гурівка 4, 119, 121, 131, 151, 156, 173, 176, 179, 200, 201, 202, 221, 222, 229, 249, 278, 293, 350, 351
Гуріївська, станиця 350
Гусавка 223
Гусарська 288
Гусинка 224
Гутницька станиця 350
Гутницьке 143
Дабичівка 285
Давидів Брід 275
Дальник 157
Данилівка 215, 221, 227, 378
Данилова балка 376
Даничі 224
Дашів, паланка 15
Дашів, фортеця 260
Дащенко 225
Девитівка 156
Дековичівка 280
Делакеу (Делакове) 129
Делакеу 134
Деликів 149
Демешківка 292
Демидівка 158
Демурівка 303
Дем'янівка 280
Дем'янці 213, 214, 218, 219
Дениси, село 213, 214, 218, 219
Денисівка 225, 226
Деньги 213, 217, 225, 219
Дерезовата 301, 310
Деріївка 105, 108, 118, 130, 163, 269, 309, 322, 326–328
Деріївка, слобода 115
Джан-Керман 257, 258, 261
Джузів 16
Диківка 118, 133, 148, 328
Динисівка 226
Димер 17
Димитрашківка 11–13, 17
Димовичева, станиця 350
Дирянка 39
Дицівка 131, 136, 151, 165, 290
Дицівка, слобода 110
Дівоче Поле 270, 314
Дідів Яр 100

Дідова балка 371
Дідовчина 16, 26
Діївка 139, 163, 354, 359, 362
Дмитрівка 26, 108, 119, 131, 137, 151, 165, 226, 265, 285, 316, 317, 320, 326, 328
Дмитрівка, містечко 114, 116, 291
Дмитрівська округа 91
Дмитрівський повіт 314
Дніпро, ріка 6, 8–10, 12, 13, 18, 24, 26, 112, 123, 137, 139, 212, 257, 259, 260, 319, 329, 331–333, 337, 345, 347, 350, 352, 384
Дніпрова Кам'янка 105, 113
Дніпровокам'янка 117, 130, 163, 301, 322, 328, 360
Дніпровське 296
Дніпровський повіт 227, 357
Дніпроград 325
Дніпроградський повіт 325
Дніпропетровськ 202, 249
Дністер 8, 10, 212, 139, 159, 384
Добра 279
Добра, ріка 100, 351
Добрицька 369
Добрянка 39, 134, 148, 226, 279, 294, 373, 377
Добрянка, слобода 35
Добрянське 321
Добрянське пустище 352
Добрянський повіт 92, 93, 100
Довгалівка 227
Довгенький, байрак 28
Довгополівка 214
Довжик, балка 87
Довмантов 18
Дойбани 122–124, 135
Дойбановка 153
Долинівка 381
Долинська 203–207, 232–235
Долинський район 179, 186, 193, 240
Долинщина 198
Домаха 120, 135, 136, 153,
Домахія, село 278
Домонтів, паланка 14
Домонтів, містечко 226
Домотканська 39
Домотканське, село 117
Домоткань 105, 108, 113, 130, 163, 300, 321, 326–328, 360
Домоткань, слобода 311
Донбас 252
Донецька область 252
Донина Кам'янка 119, 375
Донієва Кам'янка 150
Доніївка 294, 379
Донська 273
Донський Ташлик 370
Доротеєва балка 79
Дорофіївка 155
Дороцька 121–124
Дороцьке 135, 149
Драбовець 226
Дрюківка, урочище 360
Дубова 122, 123, 125, 135
Дубосари 121, 122, 124, 128, 142, 150, 154, 161, 166
Дубровина 294
Дубровина, ріка 377
Дунай 200, 257
Душка 15
Едисан, область 122
Елітівка 295, 381
Енгельгардова 298
Ерделівка 117, 134, 153, 280, 281
Євграфівка 292
Євдокимівка 276
Євдокіївка 299
Євминка 224
Європа 8
Євстафіївка 299
Євтихпіль 157
Єгорівка 133, 151, 157, 265, 281, 351
Єдути 221
Єкатериненськ 81, 82
Єланець 166
Єланне 116, 165
Єланцівка 155
Єленська, слобода 342
Єленське 121, 151
Єлинець (Гнилий Єланець) 225
Єлисаветград 104, 114, 118, 119, 121, 131, 139, 148, 151, 160, 161, 165, 237, 238, 239, 288, 314, 328, 344, 349, 353, 369, 388
Єлисаветградка 149, 152
Єлисаветградська провінція 4, 24, 33, 35, 38, 41, 42, 43, 45, 65, 78, 83, 91, 93, 99, 319
Єлисаветградський повіт 5, 78, 89, 92, 93, 100, 114, 116, 121, 131, 182, 213, 214, 216, 219–222, 227, 229, 234, 235, 263, 286, 289–295, 318, 325–327, 340–345, 347, 348, 350, 351, 353, 364, 373, 375
Єлисаветинська провінція 329
Єникале, фортеця 329
Єреміївка 157
Єрків 215, 221
Єрківці 219
Єфимівка 291
Жабина Балка 269, 310

Жабокрич 12, 17
 Жаботин, паланка 13
 Жатківці 15
 Жван 17
 Жеребки 157
 Живанівка 117, 154, 280
 Живанове 134
 Животів 15, 16
 Жиданівка 284
 Жидівське 156
 Житомир 16
 Жовнин 14
 Жовнин, містечко 213, 219
 Жовта 269
 Жовта округа 43
 Жовта, слобода 39
 Жовте 118, 130, 151, 163, 231
 Жовтеньке, урочище 167
 Жорнище 15
 Жорнокльова 225
 Жуківка 373
 Журавка 123, 127, 129, 154
 Журавки, містечко 217
 Журівка 214
 Завадівка 379
 Завертайка 123
 Завертайлівка 134
 Заверюхівка 134, 137
 Заводівка 156
 Заворичі 18
 Заградівка 147, 156
 Загребелля 225
 Задніпрські місця 24, 33, 35, 108
 Закревський хутір 215, 221
 Закрита балка 87
 Занфірівка 205, 232, 265
 Западенка, село 265
 Западенка, хутір 306
 Запорозька Січ 200, 328, 384, 386, 388
 Запорозький хутір 226
 Запоріжжя 5, 38, 42, 43, 88, 91, 103, 110, 111, 200, 263, 328
 Запорожжя 202, 329, 338, 384, 387
 Запорозькі дачі 87
 Запселья 333
 Зарічинська 276
 Засілля 142, 167
 Захарасовка 17
 Захарівка 126, 134, 153, 265, 280, 284, 307, 346, 370
 Захаріївка, слобода 121
 Зборівський район 188
 Званичів 224
 Звенигородка 167, 271, 307, 379
 Звірівка 285
 Звонецьке 129, 163, 297
 Зелена 104, 108, 115, 118
 Зелена округа 43
 Зелена, слобода 312
 Зелене 118, 130, 152, 163, 270, 321, 372
 Зеленопавлівка 270
 Зеленська округа 312
 Земун 108, 316
 Зерзадцівка 289
 Зибка 132, 270, 316, 327
 Зибка, слобода 60
 Зибка, станиця 328
 Зіновіївська округа 208
 Златобальська, сл. 157
 Златоустинська 277
 Златоустівка 117, 352
 Злинка 74, 114, 120, 133, 139, 151, 155, 285
 Злинка, слобода 58, 95
 Злодійка, яр 351
 Злодійська балка 86
 Знам'янський округ 324
 Знам'янка 119, 131, 149, 203, 290, 360
 Знам'янка, село 115
 Знам'янський район 29, 192, 201, 390
 Зовнин 14
 Золота 352
 Золота Балка 117, 147, 157, 165
 Золота Орда 260
 Золотарівка 82, 267, 316, 320, 379
 Золотарівка, слобода 304
 Золотарівська, станиця 132
 Золотарьова, байрак 28
 Золоте пустище 345
 Золотоносський повіт 213, 216–219, 225, 226, 380
 Золотуха 270, 313
 Золотухи 226
 Зосимівка 301, 310
 Зубриці 15
 Йовче, паланка 15
 Йолкіна 276
 Йосипівка 126
 Івангород 15
 Іваниці, містечко 226
 Іваницька 82
 Іванівка 119, 120, 132, 134, 137, 139, 142, 147, 150, 154, 156, 163, 166, 167, 266, 268, 271, 272, 277, 280, 281, 283–286, 290, 292, 294, 296, 298–300, 311, 314, 350, 351, 358, 359, 369, 371
 Іванівка, слобода 114
 Іванівська 129, 130, 135, 150, 163, 297, 299, 341
 Іванка 15

Іванківка 117
Іванківка, слобода 109
Іванківці 114, 131, 149, 201, 291, 306, 316, 317, 320, 326, 328
Іванопетрівське 146, 155, 166
Іваньков 17
Івахники 226
Івашківка, слобода 306
Ігнатівка 137
Ізмайлівка 156, 270, 313
Ілія 122, 123
Ілляшівка 299
Ілліне 135
Іллінка 164
Іллінське 130, 155, 300
Ілляшівка 17
Інгул 27, 40, 42, 85, 86, 87, 111, 226, 239, 347, 351, 371, 374, 377, 379, 380, 381
Інгулець, ріка 26, 27, 89, 337, 340, 378
Інгулокам'янка 123
Інгульськ 325
Інгульська Кам'янка 153
Інгульська округа 379
Інгульська, слобода 35, 108, 109, 149
Інгульське 39, 288, 295
Інгульський повіт 319, 323
Інженерівка 294, 379
Іржавчина паланка 14
Ірклей, ріка 90
Ірклі, паланка 14
Ірклієць, ріка 376
Іркліїв 9
Ісаївка 133, 166
Іскровці 17
Іскусівка 298
Іск'я, паланка 17
Істине 17
Кабург 157
Кагарлик 120, 134, 136
Кагарлик, ріка 40, 90, 346
Кагарлик, слобода 117
Кагарлинівка 150
Кагарлицьке 280
Кадетівка 270
Казавчин 17
Казанка 156, 203, 204
Казанська губернія 330
Казарми 131
Казарні 290
Казахстан 189
Казенне пустище 350
Казимирівка 299
Каїв яр 100
Каїри 287
Каїрський острів 275
Калаклея 134
Каландинець 225
Калантаєва слобода 72, 305
Калантаїве 266, 316, 320
Калантаїв 108, 109, 133, 116
Калантаївка 106, 118, 149, 327
Календи 141
Калинівка 38, 39, 59, 75, 146, 155, 225, 288, 290, 324, 348
Калинівка, хутір 375, 376
Калинівка, ріка 85
Калинівка, слобода 85, 108
Калинівська 131
Калинівська округа 43
Калмазове 279
Калниболота, Калниболото 120, 134, 281, 321
Калниболотське 148, 226
Калниболоцький повіт 92
Калниське 148
Калужине 105, 108, 117, 130, 164, 167, 301, 322, 360
Калузьке 147, 157
Калус, паланка 17
Кальниболото 114
Кальниболотський повіт 98, 101
Кальник, фортеця 15
Кальні Болота 9
Кальніболота, паланка 14
Кам'яний Міст 158
Кам'янисте, село 301, 310
Кам'янка 15, 108, 129, 131, 132, 136, 155, 220, 226, 283, 289, 295, 316, 320, 322, 328
Кам'янка Потоцька, слобода 115
Кам'янка, паланка 13
Кам'янка, ріка 27, 352
Кам'янка, слобода 38, 344
Кам'янка-Гола 39
Кам'яноватка 120
Кам'яногірка 16
Кам'янопотоцьке 118, 132, 149
Кам'янська округа 91
Кам'янське 111, 112, 117, 130, 297, 322
Кам'янувата, балка 229
Кам'янувата, ріка 369
Кам'янувате 116, 151, 284, 287, 288
Камишевате 287, 295, 352, 372, 381
Камишевата, ріка 342
Камишна, балка 360
Камінична 271
Камінь 294, 340
Камчадалівка 298

Каниж 105, 132, 148, 283, 320
 Канизька округа 36, 79, 86, 324
 Канизьке 83, 114, 120
 Канизький повіт 92, 100
 Канів, фортеця 14
 Кантакузівка 153
 Капітанівка 117, 283, 289
 Капітанівка, паланка 13
 Капітанівка, слобода 80
 Капканцеве 301, 320, 322
 Капустина долина 14
 Карагаш 123, 150
 Каракізелева 281
 Карастятичі 18
 Каратівка 15
 Карлівка 158, 282, 284, 301, 312
 Карнаухівка 111, 112, 117, 130, 136, 162, 297, 322
 Карпівка 272
 Касперівка 123, 152, 278
 Касперівська станиця 350
 Касперове 136
 Касперомиколаївка 146
 Касперо-Миколаївка 165
 Ката-Курган 189
 Катаржино, колонія 156
 Каташин, паланка 17
 Катериненський повіт 78, 84
 Катеринівка 129, 133, 136, 157, 166, 270, 279, 301, 310, 313, 367, 369, 377
 Катеринославська губернія 164, 140, 211, 214, 216, 220, 263, 329, 331, 336 341, 344, 353, 356, 360, 359, 362
 Катеринославська провінція 33
 Катеринослав 103, 111, 113, 117, 136, 139, 162, 164, 167, 168, 295, 330, 334, 336, 337, 357
 Катеринославське намісництво 5
 Катеринославський повіт 112, 116, 121, 140, 137, 141, 158, 159, 263, 277, 295–301, 326, 327, 341, 344, 345, 354, 355, 359, 361–363
 Катеринославщина 4, 140, 141, 162, 164, 213, 216, 220, 340
 Кахнівка 322
 Кахове, село 277
 Каховка 290
 Каховське, село 275
 Качибіїв, фортеця 260
 Качкари 352
 Качкари, пустище 350
 Квітки 282
 Келеберда 322, 330, 333
 Кембрідж 9
 Керстівка 380
 Керч, фортеця 329
 Кизикерменський повіт 319, 325
 Кийова фортеця 17
 Київ 9, 11, 12, 18, 24, 38, 188, 257, 202, 208, 228, 234, 240, 263, 384
 Київська губернія 212, 340, 349, 385
 Кильтень 87
 Кириївка 17
 Кирилівка 271
 Кириносівка 17
 Кирчанівка 17
 Киришинці 17
 Киселівка 220
 Кисилівка 215
 Кисле Озеро 362
 Кисляк 15
 Кисляківка 121, 147, 150, 159
 Китайгород 17
 Китросанівка 158
 Кишенька 14, 323
 Кілія 262
 Кілтени, ріка 79
 Кінбурн 384, 385
 Кіндратівка 157, 171, 293
 Кінська ріка 351
 Кіньбурн, фортеця 271, 329
 Кіраджонівка 15
 Кірове 185, 191, 192, 231
 Кіровоградська область 6, 27, 185, 189, 240, 249, 250
 Кіровоградщина 185, 208
 Клебань 17
 Клинци 38, 39, 131, 139, 288, 324
 Клинци, слобода 59, 75
 Ключників яр 100, 374
 Ключникова балка 88
 Кнути 222
 Княжа балка 43
 Княжа Криниця 15
 Княжі Байраки 139, 167
 Кобзарівка 266, 305
 Кобзарівка 305
 Кобиляки 216, 322
 Кобилянівка 291, 305
 Кобиляцький повіт 325
 Коблево 154
 Ковалин 216
 Ковалі 226
 Ковалівка 119, 122, 156, 165, 225, 283
 Кована Лапа 13
 Кованлія, паланка 13, 15
 Ковжов, паланка 16
 Ковпаківська, фортеця 112
 Ковшувата 16

Кодаки 328
Кодима 122, 123, 260, 351
Кодишча, паланка 18
Кодня, паланка 16
Козелець 18
Козелецький повіт 215, 221
Козинці 225
Козиреве 288
Козирівка 117, 381
Козли, село 215, 220
Козлів 213, 218
Козлівка 225
Койдак 337
Койдаки 338, 359
Кокчетавська область 189
Коломойцева 301
Команіче, еялет 13
Комаргород 17
Комарівка 216, 222, 323
Комарівка, село 275
Комаров 15
Комісарівка 43, 113, 117, 130, 139, 141, 150, 164, 168, 301, 321, 323, 326-328
Комісарка 312
Комнинівка 352
Компаніївка 119, 132, 151, 295, 381
Конайче, паланка 17
Конашівка 221, 223
Коноплянка, ріка 87
Конотопське 216
Конотопський повіт 216, 220
Константинівка 133
Константинопіль (Кунстантініє) 260
Копайгородок 17
Копані 151
Копанки 116, 120, 134, 151, 281
Копанкувата балка 79
Копачів 18
Копилівка 295
Копистрин 17
Корабельна, ріка 43, 226, 342, 352
Корабельне 225, 287
Коренецьке 216, 220
Корениха 121, 128, 153
Коржева 152
Коржі, село 214, 218
Коржова 122, 123, 124, 135
Користівка 264
Коритна 134
Корнилокуцька 305
Коробчин 132
Коробчине 321
Коробчинове 282
Коропчин 78
Коропчинський повіт 96
Коростава Балка 89
Короставка, ріка 90
Коротина, село 295
Коротик 151
Коротке 122, 123, 125, 152
Коротюк, село 151, 379
Коротяк 119, 132
Корсунівка 176
Коса 165
Коси 122, 126, 135
Косівка 115, 151, 328
Косівське 118
Костич, село 278
Костовата 280
Костовата, ріка 352
Костоватий Ташлик 42, 43
Костомарівка 274
Костромське 147, 157
Костянтинівка 121, 227, 268, 278, 280, 287, 290, 291, 294, 348, 366, 368, 376
Костянтинівка, село 165
Костянтинівська, станиця 350
Костянтинов Новий 15
Костянтинове 283
Котлярівка 347
Котовка 293
Коханівка 128, 133, 157, 166
Кохнівка 299, 322
Кочубіївка 9, 15
Кочурів 16
Кошарка, Кошарки 135, 153, 121, 123, 126
Кошинці паланка 14
Кошниці 122–124
Кошниця 135, 137, 165
Кошова, слобода 43
Кошовенкова 284, 369
Краків 38
Краон 237
Крапивинець 219
Крапивна, містечко 217
Красилівка 215
Красляни 224
Красльонівка 224
Красна 39, 108, 301
Красна Кам'янка 132, 155, 375
Красна Кам'янка, слобода 110, 115, 118
Красна, слобода 35
Красная, паланка 12, 17
Красне Поле 115, 118, 131, 144, 159, 279, 290, 309, 327, 328
Красне Поле, слобода 106, 110

Красний Став 215, 221, 223, 227
Красний Яр 59, 131, 139, 292, 324
Красновершка 288
Красновершка, слобода 381
Красногорівка 139
Красногригорівка 130, 143, 163, 168
Краснокам'янка 104, 269, 290, 321
Краснокам'янська округа 43, 93, 313
Краснокам'янська, слобода 313
Краснопілля 119, 132, 150, 163, 328
Краснопіль 166, 391
Краснополе 155, 282, 345, 389
Краснополівка 271
Краснополка 12
Краснополь 129, 149
Красносілля 149
Красносільська станиця 350
Красноярка 279
Красноярська, слобода 39, 76
Красулька 224
Кременувата, балка 381
Кременчук 9, 14, 28, 33, 80, 83, 84, 91, 162, 166, 315, 322, 325, 326, 328, 334–336, 338
Кременчуцький повіт 216, 263, 319, 325
Крестянівка 299
Криве Озеро 122, 123, 127, 133, 153, 157
Кривий Ріг 113, 120, 136, 141, 160, 191, 192, 200, 250, 252, 253, 254, 322, 347
Кривий Ріг, поселення 221
Кривий Ріг, село 137, 149, 223, 277, 299, 326
Кривоносівка 286
Криворіжжя 197
Криворізький повіт 325
Криворізький район 252
Крилівська округа 91
Крилов, місто 108, 116, 118, 121, 143, 149, 165, 267, 315, 316, 320, 326–328, 332, 336, 349
Крилов, паланка 13
Крим 263
Кримський півострів 261
Кримський ханат 258, 261
Криничувате 141, 168, 294–296
Криничівка 289
Криничка 168, 278
Кринички 141
Криничний яр 131
Крихаєве 224
Кріпосна округа 42, 86, 87, 89, 91
Кролевецьке 216
Кролевецький повіт 216
Кропивенці 214
Кропивна, паланка 14
Кропивна, містечко 213
Кропивне 225, 226
Кропивницький 387
Кругленького, байрак 40
Круглик, байрак 40, 78
Круглячок, байрак 28
Круглячок, ліс 26
Круків 108
Крупич, поле 215, 221
Крутенська 269, 309
Крутенський, яр 345
Крутий, яр 345
Крутки 213, 217
Крутоярка 80, 271, 278
Крутоярка, ріка 89, 371
Крутьки 213, 218
Крюків 32, 116, 118, 132, 139, 150, 166, 302, 315, 316, 320, 326–328
Крюківська округа 91, 345
Крюківський повіт 78, 87, 89–92, 314, 315, 316, 317, 318, 301
Ксаверівка 155
Кубанка, колонія 142, 156, 166
Кублич 15
Кувечичі 223
Кузьминець 295
Куколівка 115, 132, 149, 160, 270, 321
Куколівка, слобода 104, 110, 118, 313
Куколівська округа 313
Куликове Поле 137
Кулинець (Пулинець) 217
Кульпинка, село 369
Кумари 153
Кумарівка 155
Кумарова 122, 123, 127
Кумарове 133
Куна 15
Кунтакузинівка 133
Купевата 83, 269, 270
Купеваха 303, 314
Курагаш 134
Курган, місто 252
Куренівка 17
Куриса 129
Курнин 16
Курпилівка 18
Курська губернія 311, 348
Куртовка 240
Кусанівка 16
Куслинки 123
Кухарі, паланка 17
Куца Балка, село 284
Куцеволівка 105, 108, 115, 121, 130, 136, 322
Куций Яр 351

Куцівка 43, 115, 119, 131, 150, 213, 214, 218, 292,
323, 326, 328, 376
Куцоволівка 163, 269, 309
Куча 17
Кучерівська станиця 350
Кучерова 290
Кучиери 122, 123, 124, 135
Кучиєрка 149
Кучурган 123
Кушанці 17
Кушнерівка 290, 376
Куяльник 156
Лави 215, 220, 221, 227
Лавухи 15
Лагері 143, 165, 226
Лагерне, залага 29
Лагерська станиця 350
Лагір 30
Лазарівка 264
Лаон 237
Ларіївка 273, 351
Ластухинівка 298
Лашкарівка 296
Лашчин, паланка 16
Левченки 227
Лелеківка 109, 115, 119, 131, 149, 169, 175, 176,
225, 289, 293, 321
Лелеківська округа 324
Лелеківський повіт 92
Лелюшки 226
Лесяки 226
Леонтовичівка 268, 269, 303, 310
Лепехіне 281
Лепкалова балка 380
Леслієве-Петровське 151
Лесники, паланка 18
Лесняки 218
Летичів 15
Лефросинівка 380
Лецьки 225
Лещенків байрак 26, 28
Лизогубів байрак 26
Лизунів байрак 28
Липецьк 252, 253
Липецьке 122, 123, 126, 135, 153
Липлява 225
Липняжка 119, 133, 148, 279, 321
Липняжка, яр 101
Липнязький повіт 92, 94
Липняки 225
Липовець 15
Лиса Гора 168, 279, 321
Лисаківка 369
Лисаневичеве 123, 132, 136
Лисанєво-Душенкевичівка 154
Лисаничеве, село 271
Лисі Гори 116, 133, 165
Лисівка 323
Лисогірське 120, 224
Лисогірський повіт 92, 93
Листки 225
Лисяківка 271
Лисянка 12, 13
Литвинівка 206, 232, 291, 306, 375
Лихівка 117, 130, 163, 301, 311, 322, 328, 354
Лихівський повіт 92
Лихоліт 224
Лищанівка 12, 13, 15
Лівобережжя 8, 9
Ліпхи, паланка 15
Лісняки 214
Літин, паланка 15
Лобачівка 266
Лобачова, балка 305
Ловчинець 17
Лозова Сугакля, ріка 370
Лозовата 130, 268, 275, 282, 301, 351
Лозовата Балка 280
Лозовате, пустище 374
Лозоватий, яр 374
Лозоватка 117, 119, 123, 131, 143, 165, 252, 265,
286, 288–290, 292, 294, 299, 312, 314, 379, 383
Лозоватка, слобода 43, 110, 118, 163
Лозоватка, балка 40
Лозоватка, ріка 86, 88, 89, 343
Лозоватка, яр 282
Лохвицький повіт 214, 218, 219, 225, 226
Лоцманська Кам'янка 121, 123, 163
Лошкарівка 123, 130, 143, 162
Лубенський повіт 213, 217, 226
Лугань 329
Лугова 351
Лука 214
Луканівка 133, 136
Лукашів 226
Лукашівка 264
Луки 218
Лукомля 14
Лук'янівка 282
Луцяновичеве 372
Лунга 121, 122, 124
Лунка 134, 152
Луполівка 265, 292
Лупулева балка 371
Лупулів хутор 371
Лутівка, село 276

Лучки 323
Лучківка 225
Любашівка 156
Любиме 130, 296
Любимівка 139
Любимівка, слобода 163
Любомирка 121, 133, 146, 153, 155, 165, 166
Любопіль 134, 137
Люботоша, паланка 14
Лядава 17
Ляйпціг 237
Лясавичі, паланка 16
Лясків, паланка 14
Лясовка, паланка 14
Ляхівка 113, 266, 305
Лящівка 213, 217
Львів 234
Львівщина 191
Льговський повіт 348
Мавродіївка 268, 303
Мавроєнівка 140, 143
Магали 121–123, 125, 149
Мале Крупілля 226
Мажарівка 228–231, 241, 247, 293
Мазківка 17
Мазниця 43
Мазниця, річка 43
Макалюгіна 284
Макариха 123, 133, 153, 265
Макарів 16, 17
Макарівка 145
Максимівка 290
Макогонівка 39, 113
Макошин 214, 220
Макошинське, село 215, 220
Максаки 215, 220
Максаківський хутір 215, 220
Максимівка 29, 119, 120, 131, 132, 150, 165, 215, 221, 284, 365
Максимівка, слобода 110
Мала Березанка 225, 226
Мала Верблюжка 91
Мала Виска 116, 120, 148, 159, 282, 328
Мала Виска, ріка 40, 109
Мала Вись 91, 132
Мала Вись, ріка 365, 366, 367, 368
Мала Деріївка 268
Мала Каратула (Мала Каратуля) 213, 218, 225
Мала Михайлівка 359
Мала Олександрівка 158
Мала Северинка 289
Мала Скельватка, село 378
Мала Чечелівка 294
Малаєшти 122, 123, 125, 134, 135, 153
Маланка 123, 127
Малахівка 314
Малий Буялик 156
Малий Інгулець, ріка 26, 28
Малий Інгул 90
Малий Куяльник 351
Малинівка 285
Маліївка 142, 166
Маловате 122
Маловодяне 204, 205, 232
Малоросія 330, 331, 333, 334, 338
Мамайка 289
Мамайка, ріка 375, 376
Мамниця Дністровая 17
Манджалівка 13
Манойлівка 280, 282, 368, 373
Маньківка 12, 13, 15
Мар'їнське 140, 141
Маржанівка, слобода 200, 201
Мар'ївка 140, 168, 232, 376, 367
Мар'їне 288
Мар'їнська, слобода 311
Мар'їнське 113, 120, 136, 151, 226, 300, 326, 345
Маріуполь (біля Інгулу) 371
Марківці 215, 221
Маркова, слобода 123
Мартинівка 114, 215, 221, 223
Мартононьська округа 79
Мартононьський повіт 92
Мартонош 105, 120, 132, 149, 283
Марфівка 380
Мар'янівка 141, 150, 168, 283, 299, 370, 373, 378, 381
Мар'янівка, слобода 345
Маслаківка 224
Маслениківка 267
Маслів Брід 280
Маслівка 288
Маслівка, паланка 14
Масляникова 288
Матвіївка 120, 151, 225, 226, 278
Матвіївка, слобода 112
Матвіївська станиця 350
Матронинська 289
Махнівка 16
Мацківка 116, 280
Мацковець 213, 218
Мачуха 17
Маяк 134, 157
Маяк, фортеця 260
Медведівка, паланка 13
Медерівка 113, 120, 146, 273

Медерове 136, 351
Межиріч, фортеця 14
Мелана 135
Меланки 121
Мелітопольський повіт 227
Меловата 123
Мельники 213, 218, 225
Мена 214, 215, 220, 221, 227
Мерзіфонлу 10
Мигея 119, 133
Микитине 111
Микитине, урочище 328
Миколаїв 121, 123, 135, 136, 139, 146, 147, 153, 156, 158, 160, 166, 167, 201
Миколаївка (Андріївка) 117
Миколаївка 117, 124, 129, 130, 134, 136, 137, 147, 150, 152, 154–158, 163, 165–168, 179, 232, 233, 265, 270, 271, 273, 276–278, 289, 291, 297, 301, 305, 307, 314, 373, 375
Миколаївка Дністровська 122, 123
Миколаївка, слобода 118
Миколаївка-Вінтулова 154
Миколаївська область 391
Миколаївське, село 265
Миколаївський, хутір 369, 372
Миколаївські сади 288
Миколо-Маріївське 376
Микулинці, паланка 16
Миланки 153
Миловате 135
Милове 113
Минівка 293
Миргород 79, 80
Миргородський повіт 214, 217, 225, 226
Миролюбова 282, 367
Миронівка 150, 284, 285, 293, 307
Миронівка, слобода 115
Миронівка, село 265
Миронова слобода 91
Миронове 133
Мироносівка 371
Мирянське 296
Михайлівка 17, 113, 116, 119, 121, 131, 139–141, 145, 152, 155, 162, 168, 265, 270, 271, 273, 277, 278, 283, 284, 289, 290, 294, 295, 301, 313, 343, 351, 352, 358, 369, 370
Михайлівка, паланка 14
Михайлівка, слобода 38, 106, 110, 112
Михайлівка, станиця 121, 350
Михайлівське 130, 370
Михайлівське, станиця 350
Михалчеве 131
Михальчі 151
Михнівці 225
Мишуриг Ріг 104, 108, 109, 113, 117, 130, 163, 301, 302, 322, 326–328
Мишуринська, слобода 310
Мігейський Ташлик 43
Мігея 116, 151, 165, 279
Міклова, слобода 110
Мішарошівка 285
Млини 268
Млинки, село 139
Мовчанівка 267, 307, 369
Мовшина паланка 14
Могала 134
Могилів 360
Могилів, фортеця 17
Могильна 276, 289
Мозир 18
Мойсеївка 156, 280, 377
Мойсеївка 280, 377
Мойсеївська волость 205
Мокіївка 225
Молдавія 349
Монастирище 15, 294, 346, 380
Монтяєве пустище 352
Моравсько, паланка 18
Мордаїв, яр 373
Морозівка 264, 268, 303
Мортонош 321
Москва 11, 24, 111
Мостове 156
Мотовилівка 16, 17
Мотронин ліс 26
Мохнатин 215, 220, 223
Мочулки 12, 15
Мошине 351
Мошорин 106, 114, 119, 131, 154, 292, 320
Мошоринська округа 88, 324
Мошоринський повіт 92
Мошоров, паланка 14
Муловата 122, 124, 149
Мурафа 17
Мурзинка 39, 104, 108, 148
Мурзинка, слобода 38, 328
М'ясковка 17
М'ясниківка 12
Мяшутіне 311
Надеждівка 299
Надлак 134, 149, 321, 328
Надлацька округа 79
Надлацьке 114, 120, 281
Надлацьке поселення 84
Надлацький повіт 92, 97
Надлехська 149

Надчорномор'я 8
 Назарівка 372
 Назарівка Каменевата 369
 Найдьонові байраки 26
 Народичі 18
 Настасівка 368, 378
 Настасія, слобода 123
 Настаска 16
 Нашукаров, паланка 18
 Неберибіс 13, 14
 Неданчичі 223
 Недогарки 216, 322
 Недра 225
 Незавертайлівка 121, 125, 153
 Нелюбівка 374, 376
 Нелюбівка, пустище 374
 Немиров 15
 Нерубайка 117, 165, 290
 Нерубайка паланка 14
 Нерубайка, село 370
 Нерубайська станиця 350
 Нестерівка 108, 149
 Нестерова 82
 Нехайки 214, 218
 Нечаївка 141, 154, 156, 160, 166, 298,
 Нечаянне, село 142, 166
 Нечипорівка 214, 218
 Нижня Павлівська 267
 Нижня Татарівка 155
 Нижньопавлівське 304
 Низовка 227
 Никифорівка 123, 130, 163, 269, 299, 312
 Никольське 117, 120, 133, 135, 151, 265, 275, 298,
 305, 316
 Ніжин 228
 Нікітіне 144, 162
 Нікополь 111, 113, 144, 162, 236, 295, 322, 328,
 359
 Нікополь, містечко 117
 Нікополь 130
 Нікопольський повіт 277, 319, 325, 326
 Німе, село 265
 Німеччина 184
 Ніщов, паланка 16
 Нова Аврамівка 226
 Нова Вись, слобода 65
 Нова Одеса 152
 Нова Прага 148, 150
 Нова Сербія 24–28, 30–33, 76, 103, 108, 158, 327,
 385
 Новаківка 284
 Новгородка 150
 Новгород-Сіверський 329, 339
 Нове, село 341
 Новий Буг 156
 Новий Кодак 110, 139, 162, 295, 323, 384
 Новий Миргород 108, 117
 Новий Стародуб 165
 Новиринськ, паланка 18
 Нові Дубосари 134
 Нові Койдаки 112, 117, 129, 322, 325, 354
 Нові Сенжари 322
 Новоаврамівка 312
 Новоаджамка 105, 321
 Новоархангельськ 39, 108, 149, 385
 Нововасилівка 139, 168
 Нововоронцовка 147, 154
 Новогеоргіївка, село 149
 Новогеоргіївськ 160
 Новогеоргіївська посада 149, 157
 Новогригорівка 113, 121, 139, 150, 151, 153, 163,
 168
 Новогригорівська, станиця 350
 Новогригорівське 112, 121, 130, 133, 326
 Новогригорівське, містечко 278
 Новодубоссари 122
 Новоіванівка 147, 157
 Новокойдацький повіт 325
 Новокрасне 156
 Новомиколаївка 139, 157, 214, 218, 221–223, 226,
 227
 Новомиргород 95, 109, 110, 132, 143, 148–151,
 160, 164, 282, 321, 325–328, 366, 368, 388
 Новомиргородська округа 89
 Новомиргородське 105
 Новомиргородський повіт 92, 116, 263, 327
 Новомихайлівка 193, 377
 Новомосковський повіт 331, 354, 355, 359, 361,
 362, 363
 Новоолександрівка 157
 Новопавлівка 133, 140, 144, 156, 166, 168, 216,
 220
 Новопавлівка солдатська 140
 Новопавлівське 120
 Новопавлівський повіт 319, 325
 Новопетрівка 113
 Новопетрівська, станиця 350
 Новопетрівське 112, 136, 151, 167, 278, 326, 328
 Новопокровка 153
 Новопокровське 142, 157, 166, 366, 368
 Новополтавка 156
 Новоросійськ 129, 328
 Новоросійська губернія 27, 29, 33–35, 39, 43, 81,
 82, 83, 93, 100, 129, 136, 263, 264, 319, 320, 323,
 325, 326, 329, 330, 363
 Новоросійський край 211, 212, 216, 264, 356, 363

Новоросійський повіт 129
Новоросія 330, 331, 340
Новосанжарський повіт 319, 325
Новоселиця 336, 373
Новосербія 27, 31
Ново-Сербія 329
Новосибірськ 250, 251, 253
Новоукраїнка 149
Новоукраїнськ 151, 155
Новостародуб, місто 182
Новомосковськ 336
Новогеоргіївськ 167
Новомиргород 119
Носівка 18
Оба, село 336
Обитоки, Обиток 205, 231, 233
Обичівка 225
Ободівка, паланка 11–13, 17
Обозовка, паланка 12
Обухів 12, 13
Обухів, паланка 17
Овідіопіль 134
Овнянка 145, 148, 160
Овнянка, слобода 313
Овнянка, ріка 43
Овнянська округа 313
Овручів, паланка 18
Овсяниківка 132, 153, 154, 277, 284, 368
Овсяниківське пустище 368
Овсянівка 123, 284, 288
Одбідова 120
Одеса 122, 123, 134, 137, 142, 154–158, 160, 166,
167, 349, 391–393
Одеська область 211
Одеський повіт 158, 160, 161, 240
Одобашівка 130, 279, 301, 328
Озу, область 122
Озаринці 17
Озерище, село 341
Озерне 307, 328
Озерське, село 264
Озі, ріка 259
Окни 122, 123, 125, 135, 153
Олександрів Дар 142
Олександрівка 121, 123, 132, 133, 136, 153–155,
157–160, 163, 168, 204, 213, 214, 216, 220–224,
227, 232, 264, 269, 271, 279, 283, 287, 290, 297,
313, 366, 368, 377
Олександрівка, слобода 341, 342
Олександрівський повіт 115, 116, 118, 121, 142,
158, 159, 160, 182, 206, 207, 213, 216–219, 222,
226, 231–233, 240, 241, 263–269, 299, 301, 326–
328, 355, 358, 364, 374, 390, 393
Олександрійський район 189
Олександрійськ 264
Олександрія 115, 118, 132, 145, 155, 327, 328,
331, 333, 349, 350, 364
Олександрова Дара 166
Олександро-Даріївка 157
Олексіївка 120, 154, 156, 157, 291, 295, 297, 298,
301, 311, 371, 380, 391, 393
Олексіївське 132, 286
Оленинська 276
Оленівка 221, 223, 370, 371, 380
Оленівське 136
Оловятин, паланка 13
Ольвіопіль 93, 117, 120, 133, 149, 279, 321, 327,
328
Ольвіопільський повіт 92, 93, 100, 137, 211, 213,
214, 216, 218, 219, 221, 223–227, 264, 280–287,
294, 318, 319, 325, 326, 327, 341, 342, 345–352,
367
Ольма 123
Ольховач 17
Ольшанка 116
Омелова 275
Омелова, слобода 111, 164
Омелове 135, 146, 151
Омелове, поселення 120
Омелянівка 270, 314
Омельник 105, 113, 163
Омельницька 108, 268
Омельницька округа 311
Омельницька, слобода 43, 311
Омельницький лиман 276
Омельницький округ 319
Омельницький острів 276
Омельничка 268, 302, 303, 310, 360
Омськ 250
Оникіївка 123, 137
Онофріївка 60, 109, 116, 118, 123, 132, 136, 137,
151, 164, 268, 304, 346
Онуфріївка, слобода 76, 91, 106
Онча, паланка 15
Опришки, село 226
Орадівка, паланка 12
Орадівка, паланка 15
Оратів, паланка 15
Орел 39
Орел, слобода 35, 38, 43, 110, 328
Орель, ріка 329
Оржиця, містечко 213, 217
Орлова Балка 87, 119, 136, 150, 269, 310
Орлова, ріка 27
Орлове 292
Орловча, паланка 13

Орош 272
Осиковата 116, 123, 284
Осипівка 121, 134, 153, 157, 271
Осипівське пустище 203, 206
Оситна 117, 283
Оситний, яр 365
Оситняжка 119
Оситняжка 131, 149, 289, 371
Осички 134
Осіївка, паланка 17
Османська імперія 6, 8, 257, 262
Осокорівка 276, 351
Остап'є, паланка 14
Остапівка 139, 155, 277
Остап'я 213, 217
Остерське 216
Остерський повіт 216, 220, 221, 224
Острів, паланка 18
Отбідов 152
Очаків (Озі) 258
Очаків 122, 123, 128, 136, 142, 143, 148, 153, 257, 262, 330, 331, 333, 349, 384
Очаківська область 103
Очеретин, хутір 203, 205
Очеретяна, балка 342, 343
Очеретяна, ріка 205
Очеретяний, яр 377
П'ятка, паланка 16
Павлиська округа 91
Павлиш 116, 118, 132, 149, 268, 316, 320
Павлівка 139, 157, 163, 276, 283, 285, 287, 293, 296, 298, 365, 370
Павлівське 133, 226, 296, 321, 326
Павлівський повіт 94
Павлова 298
Паволоч, фортеця 11, 16
Пантазієве 133
Пантазіївка 118, 145, 150, 265
Панфіли 214, 219
Панчів 105, 120, 132, 148, 216, 220, 225, 226, 283, 320
Панчівська округа 79, 86
Панчівський повіт 92, 95
Параскеївка 297
Парафіївка 215, 221
Париж 237
Паришкове 225
Паріївка 15
Паркани 121, 123, 129, 152, 166
Паркани, колонія 142
Парне, село 268
Парпурна, балка 89
Парпурна, ріка 366–368
Пасицель 152
Патерилівка 298
Патринове пустище 365
Паунівка 290
Пащицели 122, 123, 126
Пашенна 277
Пашкань, паланка 17
Пекареве 222
Перебоїнський острів 295
Переволочна 13, 14
Переволочне 322
Перекопівка 214, 216, 219
Перелет 135, 152
Перелітна 122, 123, 126
Перерита 121, 123, 124, 152
Пересаївка 153
Перетівка 116, 136, 333
Перрита 135
Перехристівка 266, 305
Перешори 156
Переяславль 314
Переяславський повіт 213, 216–219, 225, 226
Петербург 330
Петриківка 39, 132, 148, 150, 156, 271, 284, 293, 321, 326–328, 330, 333, 354, 359
Петриківка, містечко 115, 118
Петриківська округа 88, 89, 324
Петриківський повіт 325
Петриніївка 289
Петрівка 123, 132, 137, 150, 214, 217, 266, 282, 328
Петрівське село 118, 119, 137
Петрівці 301, 312
Петрова 5, 43, 113, 131, 136, 150, 151, 154–156, 176, 180, 216, 222, 289, 291, 293, 299, 303, 306, 323, 326, 371, 387–394
Петро-Вірівка, містечко 157
Петровська слобода 113, 298, 311
Петровське 117, 129, 162, 300
Петроострів 84, 108, 114, 120, 134, 281, 321
Петроострівський повіт 92, 97
Петропавлівка 120, 282
Петропавлове 132
Петрушина 215, 220
Петрушів, хутір 245
Пецівка 267
Печара 17
Печена, ріка 351
Печеніївка 360
Печі 215, 222
Печківка 148
Печківська округа 79
Печківське 84, 114, 120

Пилипівка 378
Пилипова, балка 26
Пилявці 16
Пирилівка 16
Пирятинський повіт 214, 217, 218, 225
Писарева 288
Писарів яр 100
Писарівка 266
Писарська балка 88
Письмичівка 130, 144, 162, 298
Пицівка 304
Пишмічевське, село 117
Південна Україна 237
Підмельнична 378
Пікінерська Аджамка 131
Піски 142, 147
Піскувата 370
Пісоцька, слобода 157
Пісочин 15
Піщане 226, 322
Піщаний Брід 116, 133, 150, 214, 218, 224, 225, 285, 307, 321
Піщані гори, урочище 26
Піщанобродське 120
Піщанобродський повіт 94
Плахтіївка 108, 130, 139, 268, 320
Плахтіївка, слобода 115
Плахтіївська округа 91
Плесканів 225
Плетений Ташлик 39, 43, 108, 132, 151, 216, 285, 321, 371, 372
Плетений Ташлик, слобода 35
Плетеноташлицька округа 90
Плетеноташлицьке 114, 120
Плетеноташлицький повіт 92, 95
Плисківка 299
Плоска 82, 269, 316
Плоска, слобода 38, 54, 306
Плоске 131, 221, 291, 309
Плотниківка 268, 302, 314
Плюків 270
Повстин 214, 218
Погреби 121–123, 125, 135, 137, 149
Погребище 16
Поді, урочище 350, 351
Подішці 224
Поділля, еялет 9
Подільська губернія 136, 158
Покровка 123, 137, 138, 151, 165, 166
Покровська округа 382
Покровська, слобода 43, 74, 121, 122, 128, 129, 166
Покровська, станція 131
Покровське 119, 121, 130, 134, 144, 151, 154, 157, 162, 272, 287, 293, 295, 328
Покровський округ 324
Полежаї, поселення 213, 214, 218, 219
Полковникова, слобода 165
Полковникове 121, 321
Половиця 117, 162, 295, 322
Половиця, слобода 116
Полтава 387
Полтавська губернія 158, 211–213, 216, 217, 224, 330, 331, 364
Полтавський повіт 325
Полтавщина 197
Польща 31, 80, 238, 331, 334, 384, 386
Помоклі 214, 219, 225
Пондик 287
Понора 216, 220
Понори, село 140, 156
Понятівка 142, 149
Попельнаста, слобода 115, 118, 130, 149, 163, 269, 312, 321, 328
Попельнастівка 105
Попельнастівська округа 43
Попельнастівський повіт 92
Попельняста 39, 108, 110
Попівка 154, 268, 285, 288, 290–292, 303, 343, 381, 382
Попова балка 26, 28
Поповичівка 118, 151, 280
Порфирівка 243
Посісель 135
Постовбиці 224
Посунькові хутори 360
Потоцький округ 319
Потош, паланка 16
Правобережжя 8, 10, 11, 228, 257, 258, 260, 262, 340
Правовірна Покровська слобода 38, 39
Предградськ 108
Прибалтика 189
Привільне 136, 155, 166, 277
Прилуки, село 287
Прилуцький повіт 214, 217, 224–227
Пристром 213, 218
Пришиб 322
Прокопівка 373
Протовчиха 359, 360
Протопопівка 154
Прохори, паланка 14
Проценкове 271
Прошки 225
Пурпурна, ріка 79, 366–368
Пустельниківка 270, 313
Пустополе 295, 380

Путильський повіт 311
Пушкарівка 39, 113, 130, 164, 167, 300, 311, 321, 326, 328
Пушкарівка, слобода 108
Пшенична паланка 14
П'ятигорець 217
П'ятихов, паланка 16
Радивоївка 291
Радьківка 149
Радьківка, слобода 118
Радовичева 293
Радойчине 290
Радомишль 16, 18
Райгород 17
Райполе 299
Раківська станиця 350
Раковець 15, 278
Рангова 282
Ранишівка 265
Ратьківка, слобода 91
Рахни, паланка 15
Рашків 12, 13, 17
Ревівка сл 304
Редьківка 121
Ремарівка 122, 127
Ремерівка 135, 152
Реп'яхова балка 87
Решетилівка 225, 330, 336, 338
Рівна, слобода 95
Рівне 133, 139, 154, 156, 213, 214, 218, 219, 224, 284
Річ Посполита 228, 260
Роги 122, 123, 125, 135
Родівка 280
Рожественське 216, 221
Рожичівка 306
Розаліївка 137, 154
Розділля 295
Рокиз 224
Рокитна 16
Романівка 15, 133, 166
Романків 117, 354, 359, 362
Романківське пустище 352
Романкова Балка 139, 166
Романкове 130, 297, 322, 326, 328
Романкова, слобода 108, 111, 112
Роменський повіт 214, 216, 218, 219, 225, 226
Росія 27, 111, 187, 207, 238, 252, 329
Рублівка 216, 322, 333
Руда, станиця 350
Руда, річка 26–28, 376
Рудка 215, 220
Рудківка 215, 221
Ружин 16
Ружичівка 291, 375, 376
Рулинець (Пулинець) 213
Русанів 221
Русанове 216
Рядове 301
Ряснополе 156
Савине 224, 293
Савинець, село 225
Савинкове 314
Савичівка 295, 381
Саврань 15, 259, 260
Саврів, паланка 18
Саврів Новий 18
Сагайдаківка 283
Сагайдачка 277
Сагалатова 266
Сагалатова балка 305
Сагаталове 306
Садівка 316
Садова 267, 274
Саксаганський повіт 319, 325
Саксагань 113, 130, 163, 299, 325, 328, 340, 345
Саксагань село 113, 117, 167
Салазонівка 16
Самара, ріка 336
Самбор 148, 316, 317, 320, 327, 328
Самбросівка 291
Самотканська Вершина 300, 310
Самоткань 42, 43, 335, 360
Санавка, паланка 16
Санбур, село 265
Санкт Петербург 42, 172, 188, 234, 239, 330, 331, 334, 336
Сарабарія 17
Сарай, столиця Орди 261
Сарапановка 17
Саренкове 288, 374
Сасик, ріка 351
Сасівка 381
Сацького, балка 26, 28
Сафонове 157
Сафроніївське пустище 135
Св. Єлисавети, фортеця 26, 28, 30, 31, 32, 33, 86, 87, 108, 109, 326, 327, 328
Светильнове 216
Свидовець 215, 221
Свинарка 267, 282
Свинарка, ріка 346, 367
Свинарна 304
Свинарна, балка 367
Свині 215, 220, 224
Свинна слобода 123

Свинний, яр 351
Світильнів 221
Світле Поле 133
Світличне 225
Світловодськ 24
Світлопілля 118, 151, 155, 265
Святенька 215, 221
Святотроїцьке 133
Себенівка 155
Себинська, станиця 350
Себина 278
Севаст'янівка 15
Северинівка 156
Северинка 119, 150
Северинка, ріка 80, 375, 376
Сегединівка 375
Сегедіївка 289, 375
Седнівка 116, 121, 153, 165, 294, 328, 378
Секретарівка 378
Селеве 134
Селище 226
Селище, паланка 15
Семена́ста, ріка 370, 371
Семена́сте 156, 370, 371
Семенівка 139, 156, 168, 214, 216, 219, 225, 280, 284, 296, 298
Семенівка, слобода 218
Семенокосівка 157
Семенона́стівка 156
Семиполки, паланка 18
Семлецьке 84, 114, 119, 148, 213, 218, 225
Семлик 385
Сентів 105, 114, 119, 131, 148, 289, 320, 326, 328
Сентівська межа 79
Сентівська округа 86, 88, 89, 92, 324
Сентовське поселення 84
Сентомаш 149
Сергіївка 141, 156, 160, 166, 214, 217, 298
Сердечна, станиця 350
Середня Березівка, ріка 90
Серезліївка 134, 154, 280
Серибринський повіт 314
Сетлецьке 213
Сечеванівка 305
Сибереж 223
Сиволож 224
Сидорове, село 216
Силнице, паланка 17
Симонівка 284
Синюха, ріка 10, 43, 329
Синюхин Брід 116, 120, 133, 151, 321
Синюхинобрід 279
Синюхобрідський повіт 92, 93
Синява, паланка 16
Синявка 16, 227
Сирова 122, 123, 127, 136, 153, 154
Ситаївка, хутір 175, 176
Сіверський Донець 329
Сініца, паланка 16
Сім байраків 42
Сіренкова 30
Січ 26, 179, 251, 330
Січова Велика дорога 26
Скалевата 267
Скалеве 136, 280, 321
Скалевий повіт 92
Скалівський повіт 98
Скарбний яр 367
Скаржинівка 278
Сквира 16
Скелевата, слобода 91, 304
Скелеватка 233, 378
Скелеватка, річка 229
Скибинці 15
Скобіївка 267
Скоричівка 369
Скоробагатки 214, 219
Скубіївка 304
Славинська 379
Слав'яносербка 156
Сладовище, паланка 16
Сланкамінь 308
Слань Камінь 271
Сливинка, балка 86
Слобідське пустище 373, 374
Слободзея 122, 123, 134, 153
Слободка, паланка 14
Слов'янська провінція 111
Слов'яносербія 329
Слов'янськ 328
Слов'янська провінція 319, 323
Смирна, село 264
Смирнове пустище 224, 352
Сміла 385
Сміла, паланка 13
Снігурівка 142, 166
Сніжківка 266
Сніжкова, балка 305
Собчениха 360, 362
Созонівка 372
Сокишка, паланка 16
Соколець 17
Соколи 121, 133, 152, 165, 278
Соколівка 17, 152, 301, 312
Соколка 323
Соколова, село 288

Сокольська Переправа, станиця 350
Солдатські Хутори 168, 354
Соломська станиця 350
Солона 351 351
Солона, річка 344, 351
Солона, слобода 157
Солоне озеро 362
Солоненьке 129, 167, 168
Солошин 322
Солунського, слобода 123, 125
Сомбір, слобода 115
Сомборська округа 87, 91
Сомівка 12, 17
Сонцеве 293
Сонцівка 379
Сорочинці, містечко 214, 217
Сосівка 295
Сосниця 215, 222
Сосницький повіт 211, 220, 221–223, 227
Соснів 213, 218
Соснівка 189
Софійське 131, 141, 166
Софіївка 117, 119, 139, 165, 168, 214, 293, 299, 365, 366, 367, 378
Софіївка, слобода 343
Софіївське Поле 130
Софроніївське пустище 151, 275
Сочеванка 291
Сошинівське 130
Сошинове 163
Сошників 214
Сошникове, село 219
Спасівка 149, 159, 272
Спасівський повіт 93
Спасова 105, 110, 115, 271, 290
Спасове 118, 132, 179, 321
Спасовий округ 324
Спаське 123, 154, 222, 375
Спаська, слобода 121, 150
Спеї 122, 123, 124
Спея 134, 152
Спихов, паланка 17
Срібна 265, 289, 307
Срібноярка 289
Ставище 16
Ставрівка 279
Стайки, паланка 14
Стамбул 9, 10
Станишівка 292
Станіслав 17, 112, 116, 120, 135, 147, 152, 226, 272, 326
Становий острів 297
Стара Аврамівка 226
Старажавка, паланка 15
Старий Кодак 111
Старий Койдак 295
Старі Койдаки 112, 117, 129, 321, 322
Стародубські слободи 313
Степанівка 12, 15, 156, 158, 270, 300, 301, 312, 313, 343, 377, 380
Степанки, паланка 14
Степове пустище 374
Степуки 214, 218
Стецівка 108, 116, 118, 133, 151, 266, 320
Стецівська округа 91
Стінковата 279
Стінковатий яр 100
Стовп'яги 213, 216, 218, 224
Стогівка 288
Стойківка 157
Сторожеве, село 271
Строков 226
Студники 214
Студняки 219
Суассон 237
Субаловка, паланка 15
Субарловка, фортеця 12
Суботиця 114, 131, 149, 290, 320
Суботицька округа 88, 92
Суботицьке 119, 149, 373
Суботицький округ 323
Суботів 84
Суботів, паланка 13
Суботці 110
Сугаклейовата 284
Сугакля 134, 153
Сугакля Березнеговата 370
Сугакля Каменевата, ріка 87, 89, 369, 370, 371, 372
Сугакля Камишевата 346, 348, 374, 380, 381
Сугакля Лозовата, ріка 370
Сугакля, село 284, 288
Сугакля, ріка 86, 87, 89, 380
Суганич, паланка 17
Сукля 122, 123, 125, 129
Сулицький лиман 295
Сулицько-Лиманська, слобода 163
Сулицько-Лиманське 140, 144, 168
Суперечна 377
Сура 141
Сурмачівка 214, 219
Сурське 129
Сурське-Клевцове, село 163
Сурські Мокрі 359, 362
Сурські Сухі 359, 362
Сурсько-Литовське, село 163

Суша Аджамка, урочище 347
Суша балка 196, 360, 371
Суша Сугакля, ріка 88
Сухачівка 123, 129, 163, 297, 322, 354
Сухе пустище 374
Сухий Інгулець 100
Сухий Ташлик 116, 119, 133, 151, 164, 214, 216, 218, 219, 221, 285
Сухий, яр 374
Сухі балки 87
Сухолетова 281
Сухоташлик 321
Сухоташлицьке 213, 218
Сухоташлицький повіт 92, 95
Сучилівка 224
Сушківка, паланка 15
Східна Європа 260
Табольне 380
Табурище 118, 151, 108, 116, 132, 267, 316, 320, 333
Табурищенська округа 91
Таврида 337, 338
Таврівка 270, 313
Таврида 129
Таврійська губернія 212, 227, 353, 356, 359, 361, 362
Талдики, паланка 14
Талова Балка 155, 307, 389
Талове 137
Талое, село 265
Тальне, паланка 14
Танинське 347
Тапольна (Топольна) 380
Тарамське 123, 130, 163, 297, 322
Тарасевичеві Велички 223
Тарасівка 296
Тарасівський Кут 296
Таркановка 17
Тарнавка 125
Тасмен 27
Татарка 157
Ташине 122, 128, 129, 153, 166, 137, 157
Текеліївка 377
Терехівка 215, 220
Терлиця 15
Тернівка 39, 108, 114, 119, 122, 123, 134, 146, 149, 152, 155, 211, 216, 227, 280, 321
Тернівка, слобода 35
Тернівський повіт 92, 94
Терновата 117, 278
Терноватка 379
Тернопільська область 189
Тетіїв 16
Тетянівка 351, 352, 379
Тея 122, 123, 125, 134, 153
Тилігул 123, 345
Тилігульський лиман 137
Тимонівка 17
Тимофіївка 120, 134, 151, 166, 281, 292, 373
Тираспіль 129, 134, 155, 156, 328
Тираспільська фортеця 129, 166
Тираспільський повіт 140, 158, 159, 161, 351
Тишківка 15, 39, 114, 120, 133, 148, 213, 279, 321
Тишківка, слобода 35
Тишківський повіт 92, 94
Товстолеса 215, 220
Тодорівка 16
Токарі 214, 219
Токмазея 122, 125, 140, 166
Токмаківка 144
Токможея 123
Токмадзіу 134
Томаківка 123, 130, 162, 296, 322, 359
Томарине, село 274
Томарове 136
Томівка 295
Томськ 250
Тонконогівка 54, 291, 316, 320
Тонконогівка, ріка 376
Торговиця 349
Торговиця, фортеця 14
Точилівка 122, 157
Точилове 123, 126
Точильня 135
Трахтемирів, паланка 14
Требинівка 379
Третузне 322
Третузново 130
Трикрати 116, 133, 287
Трикрати, містечко 150
Трикрати, слобода 112
Триліси 16
Трипілля 12, 13
Трипілля, паланка 14
Тритрак (Трикрат) 119
Тритузне 117, 136, 163, 297
Трихати 158
Трихатки, дача 343
Тройницька 108, 163, 278
Тройницька слобода 39
Троїцька, станиця 121, 350
Троїцька 122, 123, 128, 134, 269, 303
Троїцька, слобода 112, 137, 139
Троїцьке 116, 133, 140, 141, 147, 152, 154, 157, 165, 168, 314
Тростянець 17
Трояни 137, 280
Троянів, паланка 16

Троянівка 117, 121
 Троянка 282, 291
 Троянка, слобода 123
 Тузли 137, 154
 Тулубева 379
 Тульчин 12, 13
 Тульчин, паланка 17
 Турецька Тернівка 135
 Туреччина 9
 Туркистанівка 299
 Турла (Дністер) 259
 Турченівка 301
 Турчинівка 312
 Турчиха, паланка 16
 Тягинка 116, 120, 135, 146, 150
 Тясмин Нижній 329
 Тясмин, ріка 26
 Тясминське 266, 305
 Убовдна, паланка 15
 Уздиця 216, 220
 Україна 6, 8, 11, 183, 184, 188, 253, 263, 329
 Уліховач, паланка 14
 Улянівка 119, 131, 143, 146, 150, 155, 249, 277, 289–291, 300, 311, 380
 Улянівський район 250
 Уманський повіт 349
 Умань 12, 385
 Умань, фортеця 15
 Усаті Хутори 157
 Усиківка 145
 Усівка 132, 137, 155, 225, 328
 Успенка 139
 Успенське 150, 163
 Устимівка 216, 221, 279
 Устинівка 4, 208, 209, 213, 272, 294, 342
 Устинівське, поселення 213, 216
 Устя, паланка 17
 Усть Кам'янка 276
 Усть-Томаківка 296
 Ухівка 108, 115, 116, 119, 164, 291
 Ухівка, слобода 54, 107
 Ухівська станиця 350
 Уховка 320
 Ушиця, паланка 17
 Ушня 223
 Фастів 16
 Фастовець 215, 221, 223
 Федварська округа 87, 324
 Федварське поселення 80, 84
 Федварський повіт 92
 Федварь 84, 114, 119, 131, 142, 143, 148, 154, 289, 320, 326
 Федорівка 116, 130, 136, 137, 151, 152, 157, 164, 167, 169, 175, 182, 204–206, 232, 233, 248, 266, 268, 269, 270, 272, 273, 278, 280, 288, 294, 296, 298, 299, 301, 304, 312, 313, 351, 377
 Федорівка, слобода 381
 Федорівка, станиця 121, 350
 Федорки 108, 133, 151
 Федорки, слобода 118, 306
 Федорова Балка 381
 Федотівка 342
 Федунки 225
 Феодосія 227
 Ферстерівка 157
 Фесунівка 362
 Флори 135, 136, 153, 166
 Флорівка 283, 370
 Фонтан, урочище 349
 Фоцевате 131
 Фошувата, балка 86
 Франція 232
 Фурдуївка 280
 Ханделіївка 323
 Харків 209 250, 251, 339
 Харківець 213, 216, 218, 225, 226
 Харківська губернія 334
 Харсики 226
 Хащувате 136
 Хведорівка 14
 Хворошин 14
 Хвощувате 136
 Херсон 111–113, 116, 120, 129, 135, 136, 139, 142, 145, 146, 150, 151, 155, 157, 166, 167, 327, 330, 333, 337, 390, 391
 Херсонка, село 272
 Херсонська губернія 4, 137, 158, 160, 161, 164, 179, 211–214, 216–218, 220–222, 224–227, 232, 235, 331–333, 337, 341–351, 353, 356, 359, 361, 362
 Херсонська провінція 111, 113
 Херсонська фортеця 348
 Херсонський повіт 116, 121, 135, 137, 139, 158–160, 162, 213, 214, 223–227, 263, 272–278, 319, 320, 325–327, 343, 344, 350, 352
 Херсонщина 4, 340, 393
 Хмарівка 15
 Хмелеве 116, 123, 134, 153, 165, 166, 226, 281
 Хмелеві байраки 87
 Хмельниці 223
 Хмільник, паланка 15
 Ховщина, паланка 15
 Ходорків, паланка 16
 Холми 215
 Хольми 221, 223, 227
 Хорватова, слобода 164
 Хорольський повіт 213, 217, 225, 226

Хоростишов 16
Хороше Озеро 215, 222
Хорошева 269, 314
Хорошева, слобода 315
Хорошеве 130, 167
Хорошки 213, 217
Хортиця 335
Хортицька, колонія 130
Хортицька, сл. 162
Хортицьке 296
Хоцьки 214, 219
Хоцевата 292
Храпчийов, паланка 17
Хрестинівка, паланка 15
Хрещата 270
Хрещата, слобода 314
Хрипівка 216, 222
Христофорівка 378
Хуторище 284
Царів Курган 377
Церковище 224
Церковна балка 79
Циблі 225
Цибулеве 160, 165, 390
Цибулів 28, 82, 83, 106, 108, 114, 119, 131, 149,
164, 290, 316, 317, 320, 326, 327
Цибулівка 123, 132, 160, 165, 294
Цибулівська округа 86
Цибулівська слобода 108
Цибулівський повіт 92, 100
Чабанівка 293
Чайківка 15
Чайківка, паланка 18
Чамарманіка 15
Чаплинка 360, 362
Чачалівка, паланка 15
Чегрин Дуброва 14
Чегрин, фортеця 13
Чепигівка 224
Черевки 225
Черешня, паланка 16
Черкаси, паланка 10
Черкаська губернія 211
Черкаська область 6
Черкащина 197
Черкес Кермен, паланка 10, 14
Чернеча 305
Чернечів байрак 40, 89
Черниківка 119, 150, 266, 305
Чернина 224
Чернишева слобода 333
Чернівка, паланка 15
Чернігів 234
Чернігівська губернія 211–214, 216, 212, 224,
228, 364
Чернігівський повіт 215, 220, 223
Черніченків кут 26
Черніченкова балка 26, 28
Черногородка 16
Чорногорська губернія 211
Черняківка 292
Черняхов 16
Чехівка, село 213, 218
Чехова, паланка 14
Чечелівка 132, 152, 270, 271, 313, 321, 323
Чечелівка, слобода 115
Чечелівське 118
Чечелівський повіт 93
Чечелова 39
Чечельник 17
Чигирин 26
Чигиринський повіт 340
Чигринівка 291
Чирногородка 17
Чичаклея 347
Чичикея, ріка 351
Чобручи 122, 123, 125152
Човників 16
Чонград 108, 116, 133, 136, 150, 266, 316, 320
Чонградська округа 91
Чорна 122, 123, 124
Чорне 121, 122, 134, 137, 165
Чорнецька балка 26, 28
Чорний ліс 4, 24–32, 42, 99, 100, 101
Чорний Ташлик 43, 88, 116, 133, 150, 165, 225,
227, 285, 370, 371
Чорний Ташлик, урочище 87
Чорнобай 224
Чорнобаї, село 213, 217
Чорнобиль, паланка 18
Чорноліска 26, 375, 376
Чорноліська округа 26, 28
Чорноліська поляна 26, 27
Чорноліська, ріка 27
Чорноліське, озеро 26
Чорноташлик 321
Чорноташлицьке 114, 120, 279
Чорноташлицький повіт 92, 95
Чортомличка 344
Чубилов, паланка 15
Чубине Кибло, урочище 378
Чубурчи 134
Чуйкове 158
Чумаки 140, 141, 144, 168, 354, 362
Чурівка 279
Чута, ліс 42, 99, 100, 101

Чутівка 375, 376
Чутка, ріка 100
Чутки 291
Чюта, ліс 31
Шабалинове 222
Шавулиха, паланка 15
Шамівка 119, 131, 151, 291
Шамове 144
Шапарівка 300
Шарапівка 296, 346
Шаргород, паланка 17
Шарівка 139, 269
Шарківка 291, 306
Шатравин яр 379
Шведська колонія 275
Шестерня 116, 120, 136, 151, 214, 220, 223, 276, 322, 345
Шибка 134
Шипка 122–124
Широка Балка 381
Широке 136, 152, 216, 221, 223, 225, 226, 276, 295, 296, 322, 344, 346
Широкий яр 345
Шиянів, яр 101
Шляхова 280
Шмітівка 282, 365
Шмітове-Петровське 154
Шолмош 108, 151, 316
Шолохове 130, 144, 163, 276, 295, 322, 344
Шостаківка 273
Шошинівка 163, 300
Шпаківка 155, 283, 371
Шпакова, сл. 121
Штелькендорф 237
Шувалове, село 275
Шульгівка 360
Шутовичівка 270, 313
Щасливе 155
Щербаківка 155
Щербанівка 268, 309
Щербанівська, станиця 350
Щербинівка 225
Щурівка 300
Юзківці 214
Юрівка 282, 285
Юрківці 225
Юсковець 213, 217
Ютербок 237
Юхимів, хутір 82
Юхимівка 306
Юшковці 15
Яблуні 225
Яблунів, паланка 14
Ябу, фортеця 260
Явкіне 142, 167
Явлена криниця 196–199
Яготин 214, 218
Ядути 215, 223, 227
Якимівка 119, 134, 150, 153, 281, 299, 300, 311
Якимівка, слобода 114
Яковлівка 292
Яланпіль 123, 165
Ялинська 120
Ялівка 285
Ямпіль 17
Яниполе 281
Янів 115, 133, 316, 317, 320, 386
Янівка, село 118, 149
Янівська округа 91
Янкова, слобода 123
Яновець, паланка 12, 15
Янопіль 153, 154, 166, 345
Яремін 101
Яремівка 266, 305
Ярківці 214, 216
Ярмолинці 214
Яруга, паланка 17
Ясенова 135, 269
Ясеноватка 151
Ясинова, балка 309
Ясинова 122, 123, 126, 282
Ясиновате, село 264
Ясиноватка 142, 167
Ясинове 152
Яска 122, 134
Ясси 122, 385
Ясска 123, 150
Яцеве 224
Ячники 214, 216

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

- Абадаш, капітан 57
Абадаш, полковник 62
Абрамович Іось 349
Абрамович Шміль 349
Абросимов, прапорщик 282
Авраменко, майор 73
Аврамов Василь, канцелярист 314
Аврамов Яким 309
Аврамов, майор 145, 283, 289, 293, 299
Аврамов, межовик 313
Аврамов, підпоручик 269, 270
Аврамов, поміщик 145, 154
Аврамов, поручик 73, 269
Аврамов, ротмістр 61, 73
Аврамов, секунд-майор 62, 309
Аврамов, сотник 37
Аврамова Анна 309
Авсяников, ад'ютант 59
Адабаш Микола 348
Адабаш Олександр 348
Адамов, підпоручик 308
Адобаш, капітан 72
Адобаш, полковник 42, 73
Акацатов 166
Акацатов, капітан 46, 66, 282, 287
Аксеніус, лікар 45-47, 66, 282
Аксеніусова, лікарка 286
Алеєв, поручи 308
Алейніков Герасим 347
Алейніков, капітан 59, 75
Алейніков, купець 53, 70
Алейнікова, майорша 284
Александров Єгор 366, 368
Александров, капітан 42, 45, 57, 72, 290, 293
Александров, майор 282, 285, 374
Александров, форшмейстер 49, 68
Александрова, графиня 296
Александрова, майорша 286
Алексеев, капітан 300, 301, 311
Алексєєнко 223
Алексін, поміщик 291
Алексін, прапорщик 54, 71
Алексєєв, майор 55, 63, 71
Алексєєва Варвара 312
Алі Ага 10
Алієв, поручик 55, 264, 294
Алфєров, асесор 113
Алфьоров Олексій 341
Алфьоров, сержант 299
Альвінцов, генерал-майор 353
Амвросій 125, 126, 128, 147
Амлєшов, вахмістр 42
Амлєшов, прем'єр-майор 37
Амляшов, майор 62
Ананій, ієромонах 112
Ананченко 222
Анастасієв, майор 371
Анастасієв, поручик 58
Анастасієв, прапорщик 284
Анатасієв, підпоручик 284
Ангелов, майор 53, 70
Ангелов, прапорщик 49, 68
Ангелова, майорша 266
Андрєєв Дмитро 191
Андрєєв Петро 171
Андрєєв, капітан 292, 374
Андрєєв, священник 50
Андрєєв, поручик 50
Андрєєв, священник 68, 290
Андрєєв, ротмістр 375, 376
Андрузний, підпоручик 302, 311
Андруський, кварталмістр 301
Аникєєв, цолнер 285
Аникєєва, радниця 372
Анісімов Григорій 340
Анісімов Леонтій, писар 340
Анісімов Федір, реєстратор 340
Анісімов, майор 288, 294
Анісімов, писар 344
Анісімов, полковник 340, 344
Анісімова Параскевія 344
Антип'єв, купець 59
Антипармак (Іванов) 110
Антипов Сидір, купець 36
Антипов, купець 75
Антонов Андрій, прапорщик 375
Антонов, капітан 286, 290, 375
Антонов, прапорщик 49, 68, 286
Апостол Семен 179
Апостолов Степан 345
Апостолов, майор 279
Апурін 45
Апурін, аудитор 62, 73
Арапов 60, 76
Арапов Єгор 42, 44, 76
Арапов, майор 50, 63, 68
Арапов, радник 304, 305, 314
Арапова, дівиця 273
Арапова, майорша 53, 70
Арапова, радниця 267, 270, 290, 291

Аратовський, дворянин 352
Арипова, прапорщиця
Арнаут, прапорщик 288
Арнаут, садівник 59, 75
Арнаутова Олександра 342
Арсеній (Іващенко) 24
Артаков, майор 274
Архаров, генерал-майор 275
Аршинник 227
Астафев, поручик 308
Афанасій, архієпископ 179, 387
Афанасьєв, Афонасьєв, прапорщик 270, 293
Афанасьєв, підпоручик 312
Афанасьєва, підпоручиця 269
Афонасьєв Олексій 348
Афонін Матвій 334
Бабалич, прапорщик 278
Бабанський, підпоручик 349
Бабін, капітан 51
Бабін, підпоручик 267, 304
Бабкін Михайло 366, 368
Бабкін, майор 366
Бабкіна Анна 366, 368
Баглай 222
Бада, капітан 308
Бадюл, капітан 279
Базін, майор 277
Байдак, капітан 268, 275, 276, 299
Байдак, майор 301
Байдак, ротмістр 42, 60, 63, 76
Байдакова, капітанша 275
Байцуров, радник 269
Бакуменко 222
Бакунін Василь 237–239
Бакунін Іван 238
Бакунін Михайло 237, 238
Бакунін Петро 238
Бакунін, штатський радник 286
Бакуніна Євдокія 238
Бакуніна Катерина 237
Бакуніна Любов 238
Бакуніна Параскевія 238
Бакуніни, рід 237, 239
Балабін, генерал-майор 269
Балабін, полковник 60, 78
Балабінова, генерал-майорша 314
Балабінова, полковниця 80, 76
Бала, підпоручик 284
Балашов, купець 289
Балка, поручик 64, 74
Бандюр, прапорщик 47
Бантиш 338
Бантиш, прапорщик 278
Барабаш Леонтій 218
Баран Сава 225
Баранець 223
Баратинський, князь 113
Баратов, князь 40, 45, 50, 65, 106
Баратов, князь 49, 68, 277, 289, 298
Баратова, княгиня 48, 50, 57, 67, 68, 72, 113, 277, 283, 284, 309, 335, 351
Баратова, княжна 277
Барбер, прапорщик 284
Барсуков, ротмістр 311
Барятинський, князь 275
Бастевіков 48, 67
Бастевікова, майорша 63, 73
Бахметьєв, капітан 274
Башенко Макар 241
Беженуца, капітан 56, 72, 280
Безбородько 113, 141, 155, 163, 290, 332, 337, 375, 376
Безбородько Олександр, генерал-майор 272, 297
Безверха Варвара 245
Безверхий Роман 245
Безноско 227
Безобразов, поручик 298
Безобразова, поручиця 276
Белаша Гнат 171
Белій, купець 295
Белій, старшина 294
Белокуров 10
Белоусович, радник 273
Белявський Омелян 374
Бельченков, радник 299, 300, 311
Беньковський, кадет 286
Бережинська, поручиця 115, 290
Бережинський, кадет 293
Бережинський, поручик 59, 64, 74, 75, 292
Бережок 222
Беренс Вільгельм 348
Берзовенко 171
Берманський Федір 377
Берманський, поручик 37
Бернадський, поміщик 345
Бершацький Феодосій 239
Бець 223
Бешка 227 гео
Бедний Семен 225
Беднов В. 323
Белій, прапорщик 298
Белицький, капітан 296
Беляєв Козьма 347
Беляєв, майор 290
Беляєв, прем'єр-майор 309
Биков, генерал 345

Биков, капітан 294
Бистрицький, поручик 62, 73
Бистрова, кадетка 301
Бихало Григорій 226
Бицай 224
Біантовський Всеволод 169
Бібіков Гаврило 347
Бібіков, майор 373, 374
Бібіков, полковник 297
Біда Марко 26
Бідненко Семен 225
Бідненко Тимофій 225
Біднов В. 103
Біла Марія 246
Біла Тетяна 246
Білецький 222
Білий Андрій 246
Білий Герасим 243
Білий Єфрем 180
Білий Сидір, майор 273
Білий, капітан 293
Білий, майор 273
Білий, прапорщик 113
Білик Устим 219
Білокрис Макарій 247
Білоус Макарій 246
Білоус Онисія 246
Білоус, старшина 296
Білоусович, радник 266, 293
Білуха Яків 128
Блажкова, прапорщиця 60, 76
Блакитний Стефан, полковник 384
Блашко Герасим 243
Блідар Л. 4, 249
Бобирев, капітан 301, 310
Бобирев, ротмістр 62, 74
Бобрин, аптекар 45
Бобринов Карло, аптекар 312
Бобрін, аптекар 301
Богдан 222
Богданов, майор 140
Богданович Андрій 369
Богданович Венедикт 369
Богданович І. 112
Богданович Іоанн, протопоп 128, 147
Богданович Параскевія 343
Богданович Петро 343
Богінський, вахмістр 45, 65
Богоевич, капітан 51
Бодяк Павло 310
Бодяк прапорщик 62, 302
Божедомов, 288
Божко Ольга 181
Бойдак, капітан 303 не все
Бойдак, ротмістр 74
Бойдак, секунд-майор 311
Бойко А. 263
Бойко Антип 247, 248
Бойко Григорій 190, 193
Бойко Катерина 247, 248
Бойко М. 252
Бойко Павло 225
Бойко, осавул 293
Бойченко 224
Болбота 222, 223
Болтин Іван 277
Болтін, бригадир 272, 275
Болюбакін 37
Бондар 224
Бондарева, капітанша 266, 307
Бондаренко 222, 224, 227
Бондаренко Марія 187
Бондарев, капітан 55, 71
Бондарев, купець 53, 70
Бондюк Григорій 197
Бондюк Євген 191, 197
Боржаков М. – 123
Борисенко 223
Борисов, контр-адмірал 273
Боровков, капітан 48, 67
Боровський 155
Боровський, капітан 37, 55, 71, 110
Боровський, майор 311
Боровський, підполковник 265, 300, 307
Боровський, прапорщик 267, 273
Бородачов, прапорщик 273
Бородкін, майор 288
Бородкін, плац-майор 75
Бородушка 335
Бороткін, майор 59, 374
Борщ-Смоквина 353, 370
Боцький Семен 26
Боянов Флора 48
Боянов, прапорщик 67, 286
Бояринов 222
Бравко 224
Брайкевичева, підпоручиця 74
Брайкович, кадет 267
Браницька, графиня 162, 296
Бранкович Марія 343
Бранкович, вахмістр 280
Бранкович, підпоручик 292, 343
Бранкович, прапорщик 50
Брант Марія 365, 367
Брант Сергій 365, 367
Брант, майорша 365

Брашеван Филимон 341
Бредіхін, колезький асесор 141, 166
Брежнев Леонід 187
Бреїлівка 267 гео
Бржиський Федір 344
Брижський, прапорщик 269, 306, 312
Брик Мина 241
Бринза, шляхтич 349
Бриський, поручик 266
Бріскорн 168
Бріскорн Ольга, радниця 143
Бродський, поручик 171, 293, 342
Бродський, радник 293, 299
Броховецький Никифор, священник 169
Брусало 222
Брусилов Н., губернатор 217
Брюховецький Михайло, псаломщик 169
Будланський, кавалер 113
Будлянський, радник 296
Бузіянов, підпоручик 278
Бузовський Хвесько 26
Букат 223
Букинський, майор 289
Булавка Іоанн 243
Булацелєва, підполковниця 151, 154, 300
Булацелєва, полковниця 283, 285, 297
Булацель 168
Булацель Афанасій 48, 341
Булацель Ілля, ротмістр 365, 367, 370
Булацель Марія 371
Булацель, кадет 277
Булацель, майор 282, 285, 300, 311
Булацель, підполковник 42, 47, 56
Булацель, полковий квартирмістр 67
Булацель, полковник 67
Булацель, поручик 48
Булаш 224
Булгаков Яків 343
Булгаков, капітан 279
Булгаков, майор 273
Булигін, секретар 221
Булич, вахмістр 45, 65
Булич, кадет 282
Бундюк Авраам 244
Бундюк Ірина 243, 244
Бундюк Олександр 243
Бундюк Павло 244
Бундюк Феодосій 245
Буніатов, вахмістр 45, 65
Бурак 223
Бургазій 42
Бурдзинкевич Іван 205
Бурдюженко 224
Бурзінкевич Федір 232, 236
Бурименко 222
Буримський 222
Бурлак Іван 35
Бурсуков, ротмістр 300
Бурцов, капітан 47, 66, 281
А. Бутко 4, 24
Бутович 72, 166
Бутович Тимофій 58
Бутович, майор 42, 58, 59, 64, 74, 75, 117, 284, 288, 292
Бутович, поручик 141
Бутовський Петро 372
Бутовський Семен 347
Бутовський, капітан 55, 71
Бутовський, майор 265
Бутовський, секунд-майор 307
Бутозатєєва, прапорщиця 271
Бутузатель, капітан 57, 72
Бучинський, ротмістр 298
Бушуєв, підполковник 297
В'яземська, княгиня 276
В'яземський, князь 113
В'яземський, князь 272, 274, 286, 295, 330
Вайда, капітан 65
Вайдина, капітанша 45
Валишів 223
Валічкий Юрій 259
Валюта 227
Валюшко 224
Варзар, дворяни 345
Варкановичєва, підпоручиця 265
Варкановичєва, прапорщиця 307
Василець Василь 226
Васильєв Гаврило 370
Васильєв Дмитро 370
Васильєв Микола 305
Васильєв Федір 204
Васильєв, поручик 266
Васильєв, прапорщик 60, 76, 282
Васильєв, священник 282
Васильєва, поручиця 367
Васильченко Митрофан 169
Васильченко Петро 169
Васильченко Феофан 171
Васильянова, дівиця 265
Васко 223
Васьков Василь 390
Ващакін Василь 348
Вейланд, лікар 277
Велигурський 224
Великий Петро 171
Величко 223

Величко Василь 225
Величковський, майор 279, 280, 282, 366
Величковський майор 285
Венгеров С. 391
Вербицький Василій 112
Верещака Василь 219
Вермінка, капітан 297
Вершацький Семен 389
Веселинов, майор 346
Винницька Анна 368
Винниченко 222
Виноградов Сергій 349
Вислоухов Северин 345
Висоцький 274
Висоцький, вахмістр 52
Висоцький, генерал-майор 274, 291
Витязь, прапорщик 286
Вишневецька 179
Вишневецький, прапорщик 303
Вишневський, прапорщик 45
Вишняков Василь 318
Вишняков, капітан 49, 58, 67, 68, 284, 369
Вишняков, прапорщик 37
Вівденко Іван 218
Відмиклий 227
Вінтелев, прапорщик 110
Вінтель, прапорщик 46, 65
Вірттембергський Олександр, герцог 237
Вітряк Архип 244
Вітряк Василь 188
Вітряк Іустинія 244
Вітряк Микита 244
Вітряк Михайло 244
Вітряк Тетяна 244
Владевич Ф., протопоп 125–127
Вовк Климентій 244
Вовк Михайло 244
Воєйков Ф., генерал-губернатор 29, 38, 106, 110
Воєйкова 42, 115, 299
Воєйкова Параскева 52, 61, 69
Войєнкова, генерал-аншефна 60, 61, 73, 270, 303, 313, 315 Воєйкова
Войнов, майор 279
Войнов, прапорщик 282, 285
Воїнов Іван 367
Волк Акилина 243
Волк Іларіон 243
Волк Костянтин 248
Волк Михаїл 241, 243
Волк, майор 301
Волк, прапорщик 292
Волк, ротмістр 64, 74
Волков, майор 294
Волков, прапорщик 273, 275, 351
Волков, секунд-майор 310
Волковник, майор 350
Волковняк, військовий товариш 287
Волковняк, майор 287
Волковняк, сотник 287
Волковняков 342
Волковняков, військовий товариш 342
Волконський 152
Волконський Григорій 128
Володимир (Малець) єпископ 184
Волох, підпоручик 47
Волочай 61, 73
Волочай, осавул 299
Волошин Іван 169
Волошин, прапорщик 286, 345
Волошинов Олексій 315
Волошинов, підпоручик 270, 313
Волошинов, прапорщик 270
Волошкевич, прапорщик 293
Вольський, підпоручик 273, 275
Вольські, шляхтичі 273
Вороб'їн 227
Воробйова, підпоручиця 279
Воронинська, поручиця 369
Воронов, прапорщик 64, 74
Воропонов Феодосій 366 не все
Воротинцов, прапорщик 276
Вуйчич, поручик 279
Вуїч, бригадир 306
Вуїч, капітан 55, 56, 71, 72
Вуїч, квартмістр 265, 266
Вуїч, майор 265, 266, 305, 307
Вуїч, полковий квартирмістр 56
Вуїч, поручик 266
Вуїч, прапорщик 307
Вуїчева, прапорщиця 266, 305
Вукович, прапорщик 48, 281
Вукойлович, поручик 45
Вукотич, капітан 45, 46, 66
Вукотич, майор 281, 283, 367
Вукотич, полковник 281, 287
Вунайович Марко 87
Вукотичева, полковниця 288
Вучкович Павло 365–367
Габельченко Пимон 241
Гавеля Дорофій 389
Гавриїл, митрополит 124–128, 144, 147
Гаврик Мартин 226
Гаврилов прапорщик 299
Гаврилов, підполковник 60, 62, 76
Гаврилов, прапорщик 60, 76, 269, 270, 299, 314
Гаврилов, ротмістр 37

Гаврилова Анна 62, 74
 Гагаринова, княгиня 268
 Гагарін, князь 296
 Гасцький Г. 8
 Гайворон Григорій 225
 Галевський Козьма 368
 О. Галенко 4–6, 8 257–262
 Ганжа, генерал-майор 348
 Ганжевич Михайло 347
 Ганжевич, колезький асесор 351
 Ганнібал, генерал 111, 272
 Ганський 137, 157, 166
 Гарій, купець 354
 Гаркуша 208, 209
 Гарлаш Максим 225
 Гвінеєв, капітан 52
 Гданцов Мартин 340
 Гегела Андрій 310, 312
 Гегела Іван 310
 Гегела Микола 310
 Гегела, кадет 301
 Гегела, поручик 301
 Гегела, ротмістр 37, 62, 74
 Гегеліна, поручиця 300
 Гегелова Уляна 310
 Гейкін 332, 336
 Гейкін, генерал 117
 Гейкін, майор 293
 Генада Олександр 347
 Генадій, капітан 351
 Гентеріус Іван 341
 Георгієв 52
 Георгієв, корнет 372
 Георгієв, купець 69
 Георгієв, майор 49, 68 290, 294
 Георгієв, підпоручик 42
 Георгієв, поручик 35
 Георгій, грузинський царевич 277
 Герард, майор 274
 Герасим Лисенко 225
 Герасименко 222–224
 Герасименко Павло 226
 Герасимова Віра 206
 Герасієва 270
 Гераскевич Іван 171, 182
 Гервасій, капітан 45
 Герман, підполковник 274
 Германша, поручиця 49
 Гернич, майор 285
 Герничовий, майор 291 Герничева, майорша – в
 тексті майор, треба змінити на майоршу
 Гертопан, прапорщик 278
 Гессій, підполковник 59, 75
 Гибал, радник 274
 Гибаль 338
 Гижицький 163
 Гика Роксандра, княгиня 272, 274
 Гиржев, майор 47
 Гиржев, підпоручик 280
 Гібал, дівиця 293
 Гіжицький, генерал 137
 Гіржев, майор 66
 Гірник Єфімія 352
 Гладкий Кирило, губернатор 356–360
 Глазов Олександр 318
 Глебов І., капітан-майор 108, 327
 Глебов, генерал-лейтенант 30, 31
 Глебов, генерал-майор 24
 Глижинський І., протопоп 125, 126, 127, 128
 Глобовський, прапорщик 269
 Глухенький 223
 Глушко 223
 Глушков, майор 59, 75
 Годлевський 155
 Годун 222
 Голиков Сава 348
 Голикова Єлизавета 344
 Голіков, капітан 273, 276, 344, 352
 Голіцин 156
 Голіцин Д. 237
 Голіцин Сергій 344
 Голіцин, князь 298
 Голіцина Марія 372
 Голіцина, княгиня 276
 Головка Кіндрат 224
 Головка, сотник 61
 Голубов, поручи 312 поручик
 Голубов, поручик 269
 Голубов, поручик 299
 Голубовська Любова 248
 Голубовська Марія 245
 Голубовська Меланія 247, 248
 Голубовська Софія 241, 246
 Голубовський Данило 245
 Голубовський Платон 169, 181, 182, 240, 241,
 243, 245–248
 Гончаренко Данило 226
 Горб Микит 225
 Горбаненко, прапорщик 292, 294
 Горбач 223
 Гордієнко Павло 219
 Гороблей, доктор 45
 Горуха-Горієнко 222
 Гофман, капітан 285
 Грабенко Аркадій 173
 Грабенко Варвара 173

Грабенко Григорій 169, 173, 174
Грабенко Йосиф 173
Грабенко Маріамія 173
Грабенко Соломонія 173
Грабенко Тетяна 173
Градовський Іван 145
Градовський, шляхтич 265, 306
Грачов, земський комісар 59, 69
Грачов, майор 51, 75, 267, 304
Гребеніна, поручиця 283
Гребенкін, поручик 48, 67
Греков, вахмістр 294
Грекул, капітан 280
Грекул, поручик 56, 72
Греченко, купець 58, 75, 284
Греченков, майор 369
Грибовський – 128
Григор'єв Аврам, вахмістр 312
Григор'єв Михаїл, диякон 145
Григор'єв, прапорщик 269, 277
Григор'єв, священик 298
Григоревський, реєстратор 285
Григорій Бутович 370 – додати до прізвища
Григорович В. 122
Гриненталь, майорша 370
Гриценко Авакум 169, 171
Гриценко В. 4, 179
Гриценко Григорій 171
Гриценко Павло 182
Гриценко Терентій 196
Гриценко Федір 225
Гриша Микола 188
Гриша Ніна 188
Гришаєв Василь 314
Гришаєв, колезький асесор 308
Грищенко Варфоломій 242
Грищенко М. 191
Грищенко Наталя 242
Грінченко Борис 391
Гроєгросул, пручик 309
Гроєросулов, поручик 284
Грубиха, поручиця 303
Грудницька, майорша 375
Грузинський царевич 351
Грушевський 8
Губа Іван 388
Губар 224
Губерт, поручик 51
Гуза 345
Гуков, прапорщик 285
Гулєвич, прапорщик 279, 285
Гупал Андрій 169
Гура Іван 200
Гура Михайло 201
Гура Роман 200, 201
Гурбулєш, лікар 280
Гурлебуш
Гуренко Герасим 201
Гуренко Григорій 201
Гуренко Дмитро 201
Гуренко Карпо 223
Гурєва 276 перевірити, може гео
Гуринський Іоанн 248
Гурка, полковник 275, 276
Гущин, капітан 42, 59, 75
Дабич, поручик 285
Давиборщ Л. 185
Давиденко 224
Давидов Данило 179
Давидова Катерина 340, 347
Давидова, майорша 377
Давидович, майор 281
Давуд Паша 10
Даєв, майор 296
Данилевський Яків 231, 233
Даниленко 222
Данилов Іоанн 109
Данилова 268
Данилюк Г. 191
Данильченко Іван 389
Данич 224
Данім Михайло 227
Данської, секретар 31
Дарага (Гарага) Василь 227
Дарнін, поручик 49
Дасюк 223
Дворецький 223
Де Волан 122
Дебельмен, граф 297
Деболцов 338
Дебольцев, обер-аудитор 298
Дебренандер Петро 308
Дебренандєрова Єлизавета 377
Дебреценій Петро 40, 48
Дебреценій Степан 48
Дебреценій, майор 48
Дебреценій, Дебрециній, підпоручик 277, 296, 352, 369
Дебрециній Петро, вахмістр 67
Дебрицинієва, майорша 284
Дегай, капітан 54, 264
Дейнека 227
Дековач, майор 47, 280
Дем'янов, кадет 290
Дем'яновський, священик 269
Дембровський, майор 282
Дембський 272

Дементьев, перекладач 42, 55, 71
Дементьев, радник 115, 307, 265
Демиденко 224
Демішков, капітан 292
Демука, прапорщик 303
Демченко Василь 226
Демчук Анатолій 191
Денисенко 222, 223
Деоридіяшенко, 285
Депрерадлович Георгій 323
Дерадивоїчева, майорша 265, 266, 307
Дереев, аудитор 62, 73
Дереев, поручик 268
Державін, ексектор 275
Дерієв Іван 309
Дерієва, підпоручиця 296
Детейльс, полковник 313
Дечелкулова, Дечелколова, майорша 279, 280
Джарський, вахмістр 60 76
Джогін Авраам 242
Дзевинський, управитель 369
Дзюбенко, капітан 292
Дик Яків, капітан 311
Дик, ротмістр 63, 74
Дима, майор 106
Димитрій, архієпископ 390
Дідик В. 5, 354–363
Дієва, майорша 267
Дієвська Марія 369
Дієвський Микола 372
Дік, капітан 271, 294 додати до Дика
Діордіяшенко, прапорщик 289
Діц, скляр 38
Дмитренко 222
Дмитрієв І. 112
Дмитрієв Степан, вахмістр 73
Дмитрієв, вахмістр 60
Дмитрієв, підпоручик 303
Добридень 223
Добровольний, прапорщик 295 перевірити
Добровольська Василина 347
Добровольська Параскевія 342
Добровольський Леон 346
Добровольський Олексій 280
Добровольський Степан 349
Добровольський, корнет 377
Добровольський, поміщик 344
Доброхотов Павло 103
Добрянський, радник 369
Довгаль Агафія 247
Довгаль Акилина 242
Довгаль Анастасія 246
Довгаль Вікентій 245
Довгаль Гавриїл 245
Довгаль Григорій 245
Довгаль Євграф 242
Довгаль Єлизавета 245
Довгаль Ірина 241-242
Довгаль Кузьма 248
Довгаль Марія 242, 248
Довгаль Матрона 247
Довгаль Меланія 246
Довгаль Мойсей 244
Довгаль Омелян 243
Довгаль Павло 247, 248
Довгаль Петро 241, 242
Довгаль Сергій 247
Довгаль Стефан 242
Довгаль Тетяна 247
Довгаль Феодосій 246
Довгальова Ірина 243
Довженко Феодосій 219
Довка 227 перевірити
Догаль Матрона 246 - Довгаль
Додаток, капітан 298
Долин Семен 229
Долинська Амалія 205, 231, 232
Долинська Домнікія 229, 230
Долинська Емілія 231, 232
Долинська Єфросинія 229-231
Долинська Катерина 230
Долинська Марина 230
Долинська Марія 232, 236
Долинська Марфа 230
Долинська Матрона 230
Долинська Наталя 230
Долинська Олександра 231
Долинська Ольга 203–207, 232, 233, 236
Долинська Пелагея 205, 232
Долинська Софія 229, 230, 236
Долинський Андрій 231, 232
Долинський Володимир 205, 232
Долинський Григорій 230
Долинський Йосип 230
Долинський Іван 206, 229, 230, 232, 233, 236
Долинський Конон 230, 231
Долинський Лаврентій 228
Долинський Леонід 232
Долинський Микола 205, 232
Долинський Орест 205, 206, 207, 232, 236
Долинський Петро 229
Долинський Семен 4, 229, 236
Долинський Сергій 205, 230, 232
Долинський Стефан 228, 229, 230, 231, 232, 236
Долинський Феодосій 231, 232, 233
Долинський Яків 230

Долинський, прапорщик 229
Долинські 4, 179, 203, 228, 236
Домаранський А. 24
Домненко 223
Дона Андронакій, поручик 49, 68 – Доня а не
Дона
Дона Георгій, поручик 68
Дона, капітан 49, 68, 110, 115, 289, 290, 294
Дона, колезький асесор 375
Дона Василь 375
Дона Іван 375
Донина, поручиця 286, 289
Дона, поручик 35, 38, 286, 290, 375
Дорошенко Гнат 218
Дорошенко Любов 26
Дорошенко Михайло 26
Дорошенко Петро 8, 10
Драгітєв, поручик 56, 70
Драгомиров Михайло 376
Драгомиров, поміщик 376
Дрезман, поручик 48
Дроботова Олександра 241
Дрохля, капітан 37
Дубачинський Козаченко Тихон 345
Дубенко Семен 169, 175
Дубинський, підпоручик 308
Дубінський, прапорщик 291
Дуброва Омелян 179
Дувінг, підполковник 59, 75
Дуда Макар 224
Дудка 223
Дудник 201
Дужан Василь 208, 209
Дужан Григорій 208, 209
Дужан Мотря 208, 209
Дукович, капітан 282
Дукович, поручик 45, 60, 76
Дуковичева, поручиця 46, 66
Дуля 222
Дума (Казьон) 227
Дунін 338
Дунча, купець 286
Дурницький І. 185
Душанкевичева, поручиця 293 Душенкевичева
Душина 165
Дюк де Рішельє Емануїл, губернатор 211, 354,
355, 356, 359, 360, 362, 363
Едлер Єлизавета 365, 367
Едлер, майорша 365
Езерський Мартин 388 - Єзерський
Енгельгард 141, 150, 168, 275, 298
Енгельгард, генерал-майор 113, 375, 376
Енден, поручик 47
Ерделій Петро 342
Ерделій Яків, прапорщик 367
Ерделій, капітан 280
Ерделій, майор 47, 66
Ерделій, підпоручик 281
Ерделій, прапорщик 46, 66, 280
Ескузович Дмитро, ротмістр 373
Ескузович, майор 49, 68, 290
Ескузович, поручик 50, 68
Ескузовичева, капітанша 47, 281
Євецький, реєстратор 285
Євсєєв І. 185, 203
Євстаф'єва, поручиця 291
Євтєєв Миней 348
Єгоров Дмитро 372
Єжелій Іван 219
Єленєв Федор 174
Єремєєв Іван 340
Єремін Семен 348
Єремійович Семен, кошовий 110
Єремєєв, поручик 292, 294
Єрмолаєв Іван 31
Єршова, поручиця 55
Єфимова Параскева 345
Єфимович Іван 350, 352
Єфимович, полковник 275, 276
Єфремов, поручик 284
Жайворонков, поручик 271
Жахалова Н. 5, 364
Жаховський, капітан 281
Жеденко Микита 245
Жеденко Федір 179
Желепова, прапорщиця 311
Желєєв, прапорщик 300
Желябін Андрій 349
Жержерунов Микола 182
Живанович 154
Живанович, капітан 35, 66
Живанович, майор 47, 110, 280, 281
Живкович Ілля 349
Жигить, капітан 55, 71, 377
Жигітєва Анастасія 377
Жигіть, майор 264, 294
Жмельов, радник 355, 360, 363
Жоган Микола 188
Жук Іван 218
Жук Тарас 218
Жук Юхим 218
Жуковський 158
Жуковський Ілля 373
Жуковський Олександр 198
Жунка Гаврило 227
Жунка Леонтій 227

Журавель Андрій 169
 Журавель Данило 177
 Журавель Никифор 169
 Журавель Тимофій 169
 Журавська Олена 206
 Журавський В. 24
 Заверюха, підпоручик 281
 Заверюха, прапорщик 46
 Заводовський 137
 Заволока Данило 386
 Загорський Парфеній 389
 Загряжська Наталя 273
 Загряжський, камергер 273
 Задорожний Семен 171
 Задунайський, граф 297
 Заєнчковський, волошин 67
 Заєнчковський, поселенець 48
 Заєць Прокіп 219
 Зайковський, прапорщик 295
 Зайковський, секретар 286, 295
 Заїц Микола 246
 Заїц Феона 246
 Закревський, шляхтич 286
 Закурдаєв, капітан 294
 Закуть Кирило 224
 Зам'ятін, бригадир 137
 Зам'ятін, капітан 273
 Замша, вахмістр 54, 71, 291, 295
 Занфіров, вахмістр 55, 71
 Занфіров, прапорщик 265, 307
 Запорєєв Яків 221
 Заруба В. 228, 234, 249
 Засєдков, писар 293
 Захаров Арсеній 346
 Захаров Єгор 346
 Захаров, майор 47, 66, 280
 Захарченко Трохим 226
 Звенигородська, майорша 271
 Звенигородський Максим 344
 Звенигородський, майор 61, 73
 Звенигородський, поручик 39, 61, 73
 Звенигородський, сотник 271
 Зверєв, майор 279
 Зверєв Василь 283
 Зверєв Костянтин 366, 368
 Зверєв Максим, поручик 46
 Зверєв Михайло 368
 Зверєв Мойсей 366
 Зверєв Наум 51, 69
 Зверєв, генерал-майор 282, 284
 Зверєв, кавалер 285, 289
 Зверєв, полковник 46, 51, 56, 57, 72
 Зверєв, поручик 66
 Зверєва, полковниця 51, 69, 374
 Звинигородська, майорша 295, 307
 Звинигородський, сотник 307
 Звойломейер Йосиф 342
 Звягін поручик 297
 Здор Олексій 224
 Здрахліна, Здрохліна капітанша 70, 265
 Здрохлев, корнет 374
 Здрохлена 54
 Здрохлев Дмитро 342
 Зелений секретар 348
 Зеленський 147
 Зєрваницький, підпоручик 270, 313
 Зєрваницький, поручик 270, 307
 Зєрваницький, ротмістр 61, 73
 Зєрзадцев, вахмістр 289
 Зимін 154
 Зипун 223
 Зінченко 222
 Зінченко Антоній 244
 Зміородський Михайло 342
 Змунчило, аудитор 280
 Зозуленський Афанасій 347
 Зозуля 223
 Золиновський 35
 Золотарьов Олександр 347
 Золотарьов, капітан 294
 Золотницька, підполковниця 301
 Золотницький 74, 76, 292
 Золотницький Володимир 344
 Золотницький Володимир, підполковник 76
 Золотницький Дмитр 269
 Золотницький Микола 344
 Золотницький, кадет 312
 Золотницький, підполковник 60, 63, 76, 267–269, 301, 314
 Золотницький, прапорщик 301
 Зоммер, лікар 163, 298
 Зоріна 166
 Зосимович Микита 373
 Зосимович Федір 310
 Зуб 201
 Зубенко Олексій 226
 Зубко 223
 Зубков, прапорщик 51
 Зубов Гнат 390
 Зюбко 223 перевірити
 Йолкін, поручик 45
 Йолкіна, капітанша 279, 282
 Іваненко, полковник 276
 Іваненков, поручик 296
 Іваник Марія 190
 Іваник Федір 190, 191

Іваницин, прапорщик 282, 283
Іваницький, прапорщик 306
Іваницький, шляхтич 53, 70
Іванишинов, поручик 311
Іванко, купець 59, 75
Іванов 45
Іванов Андрій 368
Іванов Євстафій 277, 286
Іванов Іван 345, 389
Іванов Ілля 281
Іванов Роман 123
Іванов, капітан 55, 58, 66, 71, 72, 303
Іванов, майор 41, 46, 284
Іванов, священник 54
Іванов, поручик 35, 46, 54, 66, 71, 278, 291, 292, 300
Іванов, прапорщик 278
Іванов, радник 369
Іванов, секунд-майор 114
Іванова Анна 345
Іванова, майорша 46, 66, 284
Іванова, поручиця 46, 66, 268, 303
Іванченко, ротмістр 47, 56, 66, 280
Івашкевич З. 112
Іващенко 222
Іващенко Ілля 195
Ігнатенко 223
Ігнатов, квартирмістр 289
Ігнатов, поручик 265
Ігнатов, прапорщик 49
Ігнат'єв, секретар 299
Ігнат'єва, секретарша 265
Іллюш Терентій 227 перевірити
Іллюшко 222
Ілляшевич, ротмістр 60, 73
Ілляшевський Семен 345
Ільєнков, вахмістр 284
Ільїн, капітан 54, 71
Ільїн, майор 2391
Ільїн, секунд-майор 308
Ільченко Іван 248
Ільченко Микола 248
Ільченко Тимофій 224
Ілляшевич, капітан 294
Ілляшевич, ротмістр 271
Ілляшевичева 342
Імшанецька, колезька асесорка 265, 291
Імшенецький 224, 227
Іов, єпископ 128
Іович Лазар, прапорщик 308
Іович, кадет 276, 308
Іович, вахмістр 264
Іович, прапорщик 55, 264, 276
Іосифов Трохим 110
Ісаєв, майор 279
Ісаєнко 224
Ісак Василь 171
Іскус, штаб-лікар 298
Кабузан В. 264, 325
Кавелін, купець 286
Казанцова Феодосія 349
Казаринов, вахмістр 59, 75
Казаринов, майор 59
Казаринов, прапорщик 288
Казаринов, секунд-майор 75
Казачковський Степан 343
Казнадей, прапорщик 311
Кай, вахмістр 271
Кайдаш 218
Калінін Андрій 373
Калініченко Роман 192, 193
Калкай Олександр 193
Калмаз, сотник 39
Калчевська Марія 345
Камашка, прапорщик 334
Камбурлєєва Федосія 314
Камбурлей, підпоручик 313
Камбурлій, капітан 60, 76
Каменський, генерал-поручик 296
Камлик 224
Кандауров, капітан 294
Канівальська Аграфена 345, 346
Канівальський Дмитро 346
Канівальський, майор 345
Каптиховська, капітанша 48, 67
Каптиховський, капітан 48, 67
Карабило 242
Карабило Агафія 244
Карабило Анастасія 179
Карабило Андрій 244
Карабило Герасим 179
Карабило Іван 241-243, 246
Карабило Пимон 243
Каракизель, підпоручик 281
Карамаль, капітан 300, 311
Кара-Мустафа Паша 10
Карандашева, майорша 270
Карандя Грицько 26
Карачон Іван, капітан 66
Карачон Марко 46
Карачон Юрій, капітан 46, 65
Карачон, капітан 47, 65, 66, 110, 279, 280
Карачон, підполковник 346
Карачонова, Карачунова, капітанша 272, 366
Карбовський, капітан 279
Каркец 227 –Каркець (Карпець) – модна додати в тексті

Кармазин 227
Кармазин Петро 218
Карпенко Йов 223
Карпець 224
Карпов, прапорщик 270
Карпова Олена 244
Картакузин, князь 272 - Кантакузин
Карякін, вахмістр 24, 29, 31
Каселева, підлікарка 284
Касінов 149
Касінов, капітан 52, 60, 63, 70, 107, 116
Касінов, колезький асесор 266, 268, 300, 303, 304, 314
Касінов, полковник 76 – перевірити чи був полковник
Касінов, секретар 37
Касінова, асесорка 301 - асесорша
Касінова, донька капітана 60
Касінова, капітанша 70
Катаржи 153, 165
Катасонов, поручик 51
Катерина II 263, 330, 336, 338
Кахничевський Іван 345
Кахничевський Петро 345
Кахничевський Федір 345
Кахов Олексій, капітан 266, 304, 305
Кахов Олексій, поручик 53, 266
Кахов Сергій, поручик 53
Кахов, капітан 53, 70, 266, 298
Кахов, майор 266, 277, 305
Каховський В., генерал-губернатор 275, 327, 331
Качановський Василій 180, 230, 231
Кашин Іван 225
Кваша 223
Кедрин 224
Кедровський 224
Керстич Андрій, підпоручик 283
Керстич, капітан 45, 65
Керстич, майор 280
Керстич, прапорщик 48, 67
Кеуш Г. 201
Кефала 203, 206
Кефала, секунд-майор 309
Кизилбаш, прапорщик 284
Кипченко 222
Кир'ян Віктор 179
Кириленко Пилип 226
Кирилова, секретарша 369
Кириченко 222, 227
Кириченко Наум 216
Кириченко Олексій 216
Кириченко Павло 216
Кисич, прапорщик 287
Кисіль 224
Кислий 222
Кисликов Федір 371
Кисликов, підполковник 284, 289
Кисликова Устинія 370
Кияниця 222
Кіріна Феодора 193
Кленка, лікар 284
Клименко Микола 191
Климовський 298
Клокачов, віце-адмірал 272
Книш 223
Кобець Йосиф 241
Кобець І. 242
Кобець Тетяна 241
Кобець Тимофій 218
Кобець Федір 245
Кобилецький Яків 180
Кобиш Кирило 225
Ковалевська, капітанша 48, 67
Ковалевський, священик 312
Коваленко 224
Коваленко Оверко 226
Коваленко, половник 10 – полковник?
Ковалець 222
Ковалинський, комісар 297
Ковальська Агнежка 341
Ковальська Марія 11
Ковальчук Іван 227
Ковальчук М. 24
Ковальчук Трохим 227
Ковальчук Яким 227
Ковінов, прапорщик 59, 75
Ковтун Афанасій 390
Ковтун Кирило 225
Кодинцов, кадет 265, 294, 308
Козак 223
Козак Анна 246
Козак Елеонора 191
Козак Іван 194
Козак Микола 253
Козак Олександр 253
Козак Олена 184, 195
Козак Сергій 244
Козак Софія 248
Козак Тит 246
Козак Федір 253
Козаченко Тихон 345
Козачковський Степан 342
Козлов Іов 352
Козлов Федір 341, 344
Козлов, генерал-лейтенант 344
Козловський Іван 231

Козловський, князь 274
Козма Іван 376
Козмина Устинія 376
Козмін, капітан 349
Козодавлев Осип, міністр 363
Койдак 222 - гео
Кокін, радник 277
Коленда Іван 345
Колесников Яків 171
Колесников, поручик 301, 312
Колісник Наталія 193
Колодзейчик Д. 9
Колокольцов, бригадир 273
Коломієць Василь 171
Коломієць Олександр 219
Коломієць Яків 219
Коломойцов, поручик 301, 310
Колос Євдокія 243
Колос Матрона 243
Колосенко 227
Колошин, майор 344
Колчинський Михайло 374
Колчинський, прапорщик 64, 292
Комар 223
Комбурлеєва, асесорша 268
Комбурлеєва, дівиця 299
Комбурлей 316
Комбурлей Михайло 345, 346
Комбурлей, ад'ютант 270
Комбурлей, колезький асесор 116, 268, 304, 315
Комишан Варвара 244
Комишан Максим 244
Комісаренко Микола 226
Комісаренко Михайло 226
Комнін, капітан 277
Комстадіус Федір 343
Кондратенко 222
Кондратьєв Юліан 243
Кононенко 223
Константинов 35
Константинов, прапорщик 278
Константиновичева, поручиця 369
Константинов, радник 275
Конюх Надія 193
Копитовський, лікар 271
Копуста 227
Корба 152, 163
Корба, колезький асесор 73
Корба, майор 53, 64, 70, 74, 298
Корбій, радник 298
Корбіна, майорша 271, 291, 293
Корж 223
Корж Микита 140
Корицький 358
Корнеліус, вахмістр 55, 71
Корнеліус, прапорщик 265, 267, 303
Корнеліус, реєстратор 377
Корнеліус, ротмістр 343
Корниліус 342
Корниліус, аудитор 267
Корнієвський, капітан 273
Корнієнко 223
Корнієнко Анна 241, 242
Корнієнко Микола 245
Корнієнко Степан 241, 242
Коробчинський 108
Короповський Микола 388
Косенко Никифор 346
Косовська, прапорщиця 265
Косогоров, прапорщик 371
Костенко Яків 352
Костенкова, поручиця 292
Костентинов, капітан 72
Костентинов, священник 46
Костентинов, сотник 56, 72
Костецький, прапорщик 292
Костиря Трохим 225
Костомаров, капітан 274
Костянтинів, капітан 56
Косюра, писар 286
Косюра, прапорщик 286
Косяченко 223
Котлубицький, колезький асесор 276
Котов поручик 61, 64, 270, 293, 343
Котов, прапорщик 73
Котуха 223
Кох, комісар 184
Коховський В. 127
Кочубей 156
Кош, похідний 384-386
Кошевський Федір 147
Кошевський, прапорщик 292
Кошевський, сотник 72
Кошелєвський 222
Кошка 223
Кошляк 224
Кошовенко, прапорщик 284
Кошовенко, сотник 58, 369
Кошовий 224
Кравченко 185, 222, 223
Кравченко Анастасія 250
Кравченко Віра 188
Кравченко Іван 242, 243, 246, 247
Кравченко Микола 171
Кравченко Михайло 169
Кравченко Олександра 242

Кравченко Ольга 246, 247
Кравченко Яків 253
Красноглазов, купець 59, 75, 288
Краснокутський Лаврентій 388
Краснопольський Максим 387, 388
Красовський Андрій 171
Красовський Іван 171
Красовський, поміщик 145
Краченко Л. 191
Крем'янський, вахмістр 296
Крестич, секунд-майор 46, 66
Кривонос 286
Кривошея В. 228, 234, 249
Кривошия Іван 227
Кривошия Пантелеймон 227
Крижавченін, поручик 52, 268
Крижановська, майорша 371
Крижановський Володимир 349
Крижановський, капітан 283, 289
Крижановський, поручик 48, 49, 67
Крим-Гирей, кримський хан 384
Кримов, поручик 30, 32
Кримський А. 11
Крись 224
Крита, капітан 65, 282, 283, 366
Кричановський, шляхтич 48, 67, 289
Кришан, прапорщик 53
Кришня 223
Крїте, капітан 45 - Крїта
Кронович, поручик 287
Крупіця Петро 226
Крупков, прапорщик 310
Кручан, поручик 51, 267, 303
Кудашев Данило, радник 304
Кудашев, князь 52, 279, 267, 291, 300, 306
Кудашев, колезький асесор 69
Кудашева Катерина 343
Кудашева, княгиня 290, 298
Куделинський Федор 169
Куделя Павло, отаман 387
Кузнецов 240
Кузнецов Георгій 245
Кузнецов Дмитро 244–245
Кузнецов Євфимій 243, 244
Кузнецов Єрофей 240–242, 244, 245
Кузнецов Іоанн 243–245
Кузнецов Олексій 242, 243
Кузнецов Юхим 241, 246
Кузнецов, капітан 50
Кузнецова Анна 242, 243
Кузнецова Варвара 245
Кузнецова Домнікія 243
Кузнецова Євфимія 242–244
Кузнецова Ірина 243–245
Кузнецова Марія 242
Кузнецова Меланія 241
Кузнецова Надія 241, 244, 245
Кузнецова Соломія 241
Кузнецова Соломонія 240
Кузнецова Софія 244
Кузьменко 223
Кузьмін Сергій 343
Кузьмін, капітан 377
Кулик Кирило 226
Куликов 222
Куликовський Дмитро 347
Куликовський, капітан 373, 374
Куликовський, колезький асесор 347
Куликовський, поручик 49
Кулинич Т. 185
Куліш Павло 225
Куліш Тит 233
Кульчинський О. 10
Кумпан І., пономар 231, 233
Кундик 242
Кундик Григорій 246
Куниця 224
Кунях Іван 225
Кунях Семен 225
Купріянов, прапорщик 59
Купріянова, прапорщиця 59
Купченко, прапорщик 64, 74
Купчинський, ад'ютант 57, 72, 279
Куракін Олександр, князь 273
Куракін Олексій, міністр 357, 358, 360
Курдемів, поручик 371
Курдіяшко 222
Курляндська, майорша 139, 156
Курляндський, майор 350
Курякович, прапорщик 278
Кусолов, майор 286
Кутузов М., генерал-полковник 129, 166, 237
Кухта Василь 171
Кухта Дионісій 171
Кухта Євдоким 169
Кухта Іван 169
Кухта Іов 169
Кухта Михайло 171
Кухта Прокопій 173, 174
Кухта Семен 171
Кухта Тарасій 171
Куць 224
Кучай 209
Кучер Надія 188
Кучерявий 223
Кучерявий Іван 218

Кушнер, поручик 50, 68
Кушнеревський 224
Кушнеров Василь 309
Куштал Петро 225
Кущ Олексій 342
Лаврентьєв Григорій 309
Лавренюк Володимир 189
Лавренюк Ольга 193
Лавренюк Павло 193
Лаврик 222
Лавров Микола 376
Лавров, капітан 342, 342
Лаг, кадет 265 перевірити, може Ланг
Лазаревич Марко 386
Лазарєв, капітан 270, 313
Лазарєв, майор 369
Лазарєв, підпоручик 270
Лазарєв, поручик 51
Лазарєва, поручиця 48, 67
Лазебня 223
Лазко Павло 226
Лазоренко Прокіп 225
Лакісов, підпоручик 284
Ламанови 202
Ламбова, генеральша 352
Ланг 71
Ланг, вахмістр 55
Ланг, лікар 54, 70, 307
Ларій 374
Ларій Михайло 365
Ларій Петро, капітан 47, 67
Ларій Петро, майор 273, 365
Ларій Степан, майор 273, 365
Ларій Степан, поручик 47, 67
Ларійова, капітанша 47, 67
Ласковський Ф. 27
Ластухін 151, 331
Ластухін, майор 115, 266, 298, 305, 309
Латиш Яким 216
Латій Онуфрій 341
Лау, головний лікар 59, 75
Лашкарьов Сергій 343
Лашкарьов, радник 296
Лашкарьов, ротмістр 52, 70
Лашкевич, обер-секретар 274
Лбов 149
Лбов Єгор 371
Лбов Назар 371
Лбов, капітан, земський комісар 75
Лбов, майор 48, 58, 67, 115, 284, 290
Лбов, підполковник 371
Лбова, поручиця 369
Лебединцев А. 103, 123, 124
Лебедєва Ірина 349
Левандова, бригадирша 267
Леванідов, кавалер 116
Леванідова, полковниця 302
Левченко 201, 223, 339
Ленбіченко 223
Ленін 183
Лень Михайло 310
Лень, підпрапорний 269
Леонтович 167
Леонтович Павло 76
Леонтович, вахмістр 52
Леонтович, генеральний писар 69
Леонтович, капрал 52, 69
Леонтович, колезький реєстратор 268, 303
Леонтович, майор 297, 303
Леонтович, прапорщик 268, 302
Леонтович, ротмістр 62, 73
Леонтовичева Софія 310
Леонтовичева, капітанша 269
Леонтєв, генерал-майор 275
Леонтєв, священник 37
Лепенін 295
Лепескін, прапорщик 284, 369
Лепех 223
Лепехін, майор 281, 282
Лепехін, секунд-майор 114
Лепихов Олександр 245
Лепихова Єфросинія 245
Леулова, майорша 53
Лефтерша, поручиця 48
Лещенко 223
Лещенко Володимир 193
Лещенко Катерина 193
Лещинський Леонтій 318
Лизандра, полковник 306
Лизандров, полковник 53, 70
Лизогуб Юхим 26
Лиман І. 108, 110, 112, 391
Липинін, купець 295
Лиса Олена 196
Лисаневич Григорій 145
Лисаневич Семен 145, 342
Лисаневич, квартирмістр 271
Лисаневич, майор 60, 73, 271, 294
Лисаневич, поручик 64, 292, 294
Лисаневич, прапорщик 60
Лисенко 223
Лисенко Анна 247
Лисенко Іван 247
Лисий 223
Лисий Іоанн 242
Лисий Максим 243

Лисиця Харитон 225
 Лисиця, писар 301
 Лисяк Михайло 248
 Лисяк Олена 248
 Лисяк, поручик 271
 Литвин 201, 224
 Литвин Петро 201
 Литвиненко Іван 171
 Литвиненко Леонтій 225
 Литвинов Гаврило, поручик 306
 Литвинов, поручик 53, 64, 74, 291
 Литвинова, підполковниця 145
 Литвинова, полковниця 35
 Литовченко Дорофій 218
 Литош 224
 Лифаренко 223
 Лишевський Захарій 374
 Лишевський, капітан 292, 311, 372, 374
 Лишевський, квартирмістр 301
 Лобанов, майор 277
 Лобачевський В. 391
 Лобов, майор 56, 58, 291
 Лобов, секунд-майор 72
 Лобода 224
 Лодигін Д. 111
 Лойко 223
 Ломакін, канцелярист 59
 Ломаковський, поручик 298
 Ломейко 223
 Лопатень 224
 Лорер, майор 277
 Лорер, поручик 277
 Лудковська, капітанша 65
 Лудковський, капітан 65
 Лук'янович Василь 373
 Лукаш, священник – 38
 Лукич, прапорщик 302
 Лупач Марко 219
 Луполов Андрій 346
 Луполов, прапорщик 265, 287, 292, 294
 Лупп, протопоп 125
 Лупул, прапорщик 54, 71
 Лутковська, майорша 282
 Лутковський 45
 Лутковський, капітан 45
 Лутковський, майор 114, 282, 286
 Любинський 156
 Любинський Олексій 248
 Любинський, осавул 347
 Любомирський 149, 165
 Любомирський, князь 116, 123, 273, 274, 282
 Лядський, генеральний писар 62
 Льбов, майор 289
 Льбова, майорша 288
 Мавроєн (торговець) 339
 Мажаров, майор 229, 290, 293, 375
 Мажарова, майорша 290
 Маздюк 222
 Майборода, поручик 269, 312
 Майстренко Антоній 171
 Майстров Леонтій 390
 Макалюгін 72
 Макалюгін, прапорщик 58, 284
 Макаревський Феодосій 103, 107, 108, 111 148, 164, 167, 168
 Макарескул 153
 Макарій, патріарх 11
 Маковецька Валентина 195
 Максимов П., секунд-майор 29, 31
 Максимов, майор 50, 68, 110
 Макуха Петро, осавул 344
 Малама 164
 Малама В. 159
 Малама, прапорщик 300
 Малибога 224
 Малий 201
 Малинський, перекладач 271
 Малиць 224
 Малой, старшина 300 Малий
 Малоок Іван 245
 Мальчевський, асесор 376
 Малчевський, поручик 376
 Мальчевський, бунчуковий товариш 294
 Мальченко 223
 Маменик 227 - перевірити
 Мамошин, майор 60, 73, 271
 Манвелов Спиридон, князь 53
 Манвелов, капітан 69
 Манвелов, князь 52, 268, 291
 Мандзюк 222
 Манжелей Антоній 5, 389-393
 Манжелей Марія 391
 Манжелей Олександра 391
 Манжелей Андрій 203, 204
 Манієлов, князь 303, 305 Манієлов
 Мануйленко 222
 Мануйлова Пелагея 342
 Манько Андрій 245, 247
 Манько Григорій 243
 Мар'янович 150, 343
 Мар'янович Кирило 373
 Мар'янович Мартин 372
 Мар'янович, капітан 48, 67, 265, 289, 292, 307
 Мар'янович, майор 115
 Мар'янович, поручик 40
 Мар'янович, прапорщик 53

Маргажич 65
Маргажич, прапорщик 283
Маргажичева, капітанша 45, 283, 366, 368
Маргашич, підпоручик 42 - первірити
Марисенко 224
Маркварт, майор 59, 75
Марков 164
Марков Василь 341
Марков Іван 323
Марков, бригадир 298
Марков, майор 56, 279, 280
Марков, підполковник 72
Маркович Костянтин, прем'єр-майор 348
Маркович Самуїл 386
Маркович, капітан 38
Маркович, майор 55, 71, 265
Маркович, прапорщик 265
Маркович, прем'єр-майор 307
Маркович, ротмістр 348
Марковичева, майорша 290
Мартиненко 223
Мартинов, поручик 279, 304
Мартінова, підпоручиця 268
Мартіновський 345
Маруценко В. 4, 6, 203, 234
Марченко 224
Марченко Яків 348
Маслак 224
Маслеников Іван, купець 59, 74
Масленников, купець 36, 51, 53, 59, 70, 75, 267
Масляников, вахмістр 288
Масляников, купець 74, 288, 304
Масолай 227
Матвієнко 222
Матвієнко Василь 226
Матулка Іван 226
Матюшко 223
Мацков, майор 47, 66, 280
Медера, генерал-майор 113, 136, 273, 288, 292
Медер
Мезінцов, генерал-майор 286
Мейндорф, барон 274
Меліхов, вахмістр 45, 65
Меліхов, капітан 45, 46, 65
Мельниченко Михайло 218
Менглі Герей 257, 260, 261
Менінський Францішек 11
Мервінський, підполковник 275, 292
Мервінський, полковник 50, 69, 115, 136
Мержанов Дмитро 306
Мержанов, майор 53, 70, 291
Мержанов, прапорщик 53
Мерлін Іван 344
Мерлін Яків, підполковник 274, 277
Мерлян Костянтин 112
Мерний 227
Мернова Федір 219
Мертенс І. 25
Меснікова, капітанша 348
Мефтодовський Осип 342
Мефтодовський, поручик 352
Миклашевський 167
Миклашевський Михайло 143
Миклоєв, майор 46, 114, 150, 281
Микола II 194
Миколаєнко 223
Милоданович, кадет 289
Милоданович, поручик 371
Миронов, ад'ютант 284
Миронов, капітан 284
Миронов, поручик 48, 67
Миронова, майорша 371
Мискевич А. 112
Митрофанський, прапорщик 49
Митя, дворянин 377
Мифтодовська Марія 231
Михайленко 223
Михайлов 38
Михайлов Олександр 147
Михайлов, генерал-майор 375
Михайлов, капітан 266, 306
Михайлов, поручик 53, 70, 376
Михайлович Георгій, капітан 290
Михайлович Іван 290, 371
Михайлович Михайло, капітан 290
Михайлович, майор 35, 50, 58, 68, 115, 277, 284, 290
Михайлович, прапорщик 289
Михайлович, радник 369
Михайловський Андрій 181, 182
Михалович, майор 289
Михалча, підполковник 35, 42, 57, 72
Михалча, ротмістр 49, 67, 289
Михалчина, підполковниця 49, 68
Миша Андрій 342, 343
Мишко Михайло 223
Мишковський, майор 289
Міатович, прапорщик 284
Міклоєв, капітан 66
Мілашевич 166
Мілашевич, генерал-майор 347
Міллер, підпоручик 285
Мірошниченко Ольга 205
Місяйло Віктор 191, 192, 198
Міушкович, поручик 64, 74
Міхалча, ротмістр 286, 289 - Михалча

Міцкевич Адам 238
Мішарош, майор 285
Мішуровський, квартирмістр 64, 292
Міщенко 223
Міщенко Леонтій 225
Міщенко, колезький асесор 298
Міятов Яків 368
Младенович, капітан 282
Младенович, поміщик 373
Младенович, прапорщик 45, 283
Модон В. 205
Мойсеєв, капітан 46
Мойсеєв, поручик 66
Мойсеєв, радник 280
Мойсеєнко 222
Мокрий Клим 216
Мокрицький Іван 226
Молоцький 223
Молчан, капітан 284
Молчан, поручик 58, 72
Момот Анастасія 243
Момот Евфимій 242
Момот Іов 242, 243, 245
Момот Ірина 244
Момот Марія 242, 243
Момот Олександр 244
Момот Омелян 242
Момот Павло 241
Момот Стефанида 241–244
Момот Федот 244
Моргун 224
Моргун Севаст'ян 169
Мордвинов Терентій, ротмістр 44
Мордвинов, генерал 137
Мордовський Василь 342, 343, 377
Мордовський, корнет 377
Мормусич, капрал 275
Мороз 222
Мороз Василь 226
Мороз, депутат 55, 60, 71, 73
Морозов, депутат 264
Москаленко Агафія 246
Москаленко Анна 243
Москаленко Василь 243, 245
Москаленко Єфрем 244
Москаленко Іван 246, 253
Москаленко Катерина 245
Москаленко Костянтин 247, 248
Москаленко Любов 248
Москаленко Марія 243, 248
Москаленко Микола 247
Москаленко Павло 243, 248
Москаленко Софія 247, 248
Москаленко Степан 313
Москаленко Тимофій 244
Москаленко Трифон 246
Москаленко Федір 248, 253
Мотель Павло 225
Мохович 222
Мохоля 222
Мочаний Михайло 195
Музиченко 246
Мулява, прапорщик 379
Муравйов Матвій, бригадир 29, 32
Мурзаков, прапорщик 292
Муха 224
Мухін, брантмейстер 51
Мухортов, капітан 59
Мухортова (Мухартова), капітанша 75, 227, 288
Набока Трохим 227
Набоченко Онисим 218
Навроцька Анна, поміщиця 348
Навроцький Семен 348
Навроцький, шляхтич 286, 335
Нагірний Климентій 169
Надлачаник, капітан 51, 267, 304
Надольський Ф. 123
Назаревський Костянтин 389
Назаренко 223
Назаренко Ірина 246
Назаренко Параскевія 246
Назаренко Пилип 226
Наїма Мустафа 262
Наковалнін, майор 54, 70
Наливайко В. 112
Наполеон 239
Наришкін, корнет 275
Науменко 201, 223, 224
Неверовський – 168
Негрин, поручик 55, 71
Неделков, поручик 303
Неделков, підпоручик 267, 302
Неделков, прапорщик 51
Неєлов, архітектор 51, 62, 73
Нелюбов, капітан 374
Нелюбов, радник 284, 288
Нелюбова Катерина 299
Нелюбова, дівиця 274
Нелюбова, колезька радниці 286
Немировський 222
Неплюєв 295
Нестор, митрополит 185
Несун Данило 226
Нефедьєв, прокурор 358
Нечаєв Василь 344
Нечай, капітан 282, 285, 298

Нечай, квартирмістр 285
Нечай, полковий квартирмістр 47, 67
Нечай, прапорщик 45
Нечик Василь 226
Никифор, архієпископ 387
Никифоров В. 145, 180
Никифоров М., священик 145
Никоненко М. 185
Никориця 151
Никориця Андрій, капітан 4, 66
Никориця генерал-лейтенант 346
Никориця Іван 66, 280
Никориця Тимофій, капітан 66
Никориця, капітан 287
Никориця, капітан 47, 281, 287
Ничипоренко 352
Нікітін Филімон 368
Нікітін, поручик 46, 66
Нікітін, прапорщик 47, 66
Нікітіна Уляна 366, 368
Нікіфоров В. 103, 391
Нікіфоров, прапорщик 285
Ніколаєв 46
Ніколаєв Леонтій 309
Ніколаєв, вахмістр 42
Ніколаєв, капітан 51, 69, 271
Ніколаєв, поручик 65
Ніколаєва, майорша 285
Ніколаєнко Агрипина 244
Ніколаєнко Василь 191
Ніколаєнко Ірина 247
Ніколаєнко Матрона 244, 247
Ніколаєнко Платон 247
Ніколаєнко Тетяна 250
Ніколайчик Федір 329, 339
Нікора Георгій 376
Нікулін, купець 58, 72
Нікулін, поручик 295
Нілов Михайло, колезький асесор 27
Новакович, підпоручик 279, 281
Новик Тимофій 230
Новицька Анастасія 247
Новицький Онисифір 247
Ногачевська Марія 246, 247
Ногачевський Петро 181
Ногачевський Федір 169, 173, 181, 243, 246, 247
Ногачевський Яків 247
Нодгельферова, капітанша 370
Норов, майор 297
Носяченко 224
Обійди-Хата Антоній 247
Обійди-Хата Олена 247
Обламський Іоанн 128
Оболонський 163
Оболонський Василій 144
Оболонський, капітан 299
Оболонський, корнет 270, 312
Обросимов, поручик 366
Овдій 223
Овсяніков Павло 372
Овсяніков Петро 372
Овсяніков, ад'ютант 75
Овсяніков, капітан 277
Овсянікова, поручиця 288
Овсянников Тимофій 347
Овцина, ротмістрка 298
Овчаренко Гаврило 226
Одобаш, майор 279
Одула 224
Озеров Д. 25
Окін, канцелярист 36
Олейниченкова Варвара 243
Олександр II 187, 188
Олександров, майор 283, 372
Олександрова Катерина 372
Олександрович Григорій 231, 233
Олексій Михайлович, цар 10
Олексій, єпископ 182
Олійник 201
Омелян Пилип 225
Оникієнко 223
Онилов, підпоручик 280
Онистратко Іван 226
Онорій Василь 346
Онофреєнко 47
Орда, поміщик 145, 168
Орешніков Павло 347
Орлов, купець 45, 65
Орловський, прапорщик 298
Оробей Сидір 226
Осипова, прапорщиця 308
Осипович Мошко 386
Османи 257, 262
Остапенко 222
Остапенко Дмитро 171
Остапчук В. 9
Остерман Іван, граф 272, 274
Остерман Олександра, графиня 272, 274
Островерхий, козак 295
Островський, прапорщик 286
Остроградська, майорша 299, 300
Остроградський, бунчуковий товариш 286
Остроградський, підкомірний 298
Остроградський, секунд-майор 300, 310, 311
Острозька Катерина 367
Остроух, Остроухов, капітан 276, 296

Остроухов Василь 344
Остроухов Касіян 341
Охінченко Анатолій 194
Очередко, генеральний писар 51, 224
Ошкал, Ошкалов, прапорщик 270, 303
П'ятецький, поручик 64
Павленко Тимофій 226
Павличенко 223
Павло Алепський 11–13 навпаки
Павлов, капітан 48, 67, 289
Павлова Катерина 275
Павловська Явдоха 368
Павловський Артемій 144
Павловський Кирило 308
Павлушенко Іван 213, 219
Пазенко Степан 218
Палалов, майор 46, 66, 281
Палалови, сини майора 46
Палалогов Ілля 370
Палалогов Михайло 370
Палалогов, майор 342
Паламаренко 227
Панамарьов, підпоручик 300
Панін Микита 33
Панін, граф 385
Пантазій, капітан 54, 70
Пантазій, майор 115, 145, 264, 265, 294, 308, 377
Пантазій, поручик 38
Пантелеймон, єпископ 191
Пантилеєнко 224
Панютин Петро 346
Папуць Василь 219
Папчинський 140, 162
Папчинський, секретар 113, 297, 298
Парошина 290
Пархоменко 223
Пасічників 301
Пасічняк О. 5, 387
Пасішник Михайло 225
Паскин, купець 271
Пастушков, секретар 299
Патерилов, капітан 298
Патерилов, прапорщик 313
Патерилов, ротмістр 62, 73
Патрін Микола 366, 367
Патрін, капітан 46, 65, 67
Патрін, квартирмістр 45
Патрін, майор 279, 282, 283, 287
Патрін, радник 346
Пахар 223
Пашковський Роман 384
Пашутін, купець 59, 75
Пащенко Климентій 347
Педь 222
Перележибоков 50, 68, 290
Перелижебокова, поручиця 367
Перепелицин Лука, поручик 351
Перепелицин Максим 147
Перепелін, старшина 295
Перет, полковник 275, 285
Перетц 141, 166
Перфільєв, генерал-майор 275, 276
Перфільєва, майорша 351
Петерсон Григорій 345
Петерсон Катерина 345
Петерсон, ад'ютант 295
Петерсон, генерал-майор 265, 266, 288, 296, 306
Петерсон, радник 276
Петкович, кавалер 304
Петкович, майор 267
Петкович, поміщик 155, 345
Петренко Василь 219
Петренко Іван 208
Петренко, отаман 298
Петриній, гарнізонний секунд-майор 48, 67
Петро I 187
Петров, аудитор 52, 70, 266, 267
Петров, вахмістр 52, 69
Петров, капітан 298
Петров, підпоручик 296
Петров, прапорщик 54, 268, 291, 303
Петров, священик 38, 42, 51, 267, 304
Петрова Любов 373, 374
Петрова Ю. 11
Петровський Г. 184
Петроострів 281 - гео
Пиварович Гаврило, поручик 307
Пиварович, вахмістр 271
Пиварович, кадет 270, 312
Пиварович, підпоручик 270, 307, 312
Пиварович, поручик 73
Пиварович, прапорщик 270
Пивницький, камергер 274
Пивовар Анатолій 4–6, 26, 33, 103, 108, 171, 169, 202, 211, 234, 235, 239, 263, 264
Пивоварович, підпоручик 264
Пивоварович, поручик 39, 61
Пивоварович, прапорщик 55
Пилипенко Андрій 225
Пилиптей Іван 390
Пилипчак Олександр 196
Пирогов Стефан 389
Писаревський, прапорщик 301
Писаренко Петро 225
Пискорський, канцелярист 267 – може Пискорський?

Пискорський, реєстратор 304
Письменний 35, 276
Пищевич, генерал-майор 267–269, 303, 304, 309
Пищевич, капітан 50
Пищевич, майор 50, 69, 292
Пищевич, полковник 52, 69
Пищевич, сержант 291
Півоварович Іван, прапорщик 299 - Пивоварович
Півоварович Осиф, прапорщик 299
Під'япольський Борис, вахмістр 29, 31
Під'япольський, прапорщик 29, 30
Підріз Тарас 219
Пікуль 223
Пістова (Пестова), радниця 375
Пістряга Світлана 204
Плавецька, дівиця 51
Плавецький Андріан, кригцалмейстер 51, 63, 70,
76, 302
Плавецький, поручик 268
Плавшич, поручик 280, 281
Плалогов Григорій 370 - Палалогов
Платер, граф 272
Плескач 222
Плещеїв, майор 277 - Плещеев
Плискан Полікарп 248
Плісковський, прапорщик 299
Плотніков, аудитор 69
Плотніков, майор 314
Плотніков, підполковник 51, 60, 76
Плотніков, поручик 53
Плотнікова Альона 314
Плотнікова, майорша 268, 302
Плохий, майор 277
Плужник Іван 219
Плюкал, підпоручик 313
Плюкал, Плюков, поручик 61, 270
Плюта 222
Погребний, генеральний писар 52, 55, 58, 69, 72,
265
Погребні 58
Подгоричанієва, майорша 268
Подгоричаній Єгор, генерал-майор 367
Подгоричаній, граф 281-283
Подимова, підпоручиця 296
Подлесецький, шляхтич 295
Позняк 224
Поклетар, поручик 48, 67
Покорний, поручик 55
Полетика Федір 227
Полинський, ротмістр 314
Полідор, підпоручик 375
Полієвський, кадет 333
Політика, доктор 117, 167
Політика, радник 298
Полозов, прапорщик 285
Полонська-Василенко Н. 33, 37, 41, 263, 326, 327
Поляков, підпоручик 273
Полякова Феодосія 349
Пономарьов, прапорщик 49
Понятовський, князь 274, 275
Попатенко, сотник 39, 57
Попов В. 5
Попов Василь 329, 330, 331, 335, 336
Попов Гаврило 31, 32
Попов Євдоким 352
Попов Іван 308
Попов Федір 318
Попов, капітан 47, 265
Попов, контролер 275
Попов, поручик 54, 71
Попов, секретар 292, 351
Попова Аксинія 343
Попова Єфросинія 347
Попович Гаврило 386
Попович Степан 219
Попович, капітан 53
Попович, поручик 56
Попович, прапорщик 278
Попович, фабрикант 41, 45, 283
Поповичева, капітанша 53, 70, 267, 268, 280, 307
Порожинський, прапорщик 278
Порошин, підполковник 309
Порудєв Феофан 389
Поручиков Петро 182
Потлог, капітан 309
Потлог, підпоручик 50
Потлог, поручик 67, 290
Потлог, прапорщик 68
Потопа Руслан 193
Потоцький, поміщик 156
Потоцький Трофим 388
Потоцький, корнет 300
Потоцький, майор 300
Потоцький, прем'єр-майор 310
Потьомкін Григорій, генерал-губернатор – 42,
115, 121, 149, 150, 162, 272, 290, 323, 329, 330,
335, 338, 340
Потьомкін, князь 291, 297, 300, 329
Премуда 349
Прилипко Трохим 255
Приходченко Анатолій 191
Приходько Кас'ян 171
Проданович, поручик 54, 55, 71
Проданович, прапорщик 55
Проевлет Кирило, митрополит 125, 127
Прозоровський, князь 297, 330

Прокопієв Іов 244
Прокопієв Роман 244
Прокопович Явдоха 373
Прокопович Петро 373
Прокопович Тимофій 373
Прокопович, аудитор 55, 71
Прокопович, капітан 264, 265, 292, 294
Прокопович, колезький асесор 298, 300, 310
Прокопович, поручик 307
Протасов Андрій 294
Протасов Павел 294
Протасов Яків, сержант 294
Протасов, поміщик 340
Протасов, поручик 293, 377
Протасова, радниця 277
Протопопов, поручик 301, 302, 310
Протченко 224
Прохоров В. 112
Проценко І. 204
Проценко, прапорщик, 271
Процик Володимир 188, 189
Пугач Марія 196
Пугач Тетяна 188
Пугачевський Петро 269, 309
Пугачевський, вахмістр 301
Пугачевський, писар 62
Пугачевський, підпоручик 38
Пугачевський, поручик 63, 74, 300, 301, 311, 312
Пугачевський, ротмістр 63
Пузій 227
Пулевич, майор 287
Пулицький, поручик 284
Пустельников, капітан 270, 313
Путилін, секретар 295
Работиха, поручиця 62
Радин, підпоручик 274
Радкевич, майор 39, 291, 293
Радойчин 165
Радойчин Арса, капітан 68
Радойчин Васа, капітан 50, 68
Радойчин, капітан 110, 290
Радойчин, поручик 40
Радойчин, прапорщик 49, 50, 284, 289
Радойчина, капітанша 115, 290, 293, 309
Радулович, капітан 54, 61, 71, 73
Радулович, майор 264, 266, 271, 293
Радулович, секунд-майор 307
Радченко 222
Раєвський Олександр 273
Разживин, прапорщик 314
Размаєєв, прапорщик 52
Райчевич, майор 266, 307
Райчевич, прапорщик 307
Раказович, прапорщик 294
Ракина, прапорщиця 281
Ракитський, прокурор 268, 270
Ракицький Максим 76
Ракицький, капітан 60, 304
Ракицький, поручик 76
Ракицький, прокурор 313
Раков, прапорщик 46
Ракшанин, майор 281
Ранич, капітан 54, 70, 264
Ранич, капітан-лейтенант 29, 30, 32
Ранич, поручик 54, 71
Расмус, прапорщик 268, 303
Рафтопул Опанас 341
Раховський, поміщик 299
Рашковичева, капітанша 283
Ревенко 227
Редильський, підпоручик 301
Резанов Роман 346
Резанов, полнер 291, 306
Рейнголт, бригадир 54, 70
Рекитський, прокурор 302 - Ракитський
Репнинський, генерал-майор 274, 315
Решетиллов Федір 343
Ржевський Степан, генерал-поручик 272
Рибалкін В. 11
Рибас 339
Рибусов, підпоручик 265, 307
Рибусов, прапорщик 61, 73
Римша, колезький асесор 286
Ристич Василь 365
Ристич, поручик 287, 350
Ритченко 227
Рода, майор 47, 66, 280 - Роде
Родзянка, майор 295
Родзянка, поручик 55, 71
Родзянкін Явдоха 343
Рожинський, колезький реєстратор 293
Розанов Гавриїл, архієпископ 103, 104, 122, 137, 140, 141, 159, 162, 164, 167, 263
Розумовський 164, 296, 327
Розянка, майор 286
Романенко Георгій 391, 393
Ромашев Матвій 31
Росета, господар 342
Россинський, священик 282
Рот Максим 384
Рот Михайло, майор 287
Рубан 224
Руденко 163, 264, 310
Руденко Лукія 208, 209
Руденко, вахмістр 55
Руденко, поручик 300, 311

Руденко, прапорщик 71
Руденко, товариш 308
Рудик Андрій 226
Рудицин, прапорщик 297
Рудковський, підпоручик 291, 305
Руднєв, поручик 287
Рудченко 222
Ружич, прапорщик 53, 286
Рум'янцев Петро, граф 272, 385, 386
Румянцев-Задунайський О. 323
Рухля 224
Рябенський Михайло 226
Сабадашева 166
Сабадашева Анастасія 142
Саблуков, бригадир 275, 298
Сабов, капітан 280
Сабов, поручик 47, 51
Сабов, прапорщик 61, 73
Савенко Іван 225
Савицький 167, 296
Савицький Олексій 344
Савицький, осавул 300
Савич, купець 295
Савурський, протопоп 267
Савченко 223, 224, 227
Савченко Павло 219
Сагайдаков, майор 283, 287
Сагіб Герей 261
Садовніков Іван, майор 348
Садовніков, підпоручик 289, 295
Садовніков, ротмістр 374
Садовнікова, майорша 348
Садоцький, священник 47, 66, 280
Саєнко Сергій 171
Сазонов Іван 57
Сазонов, поручик 57, 72
Сазонов, ротмістр 38
Сакара, прапорщик 90, 284
Сакін, підпоручик 266
Салогубов, реєстратор 269, 299
Салогубов, капітан 302, 303, 308
Салтиков Сергій 277
Самаль Анна 239 перевірити
Самарський Олександр 191
Самойленко Іван 226
Самойлов, прапорщик 294
Самойлович 331, 333, 334
Самоткан 222 – Самоткань гео
Санбулов, підпоручик 285
Сандриков, поручик 40, 46, 66
Сандулевська Феодора 248
Сандулевський Стефан 248
Сапега 223
Сапожніков Кіндрат 349
Сарана Іван 225
Саренков 35
Саренков Юхим 288
Саренков, канцелярист 59, 75
Саренков, підпоручик 266
Саринков, радник 374
Саровський Серафим 194
Сас Петро 218
Сафроній, архімандрит 109
Сафроньєв, капітан 55, 71
Сахаров, поміщик 166
Сахаров, купець 36
Сахацький Василь 182
Сахновський, підпоручик 297
Сацько 223
Свербеев, колезький асесор 265, 274, 307
Свинострига Елевферій 387
Свистунов, поручик 276, 344
Святодух, Святодухов, поручик 62, 312
Себов, прапорщик 301, 302, 310
Севастьянов Федір 181
Сегедій, поручик 286, 289
Седнєв Омелян 342
Седнєв, колезький асесор 270
Седнєв, колезький радник 286, 314
Сезоненко 222
Селевін Василь 371
Селевін Михайло 371
Селевін, капітан 49, 68
Селевін, майор 289, 294, 371
Селехов Олексій 341
Селецький Георгій 169, 181
Селім I 257
Семенов 52
Семенов, поручик 68
Семенов, прапорщик 49, 280
Семенченко 223, 224
Сентянін, майор 52, 70
Сенченко Іван 226
Сербулов, підпоручик 279
Сергеев, поручик 293, 313
Сергієнко 227
Сердюк 222, 227, 246
Сердюк Владислав 2–6, 169, 191, 198, 200, 201, 228, 234, 383, 391
Сердюк Єфросинія 246
Сердюк Іван 246, 394
Сердюк Марія 247, 249
Сердюк Меланка 253
Сердюк Оксана 187
Сердюк Петро 242
Сердюк Роман 187, 246

Сердюк Семен 247
Сердюк Февронія 242
Сердюки 186
Середа Олександр 257, 258, 261, 262
Серезлієва, полковниця 287
Серезлій Дмитро, прем'єр-майор 40, 47
Серезлій, комісар 47
Серезлій, підполковник 41, 66
Серезлій, юнкер 280, 346
Серенко (Серенков), сотник 63, 74, 311 Серенко (Сіренко)
Серенков 300
Сечеван, прапорщик 53
Сечеванов, квартирмістр 305
Седньов, радник 294
Серигов 227
Сиволат Михайло 216
Сігізмунд I 257, 258, 260, 261
Сидора Петро 188, 189, 19, 1910
Силка 227
Симичева, поручиця 375, 376
Симоненко В. 185
Синельников Василь 344
Синельников Іван 5, 329–332, 336
Синельников, бригадир 296, 297
Синельников, майор 297
Синельникова Анна 143
Синельникова, бригадирша 297
Синенко Леонтій 225
Синиця 224, 227
Синиця Агафія 246
Синиця Віктор 246
Сичевська, асесорка 296
Сіверс, поручик 294
Сіверсова, графиня 137, 167
Сігізмунд I 5
Сірко, отаман 200
Сіцінський Ю. 391
Січка Герасим 169
Скавронська, графиня 163, 296
Скальковський А. 5, 140, 160, 384
Скап, поручик 311
Скаржинська, майорша 371
Скаржинський 151, 287
Скиба 222
Скидач Микита 224
Скиднєв, священник 307
Скляр 223, 224, 227
Склярович, канцелярист 288
Скляревський, прапорщик 271
Скорич, поміщик 165
Скорич, капітан 283, 286
Скорич, майор 369
Скоропадський Іван 26
Скригін Яків, прапорщик 308
Скринников Данило 374
Скринников, прапорщик 372
Скуб Іван 181
Скуба Іоанн 244
Сліпченко Марко 226
Сльозар Іван 227
Сльозко 223
Смирнов Андрій 373
Смирнов, полковник 275, 276
Смирнов, поручик 292
Смирнов, прапорщик 271
Собченко Іван 191, 193, 198
Собченко Олег 189
Созонов, ротмістр 372
Созонова, поручиця 288
Сойманов Іван 341
Соймонов Афанасій, майор 274
Соймонов, генерал-майор 275
Соймонов, майор 272
Соймонов, радник 274
Соколов Микола 147
Соколов, кадет 279
Соколов, капітан 57, 72
Соколов, полковник 277, 288
Соколов, радник 268, 301
Соколов, юнкер 312
Соколова, полковниця 277
Соколова, радниця 299
Соколовська Тетяна 188
Соколовський Василь 179, 229
Сокольников Федір 374
Сокольников, поручик 292, 372
Солихін 222
Солнцов-Засекін, князь 293
Солов'ян 222
Соловйов, майор 298
Соловков, поручик 56, 72
Сологубов, капітан 268
Соломін, капітан 266, 306
Соломін, прапорщик 53
Соломка Олександр 346
Солошенко 223
Сорокін Г. 143, 391
Сорокопуд 387
Сосін Андрій 31, 32
Сочеванов 138, 153, 276
Сочеванов, капітан 350
Сочеванов, квартирмістер 291
Сочинський Стефан 126
Союдін Тимофій 373
Спаський, капітан 113, 272

Спицький Кирило 230
Сребраницький 58
Ставрович, майор 57, 72, 271, 279, 284, 289
Ставрович, прапорщик 284
Ставровський 331
Сталь, управляючий 336
Станішин, вахмістр 284
Станішин, прапорщик 50, 69
Станішинов, поручик 308
Станішиновий, майор 292 Станішинова,
майорша (змінити в тексті майора на майоршу)
Станкович Михайло 367
Станкович, капітан 49, 68
Станкович, майор 282, 287, 352
Станковичева, капітанша 46
Станоев, секунд-майор 54, 71
Старикова Параскева 390
Степаненко 222
Степаненко Тимофій 218
Степанов 64
Степанов, майор 55
Степанов, поручик 73, 313
Степанов, прапорщик 271, 294, 302
Стерлегова Федосія 347
Стерлегов, поміщик 347
Стефанов Андрій 110
Стефанович Василь 112
Стеценко Григорій 252
Стеценко Іван 244, 252
Стеценко Катерина 182, 193
Стіна, капітан 276
Стовбуни 223
Стогов, колезький аесор 288
Стойков Петро 371
Стойков Степан 346
Стойков, майор 373
Стойков, підполковник 115, 286, 289, 295
Стоїнов, майор 48, 67
Сторож Юхим 226
Стоюл, прапорщик 287
Стоянов, поручик 52
Стоянов, прапорщик 303
Стратемирович Єгор 369
Стратемирович Надія 369
Стратемирович Федір 369
Стратемирович, квартирмістр 286
Стратемирович, майор 284
Стратемирович, капітан 58, 72
Стратимировичева, капітанша 56, 72
Стратиневич, капітан 53, 70, 268
Стратиневич, князь 115, 264, 308
Стремславський, шляхтич 58, 75
Стрешньов Петро, командир 29
Стрижев, майстер 268
Стрижов, підмайстер 51
Стріха 201
Стройников, капітан 60, 73
Стройников, колезький аесор 271, 305
Стройникова, капітанша 61, 73
Стромберг 335
Стромберті Олена 346
Строменко В. 141
Стромілов, радник 295
Струков, провіантмейстер 129
Ступак 223
Стурза 153
Стюрлер Микола 238
Сугоняка 222
Судієнков Осип, повірний 332
Сулима Георгій 123
Сулія Дмитро 171
Султан Сюлейман Пишний 257–262
Супруненко Опанас 219
Сурацель, поручик 49
Сусликов, прапорщик 268
Суханова, майорша 49, 68
Сухарев, осавул 372
Сухарева Явдоха 372
Сухиненко 222
Сухомлин Мойсей 347
Сухоплюєв 183
Сученко Григорій 228
Сученко Іван 228
Сученко Карпо 228
Сученко Яків 228
Сушилін, купець 36, 38, 59, 75
Сушко Данило 218
Сушко Федір 218
Сходні 223
Сюлейман Пишний 5
Сьох Ірина 204
Табурович, поручик 51, 63, 74, 297, 304
Тавровський, поручик 313
Талагір, прапорщик 305
Талагіров, поручик 53
Талагірова, підпоручиця 291
Талапіндов, майор 269
Талапіндов Антон 309
Талаш 223
Таліан, капітан 57, 72
Таран 201
Тарапун 373, 374
Тарасевич Сава 223
Тарасенко 222–224
Тарнавський Антон, поручик 352
Татаринов, кадет 269, 299, 312

Ташка, капітан 38
Тев'яшев, підполковник 63, 74
Тейлс, доктор 269
Текелієва Варвара 160
Текелій 279, 281, 282, 330, 348, 352
Текелій Олександр, юнкер 352
Текелій, генерал 116, 165
Текелій, підполковник 264, 294, 308
Текелій, полковник 377
Телятніков, псаломщик 169
Теребило 224
Терпило Іоанн 110
Тетеря 223
Тилипенко Тимофій 218 - перевірити
Тиліщак Володимир 4, 208
Тимковський, капітан 294, 343
Тимофєєв, вахмістр 61, 73
Тимофєєв, кадет 277, 351
Тимченко, прапорщик 60
Тимченкова Анна, поручиця 144
Тимчур Микола 193
Тимчур Назарій 169
Титченко Гликерія 242, 243
Титченко Гнат 243, 244
Титченко Євдокія 242, 244
Титченко Зиновія 248
Титченко Кіндрат 241, 248
Титченко Максим 242, 243
Титченко Михайло 242, 243
Титченко Юліанія 243
Тиханович Степан 224
Тихий Симон 218
Тихон, патріарх 183, 184
Тихонов Серапіон 240
Тиченко, прапорщик 271
Тичинін, прапорщик 60
Тишевський 224
Тібекін Іван, віце-губернатор 121
Тільний Михайло 218
Тімур 260
Тітов 36, 38, 151
Тітов Гаврило 225
Тітов, кавалер 348
Тітов, майор 295, 348
Тітов, підпоручик 284
Тітова, майорша 290
Ткач 201
Ткаченко Василь 226
Тодоров 52
Тодоров А., архітектор 170
Тодорович, майор 49, 50, 68, 289, 290, 294
Токлер Тетяна 367
Токлер, канцлер 367
Токлер, майорша 365
Толстий 224
Толстий Федір, генерал-майор 272
Толстов, полковник 293
Толстой, майор 296
Томазов В. 234
Томара, підполковник 274
Томша, поручик 46, 66
Томшина, поручиця 281
Топтун 223
Топчій 223
Топчій Лідія 188
Топчій Микола 193
Тороп Андрій 171
Тороп Пантелеймон 171
Торопцов Мануїл 348
Торохтеєв, протоколіст 269
Торощик Андрій 226
Торунжа Максим, вахмістр 52
Торунжа Петро, вахмістр 52
Торунжа, капітан 51
Торунжина 60
Тотович, майор 49, 68
Тотович, полковник 289
Тохтамиш 260
Точій 223
Трамон 222
Грандафілов, капітан 38, 70
Грандафілов, майор 54, 265, 292, 294, 377
Грандафілов, підполковник 144
Грандафілов, полковник 343
Грандафілов, поручик 54, 70
Грандафілова Уляна 373
Требінський, підполковник 292
Требінський, поручик 50, 68
Требінський, прапорщик 50, 69
Третяк, старшина 384
Трибинський, Требинський, радник 375
Тригуб 223
Тригуб Петро 226
Трилицький, реєстратор 286, 345
Тройницький 269
Трофимов, прапорщик 49, 67
Троцик 223
Троцький Лев 184
Тулубева, майорша 346
Турин, підпоручик 59, 75
Турина, капітанша 370
Турки 223
Туркістанов, князь 52, 268, 299, 303
Туркістанов, поручик 303
Турковський, поручик 52
Турнов, капітан 273

Турпак Тетяна 198
Турунжа Максим, вахмістр 69
Турунжа Петро, вахмістр 69
Турунжа, поручик 38
Турунжа, секунд-майор 303
Турунжи, вахмістр 268
Турунжи, майор 267, 268, 314
Турунжин Михайло, вахмістр 303
Турунжин Петро, вахмістр 303
Турунжина, капітанша 76
Турчанинов Іван, майор 351
Турчановська, капітанша 312
Турчановський, прапорщик 374
Турчановський, ротмістр 38, 60, 73, 74
Турченинов, підполковник 275
Турченинов, полковник 297
Турченинов, ротмістр 286
Турченинов, Турчанинов, купець 51, 69, 267
Турченовська, ротмістрка 301
Турченовський, ротмістр 62, 63
Тутольмін, майор 298
Тюрєвников Микита 344
Тюркал Н. 10, 12
Тютюник Прокіп 241
Тяшкіна, майорша 49, 68
Тьола, капітан 290
Увалов, майор 35
Увалов, бригадир 115, 150
Увалов, кавалер 289
Увалов, полковник 49, 68, 110
Угринович Олексій 229, 230
Угрич-Требинська Єлизавета 348
Угрич-Требинський, полковник 348
Удод 208
Уласенко 223
Улянова Ольга 369
Ульман 184
Уманський Захар 345
Усатенко Параскева 345
Усилка Андрій 219
Ускова Єлизавета, генерал-майорша 371
Устимічева, поручиця 301 - Устимовичева
Устимович 299
Устимович Олександр 310
Устимович, капітан 301, 302, 310
Устимович, підпоручик 269
Устимович, прапорщик 56
Устимович, ротмістр 62, 74
Устимовичева, поручиця 310
Устинов, поручик 272
Уханенко Федор 169
Ухатенко Марія 242
Ухатенко Федір 242
Ушаков, сержант 278, 289, 297
Ушакова Анастасія 273, 275, 276
Ушакова Анна 273
Ушакова Варвара 273
Ушакова Наталя 273, 275
Фабер, купець 272
Фалєєв, майор 121, 274
Фантранзе, майор 281
Фастовець Дем'ян 244
Феарес, грек 277
Фега, іноземець 275
Феденко (Біла) Наталя 254
Феденко Анатолій 254
Феденко Антон 249
Феденко Василь 249, 254
Феденко Влас 243, 244, 246
Феденко Галина 254
Феденко Григорій (Георгій) 254
Феденко Євфимій 240, 242
Феденко Єфросинія 243, 244, 246
Феденко Іван 240, 249
Феденко Семен 249, 253-254
Феденко Юрій 254
Феденко Юхим 240
Федоренко 223
Федоров Іван 40
Федоров Осип, вахмістр 73
Федоров, вахмістр 60
Федоров, землемір 49, 59, 74
Федоров, капітан 64, 68
Федоров, майор 270
Федоров, підпоручик 271, 296
Федоров, священник 52
Федоров, секунд-майор 313
Федорова 59, 276
Федорова, капітанша 54, 64, 74, 75
Федорова, колезька асесорша 270, 288, 289
Феодосій 138
Феофілова 55
Феохарі Олександр 182
Фергад 259
Ферзен Іван, барон 332
Ферзін, капітан 292
Ферзін, Ферзен, барон 300, 311
Фесечков, писар 373, 374
Фесунова Марфа 348
Финдиклики Сілягдар Ага 12
Фіалковський Ф. 126
Філенцький, підпоручик 35
Філіпов, купець 64, 74, 292
Фірсов, поручик 285
Фішер, підполковник 287
Фліоринський, майор 60 - Фльоринський

Флоденко, прапорщик 278
Флора, прапорщик 47, 67, 283
Флорин Дмитро 370
Флорин Яків 370
Флорин, поміщик 370
Флорина Наталія 370
Флоринська, донька майора 52
Флоринська, майорша 269, 303
Флоринський, майор 52, 69, 76
Флоринський, ротмістр 69
Флорич Степан 370
Фомич, протопоп 297
фон Брант Я. 29
фон Вітгенштейн, граф 299
фон Іскул, майор 58, 72
фон Лизандри, камергер 266
фон Река, полковник 273
фон Сталь, генерал-майор 350
фон Філерс, поручик 50
Фон Шиц, полковник 280
Фонгантвіх, полковник 273, 274
Фонгольц, прапорщик 271
Фондерфельдін, генерал-поручик 347
Фонтранзе, майор 293
Фонфілерс, поручик 309
Фоншейнфогель, доктор 274
Фраденг 338
Френсдоф, барон 227
Френчко В. 205
Фрич, полковник 53, 70
Фрідріх II Пруський 187
Фроїмович Беня 349
Фролов, прапорщик 63, 74
Фурдай, поручик 56, 72, 280
Фурман, поміщик 265
Фурман, капітан 51, 55, 71
Фурман, майор 307
Хайновський 80
Халемінець Стефанія 193
Халмков Осип, реєстратор 370
Халмков, реєстратор 367
Хальчевський майор 300
Хальчевський, поручик 311
Ханенко, прапорщик 297
Харитонов, капітан 54, 294
Харламов, прапорщик 47
Харламова 281
Харченко Григорій 218
Харченков, секретар 228
Хвень 224
Херсонець Стефан 171
Херсонець Ф. 171
Хижняк 222
Хижняк Валентина 197
Хилченко, поручик 60, 73
Хільченко 222
Хільченко, прапорщик 271
Хлевна Олена 233 – Хлевна?
Хмельницький Богдан 26, 27
Хмельницький Юрій 10
Хмельницький, прапорщик 277
Холява Антон 227
Хоменко 222
Хорват 109, 155, 166, 267, 273
Хорват Іван, генерал-майор 24, 25, 28, 29, 32, 54, 71, 76
Хорват, підполковник 52, 69, 144, 291
Хорват, полковник 267, 304
Храповицький А. 330
Христич, поручик 48
Христофоров Григорій 143, 345
Хруль Сава 169, 171, 175, 177, 178
Цатлин Гамшей 343
Цветинович, майор 46, 66, 281
Цветиновичева, асесорша 366, 368, 373
Цебульський, купець 264
Цебульський, підпоручик 265
Центилович, капітан 271
Центилович, ротмістр 61
Церн 149
Церн Юхим 306
Церн, Церний, капітан 64, 74, 115, 144, 271, 291
Церн, поручик 53
Церн, ротний квартирмістр 74
Цибодрига, капітан 293
Цибулька Спиридон 242
Цибулька Юліанія 242
Цибульський, купець 294
Цибульський, підпоручик 287, 308
Цимолой Василь 346
Цитович Г. 142, 167
Цорн, капітан 327
Цорнов Дмитро 375, 376
Цюрилик Хвесько 26 - перевірити
Чабановський, поручик 49
Чайковський, поміщик 345
Чайшев, провіантмейстер 273
Чаїтов, обер-провіантмейстер 351
Чариков Іван 344
А. Чарута 4, 240
Чебановська Пелагея 352
Чебановський, капітан 347, 352, 373, 374
Чеботаєв, підполковник 115, 264, 308
Чеботаєва, підполковниця 71
Челебієва, прапорщиця 268
Челебій 38

Челебій, прапорщик 52, 69
Червоний Юхим, осавул 345
Чередниченко 35, 223
Черков Дмитро 54
Черков Микола 50
Чернецький Є. 234
Черницький, поручик 347
Чернич, підпоручик 308
Чернич, прапорщик 54, 71
Черниченко Євдокія 242, 243
Черниченко Євфим 242, 243
Черниченко Леонід 171
Черниш, сержант 269
Чернишев, генерал-майор 277
Чернишина (Чернишова) 286, 345
Чернишов, граф 296
Чернієвич 35
Черніков Микола, секунд майор 40, 68, 290
Черніков, майор 38, 49, 50, 59, 74, 110, 115
Чернікова, майорша 68
Черніченко Леонід 177, 178
Черніченко О. 171
Черноевич, капітан 49
Черноухов Пилип 373
Чернявський Іван 169, 309
Черняков, прапорщик 306
Черняковська, майорша 59, 75, 292
Черняковський, майор 59, 75
Чертков Дмитрій, поручик 50, 71
Чертков, генерал-поручик 113, 301, 310
Чертков, полковий квартирмістр 69
Черткова, генерал-майорша 61, 73
Чехович Гергій 389, 390
Чечелев, капітан 313
Чечель Іван 231
Чечель Наталія 231
Чечель Юлія 231
Чечель, капітан 270, 294
Чечель, прапорщик 61, 73
Чечель, ротмістр 270
Чигринов, прапорщик 60
Чигринов, вахмістр 271
Чижва 222
Чижмич, прапорщик 287
Чингісхан 260
Чинщуца Павло 171
Чичеров, майор 299
Чмелевський Никифор 180
Чмир Василь 255
Чмир Ганна 255
Чмир Іван 255
Чмуть 223
Чоботаєв, підполковник 55, 71
Чоглоков, капітан 277
Чорба 76, 150, 157
Чорба Арсеній, вахмістр 53
Чорба Арсеній, полковник 70
Чорба Арсеній, сержант 306
Чорба Іван 365
Чорба Іван, прапорщик 53, 70, 306
Чорба Михайло, поручик 229, 343
Чорба Михайло, кадет 283
Чорба Петро 48, 53, 67, 70, 341, 343
Чорба Федір 335, 342
Чорба Федір, прапорщик 67
Чорба, генерал-майор 42, 48, 60
Чорба, генерал-поручик 266, 267
Чорба, майор 67, 266, 294
Чорба, полковник 39
Чорба, поручик 268, 294, 303, 304, 306, 343, 344
Чорба, прапорщик 266
Чорба, секунд-майор 114
Чорба, секунд-майор 306
Чорна, підпоручиця 283
Чорний 201
Чорний О. 5, 237, 329–339
Чорний Хома 201
Чорний, поручик 46
Чорний, прапорщик 40, 65
Чорнопольський, прапорщик 272
Чортков М. 76
Чуйко Павло 341
Чулков, підполковник 275, 276
Чулков, полковник 351
Чумаковський, капітан 297
Чумин 227
Чуприна 201
Чуравський, майор 56
Чуровський, підполковник 279
Чуровський, секунд-майор 72
Чутора Володимир 189
Шалгамер, садівник 51, 69
Шаль, професор 331
Шамотульський, поміщик 370
Шамшенко Юхим 218
Шамшов, майор 296
Шапаренко, стршина 300
Шаповал 201
Шаповаленко Федір 219
Шапошников Леонід 171
Шапошников Михайло 169
Шапошникова Катерина 172, 176
Шарата Анастасія 249, 250
Шарата Антон 255
Шарата Варвара 249
Шарата Ганна 255

Шарата Гнат 249, 255
Шарата Данило 249, 255
Шарата Домнія 255
Шарата Іван 249-252, 254, 255
Шарата Кузьма 249, 255
Шарата Марія 249, 252, 255
Шарата Олена 249, 250, 253
Шарата Пантелеймон 255
Шарата Петро 249
Шарата Прокіп 250, 251, 253, 254
Шарата Софія 250, 252
Шарата Сусанна 249, 250, 251, 254
Шарата Яків 253
Шарати, рід 4
Шарафетов, лікар 56, 72
Шарковський Іван 341
Шарой, поміщик 158
Шарой, колезький асесор 312
Шарой, лікар 269, 293, 301
Шарой, радник 139
Шаховська, княгиня 277, 351
Шаховський, князь 274, 276
Швайло Порфирій 219
Швединов Михайло 179
Шведченков, поміщик 342
Швець 201, 227
Шевченко Павло 218
Шейченко 222
Шеларь Іван 342
Шенін, капітан 351
Шепелева Надія 276
Шеремет Михайло 200, 202
Шершеневич Ольга 206
Шестюк 223
Шешкевичева, прапорщиця 51
Шидянський, поручик 287
Шилінг Яків 237
Шило 224
Шимков, секретар 360, 363
Шинаєв, капітан 299
Шинкаренко Феодосій – 169
Ширай 222
Школа 201
Школа Марфа 184
Шкряботко 223
Шляховий К. 4, 234, 237- 239, 340
Шляховий О. 5
Шляхтін 163
Шляхтін, колезький асесор 298
Шміт 45
Шміт Катерина 365
Шміт Павло, полковник 367
Шміт Петро 365
Шміт, майор 282
Шміт, поручик 46
Шміт, прапорщик 65
Шмітова, полковниця 65, 282
Шостак, поміщик 163, 166
Шостак Зеновій 218
Шостак, поручик 139
Шостаков, капітан 273
Шостаченко 224
Шошин, майор 55, 71
Шошин, підполковник 113, 295, 298, 300
Шпак Іван 390
Шпанський 223
Шрамко Микола 219
Шрейдерс, генерал-майор 369
Штиглиць Микола 144
Штиглиць, колезький асесор 354, 362
Шуберт Ф. 141
Шубик Никифор 224
Шувалов, граф 275
Шуліпін (Шультин) Іван 347
Шуліпіна (Шультина) Анна 347
Шульга Омелян 227
Шульга Яким 227
Шульгін, купець 289
Шульдайс Валентина 193
Шулькіна Тетяна 390
Шумакевич І. 112
Шумний 227
Шупій Василь 225
Шутій 227
Шутович, майор 265, 270
Шутович, прем'єр-майор 313
Щелкан Сергій 247
Щербак Іван 52
Щербак М. 185
Щербак Михайло 171
Щербакова, поручиця 73
Щербанкіна, поручиця 62
Щербацький, осавул 375, 376
Щербина, писар 62
Щока Іван 386
Щорба Петро 377
Юр'єв, поручик 50, 68
Юр'єва Марія 347
Юр'єва, капітанша 290, 374
Юраш, прапорщик 286
Юргенцов 338
Юрченко 223
Юрченко Василь 183
Юха К. 171
Юшков, капітан 293
Ющенко 222

Ющенко Павло 225
Язиков Микола, губернатор 27, 323, 325
Язиков, генерал-майор 290, 291, 315
Язикова 269, 270
Язикова, генерал-майорша 267, 304, 314
Якименко 227
Якимов, капітан 110
Якимов, прапорщик 53, 291, 306
Яковенко Андрій 225
Яковенко Тома 219
Яковлев, радник 355, 360, 363
Яковлева Ольга 241
Яковлев, підпоручик 50
Яковлев, поручик 63
Яковлев, прапорщик 300, 311
Якубенко, підпоручик 280
Якубович Марія 173
Якубович Павло 341
Якубович, підпоручик 297
Якубович, полковник 274
Якушкин, колезький асесор 274
Якшевичева Дарія 377
Якшич, прапорщик 61, 70, 73, 54
Якшичева, поручиця 265, 306
Яловський, підпоручик 285
Янков, капітан 48, 281
Янковський Сильвестр 341
Яншин Олександр 347
Яременко 223
Ярмоленко 223
Ярошенко Агафія 248
Ярошенко Михайло 248
Ястрембський, перекладач 64
Ястрембський, прапорщик 74
Ясь О. 8
Ящечко Акеліна 241
Ящечко Антоній 242, 243, 246, 248
Ящечко Василь 248
Ящечко Капітолїна 241, 242, 245–248
Ящечко Леонід 247
Ящечко Марія 248
Ящечко Микола 242
Ящечко Наталя 245
Ящечко Олександр 241, 246
Ящечко Федір 245
Ящечко Юхим 241
Яцкович 222
Ященко 224

Автори

Блідар Любов Михайлівна – філолог, краєзнавець, викладач української мови та літератури, директор середньої школи с. Розношенці, Ульянівського р-ну, Кіровоградської обл. Народилася 1944 року в с. Кірове (нині – Бокове), Долинського р-ну, Кіровоградської обл. Інтереси – родознавство, історія села, поезія.

Бутко Андрій Олександрович – народився в 1981 році в селі В.Андрусівка на Кіровоградщині. За освітою вчитель історії і географії, організатор краєзнавчо-туристичної роботи в школі. У 2005 році закінчив історичний факультет Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В.Винниченка, після чого працював вчителем та керівником гуртків краєзнавчо-туристичного профілю в загальноосвітніх навчальних закладах Чигиринського р-ну та м. Світловодська. Наукові інтереси: давня, середньовічна, нова історія території Середнього Подніпров'я, краєзнавство, джерелознавство, картографія. Автор кількох статей історико-археологічного спрямування.

Галенко Олександр – історик-тюрколог, керівник центру дослідження цивілізацій Причорномор'я Інституту історії України НАН України. Народився у м. Кам'янському 1960 р. Випускник історичного факультету Київського Національного Університету. Після кандидатської дисертації з «соціалістичного будівництва» в Україні (1987 р.) самостійно зайнявся тюркологією і більше дисертацій не пише. Стажувався у провідних університетах Європи та США. У 90-х рр. обіймав керівні посади в Інституті сходознавства ім. А. Кримського НАН України, зокрема першого виконуючого обов'язки директора після О. Прицака. Досліджує Османську імперію, Південь України та цивілізацію степовиків Євразії. Викладає у Києво-Могилянській Академії. Співробітник Музею мистецтв ім. Ханенків, в якому досліджує ісламське мистецтво.

Гриценко Василь Павлович - народився 24 березня 1956 року в с. Кірове (нині Бокове) Долинського району Кіровоградської області в селянській сім'ї.

Після закінчення місцевої середньої школи в 1973 році опанував професію водія автомобіля, а в 1974 році був призваний до армійських лав. По закінченню військової строкової служби в 1976 році вступив до Київського автомобільно-дорожнього інституту на автомобільний факультет, навчання в якому успішно закінчив в 1981 році, здобувши спеціальність «Інженер-механік автомобільного транспорту». Трудову діяльність розпочав восени 1981 року в автопарку колективного господарства ім. Леніна, що працювало на той час в селі Кірове. Працював на посадах механіка, інженера з експлуатації автотранспорту, завідуючого автопарком. Після реорганізації господарства в 1999 році та наділу земельних паїв став одноосібно займатися роботою, яку успішно робили пращури - обробітком землі, а з 2005 року працює в створеному сімейному фермерському господарстві «Родина-Г».

За час проживання в селі, неодноразово обирався депутатом місцевої та районної рад. З 2005 року являється активним членом МГО «Українське козацтво». Активно зайнятий вивченням історії краю та села Бокове.

Дідик Віктор Федорович – народився 21 січня 1966 року в селі Звенигородка Олександрійського району Кіровоградської області. Після навчання в технікумі залізничного транспорту та строкової служби в армії працював на Верхньодніпровському заводі потужного радіобудування. Паралельно закінчив ще один технікум, де оволодів спеціальністю з обробки металу. Останні 15 років працює у сфері деревообробки, створивши власну столярну майстерню. У вільний від роботи час працює над поглибленням та популяризацією знань з історії козацтва та минулого Верхньодніпровщини. Крім документальних розвідок з історії краю, широко використовує картографічні та археологічні джерела, зокрема, зібрані у власному музеї предмети місцевої старовини. Веде активну громадську роботу, очолюючи створену у Верхньодніпровську сотню козацької паланки. В даний час перебуває на службі в добровольчому батальйоні спецпризначення «Січеслав».

Жахалова Надія Володимирівна - історик, краєзнавець, науковий працівник музею. Народилася 23 грудня 1950 року у м. Татарськ Новосибірської області. Трудову діяльність розпочала після закінчення зі срібною медаллю Новостародубської середньої школи Петрівського району

Кіровоградської області. У 1974 році закінчила історичний факультет Київського державного університету ім. Т.Г.Шевченка (спеціальність: історик, археолог-музеєзнавець, викладач історії та суспільствознавства). Викладала історію в школах та професійно-технічних училищах Сумської і Кіровоградської областей, працювала завідуючою бібліотекою, головним зберігачем фондів краєзнавчого музею, прес-секретарем міської ради та представництва народного депутата України у м. Олександрії, завідуючою відділом Олександрійського краєзнавчого музею. Більше 20 років займається краєзнавчою роботою – дослідженнями з історії заселення Олександрійського краю. Очолює місцевий краєзнавчий осередок, член правління Кіровоградської обласної організації Національної спілки краєзнавців України. В рамках генеалогічних досліджень з історії дворянських родів та знаменитих земляків краю збрала багато матеріалів про життя і діяльність всесвітньо відомого вченого, вихідця з Олександрійщини Д.І. Чижевського. Приймала участь у підготовці буклету «Олександрія – крок у майбутнє» (2001 рік, історична довідка про місто), упорядник та автор коментарів до видання праці Ф.М. Мержанова «Александрия до Октябрьской революции: 1896-1913 годы» (2008 рік), залучалася до укладання коментарів та археографічного опрацювання історико-краєзнавчих матеріалів В.М. Никифорова «Очерки Александрийского уезда Херсонской губернии» та «История города Александрии», виданих у 2008 та 2010 роках, автор серії публікацій у місцевих періодичних виданнях з історії адміністративно-територіального устрою краю, виникнення та заселення сіл Усівки (шанець Бечія, м. Олександрія), Нової Праги (Мурзинка, Петриківка), Голоківки (Бешка), Березівки та ряду інших в околицях сучасної Олександрії.

Маруценко Віктор Григорович – зберігач фондів музею історії Долинського району, лауреат обласної краєзнавчої премії імені Ястребова, заслужений працівник культури України. Народився 2 лютого 1946 року в селі Паліївка (за паспортом), в дійсності – Веселий хутір, нині с. Веселе Маловисківського району Кіровоградської області. Закінчив історичний факультет Одеського державного університету ім. І.І.Мечнікова (1969). Працював в місті Долинська Кіровоградської області вчителем, партпрацівником, чиновником держустанов. Підготовка виступів районному керівництву дозволила досягнути ази краєзнавства. Цьому сприяли впорядкування та випуски краєзнавчих матеріалів у чотирьох книгах під узагальнюючою назвою “Боковенька”: «Історико-краєзнавчий збірник», «Літературно-художній альманах», «Дослідження, спогади, документи до 70-річчя Голодомору на Долинщині», «Біографічний довідник «Степовики». Своєю роботою намагається переконати долинчан, у тому, що вони мають історію, якою можна пишатись.

Пасічник Олександр Миколайович – краєзнавець, освітньо-кваліфікаційний рівень - магістр історії. Місце роботи - КЗ «Кіровоградський обласний центр туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді». Наукові та краєзнавчі інтереси - історія Центрально-українського регіону, кам'яні намогильні пам'ятки Центральної України XVIII - поч. XX ст., доба гайдамаччини, церковно-приходська освіта Херсонської єпархії, переселенський процес 1933-1934 рр.

Пивовар Анатолій Васильович – заслужений економіст України, кандидат економічних наук, лауреат премії ім. В.Ястребова (2004 рік). Більшість наукових праць (понад 300 друк. арк.) – у галузі економіки, інформатики та джерелознавства. Народився у 1958 році в селі Деревівка на Кіровоградщині. Виріс, навчався та розпочинав трудову діяльність у селі Червона Кам'янка. Випускник економічного факультету Київського державного університету ім. Т.Г.Шевченка. Після закінчення аспірантури в Інституті економіки АН УРСР та захисту дисертації працював на наукових і керівних посадах в установах Академії наук України та її Президії, Міністерства праці, Вищої атестаційної комісії України, а також у Київському колективному заводі «Росинка». З 1996 року – в Апараті Верховної Ради України.

Сердюк Владислав - підприємець, к.е.н., історик, мистецтвознавець, видавець збірника «Інгульський Степ» та серії «Родовід Сердюків». Народився 1970 року в м. Києві. В 1992 з відзнакою закінчив Національний аграрний університет (Київ). В 1993 стажувався в аспірантурі Пенсильванського державного університету (США). Працював в З/О «Укрімпекс» при Кабінеті Міністрів України і корпорації «Каргілл Інк.» (США). З 1998 року має власний бізнес. Коло інтересів – історія ісламської архітектури, історія Улуса Джучі, родовід, краєзнавство.

Тилішак Володимир Семенович – заступник голови Українського Інституту Національної Пам’яті (Київ), к.і.н., дослідник Чернелево-Руського могильника черняхівської культури. Автор книги «1930. У.С.Р.Р. Повстання: Науково-популярні нариси».

Чаруга Андрій – м. Київ, вища технічна освіта, фахівець ІТ, цікавить історія України як сума персональних історій багатьох поколінь її жителів.

Чорний Олександр Васильович - завідувач кафедри історії України Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, к. і. н., доцент.

Шляховий Костянтин Васильович - член історико-культурологічного товариства «Ойкумена», Всеукраїнської спілки краєзнавців, Українського геральдичного товариства, співавтор альбому-каталогу «Символіка Кіровоградщини» (2002 рік), лауреат Кіровоградської обласної премії ім. Якова Паученка з геральдики та вексилології (2003 рік). Працював головою редакційної ради «Краєзнавчого вісника Кіровоградщини». Має публікації історичного спрямування у чисельних виданнях. Тісно співпрацює з Кіровоградським обласним архівом. Народився 1956 року в родині службовців у м. Серові Свердловської області. З 1962 року проживає у м. Кіровограді. Після закінчення Ізмаїльської морехідної школи працював на судах закордонного плавання. Служив на Чорноморському флоті. Після звільнення у запас закінчив філологічний факультет Кіровоградського педагогічного інституту ім. О.С. Пушкіна. З 1987 року працював у Кіровоградському обласному краєзнавчому музеї старшим науковим співробітником відділу історії. Спеціалізується на регіональній історії, історичній топоніміці, генеалогії та геральдиці.

Наукове видання

Упорядник
Владислав Сердюк

ІНГУЛЬСЬКИЙ СТЕП
Збірник

Підписано до друку 31.07.2018

Формат 60x84 1/8. Ум. друк. арк. 28,5

Папір офсетний. Замовлення №

ТОВ «Видавниче підприємство»

«Ярославів Вал»

Адреса: 01034, Україна, м. Київ,

вул. Ярославів Вал, 21-Є

тел. (044) 234-15-24

e-mail: yar_val@ukr.net

Свідоцтво про внесення

до державного реєстру суб'єкта видавничої справи:

ДК № 2971 від 12.09.2007р.

Віддруковано:

ТОВ «Друкарня Рута»

м. Кам'янець-Подільський, вул. Пархоменка, 1

Свідоцтво ДК №4060 від 29.04.2011 р.

тел. (03849) 4-22-50; drukruta@ukr.net